ព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មិនា ១៩៧០

កម្ពុជា CAMBODGE

SITUATION (MAI 1973) DE LA LIBERATION DU CAMBODGE
PAR LES FORCES ARMEES POPULAIRES DE LIBERATION NATIONALE DU KAMPUCHEA

Zones complètement libérées ... partiellement libérées
... routes de ... utilisées.

Edité par le GOUVERNEMENT ROYAL D'UNION NATIONALE DU CAMBODGE ... au FRONT UNI NATIONAL DU KAMPUCHEA

- ខ្លះ ច្បាប់ទី១ ទំព័រនិង សេចក្តីកិច្ចនៃទង្វើ កិច្ចល..... ៦៦
- [illegible] ទង្វើ កិច្ចលទ្រោ ចម្រៃជាតិ..... ៧២
- ប្រែទង្វើ ទង្វើ កិច្ចលទ្រោ ចម្រៃជាតិ..... ៧៦
- [illegible] ទង្វើ កិច្ចលទ្រោ ចម្រៃជាតិ..... ៨០
- សេចក្តីបញ្ជាក់ទុមិនទេ [illegible] ទង្វើ..... ៨៣
- សេមា ជាតិ ទំព័រទី២៨..... ៨៧

ចំពូកទី៤

- ឃ្យ ក្រុកកុង ឃ្លួនខា ឯទជើងមិនត្រូវមានយកពីទឹកដីខ្មែរ..... ៩៣
- ព្រាតុកម្ម ដែល ឃ្យក្រុកកុង ឃ្លួនខា ឯទជើងទៅ ខេត្តស្វាយទ្រង..... ៩៤
- សេចក្តីនាយកា ទណឹនៃលា លា ខេត្តស្វាយទ្រង..... ៩៥
- ខ្លួន សេខបង់កិច្ចលខេត្តស្វាយទ្រង..... ១០៤
- សេចក្តីនាយកា ទណឹនបង់ក្រួងសន្តិសុខជា តិបូលិសពិសេស..... ១០៥
- ព្រាតុកម្មប្រឆាំង ឃ្យក្រុកកុង ឃ្លួនខា ឯទជើង ព្រាធង្គុះទៅ ភ្នំពេញ..... ១០៨
- ព្រាតុកម្មប្រឆាំង ឃ្យក្រុកកុង ឃ្លួនខា ឯទជើង នាលំដាលទពេញ ប្រទេសកម្ពុជា..... ១១២

ចំពូកទី៥

- ទិសា ទសា ទទែលទង្វើ កិច្ចលទ្រោ ចម្រៃជាតិ តិច្ចទចា ៧ចំទេ ៖ស្លា ទសា ទណឹ ឆ្លួនឆ្លួនទេនេះ..... ១១៦
- នា ជនទង្វើ កិច្ចលនៃប្រទេសកម្ពុជា លុំទ្បី ឃ្យក្រុកកុង ឃ្លួនខា ឯជើងទចញ ជុតតី ទឹកដីខ្មែរ ទៅ ថ្ងៃអា ទិត្យ ១៥ មីនា ១៩៧០..... ១១៨
- នា ជនទង្វើ កិច្ចលខ្មែរ ព្រាធង្គុះទង្វើ កិច្ចលឃ្យក្រុកកុង ឃ្លួនខា ឯជើង ទ្បីមា ធំ ការទបទមា ត្តា..... ១២២
- សេចក្តីលទ្រែបចិត្តទែលការ ចាំ ឯពីរទែនប្រទេសកម្ពុជា..... ១២២
- សា លា ប៊ត្រថ្នា ៗយចំទេ ទុសម្តេចព្រះ ប្រមុខទង្គ..... ១២៤
- សេមតីទែលការ ទទែលសម្តេចព្រះ ប្រមុខទង្គ..... ១២៥
- ឆ្លួងការ ទណឹទែនទង្វើ កិច្ចលទ្រោ ចម្រៃជាតិ តិទៅ ថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០..... ១២៦
- ដំការ ទណឹថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០..... ១២៧
- ទង្គសារ ជូនមហា ជន និងអន្តរជាតិ..... ១៣០
- សារប្រទេសកម្ពុជា ស្តីពីក្តងសារ ពមា ទសា សន្ត..... ១៣២

ភាគទី២

- ស្ថានភាពបន្ទាប់ពីថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០
- មាលីបទនៃប្រព័ន្ធការណ៍ក្រោយ ១៨ មីនា ១៩៧០

ចំពូកទី១

- ចំហាំងនៅ ប្រទេសកម្ពុជា ខាងផ្នែកពុទ្ធចក្រ.....១៣៧
- ចំហាំងនៅ ប្រទេសកម្ពុជា ខាងផ្នែកអាណាចក្រ.....១៤១
- បុព្វហេតុដែលនាំឲ្យ យៀកកុង-ឃួនខាងជើងវាយប្រទេសកម្ពុជា.....១៤២
- យៀកកុង-ឃួនខាងជើង ឲ្យនបំបះបំបោរនារ ស្ត្រកំពង់ចាម ដែលនៅ
  តាកែវ ឲ្យធ្វើឃាតុកម្ម.....១៤៤
- ដំណាក់កាលទី១ ជាដំណាក់កាលគួរឲ្យភ័យខ្លាំង.....១៤៦
- ដំណាក់កាលទី២ ការតស៊ូរបស់កងកម្លាំងយើងឲ្យនបាត់ផ្តើម.....១៤៨
- ដំណាក់កាលទី៣ ស្ថានភាពចូលទៅមានការនឹងនធូរស្រាល.....១៥០
- សេចក្តីរាយការណ៍នៃសាលាខេត្តកំពង់ចាម អំពីឃាតុកម្ម.....១៥២
- កងទ័ពខ្មែរមុនថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០.....១៥៣
- កងទ័ពខ្មែរក្រោយថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០.....១៥៤
- ទីប្រឹក្សាយោធា.....១៦៤

ចំពូកទី២

- ឃុនជនខ្មែរមុនថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០.....១៦៨
- ឃុនជនខ្មែរក្រោយថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០.....១៧០
- សេចក្តីរាយការណ៍ នៃការប្រជុំនៅអគ្គស្នងការដ្ឋាននៃឃុនជន.....១៧៤
- សេចក្តីព្រាងនៃលក្ខន្តិកៈបស់អគ្គស្នងការដ្ឋាន នៃឃុនជន.....១៧៨
- ប្លង់នៃការចាត់ចែងនិងត្រួតត្រាងអង្គការឃុនជនខ្មែរ "អ.ឃ.ខ." ១៨៣
- សេចក្តីរាយការណ៍សកម្មភាពផ្សេងៗ នៃឃុនជនខ្មែរ ពីថ្ងៃ ១៨ មីនា
  ១៩៧០ មកទល់នឹងខែតុលា ១៩៧០.....១៨៨
- សិទ្ធិទបស់កុមារ.....១៩៤

ចំពូកទី៣

- សាសនាជាតិខ្មែរ.....១៩៩

-កម្មវិធីបុណ្យប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ.....២០០
-សេចក្តីប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ថ្លែងដោយលោក អ៊ុន-តាំ ប្រធានរដ្ឋ
សភា ក្នុងនាមប្រជាជាតិខ្មែរ.....២០៤
-សារលិខិតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ថ្លែងដោយលោក ឡូក ម៉ឺង ម៉ៅ.....២០៨
-សុន្ទរកថា លោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ នាយករដ្ឋមន្ត្រី.....២១២
-សេចក្តីថ្លែងការណ៍ នៃសម្តេចព្រះសង្ឃរាជាធិបតីសង្ឃនាយកគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ....២១៣
-ព្រះសង្ឃរាជ នៃសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី ព្រះនាម ហួត-តាត.....២១៤
-៣ ក្យសំបថប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ.....២១៦
-សារទរបស់លោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ នាយករដ្ឋមន្ត្រីទៅកាន់ប្រជាជាតិ
ខ្មែរថ្ងៃទី ១១ តុលា ១៩៧០.....២១៧
-ធម្មប្រជារាស្ត្រ.....២២១
-ច្បាប់ស្តីពីការប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ.....២២២
-សកម្មភាពសម្តេចសីហនុ ក្រៅប្រទេសខ្មែរ.....២២៤

ចំពូកទី៤

-ក្រឹត្យ-ច្បាប់ នៃការប្រកាសច្បាប់អាជ្ញាសឹក.....២៣១
-ការផ្ទេរដង្ហមធម្មនុញ្ញថ្មី.....២៣៥
-កំណែទម្រង់ទៅ.....២៤៣
-ការជំនុំជំរះ និងការដាក់ទោសសម្តេចសីហនុ និង បក្ខពួកសម្តេចសីហនុ.....២៤៦
-ច្រកសាធារណៈត្រូវទទួលការគំរាមកំហែង.....២៥១
-ការកែប្រែគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងការបង្កើតអគ្គលេខាធិការដ្ឋាន.....២៥៧
-ទង់ជាតិខ្មែរ.....២៦២
-ប្រវត្តិនៃភ្លេងជាតិ.....២៦៥
-ស្តីបសាធារណរដ្ឋខ្មែរ.....២៦៨
-មតិសាធារណៈ.....២៧១

ចំពូកទី៥

-ទិដ្ឋភាពនៃដែនសង្គ្រាមកម្ពុជាតាមការចាត់ទុកដោយអ្នកនយោបាយ
ប្រទេស.....២៨១

-លិខិតឆ្លងរវាងក្រសួងការបរទេសនៃនាជនរដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ សរសេរទៅ
គ្រប់អង្គទូតនានា នៅក្រុងភ្នំពេញ.....២៨៤
-Communiquer du Gouvernement.....២៨៦
-Lettre du Ministre des Affaires Etrangères à Son Excellence Huot Sambat, représentant permanent du Cambodge auprès des Nations Unies.....២៨៧
-Lettre du Ministre des Affaire Etrangères du Gouvernement du Cambodge à l'Ambassade du Royaume-Uni de Grande Bretagne.....២៨៩
-Lettre du Ministre des Affaires Etrangères du Gouvernementdu Cambodge à l'Ambassade de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques au Cambodge P.Penh.....២៩១
-Note du Ministère des Affaires Etrangères du Gouvernement du Cambodge à l'Ambassade de l'Inde à P.Penh.....២៩៣
-Déclaration du Gouvernement de Sauvetage aux Missions Diplomatiques et Consulaires et organismes internationaux (P.Penh).....២៩៤
-Lettre du Représentant permanent du Cambodge auprès des Nations-Unies à Son Excellence YEM SAMBAUR Ministre des Affaires Etrangères.....២៩៧
-Lettre de Monsieur LON NOL Président du Conseil des Ministres du Cambodge à Son Excellence Monsieur Richard NIXON Président des Etats-Unis(Washington) ៣០១
-Télégramme officiel du Ministère des Affaires Etrangères du Gouvernement du Cambodge à toutes les Ambassades Khmères à l'étranger.....៣០២
-Télégramme d'Etat signé Norodom Monissara à LT.MISSIONCAM NEWYORK(U.THAN).....៣០៥
-Communiqué conjoint de la Conférence à DJakarta.....៣០៦
-Extrait du compte-rendu de la Mission de la Délégation Khmère à LUSAKA(Zambie).....៣១១
-ការខូចខាតបណ្តាលពីសង្គ្រាម.....៣២១
សេចក្តីសន្និដ្ឋាន.....៣២៦
សេចក្តីបន្ថែម
ទិបត្តិគណៈរដ្ឋមន្ត្រី.....៣៣៣

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

វិភាគទានដ៏និទ្ទេសនិសាលមួយ ដែលបុគ្គលម្នាក់ ៗ អាចផ្តល់ជំពោះជាតិមាតុប្រទេស
របស់ខ្លួន ដើម្បីឱ្យជាតិរបស់ខ្លួននៅគង់វង្សជីវិតឯកទេសទៅថ្ងៃក្រោយ គឺ ការស្គាល់តម្លៃវប្បធម៌ អារ
ធ្យធម៌ និង ជាពិសេសប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិខ្លួនឯង ព្រោះថាប្រវត្តិសាស្ត្រកត់ត្រាទុកគ្រប់គ្រាន់ ដែល
ជួនតាយើង ដែលអ្នកដឹកនាំប្រទេសយើងបានប្រព្រឹត្តទួថមកហើយក្នុងអតីតកាល ព្រមទាំងភាពថ្កុំថ្កើង
រុងរឿង ដែលបានផ្តើមឱ្យវិវាលនាប្រជាជាតិ និង វប្បធម៌ជាតិ អស្ចែត ត្រសែតខ្ពង់ខ្ពស់ត្រចះត្រចង់ ។
អំពើ ឬ ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះ ទោះជាផ្តល់ដល់ប្រជាជាតិ នូវកេរ្តិ៍ឈ្មោះនឹងនាំ សុះ សាយក្តី ឬក៏
ភាពអាម៉ាសមុខក្តី ដែលមានចែងនៅលើគ្រប់ទំព័រនៃពង្សាវតារជាតិ ក៏អំពើទាំងឧទ្ទាយនោះឯង
ជាកេរ្តិ៍មរតកដ៏ថ្លៃថ្លាមួយបាន ដែលយើងទទួលពីដូនតាយើងមក ។

គឺ អំពើ ឬ ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះហើយ ដែលបង្កើតនូវសម្បជញ្ញៈជាតិ ។

ក្នុងន័យនេះហើយដែលខ្ញុំបាទនិយាយថា ខ្ញុំមានសំណាងល្អបានធ្វើការសិក្សាមួយ ដែលមាន
លក្ខណៈជាឯកសេខនាអំពី " វិភាគទានដល់ប្រវត្តិសាស្ត្រ " ឆ្នាំ ១៩៧០ "ការបន្តនវបបនយោបាយ"
និង "បទដែលចងក្រងទើបឯនូវព្រឹត្តិការណ៍" នៃប្រទេសខ្មែរយើង ក្រោមការឧបត្ថម្ភ ណែនាំ និង
តម្រែតម្រង់ពីលោក ឃ្លោក - ម៉ឺង មៅ ជាមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់នៃវដ្ឋការទទ្វែរមួយរូបដែលទទឹមងតែងតែ
ចំណាយកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត ព្រមទាំងកម្លាំងប្រាជ្ញាលោកទាំងប៉ុន្មាន ដើម្បីជួយទុកប្រទានប្រទេស
ជាតិលោក ឱ្យមានដំណើរទៅមុខបានស្រួល ស្របទៅតាមបាទវចនាទាំង ៥ គឺ សេរីភាព សមភាព
ភាពរភាព វង្សានភាព និង សុភមង្គល ។

ដូចច្នេះខ្ញុំយល់ថា ការសិក្សាមានលក្ខណៈជាឯកសេខនារបស់ខ្ញុំនេះ អាចផ្តល់ពត៌មាន
ដ៏ខ្លះ ៗ ដែលខ្ញុំខិតខំស្រាវជ្រាវទទួលបានទុកជូនបួន ៗ ឃុំវិជនជំនាន់ក្រោយ ដែលមានភាពក្លាហ
ក្នុងបន្តការប្រយុទ្ធទប់ទល់ខ្លាំងសត្រូវនៃរបស់ប្រទេសជាតិ មាតុភូមិរបស់យើងដែលកំពុងទទួលនូវការឈ្លាន
ឃ្មាងនៃព្រៃដែរ ឃ្មាងអយុត្តិធម៌ ពីពួកក្រុមចន្លោះឈ្លានពានយៀកកុង - ឃួនខាងជើងរាល់តែថ្ងៃនេះ
ពួកព្វកិច្ចត្រូវការសាងជាតិ ពោលគឺការបន្តសាជានវណៈដ្ឋទ្វែរ ឱ្យមានដំណើរស្រួលទៅថ្ងៃមុខ
មានសេចក្តីរីករាយមនស្សនឹងខិតខំឱ្យអស់ពីសមត្ថភាពរបស់ខ្ញុំ ដើម្បីវៃបចំការសិក្សានេះ
និង ព្រឹត្តិការណ៍សំខាន់ ៗ ដែលកើតមានទើរឯង ហើយដែលអាចណែនាំឱ្យ
ជាប្រវត្តិសាស្ត្រថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ និង ជាវបបសាជានវណៈដ្ឋទ្វែរ ។

ទ្នងឯកសេខនានេះ ជាកិច្ចការមួយយ៉ាងពិបាក យ៉ាងស្មុកស្មាញទ្រែកទ្រែង
ណាយ៉ាងយូរមែនទែនទើបដើរបានសព្វគ្រប់ ត្រូវការកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត

កម្លាំងប្រាជ្ញា កម្លាំងចំណេះវិជ្ជា ដែលបេះដឹង ដែលមានទាំងបន្ទាន់នោះមកប្រើក្នុងការស្រាវជ្រាវនឹងការងារសព្វគ្រប់ជាអស្ចារ្យផង ក្នុងការដើរទាក់ទងស្នើរតែគ្រប់ក្រសួងវិស័យការ ស្ទើរតែគ្រប់អ្នកនយោបាយធំ ៗ ផង ។

អាស្រ័យហេតុដូច្នេះ ខ្ញុំឃើញថាមុខជាកិច្ចការនេះ ត្រូវដួបប្រទះនូវការខ្វះខាត ការចន្លោះខ្លះ ៗ ជាមិនខានទេ។ ចំពោះអស់លោកដែលជាអ្នកប្រវត្តិសាស្ត្រ អស់លោកអ្នកនយោបាយធំ ៗ និង ចំពោះអស់លោកខ្លះដែលជាអ្នកចូលចិត្ត តាមដាននៃការវិវឌ្ឍនៃរបបនយោបាយនៃប្រទេសរបស់ខ្លួន ខាងផ្នែកក្នុងប្រទេស ឬ ខាងផ្នែកក្រៅប្រទេស ។

ដោយឃើញប្រជាជនសព្វគ្រប់អំពីការលំអិត អំពីការខ្វះខាតរួចមកនេះ ខ្ញុំពុំទាល់តែមានទទួលពីសំណាក់អស់លោកនូវការសន្តោស ការមិនប្រកាន់ទោសចំពោះកំហុស ចំពោះការខ្វះខាត ដែលកើតមានទៅឯខ្លះ ៗ ក្នុងការទៀបចំឯកសារនេះ ជាលទ្ធផលបួយដំបូងបង្អស់របស់ខ្ញុំពុំទាល់តែមានផង ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៣០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៧១

ប៊ុប - ថង

ទង្វើដ៏ថ្លៃថ្លា

ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រមនុស្សលោក គេតែងឃើញមនុស្សដិះជាន់មនុស្ស ។ ក្នុងប្រទេសនិមួយ ៗ ជាន់ដើមគេច្រើនឃើញបុគ្គលិកម្នាក់ទើឯងកាន់អំណាច ហើយតែងតាំងខ្លួនជាស្តេច ឬទីឲ្យគេហៅខ្លួនថាស្តេច ៗ ។

គេងឿលថា តើអំណាចនេះមកពីណា ? តាមការសង្កេត អំណាចនេះមកពីកងកម្លាំងខ្លួន ដួនណាមកពីការក្រោកបញ្ឆោតឲ្យគេជឿថា ខ្លួនឯងមានអំណាចពីអាទិទេព ឬ ថាខ្លួននេះជាអាទិទេពតែម្តង ដួនណាថាជាកេរ្តិ៍មរតកពីដីដូនដីតាខ្លួនមក ។

នៅក្នុងប្រទេសយើង ស្តេចខ្មែរឯងមានអំណាចក្នុងលក្ខណៈនេះដែរ ។ អ្នកកាន់អំណាចនេះ យកអំណាចទៅប្រើតាមចិត្តនឹកឃើញ ធ្វើរាល់ថ្ងៃដើម្បីនៃ មួយថ្ងៃក្តៅមួយថ្ងៃត្រជាក់ ។ រាស្ត្រខ្មែរគ្មានឯកក់ក្តៅ ចាំតែស្តាប់ដង្ហើមស្តេច មានតែពួកអាឯកអាមាត្រ អាម៉ីអាថោងអ្នកល្មោភបុណ្យសក្តិទ្រព្យសម្បត្តិខ្លះទេ ដែលនៅឯងសុខដោយពួកនេះទេតាមខ្យល់ បេះថ្ងៃក្តៅងាបេះទងាទំខ្យុលពេលទៀលា ។ អ្នកខ្លះហ៊ានហើបមាត់ចំពោះអំពើមិនគួរគប្បីរបស់ស្តេចត្រូវទទួលទារុណកម្មនៃទង ៗ ត្រូវគេផ្តាស់ចេញពីកន្លែងនេះ កន្លែងនោះ ត្រូវគេត្រមាន ត្រូវគេឃ្លាំមើល ត្រូវគេយកប្តុះក្នុងចង្កើរខ្មៅ ត្រូវគេលាបពណ៌មួយអាក្រក់ ត្រូវគេយកទៅធ្វើឲ្យអាម៉ាសមុខនៃទង ៗ ត្រូវគេយកទៅឃុំឃាំង ត្រូវគេសម្លាប់ចោលឥតដំនុំជំនះពីមាន ។

នេះជាអំពើផ្តាច់ការ ដែលកើតមានមុនថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ។ យើងមានការតិះដៀលនឹងច្រើនពាន់ម្ភៃ នូវរបបសក្តិភូមិនេះ ដែលគ្មានឲ្យរាស្ត្រមានចំណុចចំទើនអ្វីសោះ មានតែឲ្យដើរថយក្រោយទៀត ។

ម្តេចយើងថាដូច្នេះ ?

បើយើងក្រឡេកមើលអតីតកាល យើងមានអារ្យធម៌លើសប្រទេសឯទៀតនៅក្នុងសម័យអង្គរ នៅក្នុងសតវត្សទី ១១ ទី ១២ គួរណាស់តែឥឡូវនេះ យើងដើរមុនលឿនលើសគេទៅទៀត ។ តែផ្ទុយទៅវិញ យើងដើរថយក្រោយប្រទើសគេជាច្រើន យើងចាញ់គេក្នុងទិស័យជាច្រើន ។ មានប្រទេសខ្លះដែលពុំទាន់កើតសោះក្នុងសម័យអង្គរ ដូចជាប្រទេសអូស្ត្រាលី សហរដ្ឋអាមេរិក អ៊ីស្រាអែល ត្រូវគេឥឡូវនេះលេចអណ្តែតពួកទៅមុខទៀង ចំណែកឯទឹកដីយើងវិញក៏នួញតូចទៅតែមួយក្រនេះ ។ កាលពីជំនាន់ដើមប្រទេសយើង មានក្រុមប្រទល់ខាងជើងទល់នឹងប្រទេសចិន ខាងក្នុងទល់នឹងប្រទេសជ្វា ខាងកើតទល់នឹងសមុទ្រចិន និងខាងលិចទល់នឹងទន្លេមេគង្គ ។

- ហេតុដែលនាំឲ្យខូចទឹកដីយើងគឺមកពីស្តេចដណ្តើមអំណាចគ្នា ល្មោភដោយឥស្សាមិនពិត ។

ដោយចង់ឲ្យគេ... ស្តេចខ្លះទៅពឹងសៀម ខ្លះទៅពឹងយួន ក្រោយពីគេដួលរួច ស្តេចនោះត្រូវសងគុណគេ ដោយប្រគល់តំបន់នេះ តំបន់នោះឲ្យគេ ។ ឯការដណ្តើមអំណាចនោះទៀតក៏និតផ្តើឲ្យជាតិទន់ខ្សោយ ។ បរទេសឆ្លៀតឱកាសនោះចូលមកវាយយកដីយ៉ាងដំនាំឲ្យ ដោយស្រួល ។ ឯស្តេចខ្លះទៀតដោយកម្លាំងតណ្ហា ក៏តម្រូវចិត្តប្រពន្ធដូចស្តេចជ័យជេដ្ឋាទី ២ ដែលមានប្រពន្ធយួន បណ្តោយឲ្យជនជាតិយួនចូលមកកាន់កាប់ដីខ្មែរបន្តិចម្តង ៗ តាមផ្លូវត្រដាក់ ។

អំពើដ៏ជាន់នេះគួរយើងរាងចាល យើងត្រូវទុកស្តេចសីហនុជាស្តេចចុងក្រោយក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រយើង ។

គឺ ស្តេចសីហនុនេះហើយ ដែលមិនគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញជាច្បាប់សំខាន់រដ្ឋ ហើយថែមទាំងហ៊ានកែប្រែច្បាប់នេះទៅតាមចំណង់ ទៅតាមប្រយោជន៍ ទៅតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់ខ្លួនថែមទៀតផង ។

គឺ ស្តេចសីហនុនេះឯង ដែលឲ្យានកំទេចចោលឲ្យវិនាសអន្តរធានអំពីសន្តានចិត្តខ្មែរនូវថាមពល សេចក្តីក្លាហាន សេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ឆន្ទៈប្តូរផ្តាច់ និង មនសិការជាតិ ហើយឲ្យានទាំងល្ងីល្ងើង ជើង នូវសិទ្ធិ និង សេរីភាពគ្រប់បែបយ៉ាងនៃប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ មានសេរីភាពខាងសាវតមានជាដើម ។

យើងសម្លឹងមើលសព្វគ្រប់ទៅ យើញថា ស្តេចសីហនុចង់ប្រើស្បៀតនបៀបព្រះរាជាសម័យអង្គរទៀត ។ អ្វី ៗ ទៀតគ្មានតម្លៃទាល់តែសោះ តម្លៃ គឺ មានតែព្រះអង្គមួយ----- គ្មាននរណាចេះជាងព្រះអង្គ គ្មាននរណាស្នេហាជាតិទេ មានតែព្រះអង្គ---- គ្មាននរណាចេះប្រឡែងទាំ ចេះលេងភ្លេង ចេះដើរតួកុន ចេះលេងកីឡាជាងព្រះអង្គ ។ល ។និង ។ល ។លេខមួយគ្រប់ទិសទី ។ ព្រះអង្គដើរផ្តើសមិទ្ធិគ្រប់កន្លែង (ដោយប្រាក់ប្រជារាស្ត្រ) ដើម្បីដាក់ឈ្មោះព្រះអង្គ ឬ កូនព្រះអង្គ ។ ព្រះអង្គដើរតួផ្ទាំមហាទៃសន្តរ ដោយយកលុយរាស្ត្រទៅចែកឲ្យរាស្ត្រ ដូចជាដើរចែកដុំកំណាត់សំពត់ឲ្យរាស្ត្រក្រីក្រ ។ ព្រះអង្គចាត់ឲ្យផ្តើកីឡាដ្ឋានមួយដែលប្លួសមាឧរបស់ប្រទេស (អស់លុយរាប់ពាន់លាន) ឲ្យសង់មហាវិទ្យាល័យ រហូតដល់ក្នុងព្រៃភ្នំ ឲ្យសង់វិមានដ្ឋនៅគ្រប់តំបន់ច្រកល្ហក ដើម្បីកិត្យានុភាពរបស់ព្រះអង្គឯង ។ ក្រៅពីនេះសម្តេចសីហនុបានបំផ្លាញ ឥតបើសំចៃទេ ប្រាក់ជាតិរាប់រយលាន ដែលបានមកពីកម្លាំងញ៉ើស និង យាមប្រជារាស្ត្រ សំរាប់តែការសប្បាយរបស់ព្រះអង្គ និង ប្រពន្ធព្រះអង្គ ដូចជាការដប់លៀងសឹងតែរាល់ថ្ងៃ ការផ្តើកុន ។ល ។ (បើតាមអ្នកជំនាញការខាងបច្ចុកទេស គ្រាន់តែការសប្បាយបន្តិចបន្តួចនៃសម្តេចសីហនុក្នុងការផ្តើកុនជាដើម នេះត្រូវបានខ្ជះខ្ជាយប្រាក់ជាតិអស់ដល់ទៅ ១០០លាន រៀលស្រេចទៅហើយ ៗ នេះរាស្ត្រឥតបើដឹងទាល់តែសោះ) ។ ក្នុងការចំណាយនេះទៀតទោះបីស្តេចសីហនុចំណាយទៅលើអ្វីអស់ប៉ុន្មាន ក៏ស្រេចតែចិត្តព្រះអង្គឥតមានការត្រួតពិនិត្យអ្វីទៀតឡើយ គឺ ការចង់បំផ្លាញអស់ប៉ុន្មាន ក៏បំផ្លាញបានទាំងអស់ គ្មានអង្គការណាមួយហ៊ានត្រួតពិនិត្យបានទៀតឡើយ ។

ម្យ៉ាងទៀតសម្តេចសីហនុចិត្តអាក្រក់ សម្តេចសីហនុលោភអំណាចមិនចេះឆ្អែត សីហនុពាលក្នុងសង្គមឲ្យគេស្អប់ខ្ពើម សម្តេចសីហនុជូងខ្លួនដើរមិនរួចពីទម្លាប់នៅរបស់ពេលក្មេង ។ ដែលបន្តិចខ្លួនផ្តើជាប្រមុខរដ្ឋ ហានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋ ក្បត់ទឹងជាតិឯង ៖-

- ដោយយកវដ្ឋកម្ពុជា ទុកជាកម្មសិទ្ធិផ្ទាល់ខ្លួន និង របស់គ្រួសារ
- ដោយបំផ្លាញសេដ្ឋកិច្ចជាតិ
- ដោយសម្លាប់ព្រលឹង សតិសម្បជញ្ញៈជាតិ និង កម្លាំងជំនឿទុកជាតិ
- ដោយដាក់នឹមលើខ្នងនារីស្ត្រីឱ្យចុះក្រោមលុតជង្គង់ប្រដៅនារីស្ត្រីឱ្យឈ្លោះគ្នាទម្លាក់នារីស្ត្រីក្នុងភាពអស់សង្ឃឹមឥតព្រំដែន

-ដោយបង្ហាប់វប្បធម៌ជាតិខ្មែរ ដែលផ្លាប់តែមានសេចក្តីសន្តោសសច្ចៈ និង ឃុត្តិធម៌ ជាគោល ហើយប្រែជាយកគុណវិបត្តិដ៏អាក្រក់មកប្រកានទីក្រុង ដូចជាភូតភរ អយុត្តិធម៌ ។

ជាពិសេសបទឧក្រិដ្ឋយ៉ាងធ្ងន់របស់សម្តេចសីហនុ ដែលប្រជាជាតិខ្មែរ មិនអាចអត់ឱនឱ្យបាន គឺ អង្គការប្រមូលលុយ ទៀបចំទើបឯងដោយចេតនាតាមបញ្ជារបស់គ្រួសារ និង ដៃជើងអ្នកសមគំនិត ។ អង្គការកម្ចាត់ជាតិនេះប្រព្រឹត្តទៅដោយ :

- ជួល ឬ លក់ទឹកដីខ្មែរឱ្យពួកឈ្លានពានយៀកកុង
- ជួយបញ្ជូន និង ដឹកនាំសាស្ត្រាវុធ និង គ្រាប់រំសេវ និង ស្បៀងអាហារថ្នាំពេទ្យ ។ល ។ យកទៅឱ្យយួនយៀកកុង
- ហ៊ានដោះលែងយៀកកុង - យៀកមិញ ដែលទាហានខ្មែរចាប់បាននៅពេលដែលទាហានទាយប្រហារនាស្ត្រីខ្មែរនៅទល់ដែនម្តង ៗ ។

ម្យ៉ាងទៀតអតីតកន្ត្រកអង្គនេះ ដោយខ្លាចនរណែងអ្នកស្រុកកម្ពុជាក្រោម ដែលច្រើនតែជាអ្នកស្នេហាជាតិ និង ជាអ្នកស្អប់ស្អេចដែលបានប្រគល់ទឹកដីនេះឱ្យទៅយួន ហើយបន្លំយកលេស "នយោបាយធ្វើឱ្យគេទទួលស្គាល់ព្រំប្រទល់បច្ចុប្បន្ន" មកបំភ័ន្តជាតិឱ្យភ្លេចទឹងនេះទៅទៀត ។

ម្យ៉ាងទៀត សម្តេចសីហនុលោកបានយកគន្លឹះវៀចវេរក្រទ្បាច់ក្រទ្បាមកធ្វើជាគោលសំរាប់ដោះស្រាយបញ្ហានៃការទាក់ទងបរទេស ហេតុនេះហើយ បានជានយោបាយបរទេសរបស់សម្តេចសីហនុ បានធ្វើឱ្យប្រទេសជាច្រើនក្នុងលោកឈប់ចូលចិត្តរាប់អានខ្មែរ ព្រមទាំងជាកដំណួយ និង សេចក្តីគាំទ្រអំពីប្រទេសជាតិយើងទៅទៀត ។

ក្រោយពីជាតិខ្មែរទាំងមូល ទាំងប្រជារាស្ត្រ ព្រះសង្ឃ សភា និង រដ្ឋាភិបាលកាត់ទោសដាក់ទោសឧក្រិដ្ឋជនសង្គ្រាម ហើយទុកសម្តេច ន - សីហនុ ជាមនុស្សធម្មតា សម្តេច ន - សីហនុ បានលាតត្រដាងចំពោះភ្នែកអ្នកផងទាំងពួងក្នុងពិភពលោកនូវកំហុសក្រវែក្រោធរបស់លោកចំពោះជាតិឯង ។ តាមសម្តែងទិព្យបេះកាំង សម្តេច ន - សីហនុ បានស្រែកដេរដៀលព្នៃមាតុភូមិខ្លួនហើយកំចែងការកាត់ក្បាលពួកអ្នកស្នេហាជាតិទាំងឡាយណា ដែលលោកពុំទាន់បានសម្លាប់ចោលនៅទៀត ទួចហើយសម្តេចសីហនុ បានអំពាវនាវទៅកម្លាំងបរទេសឱ្យសម្លាប់ខ្មែរគ្នាឯងដាមបងប្អូនរួមពោះ និង រួមឃ្មាម ដើម្បីឱ្យជួយខ្លួនដណ្តើមយកអំណាចផ្តាច់ការផ្ទាល់ខ្លួនទៀងទៀត ។ ផ្ញើដូច្នេះ សីហនុ បានលាតត្រដាងភស្តាងដាក់ស្តែងបង្ហាញអំពើកម្ចាត់ជាតិដ៏សាហាវ ។

សម្តេចសីហនុចេះកលល្បិចប្រើពាក្យពេចនឹសមជាអ្នកឆ្លៀងនិយម ដើម្បីបំភ័ន្តមតិជាតិដែលចូលចិត្តសង្គមនិយម ។ ផ្ញើដូច្នេះគឺ ពិតជាសម្តេចសីហនុផ្តល់លេសទៅឱ្យពួក

យៀកកុង ដើម្បីចូលមកលុកលុយដីនៃជាន់នាស្ត្រខ្មែរ បង្កកើតជាសង្គ្រាមមួយ ដែលយួនវាឲ្យគិតទុកជាយូរមកហើយបន្ទាប់ពីលោ វ និង យៀមណាមខាងត្បូង ។ បទឧក្រិដ្ឋដ៏អស្ចារ្យចុងក្រោយនេះ បង្ហាញឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា សម្តេច ន - ស៊ីហនុ ជាអ្នកបន្តពូជពួកស្តេចដុនដាប ដែលចាំតែហៅបរទេសគ្រប់បែបឲ្យជួយសម្លាប់ជនជាតិឯង ដើម្បីលក់ស្រុកខ្មែរឲ្យបរទេស សំរាប់ជាប្រយោជន៍ដល់ម្តុំដនាជ្យផ្ទាល់ខ្លួន ។

- ចំពោះការកម្ចាត់ជាតិជាបន្តបន្ទាប់គ្នាសឹងតែតពូជនៃនាជាធិបតេយ្យខ្មែរ ដែលឫនាំប្រទេសកម្ពុជាឲ្យធ្លាក់ដុនដាប ។

- ចំពោះភ័ព្វន្តរាយរបស់ជាតិ បង្កឡើងដោយពួក យៀកកុងដែលចង់យកទឹកដីខ្មែរជាយូរយានណាស់មកហើយផង ។

នាស្ត្រខ្មែរទាំងមូលរួមជាមួយព្រះសង្ឃ យោធា សភាទាំងពីរ និង រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិរបស់ខ្លួន ឫនក្រោកឡើងរួមជាផ្លូងមួយ ដើម្បីពួតដៃគ្នាប្រឆាំងនឹងពួកយៀកកុង ព្រមទាំងកំចាត់ការជិះជាន់ហុតឈាមនាស្ត្រ សម្លាប់ជាតិឯងរបស់នាជបល្ល័ង្កដែលមានស្តេចសីហនុជាឈាងចុងក្រោយបង្អស់ ឲ្យឫតចេញពីប្រទេស ដែលជាហេតុក្បាំងឲ្យទៅជា ព្រឹត្តិការណ៍ជាប្រវត្តិសាស្ត្រថ្ងៃទី ១៨ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧០ នេះ ។

ឥទ្ធនេះយើងនាំគ្នាសំដៅទៅរក របបសាធារណរដ្ឋនិយម តាមការត្រួសត្រាយនៃទង្វាភិបាល លន់ - នល់ និង សទិមតៈតទៅ ។ របបសាធារណរដ្ឋនិយមមាននគោលដៅសាងសង្គមថ្មី ។ ការពិតការកសាងសង្គមថ្មីនេះ ជាការធំធេង ហើយជាការត្រូវធ្វើដោយព្យាយាម ពុំមែនយើងអាចសម្រេចទៀងសំរាប់មនុស្សជំនាន់យើងនេះឲ្យឫនដូចចិត្តគ្រប់ចំណុចទៀយ ។

ហេតុនេះ ដើម្បីចៀសវាងការយល់ខុស និង ការធ្វើខុស យើងត្រូវនៃតយកកំហុសនាជបល្ល័ង្ក និង កំហុសរបស់ស្តេចសីហនុ មកទៀបធាប់មកលាតត្រដាងឲ្យឫនសព្វគ្រប់ ដោយរក្សាប ព្រឹត្តិការណ៍ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ នេះដែលមានស្តេចសីហនុ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរ ទៅនឹងនយោឫយអាមេទិកាំង និង លទ្ធិកុម្មុយនិស្តនិយមនៅអាស៊ីភាគអគ្នេយ៍ ជាពិសេសនៅឥណ្ឌូចិននេះផងទៀត ព្រោះថាព្រឹត្តិការជាប្រវត្តិសាស្ត្រថ្ងៃទី ១៨មីនា ១៩៧០ នេះមិនមែនជាចំស្រឡះពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃអាស៊ីភាគអគ្នេយ៍ ក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ និងពីប្រវត្តិសាស្ត្រនៃប្រទេសខ្មែរយើងនេះទេ ។ ព្រឹត្តិការកើតឡើងដោយជាន់គ្នាពីមួយទៅមួយកំពិតមែន តែវានៅតែអាចបរ៉ាំគ្នាពីមួយទៅមួយឫនយ៉ាងងាយដែរ ។

មួយផ្នែកទៀតយើងត្រូវដកស្រង់ទុកនូវមាលីបទនៃព្រឹត្តិការណ៍ (anthologie des évènements) ណាសំខាន់ ៗ កើតមានក្រោយថ្ងៃ១៨មីនា ១៩៧០គួរចាំទុក ដែលជាមូលដ្ឋាននៃការកសាងសង្គមថ្មីរបស់យើង ដែលជាការធំធេង ហើយជាការត្រូវធ្វើដោយព្យាយាម ពិនិត្យពិច័យយ៉ាងល្អិតល្អន់ ស្របទៅតាមគោលការនៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ តាមផ្លូវនយោឫយ (démocratie politique) និង តាមផ្លូវសង្គម (démocratie sociale) ។ ក្នុងការសាងសង្គមថ្មីនេះ សំអាងលើការតាក់តែងស័ង្គមបែបណាខ្លះ ? វិធានការធ្វើអ្វីខ្លះជាគ្រឹះ ?

ភាគទី ១

បុព្វហេតុនៃការប្តូរនយោបាយ

មាលីបទនៃប្រវត្តិការណ៍មុន១៨មិនា១៩៧០

ចំណុចទី ១

- ប្រវត្តិសាស្ត្រ ប្រទេសកម្ពុជា
- ប្រវត្តិសាស្ត្រ អរគុណភាគីអាស្រ្តេយ៍
- ប្អូនខាងលើងចង់ធ្វើអាណាព្យាបាលនិយម

ប្រវត្តិសាស្ត្រប្រទេសខ្មែរ

ជាតិខ្មែរជាពូជអម្បូរមនខ្មែរ មានដើមកំណើតនៅស្ទឹងតែពាសពេញទ្រង់ទ្រាយសុវណ្ណភូមិ (ឥណ្ឌូចិន) ។

កាលជាន់ដើមប្រទេសនានាក្នុងលោក ដែលមានការទាក់ទងស្គាល់ប្រទេសខ្មែរយើងគេមិនចេះ យើងថាជាតិខ្មែរ ឬ ស្រុកខ្មែរទេ ។ ខាងឥណ្ឌូនេស៊ីហាល្អាក គេហៅស្រុកយើងថា "កម្ពុជា "(Kambuja ចេញលក្ខណៈដែនទីជាន់ចាស់) ឫទាំងហៅថា "កម្ពុត "(Cambodge) អង់គ្លេស អាមេរិកាំងហៅ "ខាំបូឌា "(Cambodia) ជប៉ុនហៅ " "កាំប៊ុដា " សៀមហៅ "កាំពុជា "លាវហៅ "កាំកុសា " ជាតិខ្មែរយើង សៀមលាវហៅថា "ខ្មែន "ដូចគ្នា ។ល ។ កម្ពុជានេះគេស្គាល់ទូទាំងសាកលលោកទៅហើយ ។

ក្នុងប្រទេសកម្ពុជានេះ មានជាតិច្រើនដែលរស់នៅជាមួយខ្មែរយើងតាំងពីកើតទឹកដីទើងមុនប្រវត្តិសាស្ត្រ ប៉ុន្តែជាក្រុមសម្ពន្ធពូជ ៣ នៅដោយពួក ដោយក្រុម តាមជាយខេត្ត គឺ ព្នង ស្ទៀង គួយ លះ ជង ទន្លេ ជ្រោយពីរ ។ល ។ ដែលរួមជាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរនៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាជាមួយគ្នា ។

អម្បូរមនខ្មែរ ជាជាតិធំជាងគេទាំងអស់ ឫទាត់តាំងឱ្យមានជាមេក្នុងៗ ជាស្តេច រហូតដល់សៅរ៍យរាជ្យត្រួតត្រាក្នុងប្រទេសកម្ពុជាលើជាតិខ្មែរ និង លើក្រុមសម្ពន្ធពូជ ៣ ទាំងនេះ ដែលទុកដូចជាជាតិខ្មែរតែមួយ ។

ឯក្រុមសម្ពន្ធចម្ប៉ា ទើបតែខ្លាត់ភ្លាត់មកថ្មី ៣ មកជ្រកនៅប្រទេសកម្ពុជា ដោយសារប្រទេសចម្ប៉ារបស់គេ ត្រូវពួកយួនខាងជើងចុះមកវាយដណ្តើមយកឫទាជារបស់គេទៅ ។

ប្រជារាស្ត្រខ្មែរ ដែលមានឈាមជីវជាអម្បូរមន - ខ្មែរ សុទ្ធតែលាយឡំជាមួយពួកក្រុមសម្ពន្ធទាំងប៉ុន្មាននេះទេ ហើយជាជាតិស្លូតត្រង់ ខ្លាំងពូកែខាងវិជ្ជាសាស្ត្រផ្នែង ៣ គឺ វិជ្ជាអាគ្នេយ៍ វិជ្ជាជំនាញគ្រប់យ៉ាង មានសាងប្រឹស្សាទថ្មជាដើម ខាងវិជ្ជាយុទ្ធសាស្ត្រ គឺ ជាជាតិខ្លាំងពូកែខាងចម្បាំង ចំរ៉ាងមិនដែលចាញ់ប្រទេសណាទេ សឹងល្បីល្បាញជាមហាអំណាចទី ៣ ក្នុងទ្វីបអាស៊ី កាលណោះខាងប្រទេសអ៊ឺរុប ដូចជាប្រទេសឫទាំង មិនទាន់ចំរើនដូចយើងទេ គឺ នៅតាមសភាពធម្មជាតិដើម ។

ខ្មែរពិតជាម្ចាស់ទឹកដីខ្មែរ

ទឹកដីខ្មែរគឺក្រុតជាដីរបស់ជូនតាខ្មែរយើងឫនកាន់កាប់តាំងពីដើមដុំពីក្នុងសមុទ្រមកជាដីដែលជូនតាយើងឫនបន្តន់ដណ្តើមពីជាតិសាសន៍ណាទៀយ ។

ជាតិខ្មែរយើងជាជាតិត្រឹមត្រូវ មានមនុស្សធម៌ប្រកបដោយសុចរិតយុត្តិធម៌ តាមព្រះពុទ្ធសាសនា ឥតដែលឈ្លានពានទំលោភយកទឹកដីរបស់ប្រទេសណា ជាតិណាមកធ្វើជារបស់ខ្លួនទេ ។ កាលពីដើម ដែលខ្មែរយកទឹកដីគេខ្លះមកធ្វើជារបស់ខ្លួននោះ ដោយហេតុតែប្រទេសនោះ ឫឈ្លានពានទុក ទានប្តូរយកទឹកដីខ្មែរជាមុនហើយ ។ លុះដល់ខ្មែរទួមសាមគ្គីស្រុះគ្នា ដេញកំចាត់ខ្មាំងហោរប្តូរទឹក ដីរបស់ខ្លួននោះទៅ ក៏នាំយបណ្តេញសត្រូវឲ្យចេញផុតពីដែនដីខ្មែរ ហើយជ្រុលដែនាំយចូលទៅក្នុង ដែនដីសត្រូវតទៅទៀត រួចក៏យកប្រទេសរបស់សត្រូវនោះធ្វើជាអាណាខេត្តរបស់ខ្មែរ ដើម្បីយក ចំណេញ ទេរបៀបអ្នកទាស៊ីធ្វើដំនួញដូច្នោះឯង ។ ឧទាហរណ៍ដូចជាប្រទេសចម្ប៉ា (ចាម) ដែលឫាន ចូលមកនាគតព្យាគប្រទេសកម្ពុជា កាលពីក្នុងនាជ្យព្រះជ្ញាទ្យសោនទ្ធិនទី ៧ ។ លុះខ្មែរចេញចំប្បាង ដេញពួកចាមចេញពីស្រុកខ្មែរចូលទៅរហូតដល់ស្រុកចាមទៅ ទើបដាក់ប្រទេសចម្ប៉ាជាអាណាខេត្ត របស់ខ្មែរ ហើយសោនទ្ធិនក៏ទៅសោយនាជ្យឯប្រទេសចម្ប៉ានោះទៅ ដោយទុកប្រទេសកម្ពុជា ឲ្យពួកនាម៉ឺននៅថែរក្សា ដែលជាហេតុឲ្យពួកជ្ញានៅកោះស៊ូម៉ាត្រាចូលតាមទូក សំពៅមកប្លន់ ដីកជញ្ជូនរបស់ទ្រព្យមានតម្លៃយកអស់ពីមហានគរទៅ ។

កាលពីដំនាន់ដើមប្រទេសយើងមានត្រពំប្រទល់ ខាងកើតទល់នឹងប្រទេសចិន ខាងត្បូងទល់នឹងប្រទេសជ្ញា ខាងកើតទល់នឹងសមុទ្រចិន និង ខាងលិចទល់នឹងទន្លេមេណាម ។

ប្រទេសខ្មែរធំទូលាយណាស់មានកំពង់សមុទ្រ ៣ ធ្វើដំនួញទាក់ទងនឹងប្រទេសជំ ៗ ដូចជា ឥណ្ឌា ចិន ជប៉ុន រហូតដល់ទៅអារេមនិកឡាទីន (អារេហ្សង់ទីន) សឹងមានភស្តុតាងនៅ សល់ច្រាក់ ដុល្លា ច្រាក់រូបីយ កប់នៅក្នុងដីជាមួយនឹងច្រាសាទបូរាណខ្មែរស្រាប់ហើយនិងសន្ធីសញ្ញាខាង ពាណិជ្ជកម្ម នៅសល់ក្នុងពិពិធភណ្ឌជប៉ុន ចិន ធ្វើជាអភក្ខរ ខ្មែរ ចិន អភក្ខរខ្មែរ - ជប៉ុន ។ កាលស្រុក ចិនមានចម្បាំងក្នុងស្រុក ក៏ហានមកពឹងខ្មែរឲ្យទៅជួយច្បាំងដែរ ។

ប្រែធជាជាតិសាសន៍ប្តូរយកទឹកដីគេជៅ

ខ្មែរមានអារេធម៌ខ្ពង់ខ្ពស់តាំងពីបូរាណសម័យមក មិនមែនជាមនុស្សព្រៃឥស្តាស់ សិលធម៌ ឥតមនុស្សធម៌អ្វីនៅក្នុងខ្លួន ដូចជាជាតិសាសន៍ខ្លះ មានឃួនជារដើមនោះទេ ។ ស្រុក ខ្មែរធំទូលាយ ហើយទទេះឫតមួយភាគធំទៅលើដៃពួកឃួន ដែលជាជាតិឥតអំពីតកាលក្នុងទ្វីប ជា ជាតិឥតមានទឹកដីកេន្ទីដំណែលពីដូនតាមក ដូចជាជាតិខ្មែរទើ្យ ។ ជាតិឃួនជាកុលសម្ពន្ធនៅក្នុង ខេត្តយន់ណាន ទបសិចនយ៉ាងចង្អៀតចង្អល់ប្រកបដោយការលង្កៀសង្កិន អំពើសំណាចចិនមកជាងទៀត ។ ពេលក្រោយកុលសម្ពន្ធនេះ ក៏ទើ្លងនដើម្បីតាំងឲ្យមានឥស្សរភាពដោយខ្លួនឯងទៀត ទើបរួមគ្នា ប្តូនយកដីបុងស្រុកទបសិចនឫានមួយភាគធំ គឺ ខេត្តតាំងកា (ក្វាងសឺ) នេះឯង ។

ហេតុតែជាជាតិឥតមនុស្សធម៌នៅក្នុងខ្លួន ឥតដឹងខុសត្រូវ ជាជាតិកម្រាលឈ្មោះ អំណាច ឈ្មោះទឹកដី ឃួនប្តូនឫានដីចិនប៉ុណ្ណឹងហើយ នៅពុំទាន់ពេញតាមសេចក្តីលោភទបស់ខ្លួន ក៏មក យួនដី ដីមម្ប៉ា ទបស់ចាមទាល់តែឫានទៀត ។

ឃុំទ្វារស្ត្រ ឬ ឃុំទ្វារដី សេសរបស់ឃួនដែលប្រើទៅ មានប្រសិទ្ធិភាពទៅលើថាមមានដូចតទៅ :-

មិនដឹងគិតធ្វើម្តេចឱ្យឮពន្លឺថាមដោយស្រួល ស្តេចឃួននឹកឃើញឃុំទ្វារដីត្រដាក់យ៉ាងពិសេសមួយ ទើបយកកូនក្រមុំច្បងរបស់ខ្លួនឱ្យមកធ្វើប្រពន្ធស្តេចថាម ។ នាងនេះពីមុនឮពន្លឺឡាញ់មេទ័ពធំរបស់ឃួនស្ងាត់ឯងរួចទៅហើយ ។ ហេតុដែលនាងមិនហ៊ានប្រកែកនឹងខ្ទីពុក (ខ្ទីពុកមិនដឹងទេរឿងនេះទេ) ដោយហេតុឃើញឮពន្លឺទឹកដីថាមយ៉ាងដូចជាប្រយោជន៍ខ្លួន ក៏សុខចិត្តប្តូរខ្លួនទៅធ្វើប្រពន្ធស្តេចថាមទៅ ។ ហើយតាមធម្មតាជាតិសាសន៍នេះ គេមិនសូវគិតពីទេរឿងកន្ទុំឈ្មោះអ្វីទេ គឺ ថាធ្វើយ៉ាងណាឱ្យតែឮពន្លឺប្រយោជន៍ដល់ខ្លួន ។

តាំងពីនោះស្រីឃួនបេះប្រើកលល្បិចមាយាលួងលោមប្តី សុំនេះសុំនោះ ទាល់តែឮពន្លឺបន្តិចម្តង ៗ ។ ឯស្តេចថាមជាប្តី ដោយហេតុតែស្រឡាញ់ស្រីឃួនឯងបង់ដកចិត្តមិនរួច ក៏លែងទៅលឺនឹងចេញទៅជំនុំការទឹកដី បណ្តោយឱ្យមន្ត្រីធ្វើការជួស ។ ឯពួកឃួនក៏បេះតែចូលមកនៅក្នុងស្រុកថាមកាន់តែច្រើនទៀង ៗ ទាំងលែងខ្លាចម្ចាស់ស្រុក ទាំកំភ្លើញដាក់ទៀ គឺ ទាស្ទុះដីនៅខ្លះទាចូលមកនៅត្រង់ ៗ ខ្លះ ទាប្តូនខ្លះស្រែចលើចិត្តទា ដោយអាងប្រពន្ធស្តេចទៅហើយ ជាហេតុធ្វើឱ្យប្រជាទាស្តែថាមស្អប់ស្តេចខ្លួនលែងធ្វើអ្វីទៅកើត ឥតអំណាចអ្វីទៅលើពួកឃួនសោះ ។

លុះឃួនចូលមកលុកលុយនៅពាសពេញស្រុក ទាបង្ខំឱ្យទំណាយទំនៀមទម្លាប់ខ្លួនចោលឱ្យកាន់តាមតបៀបឃួន ។ ពួកថាមណាដែលប្រកាន់ទំនៀមទំលាប់ និង សាសនារបស់ខ្លួនដាច់កំរត់ចេញខ្លាចខ្លាំងមកនៅស្រុកខ្មែរខ្លះ ទៅស្រុកសៀមខ្លះ ។ល។ ទៅ ។ តាំងពីនោះប្រទេសចម្ប៉ាកំក្លាយទៅជាស្រុកឃួន អស់ជាតិ អស់ទង់ជាតិពីក្នុងដែនទីពិភពលោកទៅ ។ ឃួនឮពន្លឺផ្លាស់ឈ្មោះចម្ប៉ាទៅជា អ ណ្ណា ម ទៅទៀត ដែលមានរាជធានីគឺ "ក្រុងហ្វូ" នោះឯង ។

ឃួនដណ្តើមយកទឹកដីខ្មែរនៅ

ពន្លឺស្រុកថាមមួយហើយ កំនៅតែមិនស្កប់មហាឡោភរបស់ខ្លួន ឃួនក៏ព្រមថ្នាចង់យកប្រទេសកម្ពុជាទៀត ដោយធ្វើជាចង់ស្តាប់នមេត្រីនឹងប្រទេសខ្មែរ ហើយប្រើកលឃុទ្ធពិសេស ដូចជាទាពន្លឺប្រើនៅស្រុកថាមដែរ ។

ស្តេចឃួនយកកូនក្រមុំបន្ទាប់របស់ខ្លួនឈ្មោះ កូចូវ មកថ្វាយស្តេចខ្មែរ គឺ ជ័យជេដ្ឋាទី ២ ។ ស្តេចនេះទទួលយកភ្លាមដោយគ្មានសួរនាំណាទៀត ។

តាំងពីមានកូនក្រមុំស្តេចឃួនមក ជ័យជេដ្ឋាទី ២ ក៏តាំងស្រីឃួននោះជាសម្តេចអង្គចូវ ឬ ហៅថាបេះតែបើកអំណាចឱ្យពន្លឺសម្រេចតាមសេចក្តីសុំរបស់ប្រពន្ធឃួនឥតខានទៀងទៀត ។

ឃួនបន្តិចទៅ ដើម្បីចង់បំពុតពួកខ្មែរទំនៀមទំលាប់នឹងសាសនាខ្មែរ ឃួនឮពន្លឺបង្ខំពួកខ្មែរកាន់តាមទំនៀមទំលាប់ទា ដោយឱ្យប្រុងខ្មែរទុកសក់ទៃងបួងដូចទា ឱ្យស្រី ៗ បួងដូចទាដែរ ព្រមទាំងហាមមិនឱ្យធ្វើបុណ្យទានឱ្យដល់លោកឡើយ ខ្មែរ ។ ទាដុតវត្តអារាមព្រះសង្ឃអស់ជាច្រើន ទាធ្វើទារុណកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង សម្លាប់ប្រជាទាស្តែខ្មែរជិនួបបំផុត ។

ពេលនោះ ដោយយួនឱ្យទំនៀមទំលាប់ខ្មែរ និង ព្រះពុទ្ធសាសនាគង់វង់នៅជា
ទម្រេបខ្មែរតទៅ ទើបមានចៅហ្វាយខេត្តព្រះត្រពាំង ឈ្មោះនកញ៉ាំ គុយ ឫទស្ស្រគចិត្តបូជា
ជីវិតខ្លួន ដើម្បីឱ្យជាតិខ្មែរ ទំនៀមទំលាប់ខ្មែរ ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរគង់វង់នៅជាទម្រេប
ខ្មែរតទៅ លោកឫទស្សទៅនិយាយអង្វរពួកមន្ត្រីយួន ដែលនៅត្រួតត្រានៅទីនោះឱ្យសម្លាប់គាត់
ចោលចុះ ប៉ុន្តែសូមឱ្យយួនអាណិតទុកជាពីទុក្ខសាសនា ទំនៀមទំលាប់ ជាប្រពៃណីខ្មែរឱ្យគង់វង់នៅ
តទៅ ។ លុះយួនព្រមទុកឱ្យហើយ ក៏យកគាត់ទៅសម្លាប់ចោលទៅ ។

ព្រះពុទ្ធសាសនា ទំនៀមទំលាប់ខ្មែរ ជាតិខ្មែរដែលឫទស្សគង់វង់ មានលោកសង្ឃ
មានវត្តអារាមនៅដល់សព្វថ្ងៃនេះ ដោយសារលោកនកញ៉ាំ គុយ ដែលបូជាជីវិតប្តូរឱ្យយួន
សម្លាប់គាត់ចោលនេះឯង ។

អាស្រ័យហេតុនេះ ដើម្បីតបស្នងសងគុណ នកញ៉ាំ គុយ ឫទស្សជាប្រជារាស្ត្រខ្មែរនៅ
ខេត្តព្រះត្រពាំង ឫទស្សនាំគ្នាទៅធ្វើបុណ្យនៅទីម្តុំងខ្មោចលោកនកញ៉ាំ គុយ ជារៀងរាល់ឆ្នាំ
គឺ ក្នុង ១ ឆ្នាំ ម្តង ដើម្បីនឱ្យសមគ្គផលដួងទៅវិញ្ញាណក្ខន្ធរបស់លោកពុំដែលខាន ។

កាលយួនវាមិនទាន់ដឹងជានាំកម្ពុជាក្រោមនៅឡើយ ស្រុកយួនអណ្ណាម ឫទសកើតចំ
ច្បាំងនឹងស្រុកចិន ។ ម្ល៉ោះហើយស្តេចយួនឫទសើ៎ារមកស្តេចខ្មែរជាកូនប្រសារ ដើម្បីសុំដីនៅកំព-
ង់ក្រៀមហាតទាហានយួន ដើម្បីច្បាំងនឹងចិន ។ ស្តេចខ្មែរយល់ព្រមភ្លាមឥតទទឹងឡើយ ។ ការហា-
តទីពនេះមិនចេះចប់សោះ ចេះតែផ្លាស់ប្តូរដូច្នេះ ។

ទាហានយួនដែលហាតនោះ កាលណាចេះយុទ្ធវិធីហើយ វាយកខ្លះទៅច្បាំងនឹងចិន
វាទុកខ្លះឱ្យធ្វើជាស៊ីវិល នៅភាគស៊ីឥម្មតាក្នុងស្រុកខ្មែរ ដែលសំរាប់ប្រើជាជួរទី ៥(5è colonne)
ដើម្បីថ្ងៃណាមានឱកាសល្អ វានឹងសង្គ្រោះខ្មែរពីខាងក្នុងជាមួយទ័ពវាពីខាងក្រៅ ។

លុះច្បាំងនឹងចិនឈ្នះហើយ វាបែរមកវាយខ្មែរទៀត ប្តូរយកឫទសីកដីខ្មែរជាច្រើន
ខេត្តទៅទៀត ។

ដូច្នេះការដែលឫទសបង់ដីខ្មែរខាងកម្ពុជាក្រោម ដោយហេតុមកពីនាង ជិញ្ញ សុំ
ឱ្យយួននៅ រួចវាយកជារបស់វាជាប់ទៅតែម្តង វាប្តូរយកត្រង់ ៣ កន្លែងមាន ព្រមទាំងស្តេចជ័យ
ឯដ្ឋាឫទសកាត់ដី ៣ ខែត្រ ដែលដោយទាំងប្រជាជាតិខ្មែរទៅជាមួយផង ដើម្បីបង់ដែរស្តេច
ខ្មែរជាឫទសនឹងកម្មុំស្តេចយួន ដែលខ្លួនយកមកធ្វើជាប្រពន្ធ ហើយម្យ៉ាងទៀតឫទសាំងឫទសកាត់ដី
ទៅធ្វើជាអាណានិគមវាឱ្យធំទូលាយរហាថា "កូសាំងស៊ីន" ផង និង កាត់ដីខ្លះ
ប្រគល់ទៅឱ្យយួនអណ្ណាមទៀត ។

ក្រោយនេះ យើងឃើញថាស្តេចខ្មែរ ទាំងប្រុសទាំងស្រីច្រើនតែឫទសជាតិឯងទាំង
ចុះគេប្រុសដែលជាតេទភ្លើតភ្លើនខាងកាមណ្ណា ឫទសចិត្តត្រេកត្រអាលជាមួយ
នឹងកាត់ដី និង ជាតិឯង ចុះចំណែកអង្គម្ចាស់ដែលខ្លួនជាស្រីសោះ ម្តេចក៏ភ្លើតភ្លើន
បង្ហួន ប្រណាំងនឹងដំរីដូច្នេះ ។

ដើម្បីយកស្រុកខ្មែរឱ្យបានជួរ ដោយឃើញស្តេចស្រុកខ្មែរជាស្តេចស្រី ទើបស្តេចយួនប្រើមធ្យោបាយដូចគ្នានឹងវេបច្រៀបដែលបានប្រើជាមួយនឹងស្តេចជ័យជេដ្ឋាដែរ ។ ប៉ុន្តែម្ចាងនេះស្តេចយួនគ្មានកូនប្រុស ក៏តាំងបង្គាបឱ្យមេទ័ពរបស់ខ្លួនម្នាក់ឈ្មោះ ទ្រឿងមិញយ៉ាង ដែលនៅក្នុងឱ្យប្រើឧបាយកលចែបចង់អង្គម្ចី ឱ្យទាល់តែបាន ។ បើបានអង្គម្ចីធ្វើយដូចតែបានស្រុកខ្មែរ មិនបាច់ចាំច្បាំងទៀយ ។ ក្រោយមកអង្គម្ចីនេះក៏ប្រឆាំងនឹង ទ្រឿងមិញយ៉ាងនេះឯងបន្តិច ដែលជាតិពួកកិច្ចការស្រុកទេសអ្វីទាំងអស់ ក៏បណ្តោយឱ្យប្តីខ្លួន ចាត់ចែងការដែនដីជំនួសទាំងអស់ ពី ៨- ៧ (១៨៣៥ - ១៨៤១) ។

មេទ័ពយួន ប្តីអង្គម្ចី ក៏ចាត់ចែងឱ្យទាហានយួនចេញដើរទៅបំពេញបេសកកម្មជាមួយពួកខ្មែរដែលចូលនឹងយួន ដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចូលនាស្ត្រីខ្មែរឱ្យស្រឡាញ់យួន ឱ្យលះបង់ទំនៀម-ទម្លាប់ខ្មែរ សាសនាខ្មែរ ចូលដៃនឹងយួន ការនីតាមលទ្ធិយួនទាំងអស់ ហើយនិងការបង្ខាំងសម្លាប់ដុតផ្ទះសម្បែង ដុតវត្តអារាម ចំពោះជាតិខ្មែរណា ចំពោះព្រះសង្ឃណា ដែលប្រឆាំងមិនព្រមធ្វើតាមយួន ។ ចលាចលកើតមានទៀងក្នុងស្រុក ក្លាយទៅជាចំបាំងរវាងអ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរ ជាមួយនឹងពួកយួន ។

នៅទីបំផុត ដោយការខ្ជះខ្ជួរមសាមគ្គីរបស់ខ្មែរ ៣ អាចយកជ័យជំនះលើយួនបាន ដោយបានដេញទ័ពយួនរត់ខ្ចាត់ខ្ចាយទៅស្រុកវិញអស់ទៅ ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរក្នុងសតវត្សទី ១៧ ជាពិសេសអំពីព្រះរាជវង្សានុវង្ស និង ការលូកដៃរបស់យួនមកលើប្រទេសខ្មែរយើងនេះ ពុំទាន់បានពិស្តារទេ គ្រាន់តែលើកយកចំណុចខ្លះដើម្បីបង់បង្ហាញ អំពីរបបត្រគាំត្រគងរដ្ឋ ដែលមានមហាកុត្រត្រគងរាជ្យ ទំនាំឱ្យប្រទេសជាតិខ្មែរយើងបុះដុនដាប រហូតដល់ឆ្ងាត់បង់ទឹកដីយ៉ាងណាខ្លះ ។ នេះគ្រាន់តែជាទ្រឹងមួយ ដែលព្រះរាជវង្សានុវង្សមានការស៊ីក្រលាំជាមួយយួន នាំឱ្យឆ្ងាត់បង់ទឹកដី ។ នៅមានទ្រឹងមួយទៀត ដែលព្រះរាជវង្សានុវង្សខ្មែរទាក់ទងនឹងឆ្ងាទាំងសែស នាំឱ្យឆ្ងាត់បង់ឯករាជ្យ ព្រមទាំងឆ្ងាត់បង់ទឹកដីខ្មែរយើងមួយផ្នែកទៀត ។

ស្ថានភាពនៃសម្ព័ន្ធភាពនិងការប្រទេសកម្ពុជា

ស្តេចអង្គម្ចីស្លាប់ឆ្ងាត់ទៅ ទើបស្តេចអង្គឌួងទើបឡើងសោយរាជ្យ ។ កាលអង្គឌួងទើបឡើងសោយរាជ្យ ប្រទេសកម្ពុជានៅព្រំមែនតែ ៥ ខេត្តប៉ុណ្ណោះ ដោយសៀម និង យួនដណ្តើមគ្នាម្ខាងយកីឡាសៀម និង យួន ទឹតឆ្ងៃតខ្លាំងពេក ស្តេចអង្គឌួងលួចទៀបចំជាក់សាច់ឆ្ងាក់ទាំងឥ តាំ មិនឱ្យអគ្គម្ចងការសៀម និង យួនដឹង ឱ្យរាជទូតគោចរយកទៅស្រុកឆ្ងាទាំងមដំទាក់ទងឆ្ងាទាំងសែស ដែលកាលជាន់នោះ ណាបូទ្បៀអុងទី ៣ ជាស្តេចនៅ ។

លុះជាន់នោះនៅស្រុកយើង មានពួកព័ទុយគ្គាល អេស្បាញ៉ុល និង ពុល្លង់ដី ជាមួយប្រទេសយើងជាឆ្ងាទៃមកដែរ ក្នុងសតវត្សទី ១៦ ។ កាលពីស្តេចមុន ៣ ព្រះជាតិជាអាណាព្យាបាលម្តង តែពួកនេះមកកាន់កាប់ស្រុកខ្មែរបណ្តោះអាសន្ន ត្រឡប់ទៅស្រុកវិញទៅ ពីព្រោះនេះគេចូលចិត្ត តែខាងសេដ្ឋកិច្ចទេ និតមដូចឆ្ងាទាំងទេ ។

ឮនជាអគ្គស្នងការទស្សៀម និង យួន ដឹងថា ស្តេចអង្គឌួងលួចទាក់ទងឮទាំងទើយក៏មិនហ៊ានធ្វើអ្វីដែរ ដោយដឹងថាជាឮមុន ៣ ស្តេចឮនប្រើសុទ្ធតែទាហានពីទន្លុយព្រៃទុកឱ្យការពារព្រះអង្គ ។

ឯការទាក់ទងនឹងទាំងនឹងខ្មែរ ពុំទាន់ឮនកើតជារូបរាងនៅទេ ឮ ត្បិតកាលដំនាន់នោះ ការធ្វើដំណើរទៅមកពីកន្លែងមួយទៅកន្លែងមួយ ពីទ្វីបអ៊ឺរុបមកខាងទ្វីបអាស៊ីយើង ក្នុងមួយឆ្នាំ ធ្វើឮនតែពីរដងប៉ុណ្ណោះ ។

មុននឹងបញ្ជូនទូតគោចរទៅប្រទេសឮទាំង ស្តេចអង្គឌួងឮនលួចលាក់ទាក់ទងជាមួយក្រុមបេសកកម្មកាតូលិក ដ៏ដ៏ន័យទាំងគ្នានឹងគ្នាខ្លះជាដំបូងទៅទើយ ។ បេសកកម្មកាតូលិកនេះទើយជាដែនដើង ឬ ជាចារបុរសរបស់ពួកអ៊ឺរុប ដែលគេបញ្ជូនមកឱ្យត្រួសត្រាយផ្លូវ ឬ មើលផ្លូវមុន ។ បើយើញប្រទេសណាល្អដំខ្លាំ ទើយមានផលិតផលច្រើនក្នុងស្រុក ក្រុមបេសកកម្មកាតូលិកនេះឱ្យដណ្តើងទៅ ឥដ្ឋាភិឮលគេស្តាម ទើយគេលើកទ័ពមកសង្គ្រាមយក ដើម្បីធ្វើជាអាណាព្យាឮល (protectorat) តាមការណីដែលត្រូវធ្វើឮន ។ កាលដំនាន់នោះរាជធានីយើងតាំងនៅ ខឺដុងម៉ែដ័យ ដែលឮហៅស្តាយឃួន ពុទ្ធទៅជា ខដុងមានដ័យ ។

កំពុងតែទាក់ទងគ្នាពុំទាន់ដាច់ស្រេច ស្រាប់តែស្តេចអង្គឌួង កើសោយទីវង្គតទៅនៅខែទិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៨៥៩ ។ រាជ្យសម្បត្តិត្រូវធ្លាក់មកលើ នរោត្តម ជាកូនច្បង ។

ការទាក់ទងឮទាំង កើនៅតែពុំទាន់ស្រេច គ្រាន់តែមានសំបុត្រឆ្លើយឆ្លងគ្នារវាងក្រុមបេសកកម្មកាតូលិក និង ស្តេចនរោត្តម ។ កាលណោះឮទាំងឮនទាយយកប្រទេស អណ្ណាមឮនទើយ ៣ ទាំកំពុងចូលរាតត្បាតបន្តយកកម្ពុជាក្រោមទៀត ដែលនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃយួនត្រួតត្រា។ គ្រានោះឮទាំងទាំតាំងមូលដ្ឋានទ័ពធំរបស់ទាំនៅខេត្តទេរាងដ៏ទី តាយនិញ ដែលមានទាហានឮទាំង និង យួន លាយគ្នាក្រោមបញ្ជាការនៃមេទ័ពឮទាំងឈ្មោះ ម៉ូចេវ ។

ស្តេចនរោត្តមទទួលរាជ្យបាំងធ្វើទារាជការក្រុងកាំ

មិនទាន់ឮនសម្រេចទៀងពីងឮទាំងមកឱ្យការពារស្រុកខ្មែរនៅទេ ឮ ស្តេចនរោត្តម ត្រូវធ្លាស់ទីក្រុងពីរាជធានី ខឺដុងម៉ែដ័យ (ខដុងមានដ័យ) មកតាំងនៅកន្លែងមួយហៅថា "ភ្នំដូនពេញ" ហៅការសម្រួលថា "ភ្នំពេញ" តាំងនៅចំមាត់ទន្លេបួនមុខទើយថា "ភ្នំពេញចតុមុខ ឬ វាំងចតុមុខ" រហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។

មុននឹងធ្វើសន្ធិសញ្ញាត្រួតត្រៀងគ្នាពីទៀង អាណាព្យាឮល (protectorat) ពោះបរទេសកម្ពុជា ស្តេចនរោត្តមមានការទាក់ទងជាញឹកញាប់ជាមួយមេទ័ពឮទាំង ម៉ូចេវ [illegible]) ។

[illegible] ខ្លាចប្រជាពលរដ្ឋបាចលបះឮទាមទាំង ដោយខ្លាចប្រជាពលរដ្ឋចោទថាឱ្យឮទាំងម៉្យាងទៀត ទើបស្តេច នរោត្តម ស៊ុមក្រលាំជាមួយឮទាំងរកលេស [illegible] ដោយឃុបអនុញ្ញាតិឱ្យឮទាំងធ្វើជាកំពង្គឹញបំភ័យ នរោត្តមដោយ នរោត្តមចុះហត្ថលេខាលើសន្ធិសញ្ញា ទទួលឮទាំងមកធ្វើជាអាណាព្យាឮល [illegible] ប្រៀបបែបយ៉ាងរហូតដល់ទៅការពារសត្រូវពីក្រៅមិនឱ្យមកឈ្លានពានប្រទេសកម្ពុជាឮនទៀយ ។

ត្រង់ចំណុចនេះមានការបកប្រែយល់ខុសគ្នា ខ្លះថាមកពីឫទាំងមកបង្ខំ ទើបស្តេចនរោត្តមសុខចិត្តស្តីរញ្ជួលន្ទីសញ្ជា ខ្លះថាមិនមែនទេ គឺ មានការស៊ុមគ្រលំគ្នាទួចទ្រែសឫទាន ដើម្បីយាងនេះ ។ តែគួរកត់សំគាល់ថា ពីដំនាន់នោះមានកូនទេវីឯមួយ ដែលអាចយកមកបំភ្លឺការខ្វែងយោបល់គ្នានេះ ។

តាមពាក្យឃាយ សាតែអម (ឥឡូវស្លាប់ទៅយ) ដែលជាកូនលោកប្រែសើរសុទិយ៌ិវង្ស (ទៅ) ត្រូវជាមាស្តេច នរោត្តម ឫាននិយាយថា កាលគាត់នៅពីដំទង់ មានពេលមួយនោះ គាត់ចុះទៅបត់ដើងឯដី នៅទៀលទៀបភ្លឺ គាត់ឫាននឹកឃើញឫទាំងតម្រៀបការណ៍ជុំវិញទាំង បំបែរមាត់ត្រែតមកទាំង ។ ឃើញដូច្នោះគាត់ភិតភ័យទត់ទ្បើងមកលើផ្ទះវិញ និយាយប្រាប់លោក ប្រែសើរសុទិយ៌ិវង្ស (ទៅ) ជានិពុកតាមដំណើរ គ្រានោះលោកប្រែសើរសុទិយ៌ិវង្ស ឫាមថាកុំឱ្យមាត់ ឱ្យគាត់នៅស្ងៀម ។ គាត់នៅតែភ័យនៅតែសង្ស័យក្នុងចិត្តមិនដាច់ស្រេច ពីត្រោះមិនដឹងទេវីឯអ្វី ក៏ទៅជាដូច្នេះ គាត់ថាស្រាប់តែភ្លឺទ្បើង ពាក្យថាឫាទាំងទ្បាមទាំងឫានផ្ទះទ្បើង ពាសពេញតែព្រះរាជធានីភ្នំពេញ ។ គាត់ថាមុនទ្បាមទាំងនេះ ឃើញឫាទាំងឫានចូលមកនៅភ្នំពេញតាំងពីយូរទេយ ។

តាមទេវីឯខាងលើនេះ យើងអាចយល់ថា លោកប្រែសើរសុទិយ៌ិវង្សឫាបញ្ជាស់ជាឫានដឹងទេវីឯទ្បាមទាំងនេះទួចមុនទៅទេយ ពុ ដោយខ្លាចខ្មែរកាវណ៌ឫានជាឫាមកូនគាត់មិនឱ្យនិយាយទេវីឯឫាទាំងទ្បាមទាំងនេះថាមានការទាក់ទងនឹងឫាងឫង និង ឫាទាំងជាមុនទួចទៅទេយនាំឱ្យប្រជាពលរដ្ឋដឹងថា ដើមគន្លឹតនេះចេញពីឫាងឫងនែន ។

ដូច្នេះទេវីឯនេះប្រែហែលជា នរោត្តមឱ្យដៃឱ្យឫាទាំងមកទ្បាមទាំងដោយដឹងកលល្បិចគ្នាមុន ។

ម្យ៉ាងទៀតឫាទាំងនែដែលចូលទៅដួបនឹង នរោត្តមក្នុងទាំងនោះជាមេទ័ពដើងទឹកឈ្មោះ ចុមសុន មានយកអ្នកបកប្រែភាសាខ្មែរ ជាជាតិខ្មែរក្រោមម្នាក់មកផងឈ្មោះ លោកស៊ុន - ឧៀប ដែលក្រោយមកឫានផ្ញើជាឧត្តមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ ។

ខាង នរោត្តមមានអ្នកបកភាសាម្នាក់ឈ្មោះ គល់ដីម៉ុងតេវ៉ូ ជានិពុកលោក ពីឫូ-ដីម៉ុងតេវ៉ូ ដែលក្រោយមកឫានផ្ញើជាអគ្គមហាសេនា (នាយកឧត្តមន្ត្រី) ។

ឯពាក្យថាប្រូតិចតូរាំពីនេះ គ្រានតែឱ្យឈ្មោះប៉ុណ្ណោះ ប៉ុន្តែកិច្ចការខាងក្នុងសង្គ្រិនដូចជាស្រុកចំណុះវ៉ា (កូឡូនី) មានតែខ្លាំងជាង (កូឡូនី) ផង ។

ជាប់តាំងពីឫាទាំងទ្បាមទាំងមក ឫាទាំងចេះតែបន្តែមគ្នាវ៉ាមកទ្បើបចំផ្ញើការភ្នំពេញ និង តាមខេត្តនានាក្នុងប្រទេស ។ ឯទាហានឫាទាំង ទាហានយួន ក៏ត្រូវនៅឫានដែរ នៅស្រុកយើងជាច្រើនដែរ ។

សង្គ្រិនសតវត្សរ៍ទី១៩៦៣

ចុមសុន ឫានយើញឆ្គួលខាងលើងឯង នរោត្តម ដែលឃើញត្រមឱ្យឫាទាំងចូលមកដី ទៅក្រុងឫាទីស ។ ដោយឃើញថាមានការទំលោភលើ នរោត្តមពី

លំណាក់ឯទីពឋាទាំង ដែលឋានកំពើញ្ញឱ្យឆ្លងខ្មែរចុះស៊ីរញ្ញយល់ព្រមនោះ ទើបនផ្ញសភាឋាទាំង ឋានទាត់ទៀងនេះចោល ហើយផ្ញើសំណុំទៀងមក ថុមសុន វិញ ។

នៅពេលដែលប្រគល់ស្រុកខ្មែរឱ្យ ស្តេចនរោត្តមវិញ ឋាទាំងវា ប្រើឧឡាយកាលមួយ យ៉ាង ដើមប្បីបំភ័យ នរោត្តមថា ឥឡូវនវត្តអភិឋាលឋាទាំងពុំព្រមទទួលផ្ញើអាណាព្យាឋាលលើស្រុកខ្មែរ ទេ តែការណាឋាទាំងលែងដែរហើយ ប្ញ័ន និង សៀម ព្រឹកដាឋាចូលមកវែកយកស្រុកខ្មែរម្នាងម្នាក់ វែកគ្នាស្លាម ។ សព្វថ្ងៃវាញ្ញើតតែឋាទាំងទេ កុអីវាវែកស្រុកខ្មែរវែកគ្នាអស់ទៅហើយ ។ បើដូច្នេះទ្រង់គិតឱ្យមែនទែន តើទ្រង់ទៅពឹងអ្នកណាឱ្យមកជួយការពារ ។

លុះឋានពិគ្រោះគ្នាជាមួយស៊ីសុវត្ថិ (ឧបរាជ)និង គណៈនផ្ញមន្ត្រីហើយ ទើប នរោត្តមអង្គនឋាទាំងឱ្យជួយការពារស្រុកខ្មែរ កុឱ្យសត្រូវខាងក្រៅចូលមកប្រមាថទៀត ។ លុះថុមសុន ផ្ញើពាក្យសុំអង្គនរបស់ នរោត្តម ទៅលើកក្រោយនេះ ទើបនផ្ញសភា និង នវត្តអភិឋាលឋាទាំងទទួលឈប់ព្រម ហើយឋានផ្ញើសន្ធិសញ្ញាឋាទាំងខ្មែរ ចុះថ្ងៃទី ១១ ខែ សីហា ឆ្នាំ ១៨៦៣ ហើយ និង កិច្ចព្រមព្រៀងត ៣ មកទៀត ។

តាំងពីចុះសន្ធិសញ្ញានេះមក ឋាទាំងចូលមកដាន់ស្រុកខ្មែរ ដកយកកិច្ចការនរាជការ ព្រមទាំងពន្ធដារ និង បន្ថែមពន្ធដារដាថ្មីបន្តិចម្តង ៣ ដែលទម្ងន់លើខ្លួនរាស្ត្រខ្មែរកាន់តែធ្ងន់ ទៅឯង ៣ ដែលដាឧហេតុនាំឱ្យដាតិខ្មែរស្នេហាជាតិដាច្រើនទ្រាំមិនឋាន នាំគ្នាបះឋោនកដាទីឋប្រឆាំងនឹងឋាទាំងដាហូរឈែមមកមិនដាច់ឃ្លែង ។

ទាំងនេះសនឱ្យឃើញឋា ព្រះដាជាតិខ្មែរ ដូនតាយើងដាអ្នកស្នេហាជាតិ ដាទីវជន ដាឋូរអ្នកឋូរវែកចម្បាំងក្នុងលោកដែរ មិនមែននៅស្បើមចាំតែស្លាប់ទទេ ៣ ដោយឥតគិតដល់ស្រុកទេសនោះទេ ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រដ៏សង្វែបនេះ ដារាស្តតាងមួយផ្នែកក្នុងចំណោមរាស្តតាងដា ច្រើនទៅទៀត ចាប់តាំងពី គ-ស ១៣៥៣ ក្នុងនាជ្យស្តេច ស្រីសុទិរោទ័យ ដែលផ្ញើឱ្យឋាត់បង់នគរធំ (គ-ស ១៣៥៣) រហូតមកដល់សតវត្សទី ២០ យើងនេះ ក្នុងនាជ្យស្តេចនរោត្តម សីហនុ និងដា ព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ដាក់ស្តែង ដែលកើតមកអំពីអំណាចផ្តាច់ការនៃនរបបរាជានិយម ចំនួន ២០ សតវត្សមកហើយ ។ ស្តេចណាក៏ដូចស្តេចណា សុទ្ធតែការន់អំណាចផ្តាច់ការ តាំងខ្លួនដាអាទិទេព ដាក់នារាស្ត្រខ្មែរក្រោមជ្ងើ ដែលដាប់ឋាតដើងគេទៅទៀត ។ ដើមប្បីអំណាចស្តេចទាំងនេះបង្កសង្គ្រាមការមសម្លាប់គ្នាឯង បន្តិចតែពុំដុំគ្នែន ចង់តវ៉ៃនឹងគ្នាឯងមិនបែះបប់ ខ្លះរត់ទៅពឹងឋួន ខ្លះរត់ទៅពឹងឋ្ងើម ឱ្យមកសម្លាប់ដាតិឯង រួចលើកទឹកដីខ្មែរឱ្យទៅសត្រូវ ។ ដរម្តាងរវាងស្តេចទាំងនោះ ផ្ញើឱ្យដីខ្មែរចុះពីមហានគរ មកដល់ទំហំតូចដូចសព្វថ្ងៃនេះ ។

មកដល់សតវត្សទី ២០ នេះ ស្តេចសីហនុនេះឯង ដែលដាតំណាងចុងបញ្ចប់នៃលទ្ធិរាជាណាចក្រនៃសក្តិភូមិក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃប្រទេសកម្ពុជាអភ័ព្វរបស់យើង ។

ចូលមកដល់សតវត្សទី ២០ ដែលដាសតវត្សទិឋ្យាសាស្ត្រ សតវត្សសេរីភាព ប្រជានុនេះខ្មែរអ្នកភ្ជាក់ឈើកខ្លះ រួបរួមដាមួយព្រះសង្ឃខ្លះ រាស្ត្រខ្លះ រៀបចំបង្កចលនាខ្មែរឧទ្ធរាស្ត្រពីឋាទាំងឱ្យដាតិវិញ ។

ស្តេចសីហនុមិនមែនគ្រាន់តែមិនជួយគាំទ្រចលនាទាមទារឯករាជ្យនេះ ថែមទាំងឃុបឃិតជាមួយ
ពួកទាំង បើកដៃឱ្យពួកទាំងចាប់ចងអ្នកដឹកនាំជាតិឯងដាក់គុក និងនិទេសនៅតដល់មានពាក្យបង់
ជីវិតខ្លះដូចជាព្រះគ្រូអាចារ្យ ខែមុំ- ចៀវដារដឹម ហើយស្តេចខ្មែរយោងសនាក្បត់នាស្ត្រតាម
បង្គាប់ពួកទាំងថា "ស្រុកខ្មែរពួនឯករាជ្យបរិបូណ៌ហើយ" ---- ។ ប៉ុន្តែជាកុសល្អ ព្រលឹងចលនា
ទាមទារឯករាជ្យ លើកក្រោយនេះវាមិនស្លាប់ វាចេះដិតជាមជាប់ និង ស្មារតីក្មួនខ្មែរបន្តិច
ម្តង ៗ វាចេះតែពកព្រឹកឯលិច ពកព្រឹកឯកើត ធ្វើឱ្យនាស្ត្រខ្មែរ ព្រះសង្ឃ យុទ្ធជន ឃុនជន
ទូទាំងប្រទេសដឹងការពិតថា "ស្រុកខ្មែរមិនទាន់ពួនឯករាជ្យពេញបរិបូណ៌ទេ" ប្រជានាស្ត្រ
បះបោរទាស់ផ្ទៃប្រទេស ! សិស្សនិស្សិតលើយ អនុនិស្សិតលើយ គរុនិស្សិតលើយ ធ្វើបាតុកម្មគ្រហឹកគគ្រែង
គាំទ្រចលនាទាមទារឯករាជ្យ ធ្វើលេពេញទាំងប្រទេស និង សាកលលោកទាំងមូលផង ។
ស្តេចសីហនុ ពេលនោះបញ្ជាឱ្យចាប់អ្នកមានស្មារតីភ្ញាក់រលឹកខ្លះដាក់គុកទៀត ។ ចលនាទាមទារឯករាជ្យមិនអន់ កិរិយាតែមានសកម្មភាពខ្លាំងទៀង ៗ ជ្រួលច្របល់ពេញទាំងស្រុក ។
សាកលលោកទាំងមូលក៏ឃើញច្បាស់ខ្មែរ- យួន- លាវ ច្បាស់ ។

ស្តេចសីហនុកាលណោះ ដោយខ្លាចនាស្ត្រខ្មែរទម្លាក់ពីរាជបល្ល័ង្ក ដោយស្តេចគិតតែដេកស៊ី សប្បាយនឹងស្រីស្រា ល្បែងពាលាជាមួយមីណុមីនាងលែងកើត ក៏ផ្ញើជាសួរទាមទារឯករាជ្យនឹងគេដែរ ដោយសុំខ្លួនទៅចរចាជាមួយពួកទាំងនៅស្រុកពួកទាំង ។ ពួកទាំងមិនធ្វើយាយ
ទក កិរិតទៅស្រុកអាមេរិក ដាប់ខ្ពុន ទីថ ។

ដល់ឥតពួនការអ្វីទាំងអស់ ក៏ត្រឡប់មកពួតដំបង សៀមរាប ទួចមកភ្នំពេញទៀត
ទើយក៏ប្រកាសច្រាប់នាស្ត្រខ្មែរថា លោកពួនខំធ្វើការទាមទារឯករាជ្យមែន ៗ ការពិតមានតែទៅពួនឯនាស្ត្រឯទៀត ដែលខំប្រឹងធ្វើការទាមទារឯករាជ្យមែន ៗ ដោយធ្វើពលិកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង
ខ្លះប្រឹងនៅខាងក្នុងស្រុក ខ្លះនៅក្នុងព្រៃភ្នំក្រវ៉ាំ ដុតភ្លើង ទីថភ្លើងទាមទារឯករាជ្យទាល់
តែពួនសម្រេច ផ្ទុំជាមួយនឹងសេចក្តីសម្រេចនៃសន្និសិទអន្តរជាតិមួយ ដែលមានចិនប្រជាមានិត
ទួបទួមផងនៅក្រុង ហ្សឺណែវ នាថ្ងៃ ២៦ ខែ មេសា ១៩៥៤ ស្តីអំពីសន្តិភាពនៅចុងបូព៌ា
ប្រទេស និង អំពីបញ្ហាស្តីចិនឱ្យបញ្ចប់ចម្បាំង ។

ដល់ស្រុកពួនឯករាជ្យពេញបរិបូណ៌ ស្តេចសីហនុប្រកាសច្រាប់គេងងងថា លោកជាដើងឯកខាងទាមទារឯករាជ្យឱ្យខ្មែរ ទើបពួនជាប់ឈ្មោះជា "បិតាឯករាជ្យ" ពីនោះមក ។
ចាប់ពីពេលនោះមក ប្រទេសយើងមានឯកភាព មានសន្តិសុខពេញផ្ទៃប្រទេសទាំងមូល ពួនចូលជាសមាជិកពេញអង្គក្នុងអង្គការសហប្រជាជាតិ មានការជានាអះអាងជាផ្លូវច្បាប់អន្តរជាតិ
អំពីអព្យាក្រិត្យភាព ប្រទេសនានាក្នុងលោកគ្រប់សិទ្ធិ គ្រប់និន្នាការពួនទទួលស្គាល់ ហើយមានជាមិត្តជាច្រើន ពួនផ្តល់ជំនួយយ៉ាងក្រាស់ក្រែលឱ្យផង ។

តែអភ័ព្វណាស់ ! ក្នុងគ្រានោះវាសនានៃប្រទេសខ្មែរយើងពួនធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃស្តេចសីហនុ ដែលលោកសុខចិត្តចុះពីរាជបល្ល័ង្ក មកការពារទង្វើផ្ទាល់ដៃ គឺ មកបង្កើតសង្គមនាស្ត្រនិយមនៅឆ្នាំ ១៩៥៥ ដែលជាគណបក្សតែមួយ ដើម្បីលោកស្រួលដឹកនាំជាតិ
ចិត្តលោកពួនទាំងអស់ ។

បន្តបន្ទាប់មកស្តេចសីហនុ ក៏ចាប់ផ្តើមយោធ្វើប្រជាភិថុត ចោកប្រាសប្រជារាស្ត្រតូចតាច ចោះកំណាត់មួយដុំពីរដុំ ប្រើអំណាចផ្តាច់ការ ការបំផ្លាញដាក់គុកប្រទាក់អ្នកចេះដឹង សាបព្រោះអំពើពុករលួយគ្រប់ទិសទី លក់ដីឱ្យយួនកុម្មុយនិស្តរាតត្បាតតាមដាយដែន បង្កសង្គ្រាមចូលប្រុកខ្មែរ ការបំផ្លាញខ្មែរអ្នកស្លូតត្រង់ទាល់ថ្ងៃ ស្តេចសីហនុលោកគិតតែសប្បាយលេងកុនទទួលភ្ញៀវស៊ីផឹកទាំងែកសឹងទាល់ឈប់ ព្រមទាំងបើកការស៊ីណូទៅទៀតផង ។

នេះហើយចរិតស្តេចខ្មែរ ហើយយើងនិយាយតែក្នុងកិច្ចការនគរផង យើងមិនលើកយកចរិតផ្ទាល់ខ្លួនស្តេចមួយអង្គ ៣ ដែលចរិតតែអាសអាភាសទៅទៀតមកនិយាយផង ។

បើយ៉ាងនេះហើយ តើឱ្យរាស្ត្រខ្មែរយើងនៅទុកចិត្តលើរាជាធិបតេយ្យខ្មែរឬនៅទៀត ឬ ទេ ? ឱ្យរាស្ត្រខ្មែរនៅស្រឡាញ់រាជនិយមទៀតកើត ឬ ទេ ? ។

នៅទន្ទឹមគ្នានឹងនយោឫយរបស់សម្តេចសីហនុក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃចលនាសង្គមរាស្ត្រនិយម នៅឯប្រទេសកម្ពុជាយើងឯណេះ តើនៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍មានការប៉ុះទង្គិចគ្នារវាងនយោឫយអាមេរិកាំង និង លទ្ធិកុម្មុយនិស្តនិយមយ៉ាងណាខ្លះដែរ ? ។

ផលប៉ះពាល់អាមេរិកាំង និង លទ្ធិកុម្មុយនិស្តនៅទ្វីបអាស៊ីភាគនិរតី

សម័យមុនសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ សហរដ្ឋអាមេរិកមានឥទ្ធិពលខ្លាំងបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះចំពោះប្រទេសទាំងឡាយនៅទ្វីបអាស៊ីនិងភូមិភាគអាស៊ីបែកអាគ្នេយ៍ ។ ក្នុងសម័យនោះដែនដីទាំងឡាយដែលមាន " ម្ចាស់ " ត្រួតត្រាទួចអស់ទៅហើយ គឺមហាអំណាចអាណានិគមនិយម ឫទាំង អង់គ្លេស ហូឡង់ ជាដើម ។ ឯកម្លាំងផ្នែកមនោគមវិជ្ជាកុម្មុយនិស្តទៀតសោតក៏ស្ថិតនៅក្នុងយុទ្ធភាពពន់ពេក មិនទាន់ក្លាយទៅជាកម្លាំងប្រឆាំងលទ្ធិមូលធននិយម ដែលមានជំហរទឹងប៉ឹងនៅទេ្បីយទេ ក្នុងភូមិភាគដដែលនោះ ។

គ្រាន់តែសង្គ្រាមលោកទី ២ ចប់មិនទាន់ទាំងឫទ្ធរង្គាំងផង ទ្វីបអាស៊ីទាំងមូលហើយជាពិសេសអាស៊ីភាគអគ្នេយ៍ឆ្ពោះសំដៅទៅរកការទំនាស់ខ្លួនចេញពីនឹមជាទាសភាពនៃលទ្ធិអាណានិគមនិងចក្រពត្តិនិយមបស្ចិមប្រទេស ។ ជាមួយគ្នានឹងស្ថិនភាពនៃកម្លាំងចលនាជាតិនិយមនេះ ចលនាកុម្មុយនិស្តនិយមអាស៊ីក៏កាន់តែរីកសាយ ធំពេញរូបពេញរាងព្រមជាមួយគ្នាទេ្បីងដែរ ។ នេះជាការទិវត្តនីជាប្រវត្តិសាស្ត្រមួយដែលមានផលវិបាកយ៉ាងធំទៅលើអនាគតនៃទ្វីបអាស៊ី ។

គេអាចនិយាយឫទ្ធានថា នៅក្នុងដែនដីអាស៊ីយើង កម្លាំងជាតិនិយមនិងកម្លាំងកុម្មុយនិស្តនិយមឫទ្ធានរីកលូតលាស់តាំងពីដើមសតវត្សទី ២០ មកម្ល៉ះ ។

ក្នុងបរិយាកាសប៉ះទង្គិចនឹងកម្លាំងកុម្មុយនិស្តនិយមអាស៊ីនេះឯងហើយដែល ស-ន-អា ឫទ្ធានសម្រេចឱ្យមានទេ្បីងឬទេ អនាគតមិត្រភាពរបស់ខ្លួនជាមួយ ឬ ខាងផ្លូវយោធា ឬ ខាងផ្លូវសេដ្ឋកិច្ច បច្ចេកទេស ។ ល ។ នៅក្នុងប្រទេសនានានៅអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ។ អាស្រ័យហេតុនេះហើយ បរិយាកាសប៉ះទង្គិចរបស់ខ្លួនជាមួយរបស់ ស-ន-អា គឺសម្រេចឱ្យមានជាស្ថាពរនូវបរាជ័យនៃកម្លាំងកុម្មុយនិស្តនិយមអាស៊ី ។ ក៏ប៉ុន្តែដោយហេតុមួយទៀតថា នៅទ្វីបអាស៊ីយើង លទ្ធិជាតិនិយមនិងកុម្មុយនិស្តនិយមពុំទាន់ត្រូវគេអាចផ្តាច់ចេញឱ្យដាច់ដោយខ្សែកពីគ្នាស្រឡះនេះ ឫទ្ធានការប្រយុទ្ធទាំងលទ្ធិកុម្មុយនិស្តនិង ស-ន-អា មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញជាអនេក ។

ជ័យជំនះដែលលទ្ធិកុម្មុយនិស្តនៅប្រទេសចិន

បួនឆ្នាំក្រោយអំពីការចុះចាញ់ដោយស្មានលក្ខន្តិកៈនៃប្រទេសដ៏ប៉ុនយោធានិយមក្នុងសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ មក គណបក្សកុម្មុយនិស្តចិនឫទ្ធានទេ្បីងការអំណាចក្នុងប្រទេសមួយដែលគេសន្មតថាជា មហាប្រទេសនៅទ្វីបអាស៊ីយើងដែ ។ ផលវិបាកនៃព្រឹត្តិការណ៍នេះ គឺបណ្តាលឱ្យមានការប្រែប្រួលថ្មីមួយក្នុងស្ថានភាពនយោឫទ្ធាយទូទៅនៃទ្វីបអាស៊ី ។ ទបបនយោឫទ្ធានៃគណបក្សនិយមចិន គួ-មិន-តាង ក្រោមការដឹកនាំនៃខ្តួមសេធីយ៉ី ដាង-កៃ-ដាក ក៏ត្រូវទំលំ ។ ចបចិនជាតិនិយមក៏ត្រូវទៅពួននៅលើកោះ តាយ-វ៉ាន់ ។ បរាជ័យនៃទបបជាតិនិយម ដាង-កៃ-ដាក នេះប៉ះពាល់យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើកិត្តិនាមនៃ ស-ន-អា ព្រោះគឺ

ស-ទ-អា នេះឯងដែលនៅពីក្រោយខ្នងនៃទង្គិចកិច្ចសិចជាតិនិយមទប់ ជាង-កែ-ជាក ។ នេះគឺជាការប៉ះទង្គិចជាលើកដំបូងបង្អស់ហើយរវាង ស-ទ-អា និង កម្លាំងកុម្មុយនិស្តអាស៊ី ។ ហើយំាងនេះហើយ តើ ស-ទ-អា ក្នុងអនាគតកាលទៅនឹងលុខចិត្តចុះចាញ់ ចំកន្ទុយពួកកុម្មុយនិស្តចិនទៀតឬ ?

នាថ្ងៃទី ១ តុលា ១៩៤៩ នៅចំពោះមុខមនុស្សប្រជុំនរយពាន់នាក់ ម៉ៅ-សេ-ទុង ប្រធានគណៈចំកន្ទុយនិស្តចិន ក្នុងពិធីមួយយ៉ាងខ្ទេចខ្ទាំនៅទន្លធានីថ្មី បេកាំង ប្រកាសចំពោះសាកលលោកនូវការចាប់កំណើតនៃ សាធារណរដ្ឋចិនប្រជាមានិត ។

នេះជាព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ប្រវត្តិសាស្ត្រដែលមានទំហំធំមហិមា ព្រោះជាលើកដំបូងបង្អស់ហើយដែលចលនាកុម្មុយនិស្តអាស៊ីបានទទួលជ័យជំនះជាស្ថាពរទៅលើរបបសេដ្ឋកិច្ច សង្គម និងនយោបាយចាស់ក្នុងប្រទេសមួយដែលមានបណ្តាជនជិតទៅ ៦០០ ០០០ ០០០ នាក់ ។ ប្រទេសចិនក្លាយទៅជាប្រទេសសង្គមនិយមទី ១ នៃទ្វីបអាស៊ី ។ ជាមួយគ្នានោះ កិត្យានុភាពនៃប្រទេសចិនក៏មានវត្តីសុះសាយទាំងសកលលោក ហើយជាពិសេសក្នុងចំណោមប្រទេសទាំងឡាយនៃ តតិយលោក (le Tiers-Monde) ។ ប្រទេសចិនត្រូវថ្នាក់ឯងខ្លួនពេលនោះជា " មេក្លោង " នៃប្រជាជាតិខ្សត់ខ្សោយដែលទើបនឹងទំដាក់ខ្លួនផុតពីនឹមចក្រពត្តនិយមបរទេស ។

ក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៨ នៅពេលដែលកងទ័ពទំដាក់ចិនក្រហមកំពុងតែប្រកបដោយជោគជ័យទៅលើកងទ័ពរបស់ ជាង-កែ-ជាក ចលនាកុម្មុយនិស្តអាស៊ី ដើម្បីបញ្ជូនវិមជ្ឈិកិច្ចទ្វិទិសចំពោះមតិសកលលោក ឬ ដើម្បីធ្វើការទាំយុកទូទៅប្រយោជន៍និងទំលំទបបនយោបាយចាស់ ក៏បានចាប់ផ្តើមធ្វើការបះបោរទាំយប្រហារជាសកលមួយក្នុងកាលបរិច្ឆេទព្រម ៗ គ្នាតែម្តងនៅលើដែនដីអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ទាំងមូល : នៅប្រទេស ប៊ីស្តីពីន ពួកកុម្មុយនិស្តនៃចលនា " ហ៊ុកបាឡាហាប់សឺ " នៅប្រទេស ម៉ាឡាយូ ពួកកុម្មុយនិស្តចិន-ម៉ាឡាយូ នៅប្រទេស ភូមា ពួកកុម្មុយនិស្តភូមា នៅ ឥណ្ឌូណេស៊ី ពួកកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូណេស៊ី (P.K.I.) គេទាំងអស់នេះបានបះបោរព្រម ៗ គ្នាក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៨ ។ នៅប្រទេស ឥណ្ឌា វិញ ពួកកុម្មុយនិស្តក៏បះបោរដែរនៅតំបន់ តេឡងគ្នាណា (Telengana) ឯចំណែកនៅក្នុងដែនដីឥណ្ឌូចិនបានទាំង កងទ័ពកុម្មុយនិស្តយៀកមិញកំពុងតែប្រយុទ្ធជាមួយនឹងកងទ័ពបារាំងអាណានិគមនិយម ដើម្បីបង្ខាំងដណ្តើមទាំមទារឯករាជ្យ ។

ពួកបះបោរកុម្មុយនិស្តទាំងអស់នេះសុទ្ធសឹងតែបានអនុវត្តទាំងអស់គ្នានូវទ្រឹស្តីចិនក្រហមស្តីពី " សង្គ្រាមបដិវត្តន៍ " តែពុំបានទទួលជោគជ័យទេ (លើកលែងតែពួកកុម្មុយនិស្តយៀកមិញ បេញ) ។

ចលនាបះបោរទាំងឡាយនេះ ក្នុងដែនដីអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ត្រូវទទួលនូវបរាជ័យម្តងមួយ ៗ រវាងឆ្នាំ ១៩៤៨-៥៣ ។ ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងឡាយនេះបង្ហាញឱ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ក្រៃឡែតនូវឥទ្ធិពលនៃមនោគមវិជ្ជាចិនក្រហមទៅលើចលនាកុម្មុយនិស្តនិយមនៃជាតិនានានៅក្នុងអាស៊ីបែកអាគ្នេយ៍ ភូមិភាគនេះក៏ក្លាយទៅជា តំបន់មួយដែលមានការតំរាមកំហែងអំពីលទ្ធិកុម្មុយនិស្តជាអចិន្ត្រៃយ៍រហូតមក ។

ចលនាតស៊ូរបស់ជនជាតិវៀតណាមដើម្បីអំណាចនៅក្រោមទេសយៀកណាម

ហេតុការណ៍ទាំងឡាយបានចាប់ផ្តើមទៀងនៅពេលដែលសង្គ្រាមលោកលើកទីពីរមិនទាន់ទាំងបានបញ្ចប់ស្រួចជាប់ផង ។ នៅលើដែនដីវៀតណាម ស្ថានការណ៍នយោបាយថ្មីមួយបានកើតទៀង ក្រោយដែលកងទ័ពជប៉ុន បន្ទាប់ពីបានតាំងនៅលើដែនដីនេះអស់ ៥ ឆ្នាំមកហើយ បានធ្វើនវត្តប្រហារទូទៅមួយនាថ្ងៃទី ៩ មីនា ១៩៤៥ ដើម្បីទំលុងអំណាចជាកម្តែអស់នៃលទ្ធិអាណានិគមនិយមបារាំងដែលមានជីតមួយសតវត្សមកហើយ ។

ឆ្លៀតឱកាសដែលភាពទទេបានត្រូវមានទៀងក្រោយពីការទំលុងនៃអំណាចអាណានិគម ចលនាបួនមួយដែលប្រមូលផ្តុំគណៈបក្សនយោបាយជាច្រើនដូចជា គណៈបក្សកុម្មុយនិស្តវៀតណាម គណៈបក្សប្រជាធិបតេយ្យ សង្គមនិយម និង ជាតិនិយមខ្លះ ។ ល ។ បានចាប់ផ្តើមធ្វើសកម្មភាពចេញមុខខ្លាំងបើយលំទេចឱ្យមានការបដិវត្តន៍មួយនៅធានី ហាណូយ ។ ចលនានេះមានបំណងនឹងលំទេចឱ្យមានទៀងនូវ ឯករាជភាព នៃប្រទេសយៀកណាមទាំងមូល (១) ហើយមានឈ្មោះជាបួនហៅថា Viet Nam Doc Lax Dong Minh (ligne pour l'indépendance du Vietnam) ហើយដែលនិយាយកាត់ថា យៀកមិញ្ញ ។ ព្រះចៅកក្រុតាធិរាជ ប៉ាវ ដាយ នៅចំពោះមុខសន្ទុះដ៏ធំឥតប្រដូចបានទៃកម្លាំងថ្មីនេះ បានសុខចិត្តដាក់រាជ្យមកធ្វើជាពលរដ្ឋសាមញ្ញ ព្រមទាំងដំរាបំរងធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយកម្លាំងបដិវត្តន៍នេះផង ។ ថ្ងៃទី ២ កញ្ញា ១៩៤៥ ប្រធានចលនាយៀកមិញ្ញ ឥ ហូ ជី មិញ្ញ ធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ប្រកាសដល់សកលលោកនូវ ឯករាជ្យ នៃប្រទេសយៀកណាមព្រមទាំងការចាប់បដិសន្ធិនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យយៀកណាមផងដែរ ។ តើប្រទេសយៀកណាមនៃចលនាយៀកមិញ្ញនឹងក្លាយទៅជាប្រទេសអាស៊ីសង្គមនិយមទី ១ មុនប្រទេសចិនឬ ? តាមការពិត ក្នុងពេលដែលស្ថានការណ៍នៅក្របូកក្របល់ម៉ាំងនេះ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ឯករាជ្យនេះពុំត្រូវបានមតិអន្តរជាតិយកចិត្តទុកដាក់សោះទេឡើយ ។ ប្រទេសជប៉ុនបានទម្លាក់អាវុធចុះចាញ់រួចទៅហើយ អំណាចអាណានិគមនិយមបារាំងនឹងវិលមកដិះដាន់លើដីវៀតណាមថ្មីទៀងទីញ្ញ ។ បារាំងអាណានិគមនៅចុងឆ្នាំ ១៩៤៥ បានកំចាត់យៀកមិញ្ញចេញពីខ្ពែនគន ហើយប្រកាសបង្កើតនៅលើដែនដីកូសាំងស៊ីន "សាធារណរដ្ឋស្វយ័តកូសាំងស៊ីន" (La République autonome de Cochinchine) ថ្មីមួយទៀតប្រឈាំងប្រទឹងនឹង "សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យយៀកណាម" (la R.D.V.N.) នៅហាណូយ ។ ដូចច្នេះហើយពេលនោះស្ថានការណ៍វិតតែប្រកូកប្រកល់ខ្លាំងទៅទៀង ពុំ អំណាចដល់ទៅពីរនៅលើប្រទេសយៀកណាមតែមួយ --- តើរំណាចណាមួយដែលមានលក្ខណៈពេញច្បាប់ ?

---

(១) យោងទៅតាមសៀវភៅ : "Contribution à l'histoire de la Nation Vietnamienne". J.Chesneaux, Editions Sociales. Paris 1954.

នៅខែមីនា ១៩៤៦ កងទ័ពចូរទាំងព្រះរាជាយពីដណ្តើមយកព្រៃពនគរទួចមកបើយ ក៏ធ្វើដំណើរមកតាំងនៅសាជាថ្មីទៀងទាត់ទៀតលើដែនដី តុងកីង ប្រយុទ្ធមុខទល់គ្នានឹងកងកម្លាំងយៀកមិញ ។ នៅថ្ងៃទី ១៩ ធ្នូ ១៩៤៦ សង្គ្រាមទូទៅក៏ត្រូវផ្ទុះទៀងពញ្ញទាំងដែនដីយៀកណាមទាំងកងទ័ពចូរទាំងនិងកងទ័ពយៀកមិញ ។ សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិន (ទី ១) ក៏ចាប់ផ្តើមទៀង --- រហូតដល់ឆ្នាំ ១៩៥៤ បើយចប់នៅក្នុងសាលសន្និសិទ្ធីនៃក្រុង ហ្សឺណែវ ។

ក្នុងសម័យនោះ បើតាមឯកសារដែលគេផ្សាយថ្មី ៗ នេះ (១) ស-រ-អា ហាក់ដូចជាមិនជំទាស់ទេក្នុងការដែលចូរទាំងស្តាបនាអំណាចអាណានិគមទៀងវិញនៅលើដែនដីឥណ្ឌូចិន តែស-រ-អា ពុំព្រមផ្តល់ជំនួយឱ្យចូរទាំងសោះទេ ។

ក៏ប៉ុន្តែព្រឹត្តិការណ៍មួយថ្មីដែលមានសារសំខាន់ឥតបើប្រៀបដូចចូរនចំពោះអនាគតនៃទ្វីបអាស៊ីនិងជាពិសេស អាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ ចូរនបង្ខំឱ្យ ស-រ-អា ត្រៃបន្ទោចូរយទបស់គេ ។ ស-រ-អា ប្រុងប្រៀបខ្លួនជាស្រេចនឹងជំនួសចូរទាំងនៅលើដែនដីឥណ្ឌូចិន ដែលកម្លាំងកម្ពុយនិស្តពុំទាន់ស៊ីចូរននៅទេ ។ ទំព័រមួយថ្មីនៃប្រវត្តិសាស្ត្រទើបត្រូវគេបើកទៀង ។

សហរដ្ឋអាមេរិកចាត់ទុកជាខ្លួន "ចាញ់" លទ្ធិកុម្មុយនិស្តទាស៊ី នៅហ្សឺណែវឆ្នាំ ១៩៥៤

ក្នុងសង្គ្រាមតទល់នឹងចូរទាំងអាណានិគមនោះ កងទ័ពយៀកមិញចូរនអនុវត្តនីទាំងស្រុងនូវទ្រឹស្តី ម៉ៅ-សេ-ទុង ស្តីអពី " សង្គ្រាមបដិវត្តន៍ " ដែលតម្រូវឱ្យពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើកម្លាំងនៃប្រជារាស្ត្រ ។

ក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៩ ព្រឹត្តិការណ៍ដាប្រវត្តិសាស្ត្រមួយចូរនកើតមានទៀងក្នុងទ្វីបអាស៊ី បើយនៅក្នុងប្រទេសមួយដែលត្រូវប្រទល់ដាប់នឹងប្រទេសយៀកណាម គឺជ័យជំនះនៃ ម៉ៅ-សេ-ទុង ទៅលើកងទ័ពជាតិនិយមរបស់ ជាង-កៃ-ជាក ។

មហាអំណាចខាងលិចទាំងឡាយចាប់ផ្តើមយកចិត្តទុកដាក់ជាពិសេសទៅលើវាលនាប្រទេសយៀកណាម ។ ស្តាមនោះ ប្រទេសយៀកណាមក៏ក្លាយទៅជាសមរភូមិនៃការប្រយុទ្ធទាំងប្លកខាងលិចនិងប្លកខាងកើត ។ សង្គ្រាមនៅយៀកណាមក៏ក្លាយទៅជាសង្គ្រាមអន្តរជាតិ [1] ។

សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យយៀកណាមទទួលអពីសំណាក់ប្រទេសចិននិងសហភាពសូវៀតនូវជំនួយច្រើនទៀង ៗ ។ សង្គ្រាមកំនេះរាលដាលពេញទាំងឥណ្ឌូចិន ។ កម្លាំងនៃកងទ័ពយៀកមិញក៏ស្ទុះទៀងដាលំដាប់ បើយទំដោះចូរនឡើងដីកាន់តែធំទៀង ៗ ។ ស-រ-អា នៅមុខការតម្រាមភ័ក្តែងនេះ ក៏ចាប់ផ្តើមយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំងទៅលើ " រដ្ឋទៀត-ណាម " ដែលបង្កើតទៀងដោយព្រះចៅ ចូវ ដាយ ក្រោមការឧបត្ថម្ភនៃរដ្ឋាភិបាលក្រុងប៉ារីសិ បើយដែលចូរនតាំងរដ្ឋាភិបាលមួយទៀតនៅក្រុង ព្រៃពនគរ ។

---

[1] CF. " Ledépartement d'Etat publie des documents éclairant la politique indochinoise de ROOSEWELT ' In "le monde" du 4-7-69.

ជ័យជំនះនៃកងទ័ពយៀកមិញ្ញមិនត្រឹមតែនឹកធំទៀងនៅបែកខាងដើងប្រទេសប៉ុណ្ណោះទេ ដាមួយគ្នានោះ ឥទ្ធិពលនិងសកម្មភាពរបស់ចលនាយៀកមិញ្ញក៏ទិតតែនឹកចំទើនទៀតនៅបែកខាងតៗងប្រទេស គឺនៅតំបន់ដែនដីឈ្នះនៃទន្លេមេគង្គតែម្តង ។ ស-ទ-អា ពុំអាចនៅព្រងើយកន្តើយបានទៀយ កិចាប់ផ្តើមលូកដៃចូលមកក្នុងសង្គ្រាមនេះទៀត ក្រោយអំពីបានទទួលស្គាល់ទបប ឫទ ដាយ តាំងពីខែកម្ភៈ ១៩៥០ ។ ជំនួយកីត្រូវទស-ទ-អា ផ្តល់ទៅឱ្យ ទដ្ឋាភិឫល ឫទ ដាយ តាមរយៈទដ្ឋាភិឫលឫទាំង ។

ដាមួយគ្នានឹងចលនាកុម្មុយនិស្តយៀកមិញ្ញ , ចលនាកុម្មុយនិស្ត " ប៉ាថែត-ឡាវ " ក៏មានការទាតទីយ៉ាងលឿនទហ័សដែរលើដែនដីលាវទាំងមូល ក្នុងឆ្នាំ ១៩៥៣ ។ ដាមួយគ្នានេះចលនាកុម្មុយនិស្តខ្មែរ-យៀកមិញ្ញ ក៏ពង្រីកសកម្មភាពរបស់ខ្លួននៅក្នុងខែត្រទាំងឡាយតាមបណ្តោយព្រំប្រទល់ដែន ឫត់ដំបង , កំពត ដាដើម ។ ល ។ សង្គ្រាមឫទាំង-យៀកមិញ្ញកីក្លាយទៅជាសង្គ្រាមទូទៅនៅលើដែនដីឥណ្ឌូចិនទាំងមូល ។ នៅដើមឆ្នាំ ១៩៥៤ , កងទ័ពឫទាំងឫានឱ្យសញ្ញានៃភាពដុនដាបកាន់តែខ្លាំងណាស់ទៅហើយ ។ នៅថ្ងៃ ២៦ ខែមេសា ១៩៥៤ សន្និសិទអន្តរជាតិមួយដែលមាន ចិនប្រជាមានិត ទួបទួមផងឫានទួមប្រជុំនៅក្រុង ហ្សឺណែវ ស្តីអំពីសន្តិភាពនៅឆ្នងឫពាក់ប្រទេស តែការពិភាក្សាឫានចូលផងដែនទៅក្នុង " បញ្ហាឥណ្ឌូចិន " ។ កិប៉ុន្តែ នៅថ្ងៃទី ៧ ឧសភា ការតស៊ូនៃកងទ័ពឫទាំងនៅជំទុំ ដង្វែន បៀន ភូ ត្រូវដុតទលត់ហើយ , ពលទាហាន ១៥ ០០០ នាក់ទម្លាក់អាវុធចុះ ។ កងទ័ពឫទាំងចុះចាញ់កងទ័ពព្រៃយៀកមិញ្ញ ។

សន្និសញ្ញាបញ្ឈប់ចម្បាំងនៅឥណ្ឌូចិនត្រូវឫានចុះហត្ថលេខានៅថ្ងៃទី ២១ កក្កដា ១៩៥៤ ។ ប្រទេសដែលឫានចូលទួមក្នុងសន្និសិទនេះគឺ ប្រទេសឫាទាំង , ស-ទ-អា , អង់គ្លេស , សហភាពសូវៀត , ចិនប្រជាមានិត , សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យយៀកណាម (យៀកមិញ្ញ) លាវ និង កម្ពុជា ។ ឯគណៈប្រតិភូនៃទដ្ឋាភិឫល ឫទ ដាយ តំណាង " ទដ្ឋវៀតណាម " ត្រូវបញ្ចូលជាមួយនឹងអ្នកតំណាងប្រទេសឫាទាំង ។ សន្និសញ្ញានេះឫានបែងជាអាទិអំពីការប្រមូលកងទ័ពទាំងពីរបក្សនៅសងខាងខែត្រលេខ ១៧ ទំទាំចាំការឫានផ្ទោតជាទូទៅ ដើម្បីទួបទួមប្រទេសយៀកណាមជាថ្មីទៀងទៀត ។ ដែលត្រូវចាត់ចែងធ្វើទៀងក្នុងទយៈ ២ ឆ្នាំទៀត គឺមុនថ្ងៃទី ២០ កក្កដា ១៩៥៦ ។

កិប៉ុន្តែទដ្ឋាភិឫលក្រុងព្រៃពតទាយអែប ស-ទ-អា ជាស្រេច ។ គណៈប្រតិភូអាមេទិកាំងប្រតែកមិនព្រមចុះហត្ថលេខាលើសេចក្តីព្រមព្រៀង --- តែសន្យានឹងគោរពសេចក្តីព្រមព្រៀងនេះ (?) ឯប្រតិភូក្រុងព្រៃពតទិញ្ញឫានតវ៉ាប្រឆាំងនឹងការបែងចែកប្រទេសយៀកណាមជាពីរចំណែក ហើយដោយអាងលេសថាគ្មានសេចក្តីធានាទ្រាប់ទងឫត់ចត់ដល់ការផ្ទោះផ្ទោតជាទូទៅដើម្បីបង្រួមប្រទេសទេនោះ កិប្រតែកមិនព្រមចុះហត្ថលេខាដូច ស-ទ-អា ដែរ , លើសេចក្តីព្រមព្រៀងនេះ (១) តែប្រកាសគោរពដូចគ្នា ---(?)

---

(១) C.f. La fin d'une guerre : Indochine 1954. Jean Lacouture et Philippe Devillers, Seuil, Paris 1960.

ព្រោះ ស-ទ-អា ចាត់ទុកកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុង ហ្សឺណែវ ឆ្នាំ ១៩៥៤ ជា បរាជ័យមួយដ៏អាម៉ាសមុខទប់ខ្លួននិងភពលោកសេរី នៅចំពោះមុខការរីកចំរើនលទ្ធិ កុម្មុយនិស្តអាស៊ី ----

ស-ទ-អា នឹងធ្វើការអ្វីគ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់ដើម្បីទប់ទល់កម្លាំងកុម្មុយនិស្តអាស៊ី ឱ្យនៅត្រឹមតែខាងជើងខ្សែស្របលេខ ១៧ ម្ខាងស្មើង បេន-ហៃ (Ben-Hai) ត្រឹមម្ខាងចុះ !

នេះហើយជា " កូនសោ " នៃនយោបាយចក្រព័ត្រអាមេរិកាំងក្នុងតំបន់ដីអាស៊ីភាគ អាគ្នេយ៍បច្ចុប្បន្ននេះ ។

ស.រ.ស-អា "ដើរ" ការងារយោធាពីណូចិន

លោកសេរីនឹងត្រូវទ្រាំទប់តំបន់ដីមួយទៀតហើយ ! ហើយកុម្មុយនិស្តនិយមអាស៊ីប្រសិទ្ធិ នឹងជ័យជំនះបន្ថែមមួយថ្មីទៀត នឹងមិនទុញ្ញានានឹងបន្តដំណើរមកលេបតំបន់ដីអាស៊ីអាគ្នេយ៍ដាច្រក (?) នេះដាមតិទូទៅនៃសម្តុះទៀងក្នុងបណ្តាអ្នកនយោបាយអាមេរិកាំងមុនមហន្តរាយនៅ សមរភូមិ ដៀន បៀន ភូ ។

លុះសង្គ្រាមបបំភ្លាម ស-ទ-អា ចេញមុខពេញទីមកជួយផ្តួលផ្តើមនផ្នាក់ចិញ្ចលក្រុង ព្រៃពគន ខុបត្តម្ភទាំងស្រុងនាយកនដ្ឋមន្ត្រី ង៉ោ ឌិន យៀម តែដាមនុស្សទុកចិត្ត ស-ទ-អា ក្នុងគោលបំណងធ្វើឱ្យនផ្នាក់ចិញ្ចនេះមានជំហរទ្រឹតតែងឹងជាំងដាលំដាប់ ។ បំណងអាមេរិកាំងគឺ មានហេតុការណ៍ច្បាស់ក្រៃទៀត : ស-ទ-អា ទៀបចំជំនួសញាទាំងនៅឥណ្ឌូចិន ធ្វើដែនដីនេះ ឱ្យក្លាយទៅជាដែនដី " អាណាព្យាបាល " បែបថ្មីមួយ ប្រយោជនិឱ្យខ្លួនអាចទប់ទល់ប្រកប ដោយប្រសិទ្ធិភាពនឹងលទ្ធិកុម្មុយនិស្តអាស៊ី ។ ឃ្លះហើយច្បាស់ថា ស-ទ-អា និង ង៉ោ ឌិន យៀម ពុំអើពើទៀយដល់ការចោះត្នោតជាទូទៅដើម្បីឯកភាពប្រទេសយៀកណាមនៅពេលដែល កាលបរិច្ឆេទបានមកដល់ហើយ ។ ហេតុនេះហើយការបែងចែកប្រទេសយៀកណាមក៏បន្តរហូតមក ដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ នៅខែមេសា ១៩៥៦ ឪមុនកាលបរិច្ឆេទធ្វើប្រជាមតិ ព្រមទាំងដកខ្លួនថយ ជាស្ថាពរពីប្រទេសយៀកណាម (១) ។

នេះជាមហាជ័យជំនះទី ១ នៃនយោបាយ ស-ទ-អា នៅលើក្រដាយឥណ្ឌូចិន ក៏ប៉ុន្តែគឺជាជំហានទី ១ ដែលទំលោភលើកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុង ហ្សឺណែវ ឆ្នាំ ១៩៥៤ នៃនេះ ។

ដូច្នេះហើយ តើអ្នកស្នេហាជាតិ អ្នកជាតិនិយមខ្លះនៅចំកខាងឥស្សរក្តី ចំកក្តី សុខចិត្តឈរក្រដើយអោបដែនៅស្ងៀមឬ ?

នេះជាបុព្វហេតុនៃសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនទី ២ ដែលចាប់ផ្តើមតាំងពីឆ្នាំ ១៩៥៨ មក រួដែលបន្តទៅទៀតក្នុងឆ្នាំ ១៩៦០ នេះ ។

égime interne et politique extérieure dans les pays d'Asie" de la Fondation Nationale des Sciences politiques Armand Paris 1966, voir pages 248-249.

តែប៉ុន្តែ ដើយដំនេះនយោបាយអាមេរិកាំងមួយទៀតក្នុងការទប់ទល់នឹងលទ្ធិកុម្មុយនិស្ត និយមជាតិអាស៊ី គឺដាងពីរខែក្រោយពីកិច្ចព្រមព្រៀងក្រុង ហ្សឺណែវ នាថ្ងៃទី ៨ កញ្ញា នៅក្រុង ម៉ានីល រដ្ឋធានី ហ្វីលីពីន ក្រោមកិច្ចណែនាំ ស-ន-អា អង្គការការពារទ្វេភាគី ដែលមានឈ្មោះថា : អង្គការនៃសន្ធិសញ្ញាអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ ឬ " សេ- អា -តូ " (Southern-East-Asia Treaty Organization) ។ ក្នុងចំណោមប្រទេសដែលចុះហត្ថលេខាជាសមាជិកអង្គការនេះគឺ : ស-ន-អា , ឮទាំង , អង់គ្លេស , អូស្ត្រាលី , ញ៉ូវែនស្លែនឌ , ហ្វីលីពីន , ថៃឡង់ និង ប៉ាគីស្ថាន ។

ដូចគេឃើញស្រាប់ហើយ មានតែប្រទេស ៨ ទេដែលស្ម័គ្រចិត្តចូលរួមក្នុងអង្គ ការនេះ ។ ហើយប្រទេសដែលនៅអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍សុទ្ធសាធគឺមានតែ ៣ តែប៉ុណ្ណោះ ។ អង្គការនេះមានលក្ខណៈជាតិអាស៊ីយ៉ាងតិចបំផុត ។ ក្នុងករណីនេះ គេអាចចោទសួរថា : តើអង្គការ " សេ-អា -តូ " នេះបំទើរផលប្រយោជន៍ពួកស្បែកសច្រើនជាង ឬ ផលប្រយោជន៍ ជនជាតិអាស៊ីច្រើនជាង ?

ចំពោះអង្គការនេះ លោកបណ្ឌិត នេរុ ឮានលន្ធិដ្ឋានជាអាទិ៍ថា : អង្គការនេះ ឮានត្រឹមតែបង្កើតឱ្យមានការប្រកួតប្រជែងកាន់តែធំទៀងទៅលើការតានតឹងដែលមានរួច មកហើយក្នុងភូមិភាគអាស៊ីបឹកអាគ្នេយ៍ ហើយពុំអាចដោះស្រាយបញ្ហាអ្វី ៗ តាមតំបន់ទាំងនេះ ឮានទេឡើយ ។

គួរយើងកត់សម្គាល់ដែរថា អង្គការ " សេ-អា -តូ " នេះឮានបញ្ចូលតាមចិត្តខ្លួន ឯង ប្រទេស កម្ពុជា ប្រទេសលាវ និង " រដ្ឋយ៉ែកណោម " (ខាងត្បូង) ទៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌល ក្រោមសមត្ថកិច្ចនឹងការប្រតិបត្តិនៃអង្គការនេះ ថ្វីបើប្រទេសយើងពុំប្រឹនសុខ្លឹឱ្យធ្វើកិច្ចការពារ អ្វីសោះទៀឡើយមកលើប្រទេសយើង ។ តែប្រទេស កម្ពុជា យើងឮានធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍ បដិសេធមិនព្រមទុកខ្លួននៅក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលនៃសន្ធិសញ្ញានេះទៀឡើយ ។

អង្គការ " សេ-អា -តូ " នេះចាប់កំណើតភ្លាម ការទិនិច្ឆ័យមកអំពីចំកន្លងទាំងសង ខាងមានលក្ខណៈផ្ទុយគ្នាទាំងស្រុង ។ ចំពោះលោកប្រធានាធិបតី ហូ ដឺ មិញ្ញ កិនិដូចជាក្រុង មូស្គូ ឬ ប៉េកាំង ' គេថាអង្គការនោះសម្រាប់ " ឈ្លានពាន " ផ្ទុយទៅវិញ្ញពិភពខាងលោក ស៊ើទាត់ទុកអង្គការនេះជា " ខែល " សម្រាប់ការពាររបស់គេ '។

ដា " ខែល " ក្តី ឬដា " ប្លុកឈ្លានពាន " ក្តី អង្គការ " សេ-អា -តូ " នេះគឺ បង្កើតទៀងក្នុងគោលបំណងប្រទាំងនឹងលទ្ធិកុម្មុយនិស្តទាំងស្រុង ។ ការទិវត្តនិនយោបាយទូទៅ ក្នុងភូមិភាគនេះនៃពិភពលោកឮានបង្ហាញឱ្យយើងឃើញយ៉ាងច្បាស់ក្រៃទៀតថា អង្គការ ដោនានេះពុំឮានបន្ទុយ ឬ បញ្ឈប់ទាល់តែសោះនូវការធ្វើកុម្មុយនិស្តបដិយកម្មជាលំដាប់លំដោយ នៃអាស៊ី - អាគ្នេយ៍ ។

ទង្គិចការ "សេ-អា-តូ" បានស្ទាប់អ្នកសង្កេតមើលហើយ!

ការវិវត្តនៃនយោបាយនៃអាស៊ីអាគ្នេយ៍ប្រាកដជាមានពន្យល់ម្យ៉ាងទៀតឱ្យឃើញនូវនាទីមួយដ៏ស្តុចស្តើងនៃអង្គការ "សេ-អា-តូ" ក្នុងការសម្រេចនូវគោលដៅរបស់អង្គការដ៏ថ្លៃនេះ "គឺការទប់ទល់នឹងការធ្វើ" ទិទ្ធិឯករាជ្យនៃពួកកុម្មុយនិស្ត។ លមាជិកមានយោបល់មិនស្របគ្នាព្រមទាំងការពារផលប្រយោជន៍ខុសគ្នាទៀតផង"។

ប្រទេស អង់គ្លេស នឹងឈប់មានផលប្រយោជន៍អ្វីនឹងការពារទៀតហើយក្នុងតំបន់ដីនេះ។

ប្រទេស ឮទាំង ដោយហេតុមានការមិនស្របគ្នាការតែត្រៃជនទៀងចំពោះនយោបាយលោកសេនីនៅលើតំបន់ដីអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ឈប់ទីទាល់អស់ហើយចំពោះទៀង "សេ-អា-តូ" នេះ។ សុន្ធនកថារបស់លោកនុត្តមសេនិយ ដឺហ្គ្រាល នៅទីក្រុងភ្នំពេញក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៦ ឮនដឹកជ្រោះការតែត្រជាខ្លាំងទៀងទាំងមហាអំណាចទាំងពីរនេះ។ ប្រទេស ម៉ាគីស្ថាន តែងមានចំណងជាមិត្តភាពជិតស្និទ្ធជាមួយប្រទេសចិនប្រជាមានិតក្តី ជាមួយនឹងស-ស-ស សូទៀតក្តី ស្គាល់តែបញ្ហាមួយយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរជាជម្លោះជាមួយនឹងប្រទេសឥណ្ឌាណោះទេ។ ក្នុងករណីនេះ ម៉ាគីស្ថាន ពុំអាចប្រទាំងនឹងកុម្មុយនិស្តនិយមខ្លាំងពេក ទាល់តែខ្ចប់ចង់នូវចំណងទប់ខ្លួនជាមួយលោមសង្គមនិយមនោះទេឬ។

ផ្ទុយទៅវិញប្រទេសថៃតែងមានការឮម្តេចើនចំពោះការចំទីនលូតលាស់នៃសង្គ្រាមនៅយៀកណាម ហើយតែងនូវជ័យជំនះទប់ស៊ីកម្មុយនិស្តនៅឥណ្ឌូចិន មានប្រយោជន៍យ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរសុំអំពីអង្គការ "សេ-អា-តូ" នូវការការពារគ្រប់បែបយ៉ាង។

ដោយហេតុថាមានការខ្វែងគំនិតគ្នាខ្លាំងទៀងទាំងប្រទេសសមាជិកទាំងនេះ ក៏បណ្តាលឱ្យសកម្មភាពការតែតុះដាលំដាប់ ទម្លុតនូវអ្នកសង្កេតការណ៍បរទេសខ្លះឮនសន្មតថា : "ក្រោយពីអាយុឮនប្រថែល ១៥ ឆ្នាំមក អង្គការ "សេ-អា-តូ" ឮនស្ទាប់ឮត់បង់ស្រេចទៅហើយ"។

ចំណែកចលនាកុម្មុយនិស្តទិតតែទីកធំទៀងពុតស្រាកស្រាន្តក្នុងភូមិភាគអាស៊ីប៉ែកអាគ្នេយ៍ទាំងមូល។ នេះឬជាបទាជ័យរបស់អាមេទិកាំងក្នុងការបង្កើតអង្គការការពារទួមទា ?

ទង្គិចការមើលរបស់ ស.ប.អា ក្នុងប្រទេស យៀកណាម ធ្ងន់ធ្ងរ

ក្នុងក្របខណ្ឌនៃនយោបាយប្រទាំងនឹងកម្លាំងកុម្មុយនិស្តនិយម ស-ប-អា ឮនអនុវត្តមាត្រាតមនិនិយម ចូលក្នុងកិច្ចការផ្ទៃក្នុងនៃប្រទេសយៀកណាម (ខាងត្បូង) នេះ ក្នុងតោលបំណងនេះហើយឮនជា ស-អា ផ្តល់ជំនួយឱ្យប្រទេសយៀកណាមខាងទៅដឹត ៣.០០០.០០០.០០០ ដុល្លារ (ស្មើប្រថែលជាង ១៥០ កោដិ ។) ។

តែមានចែងទៅ ប្រទេសយៀកណាមខាងត្បូងក្លាយខ្លួនទាំងស្រុងទៅជាដែនដីអាណាព្យាបាលថ្មី ។ ហេតុនេះហើយបានជាចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៥៨ មកម្ល៉េះ ជនជាតិយៀកណាម ស្នេហាជាតិ បានគ្រោកឈរទង្វើដើម្បីតទាំនឹងការដាក់ទីពឋរបស់ ស.ន.អា លើទឹកដីខ្លួន ។

ជាមួយនឹងការចាប់កំណើតរបស់ រណសិរ្សសេរីភាពជាតិយៀកណាមខាងត្បូង (F.N.L. du Sud-Vietnam) ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦០ ដែលប្រមូលផ្តុំនូវកម្លាំងជឿនលឿនមានគណៈបក្សសង្គមនិយម ប្រជាធិបតេយ្យនិយម ជាតិនិយម និង ពពួកកុម្មុយនិស្តផង តាមរបៀបដែនចលនាយៀកមិញ្ញសម័យសង្គ្រាមប្រឆាំងនឹងអាណានិគមនិយមបានទាំង ! សង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនទី ២ ក៏ចាប់ផ្តើមទៀងជាខ្លួនទៅ ។

មិនយូរប៉ុន្មានយៀកណាមខាងត្បូងក៏ក្លាយទៅជាព្រំប្រទល់ទល់នឹងលោកខាងលិចនិងលោកខាងកើត ។ គឺទីនេះហើយដែលនឹងលើកម្រេចនូវអនាគតនយោបាយនៃប្រជាជាតិអាស៊ីបែបកអាត្មើ ។ ក៏ដូចគ្នាដែរ គឺនៅទីនេះហើយដែលនឹងសម្រេចជាស្ថាពរនូវអនាគតនយោបាយរបស់ ស.ន.អា ក្នុងដែនដីអាស៊ីយើងនេះ ។

ចាប់ពីពេលដែលយន្តហោះអាមេរិកាំងចាប់ផ្តើមទម្លាក់គ្រាប់បែកទៅលើប្រទេសយៀកណាមខាងជើងទាំងមូលមក សង្គ្រាមកាន់តែមានទំហំធំឡើងនឹងអាចក្លាយគ្រប់នាទីទៅជា សង្គ្រាមទី ៣ ប្រលើយលោកឯងដោយងាយ ។ លោកសង្គមនិយមនិងលោកសេរីមូលធននិយមប៉ះទង្គិចគ្នាត្រង់ ៗ តែម្តងនៅលើផ្ទៃអាកាស ក្នុងភក់ទាល់ស្រែនៃដែនដីប្រទេសយៀកណាម ។ ជំនួយរបស់កុម្មុយនិស្តនិយមអន្តរជាតិកាន់តែមានទំហំធំទៀងជាលំដាប់ដល់ប្រជាជាតិ " បងប្អូន " យៀកណាមខាងជើង ។ ការសួចចូលរបស់ទ័ពយៀកណាមខាងជើងតាមផ្លូវលំ " ហូ ជី មីញ្ញ " កាន់តែទឹកធំទៀងឆ្ពោះទៅទិសខាងត្បូង ។ ខែក្រុស្បេបទី ១៧ ក៏ត្រូវប្រាប់ដង ។

ស.ន.អា កាន់តែជុងខ្លួនប្រើជាទៅ ៗ ដែលពិបាកនឹងទកផ្លូវទំលត់ទៅវិញ ។ ឯបញ្ហាធគឺ : តើត្រូវដកខ្លួនយ៉ាងម៉ៃចម្តេចឱ្យបាន " ស្រួល " ហើយក្នុងកិត្តិយសផង ?

មិនត្រឹមតែនៅលើដែនដីយៀកណាមទេ សង្គ្រាមនេះរាលដាលដល់ទៅប្រទេសលាវទៀត --- ។

ឥទ្ធិពលការចម្រើន ស.ន.អា ក្នុងប្រទេសលាវ

នៅលើដែនដីលាវ សង្គ្រាមបួយបានរាបដេះទៀងទន់ភ្លាត់ក្រុងវៀងចន្ទ ឬកន្លះកុម្មុយនិស្តលាវ ប៉ាថែតឡាវ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦២ ។ ចំណែកប្រទេសសៀមជាអ្នកជិតខាងព្រំប្រទល់យ៉ាងទែងជាមួយប្រទេសលាវនេះមានការឆ្ងាយយ៉ាងខ្លាំង ។ ដោយហេតុនេះបាន " ប៉ាថែតឡាវ " នឹងអាចធ្វើឱ្យប្រទេសលាវក្លាយទៅជាប្រទេសទៀត ។ ជាការពិតហើយ ប្រទេសសៀមតែងតែបាត់ទុកថា ការស្ថាបនារបបសម្ព័ន្ធនៅលើដីលាវ ធ្វើឱ្យដែនដីលាវនេះក្លាយទៅជា " កន្ទាលស្ពាន " មួយឆ្ពោះទៅរកការលេបទឹកដីសៀមក្នុងមាត់មនោគមនីវិជ្ជាក្រហម ។ ដូច្នេះ

ផលប្រយោជន៍ជាលាទន្តនៃប្រទេសសៀម គឺទុកដែនដីលាវ និង កម្ពុជា ជាប្រទានាប់រា
ទាំងនឹងទឹកដីនៃកម្ពុជាក្រុងនិស្តង ។

ដូច្នេះហើយក្នុងឆ្នាំ ១៩៦២ ក្នុងឱកាសដែលកងទ័ពក្រហមលាវបានវាយសម្រុកបំណង
យកជ័យជំនះនៅលើដែនដីលាវទាំងមូលនោះ ប្រទេសសៀមបានស្នើសុំ ស-ទ-អា ឱ្យធ្វើអន្ត-
រាគមន៍នៅតាមព្រំដែនទន្លេមេគង្គ ។ លោកប្រធានាធិបតី កេណ្ណឺឌី ក៏បានសម្រេចបញ្ជូនកង
ទ័ពអាមេរិកាំងមកធ្វើអន្តរាគមន៍នៅលើព្រំដែនទន្លេមេគង្គដែរ ។ ក៏ប៉ុន្តែកងទ័ពអាមេរិកាំង
និងសម្ព័ន្ធមិត្តមិនទាន់បានធ្វើអន្តរាគមន៍ទប់ទល់នឹងកងកម្លាំង " ប៉ាថេតឡាវ " ទេ ដោយសារក្នុង
ខែកក្កដា ឆ្នាំ ១៩៦២ ដដែលនេះ កិច្ចព្រមព្រៀងក្រុង ហ្សឺណែវ ស្តីពីប្រទេសលាវបានត្រូវ
គេចុះហត្ថលេខាព្រមទាំងបង្កើតនូវនិន្នាភិច្ចលបង្រួបបង្រួមជាតិមួយទៀតផងក្នុងប្រទេសលាវនេះ
ដែលមានការធានារ៉ាប់រងពីរាល់ភ្លក្ខណៈអព្យាក្រឹតភាព ។ ក្នុងឱកាសនោះ ដែនដីលាវនឹង
ត្រូវទៅគេដកចេញពីកិច្ចអាណាព្យាបាលរបស់អង្គការ " សេ-អា-តូ " ទៅ ។

កិច្ចព្រមព្រៀង ហ្សឺណែវ ស្តីពីទឹងលាវមិនទាន់ទាំងស្ងួតទឹកខ្មៅស្រួលបួលផង
ស្ថានការណ៍ថ្មីមួយទៀតក៏កើតមានទៀងមិនខុសពីស្ថានការណ៍មុនសន្ធិសិទ្ធក្រុង ហ្សឺណែវ ទៀយ ។
ស-ទ-អា ចូលមកជួយកងទ័ពខាងស្តាំ ឯយៀកណាមខាងជើងជួយខុបត្ថម្ភពួក " ប៉ាថេតឡាវ "
ដើម្បីទក្សាទុកនូវសមតា (l'équilibre) នៃកងកម្លាំងបដិបក្ខទាំងពីរខាង ។ ក្នុង
ករណីនេះ កិច្ចព្រមព្រៀងគ្មាត្រូវនឹងបំភ្លេចចោល ហើយបក្សាទាំងសងខាងក៏មិនខ្វីគោ
រពទៀត ។

ដែនដីទន្ទាស៊ីនាគរទាក្តួយជាមជ្ឈមណ្ឌលក្រាមតទិពលចិន

ដោយប្រទេសចិនជា " មេក្លោង " នៃចលនាកុម្មុយនិស្តអាស៊ីយ៉ាងដូច្នេះ នៅក្រោ
ឥទ្ធិពលចិនគឺនៅក្រោមឥទ្ធិពលរបស់ចលនាកុម្មុយនិស្តអាស៊ីនេះឯង ។ ការណ៍នេះគេអាចពន្យល់
ឲ្យបានដោយហេតុដាបឋមថា ដែនដីអាស៊ីអាគ្នេយ៍មាន ស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រ ជាប់នឹងប្រទេសចិន
មានជាប់និងទំហំដ៏ធំអស្ចារ្យនៃដែនដីចិន (១០ ០០០ ០០០ ម២) ប្លែកបញ្ចូលនឹងប្រជាជនចំនួន
ជាង ៣០០ ០០០ ០០០ នាក់ ក្លាយទៅជាទម្ងន់មួយយ៉ាងធ្ងន់អនេកមកលើភព្វវាសនានិងការ
រស់នៅនៃប្រជាជាតិទាំងឡាយនៃភូមិភាគអាស៊ីប៉ែកខាងត្បូង ។

តទិពលរបស់ចិនប្រជាមានតិតជាការចាំបាច់មួយក្នុងភូមិភាគនេះនៃពិភពលោក
ព្រោះអ្នកដែលជួយផ្តួលផ្តាយតទិពលនេះគឺស្ថាននរណាក្រៅពីបណ្តាជនជាតិចិនជាង ១០ លាន
កំពុងដែលមាននៅពាសពេញក្នុងប្រទេសទាំងឡាយក្នុងភូមិភាគនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀតជាតិចិនទាំងនេះសុទ្ធតែកាន់លេខ្លាកិច្ចរបស់ប្រទេសទាំងនេះក្នុងកណ្តាប់ដៃខ្លួនទៀត ។

ទំនៃ ដូចការពិសោធន៍ឯបង្ហាញជាក់ស្តែងរួចហើយ មិនមែនតែតាត់ ចាំងនិងប្បធម
ដាយ ពុ ទៀយអំពីប្រទេសចិនជាដើមកំណើតប្រទេស ។ ម្យ៉ាងទៀតគេ
: តើប្រទេសចិនអាចបំភ្លេចចោលឯង ពុ ឬ វត្តមាននៃប្រជាជាតិចិនជាង
ធាទីដ៏សំខាន់ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចដែលចិនទាំងនេះកាន់កាប់ក្នុងអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ ?

វត្តមានចិននេះកំពុងអាចក្លាយទៅជាឧបករណ៍នយោបាយរបស់ក្នុងភូមិភាគនេះដោយ
ខានពុំបាន ។ គេបានសង្កេតឃើញថាទេវ្វី ៣ ថា ព្រឹត្តិការណ៍អ៊ីធំ ៣ ឱ្យតែកើតទេវ្វីង
ក្នុងប្រទេសចិនតែងតែមានការទំជួយមកក្នុងដែនដីអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ ដូចជាដំណើរបស់
ម៉ៅ សេ ទុង ក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៩ ឬថ្មី ៣ នេះ ការបដិវត្តនិវប្បធម៌ ។ ល។ នេះកំពុង
ភស្តុតាងជាក់ស្តែងនៃចំណងដិតស្និទ្ធដែលមានទំនាងចិននៅក្នុងប្រទេសនិងក្រៅប្រទេសចិននេះ
ឯង ។

ដោយសំអាងទៅលើការណីខាងលើនេះ ប្រទេសទាំងឡាយដែលមានចំនួនប្រជា
ជនចិនច្រើនលើសលប់នឹងអាចទទួលរងគ្រោះយ៉ាងធំអំពីសំណាក់ចលនាកុម្មុយនិស្តជាតិអាស៊ី ។ បើ
ដូចជាប្រទេសសៀមដែលមានចិនជាង ៦ លាននាក់ ឬ ប្រទេសម៉ាឡេស៊ីដែលមានចិនជិត
៥ លាននាក់ជាដើម ។ ក្នុងប្រទេសទាំងពីរនេះសុទ្ធតែមានគណៈបក្សកុម្មុយនិស្តចិនយ៉ាងសកម្ម
ដាច់ដោយឡែកពីគណៈបក្សកុម្មុយនិស្តជាតិ ។ កាលពីឆ្នាំ ១៩៤៨ មកដល់ឆ្នាំ ១៩៥៣ នៅ
ក្នុងប្រទេសម៉ាឡេស៊ីមានការបះពួកកុម្មុយនិស្តទូទៅមួយជាន់ទេ តែដើម្បីទម្លាក់អំណាចអង់គ្លេស
អាណានិគម តែត្រូវទទួលបរាជ័យទៅវិញ ។ នេះគឺដាស្នាដៃរបស់គណៈបក្សកុម្មុយនិស្តជាតិ
ចិននៅម៉ាឡេស៊ីនេះឯង ។ ឯនៅក្នុងប្រទេសសៀមវិញ ក្រោយដែល ម៉ៅ សេ ទុង
បានទទួលជ័យជំនះដ៏ខ្ទរខ្ទារក្នុងប្រទេសចិនទាំងមូល គណៈបក្សកុម្មុយនិស្តចិនក្នុងប្រទេសសៀមដែល
ខុសគ្នាពីគណៈបក្សកុម្មុយនិស្តជាតិសៀមសុទ្ធសាធ ក៏ចាប់ផ្តើមផ្ទៀងកម្លាភាពយ៉ាងខ្ទរខ្ទារ ជាពិ
សេសនៅធានី ក្រុងភ្នំពេញ ។ អ្នកនយោបាយជាតិសៀមយល់ឃើញគ្រោះថ្នាក់ដ៏ធំនេះហើយ ក៏ផ្តើម
នយោបាយដាក់ទៅទាក ស-ទ-អា ភ្លាមចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៥១ មកម្ល៉ះ ដើម្បីនឹងទម្លាប់នូវ
អង្គការកុម្មុយនិស្តទាំងឡាយក្នុងប្រទេស និងទំលាប់ឥទ្ធិពលចិនមកពីប្រទេសចិនកុម្មុយនិស្តផង ។
តាំងពីសង្គ្រាមទៅយៀកណាម និង លាវ ក៏បានឆាបះមកគេក៏បានសង្កេតឃើញគួរ
ឱ្យក្រទម្លាថា លកម្មភាពរបស់ចលនាកុម្មុយនិស្តចេះតែរីកធំទៀងជាលំដាប់ក្នុងដែនដីអាស៊ីភាគ
អាគ្នេយ៍ ។

ក្នុងប្រទេសភូមាដែលមានព្រំដែនយ៉ាងវែងជាប់នឹងប្រទេសចិនប្រជាមានតិត ក៏
ត្រូវគេស្គាល់ថាមានសកម្មភាពរបស់ពួកបះពួកកុម្មុយនិស្តចិនតិចទៀតដែរ តាំងពីសម័យក្រោយ
សង្គ្រាមលោកលើកទី ២ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៤៧ មកម្ល៉ះ ។ គួរឱ្យកត់សំគាល់ដែរថា គណៈបក្សកុម្មុយនិស្តភូមាជា
នាថាស់ទុំមួយក្នុងចំណោមគណៈបក្សកុម្មុយនិស្តនៅភូមិភាគអាស៊ីបូកអាគ្នេយ៍ ក្រោះមានកំ
ណើតពីឆ្នាំ ១៩៣៩ ។

ប្រទេសហ្វីលីពីនដូចជាប្រទេសថៃទៀតដែរ ជាសមាជិកយ៉ាងសកម្មបំផុតនៃអង្គការ
ស៊ីអ៊ីប៉ែកអាគ្នេយ៍ប្រសាំងនឹងលទ្ធិកុម្មុយនិស្តអាស៊ី ។ គឺនៅធានី ម៉ានីល នេះហើយ
៨ កញ្ញា ១៩៥៤ អង្គការនេះបានត្រូវ ស-ទ-អា បង្កើតឱ្យមានទៀង ។
ប៉ុន្តែហ្វីលីពីន កើតជំណាលគ្នានឹង គ-ក ឥណ្ឌូចិន និង គ-ក ម៉ាឡាយូ គឺតាំង
ពី ។

ស ឥណ្ឌូណេស៊ី ត្រូវគេសន្មត់ថា ប្រទេសដែលមានគណៈបក្សកុម្មុយនិស្តយ៉ាងធំ
ជាលំដាប់ក្រោកអំពីគណៈបក្សចិន និង សូវៀត ចេញ ។ បើបែរមក

និយាយខាងផ្លូវប្រវត្តិសាស្ត្រវិញ្ញ គណៈបក្សឥណ្ឌូណេស៊ី (P.K.I.) គឺជាចលនាបដ្ឋមសម្ព័ន្ធបើយក្នុងទ្វីបអាស៊ីទាំងមូល ព្រោះមានកំណើតតាំងពីឆ្នាំ ១៩២៨ , មុនគណៈបក្សកុម្មុយនិស្តចិនមួយឆ្នាំ ។

ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៥ គណៈបក្សកុម្មុយនិស្តឥណ្ឌូនេស៊ីថា គេមានសមាជិកចំនួនដល់ទៅ ២៣.៥០០.០០០ នាក់ទើយ ។

នាយប៉ាទី ៣០ ខែកញ្ញា ១៩៦៥ រដ្ឋប្រហារកុម្មុយនិស្តមួយត្រូវបានទៀបចំទៀងដោយនាយទាហានជាន់ខ្ពស់ម្នាក់ជាជនិតរបស់ប្រធានាធិបតី ស៊ូកាន្ណូ តែម្តង គឺលោក ទេនសេនិយឯក អ៊ុន ទុង ។ រដ្ឋប្រហារនេះបានធ្វើឲ្យស្លាប់ទាហានជាន់ខ្ពស់ (ឧត្តមសេនិយ) ៦ នាក់ តែអន្តរាគមនីជាបន្ទាន់របស់ឧត្តមសេនិយ ស៊ូហាតូ បានប្រែក្លាយរដ្ឋប្រហារនេះទៅជាបរាជ័យដ៏ធំនៃចលនាកុម្មុយនិស្តនិយម ។

គណៈបក្សកុម្មុយនិស្តនិងចលនាទាំងប៉ុន្មានក៏បែកខ្ញែកចុះអោនថយបើយបន្តសកម្មភាពរបស់ខ្លួនដោយលួចលាក់ ទាំងចាំឱកាសនឹងសម្រេចនូវការទៀបចំឲ្យមានជំហរទៀងវិញនូវសង្គ្រាមលបចុក់ (guérilla) ដោយអនុវត្តនូវទ្រឹស្តីសង្គ្រាមបដិវត្តន៍បែបថែន ម៉ៅ សេ ទុង ដូចពួកយៀកកុងនេះដែរ ។

សេរីភាព ប្រជាធិបតេយ្យ ជាកត្តាធំយ៉ាងណាស្រាប់តែអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ឬ ?

នៅលើទឹកដីអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ទាំងមូល ឥទ្ធិពលនយោបាយនិងមនោគមន៍វិជ្ជារបស់ចលនាកុម្មុយនិស្តអាស៊ីត្រូវទំងាប់ទៅវិញ្ញដោយឥទ្ធិពលរបស់មហាអំណាចប៉ែកខាងលិចមាន ស-រ-អា និង អង់គ្លេស ជាដើម ។

គឺវត្តមាននៃមូលដ្ឋានទ័ពលើដីគោក (ហ្វីលីពីន , ថៃឡង់ , យៀកណាមខាងត្បូង) និងនាវាចរណ៍ទី ៧ អាមេរិកាំងដែលប្រតិបត្តិការតាមបណ្តោយឆ្នេរសមុទ្រទ្វីបអាស៊ី បែមទាំងជំនួយយោធានិងសេដ្ឋកិច្ចយ៉ាងសម្បើមរបស់ ស-រ-អា ចំពោះប្រជាជាតិទាំងនេះខ្លះៗបើយដែលជាជញ្ជាំងទប់ទល់នឹងការរីតទីនៃចលនាកុម្មុនិស្តអាស៊ី បង្កើតឲ្យមានតុល្យភាពរវាងកងកម្លាំងបដិបក្ខទាំងសងខាង ។

ក្នុងករណីនេះ បើនឹងមានការដកថយរបស់កម្លាំងខាងណាមួយ កម្លាំងម្ខាងទៀតមានទម្ងន់ធ្ងន់ជាងបើយលេបភូមិភាគនេះមិនយូរទៀយ ។

យ៉ាងនេះបើយ សមតានៃកម្លាំងទាំងពីរខាងគឺពិតជាលក្ខខ័ណ្ឌជាសារៈសំខាន់ក្នុងការរក្សាទុកនូវស្ថានភាពឲ្យនៅនឹងនឹងដែល ។

ម៉្យាងទៀត ការផ្លាស់ប្តូរមួយនឹងចូលមកបង្កើតស្ថានភាពថ្មីក្នុងទឹកដីអាស៊ីប៉ែកអាគ្នេយ៍នេះ ។

នាចុងឆ្នាំ ១៩៣១ កងទ័ពអង់គ្លេសប្រចាំការជាអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងចូរ៉ាប្រទេសត្រូវដកខ្លួនចេញពីទីនេះបើយ (ពី ម៉ាឡាយូ - សិង្ហបូរី)..... ដូច្នេះប្រទេស ម៉ាឡាយ - សិង្ហបូរី នឹងគ្មានខែលការពារតទៅទៀតទេ ។

ម៉្យាងវិញទៀត ស-ន-អា ដែលទាងចាលនឹងការពិសោធន៍នឹងដូរចត់ក្នុងប្រទេសយៀកណាម ក៏កំពុងតែសើទើទៀបចំស្ថាបនាយុទ្ធសាស្ត្រនយោបាយមួយថ្មីទៀតក្នុងប្រទេសយៀកណាម និង ក្នុងមូលដ្ឋានភាគអាស៊ីបែកខាងត្បូងនេះដែរ ។ តើ ស-ន-អា នឹងដកខ្លួនចេញអំពីភូមិភាគអាស៊ីបែកអាគ្នេយ៍យើងនេះឬ ?

បើយ៉ាងដូច្នេះមែន តើសមតានៃកម្លាំងនឹងត្រូវថ្កាត់បង់ឬ ? តើជញ្ជីងនៃកម្លាំងនឹងត្រូវទ្រេតទៅខាងកម្លាំងកុម្មុយនិស្តនិយមអាស៊ីឬ ?

ដំណើរឆ្ពោះទៅកាន់យុទ្ធសាស្ត្រ នយោបាយថ្មីរបស់ ស.ន.ន.អា ក្នុងទឹកដីនាគទារុណ

នៅចុងខែកក្កដា ១៩៦៩ ប្រធានាធិបតីអាមេរិកាំង រិស្ស៊ាន ដឺនិកសុន (Richard Nixon) ទៀបចំធ្វើទស្សនាចរណ៍ក្នុងចំណោមប្រទេសអាស៊ីបែកអាគ្នេយ៍ទាំងឡាយដែលទាក់ទងដឹតប្តូរឆ្ងាចនឹងបញ្ហាសង្គ្រាមយៀកណាម ។ លោក និកសុន ឫនពិភាក្សាក្នុងឱកាសនោះជាមួយនឹងអ្នកដឹកនាំជាតិអាស៊ីសំខាន់ ៣ ដើម្បីអាចស្តង់ដូរដង្រៀចិត្តគំនិតបញ្ហាធំ ៣ និងសេចក្តីប៉ងប្រាថ្នាខ្ពង់ខ្ពស់នៃអ្នកនយោឫយជាតិអាស៊ីទាំងនេះ ប្រយោជន៍អាចនឹងទៀបចំលូវខែឫបន្ទាត់ថ្មីសម្រាប់អនាគតនយោឫយ ស-ន-អា ក្នុងភូមិភាគនេះនៃពិភពលោក ។ ក្នុងចំណោមប្រទេសអាស៊ីទាំងឡាយដែលប្រធានាធិបតី និកសុន ឫនទស្សនាយ៉ាងលឿនឆាប់ គឺមានប្រទេស ហ្វីលីពីន , ឥណ្ឌូណេស៊ី , ថៃឡង់ , យៀកណាមខាងត្បូង , ម៉ាឡេស៊ី , ប៉ាគីស្ថាន , ឥណ្ឌា ។

ទ្រឹស្តីរបស់លោក និកសុន មិនជាពិឫកនឹងយល់ប៉ុន្មានទេ លោក និកសុន ចង់ដកខ្លួនឯងចេញពីប្រទេសយៀកណាម ព្រោះ ស-ន-អា កំពុងតែជុងខ្លួនច្រើនទៅ ៣ នៅទីនេះ ។ ចំពោះលោក និកសុន បញ្ហាដែលធ្ងន់ធ្ងរក្លាយជាបញ្ហាយៀកណាមឱ្យទៅជាបន្ទាប់បន្សំចំពោះក្រែកពលទ័ពអាមេរិកាំង ដើម្បីនឹងទំនងយោឫយ ស-ន-អា ដែលកំពុងជាប់នៅទ្វីបអាស៊ីឱ្យវិលត្រឡប់មកវកទ្វីបអឺរ៉ុបវិញ ពីព្រោះតែអឺរ៉ុបឯណោះវិញទេដែលជាមជ្ឈមណ្ឌលជាប្រពៃណីនៃការសម្រេចនយោឫយធំ ៣ របស់ ស-ន-អា ។ បើយ៉ាងដូច្នេះ ត្រូវតែ ស-ន-អា នេះឯងដក ទ័ពចេញពីប្រទេសយៀកណាមខាងត្បូងជាមុនសិន ក៏ប៉ុន្តែការដកទ័ពនេះត្រូវកម្លាំងកុម្មុយនិស្តអាស៊ីសន្មតថា ជាបរាជ័យអាមេរិកាំងជាក់ស្តែង បើយនឹងសម្រេចនាំឱ្យលុកជាខូទៅ ផ្ទៃអាស៊ីអាគ្នេយ៍ឱ្យក្លាយទៅជាដែនដីកុម្មុយនិស្តមិនលែងទៀតឡើយ ។

បើ ស-ន-អា ឫកថ់បង់យៀកណាមខាងត្បូង ស-ន-អា នឹងឫកថ់បង់ដែនដីអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ទាំងមូល រួចហើយនឹងឫកថ់បង់ទ្វីបអាស៊ីទាំងមូលទៀត ។ ដូច្នេះអ្នកនយោឫយនៃធានី វ៉ាស៊ីងតោន ស-ន-អា មិនមែនទៀបចំដើរចាលឯង ៣ ពីដែនដីយៀកណាមទេ គឺត្រូវសម្រេចការដោះស្រាយមួយបែបទៀត ជាការដោះស្រាយជាបន្ទាស់ ។

រួចហើយគឺប្រគល់កិច្ចការការពារទ្វីបអាស៊ីទៅឱ្យអង្គការភូមិភាគ ដែលបានបង្កើតរួចទៅហើយក្រោមកិច្ចឧបត្ថម្ភរបស់ ស-រ-អា ហើយក្នុងខែក្រោយនេះ ក្រុមប្រឹក្សាជាតិនៃសហភាពសូវៀតក៏បានសម្រេចចិត្តចូលរួមជាមួយនឹងអង្គការនេះដែរ ។ អង្គការភូមិភាគនេះមាន : អង្គការ " អាស៊ីប្រាក់ " (A.S.P.A.C.) (Asian And Pacific Council) ដែលមានសមាជិកត្រឹមតែដូចជា : ជប៉ុន, កូរ៉េខាងត្បូង, ចិនជាតិនិយម, ហ្វីលីពីន, យ៉ៅកណាមខាងត្បូង, ថៃឡង់, ម៉ាឡេស៊ី, ញ៉ូវែនស្លែឡង់, អូស្ត្រាលី ឬអង្គការភូមិភាគមួយទៀតឈ្មោះ A.S.E.A.N. ឬ សមាគមប្រជាជាតិនៅអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ (Association des Nations du Sud-Est Asiatique) ដែលមានប្រទេសត្រឹមតែជាសមាជិក : ឥណ្ឌូណេស៊ី, ហ្វីលីពីន, សឹង្ហបូរី, ថៃឡង់, ម៉ាឡេស៊ី ។ លោក និកសុន ចង់បង្ហាញមនោភ្ជយទបយ៉ាងលោកមកត្រឹមតែឃ្លាដ៏ខ្លីមួយ : " ទ្វីបអាស៊ី ត្រូវនៅជារបស់ជនជាតិអាស៊ី " ដូចដែលអ្នកជាតិនិយមអាស៊ីទាំងឡាយធ្លាប់បានពោលរួចមកហើយ ។

ចំពោះឯបញ្ហាសន្តិសុខផ្លូវនយោធានៃទ្វីបអាស៊ីវិញ លោក និកសុន បានប្រកាសថា ស-រ-អា នៅប្រុងប្រៀបរដំបាត្រៀមពេលនៅលានឹងផ្តល់ជំនួយយោធា --- ប៉ុន្តែក្នុងករណីណាដែលមានលក្ខណៈពិសេស ដូចជាការគម្រាមកំហែងដោយអាវុធបរមាណូទៅប្រទេសដែលជាសម្ពន្ធមិត្តណាមួយ ។ ប៉ុន្តែផ្ទុយទៅវិញ ត្រូវតែសម្ពន្ធមិត្តទាំងឡាយនេះបន្តែមដោយខ្លួនឯង កម្លាំងការពាររបស់ខ្លួនម្នាក់ ៗ ជាមុនសិន ប្រយោជន៍អាចធានានូវកិច្ចការពារដោយខ្លួនឯងទប់ទល់នឹងអំពើទ្វេដ្ឋីនានាក្នុងប្រទេស ទុកជាទីទ្វង់នានានេះមានកិច្ចគាំទ្រអំពីក្រៅប្រទេសក្តី ។

ទស្សនាតតនយោបាយ ទានមន្ទីរកាំង ដៅនអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍

នយោភ្ជយអាមេរិកាំងដើរទៅរកការបង្ហួយជាស្តាពរនៃអន្តរាគមន៍របស់ខ្លួនឬកិច្ចសន្យាការពាររបស់ខ្លួននៅក្នុងតំបន់នេះនៃពិភពលោក ។ ម៉្យាងទៀត បើតាមទ្រឹស្តីថ្មីនេះ ស-រ-អា នឹងឈប់ធ្វើអន្តរាគមន៍ ផ្លូវកាយ តាមបែបដែនក្នុងសង្គ្រាមយ៉ៅកណាមទៀតហើយ ដូចមានការបញ្ជូនកងទ័ពរបស់ខ្លួនមកជួយវាយប្រហារកម្លាំងកុម្មុយនិស្តជាដើម ។ ស-រ-អា នឹងប្រើមធ្យោបាយដទៃឯទៀត ការណាបើមាន " យ៉ៅកណាម " ថ្មី ៗ ទៀតផ្ទុះទៀង ដូចជាការជញ្ជូនទីប្រឹក្សាយោធា ការជួយជាអាវុធយុទ្ធភ័ណ្ឌ ហើយជាពិសេសអន្តរាគមន៍តាមផ្លូវអាកាសអំពីលំហាក់យន្តហោះអាមេរិកាំងស្ថិតនៅក្នុងចំណោមមូលដ្ឋានកងទ័ព ស-រ-អា នៅ ហ្វីលីពីន ថៃឡង់ ឬ នៅកោះ ហ្គាម (Guam) ក្នុងមហាសមុទ្រ ប៉ាស៊ីហ្វិក ឬអំពីអាកាសចរណ៍នៃនាវាចរលើទី ៧ ក្នុងមហាសមុទ្រដដែលនេះ ។

បើទុកជាយ៉ាងដូចម្តេចក្តី ការដែល ស-រ-អា បម្រុងនឹងដកខ្លួនចេញខ្លះពីដែនដីអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍នេះក៏នឹងបង្កើតជាការចាំបាច់នូវ " ប្រហោង " មួយមិនតូច ដែនក្នុងខែក្រវាត់ការពាររបស់លោកសេទី ។ ស-រ-អា ត្រូវតែដឹងថាមិនបណ្តោយឱ្យមានប្រហោងនេះទៀត ហើយមុខជាត្រូវបង្កើតទេ ឬ ស្វែងរកថ្មីដើម្បីបិទបាំងប្រហោងនេះឱ្យបានជិតដូចដើមវិញមិនលែងទៀត ។

ស្មៀតស្មុំបច្ចេកទេសថ្មីនៃ ស.ទ.អា

បើយើងសំអាងទៅលើឯកសារសម្ងាត់ខ្លះដែលយើងបានស្រង់ពីសាពតិមានខ្លះ ៗ ផ្សាយនៅទ្វីបអឺរ៉ុប បច្ចេកទេសថ្មីនេះត្រូវបាន ស-ទ-អា បានទៀបចំអនុវត្តនីនួចមកហើយមុនសង្គ្រាមយៀកណាមចប់ផាស្តាពទទៅទៀត ហើយបច្ចេកទេសនេះសោតទៀតក៏បានបង្ហាញនូវប្រសិទ្ធិភាពជាក់ស្តែងនួចទៅហើយដែរ ដូចជា : ការត្រូវនូវទំនាង ស-ទ-អា និង សហភាពសូវៀត (ប្រឆាំងនឹងលទ្ធិមាំនិយម) ។

ស-ទ-អា នឹងជួយឧបត្ថម្ភទាំងស្រុងក្នុងការបង្កបង្កើតឱ្យមានទេសឯកនូវអង្គការប្រឆាំងនឹងលទ្ធិកុម្មុយនិស្តនិយម នៅតាមភូមិភាគខ្លះក្នុងពិភពលោក ឬ នៅអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ ។ អង្គការប្រភេទនេះនឹងអាចអនុញ្ញាតឱ្យ ស-ទ-អា ផ្ទើរអន្តរាគមនីដោយមិនចំពោះមុខ ។ តែនៅក្នុងន័យនេះហើយដែលអង្គការភូមិភាគ A.S.P.A.C. និង A.S.E.A.N. ត្រូវបានគេស្តាបនាទៀងក្រោមគន្លឹតឧបត្ថម្ភរបស់ ស-ទ-អា ទាំងស្រុង ។ បើតាមទ្រឹស្តី គឺជាអង្គការមួយដែលស្តាបនាទៀងសំទាប់" បង្កើតឱ្យមានទេសឯកនូវសហប្រតិបត្តិការយ៉ាងសកម្ម និងជំនួយទៅវិញទៅមកទៅលើគ្រប់ចំណុចដែលជាប្រយោជន៍រួមក្នុងវិស័យ សេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ បច្ចេកទេស វិទ្យាសាស្ត្រ និង វប្បកម្ម" ។

ម៉្យាងទៀត ជាមួយគ្នានឹងការអនុវត្តនីបច្ចេកទេស ឬ ស្មៀតថ្មីនេះ ស-ទ-អា បានត្រៀមខ្លែងឱ្យមហាអំណាចមួយធនឱ្យមនៅអាស៊ី មានជប៉ុន និង អូស្ត្រាលី ជាដើម ចូលទៅក្នុងកិច្ចការអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ទាំងមូល មុនដំបូងតាមរយៈសេដ្ឋកិច្ចសិន ។ ស-ទ-អា ចង់ខ្លួនចាប់ខ្លួច គឺគ្រាន់តែឱ្យសម្ពន្ធមិត្តរបស់ខ្លួនចូលមកជំនួសតែប៉ុណ្ណោះ ។

តើសម្តេចសីហនុសម្រេចចិត្តដឹកនាំប្រទេសកម្ពុជាទៅខាងណា

នៅពីមុខការប៉ះទង្គិចគ្នារវាង ស-ទ-អា និង កម្លាំងកុម្មុយនិស្តអាស៊ីនេះ ឬក៏នៅមុខសង្គ្រាមវៀតណាម សម្តេច សីហនុ ប្រហែលជា ម៉្យាងមកពីលោកយល់ថា ស-ទ-អា ក្នុងអនាគតកាលទៅមុំខជាចុះចាញ់ចំកន្ទុយកុម្មុយនិស្តមិនខាន ឬក៏ម៉្យាងទៀតមកពីសម្តេច សីហនុ ទ្រង់ក៏ដឹងនឹងថា លោកជាអ្នកនយោបាយម្នាក់ពូកែខាងស៊ីជម្រៅផងចូលចិត្តការនំអំណាចផ្តាច់ការមិនត្រមស្តាប់យោបល់អ្នកណាម្នាក់ ឬ ក៏យោបល់របស់អ្នកនយោបាយប្រើនណាក៏ដី គឺលោកធ្វើអ្វីតាមតែលោកនឹកឃើញ តាមតែទំនើងចិត្តលោកទាំងអស់ ទើបលោកសម្រេចចិត្តតែម្នាក់ឯងធ្វើនយោបាយនាំអព្យាក្រឹតចាក់ឆេះទៅរកចំកន្ទុយកុម្មុយនិស្តអាស៊ី ដែលមានយួនខាងជើងយៀកកុង និង ចិនក្រហមនៅពីខាងក្រោយ ។

បើតាមដែលយើងធ្លាប់ស្គាល់-ដឹងចិត្តនេះនៅតែរបៀបត្រទៀងគ្មានអ្វីជាប្រកាន់និយមធ្លាប់ស្គាល់អំណាចផ្តាច់ការរបស់សម្តេច សីហនុ ។ ល ។ ឃើញថា ការដែលលោកធ្វើនយោបាយនាំប្រទេសខ្មែរយើងលំអៀងទៅខាងចំកន្ទុយកុម្មុយនិស្តអាស៊ីនេះ ប្រហែលជាមិនមែនមកពី

លោកឃានពិនិត្យ ឃានតាមដានដំណែការវិវឌ្ឍន៍នៃលទ្ធិកុម្មុយនិស្តនិយមនេះទេមើលទៅ ។ មកពី
ពួកខាងកុម្មុយនិស្តគេចូលគេរៀកស្តីតស្នេរស្តីតស្តាលជាងពួក ស-រ-អា ដូចជាចិនក្រហមក្តី ឬខាង
ជើងក្តី គេលើកដំទែកឯសម្តេច សីហនុ បញ្ជាក់លោកម្តង ៗ ដល់អាកាសនៅពេលដែលលោក
ទៅផ្ទៃទសន្ទនកិច្ចជាផ្លូវការនៅប្រទេសចិនក្រហមជាដើម ដែលចិនទទួលស្គាល់ឬសគេឬលឯងឬឬត
ដល់លោកត្រឡប់មកស្រុកវិញ។ លោកអ្នកប្រាប់ទាក្រស្តុមួយឆ្នាំស្គាល់តែមិនទាន់ឈប់ផង ឃានជា
លោកសម្រេចចិត្តតែខ្លួនឯងថា ត្រូវតែនាំប្រទេសទៅខាងចក្រកុម្មុយនិស្តនិយមនេះតែម្តង
ដោយមិនចាំឲ្យចប់ទៅពីគ្រោះជាមួយអ្នកណាសោះទេឡើយ ។

ក្នុងទង្វើងនេះយើងអាចដកស្រង់យកសក្ខីភាពរបស់សម្តេច សីហនុ ខ្លះដែលឃានសរសេរក្នុង
ទស្សនាវដ្តីរបស់លោកមួយឈ្មោះ KAMBUJA deuxième année nº 19 15 Octobre 1966
នៅត្រង់វិចារណកថា មកចំស្តីចិត្តលំអៀងរបស់លោកទៅរកចក្រកុម្មុយនិស្តអាស៊ីយើងនេះ
ដូចជាលោកឃានសរសេរថា :

" Or le président Ho Chi Minh, héros unique et incontesté de l'Indépendance vietnamienne, était assuré que ces élections le plébisciteraient avec une majorité très confortable ".

N. SIHANOUK

សម្តេច សីហនុ ឃានសរសេរទៀតថា :

" Les seuls agresseurs sont bien les Etats-Unis, il est donc naturel que la République Démocratique du Vietnam et le Front National de Libération conjuguent leurs efforts pour chasser les Américains ".

N. SIHANOUK

" La position de Hanoi et du F.N.L. est absolument légitime .... Pour sa part le Cambodge ne peut se départir de son objectivité; il défend le droit du peuple vietnamien à décider de son sort et, comme le Général De Gaule, désigne et condamne un agresseur qu'est effectivement le gouvernement américain ".

N. SIHANOUK

សម្តេចហ៊ានមានសរសេរផ្ទុយពីការពិត ដូចជាថា :

" Depuis 1954 le Cambodge s'est volontairement neutralisé en refusant de signer des pacts ou traités d'alliance militaires avec quelques pays ou organisation que ce soit et en interdisant son territoire aux soldats et aux bases étrangères ".

" Or je crois qu'après 20 ans de guerre le Vietnam méritait de jouir d'une paie garantie ".

N. SIHANOUK

យើងឃើញច្បាស់ទើយថា សិទ្ធិរបស់សម្តេច សីហនុ ប៉ុន្មានឆ្នាំនេះអាចបង្ហាញថា លោកយល់ថាសង្គ្រាមនៅឥណ្ឌូចិននេះ មានតែបក្សខាងកុម្មុយនិស្តទេដែលមានជ័យជំនះលើ ស-រ-អា ប្លន ។

មួយ៉ាងទៀតសិទ្ធិរបស់លោកនេះ តើវាផ្ទុយពីអំពើរបស់គាត់ ពីនយោបាយរបស់គាត់ ប៉ុនណាទៅ ។

អាស្រ័យហេតុនេះទើយ ប្លនជាសម្តេច សីហនុ ដាច់ចិត្តបំផ្លាញអត្សាញ្ញភាព និង បូរណភាពនៃកម្ពុជាយើង ដោយលោកលួចអនុញ្ញាតិឱ្យពួកទ័ពយៀកកុងចូលមកនៅក្នុងទឹកដីខ្មែរយើង តាមបណ្តោយព្រំប្រទល់ដែនមានខេត្ត រតនគីរី , មណ្ឌលគីរី , កំពង់ចាម , ព្រៃវែង , ស្វាយរៀង , និង កំពត(1) ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៦២ មកម្ល៉ះ ។

យើងនឹងបន្តទៅខាងក្រោយទៀតនូវការទៀបចំដែនការយៀកកុងចូលមកនៅស្រុកខ្មែរ តាមបែបបទយ៉ាងណាខ្លះ ។

---

(1) មើលក្នុង Documents sur l'agression vietcong et nord-vietnamienne contre le Cambodge (1970) édité par le Ministère de l'Information , page 50.

ប្រវត្តិខាងដើមអាណានិគមនិយមបារាំងលើប្រទេសកម្ពុជា

បើយើងពិនិត្យមើលតាមប្រវត្តិសាស្ត្រដែលមានចែងពីប្រវត្តិនៃការទាក់ទងយួន-ខ្មែរ ពុតត្បុតនិងលិចលាន់ពានរបស់យួនតាំងពីដើមមក និងតាមព្រំដែនការណ៍កើតបានទៀងបន្តបន្ទាប់ក្នុងការវិវឌ្ឍនៃលទ្ធិកុម្មុយនិស្តនិយមទៅអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍យើងនេះទៀត ឈើញ្ញាថា បញ្ហាយួនប៉ុនប៉ងលេបទឹកដីខ្មែរនេះបានចោទទៀងតាំងពីរាប់សតវត្សរ៍មកហើយ ។ តែទង្វើយានេះយោធ្យាភ័ន្តច្រឡំក្បត់ជាតិសួញដរបស់ស្តេចខ្មែរតៗ គ្នាមក បានបង្ខំឱ្យក្លាខ្មែរភាគច្រើនបំភ្លេចទៀងជាតិនេះ ។

យួនខាងដើងដែលបានចាប់កំណើតនៅលើដីមួយដុំនៅចុងខាងត្បូងប្រៃទេសចិនមានអាកប្បកិរិយាអាណានិគមនិយមតាំងពីកំណើតនោះមក មានចរិតផ្ទុយដំទៀតដែលគេតែងតែលាន់មាត់ : មានកលល្បិចចេះបោកបញ្ឆោត ចិត្តសាហាវឃោរឃៅអមនុស្សធម៌ ប៉ុន្តែចេះបង្ហាញភាពក្រៅទន់ភ្លន់ សំដីផ្អែមល្ហែម ចេះមាយាធ្វើឱ្យគេអាណិត គេជឿ ។

ក្រោយពីពង្រីកទឹកដីនៅដំបន់ខ្លួន នៅកន្លែងដែលហៅថាតុងកឹងមក ពួកយួននេះបានដេញជនជាតិចាមចេញពីប្រទេស ចំប៉ា តែដែលនៅជាប់នឹងតុងកឹង ទួចបានទាយដេញខ្មែរឱ្យចាកចេញពីផ្នែកខាងក្រោមនៃប្រទេសខ្មែរ ។ នៅក្រោមអំណាចអាណានិគមបារាំង គេចង់ឱ្យបារាំងលុបព្រំប្រទល់ប្រទេសក្នុងឥណ្ឌូចិន ដើម្បីឱ្យឥណ្ឌូចិនទៅជាប្រទេសយួនតែមួយ ។

ហូជីមិញ មេដឹកនាំធំនៃយួននោះបានយល់សប្តិចង់បានឥណ្ឌូចិនទាំងមូលឱ្យក្លាយទៅជាប្រទេសយួនមួយក្រោមរបបគ្រប់គ្រងតែមួយគឺ របបកុម្មុយនិស្ត ។ ដើម្បីឱ្យឮជាត់ចង់ចាំគំនិតគាត់ គាត់ឱ្យគូរទឹងទីឥណ្ឌូចិនដែលមានរូបនាគនៅលើ រូបនាគនេះមានខ្លួនទឹងប្រទឹងឥណ្ឌូចិន ក្បាលនៅតុងកឹង កន្ទុយនៅប្រទេសខ្មែរ ឯក្បែកសម្លឹងឃ្លានប្រទេសជិតឥណ្ឌូចិនមានប្រទេស ថៃ ប្រទេសភូមា ម៉ាឡេស៊ី ។ ល ។

គំនិតនេះគាត់ឮបានថ្លែងជាខុទ្ទាទិកនៅក្រុងម៉ូស្គូ នៅពេលដែលគាត់ឮបានទៅពឹងសហភាពសូវៀតឱ្យជួយទំដោះឥណ្ឌូចិនពីកណ្តាប់ដៃឮបាទាំង ។

នៅសន្និសិទក្រុង ហ្សឺណែវក្នុងឆ្នាំ ១៩៥៤ ពួកគាត់ឮបានទទូចសុំឱ្យបែងចែកប្រទេសខ្មែរជាពីរ ឱ្យទុកមួយចំណែកឱ្យយួនខាងដើង ។

ម៉្យាងទៀត អាណានិគមនិយមនិងការពង្រីកទឹកដីនៃយួនខាងដើងនេះ មានការគាំទ្រទាំងស្រុងពីប្រទេសចិនក្រហម ព្រោះថាឥណ្ឌូចិនជាចំណុចទី ១ នៃការទាយប្រហារទប់ពួកចិនកុម្មុយនិស្តផងទៀត ។

ក្នុងការទាយប្រហារចង់យកឥណ្ឌូចិនទៅធ្វើជារណបខ្លួននេះ ពួកចិនក្រហមបានប្រើឱ្យពួកយៀកកុង យៀកណាមខាងដើង ធ្វើការទាយប្រហារនៅគ្រប់ទិសទី ។

ដូច្នេះ ពេលឃើញជាប្រទេសចិនក្រហមសុខចិត្តចំណាយថវិកាគ្រប់យ៉ាង សុខចិត្តឱ្យប្រជាជាតិខ្លួនស្រែកឃ្លានអត់ឃ្មុយ ដើម្បីនឹងពង្រីកពង្រឹងសង្គ្រាមនៅក្នុងឥណ្ឌូចិន ។ នៅក្នុងសេចក្តីសង្គ្រាមចេះតែឆេះសន្ធោសន្ធៅអស់រយៈពេលប្រមាណ ២០ ឆ្នាំនេះ ពួកចិនក្រហមមិន

ខែមនចំណាយថវិការអស់តិចតួចស្តេចស្តើងទៀត ។ ដូចជាបើរាយការណ៍ក្រសួងសង្គ្រាម និងសន្តិភាព ចិត្តសាស្ត្រដាដើម ចិនក្រហមចំណាយប្រចាំដាច្រើន ។

ចាប់តាំងពីសន្និសិទក្រុង ហ្សឺណែវ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៥៤ មកដែលពួកយួនខាងជើងសុំបែងចែកប្រទេសខ្មែរជាពីរចិនឲ្យតែបានសម្រេចដូចបំណង ទើបការឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរកើតប្រែបប្រួលដោយអំពើទិន្នន័យគ្រប់បែបយ៉ាង មានការជួយឧបត្ថម្ភពីសំណាក់ចិនក្រហមដែលនៅក្នុងស្រុកខ្មែរយើងថែមទៀត ។

ក្នុងការឲ្យសម្រេចគោលបំណងនេះ យួនខាងជើងនិងចិនក្រហមបានទាក់ទងមុនដំបូងជាមួយនិស្សិតនិងបញ្ញវន្តក្នុងប្រទេសនិងក្រៅប្រទេស ដោយពន្យល់ឲ្យពួកទាំងនេះយល់បញ្ហាយួនជាបញ្ហាខ្មែរ ឬយល់ថាបញ្ហាយួននិងខ្មែរជាបងប្អូន ទាល់តែដោះស្រាយបញ្ហាយួនសិន រួចទើបដោះស្រាយបញ្ហាខ្មែរបាន បើទុកជានៅក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាយួននោះនាំឲ្យខូចប្រយោជន៍ដល់ខ្មែរយ៉ាងណាក៏ដោយ ។

- វាបញ្ចូលមនុស្សមកបង្កប់ខ្លួនក្នុងចំណោមខ្មែរ ដើម្បីធ្វើការជាប្រយោជន៍វៀតវ៉ា តាំងពីយូរយារណាស់មកហើយ ក្នុងសម័យសម្តេច សីហនុ ជាដើម ។ អ្នកដែលចូលមកនៅជួយធ្វើការវ៉ានេះមានតាំងពីប្រាំខួច គួលី ឈ្មញ្ញ នាយទាហាន រហូតដល់ទៅរដ្ឋមន្ត្រីខ្លះក៏មាន ។

- វាប្រើយួន ចិន និងខ្មែរក្នុងស្រុក ។

- វាប្រើកលល្ងាយគ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បីឲ្យសតិសម្បជញ្ញៈស្នេហាជាតិរបស់ខ្មែរចុះទន់ខ្សោយ ។ នៅសម័យសម្តេច សីហនុ គ្មានខ្មែរណាហ៊ានគិតគូរទៅរឿងជាតិទេ ។ កាលពីជំនាន់ឆ្នាំទាំងគ្រានមានខ្លះ ។

ទីបំផុត ដោយឃើញថា សម្តេច សីហនុ ជាស្តេចដោនចើយស្រី ម៉ូនិក ប្រពន្ធនិងយាយ ច្រាំម ម្តាយក្មេកស្តេចនេះជាអ្នកស្នេហាក្រាក់កាស វាក៏ឲ្យនផ្តុំថ្នាំតម្រូវ គឺវាបានបញ្ជោរសម្តេច សីហនុ សូកស្រី ម៉ូនិក និងយាយ ច្រាំម ឲ្យប្រគល់ទឹកដីខ្មែរខ្លះឲ្យគេ ដើម្បីទុកជា " ជម្រកវាយអាមេរិកាំង " ។

ជាមួយគ្នានឹងគំនិតនេះ យួនខាងជើង យៀកកុង និងចិនក្រហមលួចបញ្ចូលទ្រឹស្តីកុម្មុយនិស្តមកបន្តំទំលាយព្រំដែនខ្មែរ ដើម្បីបញ្ចូលកម្ពុជាទៅក្នុង " សហព័ន្ធ សង្គមនិយម ឥណ្ឌូចិន " ដែលធ្វើឲ្យខ្មែរទទួលរងការបាត់បង់ទៅក្នុងដំបូងនូវយួនច្រើន និងសម្បូណ៌អ្នកបច្ចេកទេសស្រាប់នោះ ។

អាស្រ័យហេតុនេះហើយបានជាសម្តេច សីហនុ លួចជួល ឬ លក់ទឹកដីខ្មែរឲ្យពួកឈ្លានពានយៀកកុងនៅ ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៦២ កើនទៅដងបន្តិចម្តង ពុំ រហូតដល់ទៅមានចំនួន ៥០ ០០០ (១) នាក់នៅចុងឆ្នាំ ១៩៦៩ ។

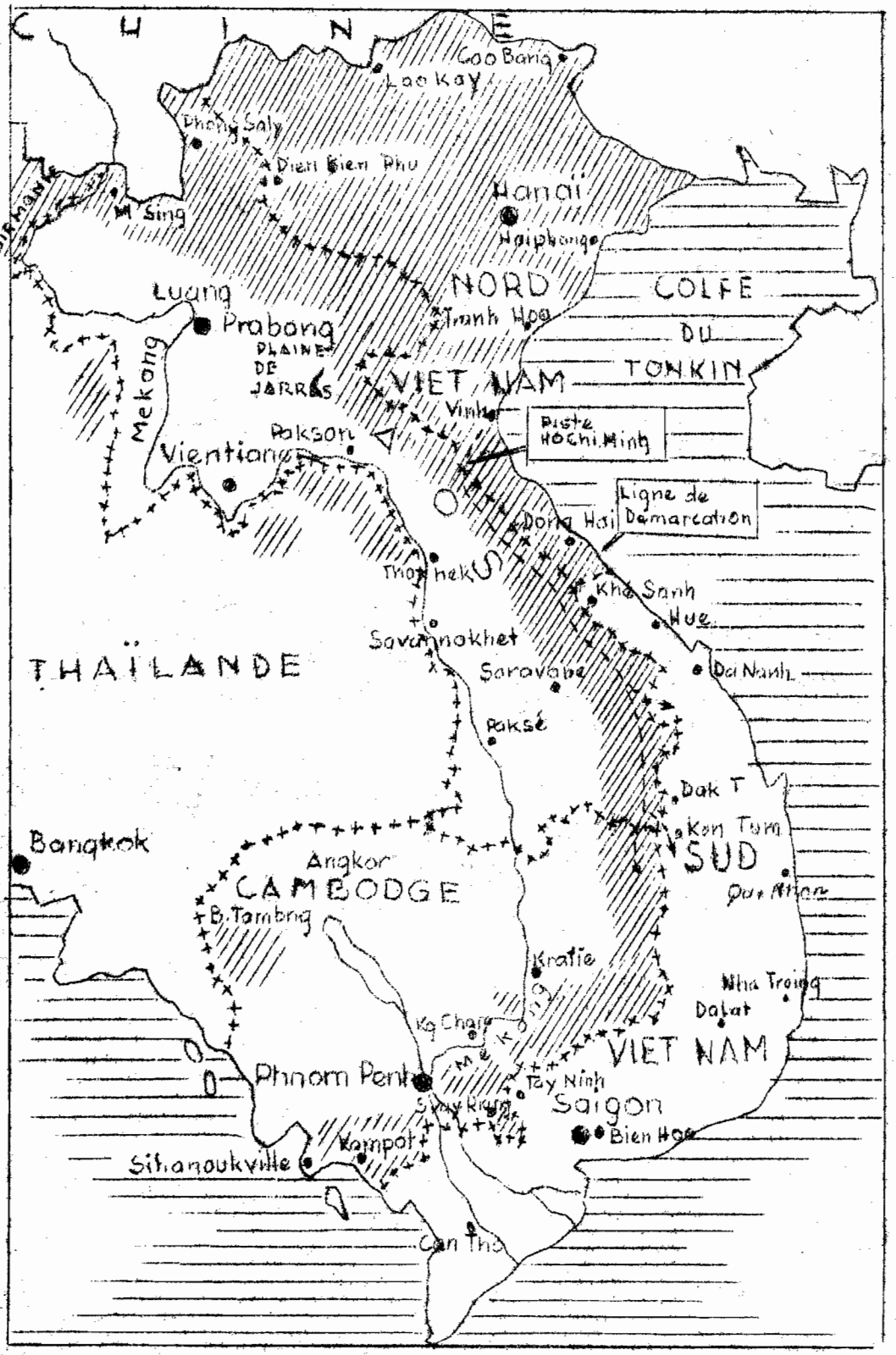
(១) ទេមើលសៀវភៅ " Documents sur l'agression vietcong et nord-vietnamienne contre le Cambodge (1970) édité par le Ministère de l'Information P.Penh.

លុះដល់ខ្មែរឯទៀតឃើញកលល្បិច ស្រែកឆោទឡាវដែរ ពួកកំហូចទាំងនេះ គេក៏ចេញមុខប្រាស់ក្រទៀត ចេញធម៌ក្តៅ ប្រើកម្លាំងឲ្យ បង្កសង្គ្រាម ដែលយើងមិនឲ្យនគិតទុក មិនឲ្យនទៀបចំស្មោះ មកទល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ដូច្នេះ យើងពុំត្រូវទន្លាស់អំពីហេតុដែលបណ្តាលឱ្យយួនខាងជើង យៀកកុង ដែលមាន ចិនក្រហមជាអ្នកគាំទ្រនៅពីក្រោយខ្លួង ចូលមកវាយយើងទេទេ ពុំ ទេ ។ លើសទាំងប៉ុន្មាន ដែលគេបង្ហាញមតិពិភពលោក គឺជាលេសច្រកច្រាស់បពោរ ។ ពួកយួនខាងជើងនេះមាន អាកប្បកិរិយាអាណានិគមចេញពីកំណើត នៅក្នុងឈាមតពូជ ។

តទៅនេះយើងនឹងឃើញថា នៅមុខស្ថានការណ៍ទៀបនេះ សម្តេច សីហនុ ជួយខុបត្តម្ភយៀកកុងនិងយួនខាងជើងតាមទៀបណាខ្លះ ។

រូបថែនទីនេះ ដកស្រង់ពីការសែតអន្តរជាតិឈ្មោះ ទ្បឺ - ប៊ីហ្គាម៉ូ :: : ផ្តួតតួប ៣ខែនេះ
គឺការទ្រជ្រុតទ្រែកទបស់កម្មុយនិស្តយួន នៅលើទឹកដីឥណ្ឌូចិន ។ ប្លុកា ទៅយួនវត្តចទ្រឹងនឹងផ្លូវឆ្ងាង

សំយួនសោះតែម្តង ទង់ស៊ែស្លាន់ពាន់ដណ្តើមទឹកដីអ្នកជិតខាង ។

ចំពូកទី២

- សម្តេចតេជោនាយករដ្ឋមន្ត្រី ប្បៀតកុង.ប្អូនខាងដើម
- ប្បៀតកុង.ប្អូនខាងដើម យកទំពាមកនៅលើដីខ្លួន
- ធ្វើដំណើរការគ្រប់បែបយ៉ាងក្នុងប្រទេសកម្ពុជា

ការវាតត្បាតដោយ ស្មៀមស្មាត់ (១៩៦៩)

ពួកកុម្មុយនិស្តយួនខាងជើង និង ពួកវៀតកុង (F.N.L.) ឃានទទួលស្គាល់ព្រំដែនសព្វថ្ងៃនៃប្រទេស កម្ពុជា ដោយសន្យាថានឹងគោរព ឯករាជភាព អធិបតេយ្យភាព បូរណភាពទឹកដី និង អព្យាក្រិតភាព នៃខ្មែរយើង នៅខែ ឧសភា និង មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៦៨ ។

ក៏ប៉ុន្តែពួកនេះ (យៀកកុងនិងយួនខាងជើង) បេះតែលួចបញ្ជូនទ័ពវាចូលក្នុងទឹកដីខ្មែរបន្តិចម្តង ៗ នៅតាមព្រំប្រទល់ដែនបែកខាងកើតនិងខាងត្បូង ដែលដាការវាតត្បាតមួយផ្ទុយស្រឡះពីកិច្ចសន្យាដាលាយលក្ខអក្សរបស់វាផងទៀត ។ វាចាប់ផ្តើមតាំងទីលំនៅរបស់វាជាយូរឆ្នាំមកហើយ ដោយសារការសមគំនិតពីសម្តេច សីហនុ នេះឯងដែរ ។

នៅឆ្នាំ ១៩៦៨ ដែលពួកវាវាយពួកយួនខាងត្បូងក្នុងឱកាសបុណ្យចូលឆ្នាំ (Année de l'offensive du " Têt " au Sud-Vetnam) និងនៅឆ្នាំ ១៩៦៩ ពួកទ័ពកុម្មុយនិស្តយួនបេះតែជ្រៅតជ្រាបចូលមកលើដីខ្មែរកាន់តែច្រើនទៀង ៗ រហូតដល់សម្តេច សីហនុ ខ្លួនឯងមិនអាចលួចបិទភ្នែងឲ្យនតទៅទៀត ឃានទេវិញ ។

ដោយយើញថា ការវាតត្បាតនេះកាន់តែមានសភាពធ្ងន់ធ្ងរទៀង ៗ សម្តេច សីហនុ ទប់មិនឲ្យនកើផ្តើដាប្រកាសច្រាប់តែច្រាប់ឯង មានពួកសាវតីមានដាដើម ថាមានទ័ពយៀកកុង-យួនខាងជើងឃានចូលមកក្នុងទឹកដីខ្មែរហើយ នៅឆ្នាំ ១៩៦៩ ។ ត្រង់នេះសម្តេច សីហនុ លុំពួកសាវតីមានមិនឲ្យដង្ហាយពីកន្លែងពិតប្រាកដរបស់ពួកកុម្មុយនិស្តយួន ដោយខ្លាចមានការទម្លាក់គ្រាប់បែកពីពួកទ័ពយួនខាងត្បូង ។

ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៩ នេះឯងហើយដែលថ្មេះតែមានការប៉ះទង្គិចគ្នារវាងទ័ពខ្មែរនិងទ័ពយួនកុម្មុយនិស្តនៅលើទឹកដីខ្មែរ ។ ក្នុងការវាយគ្នានេះ ពួកយើងចាប់ឃានពួកវាកើតច្រើនដែរ តែសម្តេច សីហនុ បេះតែលែងទៅវិញគ្រប់ពេលណាដែលទ័ពយើងចាប់ពួកវាឃានមក ។

ក្រៅពីនេះទៅទៀត យើងអាចសង្កេតឃើញថា នៅឆ្នាំ ១៩៦៩ ដដែលនេះ ពួកយួនកុម្មុយនិស្តទៅបំបះបំបោរពួកខ្មែរលើនៅខេត្តនតនគីរី ឱ្យប្រឆាំងនឹងខ្មែរគ្នាឯងវិញ នៅខាងជើងទន្លេ " សេសាន " យើងនេះ ។

មិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណេះ ថែមទាំងវាជួយគាំទ្រពួកឧទ្ទាមខ្មែរក្រហម ដោយផ្តល់គ្រឿងអាវុធនិងជួយណែនាំឱ្យផ្តើតាមចិត្តវាទាំងអស់ ។

ក្នុងផ្នែកនេះ យើងនឹងយកឯកសារជាភស្តុតាងខ្លះ ៗ ដើម្បីបង្ហាញការពិតពីរឿងនេះ ។

(ឯកសារដកស្រង់បេះចេញពីសៀវភៅ : Documents sur l'agression Vietcong et Nord-Vietnamienne contre le Cambodge - 1970 - édité par le Ministère de l'Information P.Penh).

មូលហេតុទាំងអស់នេះហើយដែលពួកយួនខាងជើងនិងពួកយៀកកុងអាចធ្វើទ្វេងទ្រនាគ្រប់បែបយ៉ាងឃានតទៅទៀត នៅក្នុងប្រទេសខ្មែរយើង ។

កងទ័ពយៀកកុង - ឃួន ខាងជើង ឆ្លងទៅបំ
កន្លែងសំខាន់ៗនៅលើទឹកដីខ្មែរ ខាងលិចដែន ដែលវាឆ្លងកាន់កាប់

ពួកយៀកកុង-ឃួនខាងជើងឆ្លងយកទឹកដីខ្មែរមួយផ្នែកនៅព្រំដែនខេត្ត រតនគីរី ខេត្តមណ្ឌលគីរី ខេត្តក្រចេះ ខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តស្វាយរៀង ខេត្តព្រៃវែង ខេត្តកណ្តាល ខេត្តតាកែវ និង ខេត្តកំពត ជាដើម សំរាប់ធ្វើជំនឹកយ៉ាងមាំទាំសំរាប់វាយពួកឃួនខាងត្បូង ។

កាលណាពួកឃួនខាងត្បូងនិងពួកអាមេទិកាំងដេញវាយវា វានឹងត្រូលមកតាំជ្រកនៅកន្លែងអស់នេះដែលវាឆ្លងទៅបំយ៉ាងមាំ ។

ក្រៅពីនេះ ពួកយៀកកុង-ឃួនខាងជើងឆ្លងទៅបំកន្លែងដូចជា :

- កន្លែងសម្រាប់ធ្វើអាវុធ និង គ្រាប់រំសែ
- ទោងជាងសម្រាប់ជួសជុលកាំភ្លើង
- កន្លែងដឹកលំពុកឱ្យទាស្នាការ និង គ្រែឱ្យចាំឆ្លាប់សម្រាប់កងទ័ព
- មជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ហ្វឹកហ្វឺនបង្ហាត់បង្រៀនទាហាន
- មន្ទីរពេទ្យព្យាបាលជម្ងឺ និង ថែទាំអ្នកឈឺ

ម៉្យាងទៀត យើងគួរកត់សំគាល់ឃើញវាឆ្លងទៅបំកំពែងបង្ការបន្ទោះអាសន្ន និងដីកន្លងលុងទៅឆ្ងាយដីប្រើជាកន្លែងដំរកមួយយ៉ាងមាំប្រុងប្រៀបក្នុងការប្រយុទ្ធ មិនត្រឹមតែជាមួយទ័ពឃួនខាងត្បូងនិងអាមេទិកាំងទេ ថែមទាំងសំរាប់វាយទ័ពខ្មែរយើងទៅទៀត ។

នៅដំបន់ណាដែលឃួនខាងជើង - យៀកកុងមិនទាន់
កាន់កាប់ទេ វានឹងធ្វើកលយុទ្ធបន្ទិនវិត្តនិងដាយដាក់មនុស្សគ្នាវាឱ្យនៅ
ជាមួយប្រជាពលរដ្ឋយើង ជាពិសេសប្រជានៅទីក្រុងនិងទីរួមខែត្រ

ក្រៅពីការកាន់កាប់ដោយគ្មានញញើតនូវទឹកដីយើងមួយផ្នែកតាមព្រំប្រទល់ដែនខាងត្បូង និង ខាងកើតប្រទេសខ្មែរ វាឆ្លងលួចធ្វើការប្រទាក់ទាក់គ្នាទៅវិញទៅមកទៅវាងអង្គការសម្ងាត់ក្នុងការយៀកកុង-ឃួនខាងជើង ដើម្បីមកបំភាន់ បង្កឹកជនជាតិខ្មែរ (ប្រើនតែមន្ត្រីរដ្ឋការទាហានស៊ីវិល) ដោយប្រើកលល្បិចលួងលោម ស្រើស្រា និងលុយកាក់ជាដើម ។

នៅកន្លែងខ្លះវាឆ្លងបញ្ជូនកងទ័ពឈ្លានពានក្នុងដែនដីខ្មែរ ការបំសម្លាប់ប្រជារាស្ត្រ ក្នុងគោលបំណងបំផ្លាញជនខ្មែរ ឱ្យខ្មែរក្លាយទៅជាចាមទីពីរទៀត ។

នៅទីក្រុងភ្នំពេញ ត្រសួងសន្តិសុខជាតិយើងឆ្លងទៅឃើញអង្គការសម្ងាត់ពួកយៀកកុង-ឃួនខាងជើង ហៅថា "5ème colonne" ដែលទៀបំសម្រាប់វាយខ្មែរពីខាងក្នុង នៅពេលណាដែលទ័ពពួកវាត្រូវការវាយយើងជាបន្ទុទៅ ។

ជាពិសេសទៅទៀត យើងក៏ដឹងដែរថាពីដំនាន់នោះ ក្រោមការឧបត្ថម្ភពីសម្តេច សីហនុ ពីស្រី ម៉ូនិក ពីម្តាយក្មេកឈ្មោះ ថ្ងាម និងពី ទៀម សូដុន ពួកយួនភ្នាក់ងារយៀកកុង-យួនខាងជើងចេញចូល " ចំការមន " (កន្លែងសម្តេច សីហនុ នៅស្ថិតស្ថេរ) ច្រានតាមអំពើចិត្តទាំងអស់ ។ ថែមទាំងនៅក្នុងខែ មិថុនា ១៩៦៩ ទៀម សូដុន ច្រាន ដេញខ្មែរខ្លះចេញពីចុំការមនទុកកន្លែងសង់ផ្ទះខ្លះឱ្យយួននៅ ។

នៅ[ក្រៅ]ក្រុងភ្នំពេញ ដូចជានៅគ្រប់ចំការកៅស៊ូ នៅគ្រប់ទាំងចក្រកន្លែងដែលចិនក្រហមឱ្យយើង យើងរកឃើញអង្គការសម្ងាត់បស់ភ្នាក់ងារយៀកកុង-យួនខាងជើង ព្រមទាំងខ្មែរក្រហមខ្លះដែលទៀបចំដោយសម្ងាត់បំផុត ក្នុងគោលបំណងដែលនេះគឺសំទាប់ផ្ទៃ " 5ème colonne " ។

យៀកកុង និង យួនខាងជើង ប្រើប្រាស់ប្រទេសខ្មែរយើង ជាផ្លូវ " លីហនុ " សំទាប់ដឹកភស្តុភារនិងគ្រឿងចាំច្រាច់សំទាប់កងទ័ពវា

គេសង្កេតឃើញជាយូរមកហើយ គ្រឿងប្រដាប់ស្មូសានពីទាំងអស់ក្នុងទៀងចម្បាំងសុទ្ធតែដឹកចេញតាមប្រទេសខ្មែរ រហូតដល់ទៅពួក ស-ទ-អា ច្រានដាក់ឈ្មោះថា " ផ្លូវលីហនុ " ទៅហើយ ។

ការដឹកភស្តុភារគ្រប់ខែបែបយ៉ាងនេះតាក់តែងទៅរឿងរបៀបខាងគយនៃទំនិញដែលឆ្លងកាត់ទឹដ្ឋណាមួយដោយឥតដាប់ពន្ធនាំចូល (Transit) ។ គេឃើញសព្វាវុធគ្រាប់ទំលែង ថ្នាំពេទ្យ ទំនិញណាដែលពួកវាត្រូវការ ខ្លះមកដល់កំពង់សោម ខ្លះមកដល់អាកាសយានដ្ឋានពោធិចិនតុងដាក់ឈ្មោះទៅជនធំ ៗ មានឈ្មោះដូចជា អ៊ឹ ម៉ាណូទិន (រមប្លីសតែម្តង) ឬ ដាក់ដា កាកបាទក្រហមខ្មែរ ដែលមានឈ្មោះប្រពន្ធសម្តេច សីហនុ " ម៉ូនិក " ជាប្រធាន ហើយទីបំផុតស្រាប់តែគេដឹកទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ដោយមានកងទ័ពខ្មែរខ្លះជួយការពារទៀត យកទៅប្រទល់ដែន ដាក់ខ្លែងដំរកបស់ពួកវា ។

ចំពោះអំពើចុងក្រោយនេះ ថ្មីតែតែទាំងស្រុងពីអព្យាក្រិតភាពខ្មែរដែលសម្តេច សីហនុ ខ្លួនឯងអួតអាងតែរាល់ថ្ងៃរាល់ខែថាជាអព្យាក្រិតបទិសុទ្ធឥតក្លែងក្លាយនោះ ក៏សម្តេច សីហនុ នៅតែបើកានអនុញ្ញាតឱ្យដឹកនាំគ្រឿងអស់នេះកាត់តាមដីខ្មែរតាមតែចិត្តបស់វា តាមតែសេចក្តីត្រូវការបស់វា ដោយសម្តេច សីហនុ ជា " ព្រះបិតាសង្គកិច្ចជាតិ " (១) ស្រាប់ តែគ្មានតិតដល់ការបដ់ខាតមួយផ្នែកយ៉ាងធំចំពោះសង្គកិច្ចជាតិ

---

(១) ជាការដែលពួកខ្មែរសីហនុចូលចិត្តយកមកបញ្ជាន សីហនុ នៅគ្រប់តែទំពីរសុទ្ធនឹកថាលូត្រពេលទទួល សីហនុ ម្តង ៗ នៅតាមខែត្រនិងតំបន់ផ្សេងៗ ។

ដែលនរណាក៏ដឹងដែរថា សេដ្ឋកិច្ចខ្មែរកំពុងតែចុះដុនដាប ត្រូវតែជាទំនោះ អ្នកជំនាញការខាងសេដ្ឋកិច្ចដែលខ្លួនដឹងហើយ ឮហើយ ឃើញហើយយ៉ាងណាក៏ដោយក៏មិនហ៊ាន " ទូល " សម្តេច សីហនុ ថា " អត់ " ដែរ សុខចិត្តតែពីប្រើពាក្យ " ក្រាបទូលលឿនមែន ចំទើនមែន ត្រូវទិស-ស័យទឹកដូចជង្រិតដុះនៅខែភ្លៀងឥតចឹង " ។

អង្គការ " ទឥតយ "

ខ្មែរត្រូវដោយពួកដែរដើង សីហនុ និងពួកយៀកកុង-ឃួនខាងដើង

ភ្លាប់ទៅនឹងទេរឿងដឹកទំនិញ ដឹកភស្តុភារត្រូវប្រែបែបយ៉ាងតាមស្រុកខ្មែរ ក្នុងពេលនោះទោះបីឃួនយៀកកុង-ឃួនខាងដើងបានយល់ព្រមស៊ីព្រៀលើកិច្ចព្រមព្រៀងខាងពាណិជ្ជកម្ម (accords commerciaux) (១) ជាមួយខ្មែរយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ពួកវាមិនព្រមធ្វើតាមទាំងអស់ វាត្រូវការតែទិញទបស់ទឥតយដែលជាមូលហេតុនាំឱ្យសំទេចគាលបំណងខ្មៅងងឹតទបស់វាខ្លះ ។

ដើម្បីឱ្យអំពើទឥតយ (ដែលជាមូលហេតុមួយនាំឱ្យសេដ្ឋកិច្ចជាតិដុនដាប និង ជាហេតុមួយទៀតស្រួលទាក់ទាញមន្ត្រីខ្មែរឱ្យធ្លាក់ចូលក្នុងអំពើពុករលួយ កុំឱ្យទះស្មោជាតិ) នេះទឹកចំទើនដូចជង្រិតដុះនៅខែភ្លៀង វាត្រូវតែឱ្យតម្លៃទបស់នោះលើសតម្លៃក្នុងប្រទេសជាច្រើន ។ ដោយឃើញថាមានថ្លៃទបែបនេះហើយ ប្រជាជនខ្មែរដើងព្រមទាំងអ្នកទាជការខ្មែរជំនាន់ សីហនុ ដែលនៅតាមខែត្រជាប់ព្រំប្រទល់ឃួនខាងត្បូង និង មន្ត្រី ធំ ៗ ខ្លះទាំងមេទាហាន ទាំងស៊ីវិល សឹងតែទាំងអស់ចង់ការងារចាល គិតតែពីនាំគ្នាទឥតយតាមចិត្ត ហាក់ដូចជាភ្លេចគិតដល់ច្បាប់ទំលាប់សំរាប់ស្រុកទេស ហាក់ដូចជាមានការអនុញ្ញាតពីទង្វាភិបាល ត្រោះថាមន្ត្រីធំ ៗ ទាំងអស់នេះខ្លះជាអ្នកដែរដើងសម្តេច សីហនុ ហ៊ានចេញមុខខាងធ្វើខុសច្បាប់ទង្វ មានអំពើទឥតយនេះជាដើម ។

អ្នកទាជការខ្លះជំនាន់នោះ គិតតែនាំគ្នាទឥតប្រពាយទកទិញកន្លែងធ្វើការនៅខែត្រណាទាក់ទងនឹងយៀកកុង-ឃួនខាងដើងដោយគ្មានគិតត្រែកងថា សេដ្ឋកិច្ចជាតិលិចលង់ ត្រែកងជាតិទាំងមូលលិចលង់សោះទេឬ ។ នេះហើយ ខួរកប្បាលមន្ត្រីខ្មែរខ្លះជំនាន់សម្តេច សីហនុ ។

ចំណែកប្រជាពលរដ្ឋនៅតាមខែត្រដូចគ្នានេះមិនចង់ប្រកបមុខរបរទកស៊ីអ្វីក្រៅពីទឥតយនេះ ពីត្រោះវាចំណេញឆាប់ទាល ភ្លាយពីក្រទៅមានក្នុងពេលដ៏ខ្លីសោះ ។ នេះជាហេតុមួយនាំឱ្យសេដ្ឋកិច្ចចុះដុនដាបបន្តិចម្តង ៗ ត្រោះទាស្តុភាគច្រើនចោះបង់ការងារ ដូចជាដាំស្រូវ ដាំពោត ។ ល ។ ជាមូលដ្ឋានចែនសេដ្ឋកិច្ចខ្មែរ ។

---

(១) កិច្ចព្រមព្រៀងខាងពាណិជ្ជកម្ម ធ្វើនៅភ្នំពេញ ចុះថ្ងៃទី ២៥ ១៩៦៩ ។

ការកែលសេដ្ឋកិច្ចជាតិចុះជុនជាប មាំរាងទៀតត្រង់កែលពួកវាគិតលុយមកឱ្យពួកវត់គយមិនឲ្យានគោរពតាមលក្ខន្តិកៈខាងរូបិយវត្ថុ (Règlements en matière monétaire) ផង មិនឲ្យានគោរពកិច្ចព្រមព្រៀងខាងពាណិជ្ជកម្ម (Accords commerciaux) ផង កែលពួកវាទើបនឹងស៊ីញ្ជើយល់ព្រមជាមួយខ្មែរយើង ថែមទាំងខាតបង់ជាច្រើនឆ្នូវពន្ធគយខ្មែរទៀតផង ។

ក្នុងទឹងគិតលុយរបៀបខាងលើនេះ គេត្រូវគិតជា " រូបិយប័ណ្ណ " (Devise) មិនមែនគិតជាប្រាក់ " រៀល " ដូចវាឲ្យានធ្វើមកនោះទេ កែលផ្ទុយនឹងច្បាប់ប៉ុន្មានខាងលើនេះ ។

នយោបាយសម្តេច សីហនុ ជាមួយយៀកកុងនិងយួនខាងដើងរបៀបនេះហើយកែលអាចផ្ញើយបញ្ជីឆ្នូវត្រីត្តិការណ៍ទៅខាងក្រោយទៀត ដូចជាសេដ្ឋកិច្ចខ្មែរជំនាន់សម្តេច សីហនុ ដូចជាសម្តេច សីហនុ នាំសង្គមខ្មែរឱ្យពុកលួយ ដូចជាសម្តេច សីហនុ ធ្វើអ្វីតាមតែចិត្តលោកមិនគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។ ល ។ ជាដើម ។

តទៅនេះ យើងនឹងយកទឹងសេដ្ឋកិច្ចខ្មែរដឹកនាំដោយសម្តេច សីហនុ មកពិនិត្យមើល តើវាមានបែបផែនយ៉ាងណាខ្លះទៅ ។

មុននឹងទៀបវាចាប់ពីស្ថានភាពហិរញ្ញវត្ថុ និង សេដ្ឋកិច្ចជំនាន់សម្តេច សីហនុ យើងលើកយកឯកសារខ្លះ ពុ មកលាតត្រដាងពីការសមគំនឹតពីសម្តេច សីហនុ អនុញ្ញាតឱ្យទីពាយៀកកុង-យួនខាងដើងមកតាំងនៅលើទឹកដីខ្មែរ ។

D E C L A R A T I O N

DU GOUVERNEMENT DE LA REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU VIETNAM PORTANT RECONNAISSANCE DES FRONTIERES ACTUELLES DU CAMBODGE

Les participants à la Conférence de Genève de 1954 sur l'Indochine, aux termes du point 12 de la Déclaration finale de la Conférence, se sont engagés à respecter les droits nationaux et l'intégrité territoriale du Cambodge et à s'abstenir de toute ingérence dans les affaires intérieures de ce pays.

Mais, tout en menant leur agression au Vietnam et leur intervention militaire au Laos, les impérialistes américains, de concert avec les autorités de Saigon et de Bangkok, ont multiplié les menaces contre l'indépendance, la souveraineté, la neutralité et l'intégrité territoriale du Royaume du Cambodge et complotent une revision de ses frontières actuelles. Il est clair qu'ils ont foulé aux pieds les accords de Genève de 1954 sur l'Indochine et gravement saboté la paix en Indochine et dans cette partie du monde.

Sous la direction clairvoyante de son Chef d'Etat, Samdech Norodom Sihanouk, le peuple khmer a résolument lutté contre les menées et actes de sabotage des impérialistes américains pour défendre ses intérêts nationaux sacrés. Le peuple vietnam a toujours de tout coeur soutenu cette juste lutte du peuple khmer. Dans le combat contre l'ennemi, les impérialistes agresseurs américains, la cordiale amitié et la solidarité militante entre le peuple vietnamien et le peuple khmer frère se sont consolidées et développées chaque jour davantage.

Partant de sa politique conséquente à l'égard du Royaume du Cambodge, qui consiste à respecter l'indépendance, la souveraineté,

la neutralité et l'intégrité territoriale de ce pays, le Gouvernement de la République Démocratique du Vietnam déclare solennellement :

1/- qu'il reconnaît et s'engage à respecter l'intégrité territoriale du Cambodge dans ses frontières actuelles.

2/- qu'il approuve entièrement la Déclaration du 31 Mai 1967 du Comité Central du Front National de Libération du Sud-Vietnam portant reconnaissance des frontières actuelles entre le Sud-Viêt Nam et le Cambodge.

Le Gouvernement de la République Démocratique du Viêt Nam reconnaît les dites frontières et s'engage à les respecter.

Le Gouvernement de la République Démocratique du Viêt Nam est convaincu que le renforcement des relations de bon voisinage et le développement de l'amitié et de la confiance réciproque entre le Viêt Nam et le Cambodge répondent aux intérêts des deux pays et à ceux de la lutte commune des peuples d'Indochine contre les impérialistes agresseurs américains pour la défense de leurs droits nationaux sacrés respectifs et pour le maintien de la paix en Indochine, dans le Sud-Est asiatique et dans le monde.

Hanoi, le 8 Juin 1967

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Lettre de M. Nguyen Huu Tho, Président du FNL, adressée au Prince Norodom Sihanouk (6-6-67) annonçant la décision du Comité Central du FNL de reconnaître et respecter les frontières actuelles du Cambodge (décision en date du 31 Mai 1967)

FRONT NATIONAL DE LIBERATION
DU SUD-VEITNAM

Mr. NGUYEN-HUU-THO
Président du Présidium
du Comité Central
-:-

Nº 250 /CT-1

SUD VIETNAM, le 6 Juin 1967

A Samdech NORODOM SIHANOUK
Chef de l'Etat
du
CAMBODGE

Samdech,

Par Déclaration du 31 Mai 1967, le Comité Central du Front National de Libération du Sud-Vietnam a pris la décision de répondre positivement à l'appel du Gouvernement Royal en date du 9 Mai 1967 sur la reconnaissance de l'intégrité territoriale du Cambodge dans ses frontières actuelles.

Nous avons, par les voies les plus rapides, confié à M. Nguyen-van-Hieu, membre du Présidium, la mission de porter à la connaissance de Samdech et du Gouvernement Royal le texte de la décision de notre Comité Central,

En faisant cette solennelle Déclaration, dont je tiens à confirmer les termes par la présente, le Front National et le peuple du Sud-Vietnam voudraient témoigner leur amitié indéfectible à l'égard du peuple khmer frère. Nous avons pris en effet à coeur la consolidation continuelle de cette amité combattante entre nos deux peuples face à l'agression de nos ennemis communs, les impérialistes américains et leurs valets.

Qu'il me soit permis, à cette occasion, de former des souhaits les plus chaleureux au peuple ami, à Samdech et au Gouvernement qu'Il préside pour de grands succès dans la préservation de la souveraineté, de l'indépendance, de la neutralité et de l'intégrité territoriale du Cambodge contre les menées et actes d'agression des impérialistes

américains et de leurs agents.

Je Vous prie d'agréer, Samdech, l'assurance de ma haute considération et de mes sentiments affectueux.

Signé : NHUYEN-HUU-THO

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

A TRAVERS LES AGENCES

CONFERENCE DE PRESSE DU PRINCE NORODOM SIHANOUK
(DU 28 MARS 1969)

PHNOM PENH. AFP

" Les communistes vietnamiens s'infiltrent de plus en plus chez nous. Je ne peux plus le cacher. Il est temps que l'opinion mondiale le sache ", déclara vendredi soir à la presse le prince Norodom Sihanouk en présence du général Nhiek Tioulong, commandant en chef de l'armée cambodgienne, du général Lon Nol, président du Conseil par intérim et ministre de la Défense nationale, ainsi que de plusieurs colonels. Le prince présenta pour la première fois à la presse une carte dressée par son Etat-major montrant le tableau détaillé de l'inplantation communiste au Cambodge. Des unités allant du régiment au bataillon et à la compagnie sont disséminées sur toute la longueur de la frontière depuis le nord-est-province de Rattanakiri-jusqu'à la mer. Les journalistes s'engagèrent sur l'honneur à ne pas câbler l'emplacement exact des lieux d'infiltration-"pour éviter des bombardements qui toucheraient comme d'habitude nos seuls paysans, et non pas les combattants vietnamiens parfaitement enterrés", précisa le prince-mais purent pourtant constater qu'il y avait en territoire cambodgien de véritables positions communistes vietnamiennes avec infirmeries, camps de repos et même dans une province du nord-est, deux rois bases.

Rapport confidentiel publié sur ordre du Prince Sihanouk dans sa revue mensuelle " Le Sangkum " (numéro de Juin 1969)

ENTRETIEN DU LIEUTENANT-GENERAL LON NOL AVEC MONSIEUR NGUYEN THUONG, AMBASSADEUR DE LA REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU VIETNAM, ET MONSIEUR NGUYEN VAN HIEU, AMBASSADEUR DU FRONT NATIONAL DE LIBERATION

Conformément à Ses très hautes instructions de contacter Messieurs Nguyen-Thuong et Nguyen-Van-Hieu respectivement, ambassadeur de la République Démocratique du Vietnam et ambassadeur du Front National de Libération, pour attirer leur attention sur la gravité de la situation créée par :

a- l'occupation de certaines régions de notre territoire par les troupes du N.V.N.et du F.N.L.;

b- par la lutte ouverte que ces dernières entreprennent contre les nôtes;

c- par le soutien de plus en plus actif qu'ils donnent aux khmers rouges;

J'ai treès respectueusement l'honneur de porter à la très haute Connaissance de Samdech Euv que ces deux personnalités ont été convoquées successivement le 24 mai courant, à la présidence du Conseil du Gouvernement Royal.

Voici l'exposé que votre serviteur fait à chacune de ces personnalités, concernant les trois facteurs (cités ci-dessus) qui créent la gravité de la situation. Votre serviteur leur a signalé, en préambule, qu'il a reçu de Ses hautes instructions d'attirer leur attention sur des graves qui se passent actuellement au Cambodge.

I- Occupation de certaines régions par des troupes du N.V.N. et du F.N.L.

Je leur ai déclaré :

"Depuis un certain temps, nous constatons que la présence de vos troupes se transforme en occupation effective de plusieurs régions de notre territoire.

1º Nord du Cambodge (côté de Rattanakiri).

La zône des provinces de Stung-Tréng et de Rattanakiri peut être considérée comme occupée militairement et administrativement par vos troupes. Certains points se trouvent pourtant bien à l'intérieur de notre territoire, loin de la frontière; par exemple, Bokèo est à une trentaine de kilonètres de la frontière-est, Pakap à une centaine de kilonètres de celle du nord, la Borne kilomètrique nº 11 sur la route Nationale 19 y est à plusieurs centaines. Les preuves concernant cette occupation sont nombreuses et je vous saurai gré d'y apporter des appréciations utiles.

- D'une part les K.L. ont été contraints de déserter les Phums, sur vos instructions, pour fuir notre administration. Quand Monseigneur a daigné visiter Bokèo, la plupart des K.L. sont déjà partis dans la brousse avec vos troupes.

- A Bokèo, au cours d'une projection de cinéma en plein air, organisée sur instruction de Samdech, chef de l'Etat, lors de Sa dernière tournée dans cette province, vos troupes ont tiré sur la population venue nombreuse, les empêchant ainsi de participer à cette réjouissance organisée à leur intention sur les hautes instructions de Samdech Sahachivin.

En outre, nos troupes, au-delà de 2 km de leur poste, ne peuvent sortir sans être harcelées, tuées par les vôtres; Ces faits sont confirmés par nos compte-rendus quotidiens, les déclarations des Khmers-Loeus ralliés et la population de lieu, que nous recevons.

- Au cours du rétablissement de notre administration à Bokham, laquelle action ayant été rendue publique même par Sandech Lui-même, au cours de Sa conférence de presse qui a été radiodiffusée, il n'empêche que nos troupes ont été harcelées depuis Bokèo, ont eu des tués, des dégâts en matériel : engins, blindés, véhicules détériorés ou endommagés par l'explosion de vos mines, de vos embuscades, de vos attaques et de vos tirs de harcèlement.

C'est au cours de ces embuscades que nous avions pu tuer 2 de vos soldats avec 2 K.L. (référence conférence de presse de Sandech Euv).

Les convois du Commandant Opérationnel et celui du Commandant en Chef des F.A.R.K. ont essuyé eux aussi des coups de feu et sauté sur des mines. Et nous ne faisions que passer sur un seul axe dont son rétablissement est l'objet d'un travail acharné de notre part pour relier Bokham à la R.N.19.

- A Pakap et au Nord, sur les rives gauche et droite de Sé-San, nos troupes ont été accrochées par les vôtres, Au cours de cet accrochage où nous avons eu un soldat tué, il nous a été permis de faire trois prisonniers équipés avec du matériel portant des inscriptions en Vietnamien. Ils nous ont déclaré qu'ils sont originaires du Nord et se trouvent dans la région depuis plus d'un an. Ils sont à l'avant garde d'une très importante troupe se trouvant à une dizaine de kilomètres plus au Nord.

- A la hauteur de la Borne kilomètrique nº 11 sur la R.N. 19 (un point se trouvant bien à l'intérieur du territoire) et en plusieurs autres zônes, nos convois de ravitaillement ont souventes fois essuyé les feux de vos troupes.

Rien que sur cet axe, sans pouvoir nous expliquer pourquoi les vaient-elles se passer ainsi, du 22 avril 1969 au 22 mai 1969,

le nombre d'actions de la part de vos troupes contre nous s'est élevé à 35 fois. Nous avons eu des blessés et des tués et des véhicules détériorés.

2º En Mondulkiri.- L'occupation par vos troupes de plusieurs points du territoire, dont quelques uns sont de vrais bases logistiques, de vrais centres sanitaires et de vrais postes de commandement opérationnel, est aussi effective.

Vos troupes, en vrais maîtres des zônes occupées, dictent vos lois, en exigeant que nos autorités légales, tant civiles que militaires, obtiennent leur accord ou autorisation préalable, pour pouvoir les traverser.

3º Dans la province de Kompong-Cham.- L'occupation est également effective, non seulement dans des zônes de frontières, mais aussi dans des régions bien plus à l'intérieur. On y remarque aussi des bases, P.C., etc... Vos organismes de ravitaillement travaillent activement la population du lieu pour l'organisation des contrebandes. Malgré nos recommandations d'ailleurs fort amicales, à l'occasion des interceptions des produits de ces contrebandes, ou malgré l'entretien avec vos représentants, cette situation continue à persister.

4º Dans les provinces de Prey-Véng et de Svay-Rieng - Là aussi , elle est effective, avec l'implantation des bases, P.C., Unités.

Nous tenons à vous déclarer que nos autorités ont à plusieurs reprises invité vos troupes à évacuer les points occupés depuis longtemps et à déguerpir notre territoire suivant la Loi Internationale et conformément aux déclarations solennelles de vos dirigeants.

...on seulement elles ne quittent pas les lieux, vos troupes ... les nôtres, chaque fois que ces dernières sont intervenues, ...ttitude et un comportement qui ne sauraient venir d'un Ami.

D'autre part, vos hommes interpelés par nous ont donné combien de fois l'assurance de déguerpir notre territoire. Or, la réalité, c'est qu'ils sont toujours à la place où ils étaient et ils se renforcent.

A l'appui de ce qui est exposé ci-dessus votre serviteur leur a fait voir les photos montrant les 3 soldats Vietnamiens faits prisonniers au Nord de Pakap (Bokham), les 7 capturés en Mondulkiri, le Vietcong mort à Kompong-Cham dans les rangs K.R., tout en signalant à leur intention que les matériels, armements et les équipements saisis sur ces hommes, portent des inscriptions en Vietnamien, de modèle typiquement Vietnamien et Chinois.

II- Lutte ouverte des troupes N.V.N. et des Vietcong contre nos Forces.

Votre serviteur leur montre la carte, dont ci-joint calque pour le Haut examen de Samdech Sahachivin, où sont relevés tous les points de contact qu'ont eu nos colonnes, pendant les premiers jours de l'opération.

Les commentaires sur chaque cas leur a été fait :

1º En Rattanakiri

"Pour rétablir l'administration de Bokham, nos colonnes n'ont jusqu'à présent quitté la route. Ainsi que le prouvent les points d'incidents reproduits sur le calque, vos troupes sont intervenues, pour entraver nos actions, et de toutes parts dans notre territoire même.

En Direction du Nord, nos troupes construisent des voies de
c on, cependant que les vôtres font des actions pour détruire
) e terrassement et, selon les déclarations des Khmers-Loeus
ants, pour empêcher ces derniers à apporter l'aide à l'admi-
Sangkum dans ce travail, en employant tous les moyens

allant jusqu'à tuer à titre d'exenple des récalcitrants qui ne veulent pas rallier votre camp; utilisation des forces, affichage des tracts injurieux à l'endroit du Sangkum et de son administration".

Votre serviteur a tenu à leur préciser que les prisonniers et les morts que montrent les photos, ont été respectivement faits et tués au cours des engagements durs et âpres. La longue liste de nos morts et blessés présentée au cours de ces entretiens, apporte des preuves indéniables qu'ils sont victimes des attaques armées des troupes Vietnamiennes qui sont stationnées dans ces zônes.

2º Autres régions - Kompong-Cham - Prey-Véng - Svay-Rieng.

Entre autres multiples incidents enregistrés jusqu'à présent qui coûtent des centaines de vies humaines, font plusieurs blessés parmi les membres des F.A.R.K., de la G.P., de notre administration civile et parmi les paisibles paysans dont femmes et enfants, votre serviteur a relevé notamment les attaques à Anlong-Kres (Kg-Cham) de Santey (Prey-Véng) qui ont coûté la vie à plusieurs hommes dont le chef de poste de Santey, en leur précisant que les ordres entendus au cours de ces attaques, sont donnés en Vietnamien.

Dans l'engagement actuellement en cours dans la région de Tamo (Popet) au Nord de Bavet, nos forces ont des pertes (morts et blessés) qui ne cessent d'augmenter. Ce matin même, nous avons reçu communication de renseignement selon lequel vos troupes ont reçu des renforts en effectif qui, au début était de 1.000 hommes environ, est maintenant porté à plus de 2.000.

Nous tenons à déclarer que nos forces ne font que leur devoir
iant sur ces lieux pour inviter les vôtres à se retirer de notre
. En réponse, nous recevons des coups de feu de la part de vos
ne respectent ainsi ni la Loi Internationale ni les déclara-
s gouvernements.

III- Soutien des Vietcong et troupes Nord-Vietnamiennes aux Khmers rouges.

Sur le plan formation - encadrement et appui.

1º Après l'exécution des clauses de l'accord de Genève de 1954, beaucoup de Khmers ont été formés dans vos Ecoles au Nord-Vietnam. Depuis le coup de Samlaut, nous constatons que ces cadres Khmers, regagnant le Cambodge, sont des personnels d'encadrement des Khmers rouges (anciens K.V.M. restés sur les lieux). Cette affirmation est fondée sur plusieurs faits sûrs. Des chefs des Khmers rouges ralliés nous aident même à découvrir des caches d'armes aménagées et laissées par le Vietminh à leur départ en 1954.

- Les troupes composées des Khmers rouges qui avaient attaqué Anlong-Kres et Santey (Kandol-Chrum), ont regagné leur retraite en territoire Vietnamien, parmi vos troupes. De plus, elles sont encadrées par vos cadres qui ont donné, au cours de ces attaques, des ordres en Vietnamien - à Kandol-Chrum la section Khmère attaque, une section Vietnaminne surveille.

- Il faut aussi souligner à votre attention que ces troupes qui attaquaient la population Khmère et nos postes de défense à la frontière, ont été appuyées par vos troupes fortement armées restées en réserve à la limite des frontières : cas de Anlong-Kres, Santey, etc ...

Dans l'intérieur de notre territoire il y a aussi des Vietnamiens dans les rangs des K.R. : cas de Pursat, Kg-Speu, Kampot, Kg-Cham, Chhlong etc ...

Sur le plan matériel d'armement

"Les Khmers rouges sont, en grande majorité, armés d'armes modernes et de fabrication chinoise.

Ces appui et soutien de votre part aux Khmers rouges,

constituent les thèmes de leur propagande. Ils proclament actuellement, à la population Khmère, le soutien et l'appui par les troupes du Nord-Vietnam et Vietcong à leur mouvement qui n'a plus rien à craindre. Forts de ces soutien et appui, et matériels bien dotés par vous, ils tiennent des propos injurieux à notre adresse et, pis encore, se permettent des mêmes propos à l'encontre de la personne de Samdech Sahachivin qui a beaucoup fait pour vous aider et que votre Gouvernement a prétendu pourtant respecter comme étant un Grand Ami.

De plus, devant la gravité de cette situation, le peuple Khmer se demande si le peuple Vietnamien du Nord et les Vietcongs se montrent reconnaissants aux Khmers rouges plutôt qu'à Samdech.

Notre position actuelle est très difficile - nous ne pouvons pas nous expliquer pourquoi vous avez fait tout cela contre nous.

Nos troupes et notre population aussi n'y comprennent rien.

Et nous ne pouvons pas non plus leur apporter les explications logiques de ces faits".

Voici les réponses et réaction de ces Personnalités :

Celles de Monsieur Nguyen-Thuong, ambassadeur de la République Démocratique du Vietnam

Il déplore tous ces incidents et précise que la politique de son Gouvernement est celle de l'Amitié avec tout le monde (dont principalement avec le Cambodge), de bon voisinage, de non immixtion dans les affaires intérieures des autres, etc ... souventes fois proclamée par les Dirigeants de son Gouvernement, en précisant que ses actes sont conformes à ses paroles et en remerciant Samdech Sahachivin et le Gouvernement Royal de notre appui et de notre soutien au peuple Vietnamien, en lutte pour l'indépendance de son pays.

Il s'est demandé si ces incidents ne sont-ils pas l'oeuvre de la 5è colonne de Saïgon et des Américains et cette situation de fait résulte de l'état de guerre au Sud-Vietnam, des cas de force majeure qu'ont subi les troupes en opération, a-t-il ajouté.

Déclarant n'étant pas au courant des détails des incidents, l'Ambassadeur de la République Démocratique du Vietnam a déclaré qu'il demande à en faire part à son Gouvernement.

Votre serviteur a clôturé l'entretien avec Monsieur Nguyen-Thuong, en lui faisant remarquer que les actes et les comportements, attitudes des troupes Vietnamiennes, ne sont pas très conformes aux paroles, déclarations des Dirigeants du Nord-Vietnam.

Celles de Monsieur Nguyen-Van-Hieu, ambassadeur du Front National de Libération.

En grandes lignes, elles sont identiques à celles de Monsieur Nguyen-Thuong.

Cette Personnalité a signalé à Votre Serviteur que, lorsqu'il y a eu incidents entre ses troupes et les nôtres, la Représentation du F.N.L. à Phnom-Penh, a l'habitude de demander au Présidium de procéder à des enquêtes et les soldats Vietcong fautifs étaient toujours sévèrement sanctionnés.

Pour le cas de Tamo, d'après ce qu'il a dit, un fort Détachement des F.A.R.K. a mené des opérations contre une infirmerie Vietcong.

Votre Serviteur a fait remarquer à Monsieur Nguyen-Van-Hieu :

- que, pour l'affaire de Tamo (Svay-Rieng), d'après l'évènement qui se déroule actuellement, il est plutôt question non d'une infirmerie, mais de vos troupes nombreuses, bien armées retranchées depuis longtemps dans cette zône. Le Détachement des F.A.R.K., ne faisant que ses devoirs le demander à vos troupes de déguerpir le Territoire Khmer, a été accro- depuis plusieurs jours par les vôtres.

Là aussi, dès le début, les F.A.R.K., la population ont subi beaucoup de pertes en vies humaines et en matériels.

- que la situation est-elle maintenant que tous les Cambodgiens sedemandent qui est Maître du Cambodge (entre vous et nous).

J'ai souligné à son attention aussi que la situation est grave, laquelle a été déjà soulignée à la Conférence de Presse par Sandech Sahachivin.

L'entretien est clôturé à 12h25.

Le ton est resté cependant suffisamment cordial de part et d'autre comme deux parties font de l'échange d'arguments devant différentes situations.

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

Rapport du Lieutenant-Général Nhiek Tioulong
Commandant en Chef des Forces Armées Royales
Khmères jusqu'au ler Juillet 1969, publié
dans la revue "Le Sangkum" dirigé par le
Prince Sihanouk
(numéro de Juillet 1969)

OPERATION DE REFOULEMENT DES VIETNAMIENS

Le commandant de la lère région militaire a signalé que deux opérations de refoulement des troupes Vietcong et des réfugiés stationnés illégalement dans les zônes-frontières de la province de Prey-Véng ont été effectuées à partir du 29 mai 1969.

Les résultats satisfaisants se sont établis comme ci-après :

1- La région de Adaung : plus d'une centaine de familles de

réfugiés a été refoulée hors de notre territoire avec destruction d'installations légères.

2- La région de Koh Sampeou : plus d'une cinquantaine de familles de réfugiés a été refoulée avec destruction de leurs installations légères.

3-La région de Kraing Leau : plus d'une centaine de combattants Viet-Cong refoulés avec destruction de leurs installations légères et plus de 200 réfugiés et leurs installations.

Selon les derniers renseignements, le tronçon entre Koh Sko et Koh Sampeou précédemment occupé par des troupes Viet-Cong et des réfugiés, est maintenant nettoyé.

NHIEK TIOULONG

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

E T A T
NOMINATIF DES SOLDATS NORD-VIETNAMIENS
ET VIET CONG ARRETES ET DETENUS PAR
LES F.A.R.K.

1- DO VAN COM
2- PHUNG DUC NHAN
3- LAI THAI HOANG
4- VU CHUONG
5- HOANG SON
6- TIN VAN OI
7- DAN MINH HOANG
8- VO VAN DAC
9- NGUYEN THANH HUNG
10- NGUYEN VAN HANH
11- BUOY VAN CONG
12- NGUYEN THI DAO
13- TRAN THI HOA
14- LE VAN HAI
15- NGUYEN THANH SON
16- HUYEN TIEN
17- HUYEN VAN HAI
18- PHAM VAN TROI
19- CAO PHU HOV
20- LE VAN LAM

21- NGUYEN VAN THAI
22- NGUYEN VAN BE
23- HA MINH TUNG
24- CHAU VAN BINH
25- NGUYEN VAN THANH
26- NGUYEN VAN SUU
27- BANG VAN TRANG
28- PHAM VAN TROEUK
29- BOUI VAN CU
30- TRIN VAN KIEH
31- NGUYEN VAN CHUOC
32- NGUYEN HUU MUI
33- NGUYEN VAN HOA
34- LE VAN CHI
35- LUY THAI SON
36- VUONG VAN HIEP
37- NONG VAN MIEN
38- TRUONG VAN THA
39- NGUYEN VAN TOAN
40- VU NGOC BICH
41- NGUYEN TRU
42- LA HOC QUANG
43- LE VAN NHANH
44- PHANG THI XUON
45- LE NGOC BY
46- LUU VAN KICH
47- DUONG VAN DUONG
48NGUYEN VAN NGOT
49 -HA PHUC SEN
50- VAN THONG
51- MAN YOAN
52- PHAC QUANG TOAN
53- PHAC VAN ETH

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

PROCES-VERBAL DE REMISE DES QUATRE-VINGT-ONZE COMBATTANTS DU F.N.L. DU SUD-VIETNAM

L'An Mil Neuf Cent Soixante Neuf, le Vendredi Trente et Un Octobre, à 11 heures, a eu lieu au Ministère des Affaires Etrangères entre M. HAK ENG, Sous-Directeur des Affaires Politiques, Représentant du Ministère des Affaires Etrangères du Gouvernement Royal du Cambodge et M. NGUYEN BA DUONG, Représentant de l'Ambassade de la République du Sud-Vietnam, la remise des quatre-vingt-onze combattants, membres du Front National de Libération, dont les noms figurent sur la liste jointe en

annexe, capturés à l'intérieur du territoire du Cambodge, le 18 Octobre 1969, dans la région de Por Sangkè, district de Preah Bat Choan Chum, province de Takèo, par les Unités des Forces de la Défense Nationale Cambodgienne.

Après avoir exprimé la gratitude de son gouvernement à Sandech Chef de l'Etat et au Gouvernement Royal pour cette haute clémence, M. NGUYEN BA DUNG, Représentant de l'Ambassade de la République du Sud-Vietnam, déclare par la présente prendre en charge ces quatre-vingt-onze combattants du F.N.L. qui sont en bonne santé et décharge le Gouvernement Royal du Cambodge de toutes responsabilités à partir de cette date.

Fait à Phnom-Penh , le 31 Octobre 1969

Signé : NGUYEN BA DUONG Signé : HAK ENG

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

LISTE NOMINATIVE DES VIETCONG
ARRETES PAR LES F.A.R.K. DANS LA REGION DE TUOL SANGKER
SROK DE PREAH BAT CHOAN CHUM (TAKEO)
(LE 18 OCTOBRE 1969)

H O M M E S

1- NGUYEN VAN NHUC, Commandant de Compagnie
2- NGUYEN VAN MINH
3- NGUYEN VAN THANH
4- NGUYEN VAN KHAI
5- NGUYEN VAN CHIEU
6- PHAM VAN TUONG
7- PHAM THANG VAN
8- PHUNG VAN GIA
9- NAM THUON
10- TU HOI
11- SAU NHO
12- HAI TUAN
13- TU CHOI
14- TAM TONG
15- HAI DANG
16- HAI NHANH
17- HAI THUONG

18- HAI TUONG
19- TU THUONG
20- BA SANG
21- TU PHO
22- NGUYEN VAN HAI
23- LE VAN DUC
24- NGUYEN VAN PHU
25- NGUYEN VAN NGNIA
26- LE VAN PHA
27- NGUYEN VAN DONG
28- TRAN VAN DINH
29- NGUYEN SAK HEN
30- TRAN VAN SU
31- NGUYEN HUXEK TAN
32- SAU CEI
33- NGUYEN VIET HOANG
34- NGUYEN VAN LIEM
35- UC HUNG
36- CHIN CHAU
37- THANH DU
38- PHOI HUOR
39- UC VAN
40- TRAN VAN LO
41- NGUYEN VAN CHA
42- LE VAN LU
43- TRAN VAN CUONG
44- VO VAN MINH
45- VO VAN BIEN
46- TRAN VAN MING
47- CAO MINH HUNG
48- TRAN VAN BUNG
49- SON NHANH
50- VO VAN THANH
51- NGUYEN VAN NGO
52- NGUYEN CHI CHUOI
53- LE THANH

F E M M E S

54- TRAM HONG BUONG
55- LE THI TOI
56- NGUYEN THI THANH
57- NGUYEN THI TINH
58- TRINH TRI BAO
59- TONG THI VIET
60- HO ANG EM
61- NGUYEN THI NGOC
62- NGUYEN THI TIEN
63- NGUYEN THI CHIEN
64- NGUYEN ANH HONG
65- TACH THI THAM
66- TRAN THI MAU
67- TRAN THI MAO
68- VO THI BOT
69- PHAM THI SO
70- HUYNH THI DUONG
71- LE THI THANH
72- DUONG THI SU
73- LE THI HANH

74- LE HONG HAO

75- DANH THI BE

76- NGO THI TRINH

77- TRAN THI DIEU

78- LE THI NHUNG

79- MAI THI YEN

80- TRAN THI NGUYEN

81- HUYNH THI THU

82- LE THI NGANG

83- NGUYEN THI THIET

84- TRAN THI DIEU

85- NGUYEN THI LIEU

86- NGUYEN BA NHO

87- DANG PHUONG

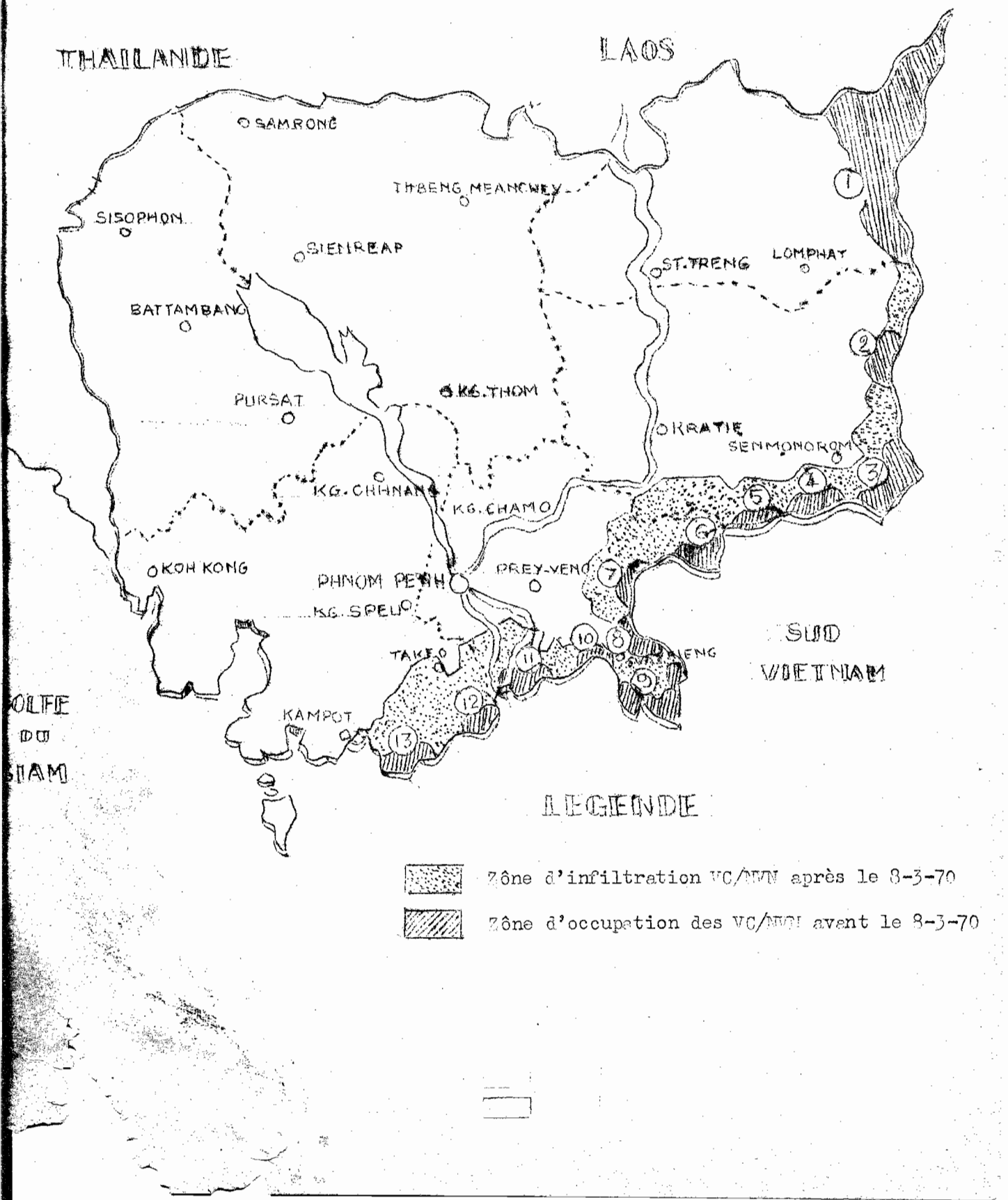
88- THANH THE

89- NUONG SIENG

90- NHU NGOC

91- KIM ANH'

-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-:-

THAILANDE
LAOS
SAMRONG
THBENG MEANCHEY
SISOPHON
SIEMREAP
ST. TRENG
LOMPHAT
BATTAMBANG
KG. THOM
PURSAT
KRATIE
SENMONOROM
KG. CHHNANG
KG. CHAMO
KOH KONG
PHNOM PENH
PREY-VENG
KG. SPEU
TAKEO
SUD
VIETNAM
KAMPOT
OLFE
DU
IAM
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
LEGENDE
Zône d'infiltration VC/NVN après le 8-3-70
Zône d'occupation des VC/NVN avant le 8-3-70

ជំពូកទី៣

- ស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចនិងបរិយាកាសវិនិយោគសម្រាប់សហគ្រិនខ្មែរ
- ប្រវត្តិ និង វដ្តាភិបាលរួមរដ្ឋាភិបាល

ស្ថានភាពហិរញ្ញវត្ថុ និង សេដ្ឋកិច្ចសម័យសម្តេចសីហនុ

ទោះបីជាសមាជិកនដ្ឋាភិបាលក្តី ជាសមាជិកនដ្ឋសភាក្តី ជាភ្នាក់ងារនដ្ឋការក្តី ជាកម្មករ ឬជាកសិករក្តី យល់ច្បាស់ចើបមាន ជំនឿថាងថា បញ្ហាទាំងអស់ជាភាពនយោបាយកំ ដោយ ត្រូវដោះស្រាយនៅលើមូលដ្ឋានពិនិត្យ និង សេដ្ឋកិច្ចជាតិ ។ បើមូលដ្ឋាននេះមានឬសមាំមួន មានជំហរទឹងប៉ឹងចើយ ការអនុវត្តនិងជំនាញទាំងអស់មុខតែមានជោគជ័យ បើមិនដូច្នោះទេ ភាពរអាក់រអួល រការុសមុខតែមានបន្តបន្ទាប់គ្នា ជំនុញប្រទេសនឹងទៅជួបប្រទះនឹងទេវឹង ធំៗ ដែលមិនងាយនឹងដោះស្រាយ ទោះបីមានជំនួយពីក្រៅក៏ដោយ ។

ក្នុងឆ្នាំណាក៏ដូចជាឆ្នាំណាដែរ នាជនដ្ឋាភិបាលជានដ់សម្តេចសីហនុតែងតែជួបប្រទះនូវនខ្វះភាពថវិកា ជាមិនខានក្នុងនីដ្ឋកចិដ្ឋភាពពិនិត្យ និត្ត នៅពេលទៀបចំមថវិកាជាតិម្តង ៗ ។ មិនដែលចើញឆ្នាំណាមួយ ប្រាក់ចំណាយសព្វហានពើដែលប្រមែប្រមុង " ម៉ាស៊ីន " ដែអង្គការនដ្ឋ ឱ្យបានតិចជាងប្រាក់ចំណូលធម្មតា ។ ចើញ តែប្រាក់ចំណាយលើសប្រាក់ចំណូលទៀងទាត់ឆ្នាំ ។

ឯវិនិយោគ (investissement) ទាំងអស់ត្រូវពឹងផ្អែកទាំងមូលទៅលើចំណូលពិសេស ។ នាជនដ្ឋាភិបាលមិនអាចសង្ឃឹមថា នឹងទំលែកប្រាក់ចំណូលធម្មតាមួយភាគទៅធ្វើវិនិ-យោគបានទេឡើយ ។ គោលការណ៍ទាំងអស់ដែលជាដែនការពង្រីកសេដ្ឋកិច្ចជាតិក្នុងផ្នែកឧស្សាហ-កម្ម និង កសិកម្ម នាជនដ្ឋាភិបាលត្រូវពឹងផ្អែកទាំងស្រុងទៅតែលើចំណូលពិសេសនេះ ។

ចំពោះមធ្យោបាយដែលនាជនដ្ឋាភិបាលប្រើនេះ ដើងក៏មិនទាន់ឃើញថា មានភាពជាអាសន្នទៅទេឡើយទេ ព្រោះនៅប្រទេសខ្លះដែលមានអារយធម៌ទីក្រុងចំទើនចើយនោះ ក៏គេប្រើមធ្យោបាយនេះដែរ ចើគេចង់ឱ្យប្រសុកគេមានលេខ្យាន្តខ្លាំងក្នុងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច ។

តែវិនិយោគដែលផ្ញើដោយចំណូលពិសេសនេះ គឺដោយទង្គិចគ្នាក្តី ដោយចុងបន-ទោសក្តី ឱ្យមានដែនការទៀងទាត់ប្រៀតប្រែបក្នុងការទចំណាយ ដៀសទាំងនូវការបង់ខាត ដោយគិតខុស ឬ គិតមិនដល់ ។

កំប៉ុន្តែ ដើងដឹងចើយថា សម្តេចសីហនុ បញ្ជាឱ្យនដ្ឋាភិបាលជានដ់នោះ ផ្ញើតាមតែចិត្តសម្តេចសីហនុចង់ តាមតែសម្តេចពឹកឃើញ ចង់ផ្ទុយពីបច្ចេកទេសក្តី ចង់ផ្ទុយពីប្រយោជន៍ជាតិក្តី ។

ត្រាន់តែសម្តេចសីហនុ គិតខុស ឬ គិតមិនដល់ នាជនដ្ឋាភិបាលចំណាយប្រាក់នាយ-លានទៅលើចំណាយដែលមិនចាំបាច់ ទៅលើចំណាយសម្រាប់ត្រាន់តែបំពេញចិត្តសម្តេចសីហនុ ឧទាហរណ៍ សម្តេចសីហនុឱ្យសង់មហាវិទ្យាល័យត្រើនពួសពេក ដូចជាមហាវិទ្យាល័យ តាកែវ-កំពត ចំណែកទឹងសង់ទាំងប្រកនដ្ឋផ្ញើបីដែរទៅក្នុងកំពង់សោម កំមិនសមហេតុសមផលដែរ

ព្រោះថាមភ្ញាំងត្រូវនាំចេញពីក្រៅទៅកំពង់សោម រួចត្រូវនាំចូលមកវិញ ឯម្ភាំងទេវតា វត្ថុធាតុដើម (matière première) ទៅឯក្រៅចេញឯណោះ ។ នេះមិនសមហេតុផលសោះ មិនគិតដល់បច្ចេកទេស ដល់ប្រយោជន៍ជាតិ គឺលោកគិតតែពីមុខមាត់លោក ។ ក្នុងទង្វើសម្តេចសីហនុថាយល់ឃើញនេះទៀតមានន័យថាពន្ធលើទេវតាមិនអាចលើកយកមកធ្វើជាឱ្យឮសព្វគ្រប់ទេ ។

ទង្វើទាំងប៉ុន្មានមិនល្អទេបានបង្កឱ្យមានការភាន់ច្រឡំដែលធ្វើឱ្យ "ស្ថានភាពនិយាយវត្ថុមានការធ្ងន់ធ្ងរណាស់" នេះជាពាក្យមិនផ្តួលក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ មិនលាក់កូនចៅសម្តេចសីហនុប្រាប់ ព្រមទ្រើសក្នុងសេចក្តីរាយការណ៍ ពេលមិនលូនសេចក្តីព្រាងហិរញ្ញបញ្ញត្តិមកវិញក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៩ ។

ដោយនយោបាយសម្តេចសីហនុ មិនលោកចេះតែគិតខុសច្រើនជាងពេកទៅ មិនលោកធ្វើអ្វីមិនព្រមស្តាប់បច្ចេកទេស មិនលោកធ្វើអ្វីគិតតែដើមកម្ពុជាមានប្រយោជន៍ជាតិ មិនលោកធ្វើនយោបាយសំខាន់តែទ្រង់ទ្រាំអំណាច ទ្រង់ទ្រាំឫទ្ធានុភាពលោក (politique de la personne) មិនលោកមិនគិតដល់នយោបាយប្រទេសជាតិ (politique du pays) នៅបន្ទាប់នេះបើយោងតាមការពិភាក្សា(១) គឺត្រូវនាំមានបន្ទុបន្ទាប់គ្នាដូចជា :

ការទិញបន្ទាប់	១៩៦៤	មានទឹកប្រាក់ចំនួន....	១.៣៣០លានទេវ៉ុល
-	១៩៦៥	-៥-	១.៣១០ -៥-
-	១៩៦៦	-៥-	១.៤០១ -៥-
-	១៩៦៧	-៥-	១.០៥៦ -៥-
-	១៩៦៨	-៥-	៩៥០ -៥-
-	១៩៦៩	-៥-	១.៣១៥ -៥-
		បូកសរុប.....	៨.៦០៦លានទេវ៉ុល

(២) បើយើងយកទឹកប្រាក់ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៩ មកមើលឃើញថា :

ថវិកាចំណាយមានចំនួន.....	៣.៥៦៥.០០០.០០០រ០០
ចំណូលធម្មតា	៦.២៥០.០០០.០០០រ០០
ទឹកប្រាក់.....	១.៣១៥.០០០.០០០រ០០

ចំពោះទឹកប្រាក់ ១.៣១៥.០០០.០០០រ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៩ យើងហាមសង្កេតតទៅនេះ :

ពិតមែនជាទឹកប្រាក់ព្រាង (déficit prévisionnel) តាមទស្សនៈភិបាលហានព្រាងផ្តល់ទាន់សំវាប់ធ្វើវិនិយោគតែ ១.០០០.០០០.០០០រ ទេ គឺផ្តល់មកធ្យាហានឱ្យដែនការ ៥ ឆ្នាំទីពីរ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៩ តាមផែនការថវិកាជាតិ ។

---

(១) (២) - មើលក្នុងសេចក្តីរាយការណ៍របស់គណៈកម្មការពិនិត្យថវិការ ដែនៃទស្សនៈឆ្នាំ ១៩៦៩.

ដូច្នេះនូវភាពមួយភាគទៀត " ៣១៥.០០០.០០០ " ជាខ្លួនភាពកើនទៀង ទុកជាស្តាពរ ដោយទាញទង្វើកិច្ចសន្យា ត្រូវទុដ្ឋលាភណាមួយបន្ថែមទៀតដល់ក្រសួងជាច្រើនខ្លះ ដែលចេះតែទឹកទាល់ថ្នាំ គឺជាចំណាយសំរាប់ការប្រព្រឹត្តទៅនៃក្រសួង (dépense de fonctionnement).

ឧទាហរណ៍ ដូចជា (១)

	ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៨	ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៩	កើន
ក្រសួងអប់រំជាតិ...	១.៥២៣.០០០.០០០ :	១.៦៣៥.០០០.០០០	= + ១៣២.០០០.០០០

នេះមិនគិតវិលាភណាមួយចំនួន ២៥៥.០០០.០០០ ផង ដែលក្រសួងមិនទាន់ទុ ត្រូវទុដ្ឋលាភឱ្យក្រសួងអប់រំជាតិ ដោយវិលាភណា នឹងការណា " ចាយវាយតាមស្ថិយភាពមិនទាន់ទុ "

	១៩៦៨	១៩៦៩	កើន
ក្រសួងមហាផ្ទៃ....	១២៦.០០០.០០០ :	១៣៨.០០០.០០០	= +១២.០០០.០០០
ក្រសួងការពារជាតិ			
ផ្ទៃប្រទេស.....	៤០៦.០០០.០០០ :	៤៦៣.០០០.០០០	= +៥៧.០០០.០០០
ក្រសួងការពារជាតិ	១៧២០.០០០.០០០ :	១៨២៣.០០០.០០០	= +១០៣.០០០.០០០
ក្រសួងសាធារណៈ			
សុខាភិបាល.....	៣៥៤.០០០.០០០ :	៣៦៧.០០០.០០០	= +១៣.០០០.០០០
ក្រសួងកសិកម្ម.....	២៤០.០០០.០០០ :	២៦១.០០០.០០០	= +២១.០០០.០០០
ក្រសួងសាធារណៈការ	២២៦.០០០.០០០ :	២៣៤.០០០.០០០	= +៨.០០០.០០០

ក្រសួងដែលចង្អុលខាងលើនេះ សុទ្ធតែជាក្រសួងត្រូវទឹកទៅអនាគតកាលថែមទៀត ដូចជាក្រសួងអប់រំជាតិដាដើម ទាល់ទង្វើកិច្ចសន្យាមិនអាចនឹងបន្ថយល្បឿនបានទេ នេះជាចំណែកធំ ក្នុងចំណែកឯទៀត ដែលប្រទេសជើងត្រូវទុដោះស្រាយ ដោយទាក់ទងនឹងបញ្ហាមិនទាន់ទុ ។

បំណុលនៅសល់ទុដ្ឋ

ដើមឡើយយើងនូវភាពមិនការ ដែលមានវាល់ថ្នាំបន្តបន្ទាប់គ្នាដូច្នេះ វាជាទង្វើកិច្ចសន្យាត្រូវទុប្រើមធ្យោបាយពីរសេស គឺខ្ចីក្នុងប្រទេសតែមាន ក្រៅប្រទេសតែមាន ។

បំណុលក្នុងប្រទេស (២)

ធនាគារជាតិ " មូលនិធិវត្តធនាគារផ្លូវចិន "....១.០១៣.៩៥៦.០០០

---

(១)(២) _មើលសេចក្តីរាយការណ៍ គណៈកម្មការពិសេសពិនិត្យថវិការនៃទង្វើសារ ឆ្នាំ ១៩៦៩.

ធនាគារជាតិ "បុនេប្រទានតាមរបៀបគណនីចរន្ត".....១៥០០០០០០០

ធនាគារជាតិ "បុនេប្រទានពិសេស"..... ៣០០០០០០០

- មធ្យោបាយរតនាគារ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៦៤ ដែលរដ្ឋា -

ភិបាលបានដកហូត.....២៥០៨៤១៤០០០

ចូលរួម.....៥៧២៣៣៣០៣០០

បំណុលក្រៅប្រទេស

ក្រសួងពិនិត្យ មិនទាន់បានគិតគូឱ្យបានទេក្នុងទាក់ទៅទេឡើយ ដោយសំអាង ថា ការខ្ចីខ្លះ បានសងវិញ "ហើយការខ្ចីខ្លះមិនទាន់បានយកប្រាក់ខ្ចីនោះអស់ទៅទេឡើយ ។ តែតាមពត៌មានថាក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៨ ការខ្ចីបរទេសមានចំនួនដល់ទៅ :

២.៤២៨.០០០.០០០$00

ចំពោះបំណុលរដ្ឋដែលយើងបានចង្អុលខាងលើនេះ គួរយើងចាប់អារម្មណ៏ដែរ ព្រោះបំណុលនេះច្រើន ហើយបេះតែមានថែមទាល់ឆ្នាំ ។ ម្ល៉ះទៅហើយ យើងគិតមើលតើឱ្យទាជនរដ្ឋាភិបាលសំរេចនោះ ដោះស្រាយខ្លួនបញ្ហានេះកើតទេ ។ តើ "ព្រះបិតាសន្តិភាពជាតិ" ពេលនោះ លោក ជួយដោះស្រាយយ៉ាងដូចម្តេច ក្រៅពីលោក ទិតតែចាយ គិតតែពីដឹង ថាត្រូវតែទុកលុយឱ្យលោក ចាយ ចង់ជំពាក់ទុកឱ្យគាន ជំពាក់ទៅលោក ឥតរវល់សោះ ។ តើទាជនរដ្ឋាភិបាល ត្រូវខ្ចីធនាគារតទៅទៀតទេ ព្រោះការខ្ចីតាមប្រទេសធម្មតា (compte courant) បានអស់ហើយ ឥឡូវនេះត្រូវប្រើតាមប្រទេសពិសេស (avance spéciale) ។ ឯបំណុលបរទេសវិញ ក៏ត្រូវដោះស្រាយចន្តបន្ទាប់ផ្នែក ព្រោះដល់ពេលត្រូវសងគេវិញខ្លះហើយ ។

នយោបាយហិរញ្ញវត្ថុដ៏ឯកស្មុគ្គីកិច្ចនៃរដ្ឋាភិបាល

ទាជនរដ្ឋាភិបាលបន្តបន្ទាប់គ្នា ឃើញថាបានខំប្រឹងដោះស្រាយបញ្ហាហិរញ្ញវត្ថុនេះណាស់ដែរ តែទោះបីខំប្រឹងយ៉ាងណា ក៏ទៅមិនរួចដែរ ពីព្រោះ "ព្រះបិតាសន្តិភាពជាតិ" លោក មិនទុកឱ្យស្តាប់អ្នកជំនាញការខាងសេដ្ឋកិច្ចសោះនេះមក្យាំង ឯមក្យាំងទៀត អ្នកជំនាញការខាងសេដ្ឋកិច្ចធំៗ ពុះសឹងថា "ត្រូវធំខាងសេដ្ឋកិច្ច" ដូចជា លោក លីន-សាន ជាដើម ក៏គ្មានសេចក្តីក្លាហានបានទូលរទេចសើចគុតាមត្រង់ដែរ តើលោកទៅតែប្រើពាក្យ "ក្រាបទូល មិនអីទេ លឿនទៅមុខហើយ ទីកចំទើនហើយ គ្រប់វិស័យ ប្រៀបបានដឹងផ្ទឹតដុះនៅទន្លេវែង" ។

ចំណែកពួកបញ្ញវន្តខ្លះ ដែលទើបនឹងមកពីបរទេស មានចំណេះជ្រៅជ្រះខាងសេដ្ឋកិច្ចនេះហើយក្តី ទោះបីឃើញថា " ខ្វិ " ខ្លួន ដើរទម្លុះដំបូង ជិតធ្លាក់ទឹកហើយយ៉ាងណា ក៏មិនទទួលស្គាល់ គិតតែពីខំបញ្ចោន " ខ្វិ " ថែមទៀត ដើម្បីយកកន្លែងធ្វើ "កុងសុី" គ្មានឫនគិតប្រយោជន៍ជាតិទេ គ្មានឫនស្គាល់បញ្ហាពិតប្រាកដរបស់ខ្មែរទេ ។ នេះហើយខួរក្បាលបញ្ញវន្តខ្មែរខ្លះសម័យសម្តេចសីហនុ ។ ចៃដន្យ ពុំតើឱ្យជាតិសង្ឃឹមលើអ្នកណាទៅទៀត ។

ទៅមុខស្គាល់ភាពដុនដាបបន្តិចម្តង ពុំទប្រៀបនេះ តើសម្តេចសីហនុនាំនាជនាថ្ងៃក្រោយធ្វើម្តេចខ្លះ ?

ក្នុងទស្សវត្សនេះ នយោបាយដែលនាជនាថ្ងៃក្រោយប្រើ គឺ :

១ - នយោបាយតឹតតែង្វប ដៀសនាំឯការចាយទាយដោយខ្ជះខ្ជាយ

តែចំពោះនយោបាយនេះ យើងដឹងស្រាប់ហើយថា ការតឹតតែង្វបនេះគ្រាន់តែធ្វើឱ្យពីទោះស្លាប់ ធ្វើឲ្យគ្មានតែលើក្រដាស់ទេ ។

សីហនុ ឮគេស្រែកខ្ពើង ពុំ ហាមគេ ហាមឯង ឱ្យធ្វើនយោបាយតឹតតែង្វប (politique d'austérité) ក្លួនថៅ " ទិតខែង្រទាស " តែចំណែកលោកវិញ លោកប្រើគេឱ្យចាយលុយផង លោកចាយខ្លួនឯងផង ស្រេចតែចិត្តលោកចង់ចាយ ។ ចុះសម្តេចសីហនុ លោក ចាយលុយខ្ជះខ្ជាយទៅលើអ្វីខ្លះ ? ឃើញថាលោក ចាយលុយជាតិនាំឪយលានទៀលក្នុងមួយឆ្នាំ ពុំ សំនាប់តែទ្រុងអំណាចលោក នេះមក៉ាង.. សំនាប់ធ្វើនយោបាយប្រជាភិថុត នេះមក៉ាងទៀត ខុទាហរណ៍ ដូចជា សម្តេចសីហនុចាយលុយ ទៀបចំធ្វើការប្រឡងប្រជែងជាអន្តរជាតិនូវខែ្មរភាពល្អ ដែលលោកឮនធ្វើជាហួសហែងមកហើយ (ក្នុងការធ្វើកុន លោក ចាយលុយជាតិនាំឪយលានទៀលដែរ) ។ សម្តេចសីហនុ ចាត់ឱ្យសង់កិច្ចាដ្ឋានមួយដែលហួសមានឪឪបសប្រទេស ឱ្យសង់វិមានឪដ្ឋទៅត្រឹមតំបន់ប្រកល្អក ដើម្បីកិត្យានុភាពបស់សម្តេចសីហនុ ។ ក្រៅពីនេះ សម្តេចសីហនុ ចាយលុយជាតិសំនាប់តែការសប្បាយបស់លោក និងប្រពន្ធលោក ដូចជាការដង្ហែលេងលីងតែទាល់ថ្ងៃ ។

ក្នុងការចំណាយនេះទៀត ទោះបីសម្តេចសីហនុ ចំណាយទៅលើអ្វីអស់ប៉ុន្មានក៏ស្រេចតែចិត្តឥតមានការត្រួតត្រាពិនិត្យអ្វីទៀត តើថាសម្តេចសីហនុចង់ចំណាយអស់ប៉ុន្មានក៏បំផ្លាញឮនទាំងអស់ គ្មានអង្គការណាមួយហ៊ានត្រួតពិនិត្យឮនទៀត ។ បើនរណាហ៊ាននោះពួកអាម៉ី អាថោង បបស់សម្តេចសីហនុ នាំនឹងផ្តើមមកវិញថា : " ហ៊ានប្រអាំងសម្តេចខ្ញុំផង " ។ ពាក្យស្លាកមួយក្លួនឃ្លាប៉ុណ្ណេះ ធ្វើឱ្យសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ធ្វើឱ្យពិភព្ធ-

វត្ត ប្រចួកប្រចល់ ចុះដុនដាបយ៉ាងសំបើម ។ អ្នកទទួលខុសត្រូវដឹកនាំសម្តេចសីហនុ ទកប្រកបចេញគ្មាន មិនហ៊ានយកច្បាប់មកប្រើទេវត ខ្លាចពាក្យស្លោក " ប្រឆាំងសម្តេចខ្មៅ ឬ កុដសង្គម " ច្បាប់មានសព្វគ្រប់ហើយគ្មានមិនហ៊ានប្រើ ។

មកំាងទៅទេវត មន្ត្រីធំៗ ខ្លះជាកូនចៅសម្តេចខ្មៅ គ្មាននរណាធំ គ្មាននរណាតូច គឺអ្នកដែលធំ គឺអ្នកណាជិតដិតសម្តេចសីហនុ ម្នាះហើយទាគ្មានថ្នាក់ផ្តើ (hiérachie) ។ សូម្បីតែបុណ្យសក្តិត្រីម "ប្លងតុង" ក៏ដោយ ឱ្យតែពួកចំការមន គេពួក "ម៉ូនិក" ប្រពន្ធសម្តេចសីហនុ គឺគេគ្មានខ្លាចនរណាទេ ទហូតដល់ទៅ " កុងសី " ក្នុងក្រសួងខ្លួនឯង ក៏ទាមិនញញើតអ្វីដែរ ទាអាងតែ "ខ្មៅ" ទាម្នាក់ ។

២_ នយោបាយទឹក. ទេវឹងនេះឃើញសម្តេចសីហនុ លោកខំប្រឹងប្រែងយកមុខយកមាត់ជាមួយក្រសួងតិកនិច គឺក្រសួងសាធារណការ ខ្លាំងតែមែនទែន ។ ដើងឮដឹងមកហើយជាន់ជោះ មិនត្រឹមតែសម្តេចសីហនុ លោកផ្ញើការកាត់មុខក្រសួងសាធារណៈការទេ គឺលោក កាត់មុខគ្រប់តែក្រសួង ជាពិសេសក្រសួងណាដែលទាក់ទងទៅប្រជារាស្ត្រ ដើម្បីលោក ចង់បង្ហាញទាស្ត្រថា កុំតែឮឥតសម្តេចសីហនុទេ កុំអីទាស្ត្រទៀទនាស្លាប់ហើយ ទកឮយស្តីគ្មាន ទកសំលៀកបំពាក់គ្មាន ទកឈុយចាយគ្មាន ទកសាលាទៀនឱ្យកូនគ្មាន ទកផ្លូវ ទកស្ពានដើរគ្មាន ទកពេទ្យមើលគ្មាន ។ ល ។

ការដែលសម្តេចសីហនុ ខំប្រឹងប្រែងជាមួយក្រសួងសាធារណការ ក្នុងទេវឹងនយោបាយទឹក តើសម្តេចសីហនុ ឮនផ្តើអ្វីជាដុំក្រពួនឱ្យទាស្ត្រ ក្រៅពីឱ្យអាម៉ី អាថោង លោក ថើតាមដើងចាំផ្លូចមាន ជិន_ជីវុំ , ម៉ម_សុត , គឹម_ឃន , ង៉ែវ_អ៊ិត , ព្រាក់_យ៉ាន ។ ល ។ ឱ្យទិញ បង្គី ចប ម៉ាស៊ីនបូមទឹក ។ ល ។ យកទៅចែកឱ្យទាស្ត្រ ។ ការដែលចែកនេះទេវត គឺតែផ្តើជាពិធីចែកអំណោយ " សម្តេចខ្មៅ " ឱ្យ " ខ្មៅ " ដែលជា "ចិតា" សេដ្ឋកិច្ចយាងទៅសម្ពោធទេវត ។ គ្រាន់តែព្រាក់ចំណាយលើ សាំងខ្លួនឯងច្រក សំនាប់សម្តេចសីហនុ ចេញទៅសម្ពោធ និងព្រាក់ចំណាយសំនាប់ទទួលសម្តេចសីហនុ ឃើញថា នាប់លានទេវឹលទៅហើយ មិនទាន់គិតដល់ ថ្លៃទបសំដែលពួក អាម៉ី អាថោង ទាទិញទាជាក់ថ្លៃខ្លួនទា ដើម្បីយកចំណេញពីទេវឹងទិញទបសំអស់នេះផង ។ ក្នុងទេវឹងពួក "ទីស្នក" ម៉ម_សុត ជិន_ជីវុំ ព្រាក់_យ៉ាន ខាងសេដ្ឋកិច្ចទបសំសម្តេចសីហនុ ដែលលួចលុយជាតិចាយនេះឮនដូនទហូតដល់ទៅសម្តេចសីហនុ ប្រើលោក គឹម_ឃន ឱ្យទៅប្តូរទនបៀរចែកឱ្យទាស្ត្រ ដើម្បីកុំឱ្យពួកចែកទាលួចស៊ីលុយឮន ដូចមានឮសេចក្តីទាយការណ៍ ទបស់លោក គឹម_ឃន ក្នុង ព្រឹត្តិប័ត្រ "បទះនផ្ការីកឮល" ទបស់សម្តេចសីហនុ ឆ្នាំ ១៩៦៩ លេខ ៨៩៩ ទំព័រទី៤ ជាៈ

" Dans le cadre des Hautes Instructions de Samdech Sahachivin, Sahachivin Kim-Khuoan a rappelé le sens de la caricature parue dans un numéro du Neak Cheat Niyum, caricature qui condamne les manoeuvres tendant à exploiter les aides de Samdech Euv à des fins personnelles d'un individu ou d'un groupe d'individus tel par exemple à l'occasion d'une élection".

៣_បង្កែទទួនទង្គឹ ទួនឯកជនក្តី ក្នុងប្រទេសក្តី ឱ្យចូលទៅក្នុងការពង្រីកផលិតផល គឺខុសប្លាពីកម្ម និង កសិកម្ម ។

ត្រង់ចំណុចនេះ ដូចជាគ្រាន់តែ ឮនធ្លី ឮនថាតំរូលីក្រដាស់ប៉ុណ្ណោះ ។ បើខាងវិស័យកសិកម្ម ឃើញឮនត្រង់ពួកអ្នកបង្ហោរទសម្តេចសីហនុយកបុណ្យ ខំតាក់តែងដាំដើមឈើខ្លះទៅ សំទាប់ហៅ " បិតាកសិកម្ម " ឱ្យទៅលម្ហែធ " ទិវាទំនៃទុក្ខជាតិ " ប៉ុណ្ណោះ ដែលក្នុងទេរឿងលម្ហែធនេះ ពួកមន្ត្រីទន្លាការខ្លះ ឆ្លៀតឮនលុយចាប្រដោយប្រទ្បាំក្នុងចំណោយផ្សេងៗ មានការទិញទង់ដាំតិចរូតផលទិញសុទា សំទាប់ទទួលពួកអ្នកចែចាម " ខ្ញុំ " ទៅពីភ្នំពេញទៅ ហើយមទ្យាំងទេរៀតជាខ្លីការឮនា " មេដែ " ពាក់ ដែលផ្តើមគ្នាពាក់ដូចជា " ក្តែងផ្តើមឮយស៊ី " រូតផលទៅលម្ហែចសីហនុស្រែកឆៀខែត្រកំពង់_ចាម ម្តងថាឱ្យចេលឱ្យមែនទែនពីទេរឿង " មេដែ " នេះ ព្រោះនៅក្នុងខែត្រផ្តើលដែល គ្រាន់តែប្តូរកន្លែងលម្ហែធ ឃើញមុខមនុស្សផ្តើលមកពាក់មេដែ ក្នុង ថ្ងៃ_ប្លន ថ្ងៃប៉ុណ្ណោះ ។

ក្នុងការចំណាយលុយលម្ហែធ " ទិវាទំនៃទុក្ខជាតិ " នេះ អស់លុយច្រើនជាងផលឮនពីដើមលើផ្តើលដុះទៅ ថ្ងៃក្រោយទៀត ។

៤_អាំពាទិវាទទួនបទទេសឱ្យចូលមកក្នុងប្រទេស ដោយច្រើមធេរ្យាឮយគ្រួសបែបយ៉ាង ដូចជាបង្កើត ថែ ស្ថិរភាព កំពង់_ចោម ជាដើម ។

តើពួកនាយទួនបទទេសអស់នោះ ស្មានតែតេមិនស្គាល់នយោឮយសម្តេចសីហនុឬ? តេដឹងដូចតែមើងថែន ថាសម្តេចសីហនុ ពូកែលេខមួយខាងប្រែប្រួលយោបល់ ប្រែប្រួលចិត្តគំនិត ប្រែប្រួលគ្រោងការនន្តីមួយ ក្នុងទេរឿងណាក៏ដូចជាទេរឿងណា ។ ដូចេ្នះ គ្មានឥាយទួនណា ដែលជាមនុស្សមានលុយទាប៣ ៨ លាន ហើយលួងផ្តើលទៅយកទួនតេមកទកស៊ី នៅស្រុកខ្មែរទែលសម្តេចសីហនុ លោក ដឹកនាំគ្មានផែនការអ្វីដាពិតប្រាកដនោះទេ ។

៥_ពង្រីកសកម្មភាពខាងទេសចរណ៍

ក្នុងផ្នែកនេះ សម្តេចសីហនុ ឲ្យនយោបាយថ្មីៗមានការទទួលយកជាច្រើន ដែលបង្ហាញដំណើរក្រសួងមិនឲ្យដើរឲ្យឆ្លុះ ដោយសារតែនយោបាយក្រៅប្រទេស ទុបស៊ី លោក គ្មានអ្វីជាជាក់លាក់ ម្តងលោក ជេរអ្នកនេះ ម្តងលោក ជេរអ្នកនោះ ជួរ ៣ ទៅមិនដឹងជាខ្មែរមានមិត្តប៉ុន្មាន មានសត្រូវប៉ុន្មាន ។

៦_ចូលក្នុងអង្គការទិវញ្ញទំត្តអន្តរជាតិ ដើម្បីរកទុនថ្មី

ដោយទបៀបថ្មីការអ្វីក៏ដោយ ដៅតែសម្តេចសីហនុ លោក លូកដៃមកជ្រៀតជ្រែកគ្រប់តែទេរឿង ជាពិសេស ទេរឿងណាឲ្យនចំទើនលុយការដល់គ្រួសារលោក ឲ្យនចំទើនកិត្តិយសលោក ដូច្នេះ ទោះជារាជរដ្ឋាភិបាលខំយ៉ាងណាក៏ដោយ បើគម្រោងការចេញពីមនុស្សនដែល ជា ដដែលទេ នោះទេរឿងចូលអង្គការទិវញ្ញទំត្តអន្តរជាតិ ដើម្បីរកទុនថ្មីវានៅតែពុំបានផលឃើញទិវញ្ញទំត្តិ និង សេដ្ឋកិច្ចឲ្យនចំទើនទៅមុខប៉ុន្មានដែរទ ។

៧_ផ្តើឲ្យពលរដ្ឋមានការផ្តើចាំងអស់គ្នា (plein emploi)

ត្រង់នេះ យើងឃើញ យើងដឹង យើងឮ ស្រាប់ហើយ តើរាជរដ្ឋាភិបាលជំនាន់នោះ ឬ ក៏សម្តេចសីហនុឯងនោះ លោក អាចផ្តើឲ្យឲ្យនសំទេចគោលបំណងនេះទេ ?

សារុបសេចក្តីទៅ នយោបាយចាំង ៧ ខ ដែលរាជរដ្ឋាភិបាលឲ្យនច្រើមកហើយនេះ ឃើញថាជានយោបាយសមទំហើយ ប្រទេសណាក៏គេផ្តើនយោបាយទបៀបនេះដែរ ក៏ប៉ុន្តែការទទួលដាំមិនឲ្យសំទេចគម្រោងការទាំងអស់នេះឲ្យន យើងដឹងឮស្រាប់ហើយ ថាមកពីមូលហេតុ សម្តេចសីហនុខ្លួនឯង លោក ចូលមកកូរីកគ្រប់តែក្រសួង គឺលោក មាន " រដ្ឋាភិបាលពិសេស " ទុបស៊ីលោកដែរ ចំការទមន លំនាំប្រកួតប្រណាំងប្រជែងជាមួយរដ្ឋាភិបាលពេញលក្ខណៈច្បាប់ ដោយខ្លាចក្រែង រដ្ឋាភិបាលពេញច្បាប់នេះដ ណ្តើមយកកិត្តិយសពីលោកអស់ ឯមូលហេតុទៀតនរដ្ឋមន្ត្រីខ្លះ មន្ត្រីធំ ៗ ខ្លះ មិនឲ្យនគិតប្រយោជន៍ជាតិ គឺគាគិតតែ " ប្លុមលុយ " គ្នា នគិតនវែងក្រែងជាតិលិចលង់សោះ ម្លោះហើយគាគិតតែពី " យស៍ប្រសប " តាមសម្តេចសីហនុ (100%) ទោះជាសម្តេចសីហនុនាំទៅផ្លូវខុស នាំទៅរកការទទិនាសហិនយោចយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មន្ត្រីរដ្ឋការខ្លះ ពុំ ចោះ គាគ៏មិនមានសេចក្តីក្លាហានខ្លះ នឹងទូលសម្តេចសីហនុខ្លួនឯង ទូលសម្តេចសីហនុខ្លួនឯង ថ្វីត្បិតតែលោកប្រើអំណាចផ្តាច់ការយ៉ាងណាក៏ដោយ បើយើងជាអ្នកស្នេហាជាតិមែន យើងខ្លាចអ្វីនឹងគ្រាប់ការពិត បើឃើញថាសម្តេចសីហនុ យកទៅឲ្យចោល ក៏គង់តែនារាស្ត្រភាគច្រើនគេទុកឈ្មោះថាជាអ្នកស្នេហាជាតិទៅដែរ ។

ដោយសុញ្ញតនិត ដោយអស់ចំណែន ..និងទៅវិញមកធ្យាឮយណា ទៀតមកទប់ទល់និងចំណាយប្រើនហួសមាឌ ដែលឮនបង្ហាញពីខាងមុខមកហើយ សម្តេចសីហនុ (ព្រះបិតាសេដ្ឋកិច្ចជាតិ) លោកមាននយោឮយទបស់លោកមួយដែលខ្លួនលោក ពុំយល់ថាជានយោឮយអ្វីឯ នៅតែអាយ គ្មានអ្នកនយោឮយណាទកឃើញ មាននតែលោក គឺនយោឮយត្រង់សម្តេចសីហនុ ទកចំណូលឱ្យជាតិ ដោយបើកទៅឯល្បែង " កាស៊ីណូទន្ត " ។ ចំណូលនេះអាចផ្តល់ថវិកាជាតិចំនួន ១៥០.០០០.០០០៛០០ ក៏ពិតមែនហើយ តែមធ្យោឮយទកលុយទបែរបែបនេះ វាមិនខុសពីអ្នកប្រាជ្ញទាំងសេសល្មោះ ទ្បាឮងតែនថា " la poule aux oeufs d'or" ប៉ុណ្ណានទេ ។

ក្នុងទេរឿងនេះ មិននឹងដាសម្តេចសីហនុ លោកគិតផល់ទៅផលអាក្រក់ពីតចេញពីល្បែងកាស៊ីណូនេះ ឬ លោកមិនគិត ។ តើលោកយល់ថាល្បែង " កាស៊ីណូ " អាចផ្តើឱ្យប្រទេសជាតិចុះខ្សោនដាបត្រគប់វិស័យ បច្ចិកម្មឯ ពុំ (la mort lente). ជាពិសេសខាងវិស័យ សង្គមកិច្ច និងខាងវិស័យសេដ្ឋកិច្ចនេះតែម្តង : ការលួចរករ៉ែ មនុស្សឃោតនឹ ការសម្លាប់ខ្លួនឯង ទាអាចក្លាយទៅជាការធម្មតាទៅហើយ ។ ការទិលឯលន្តិប្រពន្ធ ការលក់ទបស់ទ្រឹព្យ ដែលខំសន្សំជាច្រូនឆ្នាំមក ក៏ទាលេចចេញមកតែពីទេរឿងកាស៊ីណូនេះទៀត ។ ទ្រូបិយប័ណ្ណ ធ្លាយទៅបទទេល សំណូកសូកប៉ាន់ត្រគប់បែបយ៉ាង ទឹកប៉ាទើនទប់មិនជាប់ ការឆ្ងល់លុយជាតិ តើតមានត្រគប់តែត្រកួង ទាំងអស់នេះហើយ ជាផលអាក្រក់ទចេញពីកាស៊ីណូទន្ត ។ សង្គមទាំងមូលក្លាយពីភាពសង្គមថ្មើការទកស៊ីមកភាពសង្គមខ្លីលប្រអូសចិនខំទកស៊ី គិតតែតែពីចង់លេងល្បែងស៊ីសងទិញ ។

ទៅមុខតាឬ ពោទពេញទៅដោយសេចក្តីទុក្ខទៀទជាទបស់ប្រជារាស្ត្រ សេចក្តីវិនាសហិនហោច ទកចឹបញ្ចាប់គ្មាន ..សេចក្តីអន់ស្រពន្លឹមទបស់ប្រជារាស្ត្រ សេចក្តីក្រលំបាកត្រគប់បែបយ៉ាង គឺប្រទេសជាតិទាំងមូលកំពុងតែខិតទៅទកមហន្តរាយ យ៉ាងនេះហើយ ពោនតែសម្តេចសីហនុ ឯណោះ ស្តែងតែពេលបបួរយនឹងលេងកុន និងចាយលុយជាតិ ឯប្រពន្ធទិញ តិតតែពីប្លមលុយជាតិប្រកហោប៉ុន្មាន សម្តេចសីហនុសុបបួរយនឹងដុបលេង ស៊ីជីក ពុំទហួតផល់ទៅ " ធាត់ " ហួសមាឌ ទួចទៅឱ្យពេទ្យបទទេលមើលជំងឺសម្តេចសីហនុ " ធាត់ " ទៅទិញ ។

នេះហើយ ស្ថានភាពទួទៅនៃពិភពលោកនេះ និង សេដ្ឋកិច្ចជាតិខ្មែរសម័យសម្តេចសីហនុ ។ សម្តេចសីហនុ លោកមិនឮនត្រូតថា ត្រូវដឹកនាំនយោឮយ សេដ្ឋកិច្ចជាតិយ៉ាងណាឱ្យពេទដ្ឋជាអ្នកបង់ពន្ធដារទ ទោះបីជាអ្នកក្នាក់ដារទនដ្ឋការក្តី ជាកម្មករក្តី ឬ កសិករក្តី មានការ

កកំណត់ថា ព្រះអង្គជាតិ គឺជាព្រះអង្គទាំងអស់គ្នា ព្រោះជាជាចួលទៅក្នុងការប្រើប្រាស់ប្រយោជន៍ជាតិទាំងអស់គ្នា ។

បើនិយាយដោយសង្ខេបទៅ យើងគោងតែយល់ឱ្យច្បាស់ថា ឧបោក្ខយង ទៀត ៗ ក្នុងផ្នែកណាក៏ដោយដឹងទស់ទៅឫទ្ធ លុះត្រាតែជំហរទស្សនៈកិច្ចនៃប្រទេសយើងមានការទទឹងប៉ុណ្ណឹង ។

ឃុំព្រមោគុនាំឱ្យបើកវគ្គសិក្សាភិបាលស្រុកដល់ជាតិ

សម្តេចសីហនុខ្លួនឯង ដែលបើកឱ្យច្បាស់ក្រែទៀត ដែលឮគ្នាក់ខ្លួន ដែលដឹងថាប្រទេសជាតិ មុខជាស្ថិតនៅក្នុងភាពភិតភ័យ ព្រឺព្រៃនសែនកិច្ច និង ចិត្តញ័រនិត្ត ចុះដូចជាបាត់តែខ្លាំងណាស់ទៅហើយ ក៏ឮនបង្កើតនៅឆ្នាំ ១៩៦៧ តាមក្រឹត្យ លេខ ២២៥ -CE ចុះថ្ងៃទី ១ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៩៦៧ ឮនវគ្គាភិក្ខុលមួយមានឈ្មោះថា " វគ្គាភិក្ខុលពិសេស " ដែលសម្តេចសីហនុខ្លួនឯងជាធាយក ហើយមានលោក សឺន សាន ជាវគ្គមន្ត្រីទីមួយ ។

" វគ្គាភិក្ខុលពិសេសនេះបង្កើតសម្តេចសីហនុនេះ ក៏មិនអាចដឹកនាំប្រទេសជាតិឱ្យផុតពីភាពដូចជាបាត ភាពភិតភ័យនេះឮនទេដែរ ផ្ទុយទៅវិញមានតែចង់លើសដើមទៅទៀត ។ សម្តេចសីហនុ លោកធ្លាប់ផ្តើមថ្លង ទោះណាជាលោកយល់សោយនាដ្យហើយក្តី ក៏លោកនៅចាំក្នុងគំនិតលោកថា លោកជាំ " ថ្លង " ដដែល ដែលគ្មានឧនរណាបះពាល់ថ្លងឮនទេ (la personne du Roi est sacré et inviolable) ឮនមក៏ងាយ ឯមក៏ងទៀត យើងគោងតែដឹងថា ឱ្យតែមនុស្សនាត្រូវតែមានកំហុសខ្លះហើយ ចេស្តាសមិនរួចទេ ចុះសម្តេចសីហនុ ស្មានតែលោកមិនមែនមនុស្សទេឬ ដូច្នេះឮនជាយថា សម្តេចសីហនុនេះឯងត្រូវតែលោកមានកំហុសអ្វីមក៏ងៗ ហើយ ។ ដល់សម្តេចសីហនុ លោកចុះពីរាជបល្ល័ង្ក មកការងារដ្ឋ មកប្រឈមជាមួយនារ្ត្រ ឮចលោក នៅចិញ្ចឹមពាក្យ " គ្មានឧនរណាប៉ះពាល់ថ្លងឮនទេ " ជាដដែល តើឱ្យឧនរណាហ៊ានឮលសម្តេចសីហនុ ថា លោកខុសត្រង់នេះខុសត្រង់នោះ ម្លោះហើយចេះតែនាំគ្នាស្ងៀម ៗ ទៅយកតែសុខទៀងខ្លួន ចង់សម្តេចសីហនុការងារប្រឈមកឱ្យលោក នៅតែស្រែកថា " ក្រាបចូលព្រះករុណាថ្លៃនិសេស ត្រូវហើយ ពិតជាត្រូវហើយ " ចង់សម្តេចសីហនុផ្តើខុស នៅតែកូនចៅលោក ថា " ក្រាបចូលពិតជាវិធានការយ៉ាងប្រសើរ យ៉ាងមុះមុតក្រៃលែង ក្រាបចូល ព្រះអង្គទ្រង់ឈ្លេងយល់ត្រូវណាស់ ក្រាបចូល ដោយសារវិធានការរបស់ព្រះអង្គ ជាតិខ្មែរលឿនទៅមុខហើយ ទឹកចំទើនគ្រប់ទិស ប៊ីដូចជង្រិតទឹកទៅវគ្គដូរស្លែង ក្រាបចូលជីវភាពនារ្ត្រនៃរបស់ព្រះអង្គ សម្បូរសប្បាយមាន (radio transistor) មានម៉ូតូ ម៉ាំងជា ជិះឆ្ងាត់ឆ្ងែង ។ ល ។ "។

ត្រង់កន្លែងថ្មីឯទៀត ដែលជា ហេតុធំបំផុត មិនអាចឱ្យ "រាជរដ្ឋាភិបាលពិសេស" របស់សម្តេចសីហនុ ជួយជាតិឱ្យផុតពី ខ្មែរភាពទិវា ឮនទេឬ ។

តើសម្តេចសីហនុ លោក ផ្ញើសម្តេចទៅទេឬត បើវាទិតតែលិចលង់លើសផឹមទៅទេឬត ។

ម្តងនេះ សម្តេចលោក ទៀបចំរាជរដ្ឋាភិបាលមួយទៀត ដែលមានឈ្មោះថា " រដ្ឋាភិបាលជាសំណាងចុងក្រោយបង្អស់" (gouvernement de dernière chance) តាមក្រិត្យ លេខ ១១១/៦៨ -CE ចុះថ្ងៃ ៣១ មករា ១៩៦៨ ដែលមានលោក ប៉ែន_ឧត ជានាយក តែសមាជិករាជរដ្ឋាភិបាលភាគច្រើន ស្ទុះស្ទីងតែមនុស្សដដែល ដូចជា លោក លីន_សាន លោក អ៊ឹង_ហុង_សាន លោក ចូច_ផឹម លោក អ៊ុំម៉ាលូវីន លោក សុស្តែន លោកស្រី ជិន_ទែន លោកស្រី អ៊ឹង_មីង លោក គាត_ឆុន ។ ល ។ មើលសព្វមើលគ្រប់ទៅ ដូចប្តូរតែ " ផ្លាក" (étiquette) សោះ មនុស្សទៅតែដដែល នយោ_ឃ្យាយក៏ទៅតែដដែល ជាពិសេស " ត្រកូលធំ" ខាងសេដ្ឋកិច្ចក៏ជាត្រកូលដដែល ជាមនុស្សដដែល បើម្តងៗ មានផ្លូវអ្វីនឹងទៅនាំជាតិទៅមុខឲ្យបាន វានាំឱ្យកាន់តែខាតពេលទៅទេឬត ទិតតែលិចលង់ កាន់តែជ្រៅទៅ ពុំ ស្លាប់បន្តិចម្តងៗ (mort lente) ។

ដល់រដ្ឋាភិបាលណាក៏ដូចជា រដ្ឋាភិបាលណា ទៅតែកែកុន ទៅតែមិនយោងស្រុកខ្មែរមិនទេឬឯង ខ្មែរភាពទិវា ទៅតែចោទដដែល សម្តេចសីហនុម្តងនេះហាក់ដូចជាកិតកិយបន្តិច ។

ទន្ទឹមគ្នានឹងស្ថានភាពលំបាកស្រុកខ្មែរនេះបន្តៀបនេះ តើស្ថានភាពមិនញ័រវត្ថុ និងសេដ្ឋកិច្ចកំពុងតែចុះដុនដាបដល់កំទិតណាទៅហើយ ?

ពេលនោះឯង ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្ម ត្រូវទំចុះខាងយ៉ាងសម្បើម ដែលជាកត្តាមួយ ផ្ញើឱ្យយើងប្រឈមវិបត្តិយ៉ាងខ្លាំង ។ គ្រាន់តែទៅក្នុងខែកុម្ភៈ ១៩៦៩ មួយប៉ុណ្ណោះ យើងបានខាតជាង ១៨(១)លានទៀល ។ គិតដល់ខែមិថុនា ១៩៦៩ ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្មខ្មែរ បានខាតចំនួន ១១៣(២)លានទៀល ។ ទឹកប្រាក់បំរុង និង រូបិយប័ណ្ណ (Réserves d'or et devises) របស់យើងនៅខែមករា ១៩៦៩ មានសល់ ២.៩៨២(៣) លានទៀល លុះមកដល់ថ្ងៃ ៣០ មិថុនា ស្រាប់តែធ្លាក់ចុះមកត្រឹមតែ ២.៧២៦(៤) លានទៀល ។

---

(១)(២)(៣)(៤) -មើលសារពត៌មាន សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ឆ្នាំទី១ លេខ ៧ ទំព័រ ២ ដែលមានលោក គាំ_ទេត ជាចាងហ្វាង ។

ការចុះខ្ចីធ្វើឱ្យចំណាយនេះ បណ្តាលមកពីមានការទិកខាងក្រៅចំណាយ (augmentation de dépenses) និងមកពីការចុះថយខាងក្រៅចំណូល (diminution de recettes) ។

កាលពីឆ្នាំ ១៩៦៨ ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្មទូទៅយើង មានខាតត្រឹមតែ ៩៤៥ (១) លានទៀលតែប៉ុណ្ណោះ ។ លុះដល់ឆ្នាំ ១៩៦៩ ទឹកប្រាក់ដែលចេញខាងមុខទំនិញ ក្រៅប្រទេសបានចុះថយចំនួន ៣៨៤ (២) លានទៀល ។ ទៅឆមាសទី១ នៃឆ្នាំ ១៩៦៩ យើងបានខាតបង់ចំនួន ៥១៧ (៣) លានទៀល ។

ទៅក្នុងកំឡុងពេលដដែល ធនាគារជាតិ នៃកម្ពុជា (B.N.C) បានត្រូវចុះថយចំនួន ២០០ (៤) លានទៀល ។

ការចុះថយខាងក្រៅបំរុង និង រូបិយប័ណ្ណ (Réserves d'or et devises) បានបន្តាញខ្ជិលចុះ អត្រា (taux) ខាងតម្លៃប្រាក់ទៀលជាបន្តបន្ទាប់គ្នា ដែលនៅថ្ងៃ ៣១ មករា ១៩៦៩ អត្រា មាន ៤៦ % (៥) បានចុះមក ៤៤ % នៅថ្ងៃ ៣១ ឧសភា ហើយមកដល់ថ្ងៃ ៣០ មិថុនា ចុះដល់ ៤៣ % ។

លេខ ៤៣ % នេះ ជាសញ្ញាចង្អុលប្រាប់ សម្តេចសីហនុ ថា ជាតិខ្វែរជិតស្លាប់ហើយ នៅតែដងដើមដួក ពុំទេ ។

សម្តេចសីហនុភ័តភ័យខ្លាំង ទឹតដើមឡើងស្រាងការទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខប្រទេសាស្ត្រខ្មែរដង ចំពោះជាតិខ្មែរដង ដើម្បីលោកមានការចាំបាច់ត្រូវតែបោះទុកគេខ្ជិលមកទទួលខុសត្រូវជំនួសលោកវិញ ។ មើលចុះទៀងណាកំដូចជាទៀងណា ឃើញតែសម្តេចសីហនុនេះ លោកខិលមួយបាប លោកពូកែខាងក្រេចច្រឹចក្រេចច្រប លោកពូកែខាងចេះដោះដែ ។ ទៀងណាបានចំទើនដល់ត្រួសារលោក ទៀងណាបានមុខបានមាត់លោក លោកស្រីរាន លោកឆក់ឆកទៅផ្ទៃ លុះដល់ទៀងណាដែលនាំខ្ជិលខូចឈ្មោះលោក ពុំបែរជាបង្ខំខ្ជិលគេផ្ទៃទៅវិញ ។ នេះហើយជនោចម្រេសម្តេចសីហនុ ។ បើអ្នកណាមិនទទួលតាមបញ្ជាលោក ពុំប្រើ " ស្នៀត "លោកមួយ ឬ "មេទៀន" លោកមួយ ដែលតែងតែប្រើគាំងតែពីដើមមកហើយសព្វសិទ្ធិដង គឺពាក្យថា : " ក្បត់សង្គម , ពន្លិចសង្គម " ឬ មេទៀនរបស់លោកមួយទៀតថា : " ចំទើពួកក្រហម _ ខ្មៅ " ឬ " លក់កប្បាលខ្ជិលបរទេស " ឧទាហរណ៍ ដូចមនុស្សប៉ុនលោក លីន_សាន ដែលអ្នកណាក៏ដឹងថា លោក លីន_សាន មានឈ្មោះ

---

(១) (២) (៣) (៤) (៥) _ មើលសេចក្តីមានសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ឆ្នាំទី១ លេខ៧ ទំព័រទី៦ មានលោក គាំ ទេត ជាចាងហ្វាង ។

នាថ្ងៃនេះ យ៉ាងនេះទៅហើយ នៅតែសម្តេចសីហនុ ស្រែកតាម "មីក្រូ" លោក ម្ដង ពុំ
ចោទថា លោក លីន-យាន ជាខ្មែរក្រហមទៅវិញ ។

មូលហេតុត្រង់ចំណុចចុងក្រោយនេះ ជាពិសេសរាងដូច ភាពលិចលង់ ខាងហិរញ្ញវត្ថុ និង សេដ្ឋកិច្ចខ្មែរ ចុះដល់ថ្នាក់តែចង់លែងទៀងទៅហើយ គឺចុះដល់ថ្នាក់សម្តេច
សីហនុ លែកសុខចិត្តដែរ (ក្រែងលោកមិនដាច់ដែរឬនណា) ទៅហើយ ទើបលោកបង្កើត
បង្កើត "នដ្ឋាភិបាលស្រែចស្រង់ជាតិ" តាមក្រឹត្យ លេខ ៤៥៩/៦៩-CE ចុះថ្ងៃទី ១៤
សីហា ឆ្នាំ ១៩៦៩ ដែលមានលោក ឱត្តមសេនីយ លង់-នល់ ជានាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

តទៅខាងក្រោយនេះ យើងនឹងពិនិត្យមើលនូវបែរបួប សម្តេចសីហនុ បង្កើត
នដ្ឋាភិបាលស្រែចស្រង់ជាតិនេះ ដែលមានការនឹកអាក់អួលយ៉ាងណាខ្លះ ។

ប្រវត្តិនៃរដ្ឋាភិបាលព្រះបាទសីហនុជាតិ

ថ្ងៃទី ២ សីហា ១៩៦៤ ក្នុងឱកាសបើកទិវាទី ៣ និងជាទិវាបង្ឈើនៃសមាជជាតិលើកទី ២៧ សម្តេច សីហនុ ឫានប្រកាសប្រាប់មតិមហាជនថា ចាប់ពីថ្ងៃទី ៤ សីហា ទៅនឹងមានសមាជពិសេសមួយទៀត នៅសាលសន្និសិទ ចតុម្មុខ នៃទន្លេធានីភ្នំពេញ ។

ថ្ងៃចន្ទ ទី ៤ សីហា ១៩៦៤ សមាជិកនៃរដ្ឋសភា សមាជិកក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជអាណាចក្រ សមាជិកសភាយុវជន អ្នកទទួលខុសត្រូវខាងសាខាតិមានៃទន្លេនិងឯកជន ព្រមទាំងអ្នកជំនាញការគ្រប់ក្រសួងទាំងអស់ ត្រូវឫានជួបជុំគ្នានៅសាលសន្និសិទចតុម្មុខ នៅវេលាម៉ោង ៩ និង ៣០ នាទីព្រឹក ដូច សីហនុ ឫានគ្រោងទុកមែន ។

សម្តេច សីហនុ ឫានប្រកាសថា ជញ្ជីងពាណិជ្ជកម្មត្រូវចុះខ្សោយយ៉ាងសម្បើមទ័ល ជាកត្តាមួយធ្វើឱ្យយើងព្រួយឫានខ្លាំង គឺ អត្រា (taux) ខាងតម្លៃប្រាក់វៀលឫានចុះមកដល់ 43 % ហើយ ។

នៅចំពោះមុខស្ថានភាពដ៏ធ្ងន់ធ្ងរយ៉ាងធ្ងន់នៃស្ថានភាពពាណិជ្ជកម្ម និង ហិរញ្ញវត្ថុបែបនេះ សម្តេច សីហនុ ឫានប្រកាសថា យើងត្រូវបង្កើតនដ្ឋាភិបាលថ្មីមួយជាបន្ទាន់ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានីធំនេះ ហើយយើងត្រូវទៅយកទង់ណាទ័លហ៊ានចាប់ " គោព្រៃពីស្នែង " (Prendre les taureaux par les cornes) ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ ទបស់ប្រទេស បើពុំដូច្នេះទេប្រទេសយើងនឹងត្រូវវិនាសអន្តរាយជាមិនខាន ។ បន្ទាប់មកសម្តេច សីហនុ ក៏ឫានកំណត់ធ្វើវិធីជ្រើសទើសរកវិទជនម្នាក់ទ័លនឹងត្រូវទទួលភារៈកិច្ចទៀបចំនដ្ឋាភិបាលថ្មីមួយមានឈ្មោះជា " នដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ " ត្រូវឫានធ្វើទៀងដោយវិធីលើកដៃ (Vote à main levée) ។ ឯលទ្ធផលមានដូចតទៅ :

១-	លោក ឧត្តមសេនិយ លន់ នល់	១១៥ សម្លេង
២-	លោក ស- សិរិមតៈ	៩៩ -
៣-	អ្នកអង្គម្ចាស់ ន- កន្តុល	៩៦ -
៤-	ព្រះអង្គម្ចាស់ ន-នរទីប្ប៊ី	៩០ -
៥-	លោក អ៊ឹង ហុង សាង	៨៨ -
៦-	លោក យ៉ែម សំបូរ	៨៧ -
៧-	លោក ផ្ទៃក ភឿន	៨៥ -
៨-	លោក សាន ជ្ជុន	៣៧ -
៩-	លោក ញឹក ជូឡុង	៧៦ -
១០-	លោក ឱ៊ប គិម អាង	៣០ -

បន្ទាប់ពីឫានប្រកាសលទ្ធផលនៃការជ្រើសទើសមក សម្តេច សីហនុ ឫានសម្រេចដាក់ឈ្មោះព្រះអង្គម្ចាស់ ន-នរទីប្ប៊ី ចេញពីបញ្ជីបេក្ខជនឫាយកនដ្ឋមន្ត្រី ដោយយល់ថាព្រះអង្គ

ម្ហាស់នេះនៅក្នុងពេក គ្មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់ដែរ ។

ជាមួយគ្នានេះ សម្តេច សីហនុ ឲ្យប្រកាសជាសាធារណៈថា " រដ្ឋាភិបាលនឹងបង្កើតនៅពេលអាប់ ៣ នេះ ត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិ និង ចំពោះប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូល ---- រដ្ឋមន្ត្រីណាធ្វើខុស មិនអាចមានសិទ្ធិធ្វើរដ្ឋមន្ត្រីឲ្យានអស់មួយជីវិត " ។

យើងសូមកត់សំគាល់ថា នៅពេលជ្រើសរើសបេក្ខជនដាយកមកធ្វើរដ្ឋមន្ត្រីសម្រាប់រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិនេះ លោក គុយ ពៅ ជាតំណាងរាស្ត្រម្នាក់ឲ្យានស្នើឲ្យយក រូបកូនក្មេងម្នាក់អាយុប្រមែល ១៦ ឆ្នាំប៉ុណ្ណោះ គឺ ន-ហឺហមុនី ឲ្យធ្វើជានាយករដ្ឋមន្ត្រី ។ ចំណែកឯលោកជុំ កែម វិញ្ញាឲ្យានស្នើឲ្យយកយ៉ោះ ទ្រឹម សុផុន និងលោក ទ័ត្ត ប៊ុនសាយ ធ្វើជាបេក្ខជនដាយកផងដែរ ព្រោះថា " លោក ទ័ត្ត ប៊ុនសាយ ឲ្យានឱ្យបពីខាងក្រោយ ។

ទ្រឹងស្មោនក្នុងសមាជពិសេសឲ្យានបញ្ចប់ទៅនៅល្ងាចថ្ងៃចន្ទ ទី ៤ សីហា ដែរ ។ លោក ចេង ហេង ៗ កាលណោះនៅជាប្រធានរដ្ឋសភា ត្រូវឲ្យានទទួលភារៈសាកសួរនិងជនទាំងអស់ឲ្យទៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីស្រោចស្រង់ជាតិ ហើយប្រសិនបើចាប់ពីនិងជនទី ១ គឺ លោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ រហូតដល់លោក ឱប គឹម អាង និងជនទី ៩ គ្មាននិងជនណាទទួលសោះ ប្រមុខរដ្ឋនឹងទំលាយចលនាសង្គមរាស្ត្រនិយមចោលហើយ ។

លោកឧត្តមសេនីយ លន់ណល់ និងជនទី ១ ឲ្យានឆ្លើយតបនឹងលោក ចេង ហេង ថា រូបលោកមានកិត្តិយសណាស់ដែលឲ្យានជាប់ឆ្នោតទី ១ ប៉ុន្តែលោកពុំអាចបង្កើតនរដ្ឋាភិបាលនេះឲ្យានទេដែរ ដោយហេតុថា លក្ខណៈដែលសមាជពិសេសជាក់នោះ មានសភាពធ្ងន់ធ្ងរពេក ជាពិសេសទៅទៀតនៅកាលៈទេសៈដែលប្រទេសជាតិត្រូវជួបប្រទះនូវគ្រោះថ្នាក់និងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ច ហិរញ្ញវត្ថុជូចសព្វថ្ងៃនេះ កាលដែលគេកំណត់ពេលឲ្យ " នៃកាត់តែ ៦ ខែ " ហើយយករដ្ឋាភិបាលទៅឲ្យសមាជជាតិ ឬ ឲ្យសមាជពិសេសជំនះសេចក្តីនោះ ឃើញថាលោកពុំអាចទទួលឲ្យានទេដែរ ។

លោក ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ ជានិងជនទី ២ ឲ្យានប្រកែកមិនព្រមទៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីដែរ ដោយលោកមានយោបល់ស្របគ្នានឹងលោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ ។

មួយថ្ងៃហើយមួយថ្ងៃទៀត វិបត្តិគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនៃប្រទេស កម្ពុជា នៅសម័យនោះស្ថិតនៅក្នុងសភាពទាល់ប្រកទាំងស្រុង ។

ប្រសិនបើគេសំឡឹងមើលទៅនិងជនទី ៣ វិញ្ញ គេឃើញអ្នកអង្គម្ចាស់ ន-កន្តួល កំពុងតែដើរសាកសួរយោបល់និងជនធំ ៗ ខ្លះដែលស្ម័គ្រចិត្តចូលជាដៃគូនឹងទ្រង់ ដើម្បីទៀបចំរដ្ឋាភិបាល ។ ពេលនោះ តាមរយៈមនុស្សចចេកចចួច ពត៌មានមួយឲ្យានលេចឮទៅដល់សម្តេច សីហនុ ថា ទ្រង់ កន្តួល ទើសតែបែកក្បាលខាងទាំង គ្មានខាងចំការមនសោះ (ទាំងនឹងចំការមនមិនត្រូវនិងគ្នាទេពេលនោះ) ។

ម៉ោង ១០ យប់ គេឃើញលោក ទ្រឹម សុផុន ទៅផ្ទះលោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ ដោយនាំសេចក្តីថា " ព្រះតេជគុណម្ចាស់ សម្តេចឱ្យានតម្រូវនិងឱ្យឯកឧត្តមទៀបចំរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិជាចាំបាច់--- ព្រោះបើឯកឧត្តមមិនព្រមទទួលទេនោះ គ្មាននរណា

ហ៊ានទទួលទេ---- ហើយវិបត្តិមុខតែទុកច្រកលែងឃើញហើយ" ។

២ ម៉ោងក្រោយមក គឺម៉ោង ១២ អធ្រាត្រ ស្រាប់តែឃើញលោក អ៊ឺ ម៉ាណូទិន ដើរចូលទៅជំរាបលោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ ដោយនិយាយថា " អ្នកម្នាងបានប្រើខ្ញុំម្ចាស់ឱ្យមកជំរាបព្រះតេជគុណថា សូមឱ្យទទួលទៀបចំវដ្ឋាភិបាលទៅ------ ហើយថែមទាំងផ្តាំថា ឱ្យយកខ្ញុំបាទម្ចាស់ និង លោក ស្រី ប៉ុង ធ្វើជាសមាជិកផង ។ ឮដូច្នោះ លោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ សើចញឹម ៗ ។

ក្រោកទៅវិញលោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ ក៏បានត្រមក្រៀងទៀបចំ " វដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ " ។ លោកក៏បានធ្វើការសាកសួរទំនៃជនធំ ៗ ដែលស្ម័គ្រចិត្ត ឬ សុខចិត្តចូលប្រឡូកក្នុងវដ្ឋាភិបាលដែលលោកនឹងបង្កើតក្នុងពេលឆាប់ ៗ នេះ ។

ថ្ងៃស្អែកទៀង ការិយាល័យចំការមនរបស់ប្រមុខរដ្ឋសម្តេច សីហនុ បានចេញផ្សាយនូវសេចក្តីជូនដំណឹងមួយបញ្ជាក់ថា " ស្ថេរភាព និង អាយុជីវិតរបស់អនាគតវដ្ឋាភិបាល នឹងត្រូវបានទទួលការធានា អះអាង " ពោលគឺមិនរលាយក្នុងកំឡុងពេល ៦ ខែដូចកាលដែលសម្តេចបានប្រកាសនៅថ្ងៃចន្ទ ទី ៥ សីហា ក្នុងពេលសមាជពិសេសនោះទេ។ ។

វដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិសុំសេចក្តីទុកចិត្តពីរដ្ឋសភា

ថ្ងៃអង្គារ ទី ១២ សីហា វេលាម៉ោង ៩ ព្រឹក លោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ នាយកវដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ បានដាំសមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រីទាំងអស់របស់លោកទៅសុំសេចក្តីទុកចិត្តពីសភាជាតិ ។ ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍ (Déclaration d'investiture) លោកនាយកវដ្ឋាភិបាលបានប្រកាសជាឧទ្ឋាទិកថា បានសម្រេចចិត្តថានឹងធ្វើការ " វិវរកាត់ " ទាំងអស់ ដោយមានសហប្រតិបត្តិការជាមួយសភាជាតិ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច និងហិរញ្ញវត្ថុនៃប្រទេសក្នុងគោលគំនិតឯករាជ្យខាងនយោបាយនិងឯករាជ្យខាងសេដ្ឋកិច្ច ហើយដើម្បីឱ្យមានការកកើតក្តៅដល់ប្រជារាស្ត្រយើងផង ។

ដោយផ្អែកទៅតាមសតិសម្បជញ្ញៈរបស់ខ្លួន វដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិនឹងខំប្រឹងខ្ចែងពេញលេញនូវភារៈដើម្បី :

- ទៀបចំតំនាងការណ៍ (pour prévoir)
- ធ្វើការវិនិច្ឆ័យ (pour juger)
- ហើយដើម្បីសម្រេចជាមួយសភាជាតិ (pour décider avec le perlement)

ការពិភាក្សារបស់សភាជាតិបានប្រព្រឹត្តទៅក្នុងលក្ខណៈដ៏ពិព្រាក្សាស្ទើរតែគ្មានច្រកចេញមិនខ្លះ ។ ក្នុងរយៈពេល ១៨ ម៉ោង (ដោយគិតទាំងពេលសម្រាកទទួលទានបាយផង) ពោលគឺចាប់តាំងពីម៉ោង ៩ ព្រឹកនៃថ្ងៃ ១២ សីហា រហូតដល់ម៉ោង ២ ភ្លឺនៃថ្ងៃទី ១៣ ទើបរដ្ឋសភាជាតិសម្រេចចុះឈ្មោះសម្តែងសេចក្តីទុកចិត្ត ឬ មិនទុកចិត្តដល់វដ្ឋាភិបាលតែងតាំងរបស់លោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ ។

នៅលើការទៀងទង្គសភាមានសេចក្តីថា :

- អ្នកចូលឆ្នោតមាន : ៨១ នាក់
- ភាគច្រើនដាច់ណាត់ : ៤២ សម្លេង
- អ្នកឆ្នោតមាន : ៣៥ នាក់

ឯលទ្ធផលនៃការចូលឆ្នោតគឺ :

- ប័ណ្ណសុទ្ធចិត្ត : ៣២ សម្លេង
- ប័ណ្ណទៀងមិនទុកចិត្ត : ០ -
- ប័ណ្ណអនុប្បវាទ : ២ -
- ប័ណ្ណទុកជាមោឃៈ : ១ -

បន្ទាប់ពីឮនប្រកាសលទ្ធផលមក លោក ចេង ហេង ប្រធានទង្គសភានិងជាប្រធានអង្គប្រជុំឮនប្រកាសថា នង្គាភិឮលស្រោចស្រង់ជាតិនីតិសមានលោកឧត្តមសេនីយ លន់ ឆល់ ជានាយក ត្រូវទទួលសេចក្តីទុកចិត្តជាឯកច្ឆន្ទពីនង្គសភាជាតិ ។

តាមក្រឹត្យលេខ ៤៥៩ / ៦៩ ប-ន ចុះថ្ងៃទី ១៤ សីហា ១៩៦៩ គណៈនង្គមន្ត្រីនៃនង្គាភិឮលស្រោចស្រង់ជាតិមានសមាសភាពដូចតទៅ :

១- លោកឧត្តមសេនីយឯក លន់ ឆល់ , នាយកនង្គមន្ត្រីនិងជានង្គមន្ត្រីក្រសួងការពារប្រទេស ។

២- អ្នកអង្គម្ចាស់ ស- សិរិមតៈ , ឧបនាយកនង្គមន្ត្រីទី១ ទទួលបន្ទុកក្រសួងមហាផ្ទៃ , ការសម្របសម្រួលខាងកិច្ចការសាសនា , ទេបៀប , សន្តិសុខ និង អប់រំជាតិ ។

៣- លោក អ៊ឹង ហុង សាង , ឧបនាយកនង្គមន្ត្រីទី២ ទទួលបន្ទុកខាងសាធារណសុខាភិឮល , ការងារ , សង្គមកិច្ច , មុខរបរ , អភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ , ឃោសនាការ និង លំនៅស្ថានជនបទ ។

៤- លោក ឧប គិម អាង , ឧបនាយកនង្គមន្ត្រីទី៣ ទទួលបន្ទុកខាងហិរញ្ញវត្ថុ , ផែនការ និងការប្រស្រ័យទាក់ទងខាងកិច្ចការហិរញ្ញវត្ថុ និង សេដ្ឋកិច្ច ។

៥- លោក យ៉ែម សំបូរ , ទេសនង្គមន្ត្រីទទួលបន្ទុកខាងក្រសួងយុត្តិធម៌ និង ការប្រស្រ័យទាក់ទងជាមួយសភាទាំងពីរ ។

៦- អ្នកអង្គម្ចាស់ ន-ភូទិសន្ធរា , នង្គមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ។

៧- លោក ផ្លែក ភឿន , នង្គមន្ត្រីក្រសួងសាធារណការនិងទូរគមនាគមន៍ ។

៨- លោក ជួន សៅ ឌី , នង្គមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម ។

៩- លោកស្រី អ៊ឹង ម៉ឹង , នង្គលេខាធិការក្រសួងទេសចរណ៍ ។

១០- លោក អ៊ុំ ម៉ាលូទិន , រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃទទួលបន្ទុកខាងការងារលើផ្ទៃប្រទេស ។

១១- លោក សូស្តែន ហ្វែរណង់ដេស , រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃ ទទួលបន្ទុកខាងក្រសួងសន្តិសុខជាតិ ។

១២- លោក ស្រី ប៊ុង , រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងឧស្សាហកម្ម ។

១៣- លោក ព្រុំ ម៉ុស , រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម ។

១៤- លោក ទេព ឈីវទេង , រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងឃោសនាការ ។

១៥- លោក ឌី ប៊ូច , រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃ ទទួលបន្ទុកខាងធម្មការ និង កិច្ចកសិកម្ម ។

១៦- លោក ឡុង បុត្តា , រដ្ឋលេខាធិការក្រសួងអប់រំជាតិ ។

ក្រៅពីនេះ រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិត្រូវមានអនុរដ្ឋលេខាធិការ ៥ រូប ទៀត គឺ :

១- លោក ឆន សុខុម , អនុរដ្ឋលេខាធិការអមទីស្តីការធនាគារជាតិ ទទួលបន្ទុកខាងបេសកកម្មពិសេស ។

២- លោក ចៅ សេងអួ , អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងការងារ និង មុខរបរ

៣- លោក ឈឹម ខែត , អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងព័ត៌មាន ទទួលបន្ទុកខាងវិទ្យុជាតិ ។

៤- លោក អ៊ុង ហៀម , អនុរដ្ឋលេខាធិការអមទីស្តីការធនាគារជាតិ ទទួលបន្ទុកខាងបេសកកម្មពិសេស ។

ជំនឿរការនៃរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ

ដោយអនុលោមទៅតាមកម្មវិធីរបស់ខ្លួនដែលយោងទៅតាមការទទួលខុសត្រូវចំពោះមុខប្រវត្តិសាស្ត្រនិងប្រជាជាតិទាំងមូល រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិបានពិនិត្យពិចារណា និងដោះស្រាយបញ្ហានីមួយ ៗ ទៅតាមចំណុចនិងមូលហេតុនៃលំនាំទៀងនីមួយ ៗ ឱ្យបានស្របទៅតាមឆន្ទៈប្រជារាស្ត្រ ។ ក្នុងវិធានការដែលរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិបានចាត់ យើងគួរកត់សំគាល់ឲ្យវិធានការធំ ៗ ខ្លះ ដូចតទៅ :

ការតម្រឹមឡើងវិញប្រាក់ទៀល

ប្រាក់ទៀលយើងក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំក្រោយនេះមានការចុះថយនូវតម្លៃជាច្រើន ប្រសិនបើយើងប្រៀបធៀបទៅនឹងប្រាក់បរទេសផ្សេង ៗ ទៀត ។ នៅចំពោះមុខស្ថានភាពចុះតម្លៃប្រាក់ទៀលនេះ ហើយដើម្បីពង្រឹងឥទ្ធិពលរបស់យើងក្នុងពេលដែលយើងចូលជាសមាជិកនៃ " មូលនិធិប្រាក់អន្តរជាតិ " (Fonds monétaire international)

នៅក្នុងនាមជាធនាគារជាតិ ដែលមានភារកិច្ចនឹងតម្រឹមតម្លៃប្រាក់រៀលឱ្យបានស្មើនឹងប្រាក់បរទេស ជាពិសេសប្រាក់ដុល្លារ យើងត្រូវតម្រឹមប្រាក់រៀលតាមអត្រាដូចតទៅនេះ :

- ១ ដុល្លារ ត្រូវនឹងតម្លៃស្មើនឹងមាស ២៥ ក្រាម ៥៥
- ១០ ដុល្លារ ស្មើនឹង ប្រាក់ជាទាំង ១ ប្រអប់
- ៥៥ ដុល្លារ ៥៤ ស្មើនឹង ប្រាក់ ១ ផ្លូវអាចមេទិកាំង
- ១៣៣ ដុល្លារ ៣០ ស្មើនឹង ប្រាក់ ១ លីនស្លែនលីញ
- ១៣ ដុល្លារ ៨៨ ស្មើនឹង ប្រាក់ ១ ជីលន្ទម៉ាក

ការតម្រឹមប្រាក់រៀលឱ្យស្មើនឹងប្រាក់នៃជាតិសាសន៍ផ្សេងទៀតនេះ ក៏ធ្វើឱ្យថវិកាជាតិយើងចំណេញជាច្រើនរាប់លានរៀល ព្រោះធនាគារជាតិនៃ កម្ពុជាអាចបោះប្រាក់ថ្មី ៣ ដុល្លារ ថែមទៀតបាន ឱ្យស្មើនឹងប្រាក់ដើងដែលមានបំរុងទុកនឹងមានជាវត្ថុប័ណ្ណ (Réserve d'or et devises)

វិធានការធ្វើឱ្យមានរបៀបរៀបរយក្នុងក្រសួងនានា

ចាប់តាំងពីនៅក្នុងសង្គមលើកទី ១ តើតទៅឯណាមក ក្រឹត្យលេខ ៦១៩ ន.ស ចុះថ្ងៃទី ៣ តុលា ១៩៥៥ ហើយដែលមានសម្តេច សីហនុ ខ្លួនឯងធ្វើជានាយក មកទល់នឹងនៅក្នុងកិច្ចលទី ២៥ ដែលមានឈ្មោះជានៅក្នុងកិច្ចលក្រសួងដ៏ជាតិនេះ កិច្ចការក្រសួងគ្រប់ប្រភេទ ដំណើរការយ៉ាងល្អ តាំងពីការកប៉ិកកំប៉ុកបន្តិចបន្តួចរហូតដល់ការជាអាយុជីវិតនៃប្រទេស ត្រូវបានសម្តេចលោកគ្រប់គ្រងយ៉ាងផ្ទាល់ការតែម្នាក់ឯង ។

ចៅក្រសួងនានាតាំងពីបញ្ហាតូចរហូតដល់រដ្ឋមន្ត្រីធ្វើការក្នុងទម្រង់អនាធិបតេយ្យទាំងស្រុង (Anarchie complète) កិច្ចការសព្វសារពើបញ្ជូនទាំងចៅហ្វាយនាយ-ទាំងចៅក្រសួង-ទាំងរដ្ឋមន្ត្រី-ទាំងនាយករដ្ឋមន្ត្រីទៅចំការមនទាំងអស់ ។ ការតែងតាំងចៅក្រសួងធំ ៣ មានខ្លាញ់ ឬ ការផ្លាស់ប្តូររដ្ឋមន្ត្រីទៅណាមកណា សុទ្ធតែចេញពីចំការមនគ្មាននរណាម្នាក់ហ៊ានទឹងទួលទេដឹង ។ ដូនពុកទួយ-ប៊ុតសំហ៊ក សូកប៉ាន់ តែបានយកសំណែនទៅឱ្យពួកចំការមនសម័យនោះហើយ មុខជាឈឺក្បាលស្ទាត់ដែងជាមិនខាន ។

អំពើអនាធិបតេយ្យបែបនេះធ្វើឱ្យកិច្ចការទាំងឡាយគាំងលែងចេញរួចហើយឱ្យស្តាប់តែក្រុម " ម៉ូនិក-សីហនុ " តែប៉ុណ្ណោះ ។

ចាប់តាំងពីនៅក្នុងកិច្ចលក្រសួងដ៏ជាតិទៅដល់ពេលនេះ កិច្ចការគ្មានសណ្តាប់ធ្នាប់នេះត្រូវបានទាំងយប់ថ្ងៃម្តង ៗ ដោយអាជ្ញាធរជាន់ខ្ពស់ឯទៀតមិនសាទរជាផ្លូវការ តម្រូវឱ្យក្រសួងនានាវិលត្រឡប់មកឱ្យកិច្ចការឱ្យមានសណ្តាប់ធ្នាប់ក្នុងក្រសួងវិញ ។

ឧបសគ្គរបស់រដ្ឋាភិបាលព្រះសាចក្រស្រែង៉ជាតិ

កិច្ចការនៃទង្វាភិបាលក្រោចក្រស្រែង៉ជាតិបានប្រព្រឹត្តទៅដោយមានឧបសគ្គយ៉ាងច្រើនពីសំណាក់សម្តេច សីហនុ និងក្រុមពួកចំការមន ។ កិច្ចការទាំងឡាយដែលទង្វាភិបាលត្រូវធ្វើឱ្យមានលម្អាច់ផ្ទាច់ ក្នុងវិស័យទង្វាលនិងការដែលទង្វាភិបាលមានលទ្ធប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងសភាដែលជាតំណាងប្រជាជាតិទាំងមូល បានធ្វើឱ្យសម្តេច សីហនុ ក្រែវក្រែកាន និងកើតក្តីច្រណែនឥតខ្លាំង ។ ម្ល៉ោះហើយ សម្តេច សីហនុ ដែលធ្លាប់តែក្តោបអំណាចយ៉ាងផ្តាច់ការនោះ បានប្រទាញប្រទង់យកដើងរាទីក នូវកិច្ចការរបស់ទង្វាភិបាលជាច្រើន ។

សម្តេច សីហនុ បានបញ្ជាឱ្យ នៀម សុផុន និង ជ៉ំ ហ៊ី យកកិច្ចការដែលជាការរបស់ទង្វាភិបាលទៅប្រជុំការងារជាក្រុមក្បាច់ ដូនកាលហ៊ានទាំងការសមាជិកទង្វាភិបាលទាញដល់ទៅឧបនាយកនង្គមន្ត្រី ឱ្យទៅស្តាប់ នៀម សុផុន ដោះស្រាយបញ្ហាស្រុកទេសផង ។

អំពើនេះធ្វើឱ្យមានការប្រទាំងប្រទើសគ្នាយ៉ាងច្រើនក្នុងកិច្ចការរបស់ទង្វាភិបាលក្រោចក្រស្រែង៉ជាតិ ទាញដល់ទៅសម្តេច សីហនុ ឱ្យការសែតខ្លះ ជំនាន់នោះ ឱយាយដៀមជាមដល់ទង្វាភិបាលផង ។

ការកែប្រែគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនៃរដ្ឋាភិបាលព្រះសាចក្រស្រែង៉ជាតិ

ទោះបីជាសម្តេច សីហនុ បានទារទាំងដំណើរការយ៉ាងណាក៏ដោយ ទង្វាភិបាលក្រោចក្រស្រែង៉ជាតិក៏នៅតែបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួនទៅមុខជាធំច្ង ។

នៅថ្ងៃទី ១ ទិច្ឆិកា ១៩៦៩ លោក ឡង បុត្តា បានត្រូវលាលែងចេញពីមុខដំណែងទង្វលេខាធិការក្រសួងអប់រំជាតិ ហើយលោក ឆែន សុខុម ត្រូវបានតែតាំងជាទង្វលេខាធិការក្រសួងសិក្សាធិការ ។

លោក អ៊ិន ត្រមុច ត្រូវតែងតាំងជាអនុទង្វលេខាធិការអមទីស្តីការនាយកនង្គមន្ត្រីទទួលបន្ទុកខាងបេសកកម្មពិសេស ; លោក សារ៉ាត ហ៊ុំ ជាអនុទង្វលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

ការកែប្រែគណៈទង្គមន្ត្រីនេះបានធ្វើទៅស្របតាមសំណូមពរនៃក្រុមប្រឹក្សាភិបាលនៃសាកលវិទ្យាល័យ ដែលសម្តែងការមិនពេញចិត្តរបស់ខ្លួនចំពោះនូបលោក ឡង បុត្តា ។ ហើយការកែប្រែសមាសភាពនៃគណៈទង្គមន្ត្រីនេះទៀតសោត៌ ក៏ត្រូវបានទទួលសេចក្តីទុកចិត្តពីសភាជាតិទាំងស្រុងដែរ ។

ដំណើរការនៃទង្វាភិបាលក្រោចក្រស្រែង៉ជាតិមិនត្រឹមតែជួបឧបសគ្គពីខ្មែរភាពឋវិការពោលគឺភាពដុនជាបខាងផ្នែកហិរញ្ញវត្ថុ និង សេដ្ឋកិច្ចប៉ុណ្ណោះទេ ថែមមួយត្រួតយ៉ាងធ្ងន់មកទៀតគឺជួបឧបសគ្គត្រង់សម្តេច សីហនុ លោកជំទាស់ លោកទារទាំងដំណើរការនៃទង្វាភិបាលដាយមធ្យោបាយគ្រប់បែបយ៉ាង ថ្វីត្បិតតែទង្វាភិបាលធ្វើត្រឹមតែស្របនឹងទង្គធម្មនុញ្ញ ១៩៤៧

ប៉ុណ្ណោះ ។ សម្តេច សីហនុ លោកគ្មានទទឹងនឹងច្បាប់ទង្គិចមនុញ្ញនឹងជាមេច្បាប់នៃច្បាប់ទាំងឡាយសំរាប់គ្រប់គ្រងទង្គិចមួយ ៣ ។

សម្តេចសីហនុមិនគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

កំណើតនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ ១៩៤៧

រដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ ១៩៤៧ កើតទៀងនៅក្នុងសម័យខ្មែរស្លូតនៅក្រោមអំណាចអាណានិគមនិយមបារាំងសេស ។ បារាំងមិនចង់ឱ្យយើងមានរដ្ឋធម្មនុញ្ញនឹងផ្តល់សិទ្ធិសេរីភាពដល់ប្រជាពលរដ្ឋទេ ពីព្រោះផ្ទុយពីរបបដឹះដាន់របស់គេ ។ ឧទាហរណ៍ បើយើងឱ្យខ្មែរមានសិទ្ធិរស់នៅដោយឥតត្រូវនរណាបំពានបំពានចាប់ចងតាមអំពើចិត្តទេ តើធ្វើម្តេចបារាំងនឹងចាប់ខ្មែរដាក់គុកបាន ។ ឧទាហរណ៍ម៉្យាងទៀត បើខ្មែរមានសិទ្ធិសេរីភាពដាលពលរដ្ឋអ្នកជា តើធ្វើម្តេចទៀបនឹងអាចឱ្យខ្មែរប្រើសិទ្ធិនិងសេរីភាពទាំងនោះកើត បើបារាំងមិនប្រគល់អំណាចឯកទាជ្យឱ្យខ្មែរនោះ ? ទើងទាំងនេះហើយដែលធ្វើឱ្យបារាំងតាំងខ្លួនជាសត្រូវនឹងកំណើតនៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ ១៩៤៧ ។

មួយចំណែកទៀត ស្តេចខ្មែរដែលធ្លាប់តែតាំងខ្លួនជាម្ចាស់ផែនដី និង ជាម្ចាស់ជីវិតលើត្បូងនៃទាប្រស្តេនោះ ក៏មិនចង់ឱ្យទាប្រស្តខ្មែរមានសិទ្ធិសេរីភាពជាមនុស្សអ្នកជាដែរ ។ ម្ល៉ោះហើយស្តេច សីហនុ ក៏តាំងខ្លួនជាសត្រូវនឹងកំណើតរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ ១៩៤៧ នេះដែរ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ បារាំង និង ស្តេច សីហនុ ក៏រួមគ្នាប្រទាំងរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ ១៩៤៧ ដើម្បីទប់កុំឱ្យអំណាច អធិបតេយ្យ ធ្លាក់មកលើមហាទាប្រស្ត ។

បារាំងចង់ឱ្យអំណាចទាំងឡាយស្ថិតនៅក្នុងកណ្តាប់ដៃមហាកន្ត្រកយើ ដោយគិតឃើញថា ក្នុងករណីនេះ បារាំងគ្រាន់តែលើកដំរកើងបពាក្យបន្តិ ឬ សំឡុតតំរាមតែស្តេចមួយរូប ក៏អាចត្រួតកឡាលខ្មែរបានទាំងអស់គ្នា ។ ស្តេច សីហនុ វិញ នៅគ្រាដែលទាប្រស្តខ្មែរភ្ញាក់ឮពួកចង់ទើពីធីមទាជាឱ្យមផ្តាច់ការអយុត្តិធម៌របស់លោក លោកក៏ត្រូវការបារាំងសុខចិត្តផ្តើរួចារាំង ឱ្យតែលោកបានធ្វើម្ចាស់ខ្មែរទាំងអស់គ្នា ។

តែទោះបីបារាំងអាណានិគម និង ស្តេច សីហនុ ចង់ទប់ទាំញ៉ាំងណាក៏ដោយ ក៏ចលនាលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យបានទម្លាយមកពេញផ្ទៃពិភពអាស៊ី តាំងពីក្រោយសង្គ្រាមលោកលើកទី ២ មក ជាកត្តានាំឱ្យខ្មែរបានស្គាល់រដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ ១៩៤៧ ដែលស្របនឹងទម្រង់លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យមួយភាគធំ ។

ដោយហេតុរដ្ឋធម្មនុញ្ញឆ្នាំ ១៩៤៧ នេះឃាត់ហាមមិនឱ្យស្តេចលោយទាជ្យធ្វើនយោបាយបាន ទើបស្តេច សីហនុ បានដាក់ទាជ្យប្រគល់ឱ្យទៅបិតាលោក ហើយចុះពីទាជបល្ល័ង្កមក " ជាន់ឈ្លី " រដ្ឋធម្មនុញ្ញ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៥៥ រហូតមក ។ លុះដល់រដ្ឋាភិបាលទី ១ និង ទី ២ នៃលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ទើបរដ្ឋាភិបាល ព្រមទាំងអង្គការរដ្ឋនានា

យកគោលចម្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញមកប្រើឱ្យបានពេញលេញ ជាហេតុនាំឱ្យសម្តេច សីហនុ ត្រូវការពឹងលើកម្លាំងបរទេសម្តងទៀត ដើម្បីដិះជាន់ជាតិខ្មែរ គឺកម្លាំងយួនយៀកកុង និង យួនខាងជើងនេះឯង ។

ប្រហែលជាដូច្នេះហើយ បានជាសម្តេច សីហនុ លោកចេញប្រឆាំងនឹងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ ១៩៤៧ នេះ ដូចមានខ្ទាហរណ៍ខ្លះ ៗ តទៅនេះ ។

ឡើងទឹកសាបធៅកំពង់ត្រាច

ដែលមានតម្លៃ ៦៧ លានទៀល ជារូបិយប័ណ្ណ

សម្តេច សីហនុ អនុញ្ញាតឱ្យឈ្មោះ ភួង-ម៉ាន់ហ្គាំង ដែលមានឋានៈត្រឹមតែជាប្រធានអគ្គនាយក សុទ្ធតាខ្មែរ ឱ្យធ្វើកិច្ចសន្យាផ្ទាល់ជាមួយក្រុមហ៊ុនបរទេស ដោយឥតជាក់ឱ្យដៀងថ្លៃ ។ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងខុសប្រាហកម្ម " តាត-ឈន់ " និង នាយករដ្ឋមន្ត្រី " ប៉ែន-នុត " ដែលទទួលខុសត្រូវក្នុងទឿងនេះ ឥតទទួលត្រួតត្រាអំពើខុសច្បាប់របស់ជនល្មួចប្រាក់ជាតិនេះទេឡើយ ។ លុះសមាជិករដ្ឋសភាពីរទូបឃានតាំងឈ្មោះដៀងថ្លៃដោលតាមមាត្រា ១០០ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ បែរជាសម្តេច សីហនុ ឆ្លើយដំទាស់នឹងឈ្មោះរបស់អំណាងរាស្ត្រ ដោយមិនព្រមឱ្យលោក តាត ឈន់ ចូលទៅឆ្លើយចំពោះរដ្ឋសភា ហើយបែរជាបញ្ជូនរូបលោក ភួង ម៉ាន់ហ្គាំង និង លោក ទៀម សុផុន ដែលមិនមែនជារដ្ឋមន្ត្រីសោះ ឱ្យទៅឆ្លើយដោះសាចំពោះមុខរដ្ឋសភាទៅវិញ្ញ ទឿងនេះបានទទួលផលអាក្រក់ស្មុនលើស្មុន ដោយកាលពីថ្ងៃ ១១ កុម្ភៈ ១៩៦៩ លោក ទៀម សុផុន និងលោក ភួង ម៉ាន់ហ្គាំង បានចូលទៅចំពោះមុខរដ្ឋសភា ហើយមិនព្រមឆ្លើយបំភ្លឺរដ្ឋសភាតាមឈ្មោះអ្នកតំណាងរាស្ត្រទេ ។ អ្នកទាំងពីរទូបនេះបែរជាប្រមាថដៃអ្នកតំណាងរាស្ត្រ និង រដ្ឋសភាទាំងមូលលើទំនិការរដ្ឋសភាទៅវិញ្ញ ដោយអាងអំណាចសម្តេច សីហនុ ។

ក្រុមអភិថ្លរដ្ឋសភាបានធ្វើទឿងទៅទូលសម្តេច សីហនុ ជ្រាបតាមដំណើរការ សម្តេច សីហនុ បែរជាការពារដើងលោក ភួង ម៉ាន់ហ្គាំង និង លោក ទៀម សុផុន ហើយសំទេចឱ្យបើកសមាជពិសេសមួយដើម្បីដំទះទឿងរដ្ឋសភា និងទឿងលោក ភួង ម៉ាន់ហ្គាំង ទៅវិញ្ញ ។

អស្ចារ្យណាស់ ហ្លួសនឹងអ្វល់ សម្តេច សីហនុ លោកការពារដើងបុគ្គលម្នាក់ជាជាង " អង្គការរដ្ឋទាំងមូល " ហើយជាអង្គការខ្ពស់ទៅទៀត (Une personne contre une Constitution de l'Etat) .

រដ្ឋសភាដែលពុំមានកំហុសអ្វី ក្រៅពីការពារប្រយោជន៍ជាតិ ក្នុងទឿងនេះសោះ បានជាដែកមិនព្រមចូលខ្លួនទៅជាអ្នកជាប់ចោទឱ្យសមាជពិសេសដែលគ្មានចែងនៅក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញសោះ តាត់ទៅសាលាណាទៀត ។

ការថ្កោលទោស សីហនុ យកខ្លួនជាប្រមុខរដ្ឋទៅប្រឆាំងលោក តាត ឈន់ ជានាយក
រដ្ឋមន្ត្រី ការថ្កោលទោស សីហនុ បញ្ជូនលោក ភួង ម៉ានហ្គាំង និងលោក ទៀម សុផុន ថ្កោល
ឥតទទួលខុសត្រូវនៅចំពោះរដ្ឋសភា ឱ្យទៅជំនាះសាជ្ញសលោក តាត ឈន់ ស្តេចសីហនុ
ថ្កោលចាត់ទុករដ្ឋសភាទាំងមូលជាចៅក្រមឱ្យក្លាយទៅជាមនុស្សជាប់ចោទ នៅចំពោះមុខ
លោក ភួង ម៉ានហ្គាំង ថ្កោលជាជនល្មើចក្រក់ជាតិ មានន័យថា សម្តេច សីហនុ ជំទាស់មិនឱ្យ
ការអនុវត្តនីតិរដ្ឋធម្មនុញ្ញប្រព្រឹត្តទៅបានទេឬយ៉ាង ហើយបង្ហាញឱ្យឃើញនូវអំណាចផ្តាច់ការ
ថ្កោលទាស្ត្រត្រូវអស់សំទេឬង ។ ការថ្កោលសម្តេច សីហនុ មិនគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ មិនគោរព
ច្បាប់នេះហើយបេះតែយកខ្លួនទៅប្រឆាំងអំពើពុករលួយនៃក្រុមសាធនៈរបស់លោកក្នុងការស៊ីសំណូក
ការបើកល្បែងស៊ីសង ការទ័ពគយ ថ្កោលមានទំហំធំ ៣ ឥតខ្ចោះមា ជាហេតុនាំឱ្យអង្គការរដ្ឋ
ទាំងអស់ពុំអាចអនុវត្តទៅតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញបានឡោះ ។

នៅមានទៀងច្រើនទៀតដែលបង្ហាញនូវអំណាចផ្តាច់ការនៃរបស់សម្តេច សីហនុ
ដោយសម្តេច សីហនុ មិនព្រមគោរពរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ១៩៤៧ គឺទៀងហាមឃាត់អ្នកតំណាងរាស្ត្រ
មិនឱ្យចូលរួមក្នុងបក្សជាតិ ជាខ្ទាហរណ៍ ។

សម្តេចសីហនុហាមឃាត់តំណាងរាស្ត្រមិនឱ្យចូលរួមក្នុងបក្សជាតិ

ដោយហេតុតែសមាជិកសភាពុំព្រមធ្វើតាមគន្លឹះរបស់សម្តេច សីហនុ ទើបសម្តេច
សីហនុ បញ្ជាឱ្យចេញលិខិតលេខ ១៦៣៩ និង ១៣០៤ SPU-11 ចុះថ្ងៃទី ២៧ តុលា និង
ថ្ងៃទី ៧ វិច្ឆិកា ១៩៦៤ ដែលនាយខ្ទុកាល័យឃានឱ្យដាំងដល់ប្រធានរដ្ឋសភាថា ក្នុងមួយជីវិត
របស់ខ្លួន សម្តេច សីហនុ ហាមមិនឱ្យសមាជិករដ្ឋសភាទាំងអស់ចូលរួមក្នុងបក្សជាតិ មានបក្ស
ឯករាជ្យ បក្សអ្នកខ្ចក និង សមាជជាតិ ជាដើម ។

ការបិទសិទ្ធិអ្នកតំណាងរាស្ត្របែបនេះជាអំពើទំលោភលើរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ទំលោភ
លើច្បាប់ទាំងអស់ ហើយបង្ហាញឱ្យឃើញដោយដាក់ស្តែង នូវនបបផ្តាច់ការជំនាន់នោះ ។

ដូចយើងបានដឹងស្រាប់ហើយថា កិច្ចការរបស់រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិបានប្រ
ព្រឹត្តទៅជាប្រក្រតី ទោះបីជាសម្តេច សីហនុ និងក្រុមប័ក្សពួកលោកនៅចំការមន និងពួក
អាម៉ុ-អាថោងនៅខាងក្រៅខ្លះ ជាអ្នកជួយរារាំងលើកការងារដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ
យ៉ាងណាក៏ដោយ ។

ក្នុងកណ្តាលឆ្នាំបញ្ចប់ទាក់ទងបែបនេះ សម្តេច សីហនុ បានខ្ចប្បត្តិកម្មនូវទៀងទាំង
ជាច្រើន ដើម្បីបញ្ចុះបញ្ចាប់រដ្ឋាភិបាលយើង និង រដ្ឋសភាជាតិ មានការបញ្ជាឱ្យពួកចំ
ការមនធ្វើខិតប័ណ្ណចង្អុលទីក្រុងនៅសំអុយរដ្ឋាភិបាលយ៉ាងដើម ។

ក្នុងឱកាសទស្សនកិច្ចជាចុងក្រោយបង្អស់របស់លោកនៅខែត្រកំពង់ធំ សម្តេច
សីហនុ បានបង្ហាញឱ្យមន្ត្រីជាតិទាំងមូលបើញនូវនីតិឥតរាក្រក់របស់លោក ដោយមកតែពីលោក
ទៅតាំងទៀង អេស-កា-ដេ ទបស់ភួង ម៉ានហ្គាំង និង តាត ឈន់ ហើយដើម្បីការពារ

ប្រយោជន៍ស្រីកូនកាត់ឈ្មោះ ម៉ូនិក និង ចាំមពាង ។

នៅពេលនោះ សម្តេច សីហនុ ឲ្យនេះចាទប្រកាន់រដ្ឋសភាជាតិថាជា " សមាគមជនទុច្ចរិត " (Associations des malfaiteurs) ដោយដៀវតាមពាក្យចាក់វក្សខ្លះកកាយឈ្មោះនិស្សិតស្រីម្នាក់ដែលអ្នកផងមានការសង្ស័យថា ស្រីនេះជាន់ឱ្យប្តីខ្លួនឲ្យទៅឯណោះ ។

អត់ទ្រាំនឹងការប្រមាថទើលងាយរបស់សម្តេច សីហនុ មិនបាន ពេលនោះលោក ចេង ហេង ជាប្រធានរដ្ឋសភា ឲ្យទៅឯលើទៅទិកាស៊ុំសេចក្តីអនុញ្ញាតពីសម្តេច សីហនុ ស៊ុំផ្តើការតទល់នឹកខុស-ត្រូវជាមួយនឹងអ្នកដែលនាំពាក្យអកុលទៅឲ្យពិតខ្លួន ។

តែសម្តេច សីហនុ ក្នុងការសម្រុះសម្រួលកូនក្តីខ្លួន ឲ្យនៅតែបន្តាញ្ញឲ្យឈ្មោះស្រីថ្នេរបេចចបួចនោះទៅមុខ ទើយទំលាំងយកទៅឯតិត្តិយរដ្ឋសភាជាតិទៅផ្តើជាតួកកំប្លែងទៅវិញ ។

នៅក្នុងសុន្ទរកថាលោកដែលនោះ សម្តេច សីហនុ ឲ្យនេះបង្ហាញឲ្យបតិជាតិ និងពិភពលោកឃើញច្បាស់នូវនិតិកិច្ចរបស់លោកដោយលោកឲ្យនេះប្រកាសជាខុទ្ធានិកថាលោកឲ្យនេះបញ្ជាឲ្យតែ " ឲ្យប្រចោល " នូវប្រជារាស្ត្រខ្មែរជាងមួយពាន់នាក់ដែលត្រូវនិងបាចាទពីទៅឯ " ខ្មែរក្រហម " ទើយដែលតាមពិត ប្រជារាស្ត្រទាំងនោះគ្រាន់តែសម្តែងនូវការមិនសប្បាយចិត្តរបស់ខ្លួនទៅនឹងរបបពុកលួយរបស់សម្តេច សីហនុ តែប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រៅពីនេះមានប្រជារាស្ត្រយើងអាគន្លះដែលមិនដឹងទៅឯ " ក្រហម-ខៀវ " ថាជាអ្វីផង ទើយគ្រាន់តែជាប់ចោទពីទៅឯលួចគេក្រទើដែលជាទៅឯអាជ្ញាធម្មតាសោះ ក៏ត្រូវនិងពួកលោកក្រខ្មែរទៅជាទៅឯកុប្បជាតិ បញ្ជាឲ្យប៉ក្ស្ពួកលោកដែលមានឈ្មោះ អ៊ុំ ម៉ាលូទិន ជា រម យកគ្នាទៅសម្លាប់ចោលយ៉ាងក្រៃថ្នែង្ស ដោយគ្មានជំនុំជំនះបន្តិចសោះ ។

នេះទើយជាភស្តុតាងខ្លះ ៗ ដែលបង្ហាញថា សម្តេច សីហនុ លោកគ្មានគោរពនវដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរសោះ ។

សេចក្តីចាំបាច់ក្នុងការបង្កើតរដ្ឋាភិបាលមួយបានស្របច្បាប់ជាតិ

ក្នុងគោលបំណងនេះ សម្តេច សីហនុ និងប៉ក្ស្ពួកលោកឲ្យនេះទិនេះកកាលល្បិចនិងលេសផ្សេង ៗ ដើម្បីទំលាក់រដ្ឋាភិបាលប្រសាចស្របច្បាប់ជាតិក្នុងឱកាសសមាជជាតិលើកទី ២៨ ដែលប្រព្រឹត្តទៅចាប់ពីថ្ងៃទី ២៨ , ២៩ , ៣០ ធ្នូ ១៩៦៩ ទើយនៅពេលដែលលោកនាយករដ្ឋាភិបាលនៅព្យាបាលទោតងប្រទេសថាទាំងនៅឡើយ ។

នៅមុនសមាជប្រហែលជាកន្លះខែ គឺនៅកណ្តាលខែធ្នូ លោក ទៀម សុជុន និងប៉ក្ស្ពួក ដោយមានឈ្មោះ នុត ឈឿម អតីតចាងហ្វាងការសែត សុជីវធម៌ ចូលរួមផង ឲ្យនេះប្រើកលល្បិចដើរប្រមែប្រមូលឆ្នឹងគ្នាឲ្យឲ្យនេះច្រើនទៅចាំលើកដែលទម្លាក់រដ្ឋាភិបាលប្រសាចស្របច្បាប់ជាតិ ក្នុងកណ្តាលសមាជជាតិ ។

នៅពេលជាមួយគ្នានោះ នៅខាងរដ្ឋសភាជាតិវិញ គេឃើញលោក

ចៅ ស៊ែន កុសល និងលោក ឌី ឃែលទ្បង ឲ្យសុំលាលែងពីមុខដំណែងឥណាងទាស្តីនៅមណ្ឌលកំពង់ចាមនិងស្វាយទ្រៀង ។ ចំណែកអ្នកឥណាងទាស្តីផ្សេងៗ ទៀតកំពុងអង្គុយគ្រងទីក្បាលពីទ្បើងដែលសម្តេច សីហនុ មិនអនុញ្ញាតឲ្យចូលដោះស្រាយបញ្ហា ឬ បញ្ចេញបោយល់នៅក្នុងឱកាសសមាជខាងមុខ ។

នៅក្នុងថ្ងៃវគ្គាភិឡលស្រោចស្រង់ជាតិទី៧ សមាជិក ៤ នាក់ឲ្យដាក់ពាក្យសុំលាលែងចេញពីសមាជិកវគ្គាភិឡលស្រោចស្រង់ជាតិ ដែលក្នុងពេលនោះមានលោក សិទិមតៈ ជានាយកស្តីទី ។

សមាជិកទាំង ៤ នាក់នោះគឺ :

១- លោក អ៊ឹង ហុង សាធ ; ឧបនាយកទន្លេមន្ត្រី និង ទន្លេមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ

២- លោក ជួន សៅ ឌី ; ទន្លេមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម

៣- លោក ទេព ឈីវ ខេង ; ក្រសួងយោសនាការ ។

៤- លោក ស្រី ប៉ុង ; ក្រសួងខុសឆ្គាហកម្ម ។

លោក សិទិមតៈ យល់ឃើញថា ការដែលសមាជិកវគ្គាភិឡល ៤ នាក់លាលែងនៅពេលមុនសមាជខែបបនេះ ជាហេតុមួយធ្វើឲ្យមានទម្ងន់ទៅខាងសម្តេច សីហនុ ដែលគេអាចយកទៅទ្បើងសមាជិកវគ្គាភិឡល ៤ នាក់នេះធ្វើជាលេសថា : ឃើញទេ វគ្គាភិឡលមានស្រុះស្រួលគ្នាឯណា ! វគ្គាភិឡលមិនឯងទេ បើយមានវិបត្តិដោយមានសមាជិកបួននាក់សុំលាលែងដង ។ លោក សិទិមតៈ ឲ្យនាយទូរលេខមួយទៅលោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ នៅឯក្រុង ហ្វ៊ីនីស ភ្នាម ដើម្បីសុំយោបល់ពីការដែលមានសមាជិកវគ្គាភិឡល ៤ នាក់សុំលាលែងពីមុខដំណែងនៅពេលមុនសមាជជាតិ ។ លោកឧត្តមសេនីយ នាយក ឲ្យនាយបពីទ្បើងនេ្លយថា : " ខ្ញុំយល់ព្រមឲ្យលោកកុងឡឺទាំង ៤នាក់លាពីបុខដំណែង " ។

ស្លេះទ្បើងនេះ យើងសូមបន្ថែមបន្តិចថា នៅពេលនោះមានមតិចចាមអារាមថា លោក សូស្តែន ហ្វែរណង់ដេស និងលោក អ៊ុំ ម៉ាល្យូទិន ឲ្យនយកពាក្យសុំលាលែងចេញពីដំណែងទៅផ្ទះលោក សិទិមតៈ ផែន ប៉ុន្តែមិនដឹងជាយ៉ាងណាឲ្យនដាក់ស្នាត់ទៅវិញ ហើយលោកក៏មានវាសនាធ្វើទន្លេមន្ត្រីមកទ្បូតដល់ថ្ងៃ ១៨ មិនា ១៩៧០ ។

សមាជជាតិលើកទី ២៨

ក្នុងឱកាសសមាជជាតិលើកទី ២៨ ដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅវាលមេទុចាប់ពីថ្ងៃទី ២៨ ដល់ថ្ងៃទី ៣០ ធ្នូ ១៩៦៩ សមាជិកវគ្គសភាទាំងអស់ពុំឲ្យនចូលរួមពិភាក្សាដោះស្រាយបញ្ហាស្រុកទេសក្នុងឱកាសសមាជនេះទេ ព្រោះអ្វី ? ដូចយើងឲ្យនជំរាបរួចមកហើយថា សម្តេច សីហនុ ឲ្យនហាមមិនឲ្យអ្នកឥណាងទាស្តីទាំងអស់ចូលរួមក្នុងពិធីណាដែលលោកធ្វើជាអធិបតីភាព អស់មួយជីវិត ។

ក្រោយពីចុងសង្កេតឃើញថា នៅទិវាទី ១ នៃ សមាជជាតិ លោកតំណាងរាស្ត្រមិនបានចូលរួមក្នុងពិធីនេះទេ លោក ហ្សង់ ឃ្ទេ ជាមិត្តសំណប់ទបស់សម្តេច សីហនុ ហើយទើបលដាអ្នកឆ្លងផ្លើយទីភ្នាក់ងារពត៌មានបារាំងផង បានទាយទូរលេខទៅប្រាប់ពេញពិភពលោកថា សមាជ (១) នៅប្រទេសកម្ពុជាលើកទី ២៨ នេះ គ្មានតំណាងរាស្ត្រខ្មែរចូលរួមផងទេ ។

ក្នុងពេលដែលសម្តេច សីហនុ កំពុងតែផ្តើសេចក្តីរាយការណ៍ប្រាប់មតិមហាជនអំពីទង្វើងស្តីតិលើក្រដាសនៃសមិទ្ធិសង្គមរាស្ត្រនិយម ចំកន្ទុយភ្នែកលោកមានឃ្លោះ ទៀម សូដុន ដាបេ កំពុងតែខឹបខេ្ចរទៀតគ្នានៅក្រោយទេទិកាពិសេស ដើម្បីអនុវត្តតំទោងការណ៍ទម្លាក់ទង្វាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិនៅក្នុងទិវាទី ២ ឬ ទី ៣ នៃសមាជ ។

នៅពេលព្រឹកព្រហាមនៃទិវាទី ១ ដដែលនេះ លោក ទៀម សូដុន បានអញ្ជើញលោក លឿង ទែន ចាងហ្វាងកាសែត " ប្រយោជនីខ្មែរ " (កាលណោះនៅដាឯកជននៅឡើយ) ឱ្យទៅចំការមន ។

លោក ទៀម សូដុន បានឃ្លេចឆ្ងេញដោលសួរលោក លឿង ទែន ថា តើណាបង្គាប់ឱ្យលោកសរសេរតីទៀង " entorse à la loi " (ទៀងសម្តេច សីហនុ ផ្តើខុសច្បាប់) និងទៀងថា សមាជដើរនេះមិនពេញលក្ខណៈច្បាប់ដោយមកពីគ្មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រចូលប្រជុំជាមួយផង ។

លោក លឿង ទែន ដោយលោកដាម្ចាស់អត្ថបទខ្លួនឯង ហើយដោយលោកមានសតិសម្បជញ្ញៈក្នុងអាជីវកម្មកាសែតផង លោកឆ្លើយថា " ខ្ញុំសរសេរខ្លួនឯង-នេះគឺគំនិតខ្ញុំ-ខ្លួនគត្តិខ្ញុំ-បើចាស់ខុសយ៉ាងណាក្នុងថានេះខ្ញុំជាចាងហ្វាង ខ្ញុំទទួលខុសត្រូវទាំងអស់ " ។ លោក ទៀម សូដុន អស់សង្ឃឹមកំលែងលោកចាងហ្វាងប្រយោជនីខ្មែរឱ្យទីលត្រឡប់មកលំនៅដ្ឋានវិញ ។

នៅទិវាទី ២ នៃ សមាជជាតិ គេឃើញក្រុមអ្នកជាតិនិយមមួយក្រុមអង្គុយនៅមុខសាទមន្ទីរជាតិ ។ ក្រុមនេះជាអ្នកតាមដានចើលសកម្មភាពថា តើក្រុម ទៀម សូដុន ក្រោមបញ្ជាសម្តេច សីហនុ ដើរទៅដល់ណា ? តើសមាជនេះសម្តេច សីហនុ ច្រោះដំហានខុសទៅត្រឹមណាទៀត ? តើគេអាចរំលាយទង្វាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិនៅក្នុងឱកាសសមាជជាតិនេះបានឬទេ ?

ទិវាទី ២ នៃសមាជបានចាប់ផ្តើមទៀតដោយ សម្តេច សីហនុ ខឹងនឹងលោក ហ្សង់ ឃ្ទេ ទាយទូរលេខទៅប្រាប់ពិភពលោកថា អ្នកតំណាងរាស្ត្រមិនបានចូលរួមក្នុងសមាជជាតិ ។

---

(១) ច្បាប់ចំពូក ៨ មាត្រា ៥២ (ថ្មី) នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ១៩៤៧ ចែងថា : " សមាជជាតិបើកឱ្យប្រជារាស្ត្រជ្រាបបានដោយចំពោះ តួទាំងការដែងៗ ៣ ដែលដាប្រយោជនីជាតិ ។

ពលរដ្ឋខ្មែរទាំង ២ ភេទ អាចចូលទៅរួបរួមក្នុងសមាជជាតិបាន" ។

សម្តេច សីហនុ ប្រកាសថា : " ខ្ញុំខ្មាស់គេណាស់ លោក ហង្ស ជាទេ វាយចូលលេខប្រចាប់គេអស់ " ពីទេរឿងថ្លឹង ។ ដើម្បីដួសជុលឲ្យវិការខ្មាស់អៀននេះ សម្តេច សីហនុ ជានប្រកាសថា " ជានា " និងវដ្ឋសភាវិញ្ញូហើយ សូមឱ្យតំណាងរាស្ត្រទាំងអស់ធ្វើញត្តិមកថា : " តើអស់លោកយក ស៊ីម វ៉ា ឬយក ខ្ញុំ " ។

នៅវេលាម៉ោង ៩ និង ៤៩ នាទី បញ្ហាសិទ្ធិសេរីភាពនិងករណីយកិច្ចនៃអ្នកសារពត៌មានខ្មែរជានលើកយកមកចោទដោះស្រាយដោយប្រជាពលរដ្ឋយើងម្នាក់នៅទីរួមខែត្រពោធិ៍សាត់ ។ ម្ចាស់បញ្ហាជានលើកទែកញ្ជែកយ៉ាងកក្រើកក្បាយពីសិទ្ធិនិងករណីយកិច្ចនៃសារពត៌មាននៅប្រទេស កម្ពុជា ដោយសុំឱ្យសារពត៌មានទាំងឡាយធ្វើការទិះគន់ដើម្បីស្តាបនា ហើយសុំឱ្យផ្សាយរូបភាពនៃសមិទ្ធិសង្គមរាស្ត្រនិយមផង ។

បញ្ហានេះស្ទើរតែចប់ទៅហើយ ប្រសាប់តែឈ្មោះ ហែម វ៉ាន់ទិទ្ធ ចាងហ្វាងកាសែត " ភ្នំពេញថ្មី " ជានយកកាសែត " ប្រយោជន៍ខ្មែរ " មកអានចោទលោក លឿង ថែន ថាជានបង្ហាក់បង្កែបកសាមគ្គីជាតិ ថា " ប្រមាថមើលងាយសម្តេចខ្ញុំ " ហើយទិះគន់ថាសមាជនេះមិនត្រូវច្បាប់ក្លួនៈដោយគ្មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រចូលរួមប្រជុំជាមួយ ដោយលោក លឿង ថែន ហ៊ានសរសេរពីទេរឿង " entorse à la loi " ។ ក្រោយពីការចោទប្រកាន់របស់លោក ហែម វ៉ាន់ទិទ្ធ មក លោក នុត ឈឿម ចាងហ្វាងកាសែត " សុជីវធម៌ " ជានទេរឿងលើទេពិកាពិសេសចោតកាសែត " ប្រយោជន៍ខ្មែរ " ថែមទេរឿត ។

បន្តិចមួង ៣ សម្តេច សីហនុ ទ្រង់ខ្មាស់យ៉ាងខ្លាំងនឹងជួតដល់សុំឱ្យលោក លឿង ថែន តទល់នឹងលោក " ប្រសិនបើលោក លឿង ថែន ចិត្តក្លួនមែ " ។

លោក លឿង ថែន សសៀរខ្លួនរកចូលផ្លើយបញ្ហាពីការចោទប្រកាន់របស់លោក ហែម វ៉ាន់ទិទ្ធ និងលោក នុត ឈឿម ប៉ុន្តែដោយស្ថានការណ៍មិនពុចឱ្យ លោក លឿង ថែន ត្រឡប់ក្រោយដើរមកមុខទៅឯកុន " ស្តា " វិញដោយមានកូនចៅរបស់អ៊ុំ ម៉ាលូទិន ២ នាក់តាមពីក្រោយរហូតមកដល់ផ្ទះលោកផង ។

នៅល្ងាចថ្ងៃ៨ខែសវេលាម៉ោង ៤ ទសសៀល វដ្ឋសភាជាតិជានបើកសម័យប្រជុំពិសេសមួយក្រោមអធិបតីភាពនៃលោក ចេង ហេង ដើម្បីពិនិត្យទេរឿងធ្វើញត្តិ " តាមសម្តេច សីហនុ ឬ តាម ស៊ីម វ៉ា " ។ សមាជិកវដ្ឋសភាទាំងអស់ជានអញ្ជើញចូលរួមប្រជុំក្នុងពេលនោះ ចាត់តែនូបលោក ស៊ីម វ៉ា មួយដោយមកពីលោកត្រូវជាគូភាគីនឹងសម្តេច សីហនុ ។

ស្លែកទេរឿង ទិវាទី ៣ នៃសមាជជាតិ លោកតំណាងវដ្ឋសភាជានយកញ្ញត្តិទៅថ្វាយសម្តេច សីហនុ ។ តំណាងរាស្ត្រទាំងអស់ លើកលែងតែលោក ឌុក វ៉ាស៊ី ចេញ ស្របជង្គែតាមសម្តេច " ខ្ញុំ " ទាំងអស់ ។

នៅពេលព្រមគ្នា សម្តេច សីហនុ ជានអំពាវនាវនាឱ្យអ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងអស់ចូលរួមក្នុងសមាជជាតិលើកទី ២៨ ។

ម៉្យាងទៀត ក្នុងការទទួលទម្លាក់រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិដ៏ថ្លៃលនេះ នៅពេលសមាជជាតិលើកទី ២៨ ពួកក្រុមសម្តេច សីហនុ ពួកក្រុមសម្តេច សីហនុ ប្រាថ្នាឱ្យមនុស្សម្នាក់ឈ្មោះ កាំង បេង អ៊ាង ឱ្យទៅឡើងលើទីកាហើយស្រែកដេរនរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិត្រង់ ៣ ម៉ែតម្តង ដោយដេរថា : " មិនមែនរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិទេ គឺរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ចោរ " ។ ពាក្យសម្តីដ៏អាស្រូវនេះបានធ្វើឱ្យសមាជប្រឹក្សាលន្ទាកប្រាថ្នាមាត់ឈឺ ដោយគេមិនបានចាប់ភ្លឹកថា ពួកនេះហ៊ានលេងស្នេហ៍តកំសាកបញ្ជាឱ្យក្រុមខ្លួនទៅឡើងស្រែកដេរនរដ្ឋាភិបាលថ្លៃលសម្តេច សីហនុ ខ្លួនលោកបានឱ្យឈ្មោះថា : " ស្រោចស្រង់ជាតិ " យ៉ាងដូច្នេះសោះ ។

ពេលនោះលោក ឱ្យ គីម អាង ជារដ្ឋមន្ត្រីទី ៣ ទទួលបន្ទុកខាងទិនាវត្ត-ដែនការ និងការប្រឈ័យទាក់ទងខាងកិច្ចការទិនាវត្តនិងសេដ្ឋកិច្ច នឹងជាតំណាងលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីស្តីទី (លោក ស-សិទិមត: ឃើមកមិនកើត) ខឹងខ្លាំងពេកទ្រាំនឹងពាក្យដេរនេះថ្លៃលដេរត្រង់ ៣ ដល់រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ (ដាការគួរឱ្យស្តាយដល់កិត្តិយសរដ្ឋាភិបាលថ្លៃលកំពុងខំប្រឹងប្រែងដោះស្រាយបញ្ហាដ៏ធ្ងន់ធ្ងរខាងវិបត្តិសេដ្ឋកិច្ចនិងទិនាវត្ត កើតទៅឡើងដោយសារអំពើពុករលួយរបស់ពួកសម្តេច សីហនុ និងក្រុម " ម៉ូនិក-សីហនុ ") ក៏លោកចេះការពារដ្ឋាភិបាល ចេះដៀមដាមសម្តេច សីហនុ នៅនឹងមុខដោយលោកទកចាប់ថ្នាក់មិនបាន ទម្លាតដល់ទៅលោកទ្រាំនឹងពាក្យ " ដេរ " បញ្ជិតបញ្ជោរដល់រូបលោក ក៏លោកបញ្ជាឱ្យ អ៊ុំ ម៉ាណូទិន ទៅឃាត់លោក ឱ្យ គីម អាង ថា : " សម្តេចលោកឱ្យឈប់ត្រឹមហ្នឹងបានហើយ " ។

ដោយឃើញរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិមានសេចក្តីក្លាហានមិនញញើតនឹងលោក សម្តេច សីហនុ ជាមនុស្សប្រែបប្តូរចិត្តគន់គាប់ កំមួយថ្ងៃក្រោយមកជាច់ចិត្តសុំដល់លោក លន់ នល់ ឱ្យសម្រួលទុកក្នុងរឺ ៤នាក់ថ្លៃលសុំលាឈប់ពីដំណែង ឱ្យនៅធ្វើជាសមាជិករដ្ឋាភិបាលលោកទៀងទិញ ។ លោក ឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ នាយករដ្ឋាភិបាលក៏នៅតែមិនព្រម , សុខចិត្តតែពីរកវិនជនឯទៀតមកជំនួសទិញ ។

សម្តេច សីហនុ ក្តៅក្រហាយខ្លាំងណាស់ យកសមាជទៅទំលំរដ្ឋាភិបាលមិនបានទៀតក៏ដាច់ចិត្តទៅស្រុកថ្មទាំងដើមរឺទៅព្យាបាលទោត នៅថ្ងៃ ៦ មករា ១៩៧០ ដោយសន្យាថាមកសងលើករដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិទិញ ។

មតិសាធារណៈមានការបកស្រាយខុស ៗ គ្នា ចំពោះការធ្វើដំណើរទៅនៃសម្តេច សីហនុ ទៅស្រុកថ្មទាំងនេះ ។

នេះជាអត្ថបទក្នុងទស្សនាវដ្តី " CAMBODGE NOUVEAU " លេខ ១ ឆ្នាំ ១៩៧០ ទំព័រទី ៨ ស្តីពីទៀងសម្តេច សីហនុ ទៅស្រុកថ្មទាំង ។

" Le prince Norodom Sihanouk quitte Phnom-Penh avec une discrétion inhabituelle pour se rendre en France et y recevoir des soins dans une clinique de Grasse. Les observateurs notent : Ce départ

ressemble à une fuite. En fait parmi les causes de ce départ précité on peut avancer l'échec d'une machination ourdie par ses soins lors du 28è Congrès National, le 27 Décembre 1970, pour faire tomber le gouvernement LON NOL ainsi que, semble-t-il, une tentative avortée de monter sur le Trône " ។

ចំពោះទៀងសម្តេច សីហនុ ទៅពន្យាពួលទោតនៅក្រសុកឆ្ងាទាំងនេះ មានការបកស្រាយខុស ពុ គ្នាពីមតិមហាជន ។ មតិខ្លះនិយាយថា សម្តេច សីហនុ ដោយដឹងខ្លួនមុនថាមុខជានឹងមានផ្ទុះទៀងថ្ងៃលលោកលួចជួយគាំទ្រទ្រគប់ប៉ែបយ៉ាងដល់ពួកយួនយៀកកុង-ឃ្លីខាងដើង គឺពួកប្តូរក់កុម្មុយនិស្ត និងដោយលោកឃើញស្ថានភាពក្រសុកខ្មែរកាន់តែចុះដុនដាបខ្លាំងហើយខាងទិស័ន្តយ៉ាឲ្យកីដូចជាទិស័យងទៀត ពុ ថ្ងៃទ សម្តេច សីហនុ ទត់ទៅបទទេសនេះម៉្យាងទៅ ។ ម៉្យាងទៅទៀត តាមមជ្ឈដ្ឋានអ្នកធ្លាប់នៅជិតដិតនឹងសម្តេច សីហនុ ពីពេលមុន ឮនិយាយថា សម្តេច សីហនុ ទៅក្រសុកឆ្ងាទាំងនេះដោយ ម៉ូនិក ប្រពន្ធលោកបង្ខិឲ្យទៅលេងឯបទទេស ។

កំប៉ុន្តែគួរកត់សំគាល់ថា នៅពេលដើមឆ្នាំ ១៩៧០ នេះ ស្ថានការណ៍ក្រសុកទេសយើងមានការធ្ងន់ធ្ងរទ្រគប់ប៉ែបយ៉ាង ជាពិសេសស្ថានភាពនៅតាមព្រុំថ្ងៃនខេត្ត ទតនគីរី មណ្ឌលគីរី ក្រចេះ កំពង់ចាម ស្វាយទៀង ត្បែងឯង កណ្តាល តាកែវ កំពត ។ ល ។ ថ្ងៃលពួកយៀកកុង-ឃ្លីនខាងដើងឲ្យានតាំងមូលដ្ឋានសឹក ដាកន្លែងស្តុកគ្រឿងអាវុធយុទ្ធភ័ណ្ឌ ផ្ទៃដាមន្ទីរពេទ្យ ដាកន្លែងហាត់ទ័ព ដាកន្លែងសំរាកកាយ ហើយដាកន្លែងផ្ទៃចារកម្ម នៅក្នុងក្រសុកខ្មែរយើងផង ។

ពេលនោះ ពួកយួនយៀកកុង-ឃ្លីនខាងដើងឲ្យានថ្ងៃលក្រអឺតរដាយគេអាងសម្តេច សីហនុ ទើបគេដើរអាងយ៉ាងអ្នកក្រសុកនៅតាមព្រុំថ្ងៃនដូចឲ្យានទៀបរាប់មកនេះ តាមតែកប្បាលចិត្តវា ។

នៅមុខស្ថានការណ៍ទបៀបនេះ សម្តេច សីហនុ ដាច់ចិត្តចាកចេញពីប្រទេសទៅក្រសុកឆ្ងាទាំងកើត ? ហើយពេលថ្ងៃលសម្តេច សីហនុ កំពុងតែធ្វើដំណើរទៅប្រទេសឆ្ងាទាំង តើស្ថានការណ៍នៅទល់ថ្ងៃនទាំងផ្ទុះចេញជារទបៀបយ៉ាងណាខ្លះ ?

ចំពូកទី ៤

ជាតុកម្មរបស់ពាំង និង ការតាំងទីលា ប្បៀបធៀប-ប្អូនខាងឆឹង

នៅ

ឃុំទឹកវិល

យៀកកុង-ឃ្លួនខាងជើងមិនឲ្យកេងឋយកដីខ្មែរនៅខែមិនា ១៩៧០

នៅដើមខែមីនា ១៩៧០ មតិប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរនៅខេត្តជាប់ព្រំដែនជិង ខ្មែរ អ្នកស្នេហាជាតិពិតប្រាកដនៅក្រុងភ្នំពេញ ជិងខេត្តនានាជាងទៀត មានការព្រួយបារម្ភ យ៉ាងខ្លាំងចំពោះការបង្កើនទីពយៀកកុង ឃ្លួនខាងជើង ដែលចេះតែគំរាមកំហែងដល់ឯក-រាជ្យ អព្យាក្រឹត្យ បូរណភាព និង អធិបតីភាព របស់ខ្មែរ ។

ការព្រួយបារម្ភនេះ កើសមហេតុសមផលហើយ ពីព្រោះចំនួនទីពលាទៅដល់ទៅ ៥០.០០០(១) នាក់ នៅដើមឆ្នាំ ១៩៧០ ដែលវាជាកំលាយនៅលើផ្ទៃដីខ្មែរជើងចំនួន ៣.៥០០ (២) ម៉ែត្រការ៉េ តាមបណ្តោយព្រំដែនខេត្តនតនគិរី - មណ្ឌលគិរី - ក្រចេះ កំពង់ចាម - ស្វាយរៀង - ព្រៃវែង - កណ្តាល - តាកែវ - កំពត ។ ល ។

ឃល់ឮទំស្តាពការណ៍នេះ លោក ល៨-ឆល់ នាយកទន្លាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ ព្រមស្នើសុំឱ្យមានការចរចា ទំាងអ្នកតំណាងទន្លាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ និង អ្នកតំណាងទន្លាភិបាលឃ្លួនខាងជើង និង បទិនាទយៀកកុង ។ ក្រៅពីការជួបសន្ទនាគ្នា តាមរយៈអ្នកតំណាង ដែលមានឋានៈតូចតាច លោកនាយក ល៨-ឆល់ ខ្លួនឯងព្រមសុខចិត្តជួបជិជាយ ផ្ទាយទ្លាល់ជាមួយ មេយៀកកុង-និងឃ្លួនខាងជើង ចំនួនទ្រើនដង គឺ :

-លោកនាយក ល៨-ឆល់ ព្រមជួបសន្ទនា ៣ ដង ជាមួយលោក ជ្ង-អេនឡាយ នៅថ្ងៃ ២៤ កញ្ញា ១៩៦៩ ចាប់ពីម៉ោង ១៨,២០ នៅទិមានប្រជារាស្ត្រនៅក្រុងប៉េកាំង ;

-លោកនាយក ល៨-ឆល់ ព្រមជួបសន្ទនា ២ លើក ជាមួយ ជាំ-ឃ្មុំង-ឆុង នាយកទន្លមន្ត្រីឃ្លួនខាងជើងនៅថ្ងៃ ២៨ កញ្ញា ពីម៉ោង ៨,៣០ ដល់ម៉ោង ៩,១៥ រួចនៅថ្ងៃ ២៩ កញ្ញា ពីម៉ោង ៨,៣០ ដល់ម៉ោង ៩,០០ ;

-លោកនាយក ល៨-ឆល់ ព្រមជួបសន្ទនាចំនួន ២ លើក ទៀតជាមួយមេយៀក-កុង ឈ្មោះ ងៀង ប៊ី ថូ នៅថ្ងៃ ៣០ កញ្ញា ពីម៉ោង ១៣,៣០ ដល់ម៉ោង ១៨,១៥ រួចនៅថ្ងៃ ១ តុលា ពីម៉ោង ១៣,០០ ដល់ម៉ោង ១៣,៣០ ;

---

(១) (២) -មើលក្នុង Documents sur l'agression Vietcong-Nord-Vietnamienne contre le Cambodge 1970 édité par le Ministère de l'Information P.Penh.

-ក្នុងខ្ទឹកាសទស្សនកិច្ចទបស់ ង្វៀង តាំង ជាន់ មេទផ្ទាភិក្ខុលយៀកកុង ទៅភ្នំពេញ តាមសេចក្តី "អត្ថើាញ" ទបស់សីហនុ ពីថ្ងៃទី ៣០ មិថុនា ដល់ថ្ងៃទី ៥ កក្កដា ១៩៦៤ លោកនាយកដើងឮនលើកយកទង្វើងនេះមកធិយាយទៀត ។

ទៅត្រមវលេ សន្ទនាទាំងអស់ លោកនាយក លន់-នល់ ឮនទទួចសុំឱ្យកងទ័ព ជួនយៀកកុង- ជួនខាងដើង គោទព ចូរណារាព និង អធិបតីភាពទបស់ខ្មែទ ពោលគឺកងទ័ពទាំងនេះ មិនត្រូវទប្រកាន់ អាកប្បកិទិយាជាម្ចាស់ទឹកដី ហើយប្រព្រឹត្តអំពើទ្រៃផ្ទៃមកលើបងប្អូនទួមឈាមដើងទៅតាមព្រំដែនទេដ្ឋឹយ ។

កិច្ចទទាទាំងទ្បាយ គ្មានឮនលទម្រេចនូវលទ្ធផលអ្វីទាំងអស់ដោយពួកទ័ពជួន យៀកកុង- ជួនខាងដើងទៅតែប្រកាន់អាកប្បកិទិយាប្រមាថមើលងាយ ផ្ទើទាទុណាម្ន មកលើបងប្អូនយើងជាដដែល ដោយទាសំអាងថា ទាឮនទិញ "ទឹកចិត្តសម្តេចសីហនុ" នួចទស្រេចទៅហើយ ។

បាតុកម្មដេញយៀកកុង-ជួនខាងដើងនៅខេត្តស្វាយទ្បៀង

ការយទិការទយ៉ាងសាហាវយង់ឃ្នងព្រៃផ្ទៃទបស់ជួនទមិឮនឮនផ្ទើឱ្យបងប្អូនយើង នៅខេត្តស្វាយទ្បៀង ក្តៅក្រហាយនាំគ្នាផ្ទើឮតុកម្ម ប្រឆាំងនឹងការតាំងទ័ពនៅលើទឹកដីខ្មែទ យើង ។

ហេតុដូច្នេះហើយ ឮនជាដំបូងបង្អស់ នៅថ្ងៃ ៨ មិថុនា ១៩៧០ ពេលម៉ោង ១០ ព្រឹក ប្រជារាស្ត្រដើងនៅស្រុកស្វាយធំ ស្រុកស្វាយទ្បៀង ឮនផ្ទើឮតុកម្មប្រឆាំងនឹងពួកយៀកកុង- ជួនខាងដើង ។

ឮតុកម្មនៅខេត្តស្វាយទ្បៀង មានជាបន្តបន្ទាប់គ្នាដូចតទៅ តាមសេចក្តីទាយការណ៍ទបស់លោក ហែម-តេត-សាណា ចៅហ្វាយខេត្តស្វាយទ្បៀងដំណាលនោះ ផ្ញើមកដូនក្រសួងមហាផ្ទៃ និងសេចក្តីទាយការណ៍ខាងក្រសួងសន្តិសុខជាតិ ប៉ូលិសពិសេស ផ្ញើមកក្រសួងមហា-ផ្ទៃផ្ទែទ ។

នៅថ្ងៃ ៨ មិនា ១៩៧០ ពេលម៉ោង ១០ ព្រឹក នៅសង្កាត់ស្វាយធំ ស្រុកស្វាយទ្បៀង ឮនផ្ទើឮតុកម្មដេញប្រាណពួកយៀកកុង- ជួនខាងដើង ឱ្យចេញផុតពីដែនដីខ្មែទ (មើលសេចក្តីទាយការណ៍ លេខ ៦០៣ កបប.ស. ទបស់សាលាខេត្តស្វាយទ្បៀង ចុះថ្ងៃទី ៨ មិនា ១៩៧០ ស៊ីញ ហែម-តេត-សាណា) ។

-ថៅថ្ងៃ ៨ មិនា ៧ទីដែល ថៅត្រពាំស្រុកក្នុងខេត្តស្វាយទៀង មានធ្វើ
ឫតុកម្មទបស់ប្រជា ទារស្រែ ជា ច្រើនទយនាក់ក្នុងមួយស្រុក ពុំ ក្នុងរយៈ៧ទីដែល (មើលសេចក្តីទាយ
ការណ៍ លេខ ៦២៦ កនប.ស. ចែលសាលាខេត្តស្វាយទៀង ចុះថ្ងៃទី ១១ មិនា ១៩៧០
ស៊ីញ្ញ ទែមៈកេត_សាណា)

-ថៅថ្ងៃទី ១៣ មិនា ១៩៧០ មានសិស្សានុសិស្សជា ច្រើនពាន់នាក់ ឫតនធ្វើ
ឫតុកម្មចេញពីអនុទិទ្យាល័យ កំពង់ចក ស្រុកទំនួល , អនុទិទ្យាល័យប្រសូត និង ជីរភូ ស្រុក
ស្វាយទាប និង អនុទិទ្យាល័យស្វាយជ្រំ ស្រុកស្វាយទៀង ដើមប្បីប្រទាំងនឹងពួកយៀកកុង
ឈ្លានពានទឹកដីយើង (មើលសេចក្តីទាយការណ៍ ចែលក្រសួងសន្តិសុខជាតិ ប៊ូលីសពិសេស លេខ
១១៥១ សដ.បព.៨២.ស. ចុះថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ ស៊ីញ្ញ លី ង៉ូវ) ។

-ថៅថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ វេលាម៉ោង ៧ និង ៣០ នាទី ក្រុមសិស្សា-
នុសិស្សជា ច្រើនរយនាក់ ថៅអនុទិទ្យាល័យព្រះបិតាអប់រំជាតិចំបក់ ស្រុកស្វាយទៀង និង
អនុទិទ្យាល័យ កំពង់-ត្រាច ស្រុកទមាសថែក ឫតនាំគ្នា ធ្វើឫតុកម្មដេញពួកយៀកកុង ឱ្យ
ចេញពីដែនដីខ្មែរ (មើលសេចក្តីទាយការណ៍ ទបស់ក្រសួង សន្តិសុខជាតិ ប៊ូលីសពិសេស
លេខ ១១៦៤ ផស.បព.៨២.ស ចុះថ្ងៃទី ១៩ មីនា ១៩៧០ ស៊ីញ្ញ លី ង៉ូវ) ។

ដើមប្បីឱ្យយើងទាំងអស់គ្នាដឹងស្គាល់ការពិតប្រាកដ ពីទឹកចិត្តប្រជាពលរដ្ឋថៅ
ខេត្តស្វាយទៀងយ៉ាងណាខ្លះ និង ឱ្យយើងដឹងច្បាស់ ពីស្គាល់ភាពពួកយៀកកុងថៅតាមព្រំដែន
ពីប្រតិកម្មនៃពួកយួនយៀកកុង ក្រោយឫតុកម្មបន្តបន្ទាប់គ្នាមក យើងនឹងយកសេចក្តីទាយការណ៍
ទបស់សាលាខេត្តស្វាយទៀង និង ក្រសួងសន្តិសុខជាតិ (ប៊ូលីសពិសេស) មកចុះដូចបន្តបន្ទាប់
គ្នាដូចតទៅ :

សាលាខេត្ត
Salakhet de ស្វាយទៀង
№ ៦០៣ ក.ន.ប.ស.

ព្រះរាជអាណាចក្រកម្ពុជា
ROYAUME DU CAMBODGE

ស្វាយទៀង ថៅ, le ៨ មិនា 1970

Le Gouverneur, Chef de Province

ជ សូមបង្គំទូល អ្នកអង្គម្ចាស់ ខ្ញុបនាយកនគរបាលប្រចាំទី១ ទទួលបន្ទុកក្រសួងមហាផ្ទៃ.
ក្រុងភ្នំពេញ

កម្មវត្ថុ : អំពីឃាតុកនដែលញុពួកឈ្លួនយៀកកុងឱ្យចេញផុតពីដែនដីខ្មែរ ។

ទូលបង្គំ សូមបង្គំទូល អ្នកអង្គម្ចាស់ សូមទ្រង់ជ្រាបដូចតទៅ :

អំពីព្រឹត្តិការណ៍នៅសង្កាត់ស្វាយធំ ស្រុកស្វាយទែង កាលពីថ្ងៃអាទិត្យទី ៨ ខែមីនា ១៩៧០ ពេលម៉ោង ១០ ព្រឹក ចុះឃាតុមានដូចតទៅ :

ដោយអ្នកស្រុកនៅសង្កាត់ស្វាយធំ ស្រុកស្វាយទែង ឃានឃើញពួកឈ្លួនយៀកកុងដែលឃានត្រូវទំពួកខ្លួនឈ្មួញប្រាន់ចេញផុតពីដែនដីខ្មែរ កាលពីឆ្នាំ ១៩៦៩ ក្នុងគ្រឹការសម្តេចឪជាអម្ចាស់ ទ្រង់ស្តែចយាងមកសម្តោធតិលានដ្ឋាន និង បញ្ជាះសីមានៅវត្តពពាន បម្លាយ ៥.០០០ ម៉ែត្រពីខែត្រព្រៃវែង ឃានទិលមកលួចតាំងជាជំរុំនៅកែប្រទកន្លែងដដែលនោះវិញ កំនាំគ្នា ធ្វើឃាតុកម្មយ៉ាងសំឡតជាកន្លែនដោយមានការជំបជានជាក់ពិតឱ្យឈ្លួនយៀកកុងដកថយចេញពីទីកន្លែងទីកដីខ្លួនឱ្យអស់ក្នុងពេលនិទ្ទីបំផុត ។

ពេលដែលពួកឃាតុកនមានគ្នាប្រមែលប្រុំឃាន ៣០០ ជាក់ ដើរទៅដល់កែប្រទជំរុំពួកទាហ៊ាន ស្រាប់តែឮសូរកាំភ្លើងជាច្រើនគ្រាប់ឃាននុះទេឡើងចេញពីជំរុំឈ្លួនយៀកកុង ឃាតុកនយល់ហេតុការណ៍មិនស្រួលកំគ្រាបពួន តាមកន្លែងទៀងខ្លួន ដើមឡើយក៏ខ្លួន ។ ឈ្លួនយៀកកុងដែលមិនចង់ឱ្យឃាតុកនចូលទៅជិតជំរុំខ្លួនឃាន កំទ្រែស្រែកហាមឃាត់ពីចម្ងាយ ។ ឃាតុកនទាំងអស់ សុទ្ធតែមានចិត្តអង់អាច មានកំហឹងនឹងឈ្លួនយៀកកុងឈ្លានពានទឹកដី កំនាំគ្នាទត់សំទុកចូលជំរុំឈ្លួនយៀកកុង បើយទឹបអូសយកគ្រឿងសព្វាវុធ ដែលពួកទាហ៊ានឃាន់ឃាញ ឃានចំនួន ១១ ដើម គឺ :

១_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	បេអឹមចិន	PM	លេខ ១២០៨៨៦៣៥
២_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	_ដ_	PM	លេខ ១២១៨៣៣៤៣
៣_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	_ដ_	PM	លេខ ១២០៨៤៣០៥
៤_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	_ដ_	PM	លេខ ១១១០៦១៤០
៥_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	_ដ_	PM	លេខ ០១២១៥២
៦_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	_ដ_	PM	លេខ ១១០៤០៣៧៦
៧_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	_ដ_	PM	លេខ ១២១១៣៩៧៣
៨_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	អែមហ្គអឹម	FM	លេខ ៨៣៩៥១០
៩_កាំ	ភ្លើងយន្តតូច	_ដ_	FM	លេខ ៩៣១៥៥៥

១០_កាំ ភ្លើងយន្តតូច ម៉ែអហ្វអឹម FM លេខ ២២៥៥៩៧

១១_កាំ ភ្លើងយន្តធំ មីទ្រែលយ៉ឺរ 30 លេខ ១០០៤៩៩

ប្រអប់ដាក់គ្រាប់ខុប ៧ ប្រអប់ដាក់គ្រាប់មួល ២ គ្រាប់មួយរយ ១០០ ។

កាំ ភ្លើងដែលឃាត្រកនៅលើមាន១១ ដើមខាងលើនេះ ឃាត្រូវដាំមកប្រគល់ឱ្យអាជ្ញាធរស្រុកនគរបាលចំនួន ៥ ដើម គឺកាំ ភ្លើង សញ្ញា ចេរីអឹមចិន លេខ ១២០៨៩៦៣៥ _ ១២១៨៣៣៤៣ _ ១២០៨៤៣០៥ និងកាំ ភ្លើង ចេរីអឹមចិន លេខ ១១១០៦១៤០ ០១២១៥២ _ ១១០៤០៣៣៦ _ ១២១១៣៩៣៣ និងកាំ ភ្លើង សញ្ញា ម៉ែអហ្វអឹម លេខ ២២៥៥៩៣ និងកាំ ភ្លើង មីទ្រែលយ៉ឺរ ៣០ លេខ ១០០៤៩៩ ឃាត្រូវសង្កាត់ទង់ស្វាយទៀងទួលនគរបាលចំ។

តាមពិតមានដែលទួលពីអ្នកយកការណ៍ថា _ មានការខាយតម្លៃរវាងពលរដ្ឋខ្មែរជាឃាត្រកន _ និងពួកយួនយៀកកុង បណ្តាលឱ្យពួកឃាត្រកនម្នាក់មានទួលដែយ៉ាងស្រាល ចំណែកពួកយៀកកុង មានទួលជាច្រើនជាក់ ហើយត្រូវដកខ្លួនថយទៅព្រំដែនវិញអស់ទៅ ។

សូមគ្រងជ្រាប ។

ស៊ីញ ម៉ែហម_កែត_សាណា

ចម្លងជូន :

_ទីស្តីការក្រសួងសន្តិសុខជាតិ

_ទីស្តីការក្រសួងការពារលើផ្ទៃប្រទេស

សាលាខេត្ត	ព្រះរាជអាណាចក្រកម្ពុជា
SALAKHET DE ស្វាយទែង	ROYAUME DU CAMBODGE
N° ៦២៦ ន.ន.ប.ស.	

ស្វាយទែង ថ្ងៃទី ១១ មីនា ១៩៧០
Le Gouverneur, Chef de Province

ដ៏ សូមបង្គំទូល អ្នកអង្គម្ចាស់ ឧបនាយកទន្លេមជ្ឈិមទី១ ទទួលបន្ទុក ក្រសួងមហាផ្ទៃ ប្រចាំភូមិភាគ ភ្នំពេញ

កម្មវត្ថុ : ឃាតុកម្មដែលជួនយៀកកុងខ្សែថយចេញផុតពីដែនដីខ្មែរ ។

យោង : លិខិតខេត្តលេខ ៦០៣ ក.ន.ប.ស. ចុះថ្ងៃទី ៨-៣-៧០ ។

សូមបង្គំទូលប្រជួនតាមលិខិតដូចមានយោងខាងលើនេះ អំពីព្រឹត្តិការណ៍ ថៅស្រុកស្វាយទែង ដែលពួកឃាតុកម្ម ឃានកំចាត់យៀកកុងព្រមទាំងទឹបអូសយកកាំភ្លើងយន្តស្ម័យប្រភេទតូច-ធំ ចាន ១១ ដើមនេះ ថៅទីដងដែលទេវត្ត ថៅត្រពាំស្រុកក្នុងខេត្តស្វាយទែង មានធ្វើឃាតុកម្មទប់ស្កាត់ប្រជារាស្ត្រជាច្រើនរបួសធ្ងន់ ក្នុងមួយស្រុក ៗ ឃានប្រព្រឹត្តទៅ ថៅថ្ងៃអាទិត្យ ទី៨ មីនា ១៩៧០ ដោយមានចារឹកក្នុងបដាថា " ជួនត្រូវនៅគោរពបូរណភាពទឹកដីខ្មែរ ព្រំដែនខ្មែរ ដូចជាទង្វាភិក្ខុល ដើម្បីជុង ឃានប្រកាសជាខុទ្ធាទឹក ដោយត្រូវនៅដកខ្លួនឱ្យផុតពីដីខ្មែរ " ប៉ុណ្ណោះជាដើម ព្រមទាំងមានឃាតុសាចខិត្តច័ណ្ឌជាអក្សរខ្មែរ និង ជួន ដងមានជ័យដូចគ្នា ។ ពួកឃាតុកទាំងទទ្បាយឃានដាំគ្នាសំដៅ ទៅត្រង់កន្លែងណា ដែលមានជួនយៀកកុង លបលួចមកស្នាក់នៅ ។ ប្រជាពលទន្លេឃានសំដែងសេចក្តីក្តៅក្រហាយយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះពួកយៀកកុងឃានមកនៅ លើទឹកដី កម្មសិទ្ធិទប់ស្កាត់ខ្លួន ជាខ្សែខូចខាតដល់ប្រយោជន៍ទប់ស្កាត់ខ្លួន ។ ហើយប្រជាពលទន្លេ ឃានយល់ច្បាស់នូវគ្រោះភ័យទាំងអម្បាលមាណដែលពួកទន្លេការបួនខាងត្បូងទំលោភមកលើ ។

ថៅស្រុកទំនួល ដោយមានការកាំបាំងខ្លាំងពេក ឃាតុកទម្លាក់ក្នុងចំណោមនោះ ឃានដណ្តើមយកឃានកាំភ្លើង បើអីមួចិន ១ ដើមពីពួកយៀកកុង ។ កាំភ្លើង ១ ដើមនោះ មានលេខ ១២១៦៦៧២ ឃានទុកឱ្យជីវពលអ្នកដណ្តើមយ៉ោះ អ៊ុក-សួន ថៅកំពោតចូក សង្កាត់ តពីរសោម ស្រុកទំនួល ការដ៏ប្រើប្រាស់ការពារទស្រុកភូមិតទៅ ។

ឯកសារយោងថ្ងៃទី ៣ : ឯកឧត្តមប្រតិភូទៅ ដោយគ្មានខុបសត្ត និងត្រឹមថ្ងៃ ៧
ខែទី ២ ឆ្នាំ ។

សូមថ្លាយជាបម្រាមជាមួយនេះ រួបមត ៤ សន្លឹក ។

ស៊ីញ្ញ

ហែម កែត សាលា

ចម្លងជូន :
-ទីស្តីការក្រសួងសន្តិសុខជាតិ
-ទីស្តីការក្រសួងការពារទឹកដីប្រទេស

សាលាខេត្ត
ស្វាយទ្រឡង
លេខ ៦៧៤ កឧប.ស.

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ស្វាយទ្រឡង ថ្ងៃទី ១៥ ខែមីនា ឆ្នាំ ១៩៧០

ឧកញ៉ាលីចក្រីធិបតី អភិបាលខេត្តស្វាយទ្រឡង

សូមទូលបង្គំ អ្នកអង្គម្ចាស់ ឧបនាយកនរដ្ឋមន្ត្រីទី១ ទទួលបន្ទុកក្រសួងបរហា ថ្នៃ
ក្រសួងរឹទ្ធពល

កម្មវត្ថុ : ប្រតិកម្មទីនពួកជួនយៀកកុង ក្រោយឮតុកម្មថ្ងៃទី ៨-៣-៧០។
យោង : លិខិតខេត្តលេខ ៦២៦ កឧប.ស. ចុះថ្ងៃទី ១១-៣-៧០។

ទូលបង្គំ សូមបង្គំទូល អ្នកអង្គម្ចាស់ សូមទ្រង់ជ្រាបដូចតទៅ :

អភិបាលស្រុកស្វាយទាបបានជូនពត៌មានមកថា ក្រោយពេលឮតុកម្មថ្ងៃទី ៨-៣-
៧០ ពួកជួនយៀកកុងមានធ្វើសកម្មភាព ៣ និងមានធ្វើប្រតិកម្មទៅកន្លែងខ្លះ ដី :
-បានទីលូពួកឮតុកតេជើងតាតនៅខាងដើងថ្ពិកងវាជតម្រួតទៅផ្លូក
លង្កា ៥ច្រកទម្ងន ពួកយៀកកុងបានលួចជកយក ១ ផ្នែងទៅឮត ។

-ពួកជួនយៀកកុងនៅម្តុំព្រៃឫទាំង សង្កាត់ពងគីត ព្រៃតាថន ព្រៃតាប៊ុន ព្រៃតាមូល សង្កាត់ច្រកតម្មុស និងនៅសៀនតាមព្រំដែនខាងលើពួកវៀតនេរួបចំគ្រឿង សាស្ត្រាវុធតូច-ធំ ឆ្ពោះមុខមកដីខ្មែរ និងផ្ទះអ្នកស្រុកជើងចាំងអស់ ។

-នៅថ្ងៃទី ១១-៣-៧០ នៅម្តុំព្រៃឫទាំង សង្កាត់ពងគីត ម្តុំព្រៃតាថន សង្កាត់ច្រកតម្មុស ម្តុំព្រៃទួលត្រាច សង្កាត់ឫទីត ក្នុងស្រុកស្វាយចាច ពួកជួនយៀកកុង មានជាអ្នកក្រុងភ្នំពេញជាង៣សាជួន និងមានឡានសួនយោធាកញ្ជើរទៅម្តង ៣ ក្រោយពេលដែលនិយាយចប់ តែការនិយាយយោលបានៈ មិនដឹងជានិយាយពីកិច្ចការអ្វី ព្រោះនៅឆ្ងាយស្តាប់ពុំច្បាស់។

ទិដ្ឋាការណ៍នុញ្ញាតិឲ្យពួកជួនយៀកកុង និង គ្រួសារទាំ កំពុងតែប្រញាប់ត្រឡប់ទៅ ចូលបង្គំនឹងថ្វាយពត៌មានជា ព្រះជ្រាប ។

ស៊ីញ៉ែ

ខែម កេត សាលា

ចម្លងជូន :

-ទីស្តីការក្រសួងសន្តិសុខជាតិ

-ទីស្តីការក្រសួងការពារជាតិ

សាលាខេត្ត

ស្វាយទែង

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

លេខ ៦៨៣ កបប.ស.

ស្វាយទែង ថ្ងៃទី ១៥ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧០

ខុកញ៉ាំលីបក្រឹតិបតី អភិបាលខេត្តស្វាយទែង

សូមបង្គំទូល អ្នកឧកញ៉ាសុ ឧបនាយកនដ្ឋមន្ត្រីទី១ ចលួលបង្គំក្រសួងមហាផ្ទៃ

ក្រុងភ្នំពេញ

កម្មវត្ថុ : អំពីពួកយៀកកុងឈ្លានពានមកនៅលើដែនដីខ្មែរ ។

យោង : សារចូលលេខទីស្តីការនាយកនដ្ឋមន្ត្រីលេខ ២៨ ចុះថ្ងៃ១១-៣-៧០.

សូមទូលបង្គំ សូមបង្គំទូល អ្នកអង្គម្ចាស់ សូមទ្រង់ជ្រាបដូចតទៅ ៖

អំពីទេវតាយក្សកុងឈ្លានពានលើទឹកដីខ្មែរ តាមព្រំដែនក្នុងខេត្តស្វាយទៀង ប្រជារាស្ត្រមានសេចក្តីធុញទ្រាន់ទៀរណាយខ្លាំង ព្រោះខ្លួនឯងទទួលរងភ្លាមគ្រោះដាច់ថ្លើមលើកថ្លើមគ្រា ហើយកិនបបួមគ្នាបណ្តេញទុញប្រាន "ពួកយក្សកុងឱ្យទុះទៅទឹកខ្លែង ពួកយួនយក្សកុងនេះឯងថយពីកន្លែងមួយទៅ ទៅកន្លែងមួយទៀត ជួនកាលវាមិនព្រមចេញតែម្តង ។ ដោយឃើញអាកប្បកិរិយាយួនយក្សកុងឈ្លានពាននេះ ដូច្នេះប្រជារាស្ត្រនឹងជីវិតកំនាំគ្នាផ្ញើបជារាជាតិចែង ក្នុងកម្មកាលពីថ្ងៃទី ៨ មីនា ១៩៧០ នោះទៀង ។

មកដល់ថ្ងៃទី ១៣ មីនា ១៩៧០ ឃើញថាលទ្ធផលចេះតែក្លាយបន្តិច ពុំដោយប្រជារាស្ត្រតាំងចិត្តទឹងជំហរនឹងបណ្តេញឱ្យយួនយក្សកុងនឹងត្រួសារវាថយចេញឱ្យអស់ពីទឹកដីខ្លួនៗ កន្លែងជំទុំថ្កែលដេញក្លាយជាដូចមានគំនួសនៅលើដែនដីសញ្ញាឆ្កួតក្រហម ។ តែចាប់តាំងពីថ្ងៃទី ១៤-១៥ មីនា នេះ អាកប្បកិរិយាពួកនេះហាក់ដូចជាមានសភាពទឹងត្អឹងទៀងទិញ ដោយវាមានទៀបកាំភ្លើង តូច-ធំ ជាក់ចែងមុខមកកងកម្លាំងយើង ជាទង្វើបង្ហុងប្រយុទ្ធ ដែលជាអំពើផ្ទុយនឹងសារទូរលេខ នៃ ទីស្តីការនាយកដ្ឋានមន្ត្រី ដែលអាជ្ញាធរខេត្ត-ស្រុក-សង្កាត់ បានតាមទៅដល់ពួកវាឱ្យថយចេញផុតពីដីខ្មែរជាងយូរទេលាព្រឹកថ្ងៃទី ១៥ មីនា ១៩៧០។

១.- ស្រុកមាសថែក

ក្រោយពីកងកម្លាំងយើងបង្ខំឱ្យទុះទៅខ្មែរបង្ហាចេញ ពួកនេះនឹតនឹតចូលមកឯទីតាំងទ្រើនទៅទិញ មានដល់ចំនួនប្រមាណ ៣.០០០ នាក់ ហើយពួកយួនយក្សកុងទាំងនោះទ្រើនតែយួនខាងជើង " Nord Viêtnam " មានកាំភ្លើងធុនធ្ងន់គ្រប់ធុន ហើយវាថែមទាំងហាមឃាត់មិនឱ្យកងកម្លាំងយើងចូលទៅកាន់ទីជំទុំវាផង ។ យួនយក្សកុងវាមានពោលពាក្យយោសនាថា នៅពេលសម្តេចឪមិនទៅក្នុងប្រទេស មានទ័ពជនខ្លះ អាមេទិ-កាំងបានទិញបានដើម្បីចំបែកយួនឯងខ្មែរ វាពោលបន្តែមថា បើសិនសម្តេចឪឱ្យវាចេញតែមួយម៉ាត់ វានឹងចេញភ្លាម មិនព្រមរត់ពេលដេញវាទេ ។ ពួកយក្សកុងទាំងនេះបានតាំងជំទុំនៅក្នុងដីខ្មែរ តាមព្រំដែនចូលមកមានចម្ងាយពី ១.៥០០ ម៉ែត្រ ទៅ ២.០០០ ម៉ែត្រ។ ត្រង់ពាមមេត្រី សង្កាត់អំពិល ដូចមានគំនួសក្រហមពេញចង្កុលបង្ហាញ លើដែនដីស្រាប ។

២.- ស្រុកទំនួល

នៅសង្កាត់គគីសោម ត្រង់តំបន់ហៅ ទុងថើរ និងព្រៃប្រសិតកម្រាលប្រហែល ២.០០០ ម៉ែត្រ ជាប់និងព្រៃប្រឡាយដែន នៅកន្លែងនោះមានក្រុមខ្មាមខ្មែរក្រហម

ទៅជាមួយផង គ្នាវាមានចំនួនប្រចៀល ១០០ នាក់ទៅ ពុងទៀន ថែលចៀលមកក្នុងមុខ ទៅទៃព្រៃប្រសិតជាប់និងទៃព្រៃព្រំថែន មានគ្នាវាប្រមាណ ១.០០០ នាក់ ។ ពួកទាំងនោះ លន្យាថាទុះទៅចេញ តែវាចែជាបន្តែមកងចិពនឹងទីផឹនបៀបសមយុទ្ធ ប្រមាំងមកវកជើងទិញ ។

៣.- ស្រែកស្ងាយចាប

ត្រង់ម្តុំទៃព្រៃទាំង នឹង ធ្លក នឹង អូរទាំង ខាងជើងថ្នល់ជាតិលេខ ១ ពួកវាថែលមានគ្នាប្រចៀលផ្លែទៅ ២.០០០ នាក់ ឮពពន្យុះគ្នាវាថែលជាវាស្តែ ឱ្យដម្រុលមកមុខចើយឮពនចោលស៊ីមកថ្មា ចើខ្លែទហ៊ានវាយវា ទាំនឹងតបត ផ្តើឱ្យទៅជាប្រទេសលាវ ចិ២.។ ចែក៏ខាងត្បូងថ្នល់ជាតិលេខ ១ ក្នុងសង្កាត់ឮទឹត មុនថ្ងៃទី ១៣ មីនា កងកម្លាំងជើងឮពនទុះទៅជំទុំវាឮពនប្រមាណ ៥០ តែចាប់ពីថ្ងៃ ១៣_១៤ មីនានេះមក ពួកវាបញ្ជូនអាកបប្បកិរិយាទឹងត្តឹងទៅទិញ ដោយទៀបចំអាវុធធុនធំទៅត្រង់កន្លែងហៅ ចូលត្រាច ចម្ងាយប្រមាណពី ២.០០០ ម៉ែត្រ ទៅ ២.៥០០ ម៉ែត្រ ឯស្តើថែលជាគ្រួសារទាំឮពនទៅនៅតាមមាត់ទៃព្រៃកហៅថា ចូលតានក ។ ទៅចូលត្រាច ចិពវាមានប្រចៀល ៣០០ នាក់ ឯចូលតានក មានប្រមាណ ១.៥០០ នាក់ឬកទាំងគ្រួសារទាំផង ។

៤.- ស្រែកចន្ទ្រា

ចាប់ពីពេលថ្ងៃឮតុកម្មមក កងកម្លាំងជើងឮពនទុះទៅអស់ជំទុំចំនួន ១៣០ ខ្លួន ទៅមុខប្រលាង ត្រង់តាឆយ ទឬតមកមុខសង្កាត់ មេសង្វក អស់ជំទុំ ៦០ ខ្លួន ទៅត្រង់ចូលសង្កែន សង្កាត់ទ្រៃសអស់ ៥០ ខ្លួនទៅកោះកប្បាន ។ ចើយពួកទាំងនេះឮពនថយចូលទៅជ្រកទៅត្រង់ចុងចំពុះឮ ក្នុងទីចោះ ពួកយួនទាំងនោះទ្រើនតែយួនខាងជើងមានគ្នាប្រចៀលពី ៣.០០០ ទៅ ៤.០០០ នាក់ ។

៥.- ស្រែកកំពង់ចា

មកដល់ថ្ងៃមានព្រឹត្តិការណ៍ឮតុកម្ម កងកម្លាំងជើងឮពនទុះទៅនឹងទុកប្រាន ពួកយួនយៀកក្នុងទៅត្រង់តុមាំ សង្កាត់ទ្លោតប្រចៀល ៣០០ នាក់ ប៉ុន្តែនៅដប់ព្រឹងសង្កាត់ថ្មី ពួកវាមិនព្រមចុយ វាមានដឹកលេនផ្លាន ចើយដាក់ការណុងចែបទមុខរកចើងទិញ គ្នាវាទ្រើនតែពួកយួនខាងជើងមានប្រចៀល ៥០០ នាក់ ។

៦.- ស្រែកស្ងាយទៀង

ទៅភូមិដីឬស្តី សង្កាត់កំពង់ចំទៀង ថែលមានចម្ងាយប្រមាណ ២០០ម៉ែត្រ

គ្នាទាំងមានចំនួន ៤០០ ផាក់ មានផ្ទះពេទ្យ ៣ ខ្នង មានបុគ្គលិកពេទ្យ ១១ ផាក់ ។ នៅភូមិតាន្ទូ សង្កាត់ចំបក់ ចម្ងាយប្រមាណ ៤០០ ទៅ ៥០០ ម៉ែត្រ ពីខែ្សព្រំដែន ពួកទាំងមានគ្នាប្រមាណ ៨០០ ផាក់ ។ នៅភូមិសំរោង សង្កាត់គ្រួស មានគ្នាប្រមាណ ៩០០ ផាក់ ទីនេះស្ថិតនៅចម្ងាយប្រមាណ ២.៥០០ ម៉ែត្រពីព្រំដែន ។ នៅភូមិត្រោក សង្កាត់ស្វាយធំ ដែលមានចម្ងាយពីព្រំដែនប្រមាណ ៣.៥០០ ម៉ែត្រ មានអ្នកទទួលពិការប្រចៀល ១០០ ផាក់ និង ៣ មា មានទីពប្រមាណ ១៥០ ផាក់ មានកាំភ្លើងត្រង់ធុន និងមានជំនុំប្រជារាស្ត្រមានខ្មមប្រចៀល ៦០០ ខ្នង មានចម្ងាយពីខែ្សព្រំដែនប្រមាណ ១.០០០ ម៉ែត្រ។ តែពួកនេះ កំពុងទៅប្រុងផ្ទៃដំណើរចេញ ។

សារទុបសេចក្តី ខ្ញុំលបង្គំថ្វាយកត់សំគាល់ឃើញថា ព្រមជាមួយអាកប្បកិរិយាទឹងត្អឹង ឈ្លានពាន ពួកយួនយៀកកុង ថ្វាយផ្ទៃលង្ក្រាមចិត្តសាស្ត្រ ដោយទម្លាក់ទោសទូទំអំពើដែលយើងផ្ទៃ ដើមឡឺការពារ ចូរណាពាទីកដីដើង ឯកទាជ្យ អាព្យាក្រិត្យ យើងខ្ញុំទៅជាអំពើដែលមានក្រុមបទទេសណាមួយដឹកនាំទៅវិញ ។

ទ្ធោះពួកនោះដឹងថា ចប្បាប់អត្ថទជាតិបង្ខំខ្ញុំពួកទាំងម្ខាក់អាទុំធប្រគល់មកអាជ្ញាធរខែ្មរ ក្នុងពេលដែលទាំងត្រូវបរាជ័យទត់ចូលមកក្នុងទីកដីខែ្មរកំដោយ កំទាំងនៅតែប្រកាន់អាកប្បកិរិយាទឹងទូលប្រឆាំងមកលើកងកម្លាំងយើងវិញ.. ទោះបីយើងព្រមាន ខ្ញុំទាំងយចេញ ខ្ញុំអស់ពីទីកដីខែ្មរដាំងណាកំដោយ បើការណាទាំងពុំព្រមប្រគល់កាំភ្លើង និងផ្ទៃដាឈ្លើយសង្គ្រាម ឬ ជនភៀសខ្លួននៅក្រោមខ្ញុំទាំងទាជនដ្ឋាភិបាលយើង ។

លើកព្រឹត្តិការណ៍ថ្ងៃ ៧ នេះ ខ្ញុំលបង្គំថ្វាយបញ្ជាដល់អាជ្ញាធរ ស្រុកសង្កាត់ កងអាសាស្ត្រ ជីវពល កងរាជតម្លួក និង ទាហាន ដែលចូលមកទួបទួមក្នុងការច្រៀសយំអាតព្រំដែន ខ្ញុំទបំពល់ពេញទំហឹង កុំខ្ញុំទាំងចូលមកដល់ភូមិអ្នកស្រុកថ្មាន.. ព្រោះថាសព្វថ្ងៃទាំងនៅមុខភូមិអ្នកស្រុកនៅទេឡើយ ទំនាំព្រះរាជដ្ឋាភិបាលដ្តល់អាវុធល្អ ៗ និងខ្ញុំថ្មានយ៉ាងហោច ២០០ ដើម ក្នុងមួយសង្កាត់នៅទល់ដែន ដែលខ្ញុំលបង្គំផ្ញើសំរួមពរដល់ ព្រះរាជដ្ឋាភិបាលខ្ញុំដ្តល់ដល់ប្អូនជនយើងនៅពេលដ៏ខ្លីខាងមុខ ដើមឡឺជាជំនួយកម្លាំងដល់កងទ័ពយើងក្នុងការទុំ្ញប្រាន ពួកឈ្លានពានទាំងនោះ ។

សូមថ្វាយរជាបំមកជាមួយនេះ :

- ដែនថ្ងៃទ្ធត្តស្វាយទ្រាំងចង្អុលបង្ហាញកន្លែងដែលកងកម្លាំងយើងទុំ្ញប្រានទាំងដែលជាកំសញ្ជាន្តក្រហម និង ជ កន្លែងដែលទាំងក្រាញទៅដែលជាកំសញ្ជាក្រហមពេញ ។

ចម្លងជូន -ទីស្តីការទាយកទួមន្ត្រី

ហត្ថលេខា : ខែម ភែត សាណា

Nº-41-AP/X

TELEGRAMME OFFICIEL

Gouverneur Svayrieng à Minintérieur

P.Penh.

NRC que ce jour 17-3-70 à Prasaut Mille Cinq cents environ de lycéens se sont manifestés dans le quartier de Prasaut entre 7h30 et 9h30 contre présente troupe Vietcong dans territoire Khmer stop quelques dégats matériels causés aux boutiques du centre ont été relevés stop à Châk chef lieu srok RUMDUOL mille lycéens ont défilé dans les rues de Châk entre 7h30 et 8h30 dégats matériels insignifiants stop A.Chipou Chef lieu Srok Svaytiep mille manifestants composés de la population des Sangkats environnants ont défilé dans les Rues du centre Chipou entre 11h et 13h30 et ont causé quelques dégats matériels aux boutiquiers de la place stop mille collègiens de Svay-Chrum se sont manifestés dans centre Tasuos et Krolkor de 7h30 à 11h00 et ont causé quelques dégats matériels stop rapport détaillé suit stop end./-

---

Nº 447 APX/ COPIE CONFORME TRANSMISE à

S.A.Ministre des Affaires Etrangères.
Sahachivin Secrétaire d'Etat à l'Education Nationale
- Secrétaire d'Etat à l'Intérieur chargé de la sécurité nationale.
- Secrétaire d'Etat à l'Intérieur chargé de la défense en surface.
- Sous -Secrétaire d'Etat à l'Information
- Gouverneur de la Ville de Phnom-Penh.
- Commissaire Général de la JSRK.

PHNOM-PENH, LE 17 MARS 1970

P.LE PREMIER VICE PRESIDENT DU CONSEIL DES MINISTRES CHARGE DE L'INTERIEUR,

Signé : illisible

ព្រឹត្តិប័ត្រពត៌មាន

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ក្រសួងសន្តិសុខជាតិ
ប៉ូលិសពិសេស

លេខ ១១៥១ _សជ.បព.ជប.ស.

កម្មវត្ថុ : ចាត់កម្មវិធីកំចាត់ពួកយៀកកុងឱ្យចេញពីដែនដីខ្មែរ ។

ប្រភព : ក.ខ. ស្វាយទែង.

កាលពីថ្ងៃទី ១៧_៣_៧០ មានសិស្សានុសិស្សជាច្រើនរាប់ពាន់នាក់ ចូលធ្វើបាតុកម្ម ចេញពីអនុវិទ្យាល័យកំពង់ចក ស្រុកទំនួល អនុវិទ្យាល័យ ប្រស្ងួត និង ជីភូ ស្រុកស្វាយចាប និងអនុវិទ្យាល័យ ស្វាយជ្រំ ស្រុកស្វាយទែង ដើម្បីប្រឆាំងពួកយៀកកុងឈ្លានពានទឹកដីយើង។

ក្រុមបាតុកម្មបានដង្ហែជាក្បួន ដោយមានការជំរុញដាស់តឿនស្លោកថា " ជនរួមសម្ព័ន្ធខ្មែរ " អាចារ យៀកកុងឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរនៅទូទាំងព្រះ រាជ ខ្លួន ហើយបានវាយលុកចូលទៅក្នុងផ្ទះពួកអាណិកជនជាតិចិន_ហ្សួន ដែលមានទីស្នាក់ការខាងយៀកកុង នៅទីប្រជុំជនកំពង់ចក ស្រុកទំនួល ទីប្រជុំជនជ្រោយប្រស្ងួត និង ជីភូ ស្រុកស្វាយចាប ទីប្រជុំជនកំពង់តាសួស សង្កាត់ស្វាយជ្រំ និង ទីប្រជុំជន សង្កាត់ក្រាលគោ ស្រុកស្វាយទែង ក្នុងខេត្តស្វាយទែង ។ ពួកបាតុកម្មបានប្រមូលទ្រព្យសម្បត្តិជាច្រើនចេញពីផ្ទះ និងពួកអាណិកជនជាតិ_ចិន នៅទីប្រជុំជនដូចខាងលើនេះ ដុតបំផ្លាញចោលអស់ជាច្រើន ។ ជាបន្ទាន់នោះ កងកម្លាំងការពារសន្តិសុខយើងបានចាត់ក្រមទីកន្លែងខាងលើ ចូលចេញទៅផ្ទៃអន្តរាគមន៍ដើម្បីឱ្យមានភាពប្រែប្រួលជាបន្ទាន់ ។ ពត៌មានដឹងបញ្ជូនជាបន្តទៅទៀត ។

ភ្នំពេញ , ថ្ងៃទី ១៨ មិនា ឆ្នាំ ១៩៧០

ជ.ទន្ទនលេខាធិការ ក្រសួងមហាផ្ទៃ ទទួលបន្ទុកក្រសួងសន្តិសុខ
ជាតិ និង ព.ប.
ជាយកក្រុមសន្តិសុខជាតិ
ហត្ថលេខា : លី ង្ហ៊ីរ

គម្យដ្ឋាន :

-ទីស្តីការនាយកដ្ឋានមន្ត្រី
-ក្រសួងមហាផ្ទៃ
-ក្រសួងការពារជាតិ
-ក្រសួងការបរទេស
-ក្រសួងការពារលើផ្ទៃប្រទេស។

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

ក្រសួងសន្តិសុខជាតិ ប៉ូលិសពិសេស
លេខ ១១៦៤ សជ បព ជឧ ស
អា ថ៊ី កំ ថ្មំ ឯ
ប្រញាប់ណាស់

ព្រឹត្តិប័ត្រតែមាន

កម្មវត្ថុ : អំពីឃាតុកម្មទប់សិស្សានុសិស្សជាប្រឆាំងនឹងពួកយៀកកុង។

ឯកសារយោង : ក.ន. ស្វាយទែង ។

នៅថ្ងៃទី ១៨-៣-៧០ វេលាម៉ោង ៧.៣០ នាទី ក្រុមសិស្សានុសិស្សជាច្រើនរយនាក់នៅអនុទិវ្យាល័យព្រះបិតាអប់រំជាតិចំបក់ ស្រុកស្វាយទែង និង អនុទិវ្យាល័យកំពង់ត្រាច ស្រុកនមាសមែក ឃុនដាំគ្នា ផ្តើរហែតុកម្មដើរញុះញង់ពួកយៀកកុងឱ្យឈប់ចេញពីដែនដីខ្មែរ។ ពួកឃាតុកទាំងពីរក្រុមឃុនចូលវាយលុកផ្ទះចិន-ជួន ខ្លះដែលស្ថិតស្វាលនឹងក្រហមនៅតាចមណ្ឌលទែង ពុំខ្លាន ។

ក្រុមឃាតុកទនៅសង្កាត់ត្រួស និង ឈើទាល ស្រុកស្វាយទែង ឃុនចាប់នៅវេលាម៉ោង ១២.៣០ នាទីនាថ្ងៃដដែល ។ ចំណែកក្រុមឃាតុកទនៅជង្រុកកំពង់ត្រាច ស្រុកនមាសមែក ឃុនចាប់នៅម៉ោង ៩.៣០ នាទី ។

ពួកឃាតុកទាំងពីរក្រុម ឃុនចាំបែកជួនគ្នាទៅវិញ ដោយស្ងប់ស្ងៀម ។ ឯកងកម្លាំងដើរនៅបន្តការយាមល្បាតយ៉ាងសកម្មពីរដងនឹងជួនពតីមានជាបន្តមកទៀត ។

ភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី ១៩ មិនា ១៩៧០

ជ.ទន្ទ្លេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃ ទទួលបន្ទុកក្រសួងសន្តិសុខជាតិ និង ត.ប.
ជាប់ជាកក្រុមសន្តិសុខជាតិ
ហត្ថលេខា : លី ង្ហ៊ីវ

គម្រប់ជ្ជាន :
-ទីស្តីការទាហ៊ុកទន្ទ្លេមន្ត្រី
-ក្រសួងមហាផ្ទៃ
-ក្រសួងការពារជាតិ
-ក្រសួងការបរទេស
-ក្រសួងការងារលើផ្ទៃប្រទេស
-អ យ ខ គ កឯ.

ទីស្តីការទន្ទ្លេមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ
លេខ ៥២៩ កឧប ស

ប្រញាប់ណាស់
ការសម្ងាត់

ចម្លងត្រឹមត្រូវតាមដើមបញ្ជូនមក:
-សហជីវិន ទន្ទ្លេខាធិការក្រសួងអប់រំជាតិ
-សហជីវិន អនុទន្ទ្លេខាធិការក្រសួងឃោសនាការ
-សហជីវិន អភិបាលក្រុងភ្នំពេញ
-សហជីវិន អគ្គស្នងការទីប្រឹក្សាជំនាញសង្គមជាមួយខ្មែរ

ភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី ២១ ខែមិនា ១៩៧០
ជ.អ្នកអង្គម្ចាស់ ឧបជាយកទន្ទ្លេមន្ត្រីទី១ ទទួលបន្ទុកក្រសួងមហាផ្ទៃ
ហត្ថលេខា : ឃែម-ខាសន-
ឧត្តមមន្ត្រីថ្នាក់លេខ៣

សាលាខេត្តស្វាយទ្រឡង
លេខ ៧៦៧ កនប.ស.

ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា

ស្វាយទ្រឡង ថ្ងៃទី ២១ ខែ៣ ឆ្នាំ ១៩៧០

ខ្ញុំសូមជម្រាបជូនលោកជំទាវ អភិបាលខេត្តស្វាយទ្រឡង
សូមបង្គំទូល អ្នកអង្គម្ចាស់ ឧបនាយកទន្ទមន្ត្រីទី១ ទទួលបន្ទុក ក្រសួងមហាផ្ទៃ.
ក្រសួងព័ត៌មាន

កម្មវត្ថុ : ស្ថានភាពពួកយៀកកុងនៅតាមព្រំដែន ។

យោង : លិខិតខេត្តលេខ ៦៨៣ កនប.ស. ចុះថ្ងៃទី ១៥-៣-៧០.

ទូលបង្គំ សូមបង្គំទូល អ្នកអង្គម្ចាស់ សូមទ្រង់ជ្រាបដូចតទៅ :

នៅតាមព្រំដែនខេត្តស្វាយទ្រឡង ជាមួយនឹងប្រទេសយៀកណាម ពួកយៀកកុង ដែលច្បាងចូលមកស្នាក់អាស្រ័យនៅក្នុងដីជើងនោះ ពុំបានដកថយចេញពីក្នុងដីជើងនៅទេ ។

ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី ១៥-៣-៧០ រហូតមក ស្ថានភាពពួកយៀកកុងនៅតាមព្រំដែនពុំបានមានការប្រែប្រួលនៅទេ ។ ពួកយួនយៀកកុងនៅតែប្រុងប្រៀបត្រៀមខ្លួនប្រុងនឹងតបតនឹងកងកម្លាំងជើង ។

ទូលបង្គំ ច្បាបញ្ជាក់ឲ្យដឹងម៉ាត់ទៅអាជ្ញាធរស្រុក ឱ្យខិតខំរួបរួមជាមួយ នឹងកម្លាំងខេមរៈភូមិន្ទ-កងរាជតម្រួត-ដីទំនល បន្តការប្រាបពួកយួនឈ្លានពានទាំងនេះ ថែរក្សាសន្តិសុខកុំឱ្យពួកយួនយៀកកុងទុកចិលចូលមកក្នុងដីជើងបន្តែមទៀត ។

ក្នុងក្របខ័ណ្ឌនៃការប្រាបពួកយួនយៀកកុងទាំងនេះ ទូលបង្គំច្បាបញ្ជាទៅអាជ្ញាធរស្រុកឱ្យហាមឃាត់ដាច់ខាតកុំឱ្យប្រជារស្ត្រទៅចាក់ទងជាមួយពួកយួនយៀកកុងទាំងនេះជាពិសេសផ្តល់ស្បៀង ។ ដើរញ្ញាវិធានការណ៍នេះច្បាលទ្ធផល ដោយឥឡូវនេះ ពួកយួនយៀកកុងរាគន្ត្រើន មានការអត់ឃ្លាន មានខ្លះមានបំណងនឹងរត់ទៅស៊ីចុះចូលនឹងពួកយួនវិញ ។

សូមទូលបន្តែមទៀតថា ពួកយួនយៀកកុង ឥឡូវនេះហាក់ពុំដើរញ្ញាបញ្ជោញសកម្មភាពទៅទេ តែពួកគាត់នៅប្រុងប្រៀបទប់ចំការភ្លើងធុនធ្ងន់ ពុតចាប់មកលើជើងវិញជាដាច់ខ្ចី ។

ចម្លងជូន : -ទីស្តីការក្រសួងសន្តិសុខជាតិ.
-ទីស្តីការក្រសួងការពារលើផ្ទៃប្រទេស.

ហត្ថលេខា : ខែម តែត សាណ

សេចក្តីសង្កេត ។

យើងគួរកត់សំគាល់ឃើញថា ចាប់តាំងតែពីមានការទទួលអាវុធរួលជាមួយយួកកុងត្រូលខាងជើង ជាឆ្នាំ ១៩៣០ រៀងមកខេត្តជាជាប់ព្រំដែន ដូចច្បាស់ទៀបទាប់ពីខាងវៀតមួចមកហើយនោះ ហាក់ដូចជាមានតែលោក ចឹមម៉ុកសាណា ជាអភិបាលខេត្តស្វាយទៀងដំនាក់នោះ តែដែលលោកមានការយកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំងជាងអភិបាលខេត្តឯទៀត ក្នុងទឹងនេះ តាមការស្រាវជ្រាវទុកឯកសារនៅក្រសួងមហាផ្ទៃ ។

លោក ចឹមម៉ុកសាណា លោកបានដួនសេចក្តីរាយការណ៍ទៅលើខេត្តលោកក្នុងការអនុវត្តនិបញ្ជាទៅលើទង្វាភិបាលក្តី ក្នុងការស្មោះត្រង់ទៅលើលោកចំពោះប្រទេសជាតិដូចជាមានសេចក្តីល្អាឥរិយាបថទាក់ទងជាមួយនឹងពួកយៀកកុងត្រូលខាងជើង រៀងតាមព្រំដែនខេត្តដែលលោកការពារ ពីព្រោះថា ក្នុងពេលនោះមាន អភិបាលខេត្តខ្លះផ្ទុយទៅវិញ លោកមិនមែនទាំងតែផ្ញើតាមបញ្ជាទង្វាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិផង ទើបែមិនបានជួយរាយការណ៍ពីស្ថានការណ៍នេះ មកក្រសួងមហាផ្ទៃផង ដូចជា លោក ញ៉ាន ធេង (អភិបាលខេត្តកំពង់ចាម ជំនាន់នោះ) និង លោក ចឹម ផុង (អភិបាលខេត្តកណ្តាលជំនាន់នោះ) ។ ដោយសារលោកទាំងពីរនេះបានទទួលកម្រៃផង ឬ ពីព្រោះគាត់មិនដឹង ឬ ក៏ដោយសារលោកទាំងពីរនេះយល់ថា លេខាចសឹងឆ្ន ជាព្រះបិតាយៀកកុងត្រូលទេ ក៏មិនដឹង ប្រាប់ថាលោកមិនបានជួយខុសត្តូវយៀកកុងយ៉ាងសកម្មទៅវិញ ។

ត្រង់ណេះ យើងឃើញថា ឈ្មោះ ចឹមម៉ុកសាណា អាចកត់ចូលក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរឆ្នាំ ១៩៣០ ប្រាប់ ។

បាតុកម្មប្រឆាំងយៀកកុង-យួនខាងជើងនៅភ្នំពេញ

បាតុកម្មទៅខេត្តស្វាយទៀង ចាប់ពីថ្ងៃទី ៨ មិនា ១៩៣០ និងថ្ងៃចន្ទាប់មកទៀត ប្រាប់ថាលើលួងមកដល់ទង្វាភ្នំពេញ ចាប់ពីថ្ងៃទី ១១ មិនា ១៩៣០ នេះតែម្តង ។

ថ្ងៃពុធ ទី ១១ មិនា ១៩៣០ គឺជាថ្ងៃដែលត្រូវចូលប្រវត្តិសាស្ត្រ ។

នៅទីក្រុងភ្នំពេញទាំងមូល ប្រជារាស្ត្រគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ជាពិសេសនិស្សិតជនយុវតី (ដែលជាសេចក្តីសង្ឃឹមដ៏ធំធេងរបស់ប្រទេសខ្មែរនៅអនាគត) ព្រមទាំងព្រះសង្ឃជាច្រើនរូបអង្គផង ប្រាប់ថាបានប្រមូលផ្តុំគ្នាពីគ្រប់ជ្រុងជ្រោយយ៉ាងណែនណាន់ (៥០.០០០ ? ៦០.០០០ នាក់ ?) តម្រង់ទិស ទៅបើកទង្វាភ្នំពេញ ដើម្បីផ្ញើមហាបាតុកម្ម

ដីគស្ចារទ្យមួយ ប្រទាំងនឹងជួនយៀកខុង ប្រទាំងនឹងជួនខាងជើង ដែលវាបួនយកទឹកដី កេរ្តិ៍ ដំណែលដីកំសត់របស់ជួនតា ជើង... ។

បងប្អូនឮគុកនជា ត្រើនម៉ឺនណា ចេញពីត្រចៀកប្រកល្អកនៃនផ្ទៃជាដីមាន តា ជំ បងជាជា ត្រើន ដែលសរសេរសម្តែងនូវនន្ទនៈដ៏ក្លិងម៉ា ៖ សុំឱ្យយៀកកុងថយចេញពីដីខ្មែរ កុំឱ្យមានតស្នាតផ្ទៃបខ្មែរ ។ ខ្លះទៀតការជំបជា ប្រួងប្រាង ដែលមានជាទឹកជាអាទិថា

" Go Home ! Vietcong ! N.V.C !
Laissez nous en paix !
Nous demandons des Armes pour bouter les Vietcong!
Dirtysily Vietcong !

យៀកកុងចេញពីដីខ្មែរជា ប្រញាប់ ជើងជាយុនជនខ្មែរ.. មិនឱ្យជួនផ្ទៃ តាមចិត្តលើដីខ្មែរទេ ។ ល ។ ជាពិសេស ប្រទាំងនឹងលោក ជាំ ជ្បាំង ជុង នផ្ទៃ មន្ត្រីទី១ នៃនយៀកណាមខាងជើង កុំឱ្យមកការជស្រុកខ្មែរ... ។

ក្បួនឮគុកនឮនជំងឺស្លែជា ទៅ វាយសុកចូលកំទេចប្រជា ប្រជា ទៅស្ថា នទូត ជួនយៀកកុង ជាដ្ឋីវិសម្តែច ច្បាំន និងស្ថា នទូតជួនខាងជើង ស្ថិតទៅតាមមហា វិថីព្រះឮចមុនី_ វិងរ្ស ។

ជើងសង្កេតឃើញឮគុកនឮនជុំតនវជ្ជនបសស្ថា នទូតនេះជា ត្រើនត្រៀង និង ត្រៀងសម្តា នះ ជង្រុង ៗ ទៀត ។ ហើយនឹងឮនលើកចង់ជា តិខ្មែរជំនួសចង់ជា តិជួនទៀតផង ។

ទោ ះជា មានអន្តរា គមដ៏ចំា ងខ្លាំ ងក្លា ពីក្រៃលួងមា ណមន្តកិច្ចជើងយ៉ា ងណា ក៏ដោយ ក៏ពុំគា ចឲ្យលើនឹងកំហឹងនបស់ឮគុកនឮនទេឡើយ ។

..មហាឮគុកម្ននេះ គឺត្រូវដុះទៀងពីក្នុងដួងចិត្តខ្មែរទីតម្តង ព្រោ ះជើងសង្កេត ឃើញ បងប្អូនឮគុកនទាំ ងឡាយត្រា ចំបនខ្លះនដោយជើន ខ្លះដោយទាំ ឬដោយដុះត្រើបក្រយា ន ព្រោ ងក្រោ តបង្កៀតថ្នលមកស្ថា នទូតយៀកកុង ..នូបពីស្ថា នទូតយៀកកុងហើយទៅស្ថា នទូតយៀក ណាមខាងជើងទៀត ។ ទើលទៅហា ក់ដូចជាសម្បុរមនុស្ស... ។

ជាយូរខែឆ្នាំណាស់មកហើយ ដែលខ្មែរជើងត្រូវនងព្រោ ះខ្លាចជង្រា ដោយសារ ទីតជួនយៀកកុង_ ជួនខាងជើងវា ធ្វើកប្រសើ ដោយសារទីតជួនទេះក្យាឮច លួចទឹកដីជើង ប្តូរដ៏ស្ថា ច់បងប្អូនអ្នកស្រុកជើង ទៅតាមជាយថែន ផ្ទើនយោ ឮយ ពីយោ តដោយអមនុស្សធម៌ ទៅ លើបងប្អូនខ្មែរជើងទៅកម្ពុជា ក្រោ ម ។ ជា ការពិតណាស់ ការអស់ឆ្នត់ណាណា ក៏ដោយ ក៏ទីតងមា នប្រាំថែនថែន ៨ឡឺន ដោយជួនយៀកកុង_ ជួនខាងជើង វា ផ្ទើឮបជើងឮសប្រាំ_

ថែដន កំពីឯទបស់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងមូល ត្រូវទង្គុះទង្គឹងខ្លាំងក្លាជាងទីកន្លាងដទៃទៀត ។

ដោយហេតុនៃឫតុកម្មនេះ ជាមហាឫតុកម្មមួយដ៏ធំធេង ឫតុកម្មនេះ គឺសំដែងឲ្យឆន្ទៈ ទបស់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងមូល ដោយគ្មានអ្វីនឹងអាចប្រកែកឫទ្ធ ដើងសូមតាំងទ្រទាំងស្រុង ព្រោះថាការខូចខាតនៃពួកជួនយៀកកុង និង ជួនខាងដើងគ្រឹមប៉ុណ្ណោះ ពុំអាចទៅប្រៀបផ្ទឹមនឹងការស្លាប់បង់អាយុជីវិតនៃយុទ្ធជន និងប្រជាពលរដ្ឋស្លូតត្រង់ដើងព្រមទាំងការខឹកឆ្អែងក្លាយក្រៃជាសន្ធឹក (៥០០ទ) ដើង ហើយជាពិសេស គឺការប៉ុនប៉ងលេបទីកដីដើងនោះឫទ្ធទៀត ។

ដោយកំពីឯទបស់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរ កប់ពុកមកជាយូរហើយ ត្រូវតែផ្ទុះទង្គឹងផ្ទុះមួយដងកំមិនអស់ចិត្ត ទើបនៅថ្ងៃ ១៦ មិនា ១៩៧០ មានឫតុកម្មដ៏មួយថ្មីទៀតឫទ្ធផ្ទុះទង្គឹងនៅមុខទន្លសភាជាតិ នៅក្រុងភ្នំពេញ ទៀត ។

អ្នកថែលឫទ្ធចូលរួមក្នុងមហាឫតុកម្មនេះ ច្រើនតែឈ្មុនដន ថែលមានសុទ្ធសឹងតែជាធិលិត្ត សាស្ត្រាចារ្យ គ្រូបង្រៀន ឬក៏សិស្សានុសិស្ស ប្រមាណជា ៣០.០០០ នាក់ ។ ឫតុកទាំងឲ្យាយចេញពីគ្រែបង្ហុងច្រកល្អក នៃក្រុងភ្នំពេញ ឫទ្ធនាំគ្នាដើរដងែដាក្បួនប្រកបដោយទបៀបទៀបទរ សំដៅទៅការដ៏មថ្កើនទន្លសភាជាតិ ដោយមានលើកឡាំងដំបងជាច្រើនថែលយើងឫទ្ធឧកត់សំគាល់ឲ្យឮពាក្យស្លោកថែលមានឫទាទីកជាអាទិថា :

" សុំទុកមុខពួកអ្នកលក់ដីខ្មែរយៀកកុង - ជួនខាងដើងខ្មែរឃើញ ! - សូមកុំខ្មែរជនក្បត់ជាតិទត់ឆ្លងខ្មែរសោះ !! - ត្រូវតែអនុវត្តខ្មែរមានប្រសិទ្ធភាពឲ្យទៅគោលការណ៍បញ្ជាសីលា !! - ការដ៏ទោសអ្នកលក់ដីខ្មែរយៀកកុង , ថីនេះឈប់មានដីលក់ទៀតហើយ !! សូមទន្លសភាបញ្ជាញ្ជាអាកប្បកិរិយាខ្មែរឫទ្ធឫទ្ធាសីលាសំពោះទៅនឹងយៀកកុង Vietcong Sales Hypocrites ! - ប្រឆាំងយៀកកុង-យៀកមិញ ថែលចូលឈ្លានពានទីកដីខ្មែរ - សូមខ្មែរការដ៏ទោសពួកលក់ដីខ្មែរយៀកកុង និងពួកទត់គយ ។ ល ។ និង ។ ល ។

ទៅពេលថែលក្បួនឫទ្ធតុកទឫទ្ធទៅដល់បរិវេណ នៃទន្លសភាជាតិ ឫតុកទាំងឲ្យាយឫទ្ធនាំគ្នាស្រែកប្រឆាំងនឹងពួកយៀកកុង ពួកអ្នកលក់ដីខ្មែរយៀកកុង ហើយក្នុងពេលនោះលទ្ធផ្តួម ជយោទន្លសភាជាតិ ! ជយោទន្លាភិឫលស្រោចស្រង់ជាតិ ! ។ ល ។ ក៏ឫទ្ធផ្ទុះទង្គឹងយ៉ាងកងរំពងថែនទ ។

ពេលថែលក្រុមឫតុកទ កំពុងសំដែងឲ្យឆន្ទៈទបស់ខ្លួនដូច្នេះទន្លសភាជាតិកំពុងបើកសម័យប្រជុំពេញអង្គទបស់ខ្លួន ដើមបីជ្រើសរើសឲ្យទៅលើខ្លួបសមាជិកទន្លាភិឫលពីរនួប គឺ លោក សុស្តែនឌីឫទណង់ដែស និង លោក អ៊ុំ ម៉ាលូទិន អំពីទង្វើងទត់គយកលាភ ៣ ឲ្យាំង ជុំ ឮ នោះថែនទ ។

ពេលនោះ លោក អ៊ិន-តាំ ប្រធានទន្លេសាស្ត្រីថ្មី ដោយមានការយល់ព្រមពីអង្គប្រជុំជួង កិច្ចនចេញមកទទួលបងប្អូនឆ្មាតុកនយើង ។

គ្រានោះ អ្នកតំណាងឆ្មាតុកនជា ច្រើន កិច្ចនទៅដឹងថ្លែងញត្តិខ្លី ៣ បញ្ហាក់ពីគោលបំណងនបស់ឆ្មាតុកន ដោយសំដែងនូវនន្ទនាថយ មិនចុះញ្ចូមនបស់ខ្លួនទៅចំពោះមុខអំពើប្លន់ទឹកដីនិងក្រីក្ខកែពួកយួនយៀកកុង និង ជួនខាងយើង ។

មុននឹងចូលទៅ បើកកិច្ចប្រជុំបន្តទៅទៀត លោកប្រធានទន្លេសាស្ត្រីថ្មី ឆ្មានថ្លែងនូវសេចក្តីសនសើរនិងអំណរគុណចំពោះបងប្អូនឆ្មាតុកនយើង ព្រមទាំងឆ្មានទទួលនូវញត្តិជា ច្រើនច្បាប់ទៀតផងពីពួកឆ្មាតុកន ។

មហាឆ្មាតុកម្មប្រជានាស្ត្រឆ្មានបញ្ចាប់ទៅនៅ ទៀលាថ្ងៃត្រង់ ។ ឆ្មាតុកនទាំងឡាយឆ្មានបែកខ្ញែកគ្នាទៅវិញ ក្នុងនបេះបទៀបនទៀបនយដូចការលែងដង្កែកប្បនផ្ទៃដីណើនមកវិនវ ។

គួរកត់សំគាល់ថា នៅពេលធ្វើឆ្មាតុកម្មនៅមុខទន្លេសាជាតិ ពីថ្ងៃទី ១៦ មិនា ១៩៧០ នេះ ប្រជាឆ្មាតុកនយើងទើសឆ្មាន ខិតប័ណ្ណដែលមានសេចក្តីទាំងស្រុងដូចតទៅ :

សម្តេចសីហនុ

១-មិនឆ្មានគោរពតាមសេចក្តីស្រែកឃ្លាឆពិត ៣ របស់ប្រជានាស្ត្រ ដែលស្រែកឃ្លានឆ្លងនូវអំពើឃុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម គោរពគោលការណ៍ជាមូលដ្ឋានន៍នៃលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ គោរពកិត្យានុភាពនបស់មនុស្ស ។

២-ចូលចិត្តឱ្យគេគោរពខ្លួន ការផ្លូវចិត្តាប់ការន ជិះជាន់នាស្ត្រដែលឈ្លិតឈ្លង់ ។

៣-និយមទឹតមនុស្សពុកនឈ្លួយ អ្នកនត់ពន្ធ អ្នកប្រើអំណាចលើគេ ស៊ីចំណូកសូកប៉ាន់ផ្ទៃការផ្សងព្រេងឱ្យពួកបនទេសចម្រាញ់លើខ្លួងប្រជានាស្ត្រខ្មែរគ្នាឯង ។

៤-ចំការចំការឆជា ផ្លឹះលើបច្ចាប់ទន្ឋធម្មនុញ្ញ ទាំងខាងផ្លូវចិត្ត និង ខាងការយទិ-ការន ។

៥-ផ្ទៃខ្ញីឱ្យខូចចំនៀមចម្លាប់និងប្រពៃណីល្អនបស់ខ្មែរ តាមចស្ត្រជានិដ្ឋី និង ខែន្តរាយន្ត ។

៦-បំផ្លាញឱ្យប្រជានាស្ត្រខ្មែរមិនហោចខ្លាចផង្ហា ដោយបើកឱ្យមានការឆ្លៀ ។

៧-បំផ្លាញជីវិតអនាគតនិងកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្អនបស់បញ្ញវន្ត អ្នកនាជការ និស្សិត និង សិស្សានុសិស្ស ដោយចោទប្រកាន់ថាជាខ្មែរក្រហម និង ខ្មែរខៀវ ។

៨_បំបែកបំភ្លឺឱ្យទៅជនខ្មែរឈ្លោះគ្នា ដើម្បីឱ្យសមតាមឥរិយាបថសត្រូវគឺ "បំបែកបំភ្លឺ ដើម្បីជិះជា ៨ "។

៩_ប្រមាថមើលងាយ និង បង្អាប់មុខប្រជារាស្ត្រខ្មែរ ទៅចំពោះមុខពួកបរទេស ដែលខ្លួនតែងតែអោនលំទោនជានិច្ច ទោះបីខ្លួនមានឋានៈជាប្រមុខរដ្ឋខ្មែរក៏ដោយ ។

១០_សម្តេចសីហនុ ជាមនុស្សលាក់ពុត ប្រើពាក្យសំដីនិងការយាទិការទន់ភ្លន់ ដើម្បីបំភ័ន្តមនុស្សសុចរិត បំភ័ន្តប្រជាកសិករ និង ព្រះសង្ឃ ហើយចូលចិត្តលេងស្នៀតយកកាំ_ចិតចាក់ពីក្រោយខ្នង ។

១១_បន្តិចបន្តួច ទ្រព្យសម្បត្តិទន្ទឹង ដើម្បីបំពេញ ហោរប៉ាំបកទ្រូពកខ្លួន ប្រពន្ធខ្លួន និង គ្រួសារខាងប្រពន្ធរបស់ខ្លួន ។

១២_ក្នុងការប្រណែន និង ជោគជ័យរបស់អ្នកដទៃ សម្តេចសីហនុតែងប្រើមធ្យោ_ឆ្លាយយ៉ាងកំសាក ដើម្បីសម្លាប់គេ ។

១៣_សម្តេចសីហនុ ទម្លាក់កំហុសរបស់ខ្លួនមកលើអ្នកដទៃទាំងអស់ ហើយទើសយកតែល្អៗមកជាក់ខ្លួន ។

ចំពោះឫត្តកម្មដែលបងប្អូនខ្មែរយើងនៅភ្នំពេញ ផ្ញើទៅឯងជាថ្មីម្តងទៀតនេះ យើងសូមសម្តែងឆន្ទៈរបស់យើង គាំទ្រដាច់ខាត ព្រោះមូលហេតុនៃមហាឫត្តកម្មរបស់បងប្អូន គឺ ត្រឹមត្រូវទៀងណាស់ ។

សូមបងប្អូនជៀសឹងជាក់ចុះថា ក្រាំងមាសនៃប្រទេសត្រូវក្រាកដជានិងកន្ត្រាំចុកន្លង់ ស្មានតិ ភ្នាក់ទ្រព្យ គំនិតស្នេហាជាតិ ស្នេហាទឹកដី ទបស់បងប្អូនឥឡូវនេះហើយ ។

ឫត្តកម្មប្រឆាំងយៀកកុង-ឃ្លួនខាងដើងឱ្យចេញពីទឹកដីខ្មែរ

បន្ទាប់ពីឫត្តកម្មនៅខេត្តស្វាយទៀងនាថ្ងៃទី ៨ _ ១៧ _ ១៨ មីនា ១៩៧០ និងមហាឫត្តកម្មនៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញ នាថ្ងៃទី ១១_ ១៦_ ១៦ មីនា ..១៩៧០ ..ជាឫត្តកម្មប្រជារាស្ត្រយ៉ាងតឹងតែងគ្រែងយ៉ាងអស្ចារ្យ នោះមក ឥឡូវនៃ ឫត្តកម្មដូច ពុ គ្នា នេះ គឺ ឫត្តកម្មដេញឃ្លួនយៀកកុង_ ឃ្លួនខាងដើងឱ្យចេញពីទឹកដីខ្មែរ ឫនផ្ទុះទៅដាច់ថ្មើន រាលដាលពាសពេញតែគ្រប់ទីទួមខេត្តទាំងអស់ ជាពិសេស គឺនៅ ចាប់ពីថ្ងៃ ៨ ដល់ទី ១៦ មីនា ១៩៧០ ។

ខ្មែរយើងមិនមែនអត់ថយជាឯជាតិសាសន៍ដែរទេ ..មិនខ្វះទេអ្នកនិយោ ព្ធយ មិនខ្វះទេអ្នកចេះរកវិធីដោះស្រាយបញ្ហាជាតិ ។ ប៉ុន្តែដោយមានបុព្វហេតុ ដែលយើងហាមិនយាយមិនបាន អ្នកនិយោ ព្ធយទាំងឡាយរបស់ថ្មើងខ្លួនឯង ព្ធះបងស៊ីសកម្មភាពនយោ ព្ធយ តែងតាមជាន ព្រឹត្តិការណ៍ជាតិ និង អន្តរជាតិនាំគ្នាដក... មិនមែនដកលក់ទេ ប៉ុន្តែដកសម្លឹងដើមឫយក " សុខ " ដើមឫកុំឱ្យសម្តែចសីហនុ យកថ្នាំខ្យាវ៉ិ-ក្រហម មកលាបមុខ ។

ដល់អ្នកនយោ ព្ធយដឹងច្រើនរបស់យើងធុញ ទ្រាន់និងដឹងនិតនយោ ព្ធយនាំគ្នាដកសម្លឹងអ៊ីចឹងទៅ ប្រវត្តិសាស្ត្រចាស់ដែលយើងស្អប់ហើយមិនចង់ដួច ទាបាច់ផ្តើមកំទើចទើបឡើងវិញ ។ ប្រវត្តិសាស្ត្រ ឆ្នាំ ១៦៧៣ ដែលឃួនប្រកាសជាមិត្តសិទ្ធស្មាលនឹងខ្មែរ ហើយនាំគ្នាចូលមកសង់លំ-នៅស្ថានៅលើដីខ្មែរ នៅកំពង់ក្រចៅ-ព្រៃពនេត ទួចដែញទាស្ត្រីខ្មែរខ្លីឯងចេញបន្តិចម្តង ៗ ដើមឫទាបួនយកដីខ្មែរបន្តិចម្តង ៗ នោះ ព្ធនកើតជាទួបទាងចង្រាស់ក្រទើបជាថ្មីទៀត នៅតាមបណ្តោយព្រំប្រទល់ដែនខ្មែរបច្ចុប្បន្ននេះ ។ ពួកឃួននៅភ្នំពេញ ដែលជាតំណាងនៃពួកឃួន ដែលកំពុងបួនដីខ្មែរ នៅព្រំដែននោះ ព្ធនស៊ីដែងឮច្បាស់ថា ..ព្រៃវឹង មិញ-យ៉ាង ឆាំ ឃ៉ាំង យ៉ាង និង ត្រឹង ឃ៉ាំង ណង ..ទាំងអស់គ្នា គឺទាចាត់ទុក ភ្នំពេញ ជា " ណាំយ៉ាង " ចាត់ទុកអាកាសយានដ្ឋាននពោធិចិនតុង ជាអាកាសយានដ្ឋានរបស់ទា ចាត់ទុកដែនដីកម្ពុជា ជាដែនដីអាណានិគមរបស់ទា ស្រេចទៅហើយ ។ ទាហ៊ានព្រៃហើនយ៉ាងថ្លឹង ព្រោះទាំព្ធនទិញ " ទឹកចិត្តសម្តែចសីហនុ " និងទិញ " កប្បាលទៃជនខ្លះ ៗ " ទួចទៅហើយ ព្រោះទាព្ធនទៀបចំដែនការទរបស់ទាគ្រប់សព្វហើយ ៖ ពីខាងក្រៅ កងទ័ពទាដល់ទៅ ៥០.០០០ នាក់ មកដល់ដើមខែ មិនា ១៩៧០ ប៊ុំព័ទ្ធព្រំប្រទល់ដែនដីយើងព្រមទាំងចូលមកដល់ខាងក្នុងព្រំប្រទល់ដែនយើងស្រេចទៅហើយផង ទឹងនៅក្នុងផ្ទៃប្រទេសយើង ពិសេស គឺនៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញ ទាព្ធនចាត់តាំងអង្គការសម្ងាត់របស់ទាទួចហើយដែរ ។ ទាហ៊ានព្រៃហើនដាក់យើង ដាក់ទន្លាភិច្ចាលស្រោចស្រង់ជាតិ ព្រោះទាដឿជាក់ថា ថ្ងៃណាមួយគឺទា មិនមែនយើងទេ ។

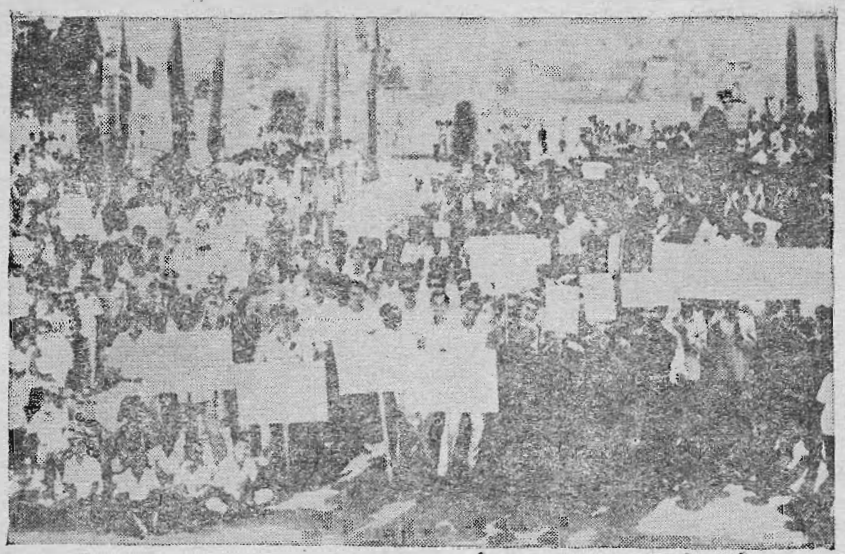
ឃុនដនខ្មែរ និងប្រជាទាស្ត្រីខ្មែរ មើលឃើញទាំងអស់ ដឹងទាំងអស់ សកម្មភាពទាំងប៉ុន្មាន ទាក់ទងបែបណា ៗ ទរបស់ពួកឃួនយៀកកុង - ឃួនខាងជើង ។

ឃុនដនខ្មែរ និង ប្រជាទាស្ត្រីខ្មែរ ដែលឃើញថាចង់ដឹងទឹកដីកែទ្ធីដ៏ណែលដួនតាខ្លួនដែលនៅសល់តែមួយក្រនេះចនេះ ប្តេជ្ញាមិនបណ្តោយ ឱ្យដីមួយក្រនេះធ្លាក់ទៅក្នុងកណ្តាប់ដៃឃួនយៀកកុង - ឃួនខាងជើងទៀតទេ។ ឃុនដនខ្មែរ និងប្រជាទាស្ត្រីខ្មែរ នៅក្រុងភ្នំពេញ និងនៅគ្រប់ខេត្តទាំងអស់ ព្ធនស្រុះគ្នាធ្វើឫតុកម្មប្រឆាំងនិងឃួនយៀកកុង - ឃួនខាងជើង ទាមទារឱ្យទាដកទ័ពចេញផុតពីដីខ្មែរ ។ ស្ថានទូតយៀកកុង - ឃួនខាងជើង

នៅភ្នំពេញ ត្រូវឈប់ដងខ្សែប្រុស-ស្រីចូលស្រុក ទាយកំទេចអស់ ។

មហាឫតុកម្មទបស់ឈប់ដងខ្សែ និងប្រជារាស្ត្រខ្មែរនេះ ជាអន្លង់ទូងដាស់សតិអ្នកនយោបាយខ្មែរ ដែលរួញខ្លួនដោយសារទស្សនៈសីហនុ បើយដែកសម្លឹងក "សុខ" ឱ្យស្ទុះក្រោកទៀងទាំងអស់គ្នា ធ្វើសកម្មភាពនយោបាយឱ្យសកម្មទៀង ។ មហាឫតុកម្មនេះ គឺជា អន្លង់ទូងដាស់សតិអ្នកដើរផ្លូវខុស បើយចេះតែអួតថា ត្រូវនោះ ឱ្យក្រាក់ស្មារតីទៀងពិចារណាឱ្យដឹងកំហុសទបស់ខ្លួន បើយកែប្រែខ្លួន ដើរផ្លូវត្រូវ ផ្លូវដែលបំរើដល់ប្រយោជន៍ជាតិខ្មែរពិត ៗ ។

ព្រឹត្តិការណ៍ថ្មី បង្ហាញឃ្លាស់ឆ្លុះចិត្តគំនិតខ្មែរ ឲ្យនផ្ទុះទៀង បើយផ្ទុះទៀងពីចំណោមឈុនដង និងប្រជារាស្ត្រខ្មែរ ដែលជាកម្លាំងប្រទ្រង់ នឹង ស្គាបនាប្រទេសជាតិមាតុភូមិខ្មែរ ។ អ្នកនយោបាយខ្មែរទាំងអស់ ត្រូវយកព្រឹត្តិការណ៍នេះធ្វើជាទិសដៅនយោបាយប្រទេសជាតិ ដើមបីឱ្យប្រទេសជាតិឲ្យនទៅគង់វង្ស សមប្រយ៉ែសប្បាយ និងខ្លាំងពូកែទៅអនាគត ។

ចំពូកទី៥

វិធានការដែលបង្ការពីបាលមេស្រុកចំរើនជាតិ បានចាត់ចំពោះស្ថានការណ៍ ធ្ងន់ធ្ងរនេះ

វិធានការដែលរដ្ឋាភិបាលបានចាត់ចំពោះស្ថានការណ៍ផ្ទុះនេះ

នៅចំពោះស្ថានការណ៍ផ្ទុះនេះ រដ្ឋាភិបាលបានវាយទូរលេខ ៧ លើកទៅ ព្រះបាទសម្តេច ន សីហនុ ដែលនៅឯក្រុងប៉ារីស គឺ :

នៅថ្ងៃ ១១ - ៣ - ១៩៧០ វាយទូរលេខ ១
នៅថ្ងៃ ១២ - ៣ - ១៩៧០ វាយទូរលេខ ១
នៅថ្ងៃ ១៣ - ៣ - ១៩៧០ វាយទូរលេខ ២
នៅថ្ងៃ ១៥ - ៣ - ១៩៧០ វាយទូរលេខ ១
នៅថ្ងៃ ១៧ - ៣ - ១៩៧០ វាយទូរលេខ ២

ការដែលរដ្ឋាភិបាល ឆ្លើយវាយទូរលេខ រហូតដល់ទៅ ៧ លើកយ៉ាងនេះ ជាការស្តីបន្ទោសយ៉ាងច្បាស់ថា រដ្ឋាភិបាលខំប្រឹងរារាំងមិនឱ្យមានវិបត្តិនយោបាយជាមួយសម្តេច សីហនុ ។

សម្តេចសីហនុដឹងទៀងនេះ ខឹងយ៉ាងខ្លាំង ដោយមិនបានគិតស្មានថា មានឃុនវ៉ុនជនហ៊ានប្រឆាំងនឹងគន្លិតលោកសោះ ។ ក្នុងសារទូរលេខឆ្លើយតបមកវិញ សម្តេច ន - សីហនុ បានបោះប្រកាន់ ឃុនវ៉ុនជន - ឥន្ទ្រសិត - ព្រះសង្ឃ - បុគ្គលិកវឌ្ឍការ - កងទ័ព - រដ្ឋាភិបាល និង រដ្ឋសភា ទាំងអស់ថាក្បត់ ថាបួលដៃនឹងពួកអាមេរិកាំង គិតតែពីប្រាក់ដុល្លារដាងប្រទេសរបស់ខ្លួនទៅវិញ ។

ទោះជាសម្តេចសីហនុលោកទ្រង់ខ្ញាល់ដាច់ក្បាលដាច់កន្ទុយយ៉ាងនេះទៅហើយក៏នៅតែរដ្ឋាភិបាលនៅតែមិនអស់ចិត្តទៀត សុខចិត្តតែពីខឹងខំ ទិះរកមធ្យោបាយយ៉ាងណាឱ្យខាងតែសម្តេចលោកទ្រង់ជ្រាបនូវស្ថានការណ៍ពិតប្រាកដ ។ ដូច្នេះហើយទើបនៅថ្ងៃសុក្រទី ១៣ មីនា ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលបានបញ្ជូនឱ្យលោក ប៊ែម - សំបូរ ជាតំណាងរដ្ឋាភិបាល និង អ្នកអង្គម្ចាស់ ន - កន្តុល ជាតំណាងរាំងឱ្យទៅជួបថ្វាយការពិពណ៌នសម្តេចសីហនុ នៅឯទីក្រុងម៉ូស្គូ ។ តែសម្តេចលោកនៅតែប្រកែក ថាមិនព្រមទទួលបេសកជនទាំងពីរនេះទេ ហើយថែមទាំងបោះមកលើ ឃុនវ៉ុនជន ព្រះសង្ឃ ឥន្ទ្រសិត កងទ័ព រដ្ឋាភិបាល និង រដ្ឋសភា ដើងផ្តន៍លើសពីមុន ៗ ទៅទៀត គឺ ក្នុងន័យថាក្បត់ទាំងអស់គ្នា ដោយហ៊ានប្រឆាំងនឹងអំពើព្រៃផ្សៃរបស់ពួកឃ្លានយៀកកុង - ឃ្លានខាងដើង ។

ដើម្បីឱ្យបានជ្រាបសព្វគ្រប់នូវព្រឹត្តិការណ៍នេះ ឱ្យបានជាក់ច្បាស់ យើងនឹងយកសេចក្តីថ្លែងការណ៍ សេចក្តីសម្រេច ។ល។ របស់រដ្ឋាភិបាល និង របស់រដ្ឋសភាទាំងពីរ ព្រមទាំងសេចក្តីឆ្លើយឆ្លងរវាងសម្តេចសីហនុ និង រដ្ឋាភិបាល មកចុះផ្សាយបន្តបន្ទាប់ដូចតទៅ :

ប្រកាសពីទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី

សូមជំរាបអស់លោកជីវិន សាធារណជន ប្រជាពលរដ្ឋក្រុងភ្នំពេញ ចំនួនច្រើនមិនរាប់ដែលបានធ្វើបាតុកម្មពីព្រឹកថ្ងៃទី ១១ មីនា ១៩៧០ គាំទ្របាតុកម្ម អស់លោកជីវិន សាធារណជនប្រជាពល

ពលរដ្ឋនៅខេត្តស្វាយទៀង ដើម្បីសុំឲ្យទីពន្យៀតក្បែងលែងចូលមកញ៉ាំញីដែនដីកម្ពុជាតទៅទៀត ។

ក្នុងចំណុចដីប្រវែសីនេះ នាជនរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ ឫនកឥឧត្តមគតិរបស់អស់សហជីវិន សហជីវិនីគ្រប់ ខ អស់ហើយ ។

ឥឡូវនេះ មានគណៈកម្មការ អមទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី កំពុងតែអនុវត្តជាផ្លូវការជាមួយនឹងគណៈរដ្ឋមន្ត្រីទាំងមូលហើយ ដើម្បីឲ្យពួកវៀតកុងគោរពបូរណភាពទឹកដី តាមខ្លឹសន្យាក្នុងនីយនៃគោលគនិតសន្ធិសិទនៅឫនឧងមែនទែន ។

ម៉្យាងទៀតអស់សហជីវិន សជីវិនីកំជ្រាបថែនថា រដ្ឋសភាជាតិយើង ដែលឫនទទួលដឹងឮពេតុការណ៏នេះ ឫនពិភាក្សាគាំទ្រដូចជ្រាបស្រាប់ហើយ ។

ក្នុងកាលទេស:ដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចំពោះទាសនាប្រទេសយើង ដែលកំពុងតែដោះស្រាយដីសកម្ម ដើម្បីឲ្យបរទេសគោរពឯកទាជ្យ អព្យាក្រឹតភាព បូរណភាពទឹកដី ជាផ្លូវការជាក់ស្តែង ។

ពេតុនេះព្រះនាជនរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ សូមអំពាវនាវដល់អស់សហជីវិន សហជីវិនីគ្រប់ថានៈនៅភ្នំពេញទាំងមូលមេត្តាជួយរកក្សាសេចក្តីសូប់ស្ងៀម ។

សូមអរគុណជាមុន

សេចក្តីជូនដំណឹងរបស់នាជនរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ

នាជនរដ្ឋាភិបាលសូមជំនាបប្រជាជាតិថា បន្ទាប់ពីឫនជូនកំណត់ទៅស្ថានទូតនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាម និង រដ្ឋាភិបាលបដិវត្តន៏បណ្តោះអាសន្នឆ្លងខាងត្បូង ដែលស្តីអំពីការទាក់ទង ជាមិត្តភាពរវាងប្រជារាស្ត្រយើងនៅលើមូលដ្ឋាន នៃការមិនជ្រែកជ្រែក ទៅលើកិច្ចការរបស់ប្រទេសឯទៀត និង លើការគោរពទៅវិញទៅមក ចំពោះអធិបតេយ្យ និង បូរណភាពដែនដីប្រទេសនិមួយ ៗ នោះមក ភាគីទាំងអស់ដែលទាក់ទងក្នុងទឹងនេះ ឫនស្រុះស្រួលទៅរួមប្រជុំគ្នាចាប់តាំងពីថ្ងៃទី ១៦ មីនា ១៩៧០ ពទៅ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហានានា ដែលទាក់ទងទៅលើខ្លួន ។

សេចក្តីជូនដំណឹងពីទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី

នាជនរដ្ឋាភិបាល ឫនសង្កេតឃើញប្រកបដោយសេចក្តីរីករាយយ៉ាងខ្លាំងថា បន្ទាប់ពីសេចក្តីអំពាវនាវរបស់ខ្លួនមក ជនរួមជាតិយើងដែលមានសម្បជញ្ញៈនៃការចាំបាច់

ព្រះរាជអាជ្ញាធិបតេយ្យជាតិ នៃការងារការពារខ្លួននោះ ត្រូវបានបញ្ឈប់ភ្លាមៗ ។

ប៉ុន្តែរាជរដ្ឋាភិបាលនៅតែ សុំឲ្យជនរួមជាតិយើងដឹងច្បាស់ថា រាជរដ្ឋាភិបាលត្រូវបានកត់ត្រា អំពីមនោសញ្ចេតនា ដែលជនរួមជាតិយើង ធ្លាប់បង្ហាញគោរពអធិប្បាយ និង បូរណភាពទឹកដីនៃប្រទេសយើង ឲ្យបានជាក់លាក់នោះហើយ ។ ម៉្យាងទៀត យើងត្រូវបានប្តឹងទៅប្រទេស ដែលទាក់ទងក្នុងទង្វើងនេះ អំពីការចាប់ខ្លួនទាំងនេះរួចអស់ហើយដែរ។

រាជរដ្ឋាភិបាលសុំមួយចំណែកទៀត បំពោះជនរួមជាតិយើងឲ្យដឹងថា ការទាមទារប្រហារជាថ្មីម្តងទៀតទៅលើទ្រព្យសម្បត្តិ និងទៅលើជនបុគ្គលនោះ ពុំបានបំរើមូលហេតុដ៏ត្រឹមត្រូវនៃឥទ្ធិពលរបស់ជាតិយើងក្នុងដំណាក់កាលបច្ចុប្បន្ននេះទេ ។

ដូច្នេះ រាជរដ្ឋាភិបាលទទូចសុំ ឲ្យជនរួមជាតិយើង ប្រកាន់ខ្ជួនការពារស្ងប់ស្ងៀម ហើយរាជរដ្ឋាភិបាលសង្ឃឹមទៅលើជនរួមជាតិយើងទាំងអស់ ដើម្បីឲ្យសេចក្តីអំពាវនាវនេះ ត្រូវទទួលការយល់ច្បាស់ជាងពេលណាទាំងអស់ ពីសំណាក់ជនរួមជាតិយើង ។

សូមឲ្យដកទ័ព យៀកកុង និង យៀកមិញ្ញចេញផុត
ពីដែនដីខ្មែរ នៅព្រឹកថ្ងៃ អាទិត្យ ១៥ មីនា ១៩៧០

រាជរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសកម្ពុជា ត្រូវសុំឲ្យរដ្ឋាភិបាលបដិវត្តន៍បណ្តោះអាសន្ននៃទៀតណាមខាងត្បូង និង រដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យទៀតណាម (ទៀតណាមខាងជើង) ដកកងកម្លាំងរបស់ខ្លួន ចេញផុតពីដែនដីនៃប្រទេសកម្ពុជាយ៉ាងយូរណាស់នៅព្រឹកថ្ងៃអាទិត្យទី ១៥ ខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧០ ។

LE GOUVERNEMENT ROYAL EXPRIME SES REGRETS
AU GOUVERNEMENT REVOLUTIONNAIRE PROVISOIRE DE LA
REPUBLIQUE DU SUD-VIETNAM

A la suite des incidents survenus à l'Ambassade du GRP du sud-Vietnam dans la matinée du 11 Mars 1970, le Ministère des Affaires étrangères du Gouvernement Royal a adressé à cette Ambassade une note dont la teneur suit :

Le Ministère des Affaires étrangères du Gouvernement Royal du Cambodge présente ses compliments à l'Ambassade de la République du Sud-Vietnam et a l'honneur de la

la prier de bien vouloir transmettre au Gouvernement Révolutionnaire Provisoire de la République du Sud-Vietnam les sincères regrets du Gouvernement Royal du Cambodge pour les incidents survenus à l'Ambassade dans la matinée du 11 Mars 1970 à la suite des manifestations populaires .

Le Gouvernement Royal tient à souligner que ces manifestations qui ont eu lieu devant les Ambassades du GRP de la République du Sud-Vietnam et de la République Démocratique du Vietnam expriment réellement les sentiments du peuple Khmère exaspéré devant la persistance des violations , empiétement et occupations du territoire national du Cambodge commis par les forces du Gouvernement Révolutionnaire Provisoire de la République du Sud-Vietnam et contre les actes portant atteinte aux intérêts vitaux le la nation et de la population Khmères .

Le Cambodge du Sangkum , dont la politique de stricte neutralité est basée sur le principe de réciprocité, entend conserver son amitié avec la République du Sud-Vietnam .

Dans cet esprit,le Gouvernement Royal du Cambodge demande au Gouvernement Révolutionnaire Provisoire de la République du Sud-Vietnam de bien vouloir l'aider à préserver cette amitié,en respectant le droit internationale et en mettant fin aux agissements contraires aux intérêts vitaux du peuple Khmère et au respect de la souveraineté et de l'intégreté territoriale du Cambodge conformément aux aspirations du peuple Cambodgien et aux déclarations maintes fois renouvelées faites par le Gouvernement Révolutionnaire Provisoire de la République du Sud-Vietnam .

Le Gouvernement Royal prie le Gouvernement Révolutionnaire Provisoire de la République du Sud-Vietnam de bien vouloir retirer toutes ses forces armées du territoire du Cambodge au plus tard à l'aube du dimanche 15 Mars 1970.

Le Ministère des Affaires étrangères du Gouvernement Royal du Cambodge saisit cette occasion pour renouveler à l'Ambassade de la République du Sud-Vietnam l'assurance de sa haute considération .

Phnom-Penh, le 12 Mars 1970 .

LE GOUVERNEMENT ROYAL EXPRIME SES REGRETS AU GOUVERNEMENT DE LA REPUBLIQUE DEMOCRATIQUE DU VIETNAM.

A la suite des incidents survenus à l'Ambassade du Gouvernement de la République Démocratique du Vietnam dans la matinée du 11 Mars 1970,le Ministère des Affaires étrangères du Gouvernement Royal a adressé à cette Ambassade une note dont la teneur suit :

Le Ministère des Affaires étrangères du Gouvernement Royal du Cambodge présente ses compliments à l'Ambassade de la République Démocratique du Vietnam et a l'honneur de la prier de bien vouloir transmettre au Gouvernement de la République Démocratique du Vietnam les sincères regrets du Gouvernement Royal du Cambodge pour les incidents survenus à l'Ambassade dans la matinée du 11 Mars 1970 à la suite des manifestations populaires .

Le Gouvernement Royal tient à souligner que ces manifestations qui ont eu lieu devant les Ambassades de la République Démocratique du Vietnam et du GRP de la République du Sud-Vietnam expriment réellement les sentiments du peuple Khmer exaspéré devant la persistance des violations , empiètement et occupations du territoire national du Cambodge commis par les forces du Gouvernement de la République Démocratique du Vietnam et contre les actes portant atteinte aux intérêts vitaux de la nation et de la population Khmères .

Le Cambodge du Sangkum, dont la politique de stricte neutralité est basée sur le principe de réciprocité, entend conserver son amitié avec la République Démocratique du Vietnam .

Dans cet esprit, le Gouvernement Royal du Cambodge demande au Gouvernement de la République Démocratique du Vietnam de bien vouloir l'aider à préserver cette amitié, en respectant le droit international et en mettant fin aux agissements contraires aux intérêts vitaux du peuple Khmer et au respect de la souveraineté et de l'intégrité territorial du Cambodge conformément aux aspirations du peuple Cambodgien et aux déclarations maintes fois renouvelées faites par le Gouvernement de la République Démocratique du Vietnam .

Le Gouvernement Royal prie le Gouvernement de la République Démocratique du Vietnam de bien vouloir retirer toutes ses forces armées du territoire du Cambodge au plus tard à l'aube du dimanche 15 Mars 1970 .

Le Ministère des Affaires étrangères du Gouvernement Royal du Cambodge saisit cette occasion pour renouveler à l'Ambassade de la République Démocratique du Vietnam l'assurance de sa haute considération .

Phnom-Penh, le 12 Mars 1970

រដ្ឋាភិបាលខ្មែរបានស្នើដល់រដ្ឋាភិបាលយួនយៀកកុង និង យួនខាងជើង ឱ្យមានការចរចាគ្នា

ទាជរដ្ឋាភិបាលនៃប្រទេសកម្ពុជា បានសុំឱ្យរដ្ឋាភិបាល បដិវត្តន៍បណ្តោះអាសន្ន នៃទៀតណាមខាងត្បូង និង រដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យទៀតណាមខាងជើង ដកកងកម្លាំងរបស់ខ្លួនចេញ ផុតពីដែនដីប្រទេសកម្ពុជា យ៉ាងយូរណាស់នៅព្រឹកថ្ងៃអាទិត្យ ទី ១៥ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧០ ។

នៅពេលជាមួយគ្នានេះ គឺ នៅថ្ងៃទី ១២ មីនា ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលព្រះបាទ ស្រែងដ៏ជាតិ បានស្នើឱ្យមានការចរចាគ្នា នៅទីមានរដ្ឋាភិបាលនៅក្រុងភ្នំពេញ រវាងអ្នកតំណាងយួនទាំងពីរផ្នែក និង អ្នកតំណាងខ្មែរយើង ។

នៅថ្ងៃ ១៦ មីនា ១៩៧០ មានការសន្ទនាគ្នាមួយនៅទីមានរដ្ឋាភិបាលនៅក្រុងភ្នំពេញ យើងមែន ដូចបានស្នើសុំពីរដ្ឋាភិបាលខ្មែរ ។

តែការសន្ទនាគ្នានេះ ក៏គ្មានបានលទ្ធផលអ្វីទាំងអស់ ដោយពួកយួនយៀកកុង - យួនខាងជើងនៅតែទឹងទូស មិនព្រមគោរពអធិបតីភាព និង បូរណភាពទឹកដីខ្មែរដាដែល ។

ទោះជាយ៉ាងដូច្នេះ ហើយក៏ខ្មែរយើងនៅតែទទូចសុំឱ្យមានការចរចាគ្នាមួយទៀតនៅថ្ងៃសុក្រ ២៧ មីនា ១៩៧០ នៅម៉ោង ៩ និង ៣០ នាទី នៅក្រសួងការបរទេសនៅភ្នំពេញ ដើម្បីឱ្យយួនយៀកកុង - យួនខាងជើង សុខចិត្តដកទ័ពចេញពីដែនដីខ្មែរ ។

ស្រាប់តែនៅថ្ងៃទី ២៥ មីនា ១៩៧០ ស្ថានទូតសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតប៉ូឡូញ បានផ្តើម "aide-mémoire" មួយមកក្រសួងការបរទេសខ្មែរយើងថា រដ្ឋាភិបាលបដិវត្តន៍បណ្តោះអាសន្ននៃទៀតណាមខាងត្បូង និង រដ្ឋាភិបាលនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យទៀតណាមខាងជើង បានសុំឱ្យស្ថានទូតប៉ូឡូញនេះ ចាត់ការក្នុងទៅរឹងដកបុគ្គលិកទាំងអស់នៃស្ថានទូតយួនទាំងពីរខាងលើនេះ ចេញពីប្រទេសកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី ២៧ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧០ ។

តទៅនេះយើងដកស្រង់ចំកាឯកសារខ្លះ ស្តីពីទៅរឹងចរចានេះ និង ទៅរឹងសុំដកបុគ្គលិកស្ថានទូតយួនទាំងពីរចេញពីប្រទេសខ្មែរយើង ។

សេចក្តីសម្រេចចិត្តនៃរដ្ឋសភា និង ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជាណាចក្រ

- ដោយឃើញថាតុកម្មនៃប្រជាពលរដ្ឋខេត្តស្វាយទៀងកាលពីថ្ងៃទី ៨ មីនា ១៩៧០ និង តុកម្មនៃប្រជាពលរដ្ឋនៅរាជធានីភ្នំពេញ និង នៅខេត្តនានា កាលពីព្រឹកថ្ងៃទី ១១ មីនា ១៩៧០ និង តុកម្ម នៃក្រុមនិស្សិតសាកលវិទ្យាល័យ មហាវិទ្យាល័យ មានមហាវិទ្យាល័យនីតិសាស្ត្រ និង សេដ្ឋសាស្ត្រជាអាទិ៍ កាលពីល្ងាចថ្ងៃ ទី ១១ មីនា ១៩៧០ នៅមុខរដ្ឋសភា ប្រឆាំងនឹងអំពើឈ្លានពានរបស់យៀកកុង ដែលមកតាំងទីលំនៅលើប្រទេសកម្ពុជា ។

- ដោយឃើញថា ប្រទេសកម្ពុជាក្រោមព្រះកិច្ចដឹកនាំដ៏ល្អស្មោងនៃសម្តេចសហជីវិន ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ចានការគំរាមកំហែងយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរអំពីការ ក្រឹតបញ្ចសីលា និង បដិការ ។

ដោយឃើញថា រដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអាសន្ននៃសាធារណរដ្ឋយៀកណាមខាងត្បូងក្តី សាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យយៀកណាមខាងជើងក្តី ចានទទួលស្គាល់នូវអំពើ ក្រឹតរបស់ខ្មែរ ព្រមទាំងចានប្រកាសទទួលស្គាល់ និង គោរពដែនដីប្រទេសកម្ពុជា ។

- ដោយឃើញថា ទោះណាជារដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអាសន្ននៃសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យយៀកណាមខាងត្បូង ចានប្រកាសទទួលស្គាល់ និង គោរពអំពើ ក្រឹតភាព និងបូរណភាពទឹកដីប្រទេសកម្ពុជា ជាទំនៀទិកម៉ាំងនេះក្តី ក៏កងទ័ពនៃរដ្ឋាភិបាលនេះ គឺ ឧងទ័ពយៀកកុងនៅតែឈ្លានពានមកលើដែនដីប្រទេសកម្ពុជាឥតឈប់ឈរ ។

- ដោយឃើញថា ការឈ្លានពានលើដែនដីខ្មែរ ពីសំណាក់កងទ័ពយៀកកុងបែបនេះ ចានផ្តើមឱ្យប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ជាពិសេសប្រជាពលរដ្ឋនៅតាមព្រំប្រទល់ និង កងការពារជាតិរបស់យើងទទួលរងគ្រោះ ដោយអំពើព្រៃផ្សៃ ទាំងពីខាងពួកយៀកកុង ទាំងពីខាងរដ្ឋការព្រៃផនគរ ទាំងពីខាងកងទ័ពអាមេរិកាំង ។

ដោយឃើញថា តាមសំទេរឯងនៃអ្នកតំណាងរបស់ខ្លួន រដ្ឋការបណ្តោះអាសន្ននៃសាធារណរដ្ឋយៀកណាមខាងត្បូង ចានសន្យាជាច្រើនលើកថា ខ្លួននឹងបញ្ជាឱ្យកងទ័ពយៀកកុងដកថយចេញពីដែនដីប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីរក្សានូវមិត្តភាពរវាងខ្មែរ និងយៀកណាម ។

ដោយឃើញថានៅពេលថ្មីៗ នេះ ពត៌មានពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ចានបញ្ជាក់ឱ្យដឹងថា កងទ័ពយៀកកុងនៅតែឈ្លានពានលើដែនដីកម្ពុជា តាមជាយដែនដែល ដែលជាហេតុផ្តើមឱ្យប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទ្រាំទ្រមិនចាន ហើយចានផ្តើមតុកម្ម ប្រឆាំងនឹងអំពើឈ្លានពានទាំងនេះ ។

- ដោយឃើញថា តាមស្ថានភាពដែលចានសង្កេតមកទាំងអំឡុងមាណ ដូចចានលាតត្រដាងមកខាងលើនេះ រដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអាសន្ននៃសាធារណរដ្ឋយៀកណាមខាងត្បូងក្តី កងទ័ពយៀកកុងក្តី ចានបង្ហាញឱ្យឃើញអាកប្បកិរិយាជាអមិត្តរបស់ខ្លួនចំពោះប្រទេសកម្ពុជា ។

- ដោយឃើញថាអំពើបែបនេះ ដែលមានលក្ខណៈផ្ទុយនឹងច្បាប់អន្តរជាតិទាំងស្រុង ចានផ្តើមឱ្យខូចដល់នយោបាយអព្យាក្រឹតរបស់ខ្មែរ ហើយអាចបណ្តាលឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់

ថ្នាក់ដល់អាយុដ៏វិតប្រទេសកម្ពុជាផង ។

អ ា ប្រ ស័ យ ទេ ព ត ុ ផ្ទ ូ ទ ្ ធ ះ

រដ្ឋសភា និង ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជាណាចក្រ សម័យប្រជុំពេញអង្គកាលពីថ្ងៃទី ១១ មីនា ១៩៧០ វេលាម៉ោង ១៧ នៅមន្ទីរនៃរដ្ឋសភា ឯកច្ឆន្ទ នូវសេចក្តីសម្រេចដូចតទៅ :

១ - គាំទ្រទាំងស្រុងនូវឯកភាពមូលនៃប្រជាពលរដ្ឋ និង និស្សិត ដែលសម្តែងសេចក្តីក្តៅក្រហាយរបស់ខ្លួនចំពោះអំពើឃ្លានពានដែនដីខ្មែរ ។

២ - សូមឱ្យរាជរដ្ឋាភិបាល ចាត់វិធានការឱ្យបានម៉ឺងម៉ាត់ ដើម្បីបញ្ចាក់ជាថ្មី ចំពោះរដ្ឋាភិបាលបណ្តោះអាសន្ន នៃសាធារណរដ្ឋវៀតណាមខាងត្បូង និង ចំពោះសាធារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យវៀតណាមខាងជើង នូវនយោបាយដែលខ្ញុំទទួលតែងតែប្រកាន់ជាឯកច្ឆន្ទក្នុងចំណោមជាប្រទេសឯករាជ្យអព្យាក្រឹតពិត ៣ ។

៣ - សូមឱ្យរដ្ឋាភិបាល ចាត់វិធានការយ៉ាងពិងទុំងគ្រប់មធ្យោបាយជាបន្ទាន់ ដើម្បីការពារបូរណភាពទឹកដីខ្មែរ ឱ្យស្របទៅតាមចំនង:ជាប្រទេសឯករាជ្យ និង អធិបតេយ្យ ទោះជាត្រូវការចំណាយថវិការដើម្បីបង្កើនកងកម្លាំងជាតិក្តី ដើម្បីផ្តល់សម្ភារៈផ្សេងៗ ក្តី ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១១ ខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧០

ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជាណាចក្រ
អ៊ុង - ស៊ីម

ប្រធានរដ្ឋសភាស្តីទី
អ៊ិន - តាំ

សារលាកប័ត្រថ្វាយចំពោះ សម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ

កាលពីថ្ងៃទី ៨ មីនា នេះ ប្រជាពលរដ្ឋជាច្រើនរយនាក់នៅក្នុងខេត្តស្វាយរៀង ចូលធ្វើឫកុម្មប្រឆាំងនឹង ការទំលោភរបស់ពួកវៀតកុងចូលមកក្នុងព្រំប្រទល់ដែនដីជាតិយើង ប្រឆាំងនឹងការតាំងទីកន្លែងរបស់ពួកនេះនៅក្នុងតំបន់នានាតាមព្រំដែន ។ ឫកុម្មនេះបានធ្វើទៀងដោយមានការបង្ហិចបង្ហាញដ្រមក និង ទីតាំងទាំងអស់ ដែលមានតាំងលើទឹកដីយើង ព្រមទាំងបានទិបអូសយកកាំភ្លើងវែង និង កាំភ្លើងបន្តជាច្រើនផង ។

នៅថ្ងៃ ១១ មីនា មានមនុស្សជាច្រើនម៉ឺននាក់មកពីគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ដោយមានទាំងព្រះសង្ឃប្រមែលពីរនិកអង្គផង ឫកុម្មទៀងដោយបុព្វហេតុដូចគ្នានេះ ហើយ

ឲ្យនិយាយស្តីនូវសារណរដ្ឋប្រជាធិបតេយ្យនៃវៀតណាមខាងជើង និង ស្តីនូវសារណរដ្ឋ
នៃវៀតណាមខាងត្បូង ព្រមទាំងឲ្យនិយាយដុតដាសាន និង រថយន្តផង ។

ព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ធ្ងន់នេះ គឺ ជាការផ្ទុះឆ្លាយនៃកំហឹងរបស់ប្រជាពលរដ្ឋ ដែលឲ្យនៅ
ឯងទុក្ខទៃនានាតាំងពីច្រើនឆ្នាំមកហើយ ដែលឲ្យភ្លាក់ស្មារតីចំពោះគ្រោះថ្នាក់ប៉ះឯងពិតប្រាកដ
របស់ប្រទេសខ្លួន ។

ដើម្បីឈានមុខទប់ទល់ និង ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះ :

- ព្រះរាជទ្រង់ភិក្ខុលកំពុងខិះខកមាគ៌ាដ៏ត្រឹមត្រូវតាមលក្ខណៈច្បាប់ ដើម្បី
ឲ្យស្របទៅតាមបំណងនៃប្រជាពលរដ្ឋ ។

ព្រះរាជទ្រង់ភិក្ខុលឲ្យនិយាយថា ការណ៍នេះពិតជាប្រកបចេញតែមួយគត់ដែលអាច
ស្រោចស្រង់ប្រទេសយើង ឲ្យរួចផុតពីគ្រោះថ្នាក់ដ៏ជាក់ស្តែងនេះ ។

- ព្រះរាជទ្រង់ភិក្ខុលនឹងមិនទន្ទឹង ទៅចូលបក្ស សេ- អា -តូ ឬ កំ បក្ស
ណាមួយទេ ព្រោះការបូលរួមក្នុងបក្សណាមួយនោះ គឺ ពិតជាឃ្លាតចាកពីមាគ៌ារបស់ប្រជាជាតិ
ដែលសម្តេចទ្រង់ឲ្យនិយាយ ។

ដើម្បីនឹងពង្រឹងកម្លាំងជាតិរបស់យើង និង ដើម្បីការពារនឹងគ្រោះកាច
ទាំងឡាយ យើងត្រូវតែបន្ថែមចំនួនកងទ័ពរបស់យើងប្រមែលមួយម៉ឺននាក់ទៀតជាការចាំបាច់។

ការផ្លើយ៉ាងនេះ គឺ ដើម្បីឲកកងទ័ពទាំងនោះទៅជាកំឲ្យយាមល្បាតព្រំ
ដែនរបស់យើងពីខាងកើតឲ្យឲ្យនសឹក្តិសិទ្ធិ និង ដើម្បីបង្ហាញឲ្យយើងឲ្យគោរព និង មានការ
ស្មោះត្រង់ចំពោះមិត្តភាពរបស់ខ្លួន និង សុំឲ្យគោរពការសន្យារបស់ខ្លួន ។

- ដោយពុំមានឃ្លាតចេញពីនយោបាយបដិការនេះ .ទ្ធាភិក្ខុលឲ្យនិយាយថា យើង
ត្រូវតែទក្សាមិត្តភាពជាមួយនឹងវៀតកុង ។ តាមសេចក្តីដូចឲ្យនក្រាបបង្គំទូលខាងលើនេះ
ទាជទ្ធាភិក្ខុល សូមផ្តើសំណូមពរ សូមសេចក្តីគាំទ្រដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ពីសម្តេចជាអម្ចាស់ ។

សេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ
នៅពេលយាងចេញដំណើរទៅ មូស្គូ

ខ្ញុំមិនខ្លាចអ្វីនឹងរដ្ឋប្រហារនោះទេ ព្រោះថាខ្ញុំមិនមែននៅស្រឡាញ់
អំណាច ។ ប្រសិនបើប្រជារាស្ត្រ និង កងទ័ព ចង់ដើរទៅរកខាងស្តាំ ពេលហ្នឹង ខ្ញុំនឹង
បណ្តោយឲ្យដើរទៅសិនទៅចុះ ប៉ុន្តែខ្ញុំមានជំនឿថា គឺ ពុំមែនជាផលប្រយោជន៍ នៃប្រទេស
ក៏ទេ ដែលផ្លាស់ប្តូរនយោបាយអព្យាក្រឹតភាព ។ ប្រសិនបើប្រទេសប្តូរនយោបាយរបស់

ខ្លួននោះ នោះនឹងក្លាយទៅជាប្រទេសលោកទី ២ ឬ ក៏យ៉ៅណាមទី ២ " ។

សម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុ ឫទ្ធទ្រង់ថ្កោលទោសចំពោះមនុស្សខ្លះដែលនៅក្នុងកងទ័ពជាតិ និង នៅក្នុងរដ្ឋសភាជាតិ ។ ព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះបន្ទូលទៀតថា : "ខ្ញុំមិនចង់បោះប្រកាន់លើ ស-រ៉ូ-អា និង ពួក សេ-អ៊ី-អា ទេ ប៉ុន្តែក្នុងកងទ័ព និង ក្នុងរដ្ឋសភា មានមនុស្សដែលពុំមានគិតពីអនាគតនៃប្រទេសរបស់ខ្លួនទាល់តែសោះ ហើយគិតតែពីប្រាក់ដុល្លារ ជាងប្រទេសរបស់ខ្លួនទៅទៀត " ។

នៅពេលឆ្លើយតបទៅនឹងការសុំពង្រឹងកម្លាំងកងទ័ពនោះ សម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុទ្រង់ឫទ្ធថ្លែងថា : "ខ្ញុំមិនអនុញ្ញាតឱ្យបន្ថែមកម្លាំងទ័ពទេ ព្រោះថា ស-រ៉ូ-អា មានទាហានចំនួន ៦០០ ០០០ នាក់នៅយ៉ៅណាម ហើយយ៉ៅណាមខាងត្បូងមានទាហានជាង ១ លាននាក់ ហើយចំនួនអស់ទាំងនេះ ពុំមានជ័យជំនះផង ។ ពុំមែនកម្លាំងទ័ពទេដែលឈ្នះកុម្មុយនិស្ត ប៉ុន្តែដោយមធ្យោបាយផ្សេងទៀត ។ ការទូត គឺ ប្រសើរជាងការយោធា " ។

ការយាងនិវត្តន៍នៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ

ឯកឧត្តម ដាំ - ហ៊ូ ទីប្រឹក្សាផ្ទាល់នៃសម្តេចសង្ឃរាជ ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ឫទ្ធសារទូរលេខ មួយច្បាប់មកជូនឯកឧត្តមឧត្តមសេនីយ៍នៃសម្តេចព្រះប្រមុខរដ្ឋ មានសេចក្តីដូចតទៅ :

ខ្ញុំសូមសង្ឃរាជនិវត្តន៍ ថ្វាយពរតាមមានទៅព្រះបរមរាជវាំង និង ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលសម្តេចសង្ឃរាជនិវត្តន៍ព្រះប្រមុខរដ្ឋ ប្រចៀលទ្រង់នឹងយាងដល់ប្រទេសថៃនៅថ្ងៃទី ១៨ មីនា ។ ព្រះអង្គទ្រង់សព្វព្រះរាជហឫទ័យយាងដោយស្ងប់ស្ងៀម ។ ដូច្នេះសូមកុំអញ្ជើញអង្គទូតមកទទួលថ្វាយពរនៅផ្ទៃបដិសណ្ឋារកិច្ចថ្វាយព្រះអង្គទៀត ហើយព្រះអង្គទ្រង់មានព្រះបញ្ជាយ៉ាងជាក់លាក់ថា សុំកុំឱ្យមានការទទួលព្រះអង្គនៅចំណតអាកាសយានឱ្យសោះ ។

សេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិនៅថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០

ថ្វាយបង្គំព្រះសង្ឃទាំងពីរគណៈជាទីគោរព
ប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់ជាទីមេត្រី

ពួកយើងខ្ញុំមិត្តភក្តីនឹងយាងថា ក្នុងកម្រប្រជាពលរដ្ឋទើងនៅថ្ងៃ ១៦ មីនា ១៩៧០

ថា ជារដ្ឋប្រហារដែលត្រូវទទួលបរាជ័យទាំងស្រុង ឲ្យនសេចក្តីថា ប្រជាពលរដ្ឋមិនត្រូវនឹងគ្នា ជាឯកច្ឆ័ន្ទ ប្រឆាំងនឹងអំពើឃ្លានអាននរបស់ពួកឃុនទេឬយ ។

ប៉ុន្តែការពិត វាផ្ទុយពីនេះស្រឡះទៅវិញ ពួកបច្ចាមិត្តវាចង់បកស្រាយការដែលប្រជាពលរដ្ឋយើងបញ្ចេញក្បួនខ្នង ប្រឆាំងនឹងពួកវានោះ ជាអំពើកឮតជាតិសុទ្ធសោធ។ នៅពេលស្របគ្នានោះ ពួកឃុនដែលឲ្យនអនុវត្តដំណាក់កាលទី ១ នៃអំពើវិទ្ធង្សនាវបស់វា ឲ្យនទម្លាក់ការទទួលខុសត្រូវនៃទង្វើឯនេះមកលើយើង ហើយឲ្យនថែមទាំងអះអាងថា មានប្រជាពលរដ្ឋយើងខ្លះចង់ វាយប្រហារស្ថានទូតពួកវាជាថ្មីម្តងទៀត ហើយថាស្ថានទូតនៃប្រទេសដទៃដូចជា សូវៀត ចិន និង ឲ្យទាំង កំ នឹងត្រូវរងគ្រោះដូចគ្នាដែរ ។ នេះជាអំពើវិទ្ធង្សនាមួយ សំរាប់បង្ខិចបង្ខូចរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ ដើម្បីពួកនេះឲ្យនដែលបន្តសកម្មភាពបង្កើចបង្កាញ្ជ្រុកយើង តាមទំនាលបំណងពួកវាតទៅទៀត ។

អាក្រក់ជ្រុលពីនេះទៅទៀត ពួកឃុនទាំងនោះ ទាំងមេទាំងបរិវារនរបស់ពួកវា គឺពួកកឮតជាតិឲ្យនចំណាយក្រៃក្រាន់រាប់មិនអស់ដើម្បី "វិញ" មនុស្សណាដែលព្រមដើរតាមនយោបាយវា ហើយឲ្យពួកនេះដើរឃោសនា ដើរឲ្យខ្មែរប្រឆាំងនឹងខ្មែរ ។ ពួកនេះឲ្យនដើរឲ្យចចិតប័ណ្ណ ធ្វើឲ្យមានការប្រកួតប្រជែង និង ការភ័យខ្លាច ។ ដូច្នេះដើម្បីជៀសវាងនូវការប្រកួតប្រជែង ដែលអាចកើតឡើង ពីការឃោសនារបស់ពួកបច្ចាមិត្ត ឲ្យនជាលោកនយករដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃឲ្យនដកលោក ប៊ូវ - ហ៊ីល នាយស្នងការកណ្តាលក្រុមមេរឿង ឲ្យចេញពីដំណែងកាលពីព្រឹកមិញនេះ គឺ ថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ។

ប្រជាពលរដ្ឋជាទីមេត្តី

ក្នុងកាលទេសៈដ៏លំបាកនេះ សូមអ្នកកុំតក់ស្លុត តិរ្ឋតអីការទទ្រួសប្រថែមរបស់អ្នកអាចនាំឲ្យប្រទេសជាតិស្លាប់ឲ្យន ។ សូមអ្នកឈមមុខទប់ទល់ ចំពោះមុខស្ថានភាពនេះ ដោយស្ងាហាន និង ដោយមានទិស័យត្រឹមត្រូវ ហើយជៀសវាងការបង្ករឈាមគ្នា ។ សូមប្រុងប្រយ័ត្នហើយសូមគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិដោយស្មោះស្ម័គ្រ ដើម្បីដោះស្រាយស្ថានការណ៍នៃប្រទេសយើង ។ កាលទេសៈសព្វថ្ងៃនេះ ត្រូវតម្រូវឲ្យរដ្ឋាភិបាល ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះវាសនានៃប្រទេសជាតិ ហើយដែលឲ្យនទទួលការគាំទ្រទាំងស្រុងពីសំណាក់ឥទ្ធិពលការនានាចាប់ពីពេលផ្ញើសេចក្តីថ្លែងការណ៍នេះទៅ : ប្រទេសយើងត្រូវនៅជាខ្មែរ អព្យាក្រឹតពិតប្រាកដ និង ឯករាជ្យជាំងពេញលេញ ។

ថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០

នៅថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ វេលាម៉ោង ៩ ព្រឹកនរដ្ឋសភាប្រជុំពេញអង្គដើម្បីឲ្យោះឆ្នោតទុកចិត្ត ឬ មិនទុកចិត្ត លោក ស្តែន - ហ្វែរណង់ដែល នរដ្ឋលេខាធិការក្រសួង

មហាផ្ទៃទទួលបន្ទុកខាងក្រសួងសន្តិសុខជាតិ ពីរនឿងរត់គេយ "កំណាត់ ៧ ទ្បាំង" ។

ដល់មកម៉ោង ១២ ទើបរដ្ឋសភា និង ក្រុមប្រឹក្សាព្រះរាជាណាចក្រ ឲ្យនរួមប្រជុំពេញអង្គ ដើម្បីពិនិត្យស្តានភាពដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនៃស្រុកទេស ជាពិសេសនឿងឲ្យតុកម្មប្រឆាំងនឹងពួកឈ្លនយៀកកុង - ឃួនខាងជើង ។

នៅលើវេទិកាវរដ្ឋសភា អ្នកពំណែងវាស្ត្រជាប្រចើនរូបមានជាអាទិ គឺ : លោក ទ្រិញ - វ៉ាញ ហៀ - ទ្បាយអ៊ុន ព្រំ - សេង អ៊ិច - ឯក លោក គាំ - វ៉ែត និង លោក រួង - សនខាងក្រុមប្រឹក្សា ឲ្យនទើ្បងបទិហានឲ្យើងសម្តេចសីហនុក្បត់ជាតិ ។

ការពិភាក្សាដ៏សំខាន់ក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនៃសភាទាំងពីរ ឲ្យនផ្តើឱ្យមតិជាតិ និងអន្តរជាតិចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងជាទីបំផុត ហើយជាពិសេសទៅទៀត គឺ សេចក្តីលម្រេចជាគ្រាអវសានៃសភាទាំងពីរបស់យើង ។

នៅលាម៉ោង ១៣ រសៀល រដ្ឋសភា និង ក្រុមប្រឹក្សា ដោយអនុលោមតាមមាត្រា ១២២ (១) នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឲ្យនលម្រេចចិត្តជាឯកច្ឆន្ទទម្លាក់សម្តេចសីហនុពីដំណែងប្រមុខរដ្ឋ ។

ឯលទ្ធផលនៃការទទ្បះឆ្នោតទម្លាក់សម្តេចសីហនុមានដូចតទៅ :

មាន	៩២	សម្លេង	លម្រេចដកសម្តេចសីហនុ
មាន	០	សម្លេង	- ទុក
មាន	០	សម្លេង	- អនុប្បវាទ

---

(១) ចំពូក ១២ បទបញ្ញត្តិពិសេស មាត្រា ១២២ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញខ្មែរឆ្នាំ ១៩៦៦ចែងថា : "ក្នុងករណីដែលកាលទេស:ពុំអនុញ្ញាតឱ្យចាត់តាំង ទាំងព្រះមហាក្សត្រអង្គថ្មី ទាំងក្រុមប្រឹក្សារាជានុសិទ្ធិ ដោយអនុលោមទៅតាមបទបញ្ញត្តិ មាត្រា ៣០ និង ៣០ ស្ងួននៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ សភាទាំងពីរត្រូវនរួមប្រជុំគ្នា ដោយសេចក្តីអញ្ជើញនៃប្រធានរដ្ឋសភា និង ក្រោមអធិបតីភាពនៃប្រធាននេះ ដោយអនុលោមទៅតាមឆន្ទៈ ដែលប្រជារាស្ត្រឲ្យនសំដែងចេញ សភាទាំងពីរនេះអាចលើកអំណាច និង បុព្វសិទ្ធិទាំងឲ្បាយរបស់ប្រមុខរដ្ឋ ប្រគល់ទៅឥសរៈជនមួយរូប ដែលប្រជាពលរដ្ឋស្រឲ្បាញ់ទុកចិត្ត ហើយឲ្យនបញ្ជូមតិចង្អុលដឹជាក់ច្បាស់ ។ មុននឹងទទួលដំណែងប្រមុខរដ្ឋ ត្រូវនថ្លែងសច្ចាប្រណិធានក្នុងទីប្រជុំរដ្ឋសភា "មានជាសេចក្តីដូចក្នុងមាត្រា ៣២ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ហើយបន្ថែមពាក្យថា " ចេញខ្ញុំមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះព្រះរាជបល្ល័ង " ប្រសិនបើប្រមុខរដ្ឋ ពុំឲ្យនស្ថិតនៅក្នុងកម្ពុជរដ្ឋមួយដងមួយគ្រា ឬ ពុំអាចទទួលភារៈឲ្យនក្នុងមួយដងមួយគ្រា ប្រមុខរដ្ឋប្រគល់ភារៈនេះទៅប្រធានរដ្ឋសភា ប្រធានរដ្ឋសភាកាន់កាប់ភារៈទាំងនេះដោយទទួលខុសត្រូវនផ្តាល់ខ្លួន " ។

នេះរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដែលសម្តេចសីហនុឲ្យនកែប្រែនៅឆ្នាំ ១៩៦៦ ។

ក្នុងពេលនោះលោក អ៊ិន - តាំ ដែលជាប្រធានរដ្ឋសភាស្តីទី និង ជាប្រធានអង្គប្រជុំផង ឮនប្រកាសថា " ចាប់ពីថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ទៅលាម៉ោង ១៣ ទៅ សម្តេចសីហនុឈប់មានឋានៈជាប្រមុខរដ្ឋទៀតហើយ ៗ ប្រទេសជាតិត្រូវទ្រប្រកាសថា ស្ថិតនៅក្នុងសភាពមានអាសន្ន (ក្រឹត្យលេខ ៤៣៣ ចុះ ថ្ងៃ ២៨ មីនា ១៩៧០) ។

បន្តបន្ទាប់ទៅនេះ យើងនឹងយកសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃនរដ្ឋាភិបាល សារលិខិតនៃឯកឧត្តមប្រមុខរដ្ឋថ្មី ៗត្តិរបស់រដ្ឋសភា ច្បាប់ប្រកាសប្រទេសស្ថិតនៅក្នុងសភាពមានអាសន្ន និង ក្រឹត្យបង្កើតអង្គការនានា ដើម្បីដោះស្រាយនូវបញ្ហាខាងកិច្ចការនយោបាយ បញ្ហាសន្តិសុខផ្ទៃក្នុងដែលកើតឡើងពីកាលទេសៈពិសេសនេះ ដើម្បីជាពន្លឺដល់ស្ថានការណ៍ប្រទេសខ្មែរយើងនៅថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ នេះ ។

សេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃនរដ្ឋាភិបាល

" បន្ទាប់ពីមានទិបត្តិនយោបាយ ដែលបង្កើតឡើងដោយស្តេច ន - សីហនុ ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានថ្ងៃជាចុងក្រោយនេះ រដ្ឋសភា និង ក្រុមប្រឹក្សារួមប្រជុំជាសមាជ ឮនសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទដកសេចក្តីទុកចិត្តពីស្តេច ន - សីហនុ ស្របទៅតាមច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ។

ចាប់ពីថ្ងៃនេះទៅ គឺ ថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ចាប់ពីម៉ោង ១៣ ស្តេចសីហនុឈប់មានឋានៈជាប្រមុខរដ្ឋប្រទេសកម្ពុជាហើយ ។

ឯកឧត្តម ចេង - ហេង ប្រធានរដ្ឋសភា ត្រូវទទួលមុខដំណែងជាប្រមុខរដ្ឋវិញដល់មានការទទ្ឋះឆ្នោត ជ្រើសរើសប្រមុខរដ្ឋថ្មីមួយ ស្របទៅតាមរដ្ឋធម្មនុញ្ញ " ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃ ១៨ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧០

នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ហត្ថលេខា លន់ - នល់

សារលិខិតនៃ ឯកឧត្តម ចេង - ហេង ប្រធានរដ្ឋសភា ដែលត្រូវទទួលបុខដំណែងជាប្រមុខរដ្ឋ ជូនប្រជាជាតិ

" រដ្ឋសភា និង ក្រុមប្រឹក្សារួមប្រជុំជាសមាជ ឮនសម្រេចជាឯកច្ឆ័ន្ទស្របតាមច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ដកសេចក្តីទុកចិត្តពីស្តេច ន - សីហនុ ពីដំណែងប្រមុខរដ្ឋចាប់ពីថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ទៅលាម៉ោង ១៣ តទៅ ។

ក្នុងឋានៈជាប្រធានរដ្ឋសភា ខ្ញុំសូមប្រគល់ជូនដំណែងប្រមុខរដ្ឋទៅឲ្យលោកជំទាវ ឧបត្ថម្ភរដ្ឋមន្ត្រី ដែលត្រូវបានជ្រើសតាំងជាប្រធានរដ្ឋសភាថ្មី ដែលបានបោះឆ្នោតជ្រើសតាំងនៅថ្ងៃទី ២៣ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០០៨ ។

ជាមួយនឹងការប្រគល់ជូនដំណែងប្រមុខរដ្ឋនេះ ខ្ញុំសូមប្រកាសបញ្ចប់ការងារជាប្រធានរដ្ឋសភា ដែលខ្ញុំបានបម្រើការងារជូនប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ក្នុងរយៈពេលជាង ១៥ ឆ្នាំ ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុត ចំពោះសម្តេចតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលបានជួយគាំទ្រ និងសហការយ៉ាងល្អជាមួយនឹងខ្ញុំ ក្នុងការដឹកនាំរដ្ឋសភា ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុត ចំពោះសម្តេចព្រះមហាក្សត្រី នរោត្តម មុនិនាថ សីហនុ ព្រះវររាជមាតាជាតិខ្មែរ ដែលបានជួយគាំទ្រ និងសហការយ៉ាងល្អជាមួយនឹងខ្ញុំ ក្នុងការដឹកនាំរដ្ឋសភា ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុត ចំពោះសម្តេចព្រះមហាវីរក្សត្រ នរោត្តម សីហមុនី ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ដែលបានជួយគាំទ្រ និងសហការយ៉ាងល្អជាមួយនឹងខ្ញុំ ក្នុងការដឹកនាំរដ្ឋសភា ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅបំផុត ចំពោះសម្តេចតេជោ ហ៊ុន សែន នាយករដ្ឋមន្ត្រី

ប្រកាន់មួលបង្កាច់គេឯងតាមទំនើងចិត្ត ។ សីហនុឮនប្រមាថមើលងាយទៅដូនដីកំនាំប្រទេសជាតិ ប្រមាថមើលងាយអ្នកតំណាងនារាស្ត្រ និង មើលងាយប្រជានារាស្ត្រដ៏ច្រើនទៀតតាមនបៀបសា - ជានណៈ ។ សីហនុឮនបញ្ជាឲ្យគេយកអ្នកណាដែលមិនស្របនឹងបោបលខ្លួនទៅសម្លាប់ចោលដោយគ្មានដំនុំដំនះ ។

ក្នុងនយៈពេលប៉ុន្មានជាចុងក្រោយនេះ សីហនុឮនប្រមាថមើលងាយឥតឧបមាដល់ប្រជានារាស្ត្រដែលខ្លួនឮនអំណោចមកពីនារាស្ត្រយកមកកាន់កាប់ ។

៣ - ពីបទបង្ហិចបង្ហាញទ្រព្យសម្បត្តិនដ្ឋ និង ច្រូកន់របស់ប្រជានារាស្ត្រ - ដើម្បីបំពេញសេចក្តីស្រេកឃ្លានផ្ទាល់ខ្លួន ហើយបំពេញចំណង់ហួសប្រមាណ ខាងសាច់ថ្លៃ និង បកន្ទុកខ្លួន ។ ក្នុងបណ្តាឧទាហរណ៍ទាំងច្រើនមកនិមា គេអាចនាបញ្ជាក់ជាអាទិ នូវការបង្ហិចបង្ហាញច្រូកន់ការសក្នុងការចាត់ចែងនៅក្នុងភាពយន្ត - ការនធ្វើមហោស្រពនៅក្នុងភាពយន្ត - ការនទៀបចំដាក់លៀងទាំងគគ្រឹកគគ្រេង នៅពេលដែលប្រជានារាស្ត្រទទួលការអត់ឃ្លាន ។ សីហនុធ្វើព្រងើយកន្តើយចំពោះការលំបាកជាច្រើននរបស់ប្រជាពលនដ្ឋ និង ឧទ្ទិជន ដែលបំពេញកិច្ចការពារទឹកដីនៅតាមព្រំដែន ។ សីហនុឮនយកសំលៀកបំពាក់ទាហានចាស់ទៅធ្វើជា " អំណោយផ្ទាល់ខ្លួន " ហើយទុកច្រូកន់នដ្ឋទាំងច្រើន សំនាប់ចាយវាយតាមការនស្រេកឃ្លាននរបស់ខ្លួន និង បកន្ទុកខ្លួន ។

៤ - ពីបទពុករលួយ ដោយឮនជំនុំញុះញង់គួសានខ្លួន និង បកន្ទុកឲ្យប្រព្រឹត្ត ។ ចាស់ទាំងអស់គ្នាឮនដឹងហើយ ដោយមានភស្តុតាងច្បាស់ជាក់ស្តែងថា នាង ម៉ូនិច និង ម្តាយ គឺ នាង ច្បាំមពាង ឮនប្រព្រឹត្តអំពើពុករលួយ ក្នុងការចែកសំណូកសូកប៉ាន់ - ការតែងតាំងមន្ត្រីក្នុងមុខដំណែងខ្ពស់ៗ ដោយមានជាក់ក្តីតទីកច្រូក់ ជាសំណូកថាប៉ុណ្ណេះ ------ ប៉ុណ្ណេះផង ។ ន - សីហនុ មិនគ្រាន់តែឮនដឹងនៅទ្បើងទាំងអស់នោះប៉ុណ្ណេះទេ្បយ សីហនុ ថែមទាំងយកខ្លួនឯងទៅតាំងជានាឲ្យបង្កើតបនការសុីណូ ដែលជាជង្រុកទាញច្រូកន់ការសប្រជាពលនដ្ឋ ឲ្យចូលទៅក្នុងហោរ៉ូ បកន្ទុកខ្លួន ឬ កំផ្តើមឲ្យមានជានៅទ្បើងរ៉ាវ (Scandales) ក្នុងការដេញថ្លៃដូចជានៅទ្បើង ភួងម៉ាន្តាំង ជានដើម ។

៥ - ពីបទប៉ះពាល់ដល់កិត្យានុភាព និង កិត្តិយសនៃប្រទេសជាតិ ដោយអនុវត្តនយោបាយផ្ទៃយ នឹងអព្យាក្រឹតភាព និង ដោយឮនផ្ទៃ សេចក្តីថ្លែងការណ៍ ប្រកាសប្រមាថមើលងាយ ចំពោះអ្នកដឹកនាំប្រទេសជាតិ និង ចំពោះប្រទេសក្រៅជាច្រើន សូម្បីប្រទេសនោះជាមិត្តក៏ដោយ ។ ដោយសារអំពើភ្លើតភ្លើនទាំងនោះ ហើយ សីហនុ ឮនធ្វើឲ្យខូចឈ្មោះស្រុកទេស នៅលើផ្ទៃនាបអន្តរជាតិ បង្កើតឲ្យមានបនិយាកាសមិនទុកចិត្តគ្នានៅគ្រប់ប្រទេស និងគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានអន្តរជាតិ ដែលគេត្រៀមខ្លួនចាំជួយខ្មែរ ដោយគ្មានលក្ខខណ្ឌ ឬ កំគេយកដើមទុនមកធ្វើទីនិយោគ (investissement) នៅផ្នែកសំខាន់ៗ ដែលប្រទេសត្រូវការ ។

ជាអនុសានននៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍នរបស់ សីហនុ នៅបនទេសជាចុងក្រោយ

នេះ ជាការប៉ុនប៉ងបង្កើតបំផ្លាញសន្តិភាពនៅក្នុងនៃប្រទេសជាតិ ហើយបង្កើតបំផ្លាញ**មិត្តភាព**ទៅលើនៅលើផ្ទៃទឹកដីជាតិ ហើយនាំឲ្យប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងមូល ដែលឮនូវផ្តន្ទាទោសខ្លួនឲ្យចូលទៅក្នុងសេចក្តីទុក្ខលំបាកយ៉ាងក្រៃលែង ។

ដោយយោលទៅតាមមូលហេតុដូចទៀបនាមកខាងលើនេះ អ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងអស់ ឮនសុំឲ្យរដ្ឋសភា ធ្វើសេចក្តីស្នើបកឈ្មោះ ន - សីហនុ អតីតប្រមុខរដ្ឋខ្មែរ - និង ម៉ូនីម ជាប្រពន្ធ ទៅដាក់ឲ្យតុលាការសើកការតាំសេចក្តី ដើម្បីដោះស្រាយតបទៅនឹងការឃាតកម្មទាំងបទឧក្រិដ្ឋ ដែលអ្នកទាំងពីរឮនប្រព្រឹត្ត ចំពោះប្រទេសជាតិ និង ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

X X

X

ដើម្បីឈានមុខទប់ទល់នឹងបច្ចាមិត្ត ក្នុងដែនការឈ្លានពានរបស់វា ហើយដើម្បីការពារសន្តិសុខជង រដ្ឋសភា និង ក្រុមប្រឹក្សា ឮនឮងព្រះរាជាណាចក្រប្រកាសប្រទេសកម្ពុជាស្ថិតក្នុងសភាពមានអាសន្ន ហើយប្រគល់អំណាចពេញឫច្បាប់ទៅឲ្យរដ្ឋាភិបាល ដើម្បីចាត់ការនូវវិធានការផ្សេងៗ សំរាប់ស្រោចស្រង់ជាតិទល់នឹងឧបត្តិហេតុគ្រប់បែបយ៉ាង ដែលនឹងអាចកើតមានទៀង ។ តាមក្រមលេខ ៤៣៣ - ៧០ - បរ ចុះថ្ងៃទី ២៨ - ៣ - ៧០ ត្រូវប្រកាសឲ្យប្រើច្បាប់ ដែលមានសេចក្តីដូចតទៅ :

"ច្បាប់ប្រកាសប្រទេសកម្ពុជាស្ថិតក្នុងសភាពមានអាសន្ន និង ផ្អាកនូវការគោរពនៃសិទ្ធិខ្លះ ដែលជានាអះអាងដោយច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ"

មាត្រា ១ - ប្រទេសជាតិត្រូវប្រកាសថា ស្ថិតនៅក្នុងសភាពមានអាសន្ន ។

មាត្រា ២ - ការប្រើប្រាស់នូវសិទ្ធិ ដែលមានចែងនៅត្រង់មាត្រា ៤ - ៩ (វគ្គទី ១) ១០ (វគ្គទី ២) និង មាត្រា ១២ នៃច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញត្រូវផ្អាកជាបណ្តោះអាសន្នសិនគិតចាប់ពីថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ ទៅសំរាប់ក្នុងរយៈពេល ៦ ខែ ។ ហើយច្បាប់នេះអាចប្រើបន្តទៅទៀតឮន (renouvelable) ។

មាត្រា ៣ - ក្នុងរយៈពេលដាមួយគ្នាផងដែលនេះ រដ្ឋាភិបាលត្រូវអនុញ្ញាតឲ្យចាត់វិធានការនានាតាមក្រឹត - ច្បាប់ (décrets-lois) ចំពោះផ្នែកខាង :

- ប៉ូលីស និង យុត្តិធម៌
- សារពត៌មាន និង ការបញ្ចេញឃោសនា
- ការត្រួតស្រុយទាក់ទងតាមសំបុត្រស្នាមខាងផ្លូវនិងកជន ។

មាត្រា ៤ - ក្នុងកាលទេសៈពិសេស ដែលនៅត្រង់មាត្រា ២ នោះ រដ្ឋសភានឹងអនុម័ត (ratifier) ក្រឹត - ច្បាប់ (décrets-lois) របស់រដ្ឋាភិបាលនៅពេលក្រោយ ។

មាត្រា ៥ - ច្បាប់នេះត្រូវប្រកាសថា ប្រញាប់ ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២៨ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧០
ហត្ថលេខា : ឧបង - ឧកង

ប្រសិនបើអនុវត្តតាមច្បាប់ខាងលើនេះឱ្យត្រឹមត្រូវ គឺ :

- ការសែតទាំងឡាយមុននឹងចេញផ្សាយ ត្រូវក្រសួងយោធនាការត្រួតពិនិត្យជាមុនសិន ដើម្បីជៀសវាងនូវការផ្សាយអត្ថបទណា ដែលនាំឱ្យខូចនូវនយោបាយទំនៀមទម្លាប់ - និង អាចបណ្តាលឱ្យកើត អសន្តិសុខ ឬ ប៉ះពាល់ដល់សន្តិសុខនៃប្រទេស ឬ នាំឱ្យខូចប្រយោជន៍ជាតិ ។

- អង្គការបក្សលីស អាចចាប់ ឬ ឃុំឃាំងបានន្ទូវជនណា ដែលត្រូវគេសង្ស័យថាជាសកម្មភាពអ៊ីចឹង ។

- ការប្រជុំគ្នាលើសពី ៣ នាក់ទៅត្រូវហាមឃាត់ ។

- ការផ្ញើសំបុត្រតាមឯកជន ទោះបីនៅក្នុងប្រទេស ក៏ដូចនៅក្រៅប្រទេស ត្រូវអង្គការត្រួតពិនិត្យដែរ ចង់មើលជាដរាប ។ល។

នៅថ្ងៃទម្លាក់សម្តេច សីហនុ ជាមួយគ្នាដដែលនោះនៅទៀបភ្លឺថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ មានបង្កើត :

- សេនាធិការពិសេសមួយ (Etat Major spécial)

ជាជំនួសនាយសេនាធិការដ្ឋាន នៃកងទ័ពជាតិ (EMG / FANK) ដែលមានលោក ឧត្តមសេនីយ លន់ - ឧល់ នាយសេនាធិការ -

លោកឧត្តមសេនីយ ថាប់ណាំង ជាសមាជិក

លោកឧត្តមសេនីយ សាក់ - ស៊ីវ សាខន ជាសមាជិក

- គណៈកម្មការសម្របសម្រួលនៃក្រសួងការពារជាតិ (Comité de coordination de la Défense Nationale) ដែលមាន :

ឧត្តមសេនីយ	ថាប់ណាំង	ជាប្រធាន
លោកវរសេនីយ៍ត្រី	លន់ - ណុន	អនុប្រធាន
លោក	ថោង លឹម ហួង	ជាសមាជិក
លោក	ថាប់ - សូវ៉ែម ។ល។	ជាសមាជិក ។

គណៈកម្មការនេះ មានភារៈសម្របសម្រួល និង នាំយកប្រាជ្ញានូវកិច្ចការគ្រប់ក្រសួងរដ្ឋមន្ត្រីទាំងអស់ ឱ្យដើរដំណើរទៅមុខតាមធម្មនុញ្ញចាប់ពីថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ទៅ ដើម្បីជៀសវាង កុំឱ្យមានការរអាក់រអួលក្នុងដំណើរធម្មនុញ្ញនៃក្រសួង ។

បន្ទាប់ពីប្រកាសប្រទេសជាតិស្ថិតក្នុងភាពមានអាសន្នមក អង្គការជាន់ខ្ពស់ជាច្រើនក៏មានកើតមានទៀងជាបន្តបន្ទាប់គ្នា ។ អង្គការទាំងនោះមានគោលដៅខាងដោះស្រាយនូវបញ្ហាខាងកិច្ចការនយោបាយ បញ្ហាសន្តិសុខផ្ទៃក្នុង ដែលកើតទៀងពីកាលទេសៈពិសេស :

- តាមក្រឹត្យលេខ ២៧២ - ៧០ - បរ ចុះថ្ងៃទី ២៧ - ៤ - ៧០ បង្កើតឲ្យមាន ក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់ខាងការពារប្រទេស មួយ (Conseil supérieur de la Défense Nationale) ដែលមានលោកប្រមុខរដ្ឋជាប្រធាន និងសមាជិក គឺ នរដ្ឋាភិបាលជាសមាជិក ។

- តាមក្រឹត្យលេខ ២៧០ - ៧០ - បរ ចុះថ្ងៃទី ២៤ - ៤ - ៧០ បង្កើតឲ្យមាន គណៈកម្មការការពារប្រទេសមួយ (Comité pour la Défense du Pays) ដែលមានលោកប្រមុខរដ្ឋជាប្រធាន ។

- តាមក្រឹត្យលេខ ១៥៨ - ៧០ - បរ ចុះថ្ងៃទី ២៤ - ៣ - ៧០ បង្កើតឲ្យមាន គណៈកម្មការស្រោចស្រង់ជាតិ មួយ (Comité National de sauvetage du Pays) ដែលមានលោក សិរិមតៈ ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី ជាប្រធាន ។

ភាគទី ២

ស្ថានភាព បន្ទាប់ពីថ្ងៃទី ១៩ ខែមីនា ១៩៧០

មាលីបានដែរថ្កើតការណ៍ក្បែរយោងថ្ងៃទី ១៩ ខែមីនា ១៩៧០

ជំពូកទី ១

- ចំប៉ាំងនៅប្រទេសកម្ពុជា
- កង់ទល់ខ្នែង

ជំពូក ៩

- ចំប៉ាំងនៅប្រទេសកម្ពុជា
- កងទ័ពជើងទឹក

ចំណាំងផ្លៀវប្រទេសកម្ពុជា

យើងអាចចែកចំណាំងនៅប្រទេសកម្ពុជា ជាពីរផ្នែក គឺ

- ផ្នែកពុទ្ធចក្រ
- និងផ្នែកអាណាចក្រ

I ផ្នែកពុទ្ធចក្រ

ដោយប្រជារាស្ត្រខ្មែរយើងគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ស្មើរតែទាំងអស់គ្នាទៅ ហើយដែលឋានការនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមានជំនឿទុកចិត្តខាងបុណ្យ-ឋាប ។

ដូច្នេះតាមជំនឿប្រជារាស្ត្រខ្មែរអ្នកការនៃព្រះពុទ្ធសាសនា យល់ថាចម្បាំងនៅប្រទេសកម្ពុជាសព្វថ្ងៃនេះ ជា " ចំណាំងសាសនា " គ្រោះថា បើយើងផ្ទៀងតាមពុទ្ធទំនាយជាហូរទៅមកតាមដាល់ឥឡូវនេះយើញថា ព្រឹត្តិការណ៍ ដែលកើតមានជាបន្តបន្ទាប់មក ត្រូវនឹងតែស្របតាម " ពុទ្ធទំនាយ " ទាំងអស់ ។

ដើម្បីបញ្ជាក់ទៅរឿងនេះ យើងនឹងលើកយកអត្ថបទរបស់លោក ខុត្តមសេនីយ លន់-នល់ ដែលឋានឲ្យពុម្ពផ្សាយអំពី " ចំណាំងសាសនា " ក្នុងពុទ្ធសករាជ ២៥១៤ ដូចតទៅ :

" ខ្ញុំសូមអំពាវនាវដល់បងប្អូនរួមជាតិខ្មែរ ដែលការនៃព្រះពុទ្ធសាសនាទាំងអស់គ្នា ។

សាសនាយើងត្រូវមាន ៥.០០០ ព្រះវស្សា ។ ឥឡូវនេះ ទើបនឹងឋាន ២.៥០០ ព្រះវស្សាទេ ដូច្នេះ យើងនៅក្នុងពាក់កណ្តាលព្រះសាសន៍ា ហើយព្រះពុទ្ធសាសនា យើងត្រូវឋាននៅក្នុងទៀង ហើយបន្តទៅទៀត ២.៥០០ ព្រះវស្សាទៀត ។

លក្ខ្លាមដែលកើតមាននេះ ត្រូវតាមទំនាយដែលហៅថាជា ចំណាំងសាសនា ។

សាសនាមានតាលជាព្រះពុទ្ធ ជាព្រះសង្ឃ ជាសីល ជាធម៌ ជាវិន័យ ជាជំនឿថាមានបុណ្យ មានឋាប ផ្តើមបុណ្យឋានបុណ្យ ផ្តើមឋាបឋានឋាប ។

ក្នុងយនិស្តវតជឿថា មានសាសនាទេ ពីគ្រោះមិនជឿថាមានព្រះទេ ។ ពួកនេះសង្កត់មនុស្ស បើទៀបដែនការមួយណា ហើយ បង្ខំអនុវត្តមិនមែននរកខុសនរកត្រូវទេ នរកសីលនរកធម៌ទេ សន្ធតត្រឹមតែពួតដៃគ្នា ផ្តើមឱ្យឈ្នះដៃតែប៉ុណ្ណោះ ។

នៅខ្វីកាលនៃដែលបងប្អូនជួន ត្រូវនិលទៅ យៀកណា មខាងឥឡូងវិញ

ទី១_ បើស្រីជួនយកប្តីខ្មែរ មានចុះអត្រា ឧកូលដ្ឋាន ត្រឹមត្រូវហើយនេះ គ្នា ត្រូវឲ្យនលញ្ជាតិជាខ្មែរហើយ ដូច្នោះ ត្រូវទុកជាខ្មែរពេញលក្ខណៈ ។

បើខុស ចូលដែជាមួយយៀកក្រុង នោះត្រូវចាប់ខ្លួនផ្ញើទោសដូចជាខ្មែរឯ ទៀតចូលដែនឹងយៀកក្រុងដែរ ផ្ញើទោសតាមចាប់យើង ។

លុះត្រាតែសាម៉ីជនសុំថា ខ្ញុំសុំលាជាតិខ្មែរ ហើយសុំនិលទៅ យៀកណា មវិញ ដែរ នោះទើបត្រូវបើកឱ្យទៅ ។

ទី២_ ជួនដែលចេញ ចោលផ្ទះទៅ នោះ អ្នកបៀតខាងត្រូវជួយមើលផ្ទះនោះ ទុកឱ្យនផ្ទះការនយើងផង ។

យើងកុំប្រព្រឹត្តផ្ទុយនឹងសីលព្រះពុទ្ធសាសនា គឺថាត្រូវទុកឱ្យនផ្ទះការ ជាតិយើង កន់ត្រាត្រឹមត្រូវសព្វគ្រប់សិន ទ្រួចឱ្យមានគណកម្មការជាតិគេសំនេចក្នុងសេចក្តីទៀបទាយ តាមដែនការត្រឹមត្រូវចំពោះផ្ទះនិមួយ ពុំ ។

សូមជំនាបងលំបងប្អូនទួមជាតិខ្មែរ ការនព្រះពុទ្ធសាសនាតាមទំនាយ មនុស្ស ត្រូវឲ្យនស្នើគ្នា ទាំងអស់ ស្រលាញ់ញ៉ឹមប្រឹមប្រិយទាំងអស់គ្នា មើលមួយឈ្លក់ដូចមួយ ក្នុងឯក្រោយចំពោះ សាសនានេះ ។

តែក្នុងទៀលាចំពោះ ត្រូវចិត្តមានសីល ត្រូវចំទើនមេត្តា ភាវនា ។

មនុស្សណា ផ្ញើដូច្នេះ មនុស្សនោះឲ្យនទួចខ្លួន ហើយសុខចំទើន ។

ទំនាយសំនាបាចមប្បាំងសាសនាក្នុងញ៉ាក់ណាលព្រះសាសនានេះ គឺកើត ព្រួសាទ មាស ព្រួសាទព្រាក់ នៅទន្លេបួនមុខ គឺការចាប់គ្នា នៅទន្លេបួនមុខ គឺទមិទ្ធការចាប់នឹងព្រះពុទ្ធ សាសនា គឺស្តេចពាលភៀសខ្លួន គឺផ្តាយដុះកន្ទុយ ។

ទួចចំពោះទៅ មនុស្សត្រូវស្នើ ពុំ គ្នា គឺប្រទេសខ្មែរទៅជាសាធារណរដ្ឋ មនុស្សមានសិទ្ធិស្នើគ្នា អំណាចជាប្រធានាធិបតី ឲ្យនទៅជនទួមជាតិទាំងអស់គ្នា ។

ឯមប្រទេសវិញ លែងហៅថាស្តេច ហៅថាឆ្នាំណាឯប្រទេសទៅវិញ គឺថាប្រធានាធិបតី ដែលត្រូវនាស្រែជ្រើសទើស ៥ ឆ្នាំម្តង ៥ឆ្នាំម្តង ដោយឈ្មោះណាកំដោយ ឈ្មោះប្រទ្បងប្រដែងឱ្យគេទើសឲ្យនដែរ ។ ទើសគ្នាតាមសន្តិវិធី គឺតាមដូចនិច្ចៈ ឆ្នាត មិនមែនតាមដូចសង្គ្រាមទាងគ្នាឯង ដណ្តើមអំណាចគ្នាទេ ។

ដែលថាមន្ទុលស្នរ ត្រូវទៅស្នើគ្នា នោះ ត្រង់គ្មានស្តេចសោយរាជ្យ រួចត្រង់គ្មានកើតមកហើយថា ត្រូវទៅជាស្តេចសោយរាជ្យឯងឯង ពុំតខ្ចីពុកទៅកូន ទៅចៅទេ ។

លក្ខណៈមន្ទុលស្នស្នើគ្នា ត្រង់ឈ្មោះណាកំដោយ កូនយើង កូនគេ ត្រូវមានសិទ្ធិឈ្មោះឱ្យគេច្បោះឆ្នោតជាប្រធានាធិបតីឯនដែរ ។

ឥទ្ធរនេះ ខ្ញុំឆ្លៀតយកឱកាសនេះ ជំរាបភ្ញៀវមួយដែលសូមឱ្យយកទៅពិនិត្យ:-

សីហនុ ត្រូវសរសើរថា ស្រួលយើងទម្លាក់តាមបច្ចាប់ ក្នុងពេលដែលផ្ទៃដីនៅទៅបែ-កាំង ជាស្រួលកិត្តិយសបស់ចិន ក៏ប៉ុន្តែយ៉ាងណាកំដោយ កំចិនមិនទាន់ផ្តាច់ចំណងទូត នឹងរុះពេញភ្លាម ពុំដែរ ។

នេះពីព្រោះចិនឮបានទុកពេលជាយូរ ទទួចថាឥតំណាងស្វាគមន៍ឱ្យមកជួបនឹងខ្លួន ដើម្បីលុំឱ្យទង្គិចជាតិយើងបន្តិចទាញយកណាមខាងយើង ដូចពីដំនាន់មុនតទៅទៀត ។

គឺថា ទៅឯសីហនុ និងទង្គិចខ្មែរនោះ ជាទៅឯផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្មែរទេ ។

គេនឹងទទួលរាប់អានទង្គិចយើងតទៅទៀតឮន បើយមិនទាល់នឹងសីហនុឮនដែរ ឱ្យតែយើង :-

ទី១- បន្តកាបើក ឱ្យយកគ្រឿងសាស្ត្រាវុធ និងម្ចាំពេទ្យពីចិនឱ្យមក, បើយបញ្ជូនទៅឱ្យកងទ័ពយៀកណាមខាងយើង និងទ័ពយៀកកុងដូចពីពេលមុន ពុំសំរាប់ច្បាំងនឹងយៀកណាមខាងត្បូងទៀត ។

ទី២- ឱ្យតែយើងបន្តការអនុញ្ញាតឱ្យទ័ពយៀកណាមខាងយើងនិងទ័ពយៀកកុងមកស្ងំសំរាកលើដែនដីខ្មែរផង ។

ទី៣- ឱ្យតែយើងបន្តការជួយគាំទ្រជាផ្លូវទំនោសនាឱ្យគួរកនគេផង ។

ការដែលចិនថាឥឱ្យជួបខ្លួនស្វាឥ ដោយញឹកញាប់នេះបើយ ឮនជាទាល់តែថ្ងៃ ៥ ឧសភា ១៩៧០ គឺថា ១ ខែ ២០ ថ្ងៃ ក្រោយដែលសីហនុលែងធ្វើប្រមុខរដ្ឋ លុះយើញថាឥតឮនលទ្ធផលអ្វីផ្លូចបំណងទេ ទើបឮនប្រកាសផ្តាច់ការទូតនឹងប្រទេសខ្មែរយើង បើយប្រកាសថាស្គាល់សីហនុពេញទំហឹង ។

ហេតុដែលជូនផ្លូចពីលើនេះ ដោយើញ

១- ថាចំព្ងាំងយើងមានសព្វថ្ងៃនេះ មិនមែនចំព្ងាំងសីហនុ និងខ្មែរទេ ពីព្រោះចិនចង់ឱ្យខ្មែរជួយឈ្នះតែមួយមុខ ចិនមិនមែនឈឺក្បាលនឹងសីហនុមែនទែនទេ ។ ដល់ខ្មែរយើង

មិនត្រមដារ ថាសីលធម៌តាមដង្ហែព្រះពុទ្ធសាសនាទៅជួយ យើកកុងឈ្លានពាននេះហើយ ឮនជា សង្គ្រាមបន្តទៅទៀត តាមផែនការចិនកុម្មុយនិស្ត និងយួនយើកណាមខាងជើង ។

ចិនមិនមែនស្រឡាញ់សីហនុទេ តែត្រូវនប្រើសីហនុដាមធ្យោបាយឱ្យយួនយើកកុងផ្ទៃសង្គ្រាមនៅប្រទេសយើង ដើម្បីយកផ្ទៃដាមូលដ្ឋានចំពាំងកុម្មុយនិស្តនៅក្នុងចុងបូព៌ាប្រទេស ។

២_ ថាចំពាំង យើងមានសព្វថ្ងៃនេះ ជាចំពាំងសាសនា តែព្រះពុទ្ធសាសនាដែលជាទីគោរពនៃយើង ត្រូវបន្ត ២,៥០០ ព្រះវស្សាទៅទៀត បើយើងរស់ចម្បាំងទៅក្នុងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ មនុស្ស ត្រូវស្លៀ ពុំគ្នា សម្បុរសចម្បាយតាមទំនាយ ។

ក្នុងទំនាយដែរ ត្រូវពួកកាន់សាសនាទាំងឡាយ ត្រូវចូលមកជួយប្រទេសយើង ដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាទល់នឹងទមិឡរឥឡូវនេះ ។

សេចក្តីដែលគួរឱ្យសង្ឃឹម គឺថា តាមសាសនា ត្រូវមានចម្បាំង ឯចម្បាំង គឺចម្បាំងនឹងយួនកុម្មុយនិស្តឥតសាសនាជាទមិឡ ឯខ្មែរកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាដូចគ្នា មិនត្រូវឱ្យមានបងឯងឈាមទាំងគ្នាឯងទេក្នុងពេលនេះ ។

ត្រង់ខ្មែរនេះជាការងាយទេ ទាំងខ្មែរ និង ខ្មែរ សូមឱ្យការពារធម៌ឱ្យខ្ជាប់ខ្ជួនមានធម៌សាមគ្គីជាតិជាដើម ។

ឯចំពាំង ពីព្រះពុទ្ធសាសនា ទៅយួនកុម្មុយនិស្តវិញ គឺពួកទមិឡ ដោយមានប្រទេសកាន់សាសនាច្រើនណាស់ ត្រូវនជួយប្រយុទ្ធយើង ដូច្នោះហើយ ជ័យជំនះជាចុងក្រោយបំផុតលើយមរភូមិ ត្រូវនតែមានដល់ប្រទេសយើងតាមទំនាយ ។

ដូច្នេះ យើងទាំងអស់គ្នា អ្នកការពារព្រះពុទ្ធសាសនា ត្រូវនជើបឈរដោយទទួលបន្ទុកដាមួយគ្នា ឱ្យត្រម ពុំគ្នាតទល់នឹងទមិឡ ផ្ទៃសង្គ្រាមឡានពាន នៅក្នុងប្រទេសយើងសព្វថ្ងៃនេះ ។

ធ្វើនៅថ្ងៃទី ១១ ខែឧសភា ឆ្នាំ ១៩៧០

ឧត្តមសេនីយ លន់_នល់

ការសង្កេត. -ក្នុងពុទ្ធទំនាយថា :

-មាន " ព្រួសាទមាស ព្រួសាទព្រាក់ នៅទន្លេបួនមុខ " ទំនាយនេះ ត្រូវនឹងទង្វើងបើក កាស៊ីណូទង្គ នៅទន្លេបួនមុខ ។

-មាន " កាប៉ាល្អា នៅទន្លេបួនមុខ តើទមិនឲ្យកាប៉ានឹងព្រះពុទ្ធសាសនា " ទំនាយនេះត្រូវនឹងចំពុងខ្មែរយើងជាមួយនឹងកម្ពុជវិស្ឋបន លទ្ធផ្លែ ។

-មាន " ស្តេចពាល រៀបសង្ខន " គឺត្រូវនឹងព្រៃសម្តេចសីហនុ ទៅបនទេស ។

-មាន " ផ្កាយដុះកន្ទុយ " ទំនាយនេះត្រូវនឹមនឆ្នាំ ព្រោះថានៅថ្ងៃ ២១-២២-២៣ មីនា ១៩៨០ ប្រជាជាតិខ្មែរយើងទាំងមូលបានឃើញផ្កាយដុះកន្ទុយ នៅត្រង់ចន្លោះទិសអាគ្នេយ៍ និង ទិសអាគ្នី ។

នៅថ្ងៃ ២១ ផ្កាយដុះកន្ទុយពីម៉ោង ០១ និង ៤៥ នាទី រហូតដល់ម៉ោង ០៤ និង ៤៥ នាទី

នៅថ្ងៃ ២២ ផ្កាយដុះកន្ទុយពីម៉ោង ០៣ និង ៤៥ នាទី ដល់ម៉ោង ០៤ និង ៤៥ នាទី

នៅថ្ងៃ ២៣ ផ្កាយដុះកន្ទុយពីម៉ោង ០៤ និង ៤៥ នាទី ដល់ម៉ោង ០៥ គត់ ។

II ដំណែកនអាណាចក្រ

១-ពួកកុម្មុនិស្តអាស៊ីបានទៀបចំចំពុងនៅប្រទេសកម្ពុជាទុកពីមុនទូចស្រែចមកហើយ ។

ដូចយើងបានទៀបរាប់មកហើយ នៅត្រង់ចំពូកទី១-ទី២ ក្នុងភាគទី១ ថាកុម្មុនិស្តអាស៊ីនេះ បានទៀបចំដែនការទាយកប្រទេសកម្ពុជា ដើមឡើងថ្មើជា " ក្តាឡាន់ " (tremplin) សំរាប់ជាជំរកកម្លាំងទៅទាំយប្រទេសយៀកណាមខាងត្បូង ។

ក្នុងការទាយប្រទេសកម្ពុជានេះ ពួកកុម្មុយនិស្តអាស៊ីមានចិនក្រហម ជួនខាងដើម និង យៀកកុងជាដើម តែចេះប្រើមធ្យោបាយ ត្រចឹបបង្ខាំងដើមឡើបំភ័ន្តមតិអន្តរជាតិ ដើម្បីថាចំពុងនៅប្រទេសកម្ពុជា ជាចំពុងនឹងខ្មែរនិងខ្មែរគ្នាឯងទៅវិញ (khmériser la guerre au Cambodge) ។

ត្រង់ចំណុចនេះ តើពួកចិនក្រហម - ជួនខាងដើង - យៀកកុងប្រើមធ្យោបាយទបៀបណាខ្លះ? គឺគេប្រើមធ្យោបាយស្របទៅតាមស្ថានភាពនយោបាយទបស់ទង្គាភិបាលខ្មែរយើង ។

បើប្រសិនជាសម្តេចសីហនុ ទ្រង់នៅកាន់អំណាចជាប្រមុខរដ្ឋប្រទេសកម្ពុជានោះ ពួកគ្រូវនៅតែប្រើមធ្យោបាយ ដោយប្រើខ្មែរខ្មែរគ្នាឯងធ្វើទង្គិចហាន ទម្លាក់រដ្ឋាភិបាលស្រោយស្រស់ជាតិ រួចបានតែបង្កើតរដ្ឋាភិបាលខ្មែរក្រហមមួយទៀងកាន់កាន់ជំនួស ដោយដឹកនាំប្រទេសខ្លួនឱ្យទៅតាមបក្ខក្រុមយិស្តអាស៊ី ហើយ ទុកសម្តេចសីហនុជា " ទីងមោង " ទៅទៀត ។

រដ្ឋាភិបាលក្រហមរបស់ខ្មែរពេលនោះ ត្រូវតែធ្វើតាមចំណងការពួកក្រុមយិស្តអាស៊ីទាំងអស់ ដើម្បីឱ្យសំទេចគោលបំណងគេ ក្នុងការលេបយកផ្ទៃចិនទាំងមូលតែម្តង ។

រដ្ឋាភិបាលក្រហមរបស់ខ្មែរពេលនោះ ត្រូវបង្កើតតាមបញ្ជារបស់ពួកក្រុមយិស្តអាស៊ី ទូរទង់ជាតិមួយមានផ្ទៃជាពណ៌ក្រហមហើយមានរូប " កណ្តៀវ " ជាពណ៌លឿង នៅត្រង់ជ្រុងខាងលើកែប្រទង់ជាតិ ។

តែប៉ុន្តែ លុះដល់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងមូលគ្រប់ជាន់ថ្នាក់សម្រេចថាត្រូវទម្លាក់សម្តេចសីហនុចេញពីប្រមុខរដ្ឋប្រទេសកម្ពុជា ដោយលោកធ្វើនយោបាយផ្ទុយពីប្រយោជន៍ជាតិ ដោយលោកបានបង្កបង្កើតវិបត្តិនយោបាយនៅពេលចុងក្រោយនេះផងទៀត ទើបពួកក្រុមយិស្តអាស៊ីមានយួនយៀកកុង - យួនខាងជើងជាអ្នកចាត់ការ បានប្រើមធ្យោបាយបង្កាប់ជាំតុកម្ម ប្រជារាស្ត្រ" ឱ្យប្រឆាំងនឹងឱ្យទម្លាក់រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រស់ជាតិ ដូចពួកនាំបានធ្វើមកហើយ នៅថ្ងៃទី ២៥-២៦-២៧ មីនា ១៩៧០ នៅខេត្តកំពង់ចាម - ព្រៃវែង - តាកែវ ។

ឫតុកម្មនេះ គ្រាន់តែជា "ឡប់ទ្បែ" ក្នុងគំនិតខ្មៅងងឹតរបស់ពួកនាំ តែលចង់បង្ហាញមតិអន្តរជាតិថាជាការហឹង្សារបស់ប្រជារាស្ត្រ ប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាលរបស់ខ្លួន ក្នុងការទាមទារឱ្យសម្តេច " នឹ " ត្រឡប់មកធ្វើជាប្រមុខរដ្ឋខ្មែរតទៅទៀត ។ ប៉ុន្តែការពិតឫតុកម្មនេះ គ្រាន់តែជាមធ្យោបាយមួយសំរាប់បំភាន់មតិអន្តរជាតិប៉ុណ្ណោះ គ្រាន់តែជាការផ្តើមចំព្រាំងមួយឱ្យទៅជាចំព្រាំងរវាងខ្មែរនិងខ្មែរគ្នាឯង ។

២ - <u>ហេតុអ្វីឫនជាពួកក្រុមយិស្តអាស៊ី យកប្រទេសកម្ពុជា ធ្វើជាក្តាឈ្នាន់សំរាប់វាយប្រទេសយៀកណាមខាងត្បូង ?</u>

ហេតុដែលពួកក្រុមយិស្តអាស៊ី ត្រូវតែវាយខ្មែរ មកពីវាមានគោលបំណងដូចតទៅនេះ :

ក -) គឺចិនក្រហម ជាមេខ្លាឯនៃពួកយួនខាងជើង - យៀកកុង មានបំណងចង់ផ្ទៃជាមហាអំណាចនៅអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៍ ។ ហេតុនេះហើយ ឫនជាពួកនាំបង្ខំដោយចំព្រាំងឱ្យប្រទេសយួន ប្រទេសលាវ ប្រទេសសៀម ។ ល ។ ទៅជាប្រទេសក្រុមយិស្តអាស៊ីទាំងអស់គ្នា ។

ខ -) គឺពួកយួនខាងជើង - យៀកកុង មានផែនការត្រូវតែកែនប្រមូលយក កម្លាំងប្រជាពលរដ្ឋ (ressource humaine) ខ្មែរ ឱ្យទៅជួយចម្បាំងវាយយកប្រទេសយៀកណាមខាងត្បូង ។

គ -) គឺពួកវាត្រូវការកែនយកកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ចខ្មែរ (ressource économique) ទៅចិញ្ចឹមទ័ពកុម្មុយនិស្តយួន នៅខាងយៀកណាមខាងត្បូង ពីព្រោះស្រុកខ្មែរមានសម្បត្តិធម្មជាតិទាំងឈ្មុបទាំងទាប្រជាយផ្លូចិនទេនេះ ។

ឃ - គឺពួកវា ត្រូវការយកទឹកដីខ្មែរយើង ធ្វើជាកន្លែងតំកល់ទុកនូវទ្រព្យសឹងអាវុធ គ្រាប់រំសេវ ទ្រព្យសែបយ៉ាង (entrepôt des matériels de guerre) និងទ្រព្យសឹងបន្ទាប់បន្ទិចភាគសំខាន់ៗចិញ្ចឹមទ័ព មាន អង្ករ ម្ហូបចង្ហាន ។ ល ។

ក្រៅពីនេះ សម្តេចសីហនុលោកជួយឧបត្ថម្ភខាងកម្លាំងសេដ្ឋកិច្ច និងជួយផ្គត់ផ្គង់ទ្រព្យកន្លែងធ្វើជាជម្រកដល់ពួកយៀកកុង - យួនខាងជើង តែពីរមុខប៉ុណ្ណោះ គឺឃើញថា ពួកវាមានប្រៀបទៅលើពួកទ័ពយួនខាងត្បូង - ទ័ពអាមេរិកាំងខ្លាំងណាស់ទៅទៀតដែរ ចុះទំនាំប្រសិនបើវាយកប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូលឯង នោះវានឹងមានជ័យជំនះប៉ុណ្ណាទៅ

ត្រង់នេះទើយទើលបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថាពួកវាចាំបាច់ត្រូវតែវាយយកទឹកដីខ្មែរជាដាច់ខាត ទោះសម្តេចសីហនុនៅមិននៅក្តី ត្រូវតែមានចំពាំងនេះជាមិនខាន ។

៣ - បរាជ័យខាងផ្នែកការទូតនៃពួកកុម្មុយនិស្តអាស៊ី (Echec diplomatique des communistes asiatiques).

នៅមុនថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ ពួកចិនកុម្មុយនិស្ត ពួកយួនយៀកកុង - យួនខាងជើង ឯងសង្ឃឹមយ៉ាងមាំ ទៅលើការគាំទ្រទាំងស្រុងរបស់សម្តេចសីហនុ ហេតុនេះទើយ ឯងជាពួកគេមិនព្រមចរចា ជាមួយរដ្ឋការពេញច្បាប់ណាសោះទេឡើយ ក្រៅពីសម្តេចសីហនុ ក្នុងទាក់ទងនឹងប្រទេសកម្ពុជា និង ពួកកុម្មុយនិស្តអាស៊ីនេះ ។

តែប៉ុន្តែ សេចក្តីសង្ឃឹមរបស់ពួកកុម្មុយនិស្តអាស៊ីនេះត្រូវទទួលបរាជ័យទៅវិញអស់ ដោយប្រជារាស្ត្រខ្មែរ គេមិនព្រមទុកសម្តេចសីហនុឱ្យដឹកនាំប្រទេសខ្មែរឱ្យទៅកន្លងកុម្មុយនិស្តអាស៊ីដូចមុនទេវិតទេ ដូចមានព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ នេះស្រាប់ ។

ត្រង់នេះទើយ ដែលពួកវាមានបរាជ័យមួយយ៉ាងខ្លាំងខាងផ្នែកការទូត ។

បន្ទាប់មក ពួកកុម្មុយនិស្តអាស៊ី នៅតែមិនអស់ចិត្ត គឺបានបង្កើតសាកល្បងដើរតាមផ្លូវដទៃដែល គឺបន្ទាប់ពីប្រជារាស្ត្រខ្មែរទម្លាក់សម្តេចសីហនុភ្លាម ពួកចិនក្រហម មិនទាន់

ផ្តាច់បំណងទូត នឹងភ្នំពេញ ភ្លាម ៗ ដែរ ។ តែចំនក្នុយនិស្តនេះ ឲ្យនទុកពេលជាយូរ (១ខែ២០ ថ្ងៃ) ទទួលបាន តំណាងសម្ងាត់ឱ្យមកជួបនឹងលោក ប៉ាយកទន្ទមន្ត្រី លន់_នល់ ដើម្បីសុំឱ្យទន្ទការ ជាតិខ្មែរយើងបន្តការជួយយៀកណាមខាងជើង _ យៀកកុង ដូចជានាពេលមុនតទៅ ទៀត ។ ចំណែកទឹងសម្តេចសីហនុ និង ទន្ទការខ្មែរនោះ ជាទឹងផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្មែរទេ នេះជារឿងរបស់តំណាងសម្ងាត់របស់ចិនបេកាំង ។ តែយើងទទួលទាប់អានទន្ទការយើងតទៅ ទៀតឲ្យនបាន បើយមិនទន់ឈឺនឹងសម្តេចសីហនុឲ្យនដែរ ឱ្យតែយើងសុខចិត្តបន្តនយោបាយរបស់សម្តេចសីហនុចុះ ។

ដោយមិនឲ្យនសំទេចដូច្នេះ ទើបចិនបេកាំង ផ្តាច់បំណងទូតជាមួយភ្នំពេញ នៅថ្ងៃទី ៥ ឧសភា ១៩៧០ ។ បន្ទាប់មកទៀត ចិនក្នុយនិស្តឲ្យនប្រកាសថា ទទួលស្គាល់សម្តេចសីហនុ ពេញទីវិញ ។

បទាជ័យពួកក្នុយនិស្តអាស៊ី ខាងថ្នែកការទូត ម្យ៉ាងទៀតត្រង់ទន្ទាវិញ្ញល លន់_នល់ ជាក់ទិតឱ្យពួកយៀកកុង_ ឃួនខាងជើង ដោយដេញជើងពួកទាឱ្យកើលខ្នងទៅ មិនរួច (mettre au pied du mur) គឺតម្រូវឱ្យទាដកទ័ពត្រមទាំងមូលទ្ធាទាំង អស់ចេញឱ្យផុតពីដែនដីខ្មែរ ជាកំហិត នៅថ្ងៃ ១៥ មីនា ១៩៧០ ទៀលទៀបភ្លឺ ជាថ្ងៃចុងក្រោយបំផុត ។

យើងដឹងបើយដែរថា តើពួកទាអាចដកទ័ព និង មូលទ្ធានលឹកទាំងអស់ឲ្យនឬទេ? ការណាទាដកថយចេញពីទឹកដីខ្មែរ នោះបន្តហោះពួកទន្ទការខាងក្បួង និង ពួកអាមេរិកាំងកំទេចទ័ពទាចោលជាមិនខាន ។

ដូច្នេះ លេចក្តីសំទេចរបស់ពួកយៀកកុង_ ឃួនខាងជើង មានតែមួយគត់ គឺត្រូវទៃតទាយផ្តើមយកទឹកពីខ្មែរ ជាកំលៃក្នុយនិស្តឱ្យខ្មែរ ជាការចាំឲ្យបរបស់ពួកទា ។

នេះបើយជាមូលហេតុ នៃចំហ្ងាងនៅប្រទេសកម្ពុជា យើងសព្វថ្ងៃ ។

៤_ការឈ្លានពានពេញទី នៃពួកឃួនខាងជើង_ យៀកកុងមកលើប្រទេសកម្ពុជា (agression délibérée. Le raz de marée rouge).

ដូចខ្លះយើងឲ្យនដឹងរួចពីខាងដើមមកហើយ ថាទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ទ័ពពួកក្នុយនិស្តអាស៊ីមិនហ៊ានវាយខ្មែរ ដោយចេញមុខមាត់ដែរ គឺមុនដំបូងត្រូវទាប្រើ " ឲ្យតុក្ក ប្រើជាវាស្ត្រ " ខ្មែរឱ្យប្រកាំងទម្លាក់ទន្ទាវិញ្ញល លន់_នល់ ដោយយកលេសថា ទាស្ត្រទាមទារ យកសម្តេចសីហនុមកប្រកុកខ្មែរវិញ ។ ហេតុនេះបើយ ឲ្យនជា នៅថ្ងៃ ២៥_២៦_២៧ មីនា ១៩៧០

ពួកយៀកកុង - យួនខាងជើង ដោយមានការទទួលគន់គិតពីលោក ញ៉ាណ-ធេវ៉ន (អភិបាលខេត្ត កំពង់ចាម ជំនាន់នោះ) ផង ឲ្យនចាត់ចែងឲ្យតុកម្មប្រជារាស្ត្រមួយ នៅខេត្តកំពង់ចាម[1] ។ ឲ្យតុកម្មនេះមានភាពយ៉ាងសាហាវបំផុត ហួសពីន័យទបស់ឲ្យតុកម្មធម្មតា ដោយមកពីឲ្យតុកទឲ្យនសម្លាប់ នរណាដែលទឹងទាំងមិនព្រមធ្វើតាមពួកវា ដូចមានសម្លាប់ត្រូបក្រៀងម្នាក់នៅតាអុង (ខេត្ត កំពង់ចាម) និងសម្លាប់តំណាងរាស្ត្រពីរនូប គឺ លោក សុស-សាអ៊ុន តំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលកំពង់ សៀម (កំពង់ចាម) លោក គិម-ដុន តំណាងរាស្ត្រមណ្ឌលប៉ៃលិន (កំពង់ចាម) ។

ក្រៅពីនេះ ពួកឲ្យតុកទឲ្យនដុតសាលាដំបូង ស្នាក់ការខេត្ត ។ ល ។ ទួចកំពួកវាឲ្យនធ្វើដំណើរមកភ្នំពេញ ដើម្បីទម្លាក់ទង្វាភិក្ខុ ស្រោចស្រង់ជាតិ ។

(មើលសេចក្តីរាយការណ៍ ពីទឹងនេះនៅចុង ចំពូកទី១ នេះ)

ពួកយៀកកុង - យួនខាងជើង មានជំនឿថា ខ្វែតតែឲ្យតុកម្មនៅខេត្តកំពង់ចាម ផ្ទុះទៀងមុខដា ខេត្តឯទៀត ឲ្យ ធ្វើតាមទាំងអស់ ទឲ្យតដល់ការបះឲ្យទនេះរាលដាលពាស ពេញលើដែនដីប្រទេសកម្ពុជាតែម្តង ដែលជាឱកាសល្អ ងឹងទម្លាក់ទង្វាភិក្ខុ លន់-នល់ ផង និងដាលេស ធ្វើចំពុំងទាំយកប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីតាំងនបបនយោឲ្យយតាមលទ្ធិកុម្មុយនិស្តអាស៊ីនេះតែម្តង ។

ម្តងនេះទៀត កីពួកវាទទួលបទរាជ័យយ៉ាងខ្លាំងដែរ ដោយមក៉ាងប្រជាពលរដ្ឋ ក្រៅពីខេត្ត ព្រៃវែង-តាកែវ គ្មាននរណាបះឲ្យន ធ្វើឲ្យតុកម្មប្រឆាំងនឹងទង្វាភិក្ខុ លន់-នល់ ដូចពួកវាធ្វើមកនោះទេ ឯមក៉ាងទៀត នៅឯស្ពានព្រជាយចង្វា នៅឯខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តតាកែវ ពួកទាហានខ្មែរយើង ឲ្យនប្រើកម្លាំងខ្លះ ដើម្បីទប់ទល់ ឲ្យតុកម្មដ៏សាហាវ ព្រៃផ្សៃ យ៉ាងនេះ ដែលជាហេតុធំឱ្យពួកយួនខាងជើង - យៀកកុង ត្រូវទៃតែទកមេទ្យា-ឲ្យថ្មីមួយទៀត គឺបើកការទាំយប្រហារដោយឥតប្រកាស មកលើប្រទេសកម្ពុជាយើង តាមកម្លាំងទីពីរដង់ ។ តែម្តង ។

៥- យៀកកុង-យួនខាងជើង ប្រើកម្លាំងទីពីរដោយចំពុំងទាំយប្រហារប្រទេសខ្មែរ

បន្ទាប់ពីថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ពួកយៀកកុង - យួនខាងជើង ឲ្យនទ្រៀបចំកងទីពីរ ដែលមានចំនួន ៦៥.០០០ នាក់ ដោយមានអាវុធយ៉ាងទំនើប ដាទីពីឲ្យនទទួលការថ្កើកថ្កើន

---

(១) - មើលសេចក្តីរាយការណ៍ពីសាលាខេត្តកំពង់ចាម ថ្ងៃទី ២៥-២៦-២៧ មីនា ១៩៧០ ដែលចុះផ្សាយនៅខាងចុងចំពូកទី១នេះ ។

- មើល Annexe 1 - 2.

យ៉ាងម៉ត់ចត់ ដើម្បីបំផុងទុកវាយខ្មែរយើងនៅប៉ុស្តិ៍ដែលយើងការពារនៅគ្រប់ទីដែន និងនៅកន្លែងណា ដែលយើងមានកម្លាំងគ្រប់គ្រាន់ ។

ដូចច្នេះហើយ ឮនជាពួកវៀតមិនយើងដំបូង នៅខេត្តណាដែលវៀតឮនទម្លាប់ចំទុកពីថ្ងៃមុនរួចស្រែចមកហើយ ដោយវៀតឮនទិញទឹកចិត្តបក្ខពួកនៃរដ្ឋការខ្មែរ មានទាំងមន្ត្រីស៊ីវិលខ្លះ ឮ និងនាយទាហានជាន់ខ្ពស់ខ្លះ ឮ ក្នុងការផ្តល់ទឹកលុយប្រចាំខែគឺមាន ក្នុងទង្វើដួយឱបភ្ជួការពារតំបន់ និងផ្តល់ស្រីឆ្លងទូបស្អាត ឮ នៅក្បែង ឱ្យមកធ្វើជា "ជួរទី៥" (5ème colonne) ដើម្បីបំពុលទឹកចិត្ត ស្មារតីខ្មែរ មិនឱ្យស្រឡាញ់ជាតិមាតុប្រទេសរបស់ខ្លួន ឱ្យគិតតែពីទង្វើងលុយ និងស្រី ទៅវិញ ។

ក្រៅពីនេះវៀតយខេត្តណាដែលមានមនុស្សគ្រប់គ្រាន់ និង ខេត្តណាដែលសេដ្ឋកិច្ចល្អតាស់ជាងគេ ។

ជាការពិតណាស់ មុនថ្ងៃ ១៨ មីនា កងទ័ពជាតិយើងមានចំនួនមនុស្សតិច សម្ភារៈសឹកដ៏ស្តួចស្តើងជាងកងទ័ពប្រទេសទាំងអស់នៅអាស៊ីអាគ្នេយ៍ ។ បើប្រដូចទៅប្រទេសណាដែលមានពលរដ្ឋតិចជាងពីរលាននាក់ប៉ុណ្ណោះ ហើយដែលមានកងទ័ពរហូតដល់ ៨ ម៉ឺននាក់ ប្រកបដោយអាវុធនិងសម្ភារៈសឹកបរិបូណ៌នោះ ប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានពលរដ្ឋដល់ទៅ ៧ លាននាក់ មិនគួរមានតែកងទ័ពចំនួន ៣៦.០០០ នាក់ប៉ុណ្ណោះសោះ ហើយមានអាវុធសុទ្ធតែចាស់ ឮ ជាសំណល់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទី១ និងទី ២ ម្ល៉ះ ។

ដំណាក់កាលទី១ ជាដំណាក់កាលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភនៃកងកម្លាំងយើង ដោយខំការពារតែម្នាក់ឯង ពុំទាន់មានជនណាជួយកងទ័ពខ្មែរសោះ.

ចាប់ផ្តើមទម្លឹង នៅថ្ងៃទី ៣ និង ទី៤ មេសា ១៩៧០ ពួកទ័ពយួកកុង - ឃួនខាងជើងឮនវៀតប៉ុស្តិ៍ខ្មែរយើងនៅ ជីភូ (ស្វាយទៀង) តែក្នុងពេលនោះ កងឯកភាពយើងពីរកងឮនការពារយ៉ាងអង្គអាច ឆ្លងដំទ័តស៊ីយើងនៅជីភូ ដោយឮនសម្លាប់សត្រូវពីរទៅ (២០០) នាក់នៅនឹងកន្លែង ។ ចំណែកខាងយើងមានស្លាប់និងរបួសប្រហែល ៣០ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

នៅថ្ងៃទី ៨ ទៅ ១១ មេសា អ្នកការពារដំទ័តស៊ីនៅប្រសូត្រ (ស្វាយទៀង) ក្រោមមេបញ្ជាការនៃយោធភូមិភាគទី១ ឮនវៀតបង្ហាកងអង់អាចទល់នឹងសត្រូវ ដែលមានគ្នាយ៉ាងច្រើនអស់រយៈពេល ៤ យប់ ដោយឮនលទ្ធផលជាទីគាប់ចិត្ត : ពួកឈ្លានពានស្លាប់រាប់រយនាក់នៅនឹងកន្លែង ហើយមានគ្នាវៀតស្លាប់និងរបួសប្រហែល ១.០០០ នាក់ទៀត ដែលពួកវៀតនាំយកទៅ ។ ចំណែកខាងយើងមានស្លាប់តែ ប្រាំនាក់ និងរបួស ១១ នាក់ ប៉ុណ្ណោះ ។

នៅថ្ងៃទី ២៦ មេសា ១៩៧០ កងអនុសេនាតូចវ៉ៃលទើបនឹងបង្កើតរបស់យើង មួយកង (soldat de 24 heures) ឫធបំបាត់ការវាយប្រហាររបស់សត្រូវវ៉ៃលមានគ្នា ច្រើនលើសលប់នៅជំរំតស៊ូ អូរទាំងខ្ញី (កំពង់-ចាម) ។ សត្រូវទុកសាកសពគ្នាទា ៥០ នាក់ នៅនឹងកន្លែង ។ ឯយើងមានស្លាប់តែពីរនាក់គត់ ។

ថ្មីៗបើមានការវាយប្រហាររបស់កងកម្លាំងអាមេរិកាំងនិង យៀកណាមខាងត្បូង នៅលើជំរំទំនប់កុម្មុយនិស្ត នៅលើដីខ្មែរកំដោយ គឺស្ថានភាពសឹកក្រសុកយើងនៅដុនដាបវ៉ៃន ។ តែយើង ខំបន្តការតស៊ូយកជ័យជំនះខាងផ្លូវសឹកទៅលើទឹកដីឫធបានជាដរាប (នៅថ្ងៃទី ៣០ មេ-សា ១៩៧០ លោក និក-សុន ឫធបញ្ជូនទ័ព អាមេរិកាំង និងទ័ពយួនខាងត្បូង ឱ្យចូលមកជួយ ខ្មែរ) ។

ការព្រួយឫទ្ធន៍នៅតែដដែល ថ្មីៗបើមានកងកម្លាំងអាមេរិកាំង និង យួនខាង ត្បូងចូលមកជួយ ។

នៅថ្ងៃទី ៥-៦ និង ៧ ឧសភា ១៩៧០ កងអនុសេនាតូចយើង វ៉ៃលទើបនឹង បង្កើតថ្មីមួយកងទៀត ឫធធ្វើការប្រយុទ្ធបីដងនឹងសត្រូវវ៉ៃលមានគ្នាយ៉ាងច្រើន នៅផ្លូវជាតិ លេខ ១៥ នៅចំការពានជាំង នៅអូរទាំងខ្ញី និង ស្វាយអន្ទរ (កំពង់ចាម និង ព្រៃវែង) ពួកទាទុកសាកសព ១០០ នាក់នៅនឹងលានប្រយុទ្ធ ។ ចំណែកពួកយើងមានស្លាប់ ៦ នាក់ និងរបួស ប្រហែល ១០ នាក់ ។

ថ្ងៃ ៨ ទៅ ១១ ឧសភា ១៩៧០ នៅពេលវ៉ៃលយើងធ្វើកិច្ចប្រតិបត្តិការសឹក ទំនៅរអ្នកលឿង (ព្រៃវែង) សត្រូវស្លាប់ ៥៤ នាក់ ដោយមានទាសេនីយ៍ត្រីទាម្នាក់ ផង ។ ហើយមានស្លាប់នឹងរបួស ២០០ នាក់ទៀត វ៉ៃលគ្នាទានាំយកទៅ ។ ខាងយើងមាន ស្លាប់ ១៥ នាក់ និងរបួស ៥០ នាក់ ។

ថ្ងៃ ១៥-១៦ និង ១៧ ឧសភា ១៩៧០ ពួកឈ្លានពានវ៉ៃលមានគ្នាទាច្រើនលើស លុប មានសម្ភារៈសឹកគ្រប់គ្រាន់ នាំគ្នាមកទាយប្រហារយកក្រុងកំពង់-ចាម ។ តែដោយសារ ការតស៊ូយ៉ាងស្វាហាប់នៃកងកម្លាំងយើង មានពួកកុំម៉ង់ដូ សិស្សនិទ្យាល័យ និង ពួកកុំម៉ង់ដូនិស្សិត សកលវិទ្យាល័យ កំពង់ចាម ចូលរួមជាមួយផង សត្រូវត្រូវបរាជ័យដកខ្លួនថយដោយទុកសាកសព ២០០ នាក់នៅនឹងកន្លែង ហើយមានស្លាប់នឹងរបួស ២០០ នាក់ទៀត វ៉ៃលគ្នាទានាំយកទៅ ។ យើងចាប់ឫធជាឈ្លើយ ៥ នាក់ និង ទឹបអូសយកសម្ភារៈសឹកឫធយ៉ាងច្រើនទៀតផង ។ ខាងយើង ស្លាប់ ២០ នាក់ និង របួស ៦០ នាក់ ។

នៅក្នុងដំណាក់កាលនៃការព្រួយឫទ្ធន៍នេះ យើងមានការពិឫកជាខ្លាំង ដោយ

សត្រូវវាយឈានចូល ដែលស្ថិតនៅចម្ងាយតែ ២៥ ក.ម. ពីភ្នំពេញប៉ុណ្ណោះ ។

តែការដែលកងកម្លាំងយើងវាយទំនាក់ទំនងចូលទីក្រុងនេះ នៅថ្ងៃ ២៣ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៧០ បង្ហាញឱ្យឃើញបទពិសោធន៍ខ្លាំងដែលខ្មាំងពើបប្រទះលើកដំបូងបង្អស់ ។ បទពិសោធន៍ហើយ ដែលនឹងធ្វើឱ្យពួកវាជួបប្រទះនូវបទពិសោធន៍ផ្សេងទៀត ៣ ទៅ ៤ ថ្ងៃមុខ ។

យើងកត់សំគាល់ថា ជោគជ័យនៃកងកម្លាំងការពារជាតិយើងនៅស្នាងនេះ ហើយដែលឈានធ្វើឱ្យមេទ័ពខ្មែរយើងភាគច្រើនសង្ឃឹមក្នុងចិត្ត ទប់ទល់ខ្មាំងឈាន ព្រមទាំងធ្វើឱ្យប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងមូល មានសេចក្តីសង្ឃឹម សេចក្តីក្លាយ កោតសរសើរទំនុកចិត្តក្នុងចិត្តថ្មីក្រៃលែង ។

ស្ថានការណ៍ ដែលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ គឺនៅត្រឹមតែធម្មតា មកដល់ជោគជ័យ ។

ដោយចង់វាយប្រហារភ្នំពេញ ពួកយួនកុម្មុយនិស្តវាយប្រហារយ៉ាងខ្លាំងទៅលើក្រុងកំពង់ស្ពឺ ហើយកាន់កាប់ក្រុងនេះមួយភាគ ព្រោះទ័ាមានគ្នាច្រើនលើសលុប ។

កិច្ចប្រតិបត្តិការសឹកទំនាក់ទំនងក្រុងកំពង់ស្ពឺ ដោយកងចំនុះខ្មែរយើងឈានមុខតាងតួងពីថ្ងៃ ១១ ទៅថ្ងៃ ១៣ មិថុនា ១៩៧០ ឈានធ្វើឱ្យសត្រូវស្លាប់ ៣៣២ នាក់ នៅនឹងកន្លែង ហើយមានស្លាប់និងរបួសទាប់ទាបនាក់ទៀត ដែលគ្នាវាឈានយកទៅ ។ ចំណែកខាងយើង និងមិត្តយើង មានស្លាប់និងរបួសតែមួយរយនាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

ការកំទេចសត្រូវនៅទីនេះ ធ្វើឱ្យខ្មាំងអស់សង្ឃឹម ថានឹងវាយប្រហារភ្នំពេញតាមទិសនេះឈានទេដឹង ។ សត្រូវគិតសាកវាយប្រហារតាមស្នាងម្តងទៀត ។ លើកនេះ វាទទួលបរាជ័យទៀត នៅថ្ងៃទី ៥ ទៅ ៦ កក្កដា ១៩៧០ ។ ទម្ងន់ទុកសាកសព គ្នាវាបួនរយនាក់នៅនឹងកន្លែង ហើយមានអ្នករបួសនិងស្លាប់ទាប់ទាបនាក់ទៀតដែលវាយកទៅតាម ។ ខាងយើងមានស្លាប់និងរបួសបួនរយនាក់ ។ ក្រោយពីនោះមក សត្រូវអស់សង្ឃឹមថានឹងចូលមកដល់ភ្នំពេញតាមទិសនេះដែរ ។

បន្ទាប់មក យួនកុម្មុយនិស្ត វាយប្រហារយើងពីច្រាំងខាងកើតទន្លេមេគង្គម្តង ។ បើវាយកជ័យជំនះលើមណ្ឌលសឹកយើងឈ្នះ មុខជាវាឮក្បាច់ផ្លោងដោយកាំភ្លើងតឿល និង កាំភ្លើងធំមកលើភ្នំពេញមិនខាន ។ តែនៅទីនេះ គឺពួកវាឮក់ទ័ពខូចខាតយ៉ាងធ្ងន់ពីរដងនៅព្រែកតាមាក់ :-

ទីមួយ ពីថ្ងៃទី ១៨ ទៅ ២០ សីហា ១៩៧០ ខ្មាំងទុកសាកសព ៥០០ នាក់នៅនឹងកន្លែង និងនាំយកគ្នាវាដែលស្លាប់និងរបួសទាប់ទាបនាក់ទៅជាមួយផង ។ ខាងយើងមានស្លាប់តែ ១០ នាក់ និងរបួស ៥០ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

ទីពីរ ពីថ្ងៃ ២៤ ទៅ ២៥ សីហា ១៩៧០ ទាស្លាប់ ៤០០ នាក់ទៅនឹងកន្លែង និងនាំគ្នាទាំងស្លាប់និងរបួសទាប់រយនាក់ទៅជាមួយទៀត ។ ចំណែកយើងមានស្លាប់តែបីនាក់ និងរបួល ១៥ នាក់ ។

ក្រោយពីបរាជ័យពីរដង នៅខ្ពែកតាមាក់ ខ្មាំងអស់សង្ឃឹមថា ទាយដល់ភ្នំពេញ ឫានទេហើយ ។ ហើយដណ្តើងទឹងថា ពួកឃ្លានកម្លុយនិស្តអាចយកភ្នំពេញឫាន ក៏អស់មានន័យតទៅទៀតដែរ ។

ដំណាក់កាលទី២. កាតស៊ូរបស់យើង ឫានចាប់ផ្តើមទេ ។ គឺការទាយតបនឹងការទាយប្រហារទាតទីយ៉ាងខ្លាំងនៃកងកម្លាំងយើង (notre contre offensive) ទៅលើខ្មាំង.

ពួកអ្នកសង្កេតការណ៍បរទេសខ្លះ យល់ថា លោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ សំទេចខុសហើយ ដោយបង្គាប់ឱ្យកងទ័ពខ្មែរ ដែលមិនទាន់មានអាវុធគ្រប់គ្រាន់និងការពិសោធន៍ ក្នុងសង្គ្រាម ធ្វើការទាយសម្រុកតបនឹងការទាយប្រហារទបស់ខ្មាំងទបែបនេះ ។

តែក្រោយ ដែលយើងឫានទាំសេ្បៀងនិងជំនួយសឹកតាមផ្លូវទឹកដល់ក្រុងកំពង់ធំ ដែលខ្មាំងឫានទេ្បាមព័ទ្ធជាយូរទៃ ដោយកិច្ចប្រតិបត្តិការសឹកដែលមានឈ្មោះ ថា : "គោកឆ្លក" និងការទំដោះឫានខ្លាម មានឈ្មោះថា "ចិនទេ្បា" នៅថ្ងៃទី ៩ កញ្ញា និង តំបន់តាំងគោក នៅថ្ងៃ ២៣ កញ្ញា ១៩៧០ ដែលអាចប្រមូលអ្នកភៀសខ្លួនទៃ្វរាប់ម៉ឺននាក់ឫានទាំ ឃើញថាការទាយប្រហារនៃកងទ័ពទៃ្វរឫានទទួលជ័យជំនះអស្ចារ្យណាស់ ។

នៅពេលទាយប្រហារនៃកងទ័ពទៃ្វរនេះ ពួកឃ្លានពានត្រូវទាស្លាប់ ១១០ នាក់នៅនឹងកន្លែង ដោយមានឧត្តមសេនីយ ឃួនខាងដើងម្នាក់ ហើយមានឧាយទាហានទាជាច្រើនរបួសនិងស្លាប់ដែលគ្នាទាឫានទាំយកទៅ ។ ក្រៅពីនេះ ពួកទាមានស្លាប់ ពី ៣០០ ទៅ ៨០០ នាក់ ដោយកងអាកាសចរ ។ កន្លែងដាក់គ្រាប់ខ្មាំងបីកន្លែង ត្រូវកងកម្លាំងយើងកំទេច និងទឹបអូសឫានអាវុធគ្រាប់ទំសេរ និង សម្ភារៈសឹកជាច្រើនទៀតផង ។

ពីថ្ងៃ ៨ ធ្នូ ១៩៧០ នៅជំទំអួរសន្តឺ (ស្វាយទៃ្វង) ការទាយសំទុកចូលយ៉ាងសាហាទបស់ពួកឃ្លានពាន ធ្វើឱ្យកងការពារដើងស្លាប់ ១៥ នាក់ និងរបួល ៣០ នាក់ ។ ចំណែកខ្មាំងស្លាប់គរដើង ចំនួន ២២៧ នាក់នៅនឹងកន្លែង និងមានគ្នាទាស្លាប់និងរបួសទាប់រយនាក់ទៀត ដែលពួកទាទាំយកទៅ ។

នៅថ្ងៃ ១១ ទៅ ១៤ ធ្នូ ១៩៧០ ការទាយប្រហារទូទៅដោយកងកម្លាំង

យើងទៅ លើមណ្ឌលសឹកលត្រួតនៅ លើផ្លូវជាតិលេខ ៧ ពីវត្តថ្មីទៅ មេរៀន ផ្ញើឱ្យខ្មាំងស្លាប់ជាង ពីរ៣ នាក់នឹងត្រូវយើងទីបអូសយកអាវុធ និងគ្រាប់ទំលែងច្រានយ៉ាងច្រើន ។ តែជ័យជំនះដ៏សំខាន់អស្ចារ្យរបស់យើង គឺមហាជោគជ័យ នៅព្រៃទទឹង ដែលបង្ហាញឱ្យឃើញថា ទោះជាខ្មាំងមានគ្នាច្រើនលើសលុបនិងមានអាវុធទំនើប ពុំយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ពុំអាចរកឃ្លាមណ្ឌលដែលខ្លួនការពារបានដែរ ។ កាលពីថ្ងៃទី ១១ ទៅ ១៥ ធ្នូ ១៩៧០ ដោយសារការរំលឹយ៉ាងប្លន់ផ្តាច់នៃយុទ្ធជនយើង នៅព្រៃទទឹង ដែលមានគ្នាតែ ៤៩០ ប៉ុណ្ណោះ ឲ្យនឱ្យលត្រួតដែលមានគ្នាចំនួនជាងមួយម៉ឺននាក់វាយឈកព្រុងនេះពុំឲ្យន ។ ខ្មាំងស្លាប់ជាងបីការ៣ នាក់នៅនឹងកន្លែង និងទុកចោលអាវុធ និងគ្រាប់ទំលែងយ៉ាងច្រើនដែលយើងយកឲ្យនទៀត ។ ចំណែកយើងមានស្លាប់តែ ៤០ និងរបួស ៦០ នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។

នៅថ្ងៃទី ១៣ ធ្នូ ១៩៧០ ជ័យជំនះកងកម្លាំងយើង នៅ ឲ្យធាយ ផ្ញើឱ្យលត្រួតស្លាប់មនុស្ស ១៥៣ នាក់ និងខ្លួចខាតអាវុធ និង គ្រាប់ទំលែងជាច្រើន ដោយត្រូវកងកម្លាំងយើងទីបអូសយកឲ្យន ។

ការបើកផ្លូវជាតិលេខ ៤ ដែលពួកខ្មាំងឲ្យនការពារជាច្រើនខែ ដែលកងទ័ពចំនុះខ្មែរ - យៀកណាមខាងត្បូង ឲ្យនផ្ញើសហការ ប្រតិបត្តិការសឹក កាលពីថ្ងៃទី ២២ មករា ១៩៧១ នោះ ឲ្យនបង្ហាញឱ្យមតិសកលលោក ឃើញថា ពួកទមិទ្ធឈ្លានពាន ពុំអាចផ្ញើឱ្យក្រុងភ្នំពេញខ្លះប្រែងសាំងនិងប្រែងការទេឡើយ ។

នៅថ្ងៃដំបូងនៃខែកុម្ភៈ កិច្ចប្រតិបត្តិការសឹកធំមួយរបស់កងកម្លាំងយើងនៅជ្រោយខាងកើតទន្លេមេគង្គ ត្រង់តំបន់ព្រៃវិហារសួគ៌ ប្រកបដោយជោគជ័យ ឲ្យនផ្ញើឱ្យពួកយួនកុម្មុយនិស្ត ដែលចង់ប្រថ្នាយាយីភ្នំពេញ ជាលើកក្រោយបង្អស់ ទៀងមានសង្ឃឹមថានឹងផ្ញើឱ្យមានការប្រែលប្រួលរបស់ដល់ទន្ទឹងនាពីខ្មែរបើឡើយ ។

ដំណាក់កាលទី៣ ស្ថានភាពទូទៅមានការនឹងនធូរស្រាល (période de stabilisation).

ដំណាក់កាលទីបី នៃសង្គ្រាមឈ្លានពានយួនកុម្មុយនិស្តមកលើប្រទេសកម្ពុជា មានដំណើរទៅបែបនេះទៅទៀត :

កាលពីមុនពួកយៀកកុង - យួនខាងជើង ទាយប្រហារយើងគ្រប់ទីកន្លែង ។ ឥឡូវត្រូវយើងទាយតបនឹងទាយប្រហារតបវិញ ផ្ញើឱ្យទាក់ទងតំខ្លាតំខ្លាយ ដែលយើងនឹងផ្ញើការទុកុ្ខប្រាន់ឱ្យជុតពីព្រំដែនរបស់យើងក្នុងពេលឆាប់ៗ នេះ មិនខាន ។

នៅគ្រប់យោធភូមិភាគទាំងអស់ នៃប្រទេសខ្មែរ លើកលែងតែយោធភូមិភាគទី៥ ចេញពួកទមិឡខូចខាតមនុស្ស និងសម្ភារៈសឹកយ៉ាងច្រើន ដោយសារការទាយប្រហារទម្លាក់ឯកម្លាំងយើង ។

ក្នុងពេលនេះ កងទ័ពរដ្ឋការ យេវ៉ាកណាមខាងត្បូង ធ្វើកិច្ចប្រតិបត្តិការលើកធំ ពុះ ដើម្បីនឹងទំលាស់យោធភូមិភាគទី៥ (ចំការកៅស៊ូដង់ តាំប៉ាវ) ... ពីកណ្តាប់ដៃយេវ៉ាកកុង - ជួនខាងយើង ។

ការទៀបចំយ៉ាងពុះខាងលើនេះ បញ្ជាក់ឱ្យឃើញនូវជ័យជំនះខ្លះ ដែលកងកម្លាំងយើងយកបាន ដោយធ្វើការសង្កត់យ៉ាងខ្លាំងទៅលើខ្មាំងឈ្លានពាន ។

មានជ័យជំនះខាងផ្នែកទៀតពុះនៅ ពួក សៀមរាប ព្រែស្រឡង ទាល-ទឹក ទាកោង តាកែវ កំពត ទន្លេចិទ ភ្នំពេងធំ កំពង់ឆ្នាំង ព្រៃទៀង កណ្តាល... បង្ហាញឱ្យសាកលលោកយល់ថា កងទ័ពខ្មែរមុខជាឈ្នះលើពួកជួនកុម្មុយនិស្តឈ្លានពានជាដាច់ខាត។

ថើតុល្យការលើកឡានគាប់ប្រសើរនេះ ថើងមិនត្រូវយល់ថា ដោយសារមានតែជំនួយបរទេសមួយមុខនោះទេ គឺពិតជាឡានមកដោយសារការខិតខំបានចែងទៀបចំ នៃអគ្គបញ្ជាការជាន់ខ្ពស់ខ្មែរ ដែលចេះជ្រើសរើសពេលទាហានថ្មី ចេះប្រជាប់ត្រៀងអាវុធ និងឱ្យមានការហាត់ប្តីកប្តងទិដ្ឋាយុទ្ធសាស្ត្រ ដើម្បីបង្កើនចំនួនទ័ពថើងឱ្យឡានច្រើន ទប្លូតដល់ចំនួនជាងពីរសែនពីរម៉ឺននាក់ ។

សហប្រតិបត្តិការយ៉ាងជិតស្និទ្ធនាងកងទ័ព អ្នកនដ្ឋការ ព្រះសង្ឃ ប្រជាពលនដ្ឋ និង ឃុនជន ជាហេតុបណ្តាលឱ្យមានខ្យបសគ្គយ៉ាងខ្លាំងពុំអាចឱ្យពួកទមិឡឆ្លងឡានស្រួលទេប្តី ។

កងទ័ពថើងឈ្នះ សង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រ ដោយសារពលនដ្ឋយល់ថា យុទ្ធជនជាអ្នកការពារជាតិពិតប្រាកដ ហើយជួនកុម្មុយនិស្ត ជាអ្នកឈ្លានពាននដីសាហាវយង់ឃ្នង ឡានការបំសម្លាប់លួចប្លន់ប្រជារាស្ត្រស្លូតត្រង់ និងព្រះសង្ឃ ដែលពុំព្រមធ្វើសហប្រតិបត្តិការគាំទ្រពួកវា ។

ខាងផ្នែនយោឡាយវិញ សង្គ្រាមតស៊ូទប់ស៊ែខ្មែរ ក៏ត្រូវគេទទួលស្គាល់ថា ជាសង្គ្រាមទំលាស់ជាតិពិតប្រាកដ ។

ក្នុងផ្នែរាបអន្ទរជាតិ មួយឆ្នាំកន្លងទៅហើយនេះ មតិប្រជារាស្ត្រក្នុងសាកលលោកដេរីជាក់ថា គ្មានចំពាំងនាងខ្មែរនិងខ្មែរគ្នាឯងទេ ។ មួយទៀត អង្គការសហប្រជាជាតិ ឡានទទួលស្គាល់នដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ ដែលមានលោកឧត្តមសេនីយ លន់-នល់ ជាឆាយកនដ្ឋមន្ត្រី ដែលឡានតែងតាំងមុនថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ហើយពុំឡានទទួលស្គាល់ នាជនដ្ឋា-

កិច្ចសួរបន្ទួមជាតិ" ថែរលើរឧុក្ខានចង្អើតទេរឹងខុសច្បាប់នៅ បេកាំង ជាបន្តមកទេរៀតនេះ ទេ ។

ហេតុនេះ ក្រោយពីការប្រយុទ្ធ យ៉ាងរដាំរាចក្នុងមួយឆ្នាំមក កងទ័ពជាតិយើង ក្នុងទទួលជ័យជំនះធំសំខាន់ ៗ លើពួកឈ្លួនកុម្មុយនិស្តឈ្លានពាន ថែរលនឹងនាំសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ទៅការដ៏ថោតជ័យជាស្ថាពរ នៅទីបញ្ចប់មិនខាន ។

តាំងពីមានពលទាហានចំនួនតែ ៣៦ ពាន់នាក់ ថែរលខ្មែរសង្គ្រាមវុធ និង សម្ភារៈសឹក ទម្លុតដល់មានពលទាហានចំនួនជាង ពីរសែននាក់ ប្រកបដោយអាវុធទំនើប ៗ និងសម្ភារៈសឹកគ្រប់គ្រាន់សព្វថ្ងៃ តើមានខ្មែរណាម្នាក់ទៀត ក្នុងទីពខ្មែរឈ្លះពួកឈ្លួនកុម្មុយនិស្តក្នុងប្រទេសយើង ?

តុល្យការជាភស្តុតាងដ៏ប្រសើរថែរលយើងក្នុងទេរឹបទាប់ខាងលើនេះ ក្នុងបញ្ជាក់ឱ្យឃើញថា ពួកឈ្លានពានជិតដល់ពេលស្លាប់ជាមិនខាន ។

SALAKHET DE KGCHAM

Annexe 1

Nº 65 - APX

TRES URGENT

Kompong-Cham, le 25 Mars 1970

Le Gouverneur, Chef de Province,

A SON ALTESSE LE PREMIER VICE PRESIDENT DU CONSEIL DES MINISTRES, CHARGE DE L'INTERIEUR

à PHNOM-PENH.-

OBJET : Manifestation à Chihè.

J'ai l'honneur de rendre compte à votre Altesse que dans la journée du 25 Mars, depuis l'aube, des habitants du Khum de Kompong Reap à 7 km du chef-lieu du Sala Srok, ont mobilisé environ 1.500 personnes pour venir manifester au sala Srok.

Ils ont forcé sur la route, les élèves du Lycée de Chihè à venir avec eux.

Ils sont armés, pour quelques uns, de coûteaux, de coupe-coupe et de sabres.

1º) Ils demandent aux autorités(ou Gouvernement) de recrocher les portraits du prince Sihanouk.

2º) Ils exigent que ce dernier soit autorités à rentrer au Cambodge afin de s'expliquer avec le Gouvernement.

3º) Ils demandent la dissolution de la Chambre des députés.

Arrivés au Salasrok, au fur et à mesure, à partir de 8 heures, ils se sont dispercés vers 15 heures, car le Chauvoisrok a promis de transmettre leurs voeux aux Autorités supérieures.

Sitôt arrivé à Kompong-Cham, je me suis porté à la rencontre des manifestants, mais ils sont déjà rentrés une heure environ avant que j'atteigne le centre de Chihè.

Comme mesures prises, j'ai interdit aux autorités Srok de faire usage des armes et d'éviter coûte la violence.

En présence du personnel du Srok et une cinquantaine de curieux qui craignent que les manifestants ne reviennent à nouveaux dans les 24 heures, j'ai demandé solennellement à ces derniers de revenir prendre contact avec moi car je dois faire la campagne d'explication le 6 Avril 1970 à Chihè.

J'ai ajouté que si les manifestants sont pressés, ils peuvent m'envoyer leurs délégués au Salakhet ou à l'Hôtel Khet.

En attendant, je vais multiplier la recherche de renseignements sur le motif réel de cette manifestation.

De toute façon, les autorités provinciales, en parfait accord avec la Subdivision Militaire, ont la situation parfaitement en main./-

Signé : TIAN KIM CHIENG

MINISTERE DE L'INTERIEUR
-:-:-:-:-:-

Nº 573 APX

TRES URGENT

POUR COPIE CONFORME TRANSMISE

A : - SAHACHIVIN PRESIDENT DU CONSEIL DES MINISTRES,

- SAHACHIVIN PRESIDENT DU CONSEIL DES MINISTRES,
MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE.

" POUR INFORMATION"

PHNOM-PENH, le 27 MARS 1970

P.LE PREMIER VICE PRESIDENT DU CONSEIL DES MINISTRES, CHARGE DE L'INTERIEUR,

Signé : ឃីម_ខាំសន
ឧត្តមមន្ត្រីថ្នាក់ទេខ៣

Annexe 2

សាសាខេត្ត
SALAKHET DE KG-CHAM
Nº 66/APX

ព្រះរាជអាណាចក្រកម្ពុជា

Kompong-Cham, le 26 Mars 1970

Le Gouverneur, Chef de Province

à Son Altesse le Premier Vice Président du Conseil des Ministres, Chargé de l'Intérieur à
Phnom-Penh

Objet / Manifestation.

J'ai l'honneur de rendre compte à Votre Altesse qu'à la suite de la manifestation du 25 Mars, une nouvelle manifestation est signalée pour aujourd'hui 26 Mars. Il s'agit des mêmes meneurs qui ont traversé le fleuve du côté de Chihè pour venir s'installer à Chuong Koh Sautin(Sud).

Etant donné la précision des renseignements obtenus, j'ai mis, en accord avec le commandement militaire de la Subdivision, un système en vue de parer aux difficultés éventuelles. Il a été mobiliser 100 policiers et éléments de C.P.G qui sont mis depuis la veille à la disposition du Commandement Militaire. Pour être régulier, j'ai même pris un Déka réquisitionnant le Service de l'Armée.

A l'heure convenue, c'est-à-dire ce matin à 9h00, tous les dispositifs militaires, policiers et C.P.G sont déjà mis en place dès l'aube. Je me suis porté donc avec le lieutenant Colonel DAN MEN à la rencontre des manifestants qui, d'environ 1.500 personnes, sont en train de traverser le Mékong sur le gué devant la pagode de DEI DOS. Mais au bout d'une heure et demie de pourparlers, nous sommes complètement débordés par les manifestants qui se dirigeait vers le centre de la ville. Nous aurons prévu des sommations en règle pour nous opposer à leur progression vers la ville par la force. Mais j'ai découvert parmi les manifestants les vieilles personnes, les femmes surtout et les enfants. C'est pourquoi j'ai insisté pour que les éléments armés n'utilisent pas les armes. Par ailleurs, nous ne sommes que en tout et pour tout 200 à 250 personnes comme forces militaires, policier et G.P. Très conscient de la gravité de nos gestes, nous nous contentons de suivre les manifestants à travers la ville pour éviter les désordres. Ces derniers se sont dispersés à travers la ville et le dernier groupe d'environ 50 personnes s'est dispersé devant l'Usine de Textile vers 11h30. C'est ce qui a justifié mon coup de téléphone à P.Penh affirmant que la situation était bien en main.

Entre temps, il est annoncé que S.E.IN-TAM et un représentant du Gouvernement doivent arriver vers 13h00. Nous étions très heureux d'accueillir la délégation, afin d'en faire le rapport.

Malheureusement, il est apparu en même temps d'autres manifestants qui venaient soit de Tonlébet, soit de Chamcar-

Loeu, soit de Choeung-Prey. Sitôt arrivés au centre de la ville, ils commençaient à saccager le Saladambaung et l'Hôtel-Khèt.

La délégation qui était arrivée vers 14h15 a vu les formations de manifestants devant l'Usine de Textile de Kg-Cham et à l'entrée de la ville. Elle a vu aussi l'Hôtel-Khèt saccagé où les débris de papiers sont jetés de pêle et mêle. La délégation, ayant jugé que la situation a déjà passé le stade de pourparlers, est retournée à P.Penh aussitôt. Pendant ce temps, le nombre des manifestants grossissent progressivement et s'éparpillent à travers la ville. Ils étaient venus une seconde fois saccager l'Hôtel-Khèt où ils ont détruit tout ce qu'il y a comme meuble et décor; même la cuisine et les vaisselles n'ont pas été épargnées.

Vers 17h30, les manifestants se présentaient devant la prison provinciale dans l'intention de délivrer les détenus. Cette fois ci, j'étais obligé de venir parlementer encore avec les manifestants. Mais ce serait un demi-échec : je ne suis parvenu qu'à détourner leur attention de la prison provinciale.

Vers 18h00, ils se dirigeaient vers la sortie de la ville où sept camions de passagers les attendaient en vue de se diriger, disaient-ils, vers la capitale.

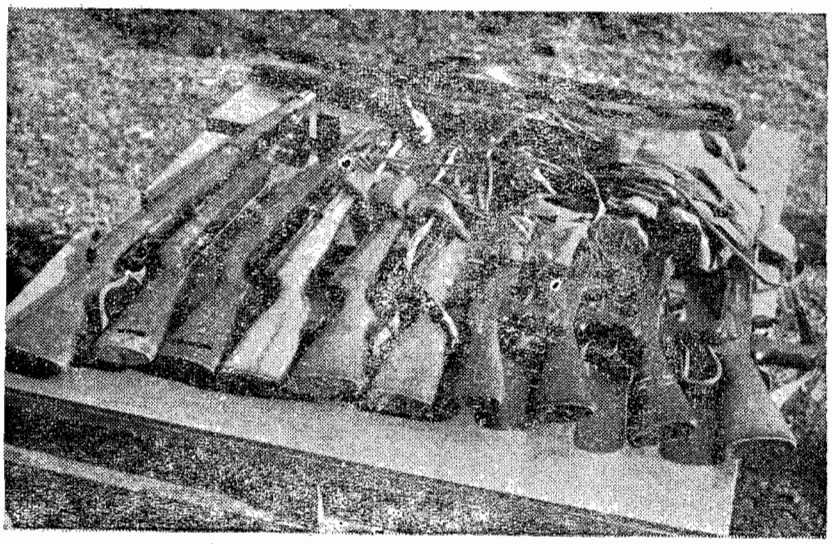
Au moment où ils s'apprêtaient à montrer sur les autocars, une voiture taxi était arrivée de P.Penh, les manifestants y trouvaient 2 députés M.SUOS-SAOUN et KIM-PHONN qu'-ils promenaient par la suite vers l'Usine de Textile; en cours de ronte, ils les ont tués pour un motif que je n'arrive pas encore à obtenir./-

Signé : TAN KIM CHIENG

Copie à :

-Mindéfense Nationale
-P.S. Je me permets de signaler à
Votre Altesse que ce matin, pendant
que nous sommes occupés à Kg-Cham ville,

ចង្កៀងសម្រាប់ពិធីបុណ្យភ្ជុំបិណ្ឌនៅវត្តមួយ

ពលរដ្ឋសម្លាប់ពួកចោរលួចគោ ដែលកំពុងដឹកគោនៅលើទូកនេះ ចាប់បាន

un autre groupe d'environ encore 1.500 manifestants est venu saccager le Post Administratif de Tuol-Trach(Oraing-Auv).

Mais le résultat a été pour notre personnel l'émotion et la peur. Seules 2 persiennes de fenêtre ont été cassées : les manifestants se sont contentés d'accrocher au poste le portrait de Samdech Sihanouk./-

---

ភាពជាខ្មែរ

I កងទ័ពខ្មែរម្នុងថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០

ជាការពិតណាស់ មុនថ្ងៃទី ១៨ មីនា កងទ័ពជាតិដើងមានចំនួនមនុស្សតិចសម្បាន:សឹកដឹស្ងួចស្តើងជាងកងទ័ពប្រទេសទាំងអស់នៅអាស៊ីភាគអាគ្នេយ៏ ។

បើប្រដូចទៅប្រទេសលាវ ដែលមានពលទន្ទឹតជាងពីរលាននាក់ប៉ុណ្ណោះ ហើយដែលមានកងទ័ពរហូតដល់ ៨ ម៉ឺននាក់ប្រកបដោយ អាវុធ និង សម្បាន:សឹកបន្ទាប់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលមានពលរដ្ឋដល់ទៅ ៧ លាននាក់ មិនគួរមានទឹតកងទ័ពចំនួន ៣ម៉ឺន ៦ ៣ន់ នាក់ប៉ុណ្ណោះសោះ ហើយមានអាវុធសុទ្ធទឹតចាស់ ៗ ជាសំណល់ពីសង្គ្រាមលោកលើកទីមួយ និងទីពីរមួយៈ ។

មិនទឹតប៉ុណ្ណោះ កងទ័ពជាតិដែលត្រូវទៅមានកតវណីយកិច្ចតែមយ៉ាង គឺពេលមានសង្គ្រាម ឬ កំដូចជាពេលគ្មានសង្គ្រាម ត្រូវទៅតាត់ហ្វឹកហ្វឺន ដើមប្បីឱ្យមានការស្អាត់ជំនាញខាងផ្លូវសឹក ហើយជាត្រូវទៅសម្តែចសីហនុលោកច្បោះបង់ចោលឱ្យខ្មែរយើងទ្វិពលទៅវិញ ។

ជំនាន់នោះ កងទ័ពជាតិ មិនច្បានបំពេញកតវណីយកិច្ចខ្លួនទេ ហើយទៅជាដើរផ្ញើការឱ្យក្រសួងឯទេវតា ពុទ្ធទៅវិញ ដូចជា : ដើរផ្ញើថ្នល់, ផ្ញើស្ពាន , ផ្ញើស្រែចំការ, ដើរកាប់ព្រៃ , ដើរបង្រៀងអភក្ខរ , ដើរថតកុន ។ ល ។ មានជួនកាល

ក្រុមទាហានខ្លះ គិតតែពីនាំគ្នាទន់ពន្លូទៅវិញ ឬក៏នាំគ្នាបើកល្បែងស៊ីសង នៅផ្ទះខ្លួនក៏មាន ។

ម្យ៉ាងទៀត សម្តេចសីហនុ លោកទុកឱ្យកងទ័ពយើងខ្លះសម្ភារៈសឹកមានចំនួនតិច និងមិនឱ្យមានពេលទៅហាត់ហ្វឹកហ្វឺនក្នុងផ្លូវសឹកទេ ។ ហេតុម្តេចឮជាលោកទុកកងទ័ពខ្មែរឱ្យនៅតែក្នុងលក្ខណៈទបទៀបនេះ ប្រហែលជាមកពីលោកមានជំនឿថា អ្នកដឹកនាំបេះកាំង និងហាណូយ មុខជាមិនធ្វើការទាយប្រហារប្រទេសខ្មែរទេ ប្រសិនបើលោកជួយឃួនកុម្មុយនិស្ត ឱ្យឈ្នះសង្គ្រាមយ៉ៃកណាម ។ ដោយសម្តេចសីហនុលោកជឿទុកទបទៀបនេះចើយ ឮជាលោកមិនត្រូវទុកដាក់ដួងចិត្តឱ្យទាន់សម័យ ឱ្យខាតថវិកាជាតិធ្វើអ្វី បើពួកអ្នកដឹកនាំកុម្មុយនិស្ត គេសន្យាថាមិនទាយប្រហារយើងទេ ។

ឬមួយក៏ប្រហែល សម្តេចសីហនុ លោកមានគំនិតថា បើការណាកងទ័ពខ្លាំងពូកែទាំងាំឱ្យមានគ្រោះថ្នាក់ដល់លោកវិញ ការណាគេចង់ទម្លាក់លោកពីអំណាច គ្រោះអីលោកស្រេចឡាញ់អំណាចនេះណាស់ ចង់ឱ្យមានតែលោកមួយប៉ុណ្ណោះ មានឥទ្ធិពលជាងគេក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

សម្តេចសីហនុ លោកឈរចាស់ដែនថា កងទ័ពខ្មែរ ដែលខ្មែរយកទបទៀបនេះមិនអាចការពារបូរណភាពទឹកដីបានទេ.. បើមានការឈ្លានពានពីបរទេស គ្រោះអីលោកបានប្រាប់គេឯងថា កងទ័ពខ្មែរពុំអាច ឬ ពុំហ៊ាន ធ្វើរដ្ឋប្រហារ ដើម្បីទំលំលោកបានទេឡើយ ។

ហេតុនេះឮជា សម្តេចសីហនុ ហ៊ានឃុបឃិតជាមួយពួកឃួនកុម្មុយនិស្ត ឱ្យពួកនេះយកទឹកដីខ្មែរធ្វើជាជំរកទ័ពខ្លួន ដោយគ្មានទន៍អែងដល់ចិត្តពលរដ្ឋខ្មែរទេឡើយ ។

ម្យ៉ាងទៀត សម្តេចលោកកាន់ដើងពួកយៀកកុង ឃួនខាងដើង នៅពេលមានការតានតឹងរវាងកងកម្លាំងជាតិ និងកងកម្លាំងឃួនកុម្មុយនិស្ត ដោយពួកឃួនក្រហមពុំព្រមឱ្យកងទ័ពយើងដេញប្រហារពួកខ្មែរក្រហម នៅលើទឹកដីយើង ។

ដើម្បីឱ្យកងកម្លាំងយើងនៅស្ងៀម សម្តេចសីហនុស៊ុីឱ្យកងកម្លាំងឃួនកុម្មុយនិស្ត ស៊ីដែងឥទ្ធិពល ដើម្បីឱ្យទាហានខ្មែរ ជឿថា ទាហានឃួនកុម្មុយនិស្តខ្លាំងពូកែ គ្មានឧទ្ធរណ៍ចង្រាំងឈ្នះទេ ។

ដោយសម្តេចសីហនុ លោកស្មានថា កងទ័ពខ្មែរខ្លាចលោក ព្រោះលោកមាន " ទាស្តែខ្មែរស្រឡាញ់ ចើយទ្រទ្រង់លោក ៩៩ ភាគរយ " ចើយមុខជាគេនៅស្ងៀមពុំហ៊ានធ្វើរដ្ឋប្រហារនោះ ទើបសម្តេច លោកហ៊ានធ្វើដំណើរទៅបរទេស នៅពេលដែលលោកកំពុងតែមានការតានតឹងជាមួយរដ្ឋាភិបាលស្រាចស្រង់ជាតិ ដោយលោកទុកចិត្តថា គ្មានព្រឹត្តិ-

ការណ៍ផ្ទៃកើតមានដែរ តែដែលលោកមិនដែរនោះទេដែរ ។

នេះហើយជាលក្ខណៈទូទៅ នៃកងទ័ពខ្មែរ នៅជំនាន់សម្តេចសីហនុ គឺមុនថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ។

ចុះដល់មកក្រោយព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ តើកងទ័ពខ្មែរ ត្រូវមានការប្រែប្រួល មានការកែប្រែយ៉ាងណាខ្លះ ?

II កងទ័ពខ្មែរក្រោយថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០

១_ចំនួនពលទាហាន នៃកងយោធពលខេមរជាតិ.

ក្រោយពីការអំពាវនាវ នៃលោកឧត្តមសេនីយ លន់_នល់ នាយករដ្ឋមន្ត្រី និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិមក យុវជនខ្មែរទាំងស្រី ទាំងប្រុស ទាំងនិស្សិត ទាំងសិស្សានុសិស្ស និងព្រមទាំងអ្នកស្រុកស្រែចំការនាំគ្នាស្ម័គ្រចិត្ត ចូលបំរើកងទ័ពជាតិក្នុងការទប់ទល់នឹងខ្មាំងសត្រូវជាតិឯង មានចំនួនកើនទ្វីងជាបន្តបន្ទាប់គ្នា ទ្រង់ទ្រាលខែ ដូចមានតារាង[1] តទៅនេះ

	ជើងគោក	ជើងអាកាស	ជើងទឹក	បុគ្គលិក
មុន ១៨ មីនា ១៩៧០	៣៤.២៦៤	១.៣០៧	១.១៥០	៣៦.៧២៦
មេសា ១៩៧០	៤៧.១៥១	១.៣៣៥	១.២៤៤	៤៩.៧៣០
ឧសភា ១៩៧០	៨១.១០៣	១.៤៥៥	១.៣០០	៨៤.២៥៨
មិថុនា ១៩៧០	៨៨.៤៦៤	១.៦៤៥	២.៣០០	៩២.៤០៩
កក្កដា ១៩៧០	១១០.១៩២	១.៨១១	២.៨៨៥	១១៤.៨៨៨
សីហា ១៩៧០	១៣២.០៣១	២.២៩៩	៤.៣៨៤	១៣៨.៣៥៤
កញ្ញា ១៩៧០	១៣៨.៥៦០	២.៣៥៦	៤.៦៥៩	១៤៥.៥៣៥
តុលា ១៩៧០	១៣៥.៤៤៣	៣.៦៤១	៤.៩២៥	១៨៤.០១៣
វិច្ឆិកា ១៩៧០	១៣៣.៣៤៦	៣.៦៦៣	៤.៩៤៣	១៨៦.៣៥៦
ធ ១៩៧០	១៨៦.១២៩	៣.៩២៣	៤.៣៣៩	១៩៤.៣៩៥
មករា ១៩៧១	២១៣.២៩៦	៤.០០៣	៤.៩៨១	២២៦.២៨៤

តារាងនេះបង្ហាញថា កងទ័ពជាតិយើងកំពុងតែកើនចំនួនជាទ្រង់ទ្រាលខែ ។ នេះជាភស្តុតាងមួយបង្ហាញថាយោធខ្មែរយើង ជាជាតិអ្នកចំពាំង ឫនទល់នឹកទ្វីងវិញ ដើម្បីនាំយើងទៅការ៉ដោតជ័យជាមិនខានទេដែរ ។

---

(១)_មើលឯកសារ នៅការិយាល័យទី៥ នៃ អគ្គសេនាធិការ កងយោធពលខេមរជាតិ ។

២. មជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនកំបូល.

ចាប់តាំងពីថ្ងៃ ៨ តុលា ១៩៧០ មក មណ្ឌលកីឡាវាយកូនគោលនៅកំបូល ត្រូវ
ក្លាយទៅជាមជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនយុទ្ធជនខេមរជាតិវិញ ។

កាលពីដើមមជ្ឈមណ្ឌលនេះតាំងនៅវមាស ក្នុងខែត្តកំពង់ឆ្នាំង ។ តែដោយនៅ
ទីនោះការហាត់ទៀនពុំបានដិតដល់ដោយមានការឆ្ងាំឆ្ងៃទំនាងជាញឹកញាប់ពីពួកយួកកុង ឈ្លួន
ខាងជើង អគ្គបញ្ជាការជាន់ខ្ពស់នៃកងយោធពលខេមរជាតិ ក៏ឆ្លៀសទៅយកមណ្ឌលកីឡាវាយ
កូនគោល នៅកំបូល ធ្វើជាមជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនសំរាប់អប់រំវិជ្ជាយុទ្ធសាស្ត្រដល់យុទ្ធជនខ្មែរ ។

មជ្ឈមណ្ឌលនេះ មានសាលៈយ៉ាងសំខាន់សំរាប់ហ្វឹកហ្វឺនហាត់យុទ្ធជនយើងឱ្យចេះសាច់
ការខាងកាយាច់ចង្ការ ។

នេះបង្ហាញពីការនៃមជ្ឈមណ្ឌលមានសមាសភាព ដូចខាងក្រោមនេះ :-

នៅមជ្ឈមណ្ឌលកំបូលមានបង្ហាត់ហ្វឹកហ្វឺននាយទាហាន នាយទាហានរងប្រៀបប្រដូច
នឹង អនាគតទីប្រឹក្សាន យោធ្ធ និង សាសនា ។

នៅឆ្នាំ ១៩៧១ នេះ មជ្ឈមណ្ឌលត្រូវគ្រោងថា នឹងទទួលហ្វឹកហ្វឺននាយទាហាន
ប្រៀបប្រដូច ទាហានក្របខ័ណ្ឌ នាយទាហានរង និង ពលទាហាន មានចំនួនសរុបប្រមែល
២៣.០០០ នាក់ ។

ឯកម្មវិធីសិក្ខាមានដូចតទៅ :

ក. ពលទាហាន

- ហាត់កាយាច់ប្រយុទ្ធ ១១៦ ម៉ោង
- ហាត់វិជ្ជាបច្ចេកទេស ១០៨ -
- ហាត់កិច្ចការទូទៅ ៦៥ -
- ហាត់ការប្រយុទ្ធពេលយប់ ៤៨ -
- ហាត់ធ្វើកិច្ចការបន្ទាប់បន្សំដូចជាជួតកាំភ្លើង ទៀបចំខោអាវ និង
  ហាត់ដើរលក្ខាតពេលយប់ និង ធ្វើការពួនស្នាក់ទៀតចំនួន ៦ ម៉ោង ។

ខ. នាយទាហានរង

- ហាត់កាយាច់ប្រយុទ្ធ ១១០ម៉ោង
- ហាត់វិជ្ជាបច្ចេកទេស ១១០ -

_ហាត់កិច្ចការទូទៅ ៦៤ម៉ោង
_ហាត់កិច្ចការប្រយុទ្ធពេលយប់ ៤៨ _
_និងកិច្ចការផ្សេងៗ ៦ _

គ. នាយទាហានប្រៀបប្រដូច

_ហាត់កាយប្រយុទ្ធ ៩៦ម៉ោង
_ហាត់វិជ្ជាបច្ចេកទេស ១៣០ _
_ហាត់កិច្ចការទូទៅ ៧២ _

ឯនយៈពេលនៃការហាត់ហ្វឹកហ្វឺនមានចំនួន ៦ សប្តាហ៍ចំពោះទីប្រឹក្សាខោយ៉ូយ និងសាសនា តាមគំនៅឯការនិងចាត់ឱ្យទៀបចំកម្មវិធីសិក្សាដូចតទៅនេះ :

_ហាត់កាយប្រយុទ្ធ ១១៦ម៉ោង
_ហាត់វិជ្ជាបច្ចេកទេស ១០៨ _
_ហាត់កិច្ចការទូទៅ ៦៤ _

មជ្ឈមណ្ឌលបានអប់រំគ្រូបង្ហាត់ចំនួន ៣០០ នាក់ សម្រាប់កងឯកភាពនានា ។ គ្រូបង្ហាត់ទាំងនេះ បានសិក្សាសាស្ត្រការយុទ្ធសាស្ត្រចំនួន ៤០ ភាគរយ ។

នៅមជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនកំបូល មានដីស្រែ ព្រៃគុម្ពោត ថ្លកត្រពាំង ទេសភាពដីទួល និងកន្លែងផ្សេងៗ ទៀតជាច្រើន ជាហេតុញុំាងសិស្សឱ្យសិក្សាបានពេញលេញល្អតាមកម្មវិធីយុទ្ធសាស្ត្រ ។ តែក្នុងការហាត់នេះ សិស្សធម្មតាក្តី សិស្សមានស្តាយក្តី មានការនឿយហត់ដែរ ព្រោះគេបង់ផ្តើឱ្យសិស្សទាំងអស់ចេះអត់ធន់និងទម្លាប់ខ្លួនក្នុងការនឿយហត់លំបាកឱ្យហើយដើម្បីឱ្យចេះអត់ទ្រាំក្នុងពេលប្រយុទ្ធក្នុងសមរភូមិ ។ គេប្រាថ្នាមិនឱ្យមានខ្ចើយ ពួក ខ្មែរកន្ទុល ជាដើម ជាសម្តារៈផ្តល់នូវនៃសុខមាលភាពដល់សិស្សក្នុងពេលទៅហាត់ហ្វឹកហ្វឺន ។ តែចំពោះបុគ្គលិកជាគ្រូបង្ហាត់ គេត្រូវឯនឹងឱ្យស្គាបនាលំនៅស្ថានត្រឹមត្រូវ និងការទស់នៅយ៉ាងស្រួលទៅអនាគត ។

ថ្វីត្បិតតែមានការពិបាកនៅពេលសិក្សា តែគេសង្កេតឃើញសិស្សយុទ្ធជនយើង ទ្រាំតស៊ូចំប្រឹងហាត់ទ្រៀនយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់គួរឱ្យសរសើរ ។

សិស្សយុទ្ធជនយើង ដែលចេញពីមជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនកំបូល មានចំណេះខាងយុទ្ធសាស្ត្រពុំចាញ់ពលទាហានយើងទៅហាត់នៅបរទេស ដូចជាយៀកណាមខាងត្បូង និង ថៃទ្បង់ទ្បើយព្រោះគេមានលក្ខណៈនិងកំរិតវិជ្ជាយ៉ាងចម្បាស់លាស់ដោយគ្រូបង្ហាត់ខ្លួនសុទ្ធតែខ្មែរដូចគ្នា ។

យើងសូមសរសើរយ៉ាងស្មោះចំពោះលោក ទេវសេនីយឯក ដួង ចន្ទ ស៊ូវ៉ាត អតីតអ្នកតស៊ូ និងជានាយទាហានមានសមត្ថទាបទិបូណ៌ខាងវិជ្ជាសឹកជានាយក និងលោកទេវសេនីយទោភុក លុក ជានាយកនៃមជ្ឈមណ្ឌលហ្វឹកហ្វឺនកំបូល ដែលបានខិតខំយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួន ក្នុងការអប់រំវិជ្ជាយុទ្ធសាស្ត្រដល់សិស្សយុទ្ធជនយើង ឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាពក្នុងការទាយកំហាត់ខ្មាំងយៀកកុងឃ្លានខាងដើង ជាអ្នកឈ្លានពានទឹកដីខ្មែរនេះ ។

៣. ចំណុះពិសេសខ្លះគួរឱ្យដឹងជាប្រយោជន៍ផ្នែកលំនៅឋានទាហាន និងនាយទាហានទាំងម៉ាក់ ៣ ។

ក. ១_ស្គាល់លេខប្រអប់សំបុត្រ សំរាប់ផ្ញើសំបុត្រទៅវិញទៅមក ជាមួយគ្រួសារជាដរាបទៅ ។

_នៅក្នុងក្រឹងនីមួយ ៗ មានឈ្មោះម្នាក់ដែលការពារការផ្ញើសំបុត្រ ឬទែកសំបុត្រ

_ទាហានម៉ាក់ ៣ ត្រូវទំស្គាល់ទីកន្លែងស្នាក់អាស្រ័យនៃគ្រួសារខ្លួន

២_ទាហានម៉ាក់ ៣ ត្រូវទំបានមេកោយខ្លួនជួយឱ្យបត្តុម្ភដូចខាងក្រោមនេះ ជាពិសេស :_

_ក្នុងសំបុត្រស្នាមដែលពិបាកផ្ញើសំរាប់ដួសស្បែខ្លួន គឺនាយនាមនៃ(chaine sociale) ។

_ក្នុងការទទៀបទបៀបជីវភាពឱ្យបានប្រសើរក្នុងបន្ទាយ គឺនាយទាហានផ្ទាល់ ។

_ក្នុងការទទៀបចំជីវភាពក្នុងគ្រាចំបាំងឱ្យបានគួរសម គឺនាយទាហានផ្ទាល់ ។

_ក្នុងការអានសៀវភៅ ឬ ពត៌មានសម្រាប់ទៀនសូត្រ គឺនាយទាហានផ្ទាល់ ។

_ក្នុងការត្រួតមានបៀវត្ស និង ព្រឹម ផ្សេង ៗ គឺ នាយទាហាន (officier de chaine logistique)

_ក្នុងការបន្តវិជ្ជាចិត្តសាស្ត្រ និងមនុស្សធម៌ គឺមេកងរបស់ខ្លួន គឺទីប្រឹក្សានយោបាយ គឺទីប្រឹក្សាសាលនានៃកង ។

៣_ទាហានម៉ាក់ ៣ ឱ្យដឹងលេខទីស្នាក់ការនៃអគ្គស្នងការនៃអ្នកទាត់មកនៅទីប្រជុំ និងរបស់អ្នកទាំងគ្រោះថ្នាក់ដោយសារសង្គ្រាម ។ នេះដើម្បីជួយបង្ហាញអ្នកណាដែលខ្លួនបានជួប បើយ៉ាគ្រូវទំការឱ្យបាន៉ាគា ជាផ្លូវសហសង្គ្រោះក្នុងការដើរទៅទីនោះ ។

៤_ ទាហានម្នាក់ ពុំ ខ្វែស្គាល់លេខទីស្នាក់ការសំរាប់ផ្តល់ពត៌មាន ក្នុងក្រុងដែលខ្លួនឮនទៅ រស់នៅ ។

៥_ ទាហានម្នាក់ ពុំ ត្រូវខ្វែស្គាល់លេខ ទីស្នាក់ការបញ្ជាការនរបស់កងផ្ទាល់ នៃខ្លួន ដែលនៅខាងក្រុង ក្រៅសមរភូមិ ។

២. ទាហានត្រូវខ្វែដឹងថា ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ប្រុសស្រី អាយុ ១៨ ឆ្នាំ ទៅ ៦០ ឆ្នាំ ត្រូវចូលក្នុងកំណែនទូទៅ ជាយុទ្ធជនតាមក្រមច្បាប់លេខ 6 DL/70 - CE ចុះថ្ងៃទី ២៥ ខែមិថុនា ១៩៧០ ហើយ ។

ដូច្នេះប្រជាពលរដ្ឋក្នុងភាគនេះ ជាយុទ្ធជនដូចទាហានដែរ ហើយត្រូវចូលក្នុងច្បាប់ អាជ្ញាសឹកដូចគ្នា ។

គ. ខ្វែទាហានម្នាក់ត្រូវដឹងថា យើងកំពុងតែចម្បាំងសព្វថ្ងៃ ក្នុងនបៀបជា " ចំបាំងសាកល " គឺជាចំបាំងប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទូទៅទល់នឹង ទមិទ្ធអន្យតិរ្ថិយ ឬក៏ណាមខាងជើង ឬក៏កុង និង ប្រថេតទ្បាវ ដែលឮនឈ្លានពានប្រទេសយើង ។

ដូច្នេះ ទាហានម្នាក់ ពុំ ត្រូវទៅកន្ត្រតម៉ងធ្យាឮឮយទាញយកមិត្តភាពពីប្រជាពលរដ្ឋ ទាំងពួង ដើម្បីដឹកនាំជាចិត្តសាស្ត្រខ្វែផ្ញើចំបាំងជាសហការទូទៅគ្នា និងទីពាយើង ព្រោះថាពួក ខ្មែរនងែងខ្លះសព្វថ្ងៃ ជាជំនួយដោយបង្ខំរបស់ទមិទ្ធ ហើយនិងប្រែក្លាយទៅជាទមិទ្ធថ្ងៃក្រោយ អាចនឹងនាំបងប្អូនយើងជាច្រើន ខ្វែទៅនៅក្រោមការត្រួតត្រា នៃយួនយៀកកុង_យួនខាងជើង ហើយខ្វែដើរទៅវាយនៅក្នុងប្រទេសបៀតខាងខ្វែទាល់តែទល់ាយទាំងអស់គ្នា ។

៤. ការខ្វែដឹងបន្ថែមពិសេសសំរាប់នាយទាហានចរិតជាមេកោយ (caractères de Chef).

១_ ត្រូវខ្វែដឹងខ្វែម៉ត់ចត់នូវបទបញ្ជាទាំងឡាយរបស់ទីៗ

២_ នាយទាហាន ជាអ្នកប្រយុទ្ធបង្ហាំងសកម្ម

- ជាគ្រូបង្ហាត់បង្ហាំង
- ជាអ្នកដឹកនាំជាចិត្តសាស្ត្រ
- ជាអ្នកចេះផ្ញើការនិងត្រួតត្រាការងារនបៀបទន្ទឹងល

៣_ ត្រូវជាអ្នកទៀងទាត់ក្នុងបទបញ្ជា ឬ ទទួលបញ្ជាការងារ

៤_ ត្រូវខ្វែបាត់នបៀបទៀចរយជានិច្ច ហើយខ្វែដឹងថា " បង្គាប់នេះម្តង ហើយបង្គាប់នោះៗយ ពុំ ក្នុងការតែមួយ " ច្រើនតែនាំខ្វែ

ច្រចូកច្រចល់ មានភាន់ច្រទ្បំ ក្នុងផ្លូវអនុវត្តនី ។

៥- ក្នុងពេលណាមានអាសន្នខ្លាំង នាយត្រូវកុំឱ្យឮតស៊ូតតី ត្រូវទៅកន្ត្រាតាន នឹងន ទឹងប៉ឹង ដើបឮនឹងឈមមុខ ហើយនឹងចាត់ឱ្យអនុវត្តនីម៉ត់ចត់ ដើមឬីធ្វើឱ្យដល់ទូទីមីដៅនៃបទបញ្ជាជាកាតព្វកិច្ច ។

៦- មេត្រូវដឹងថា បញ្ជាតីថាត្រូវមានគិតមុនឱ្យយល់ស្តានការណីផងដែរ យ៉ាងត្រតឹមត្រូវបំផុត ។

៧- ពេលណាមានឱកាស នាយពន្យាយាមត្រតឹះទិះទិទេរៀនដល់ខ្លួនឯង អពីការប្រតិបត្តិ និងលក្ខភាពអចិន្ត្រៃយ៍ ។

៨- មេបញ្ជាការ ត្រូវគិតជានិច្ច ជួយឱ្យទាហានបស់ខ្លួន ឱ្យត្រួសារទាហានបស់ខ្លួន គ្នាឮានស្រួលបួលសមបម្រក្នុងផ្លូវទំមនុស្សធម៌ និងក្នុងការរស់នៅ ។ ត្រូវឱ្យគិតដល់គ្នា ដូចជាខ្លួនឮានគិតដល់ត្រួសារនៃខ្លួនផ្ទាល់ខ្លួនដែរ ។

៩- ប្រកាន់ថ្លៃថ្នូរ មានយាទនិងកាយសមបម្រ នាយនិមួយ ៗ ត្រូវតែចេះដឹង " ឬកីប្រឹងប៉ឹងប្រែងទៀនសូត្រឱ្យចេះដឹងទេទ្បឹងជាលេ្បីនទៅមុខជាលំ-ដាប់ " ។

១០- ត្រូវធ្វើឱ្យគេចូលចិត្ត ស្រទ្បាញ់គោរព ត្រូវឱ្យមានអំណាត់អត់ធន់ នឹងន ឱ្យធ្វើឱ្យអ្នកផង គេត្រូវការខ្លួនគ្រប់ទីកន្លែង តែក្នុងការមានសីលធម៌ត្រតឹមត្រូវប៉ុណ្ណោះ ។

១១- នាយទាហានត្រូវបញ្ជាក់ឱ្យដឹងខ្លួនឯងថា : " នាយទាហានទងនេះ ហើយដែលសរសរធំ ៣ ទបស់កងទីពីជាតិ " ។ ដូច្នេះត្រូវបង្ហាត់ ហ្វឹកហ្វឺន នាយទាហានទងនេះ ទៅក្នុងទបបត្រតឹមត្រូវឱ្យដូចគ្នា ។ នាយទាហានទង និងឮានជួយដល់នាយទាហានទីៗ ក្នុងការដឹកនាំកូនទាហាន ឱ្យមានសតិសម្បជញ្ញៈ ទឹងប៉ឹងដូច ៣ គ្នាជានិច្ច ។

៥. ទីប្រឹក្សាន់យោបល់.

ក. នាទីនបស់ទីប្រឹក្សាន់យោបល់

ការទិវត្តនីនៃសកលលោកយើងសព្វថ្ងៃនេះ នាំឱ្យមានការប្រែប្រួលខាងយុទ្ធវិធី គឺគេមិនមែនចង្ក្រាងគ្នាតែនឹងអាវុធ នៅលើសមរភូមិប៉ុណ្ណោះទេ គឺគេចង្ក្រាងគ្នាតាមដ្ឋនវិចិត្តសាស្ត្រផងដែរ ។ ឮានសេចក្តីថា សត្រូវត្រៀមចំច្បាំងឆ្នក់ ចំច្បាំងចិត្តសាស្ត្រ ។ ឯយើង

ទៀត ដើម្បីប្រឆាំងតទល់នឹងសត្រូវកំពុងប្រើចំពូងប្រឆាំងអ្នកស៊ើ ចំពូងចិត្តសាស្ត្រតបទៀតៗ

គឺក្នុងន័យនេះហើយ ឫនជាវដ្ឋាភិឫលស្រោចស្រង់ជាតិពិសេស អគ្គសេនាធិការកងទ័ពខ្មែរ សម្រេចបង្កើតក្រុមចំពូងចិត្តសាស្ត្រសកម្ម ដោយមានទីប្រឹក្សាយោធាជាជំនួយ ក្នុងចំពូងប្រជាប្រិយនេះផង ។ កងទ័ពជំនាន់កម្ពុជាថ្មី ឈរចម្បាស់នូវការចាំឫថ៌ នៃចំពូងប្រជា-ប្រិយ នូវការចូលរួមនៃពួកស៊ីវិល សំរាប់ពីគ្រោះផ្នែកវិធីយុទ្ធសាស្ត្រទំនើប ។

ទីប្រឹក្សាយោធា ត្រូវជួយលើកទឹកចិត្តយុទ្ធជនយើង ជួយជំរុញកងទ័ពយើងឱ្យកាន់តែប្រជាប្រិយទៀង ឱ្យពលរដ្ឋយើងយល់ពុតយ៉ូនក្រហមលួចដីខ្មែរ និងទំលាយជាតិខ្មែរ ជួយចង្អុលនៅអំពើពុករលួយ នៃទាហានយើងក្តី មន្ត្រីរដ្ឋការយើងក្តី និងក្រុមនូវការចាំឫថ៌ទៀបំពេញកម្ពុជាថ្មី ប្រកបដោយសមភាព និង យុត្តិធម៌ពេញលេញ ។

ទំពក្តី ទីប្រឹក្សាយោធាក្តី ត្រូវដាក់ខ្លួនជាទាស្ត្រ ផ្ញើឱ្យទាស្ត្រយល់ជាយើងស៊ីស្លាប់ទល់ជាមួយទាស្ត្រ ។ មយ៉ាងទៀត ទីប្រឹក្សាយោធា ត្រូវចេះប្រវត្តិនៃការទាក់ទងខ្មែរបួន ត្រូវស្គាល់ចម្បាស់នូវទេបៀបទិន្នន័យបួន ព្រមទាំងចេះតិកនិកយោសនាទៀតផង ។

ខ. អំពីទីប្រឹក្សាយោធាសំរាប់យុទ្ធជន.

-ក្នុងយោធភូមិភាគ គួរឱ្យមានទីប្រឹក្សាយោធាម្នាក់ ។
-ក្នុងផ្នែកលើកទង ត្រូវឱ្យមានទីប្រឹក្សាយោធាម្នាក់ ។
-ក្នុងកងធំ ៣ ត្រូវឱ្យមានទីប្រឹក្សាយោធាម្នាក់ ។

ទីប្រឹក្សាទាំងនេះ ជាអ្នកស្នេហាជាតិ ជាមន្ត្រីជាន់ខ្ពស់ ជាបញ្ញវន្ត ជាសាស្ត្រាចារ្យ មានការហ្វឹកហ្វឺនបំទើប្រទេសជានាយទាហានសកម្ម ជួយបញ្ជាការសឹកក្នុងផ្លូវ :

-ចិត្តសាស្ត្រទូទៅ ។
-ចំពោះកិច្ចបដិវត្តន៍ទៅវិកបេរៀបសាធារណរដ្ឋខ្មែរថ្មី ស្អាតស្អឹងប៉ឹង ។
-ចំពោះការព្រួយបារម្ភទៅ ទៀនសូត្រ ចេះដឹងនៃយុទ្ធជន នៃប្រជាជនផង ។

គ. ការទាក់ទងរវាងទីប្រឹក្សាយោធា និង អាជ្ញាធរទាហាន.

កងទ័ពនិងទីប្រឹក្សាយោធា មាននាទីធំតែមួយដូចគ្នា គឺត្រូវយកជ័យជំនះឱ្យប្រទេសជាតិ ។ ដូច្នេះ កងទ័ពនិងទីប្រឹក្សាយោធា ត្រូវនៅជាមួយគ្នាជានិច្ចជាកាល ដោយស្មើមុខគ្នា ដោយរួបរួមគ្នា ផ្ញើសុខប្រតិបត្តិការ យ៉ាងជិតស្និទ្ធ ។

ក្នុងន័យនេះ កងទ័ពខ្មែរបច្ចុប្បន្ន ដែលយល់ច្បាស់នូវនយោជនី និង ប្រសិទ្ធិភាព
នៃសមត្ថភាពរបស់ប្រជាប្រិយនេះ ត្រូវតែដឹងជាក់ពីកន្លែងកើត ពីបំណង និងតម្លៃនៃសមត្ថភាព-
ច្បាយ ។ ដូចេ្នះ អាជ្ញាធរទាហាន គប្បីមានការច្រឡំយ៉ាងស្និទ្ធស្នាល ដោយស្មើភាព
ជាមួយទីប្រឹក្សានយោបាយ យកយោបល់ជាប្រយោជនីដល់កងទ័ព ។

ទីប្រឹក្សានយោបាយ ជាតំណាងនៃនគរាភិបាល ។ ទីប្រឹក្សានយោបាយ ត្រូវមាន
ឋានន្តរសក្តិ និងបុព្វសិទ្ធិដូចគ្នានឹងនាយទាហានទាំងឡាយដែរ ។

សន្និដ្ឋានសេចក្តីទៅ យើងយល់ថា ក្នុងការអ្វី ៗ ក៏ដោយ ក្នុងការដឹកនាំក្រសួង
ណាក៏ដូចក្រសួងណាដែរ មិនថាខាងទាហាន មិនថាខាងស៊ីវិលទេ ដំណើរការនៃក្រសួងនិមួយ ៗ
នោះនឹងប្រព្រឹត្តទៅឆ្ពោះស្រួល អាស្រ័យមួយផ្នែកយ៉ាងធំទៅលើការចេះដឹង ការបំពុនប្រសប់
ការទៀងទាត់ ការស្មោះត្រង់នៃមេដឹកនាំនេះហើយ ។ ដូចេ្នះ ការដែលយើងឆ្ពោះទៅរួចរាល់
មកនេះ អំពីនគរាភិបាលនៃកងទ័ពខ្មែរ (administration de l'armée khmère)
នាសម័យក្រោយក្រឹត្យការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ មកនេះ យើញថាជាកងទ័ពមួយប្រសើរណាស់
ហើយក្នុងចំណោមកងទ័ពនៃប្រទេសនានា ដែលគេឆ្ពោះទៅរួចហើយនោះ ។
តែប៉ុន្តែការដែលយើងគិត ការដែលយើងព្រាង ការដែលយើងនិយាយគ្នាក្នុងក្របខ័ណ្ឌ ជា
ទ្រឹស្តី និងការយកទៅអនុវត្តនី យើញថាវាជាទៀងមួយទៅទៀត ដែលយើងមិនអាច
សង្ឃឹមឆ្ពោះទាំងស្រុងដូចដែលយើងគិតគូរមកហើយនោះទេ ។

ចំពូកទី ២

- ប្រវែងនៃវិមាន
- សិទ្ធិកុមារ

ឃុនដែនខ្មែរ

I-ឃុនដែនខ្មែរ នៅមុនថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៥០.

កាលពីជំនាន់នាជនិយម លម្អច ន.សីហនុ លោកបានអោបក្រសោបកិច្ចការទង្វើស្ទើរតែគ្រប់ទិស័យទាំងអស់ សូម្បីតែខាងទិស័យដឹកនាំឃុនដែន កំលោកបានបង្កើតដោយគំនិតផ្ទាល់របស់ព្រះអង្គឯង នូវអង្គការមួយ ដែលយើងបានស្គាល់គ្រប់គ្នាហើយ ហៅថា " ឃុនដែន-នាជសង្គមនិយមខ្មែរ " កើតទៀងនៅឆ្នាំ ១៩៥៧ តាមព្រះនាជក្រឹត្យលេខ ៦៩-បន. ចុះថ្ងៃទី៥ កញ្ញា ១៩៥៧ ។ អង្គការនេះ ដឹកនាំដោយលោក យឹម-ឌិត ក្នុងឋានៈជាអគ្គលេខាការនៃ ឃុនដែនាជសង្គមនិយមខ្មែរ ។

ថ្វីដ្បិតតែមានអង្គការនេះកើតទៀង សំរាប់ដឹកនាំឃុនដែនហើយក្តី ក៏ឃុនដែនខ្មែរយើងជំនាន់នោះ ជាឃុនដែនរកទីសង្ឃឹមគ្មាន រកតាលដៅគ្មាន ដោយសារកម្មវិធីក្តី លក្ខន្តិកក្តី គំនិតឯការក្តី របស់អង្គការនោះ ពុំបានបង្កើតទៀងទ្បាត់ទៅតាមនយោបាយប្រទេសជាតិទាំងមូលទេ គឺគេនិយាគំនិតឯការនោះ លក្ខន្តិកនោះ កម្មវិធីនោះ តែក្នុងគោលបំណងបំរើនយោបាយផ្ទាល់ខ្លួន នយោបាយបុគ្គលនិយមលើកតំកើងតែសម្តេចសីហនុប្រើនជាងទៅទៀត ។

យើងបានដឹង បានឃើញ ហើយថា អ្នកដឹកនាំអង្គការឃុនដែនាជសង្គមនិយមខ្មែរជំនាន់នោះ បានបង្ហាត់បង្រៀនឃុនដែនខ្មែរ គឺ និស្ស័ត្តិ សិស្សានុសិស្សក្តី គ្រប់សាលាតូចធំក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូល ឲ្យត្រឹមតែចេះ ស្ទង់កាត់ឯកសញ្ញានឲ្យបានត្រឹមត្រូវ ឲ្យចេះគោរពដោយគំនាប់នាយដែលមានសក្តិយសធំជាងខ្លួន ឲ្យចេះស្មាត់ជំនាញខាងដើរឲ្យត្រូវជើងគ្នា ហើយទីបង្អស់ គឺឲ្យចេះតំរង់ជាជួរចាំទទួលសម្តេច " ខ្ញុំ " នៅពេលលោកយាងទៅលម្ហាត សម្ងិទ្ធ ម្តង ពីរ តែប៉ុណ្ណោះ ។

ចំណែកខាងកម្មវិធីសិក្សាខាងក្រសួងអប់រំជាតិយើងវិញ ក៏ពុំបានទង្វើបង្ហាត់បង្រៀនឃុនដែនខ្មែរ ឲ្យបានជាកម្មវិធីមួយ ឲ្យស្របទៅតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់ខ្មែរ ឲ្យស្របទៅតាមការពិតរបស់ខ្មែរ ពោលគឺឲ្យមានលក្ខណៈជាតិនៅទៀងទ្បាត់ដែរ ។ សាលារៀនក្តី សន្តិសេចក្តីទៅ គឺរដ្ឋទាំងមូល ពុំសូវបានយកចិត្តទុកដាក់ នឹងទាំសនាអនាគតនៃឃុនដែនខ្មែរយើង ទៅថ្ងៃក្រោយសោះ គឺគិតតែនាំគ្នាប្រមូលលុយការ មានថវិការជាតិជាដើម ទុកសំរាប់តែធ្វើនយោបាយប្រជាភិថុតិ បង្កើតបង្កើនសម្តេចសីហនុទៅវិញ ។ ឯបញ្ហាការងារឃុនដែនទៀត ក៏រដ្ឋពុំបានជោរកស្រាយរហូតមកទល់សព្វថ្ងៃនេះដែរ

ដែលជាបញ្ហាមួយចេះតែមានទម្ងន់ធ្ងន់ទៀង ៗ មួយរំពេចនិង ៗ ជាហេតុញុំាងឱ្យវង្វាកិច្ចជំនាន់នោះក្តី ក្រោយនេះក្តី នៅមានការព្រួយបារម្ភជាច្រើន ចំពោះវាសនានៃយុវជនខ្មែរទៅថ្ងៃក្រោយ ។

ការណោះឯង បញ្ហាយុវជន មិនត្រឹមតែចោទមានទៀងនៅប្រទេសខ្មែរយើងទេ គឺនៅលើងតែត្រូវប្រទេសក្នុងពិភពលោកទាំងមូល ក៏មានបញ្ហាយុវជននេះឬក្តីដោះស្រាយប្រហែល ៗ គ្នា ព្រោះថា ការលូតលាស់នៃទិន្នាសារស្តុមានលេចធ្លាយកាន់តែខ្លាំងដែលជាហេតុនាំឱ្យមានការផ្លាស់ប្តូរនូវបរិបទសង្គមមនុស្ស ម្លោះហើយយុវជនគ្នាមើលទៅមិនដឹងជាសង្គមមនុស្សនិមួយ ៗ បរិវុងទុកកន្លែងណាឱ្យខ្លួន ម្លោះហើយយុវជនគ្នាលង្វិលទៅលើអ្នកដឹកនាំប្រទេសខ្លួន ។ ហេតុនេះហើយ ឮនជានៅសម័យនោះ បន្តិចគេឮថាយុវជននៅប្រទេសនេះ ឬប្រទេសនោះ មានការប៉ះទ្រេច មិនសប្បាយចិត្តនឹងវង្វាកិច្ចរបស់ខ្លួន ទាមទារសុំនេះសុំនោះ ស្ទើរតែរាល់ខែ រាល់ថ្ងៃ ទៅហើយ ។ គឺថា យុវជន នៃសាកលលោកទាំងមូល មានការរំជើបរំជួលយ៉ាងខ្លាំង ។

នៅចំពោះមុខស្ថានការណ៍តួនឱ្យភ្ញាក់ផ្អើរបែបនេះ សម្តេចសីហនុ លោកឲ្យបង្កើតសមាគមនិស្សិតខ្មែរ (ស.និ.ក) កាលពីឆ្នាំ ១៩៦៧ ដើម្បីលើកទឹកចិត្ត ឬ ដើម្បីអង្វរយុវជនខ្មែរ ឱ្យនៅស្ងប់ស្ងៀម ដោយលោកប្រគល់អំណាចចង់ហួសព្រំដែនទៅឱ្យសមាគមនិស្សិតខ្មែរយើងពីជំនាន់នោះ ។ សម្តេចលោកឲ្យអនុញ្ញាតឱ្យយុវជនមួយក្រុមនេះមានបុព្វសិទ្ធិ មានអំណាចទូលំទូលាយទ្រហឹងដល់ទៅអាចដេញដោលវិទជន មន្ត្រីរដ្ឋការជាន់ខ្ពស់ត្រង់ប្រភេទឲ្យតាមត្រូវការ ក្នុងទៀងណាដែលនិស្សិតមួយក្រុមនោះយល់ថា វិទជនអស់នោះធ្វើការផ្ទុយពីប្រយោជន៍ជាតិ ឬក៏ផ្ទុយពីចិត្តគំនិត យុវជននោះ ។ មិនត្រឹមតែ មានអំណាចប៉ុណ្ណោះទេ យុវជន អាចការពារទោសវិទជននេះ វិទជននោះ អាចផ្លាស់ប្តូរ អាចដកចេញពីមុខតំណែងតាមវិធីឲ្យនោះឯង ដូចមានជាឧទាហរណ៍ស្រាប់ គឺ លោក អែង ហ៊ីន ជាប្រធានអគ្គនាយកនៃក្រុមហ៊ុនជាតិខាង សូណេចស៊ីម ដែលត្រូវយុវជនដកចេញពីមុខតំណែងនេះ ។

ខាងផ្នែកបម្រើវិញ សម្តេចសីហនុលោកឲ្យជួយផ្គត់ផ្គង់សមាគមនេះ ដោយផ្តល់ទូរលុយការ ផ្តល់ទូរទស្សន៍ថែមទៀត ហាក់ដូចជាសមាគមនេះក្លាយទៅជាក្រសួងវង្វាការទៅហើយ ។

ក្នុងទៀងលើកតម្កើងយុវជនខ្មែរជំនាន់នោះ ខ្មែរជំនាន់នោះ មានមតិខ្លះឃើញថា សម្តេចលោកខ្លាចយុវជនចេះចោទ ទើបលោកខិតខិញ្ចឹមទឹកចិត្តយុវជន សំដៅប្រើយុវជនខ្មែរសម័យនោះ ផ្ទៃជាអ៊ាវុធ" ផ្ទៃជា "ខែល" "មួយយ៉ាងសព្វសិទ្ធិ ដើម្បីទុកការពារអំណាចលោកទៅវិញ ដោយមិនព្រមគិតដល់អនាគតយុវជនទៅថ្ងៃមុខសោះទៀយ ។

ដល់ក្រោយ ៧ មក ដឹងថាសមាគមនិស្សិតខ្មែរ (ស.និ.ក) នេះ មិនឲ្យនបំទៅ ប្រយោជន៍ទប់សម្ដេចសីហនុឲ្យដូចចំណែងលោក ឮថា លោកខ្លាំងយ៉ាងខ្លាំង ទើបលោក "កាត់ឈុយ" ចេញ លែងផ្គត់ផ្គង់គ្រប់ខែបយ៉ាងដូចមុនទៀត ។

អាស្រ័យដូចឲ្យនទៀបទាបមកនេះ យើងឃើញឃុនជនខ្មែរនាសម័យមុន ១៨មីនា ១៩៧០ នេះ ជាឃុនជនគ្មានឲ្យនទទួលការប្លឹកហ្លឺនឲ្យត់ចត់ ការទុកបំរាំងដួងចិត្តក្ដី ផ្ដួនការយក្ដី ក្នុងការបណ្ដុះចិត្តស្នេហាជាតិមាតុភូមិក្ដី ក្នុងការបណ្ដុះនូវគំនិត ស្នេហាមនុស្សធម៌ក្ដី ។ តែយ៉ាងណាសំរាប់គ្រានេះតែជា "ខែល" ទប់ស៊ុកអ្នកនយោបាយក្រុមណាមួយ ឬជា "ខែល" ជា "អាវុធ" ទប់សម្ដេចសីហនុតែប៉ុណ្ណោះទៅវិញទេ ។

II–ឃុនជនខ្មែរ ក្រោយ ១៨ មីនា ១៩៧០.

តែបន្ទាប់ពីព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ មក នៅពេលដែលប្រទេសខ្មែរយើងឲ្យនទួចពីអំណាចសង្គមស័ង្គិន ពីអំណាចផ្ដាច់ការនៃសម្ដេចសីហនុនោះ ទង្វើរភិឲ្យលស្រាចស្រង់ជាតិឲ្យនទៀបចំបង្កើត " អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃឃុនជនខ្មែរ " តាមក្រឹត្យលេខ ៤២៧ CE ចុះថ្ងៃទី ១៥-៧-៧០ ដើម្បីដឹកនាំឃុនជនខ្មែរ ឲ្យមានជំនឿការត្រឹមត្រូវ ឲ្យមានគោលដៅជាក់ច្បាស់ទៀងទិញ ។

គឺអគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃឃុនជនខ្មែរ (អ.ឃ.ខ) ដឹកនាំដោយលោក ឈួក ម៉ឺង-មៅ ជាអគ្គលេខាធិការ (តែងតាំងតាមក្រឹត្យលេខ ៤១០-៧០ CE ចុះថ្ងៃទី ១ កក្កដា ១៩៧០) នេះបើយតែងទទួលភារៈទៀបចំអប់រំឃុនជនគ្រប់ប្រភេទក្នុងសាធារណរដ្ឋឲ្យស្របទៅតាមឧត្តមគតិជាតិទាំងប្រាំ គឺ : សេរីភាព សមភាព ភាតរភាព ទន្លឹនភាព សុភមង្គល ។

ឯឧត្តមគតិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់អង្គការឃុនជនខ្មែរនេះ គឺ ការបណ្ដុះចិត្តគំនិតស្នេហាមាតុភូមិ ដោយអប់រំឲ្យឃុនជនខ្មែរឲ្យត្រូវ :

ក- ស្មោះត្រង់នឹងទង់ជាតិ នៃសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។

ខ- ស្គាល់ទឹកដីខ្មែរឲ្យច្បាស់ចេះស្រឡាញ់ និងប្ដូរជំនឿចិត្តរក្សាការពារយ៉ាងប្ដូរផ្ដាច់ ។

គ- ស្គាល់ស្រឡាញ់ និង រក្សា បេតិកភ័ណ្ឌជាតិ ស្មារ៉ាងជាតិ ភាសាជាតិ និងសាធារណរដ្ឋ ។

ឃ_ ស្គាល់ស្រទ្បាញ្ជ្រ និងទកន្ទាទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីជាតិ ឱ្យឮឆ្ងាយដល់ទូទៅ ។

ង_ ស្គាល់ស្រទ្បាញ្ជ្រ និងទកន្ទាវប្បធម៌ជាតិ មានសិល្បៈ តន្ត្រី ចម្រៀង ទម្លាប់ប្រពៃណី ភ្ជាប់ទំនាក់ទំនង ស្នេហាប្រជាប្រិយ ជាដើម ។

ច_ ចូលចិត្ត និង ស្រទ្បាញ្ជ្រ ការសំអាត អនាម័យ និង កីឡា គ្រប់ប្រភេទ ។

ឆ_ ស្រទ្បាញ្ជ្រ ថែទកន្ទា និងបង្កើតផលិតផលនានា ទបស់ជាតិ ។

ជ_ អង្គការយុវជនខ្មែរ មានភារៈ ត្រូវជួយ ៖

- ដឹកនាំយុវជន ឱ្យធ្វើសហប្រតិបត្តិការ រួមដោយស្មោះស្ម័គ្រ ដើម្បីស្ថាបនាប្រទេសជាតិ និងកសាងជីវភាពទបស់ខ្លួនឱ្យឮឆ្ងាយទំនើបថ្មីថ្មោង និងប្រកបដោយកិត្តិយសខ្ពង់ខ្ពស់ ។
- ដឹកនាំ ណែនាំ យុវជនឱ្យស្រទ្បាញ្ជ្រកតវ្ជីយកិច្ច និងការងារទបស់ខ្លួន ដើម្បីជាតិ និង គ្រួសារខ្លួន ។
- អប់រំ និងដឹកនាំយុវជន ឱ្យមានឫទ្ធានុភាពចេះទទួលខុសត្រូវលើខ្លួនឯង ។

ចំណែកខុត្តមគតិមួយទៀត គឺអង្គការយុវជនខ្មែរ ត្រូវចេះបណ្តុះចិត្តគំនិតស្នេហាមនុស្សធម៌ ដោយឱ្យយុវជនខ្មែរត្រូវ ៖

ក_ ស្រទ្បាញ្ជ្រ ការពារសន្តិភាព និងទកន្ទាសុភមង្គល ដើម្បីញុំាងឱ្យគ្រួសារ អង្គការទន្ទឹ និង ប្រទេសជាតិ មានភាពថ្កុំថ្កើង រុងរឿង និង សម្បូណ៌សប្បាយ ។

ខ_ តាំងខ្លួន ជាអ្នកទៀងត្រង់ មានចិត្តសុចរិត យុត្តិធម៌ជានិច្ចចំពោះមនុស្សទូទៅ ។

គ_ ទកន្ទាវសីភាព សមភាព ភាតរភាព ទទាំងមនុស្ស ព្រមទាំងយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម ហើយនិងខុត្តមគតិសំខាន់ៗ សំរាប់អាយុជីវិត នៃប្រទេសជាតិ ។

ឃ_ បណ្តុះចិត្តស្រទ្បាញ្ជ្រ ខុត្តមគតិជាតិ ដោយស្ម័គ្រចំទៅអង្គការជាតិជានិច្ច ។

ង_ ស្ម័គ្រទទួលដោយទឹកទាយ នូវពលីកម្មទាំងឡាយណា ដែលធ្វើទៅ ដើម្បីបំទើតផលប្រយោជន៍ ដ៏ល្អទបស់ជាតិ ។

ច_ ចេះចង ហើយចេះទកន្ទាមិត្តភាព និង ចេះគោរពយោគយល់ និង អនុគ្រោះចំពោះជនទូទៅ ដោយឥតប្រកាន់ជាតិសាសន៍ ។

ឆ_ ក្រុងត្រូវបន្ថែងជានិច្ច ដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែង និងសង្គ្រោះអ្នកមាន
អាសន្ន អ្នកទន់ខ្សោយ ព្រមទាំង ជនអភ័ព្ទ និង ជនវាសនា ។

គោលបំណងមួយទៀតរបស់អង្គការយុវជនខ្មែរ គឺចង់ឱ្យយុវជនខ្មែរ ថ្ងៃក្រោយ
ក្លាយទៅជា "យុវជនការពារប្រទេស" "យុវជនកាន់កាប់ទឹកដីថ្មី" និងជា "យុវជន
សេដ្ឋកិច្ច" ។

ដើម្បីឱ្យច្បាស់ជាក់ច្បាស់ អំពី :

_គោលបំណង និង គោលគំនិតរបស់អង្គការយុវជនខ្មែរ
_ការទៀបចំអង្គការយុវជនខ្មែរ
_ទៀបជ្រើសរើសឱ្យចូលជាសមាជិកនៃអង្គការនេះ
_ការទៀបចំផ្ញើទស្សនាវដ្តីផ្សេងៗ
_ការទៀបចំបណ្ណាល័យសំរាប់យុវជន នៅតាមក្រុង ឬ ខេត្ត
_ការទៀបចំផ្សាយសម្តែងយុវជនខ្មែរ តាម វិទ្យុជាតិ និង បង្ហាញ
ទស្សនីយភាពផ្សេងៗ តាមទូទស្សនី ។ ល ។

_និងជាពិសេសអំពីសកម្មភាពផ្សេងៗ នៃដែលអគ្គលេខាការដ្ឋាននៃយុវជន ធ្វើ
ឡើងក្នុងរយៈពេល ៣ ខែកន្លងមកនេះ គិតចាប់ពីក្រោយថ្ងៃទី ១៨
មីនា ១៩៣០ មកទល់ ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៣០

យើងនឹងលើកយកឯកសារខ្លះៗ ដូចជា :

_សេចក្តីរាយការណ៍ (Compte-rendu) ពីការប្រជុំអគ្គលេខាការក្រុង
ឬ ខេត្ត នៅថ្ងៃ ៨_៩_១០_មីនា ១៩៣១ នៅបូរីកីឡា ភ្នំពេញ
_សេចក្តីព្រាង នៃលក្ខន្តិកៈរបស់អគ្គលេខាការដ្ឋាន នៃ យុវជន
_សេចក្តីរាយការណ៍ ពីសកម្មភាពផ្សេងៗ នៃយុវជនខ្មែរ ក្រោយពីថ្ងៃ
១៨ មីនា ១៩៣០_ មកទល់ខែតុលា ១៩៣០

មកចុះផ្សាយជូនបន្តបន្ទាប់គ្នា នៅខាងក្រោយនេះ ។

មាំងទៀត នៅក្នុងចំពូក យុវជនខ្មែរនេះ យើងនឹងលើកយក "សិទ្ធិរបស់
កុមារ" មកធ្វើអត្ថាធិប្បាយខ្លះៗ ព្រោះថា នៅស្រុកខ្មែរយើង គេមិនចូលចិត្តលើកយក
ទឿងនេះមកនិយាយសោះ គឺគេចូលចិត្តនិយាយតែ ពីសិទ្ធិរបស់មនុស្សពេញវ័យទៅវិញ ។

យើងយល់ស្រាប់ហើយថា កុមារនេះហើយ ដែលថ្ងៃក្រោយទៅៗ ជាសិស្ស
សាលា ទៅជានិស្សិត ពោលគឺទៅជាយុវជនខ្មែរ ត្រចាប់ប្រភេទ ត្រចាប់ជាផ្ទាក់ ។

ក៏ប៉ុន្តែ ក្នុងឯកសារដែលយើងយកមកចុះផ្សាយពីសកម្មភាពនៃអង្គការឃុនដន្ទែន (អ.ឃ.ខ) នេះមានគោលគំនិតជាច្រើនដែលនៅជាគំទាំងការនៅទៀតទេ ។

មានចំណុចខ្លះ ឃុនដនជីជានំក្រៅឃនេះ ឲ្យនផ្ទៀសកម្មភាពស្របតាមលក្ខន្តិកៈបស់អង្គការឃុនដន្ទែន ហើយដូចជា ឃុនដនឲ្យនជួយខាង ៖

- ផ្នែកនយោបាយ
- ផ្នែកការពារប្រទេសជាតិ
- ផ្នែកសិក្សាអប់រំ
- ផ្នែកសង្គមកិច្ច ។

REPUBLIQUE KHMERE

COMMISSARIAT GENERAL
A LA JEUNESSE

COMPTE-RENDU

DE LA REUNION DES COMMISSAIRES PROVINCIAUX ET MUNICIPAUX A LA JEUNESSE A LA CITE SPORTIVE .
(les 8, 9, et 10-3-1971)

C'est un fait que dans l'ancien régime, l'organisation de la Jeunesse Nationale est défectueuse par suite du manque de Cadres sérieux et vraiment qualifiés; défectueuse parce que le mouvement dépend effectivement d'un seul homme qui se sert de nos jeunes comme ses boucliers.

En effet, après l'évèneme nt du 18 Mars 1970, il n'en reste, pour tout et comme tout, qu'une jeunesse de parade sans orientation civique et politique adéquate.

Avec la République, le principal objectif du Commissariat Général à la Jeunesse est d'injecter un sang nouveau au mouvement suivant les aspirations nationales réelles: faire de nos jeunes de véritables pionniers capables de tous les sacrifices et de tous les efforts, ceux qui seront déterminés à défendre leur mère-patrie.

Le Commissariat Général à la Jeunesse se doit d'ouvrir un large éventail de possibilités pour nos jeunes de bien connaître avant tout la terre qu'ils ont hérités de leurs ancêtres avec toutes ses richesses naturelles et culturelles.

Pour répondre à ce souci et pour l'efficacité dans l'action à entreprendre, le Commissariat Général à la Jeunesse a pris soin de tracer au préalable une ligne de conduite qui se définit dans son statut qui a été examiné par les personnalités de l'Education les plus en vue et qui est soumis à l'avis de la réunion de tous les responsables du mouvement de la Jeunesse des provinces et municipalités les 8, 9, et 10 Mars 1971 à la salle de conférence de la Cité Sportive.

A l'ouverture de la séance, M. le Commissaire Général à la Jeunesse et Président de la réunion a fait un exposé sur l'objectif du mouvement de la Jeunesse dont il a la responsabilité. Après avoir souligné les erreurs passées, il attira l'attention de l'assistance sur la nécessité pour nos jeunes de bien connaître leur pays et les moyens d'y parvenir.

Les jeunes de demain, a-t-il précisée, seront partout: à Koh-Kor, à Preah Vihear, à Koh-Kong, à Rattanakiri, à Mlou - Prey, à Muldulkiri etc... Ce sera pour ainsi dire tout un programme de croisière qu'il faudrait organiser à leur intention. Pour qu'ils aiment et qu'ils soient capables de mieux les défendre, il faut qu'ils aient vu ces régions éloignées pourtant si riches qu'ils sont appelés à exploiter. La Jeunesse, dit-il, sera par exemple : " Jeunesse-défense frontière", " Jeunesse terre nouvelle", " Jeunesse Economique" etc...

Ce sera sur ces pionniers qu'on pourrait reposer plus tard l'espoir d'un Cambodge nouveau, libre, neutre, et prospère, qui soit digne de l'amitié des autres peuples de cette partie du monde qu'est le Sud-Est-Asiatique. Notre devoir est de préparer nos jeunes à coopérer avec ceux des pays voisins amis, en partenaires valables, à aimer et défendre leur terre natale.

Nous nous demandons pourquoi les Israéliens défendent leurterre qui n'était qu'un désert et qu'ils transforment maintenant en un Eden digne d'admiration et d'amour; la terre, en effet pour eux : c'est leur mère qui les nourrit. D'où vient cet amour si grand pour une terre aussi pauvre ? Nous avons beaucoup à apprendre d'Israel et ce sont les Israéliens eux-même qui seront à même de nous communiquer la force de cet attachement inébranlable à la terre natale. C'est dans cet ordre d'idée que le Commissariat Général à la Jeunesse a sollicité le concours d'un expert Israélien qui sera avec nous pour la réorganisation complète de notre mouvement. Nous espérons pouvoir disposer dans l'avenir des cadres avec toutes les qualifications nécessaires

qui faisaient jusqu'ici défaut. Un cours de formation des Cadres sera mis sur pieds dans les prochaines grandes vacances scolaires et Universitaires. Les méritants seront envoyés en stage de formation à l'étranger. En cette étape préparatoire, nous avons à l'étude tout un plan d'activités futures afin d'éviter toutes les erreurs possibles, lesquelles erreurs..... si elles sont commises dans la formation et l'éducation de nos jeunes, seront impardonnables parce qu'elles sont lourdes de conséquences pour notre République.

Après l'exposé de M.le Commissaire Général à la Jeunesse la réunion aborda les questions inscrites à l'ordre du jour :

- Statut de l'Organisation de la Jeunesse Khmère (O.J.K.)
- Rôle des Commissaires provinciaux et municipaux à la Jeunesse.
- Budget des commissariat provinciaux et municipaux à la Jeunesse.

Le projet du statut a été longuement examiné par l'assistance et après un long échange d'idées, le projet a reçu l'approbation unanime de la réunion.

En ce qui concerne le rôle des Commissaires provinciaux et municipaux, la réunion décide de maintenir le statu - que en attendant l'approbation du Statut par les autorités supérieures compétentes. Toutefois, il a été entendu que désormais le Commissaire provincial ou municipal à la Jeunesse et au Sport gagne à être nommé dans chaque province et municipalité et qui sera assisté dans ses fonctions de deux adjoints, l'un chargé de la Jeunesse et l'autre du Sport.

Pour permettre aux Commissariats provinciaux et municipaux de réaliser les objectifs fixés, il sera souhaitable q'un budget leur soit attribué à partir de l'exercice 1972.

Ce budget leur permettra de faire face aux dépenses pour le fonctionnement et d'autre part à celles prévues pour les activités socio-économiques, dans l'intérêt éducatif de nos Jeunes.

Avant de clore la séance, le 10 Mars à midi, le Président a remercié tous les Commissaires provinciaux et municipaux de leur franche et fructueuse collaboration en espérant que le mouvement de la Jeunesse Khmère, grâce au dévouement de tous les responsables; connaîtra un avenir meilleur.

Durant ces trois journées, la réunion s'est déroulée dans une atmosphère très cordiale./-

Phnom-Penh, le 17 Avril 1971

P. LE COMMISSAIRE GENERAL
A LA JEUNESSE,

Signé : KAU-LON

Pour copie conforme :

P.LE COMMISSAIRE GENERAL
A LA JEUNESSE
LE SECRETAIRE GENERAL,

Signé : illisible

លេខក្តីព្រាង នៃ លក្ខន្តិក នៃអគ្គស្នងការដ្ឋាន នៃយុវជន

ចំពូក មួយ

នាមបញ្ញត្តិ - គោលបំណង

មាត្រា ១.-

អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុវជន ត្រូវទទួលបន្ទុកចាត់ចែង និង គ្រប់គ្រង អង្គការយុវជនខ្មែរ "អ.យ.ខ." (Organisation de la Jeunesse Khmère O.J.K)

អង្គការនេះ ត្រូវទទួលបំណុំយុវជន គ្រប់ប្រភេទក្នុងសាធារណរដ្ឋ ខ្មែរស្រុះទៅតាមគតិឥតអាយុ ។

មាត្រា ២.-

អង្គការយុវជនមានបំណងអប់រំនិងដឹកនាំយុវជនខ្មែរ ឱ្យស្រុះទៅតាម ខ្លឹមគតិជាតិទាំងប្រាំ គឺ : សេរីភាព, សមភាព, ភាតរភាព, វិឌ្ឍនភាព, សុភមង្គល ។

ចំពូក ពីរ

ខ្លឹមគតិជាតិ របស់អង្គការយុវជនខ្មែរ

មាត្រា ៣.-

ខ្លឹមគតិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់អង្គការយុវជនខ្មែរ គឺការបណ្តុះចិត្ត គំនិត ស្មារតី មាតុភូមិ និង មនុស្សធម៌ ប្រសិនបើម្នាក់ ៗ ច្បាស់ប្រកាន់យក និង អនុវត្តតាមគោលការ នៃ ខ្លឹមគតិជាតិនេះច្បាស់ ដោយខ្លាចខ្លួន ។

មាត្រា ៤.- ដើម្បីបណ្តុះចិត្តស្មារតី មាតុភូមិឱ្យច្បាស់មុតមាំ យុវជនខ្មែរត្រូវ :

ក- ស្មោះត្រង់នឹងទង់ជាតិ នៃសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។

ខ- ស្គាល់ទឹកដីខ្មែរឱ្យច្បាស់ ទើបស្រឡាញ់និងប្តេជ្ញាចិត្តទប្រឆាំងការ ពារយ៉ាងប្តូរផ្តាច់ ។

គ- ស្គាល់ ស្រឡាញ់និងរក្សាបេតិកភ័ណ្ឌជាតិ ស្លាច័ន្ទជាតិ ភាសាជាតិ អក្សរសាស្ត្រជាតិ និង សាសនារដ្ឋ ។

ឃ- ស្គាល់ ស្រឡាញ់និងរក្សាទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីជាតិ ឱ្យច្បាស់តង់ និងរួសតទៀងទាត់ ។

ង_ ស្គាល់ ស្រឡាញ់និងរក្សាទប្បធម៌ជាតិ មានសិល្បៈ តន្ត្រី ចំរៀង រឭំ ប្រពៃណី កា្បាច់រចនា ល្បែងប្រជាប្រិយ ជាដើម ។

ច_ ចូលចិត្តនិងស្រឡាញ់ការសំអាត អនាម័យ និងកីឡាគ្រប់ប្រភេទ។

ឆ_ ស្រឡាញ់ ថែរក្សា និង បង្កើនផលិតផលនានា ទបស់ជាតិ ។

ជ_ អង្គការយុវជនខ្មែរ មានភារៈ ត្រូវជួយ ៖

ទី១_អប់រំនិងដឹកនាំយុវជន ឱ្យមានស្មារតីចេះទទួលខុសត្រូវទៅលើខ្លួនឯង ។

ទី២_ដឹកនាំយុវជន ឱ្យធ្វើសហប្រតិបត្តិការទ្ធមជាយស្មោះស្ម័គ្រចិត្តដើមប្បីស្ថាបនា ប្រទេសជាតិ និងកសាងដីនភាពទបស់ខ្លួន ឱ្យឮានចំរើនថ្កៃថ្កុន និងប្រកបដោយកិត្តិយសខ្ពង់ខ្ពស់ ។

ទី៣_ដឹកនាំ ណែនាំ យុវជនឱ្យស្រឡាញ់កតណីយកិច្ច និង ការងារទបស់ខ្លួន ដើមប្បីជាតិ និង គ្រួសារទខ្លួន ។

មាត្រា ៥_

ដើមប្បីឱ្យទៅជាអ្នកថ្កៃថ្នូរ ប្រកបដោយកិត្តិយសខ្ពង់ខ្ពស់ យុវជនខ្មែរត្រូវតែ បណ្តុះនូវគុណធម៌ សីលធម៌ មនុស្សធម៌ ដូចតទៅនេះ ៖_

ក_ ស្រឡាញ់ ការពារសន្តិភាព និងរក្សាសុភមង្គល ដើមប្បីញុំាងឱ្យគ្រួសារ _អង្គការទទ្ធ និងប្រទេសជាតិមានភាពថ្កុំថ្កើងរុងរឿង និងសមប្បណ្ឌិសប្បាយ ។

ខ_ តាំងខ្លួនជាអ្នកទៀងត្រង់ មានចិត្តសុចរិត យុត្តិធម៌ជានិច្ច ចំពោះមនុស្សទូទៅ ។

គ_ រក្សាទសីភាព សមភាព ភាតរភាព.ទាំងមនុស្ស ព្រមទាំងយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម ហើយនិងខុត្តមគតិសំខាន់ ពុ សំនាប់អាយុជីវិតនៃប្រទេសជាតិ ។

ឃ_ បណ្តុះចិត្តឱ្យចេះស្រឡាញ់ខុត្តមគតិជាតិ ដោយស្ម័គ្រចំទៅអង្គការជាតិជានិច្ច ។

ង_ ស្ម័គ្រទទួលដោយទឹកចិត្ត នូវពលកម្មទាំងឡាយណា ដែលផ្តើទៅដើមប្បីបំទើតែផលប្រយោជន៍ ដ៏ល្អទបស់ជាតិ ។

ច_ ចេះចងចាំយកចេះទុកក្បាមិត្តភាព និង ចេះគោរព ដោយឥតប្រកាន់ជាតិសាសន៍ ។

ឆ_ ប្រុងប្រៀបខ្លួនជានិច្ច ដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែង និងសង្គ្រោះអ្នកមានអាសន្ន អ្នកទន់ខ្សោយ ព្រមទាំងជនអភ័ព្វ និង ជនាពិការ ។

ចំពូក ថ

ការទៀបចំអង្គការ យុវជនខ្មែរ(សុំមើល organigramme)

គ្រោងការនៃការអប់រំទប់ស្មើងខែកជា ៣ ដំណាក់ ដោយកំណត់ទៅតាមកំរិតអាយុ នៅក្នុងសាលា គឺ :

_អង្គការយុវជាយទិទ្ធិ (pionnier) សំរាប់សិស្សបឋមសិក្សា

_អង្គការកាយទិទ្ធិ សំរាប់សិស្សនៅមធ្យមសិក្សា

_អង្គការកាយទិទ្ធិចម្រុង សំរាប់សិស្សខ្ពស់តួមសិក្សា

កថាខ័ណ្ឌទី១. អង្គការយុវជាយទិទ្ធិ (Organisation des pionniers)

មាត្រា ៦._

ទបស្រៀបនិងការជ្រើសទើស ខ្សែចូលជាសមាជិកនៃអង្គការយុវជាយទិទ្ធិ មានចែងដូចខាងក្រោមនេះ :_

១_ យុវជន យុវនារីខ្មែរ នៅបឋមសិក្សា អាចចូលជាយុវជាយទិទ្ធិ ឲ្យតែសៅមីខ្លួនស្ម័គ្រចិត្តចូលក្នុងអង្គការនេះ ។

២_ កាលបើបានចូលក្នុងអង្គការនេះហើយ យុវជាយទិទ្ធិ ត្រូវតែមានចិត្តស្ម័គ្រចំទៅអង្គការនេះដោយស្មោះ ហើយត្រូវសច្ចាថា នឹងគោរពនូវពាក្យសម្បថ និងច្បាប់ នៃអង្គការដូចតទៅនេះ :

ក_ពាក្យបញ្ចា ឬ ពាក្យសម្បថ ទបស់យុវជាយទិទ្ធិ

ខ្ញុំយុវជាយទិទ្ធិសូមសច្ចាថា :

ស្រឡាញ់ មាតាបិតា

- គ្រូឲ្យធ្យាយ
- ការងារ
- វិន័យថ្លៃថ្នូរ

ស្រទ្បាញ្ញ ទ្រព្យសម្បត្តិជាតិ
និងគោរពច្បាប់ទបស់ឃុនៃកាយទិទ្ធិ ។

មាត្រា ៣.-

ក្រៅពីពាក្យសច្ចាដែលឃុនៃកាយទិទ្ធិម្នាក់ ៗ ត្រូវទទួលញ្ញាំ មាត់ និង អនុវត្តតាមឃុនៃកាយទិទ្ធិត្រូវទទួលផ្ញើតាបចច្ចាប់ ទាំង ៥១ ដែលមានចែងដូចតទៅនេះ :

១-ឃុនៃកាយទិទ្ធិ ស្រទ្បាញ្ញ -មានតុរ្ភូមិ ការពារសន្តិភាព ស្អប់ខ្ពើមភ្លើងសង្គ្រាម បើយស្រទ្បាញ្ញ ឃុនៃជនក្នុងពិភពលោកទាំងអស់ ដោយឥតប្រកាន់ជាតិសាសន៍ ឬ ពណ៌ សម្បុរទេ ។

២- " " -ការពិតដោយតាំងខ្លួនជាអ្នកទទួលត្រង់មានចិត្តសុចរិត ឃុត្តិធម៌ មានការយ៉ាំ ចាទន់ភ្លន់ តែក្លាហានជានិច្ច បើយយើងជាមិត្តរួមសុខទុក្ខជាមួយគ្នា ដូចបងប្អូនរួមផ្ទៃតែមួយ ។

៣- " " -ចូលចិត្តបច្ចេកទេសត្រប់ប្រភេទ បើយស្រទ្បាញ្ញការសិក្សាពីធម្មជាតិ និងតម្លៃនៃទប្បធម៌ ។

៤- " " -សុខភាពនិងកីឡាត្រប់បែបយ៉ាងបើយនិងការទីកនាយជានិច្ច ។

៥- " " -ទក្សានូទសញ្ញា និង កន្ទែងឯក ដែលជានិមិត្តរូបនៃកិត្តិយស ទបស់ក្រុម បើយតាំងខ្លួនជាសមាជិកគំរូនៃអង្គការទបស់ខ្លួនជានិច្ច ។

សេចក្តីបញ្ជា ៨.

ការៈទបស់អង្គការឃុនៃជនខ្មែរ គឺត្រូវធ្វើយ៉ាងណា ដើមប្បីប្រមែប្រមូលឃុនៃជន ឃុនៃនារី ឱ្យចូលរួមក្នុងអង្គការនេះ ឱ្យច្រានប្រើនកុះករ ។

កថាខ័ណ្ឌទី២ - អង្គការកាយទិទ្ធិ

មាត្រា ៨.-

ទបៀបនិងការជ្រើសទើស ឱ្យចូលជាសមាជិក នៃអង្គការកាយទិទ្ធិ

១-កាយទិទ្ធិ គឺជាឃុនៃជន ឃុនៃនារី ដែលច្បានទទួលនូវការហ្វឹកហ្វឺន ជាឃុនៃកាយទិទ្ធិរួចមកបើយ ។

២-កាយទិទ្ធិម្នាក់ ៗ ត្រូវទទួលគោរពចទបញ្ជា និងការសច្ចាដូចតទៅ :

ក_ ៣ ក្បួនច្បាប់វបស់កាយទិដ្ឋិ :

ខ្ញុំសន្យាថា នឹងចំទៅអង្គការកាយទិដ្ឋិ ព្រមទាំងគោរពច្បាប់កាយទិដ្ឋិ ដោយស្មោះអស់ពីដួងចិត្ត ដើម្បីបំពេញកណ្តាលកិច្ច ចំពោះប្រទេសជាតិ និងជួយអ្នកដទៃ ត្រចាំ មនធ្យោបាយទាំងអស់ ។

ខ_ ច្បាប់វបស់កាយទិដ្ឋិ :

១_ គេអាចដឹងទៅលើកិត្តិយសវបស់កាយទិដ្ឋិ ។

២_ កាយទិដ្ឋិម្នាក់ ៗ ត្រូវស្មោះត្រង់នឹងខ្ទឹពុកម្តាយ នឹងជាតិ លើសនឹងមិត្តវបស់ខ្លួន ។

៣_ កណ្តាលកិច្ចវបស់កាយទិដ្ឋិ គឺជួយអ្នកដទៃ ។

៤_ កាយទិដ្ឋិជាមិត្តវបស់ជនទូទៅ ។

៥_ កាយទិដ្ឋិជាអ្នកស្រឡាញ់សត្វ និងធម្មជាតិ ។

៦_ កាយទិដ្ឋិជាអ្នកចេះគួរសម ។

៧_ កាយទិដ្ឋិជាអ្នកចេះស្តាប់បង្គាប់ខ្ទឹពុក ម្តាយ នាយវបស់ខ្លួនដោយឥតប្រែកែក ។

៨_ កាយទិដ្ឋិញញឹមជានិច្ច ចំពោះកិច្ចការពិភាក ៗ ទាំងឡាយ ។

៩_ កាយទិដ្ឋិជាអ្នកចេះសន្សំ និងសំចៃ ។

១០_ កាយទិដ្ឋិជាអ្នកស្មោះត្រង់ ក្នុងដួងចិត្តគំនិត កាយវាចា និង អំពើវបស់ខ្លួន ។

កថាខ័ណ្ឌទី ៣ .-

មាត្រា ៩ .- អង្គការកាយទិដ្ឋិច្បង (អ្នកដឹកនាំ) ដែលមានលក្ខណៈពិសេស :

១_ កាយទិដ្ឋិច្បង គឺយុវជន និង យុវនារី ដែលឆ្លងទទួលការហ្វឹកហ្វឺន ជាយុវកាយទិដ្ឋិ និងជា កាយទិដ្ឋិរួចមកហើយ ។

២_ កាយទិដ្ឋិច្បងលំដាប់ជាពិសេស ទៅលើយុវនិស្សិតដែលទៀនទៅក្នុងមហាវិទ្យាល័យ ឬ សាលាជាន់ខ្ពស់នានា ។

៣_ កាយទិដ្ឋិច្បង ត្រូវមានភារៈ ជួយណែនាំ អង្គការយុវកាយទិដ្ឋិ និងអង្គការកាយទិដ្ឋិ ក្នុងករណីណាដែលក្រសួងត្រូវការជាចាំបាច់ ។

៤_ កាយទិដ្ឋិច្បង ត្រូវទទួលការហ្វឹកហ្វឺនក្នុងក្របខ័ណ្ឌ ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវចំពោះវដ្តទៅអនាគតកាល ។ ដូច្នេះការហ្វឹកហ្វឺន ត្រូវមានលក្ខណៈពិសេស ដែលមានចែងជាច្បាប់ ១០ខដូចតទៅ :

១_ចូរអ្នកស្គាល់មុខងារទរបស់អ្នក

២_ចូរអ្នកចេះ ទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើទបស់អ្នក ទោះបីអំពើនោះមានផលទិព្វកម្បែបណាក៏ដោយ ។

៣_ចូរអ្នកញ៉ាំងខ្លួនអ្នកឱ្យទៅជាគំរូល្អដល់អ្នកដទៃ ។

៤_ចូរស្គាល់ខ្លួនអ្នក ដោយខ្លួនឯង ហើយខំធ្វើខ្លួនឱ្យកាន់តែប្រសើរទឡើង

៥_ចូរអ្នកស្ម័គ្រចិត្តទកការទទួលខុសត្រូវ និង ពង្រីកគំនិតទទួលខុសត្រូវនេះដល់អ្នកនៅក្រោមឱវាទ ។

៦_ចូរអ្នកធ្វើយ៉ាងណា ឱ្យអ្នកនៅក្រោមឱវាទយល់នូវទបញ្ជាទបស់អ្នក និងគាំទាមពិនិត្យ ការប្រព្រឹត្តឱ្យបានហ្មត់ចត់ ។

៧_ចូរអ្នកស្គាល់មនុស្ស ដែលនៅក្រោមឱវាទទបស់អ្នកគាំទាមពិនិត្យ សុខទុក្ខលាភ ទនៃអ្នកទាំងនោះ ។

៨_ចូរអ្នកអប់រំអ្នកនៅក្រោមឱវាទ ។

៩_ចូរអ្នកបណ្តុះស្មារតីរស់នៅជាក្រុមដល់អ្នកដែលនៅក្រោមឱវាទ ។

១០_មិនត្រូវទបង្ខំអ្នកនៅក្រោមឱវាទ ឱ្យធ្វើអ្វីមួយដែលហួសសមត្ថភាព ។

សេចក្តីបញ្ជាក់ ៖

ការទបង្កើត ឬទីសាកលវិទ្យា (Cité Universitaire) ឬ Camps universitaire ត្រូវទមានជាចាំបាច់ សំរាប់ការទហ៊ឹកហ៊ឺនអ្នកដឹកនាំឱ្យមានលក្ខណៈល្អទិសសទិសាល ។

ចំពូក ប្អូន

ការស៊ុំចូល និង ចេញ

កថាខ័ណ្ឌ ទី១ : ការស៊ុំចូល

មាត្រា ១០.-

យុទជន ឬ យុទនារី ទាំងពីរប្រភេទ ដែលស្ម័គ្រចិត្តស៊ុំចូលជាសមាជិកក្នុងអង្គការយុទជន ត្រូវតែបំពេញលក្ខខណ្ឌ ដូចតទៅនេះ ៖

-មានសញ្ជាតិជាខ្មែរ

-មានអាយុតិចបំផុតត្រឹម ១៦ ឆ្នាំ

-ត្រូវទមានចម្បាប់អនុញ្ញាតពីឪពុកម្តាយ ឬ អ្នកអាណាព្យាបាល

-បន្ទាប់ពីបានទទួលសេចក្តីអនុញ្ញាតពីខុទ្ទកម្មាយ ឬ អ្នកអាណាព្យាបាល
ហើយ យុវជន យុវនារី ត្រូវទៅចំពេញការៈកិច្ចជាចាំបាច់ គឺផ្តើពិធី
ស៊ុំចូលដោយសូត្រពាក្យសច្ចា និងបង្ហាប់នៃ អង្គការយុវជន ហើយតាំង
ខ្លួនថានិងគោរព ហើយនិងអនុវត្តតាមវិន័យ បទបញ្ជា និង នបៃ្រប
ទៃ្របនយ នបសអង្គការជាដាច់ខាត ។

កថាខ័ណ្ឌទី២ : ការស៊ុំចេញ

មាត្រា១១.-

សមាជិកទាំងឡាយណាដែល ត្រូវលុបឈ្មោះចេញពីអង្គការ យុវជន
ខ្មែរ គឺ អ្នកដែល :

-ឆានស៊ុំលាលែងចេញដោយខ្លួនឯង
-និងអ្នកដែល :

ក-មានកិរិយាមាឃាទ ឥរិយាបថ ការយវិការ និង វាចា
អាចផ្ទៃខ្ទ័រអាប់អោនដល់កិត្តិយស និងដំណើរល្អតសាស់នៃ
អង្គការយុវជន ។

ខ-គឺអ្នកដែល ឆានប្រព្រឹត្តខុសនឹងបទបញ្ជា ហើយមិនគោរព
វិន័យនបសអង្គការ ដោយទន្ទឹងបំពានលើពាក្យសច្ចា និង
បង្ហាប់ដែលខ្លួនឆានសន្យា ក្នុងពេលដែលស៊ុំចូល ។

គ-គឺអ្នកដែលឆានបង្កើតឱ្យមានទៃ្រឹងទាស់ទែងគ្នា ក្នុងចំ-
ណោមសមាជិកទាំងឡាយនៃអង្គការ ។

ឃ-ឆានផ្ញើការទាក់ទងជាមួយបច្ចាមិត្តនបសជាតិឯង ។

ការលុបឈ្មោះសមាជិកណាមួយ ត្រូវទៃតក្រុមប្រឹក្សាវិន័យ ផ្ញើសេចក្តី
ប្រកាសក្នុងពេលប្រជុំពេញអង្គ ។ ក្រោយពេលប្រកាសលុបឈ្មោះ សមាជិកណាម្នាក់ តាមហេតុ
ដលខ្លួចហើយ ក្រុមប្រឹក្សាវិន័យ ត្រូវទៃតផ្ញើការកៃ្សបណ្តឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ផ្ញើទៅស្នងការខេត្ត
ឬ ក្រុង ដើមៃ្បបញ្ជូនបន្តមកឱ្យអគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុវជនដឹងឮផង ។

សេចក្តីបញ្ជាក់ .

មាត្រា១២.-

សមាជិកដែលដេញ ចេញ ហើយ ឬ សមាជិកដែលឆានស៊ុំលាលែង ដោយ
ខ្លួនឯងខ្លួចម្តងមកហើយ សាមីខ្លួនអាចស៊ុំចូលវិញឆាន លុះត្រាតែមានការអនុញ្ញាតពីនាយក្រុម

និងក្រុមប្រឹក្សាលិន បើយសាមីខ្លួនត្រូវតែធ្វើការសម្ភា ជាទូទ្បាទឹក ថា ខ្លួន និងលែងធ្វើ
ល្មើស ឬ ប្រព្រឹត្តខុស នឹងវិធីយទប់សង្កាត់អង្គការយុវជនទេវតាបើយ ។ ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះតទៅអនា-
គតកាល ខ្លួននឹងស្វែងរកប្រយោជន៍ និងបំពេញដោយស្មោះនូវអង្គការនេះ ដើម្បីញុំាងឱ្យអង្គ
ការ យុវជនខ្មែរមានការជឿនលឿន ដើរទាន់អង្គការយុវជននៃអរិយប្រទេស ។

ចំពូក ប្រាំ

មធ្យោបាយ - សម្ភារៈនិងថវិកា

កថាខ័ណ្ឌទី១. : មធ្យោបាយ

មាត្រា ១៣.-

ដើម្បីលើកស្ទួយកិត្តិនាមចេះដឹងទូទៅនៃយុវជនខ្មែរអង្គការយុវជន ឫនលម្រេចថា នឹងប្រើមធ្យោបាយសំខាន់ ៗ ខ្លះ ដែលមានតោលដូចតទៅនេះ :

ក-អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុវជន នឹងទៀបចំធ្វើទស្សនាវដ្តីផ្សេង ៗ ដែលមានសារៈប្រយោជន៍ អាចញុំាងឱ្យយុវជន ស្គាល់តម្លៃនៃបុរាណធម៌ជាតិ និងអន្តរជាតិ ។ ល ។

ក្រៅពីនេះ អគ្គស្នងការដ្ឋាន ឬ ស្នងការដ្ឋានក្រុង ឬ ខេត្ត នឹងទៀបចំឱ្យបណ្ណាល័យសំរាប់យុវជន ព្រមទាំងបង្កើតឱ្យមានការប្រជុំ និង សន្និសិទ ផ្សេង ៗ ។

ខ-អគ្គស្នងការដ្ឋាន និងទៀបចំផ្សាយសម្តែង យុវជនតាមទិព្យជាតិ និង បង្ហាញទស្សនីយភាព ផ្សេង ៗ តាមទូរទស្សន៍ ឬ កុន លេងមហោស្រព ឬ សំដែងទៀងផ្សេង ៗ ដែលចាត់ចែងទៅក្នុងតោលបំណងអប់រំយុវជន ឱ្យឮនដល់ទូទៅខ្ពតមគតិ នៃអង្គការ ។

អង្គការយុវជន ក៏នឹងប្រើមធ្យោបាយសំខាន់ ៗ ខ្លះទៀត ដូចជាណែនាំ បង្រៀន បង្ហាត់យុវជន ឱ្យស្គាល់តម្លៃ សេដ្ឋកិច្ច ឱ្យយុវជនស្រឡាញ់សេដ្ឋកិច្ច ឱ្យយុវជនចេះយកចំណេះទប់ខ្លួនទៅបង្កើតជល នៅក្នុងមជ្ឈដ្ឋានផ្សេង ៗ ។

គ-អគ្គស្នងការដ្ឋានយុវជន ឬ ស្នងការដ្ឋានក្រុង និង ខេត្ត នឹងទៀបចំឱ្យមានការចាប់ជំរំ ដំណើរលំហែ ដំណើរលេងកីឡា ដំណើរកំសាន្ត តាមដើងទឹក ឬ តោក ដើម្បីបើកឱ្កាសញុំាងឱ្យយុវជន ស្គាល់ទូទៅភូមិ ធម្មជាតិ និង ទេសភាព ខ្មែរ ក្នុងតោលបំណងញុំាងឱ្យយុវជនមានគំនិតចង់ឃើញ ចង់ដឹង និងស្គាល់ការខ្ពតទូលំទូលាយទៅទៀង ។

ឃ-ប្រសិនបើការៈទេសៈអនុញ្ញាត និងមានលទ្ធភាពអាចធ្វើទៅបាន អង្គការនេះនឹងបញ្ជូនយុវជន-យុវនារី តំណាងទៅធ្វើកម្មសិក្សា និង ទស្សនាប្រទេសជាមិត្ត ។

កថាខ័ណ្ឌទី២ : សម្ភារៈ និង ថវិកា

មាត្រា ១៤.-

អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុទ្ធជន មានភារៈផ្តល់នូវសម្ភារៈ និង ថវិកា ក្នុងលក្ខខ័ណ្ឌណា ដែលអាចផ្ញើទៅឲ្យបាន ។

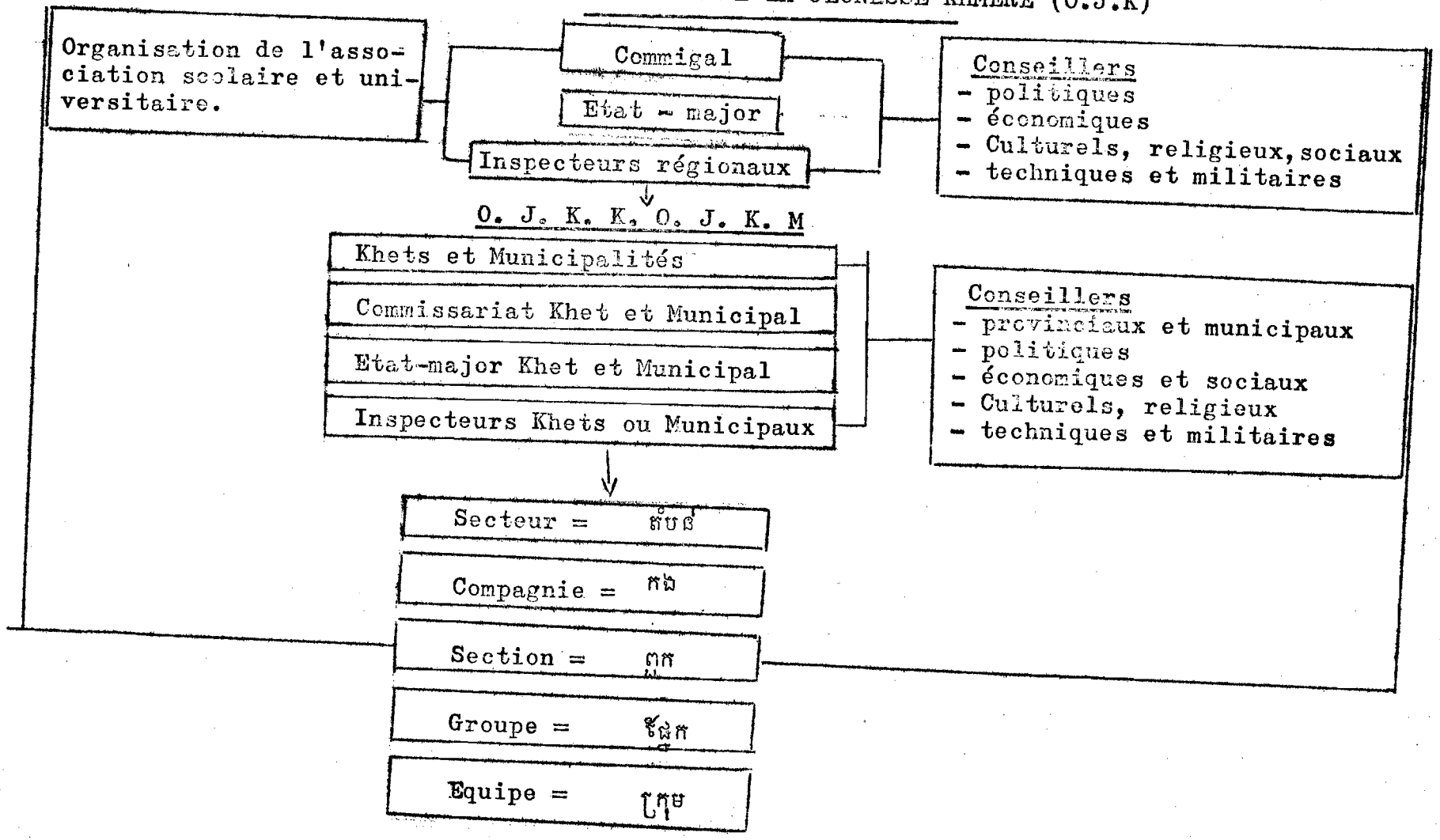
មាត្រា ១៥.-

អង្គការយុទ្ធជន ឥតមានការតម្រូវកិច្ច បង្ខំឱ្យសមាជិកបង់ថវិការគទាន ឬ បដិសិទ្ធិសុំចូល ជាសមាជិកទេ។ ។

មាត្រា ១៦.-

តែក្នុងករណីណា ដែលអង្គការ ត្រូវការផ្ញើសកម្មភាពផ្សេង ៗ ការលើខ្លះថវិកា ពេលនោះអង្គការយុទ្ធជនដឹងអំពាវនាវ សុំឱ្យសប្បុរសជន ឬ សមាជិក ជួយជាវិភាគទាន តាមសទ្ធា ដើម្បីយកទៅចាត់ការឲ្យបានតាមលទ្ធភាពដែលអាចផ្ញើទៅឲ្យបាន ។

PLAN DE L'ORGANISATION DE LA JEUNESSE KHMERE (O.J.K)

សេចក្តីរាយការណ៍ស្តីពីសកម្មភាពផ្សេងៗ ដែលអគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុទ្ធជន ធ្វើឡើងក្នុងរយៈពេល ៧ ខែកន្លងមកនេះ គិតចាប់ពីក្រោយថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៣០ មកទល់នឹងខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៣០

ក្នុងរយៈពេល ៧ ខែកន្លងមកនេះ អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុទ្ធជន ធ្វើនៅតែបន្តការងារផ្សេងៗ ក្នុងផ្នែកទាំងបួនគឺ នយោបាយ កិច្ចការពារជាតិ ការអប់រំ និងសង្គមកិច្ច ។

១.- ផ្នែកនយោបាយ :

- អគ្គស្នងការដ្ឋាន នៃយុទ្ធជន ធ្វើនូវកិច្ចសហប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងក្រសួងការពារជាតិ ក្នុងការជ្រើសរើសទៅសិក្សានយោបាយ និង សាសនា ឱ្យទៅធ្វើការអមកងទ័ពជាតិ ក្នុងផ្នែកទាំងបី គឺ គោក ទឹក និង អាកាស ។ ដើម្បីក្បាំងឱ្យដំណើរការនេះមានប្រសិទ្ធិភាព អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុទ្ធជន ធ្វើនៅជ្រើសរើសយកតែសារ្មាចារ្យណាដែលមានគុណសម្បត្តិថ្លៃថ្នូរ និងមានសមត្ថភាពបរិបូណ៌ ។ ក្រៅអំពីការអប់រំវិជ្ជាយុទ្ធសាស្ត្រ ដែលមានលោកនាយទាហានចំណានចំណានជាអ្នកបង្ហាត់បង្រៀនអស់លោកទីប្រឹក្សានយោបាយកំពុងទទួលនូវការអប់រំខាងផ្នែកចិត្តសាស្ត្រផងដែរ ព្រោះថាការដែលអាចឈ្នះសង្គ្រាមបានលុះត្រាតែយើងមានកលល្បិចចំណានទាំងខាងចិត្តសាស្ត្រ និងទាំងខាងយុទ្ធសាស្ត្រ ។

- កាលពីថ្ងៃទី ៥ មេសា ឆ្នាំ ១៩៣០ នៅក្នុងទន្លេធានីកំដូចជានៅក្នុងខេត្តនានាដែរ សិស្សានុសិស្ស និស្សិត គ្រូបង្រៀន សារ្មាចារ្យ អ្នកនន្ទការ សុទ្ធតែការប៉ប៉ណ្ណប្រកាស និងចជាដែលចាទឹកនូវពាក្យស្លោក មានន័យប្រឆាំងនឹងអំពើឈ្លានពានរបស់ពួកយៀកក្នុងយួនខាងជើង យកទៅបិទនិងចងនៅតាមដងផ្លូវនានា និងអំពាវនាវឱ្យមតិអន្តរជាតិផ្តន្ទាទោស ចំពោះអំពើឈ្លានពានរបស់ពួកយៀកក្នុងយួនខាងជើង ព្រមទាំងឱ្យគណៈកម្មការអន្តរជាតិខាងបទប្បវត្តិត្រា ទិលមកការពារប្រទេសកម្ពុជាវិញ ។

- នៅថ្ងៃទី ១១ មេសា ឆ្នាំ ១៩៣០ នៅពហុកីឡាដ្ឋានជាតិ យុទ្ធជននៅក្នុងទន្លេធានីភ្នំពេញ និងមកពីខេត្តនានា ធ្វើនូវបទបង្ហាញជាមួយអ្នកនន្ទការត្រៀមជាផ្នែកក់ផ្តើមពិធី "ព្យុហយាត្រាមហាសាមគ្គីជាតិ" ដើម្បីស្នើសុំឱ្យរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិប្រកាសប្រទេសកម្ពុជាជាស៊ាធារណរដ្ឋឱ្យបានឆាប់ៗ និងដើម្បីបង្ហាញឱ្យមតិសាកលលោកឃើញថាពលរដ្ឋខ្មែរ ធ្វើនូវបទបង្ហាញគ្នាជាឆ្នូងមួយ ដើម្បីប្រយុទ្ធកំទេចសត្រូវឈ្លានពាន ឱ្យទិនាសអន្តរធានចុះពីទឹកដីខ្មែរ ។

- អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុទ្ធជន ធ្វើនូវចំណែកសៀវភៅមួយ ស្តីពីអំពើឈ្លានពាន

ទាហានពួកយៀកកុង ជួនខាងជើងមកលើទឹកដីខ្មែរ ។ សៀវភៅនេះសរសេរជាភាសា គឺ ខ្មែរ ព្រមាំង និង អង់គ្លេស ហើយមានចំណងជើងថា " យើងមិនភ្លេចទេ " (Nous n'oublions pas) ។ សៀវភៅនេះកំពុងតែត្រៀមបោះពុម្ព ។

- អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃយុវជន ព្រមបង្កើតអង្គការមួយទទួលបន្ទុកជួយដល់ជនភៀសខ្លួនខ្មែរ ទៅជួបនិស្សិតនៅឯបរទេសឱ្យច្រើនបន្ថែមទៀត ស្តីពីការពិតក្រោមដែនៃប្រទេសកម្ពុជា ដែលសព្វថ្ងៃពួកយៀកកុង យៀកណាមខាងជើង កំពុងតែឈ្លានពាន ។

- អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃយុវជន ព្រមចូលរួមផ្តើមសហប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងគណៈកម្មាធិការជាតិ នៃយុវជន ដើម្បីផ្តើមការប្រមូលទ្រព្យតាមដងផ្លូវ " គឺផ្តើមការឃោសនាតាមបែបចិត្តសាស្ត្រ ដើម្បីប្រមាំងនឹងអំពើឈ្លានពាននរបស់ពួកយៀកកុងយៀកណាមខាងជើង ។ សកម្មភាពបែបនេះ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃយុវជនព្រមចាត់ចែងទៀបចំផ្តើមបួងសួចមកហើយ ។ ថ្ងៃ ៣ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៧០ គឺជាទិវាលើកទី៣ ដែលយុវជនខ្មែរនិងពលរដ្ឋខ្មែរទាំងប្រទេសព្រមទទួលបន្ទុកគ្នាជាមួយនឹងអ្នកទទួលការប្រគល់ប្រគួងចេញទៅផ្តើមការឃោសនា និងការប្លាកដែងពុម្ព នៅតាមដងវិថីនានានៃរដ្ឋធានីក្រុង ខេត្ត ស្រុក សង្កាត់ សាជាថ្មីទៀងទៀត ដើម្បីសំដែងនូវនន្ទនះក្តៅក្រហាយ នឹងអំពើព្រៃផ្សៃរបស់ពួកយៀកកុង ជួនខាងជើង បួនទឹកដីខ្មែរ និងអំពាវនាវឱ្យមតិអន្តរជាតិ ដាក់ទោសដល់ពួកឧស្សាហ៍ឈ្លានពានទាំងនេះ ។

- នៅថ្ងៃទី ៩-១០ និង ១១ តុលា ឆ្នាំ ១៩៧០ យុវជន យុវនារី មានសេចក្តីវីកវាយជាខ្លាំង ដោយព្រមចូលរួមជាមួយវង្គាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ និងក្រសួងនានា ដើម្បីផ្តើមបុណ្យប្រកាសប្រទេសកម្ពុជា ជាសាធារណរដ្ឋ ។

- ក្នុងការទាក់ទងជាមួយអន្តរជាតិ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃយុវជន ព្រមចាត់ការបញ្ជូនគណៈប្រតិភូយុវជនខ្មែរ ជាបន្តបន្ទាប់គ្នា ឱ្យទៅបំពេញបេសកកម្មឯបរទេស ដូចជាព្រមទៅ :

  - សំដែងសិល្បៈ និងជង្វាយវប្បធម៌ខ្មែរនៅប្រទេស ម៉ាឡេស៊ីអ៊ា ។
  - ចូលរួមផ្តើមសន្និសីទនៅក្រុង ជាកាតា " នៅប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី " ។
  - ចូលរួមក្នុង សមាជពិភពលោកនៃយុវជន នៅក្រុង ញូវ៉ែ យ៉ក " សហរដ្ឋអាមេរិក " ។
  - ចូលរួមក្នុងសន្និសីទយុវជននៃប្រទេសនៅអាស៊ី នាក្រុងតៃប៉ិ " កោះហ្វក ម៉ូសា តៃវ៉ាន់ " ។
  - ប្រទេសជប៉ុន ដើម្បីចូលរួម ក្នុងឱកាសតាំងពិពណ៌អន្តរជាតិអូសាកា ។ គណៈប្រតិភូនេះជានិស្សិតសាកលវិទ្យាល័យវិចិត្រសិល្បៈ ។ បេសកកម្ម

នៃគណៈប្រតិភូនេះ គឺទៅផ្សាយសិល្បៈ និង វប្បធម៌ខ្មែរ ព្រមទាំង ផ្ទៀងទាត់ឃោសនាពន្យល់ដល់ឃុំជនជាតិ ឱ្យយល់ឮនូវស្ថានការពិតនៅ ប្រទេសកម្ពុជា ។

-ចូលរួមក្នុងសន្និសិទការពារប្រាក់ចំណូលអាស៊ីភាគខាងកើត និងអាស៊ី ភាគអគ្នេយ៍ "នៅប្រទេសជប៉ុន" ។

-ប្រទេសអូស្ត្រាលី និង សិង្ហបុរី ដើម្បីផ្ទៀងទាត់កិច្ច និង ឃោសនាពន្យល់ ដល់ឃុំជនជាតិនៃប្រទេសទាំងពីរ ឱ្យជ្រាបនូវព្រឹត្តិការណ៍បច្ចុប្បន្នរបស់ ប្រទេសកម្ពុជា ។

-ចូលរួមក្នុងប៉ុណ្យខួបឆ្នាំទី ២៥ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិនៅក្រុង ញ៉ាង-ស៊ីនតោង "សេចក្តីអាមេរិក" ។

-ផ្ទៀងទាត់កិច្ចការសហវត្តអាមេរិក ដើម្បីផ្សាយនូវការពិតនៃស្ថាន-ការណ៍ខ្មែរក្នុងគ្រាបច្ចុប្បន្ន ។

-នៅដើមខែកញ្ញា អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃឃុំជនជាតិ ព្រមទទួលគណៈប្រតិភូបរទេសឃុំជនជាតិអាមេរិកាំងមួយក្រុមដែលមានចំនួន ១២ នាក់ ។ ក្រុមនិស្សិតខ្មែរព្រមដួនឃុំជនជាតិអាមេរិកាំងទៅទស្សនាតំបន់ស៊ីកខ្លះ ដែលពួកយៀកក្នុងសង្គ្រាមរំលោភយកទៅធ្វើជាឈ្លើយសឹកខ្លះ ដូចជានៅទន្លេចិច ក្នុងខេត្តកំពង់ចាម ។ នៅឯមហាវិទ្យាល័យខ្មែរកលាប ឃុំជនជាតិអាមេរិកាំង ព្រមទាំងចូលរួមផ្ទៀងទាត់កម្ម ដើម្បីជីកលេណដ្ឋាន ទុកជាអនុស្សាវរីយ៍ទៀតផង ។

២.-ផ្នែកការពារប្រទេសជាតិ :

-អគ្គលេខាធិការដ្ឋាននៃឃុំជនជាតិព្រមជួយជ្រើសរើស :

-ឃុំជនស្ម័គ្រចិត្តដែលបានបញ្ចប់ការសិក្សាត្រឹមបឋមសិក្សា និង ឃុំជនមានសញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សា បឋមភូមិ មធ្យមសិក្សាប័ត្រភាគទី១ ឱ្យចូលបំរើក្នុងកងទ័ពជាតិ "ជួយជ្រើសរើសជូនកងពលតូចថ្មើរជើងលេខ ១២"

-ឃុំជនស្ម័គ្រចិត្តដែលមានមធ្យមសិក្សាប័ត្របឋមភូមិ មធ្យមសិក្សាប័ត្រភាគទី១ ទី២ ឱ្យចូលបំរើជាកងតម្រួតយោធា ។

-ឃុំជនស្ម័គ្រចិត្តដែលមានសញ្ញាប័ត្រមធ្យមសិក្សាបឋមភូមិ មធ្យមសិក្សាប័ត្រភាគទី១ ដើម្បីបញ្ជូនឱ្យទៅហាវ៉ាតហ្គីកហ្គីនវិជ្ជាយុទ្ធសាស្ត្រនៅឯប្រទេសយៀកណាមខាងត្បូងចំនួនបីលើក ។

-ឃុំជនស្ម័គ្រចិត្តឱ្យចូលទំនើជាតិក្នុងកងឯកភាពនានានៃក្រសួងការពារប្រទេស ។

_នៅចុងខែមីនា បន្ទាប់ពីបានដឹងថា ពួកយៀកកុងជួនឈ្លានពាន ចូលមកវាយប្រហារខ្មែរ ពេលនោះយុវជនខ្មែរពុំព្រមដើរកន្តើយសម្លឹងក្រែបយកតែចំណេះវិជ្ជាទេដែរ ។ ពេលព្រឹកគេទៅទៀនតាមធម្មតា ប៉ុន្តែដល់ពេលទៅលៀល គេនាំគ្នាហាត់វិជ្ជាយុទ្ធសាស្ត្រ " យោធាប្រតិព័ទ្ធ " ។ ក្រោយពីបានហាត់វិជ្ជាយុទ្ធសាស្ត្រយ៉ាងមធ្យឹតមក យុវជនគ្រប់ទូបង្គនស្ម័គ្រចិត្តសុំខ្លួនធ្វើជាកងកម្លាំងដ៏ធំ ឯអស់គ្នា ។

គេតាំងចិត្តជាយុទ្ធជនដ៏ក្លាហាន ហើយស្ម័គ្រចំទីគ្រប់ពេលវេលា ខ្វែងតែជាតិត្រូវការ ។

ចាប់តាំងពីពេលដែលពួកយៀកកុងជួនខាងជើងឈ្លានពាន ចូលមកលុកលុយប្រទេសកម្ពុជា ពុំថាយប់ឬថ្ងៃទេដែរ កងកម្លាំងដ៏ធំយុវជនយើងនាំគ្នាយាមល្បាត និងប្រយុទ្ធជាមួយពួកខ្មាំងសព្វគ្រប់ទាំងអាវុធ ដើម្បីការពារគ្រឹស្តានសិក្ខាទបល់តែ ខ្ចាក់ឈាមរាល់ស្តែង គឺកងកម្លាំងដ៏ធំទាំងប្រុសទាំងស្ត្រីនៅក្នុងខេត្តកំពង់ចាម សៀមរាប កណ្តាល ភ្នំពេញ និងខេត្តដទៃទៀត សុខចិត្តបូជាជីវិតដើម្បីឱ្យជាតិបានគង់វង្ស និងមានជ័យជំនះលើសត្រូវឈ្លានពាន ។ ក្រៅពីការយាមល្បាតនៅតាមសាលា គេបានចេញទៅជួយយាមល្បាតតាមជាយក្រុងទៀតផង ។

_ដើម្បីសម្រួលដល់ការចាត់ចែង និងដើម្បីឱ្យមានប្រសិទ្ធិភាព អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុវជនបានបង្កើតសេនាធិការកណ្តាលមួយនៅក្រុងភ្នំពេញ និងអគ្គសេនាធិការទាំងនៅតាមខេត្ត និងបង្កើតជាកងទ័ពសេនាតូចយុវជនស្រោចស្រង់ជាតិ ដើម្បីដួយ ៖

-ត្រួតពិនិត្យចរាចរ ។ ចំពោះភារៈកិច្ចនេះ កងកម្លាំងដ៏ធំយុវជនបានធ្វើសហប្រតិបត្តិការរួមជាមួយ និងក្រុមភ្នាក់ងារប៉ូលិស ។

-ឆ្មក់រំអាត និងឈ្លបយកទីតាំងបច្ចាមិត្ត ដែលបង្ខំនពួនរស់នៅជាលបន្លួចក្នុងក្រុងខេត្ត ស្រុក ព្រមទាំងវត្ត និងទីកន្លែងអាថ៌កំបាំងទាំងឡាយ ។
ការឆ្មក់រំអាតបែបនេះបានប្រព្រឹត្តទៅនៅក្នុងរដ្ឋធានីភ្នំពេញ និងនៅតាមខេត្តធំៗ ។ ក្នុងការឆ្មក់រំអាតនៅរដ្ឋធានីភ្នំពេញ កងកម្លាំងដ៏ធំយុវជន បានចូលរួមធ្វើសហប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងកងយោធភូមិភាគពិសេស ភ្នាក់ងារប៉ូលិសក្រុង និងកងតម្រួតយោធាចំពោះកិច្ចការនេះ។ អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុវជនបានបញ្ជូនឱ្យសហការជាមួយនឹងក្រុងនៃយុវជនផ្ញើមកអគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុវជន នូវសេចក្តីរាយការណ៍ត្រឹមត្រូវជាប្រចាំ ។ ដែលកងកម្លាំងដ៏ធំយុវជនបានធ្វើទៀង ដើម្បីជាប្រយោជន៍ជាតិ ។

_ដើម្បីឱ្យកងកម្លាំងដ៏ធំយុវជនមានសេចក្តីកក់ក្តៅ ក្នុងការរកស្នាក្នូវទីរបៀបទៀបទាយ និងសន្តិសុខក្នុងគ្រឹស្តានសិក្ខាជាមួយ ពុំ អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុវជនបានទទួលភារៈជួយចែកគ្នា ភ្លើង

ម៉ាក ការ៉ាំចិន U.S. HERSTAL និង MAC ដែលក្រសួងការពារជាតិបានផ្តល់ឱ្យអគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុទ្ធជន ។

-ក្រៅពីទម៉ាងធ្វើការ បុគ្គលិកនគ្ការទាំងអស់ នៃអគ្គស្នងការដ្ឋានយុទ្ធជនបានចាត់ការហាត់ទៀនវិជ្ជាយុទ្ធសាស្ត្រដូចគ្នា និងបុគ្គលិកនគ្ការនៃក្រសួងដទៃទៀតដែរ ។

៣.-ផ្នែកសិក្ខាអប់រំ :

-អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុទ្ធជនបានដាក់ឱ្យក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់នៃសាកលវិទ្យាល័យពិនិត្យនូវបញ្ហាស្តីពីការបង្រៀនវិជ្ជាពលរដ្ឋ សេដ្ឋកិច្ច និង នយោបាយ ដល់សិស្ស និង និស្សិត ទាំងអស់ក្នុងគ្រឹស្តាន សិក្ខា ។

-សព្វថ្ងៃនេះ អគ្គស្នងការដ្ឋាននៃយុទ្ធជន កំពុងតែទៀបចំតាក់តែងសៀវភៅ ស្តីពីមួយស្តីអំពីលំនាំបច្ចេកទេសផ្សេងៗ ពុំ សំរាប់អប់រំយុទ្ធជន ។

-រាល់សប្តាហ៍ យុទ្ធជន យុទ្ធនារី នៃសាលាខ្លះ ក្នុងក្រុងភ្នំពេញ និង ខេត្តខ្លះ ដែលមានក្រុមសិល្បករ នៃអគ្គស្នងការដ្ឋាន នៃយុទ្ធជនជាអ្នកណែនាំ បានទៅសំដែងសិល្បៈផ្សេងៗ ពុំ និងផ្ទៃសម្តែងនៅតាមទូទាសុន្ទនី និង វិទ្យុជាតិ ។ គោលបំណងធំនៃសិល្បៈទាំងនេះ គឺ ផ្ទៃទៀង ដើមប្បីអប់រំយុទ្ធជនឱ្យស្របទៅតាមខ្នាតមគតិជាតិ គឺការបណ្តុះនូវគំនិតស្នេហាមាតុភូមិនិងមនុស្សធម៌ ។

៤.- ផ្នែកសង្គមកិច្ច :

-ក្រៅពីបានជួយការពារប្រទេសជាតិ កងទ័ព សេនាតូច នៃយុទ្ធជនស្រោចស្រង់ជាតិ (BJS) បានរួបរួមគ្នាជាមួយនឹងកងទ័ពដែលជាទៀមចម្បង និងជាមួយគណៈកម្មាធិការជំនាញ ដើមប្បីជួយយកអាសាក្រុមគ្រួសារទាហាន និងស៊ីវិលដែលភៀសខ្លួនមកពីខេត្តនានា ដោយសារសង្គ្រាមឈ្លានពានរបស់ពួកយៀកកុង ជួនខាងជើង ។

-ក្នុងពេលដែលជនភៀសខ្លួនបានមកដល់ផែកច្រាំលក្រុងភ្នំពេញ យុទ្ធជនកងកម្លាំងដូយើងនាំគ្នាទៅជួយពកូនក្មេងនិងជួយដឹកនាំ ជាត្រាប់ប្រភេទចេញពីកប៉ាល់មកដាក់លើទថយន្ត ដើមប្បីដឹកឆ្ងាយទៅកាន់ជំរំនៃជនភៀសខ្លួន ។

-កងកម្លាំងដូយុទ្ធជនជើង បានជួយទៀបចំសំអាតទីកន្លែងសំណាក់ទាំង ១០ កន្លែងក្នុងទន្លេធានី ដើមប្បីឱ្យជនភៀសខ្លួនចំនួន ១០.០០០នាក់ មាន ប្រុស ស្រី ក្មេង ចាស់ ស្នាក់នៅដោយសុវត្ថិភាព ។

-ក្រៅពីនោះ កងកុម្មង់ដូនិស្សិតខ្មែរ ក៏បានចូលរួមធ្វើសមាប្រតិបត្តិការជាមួយនឹងអ្នកវិជ្ជាការ ដើម្បីជួយសង់ផ្ទះចំនួន ១៥ខ្នង នៅក្នុងបទិដ្ឋវណ្ណលាលា ពញាពុក សំរាប់ឱ្យគ្រួសារទាហានខ្មែរក្រោម ។

ពុំថាយប់ឬថ្ងៃទេ្បីយ កងកុម្មង់ដូស្រី ៗ នាំគ្នាការពារសំលៀកបំពាក់ ដើម្បីយកទៅចែកឱ្យជនភៀសខ្លួនមកពីខេត្តនានា ។ ក្រៅពីការចំណាយកម្លាំងកាយ យុវជនយើងក៏បានចរិ្ចាកទេព្យសម្បត្តិផ្ទាល់ខ្លួនគ្រប់ប្រភេទ គឺមានតាំងពីរបស់ប្រើប្រាស់ គ្រឿងបរិភោគទាល់តែរបស់ប្រើប្រាស់កាល ដើម្បីយកទៅជួយសង្គ្រោះដល់អ្នកភៀសខ្លួនដែលមកពីខេត្តនានាជាច្រើនលើកច្រើនគ្រា ។

-នាល់ស្បាហ៍ កងកុម្មង់ដូ ទាំងប្រុសទាំងស្រីបានគាំគ្នាទៅការដ៏ធំទៃជនភៀសខ្លួន និងទៅការដ៏មង្គលទេព្យទាំងទ្បាយក្នុងរដ្ឋធានី ដើម្បីដំណាបសួរសុខទុក្ខ និង ជួយទំលែកនូវការឈឺចាប់ និង ទុក្ខសោកទាំងប៉ុន្មានរបស់ជនភៀសខ្លួន និង យុទ្ធជនជាទេ្បមច្បង ដោយបាននាំយកទាំងអំណោយផងដែរ ៗ ទៅចែកជូនទេ្បតផង ។

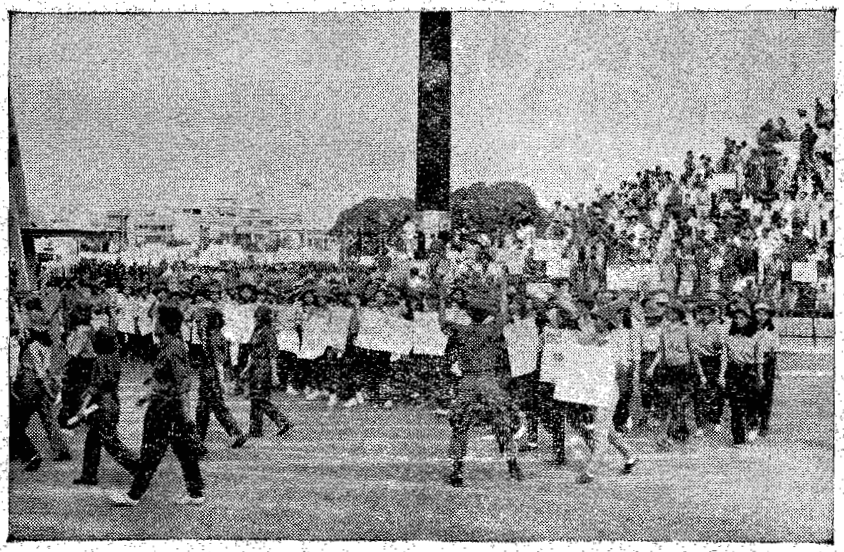
-ក្រៅពីនេះ កងកុម្មង់ដូយុវជនយើងទាំងប្រុសទាំងស្រីបានយកវិជ្ជាជួយសង្គ្រោះដែលខ្លួនទេ្បនចេះទាំងប៉ុន្មាន ទៅជួយសង្គ្រោះជនអភ័ព្វ និងជនពិការ ដែលទាងគ្រោះថ្នាក់ក្នុងគ្រាមានអាសន្ន ។

-ក្នុងពេលថ្មីៗ នេះ យុវជននៅក្នុងរដ្ឋធានីភ្នំពេញ បានគាំគ្នាទៅធ្វើការហត្ថកម្មសំអាតស្រះនៅក្នុងបទិដ្ឋវណ្ណ បុរីកីឡា ដើម្បីចិញ្ចឹមត្រី ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ២ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧០

អ្នកស្រី តូច ប្រកប

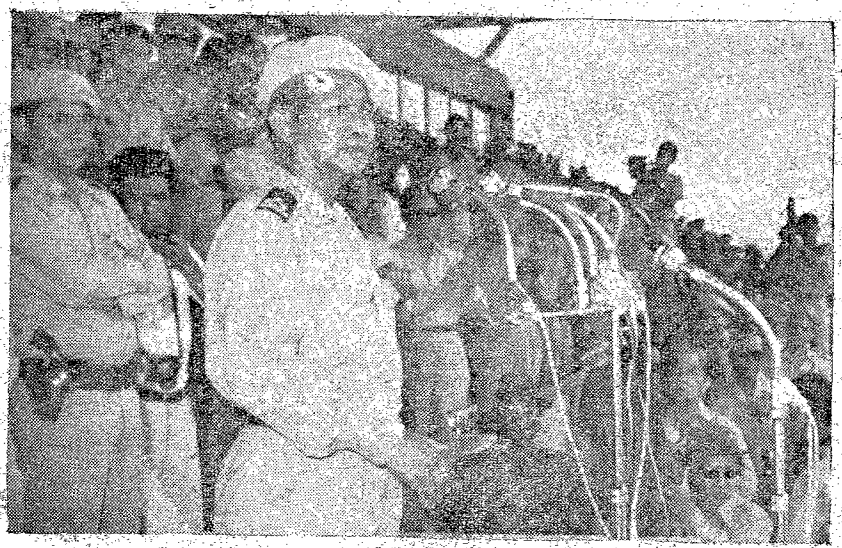
ឃុំចំណាស់ ស្រុកបាទី ខេត្តតាកែវ (ថ.ត. ៣០)

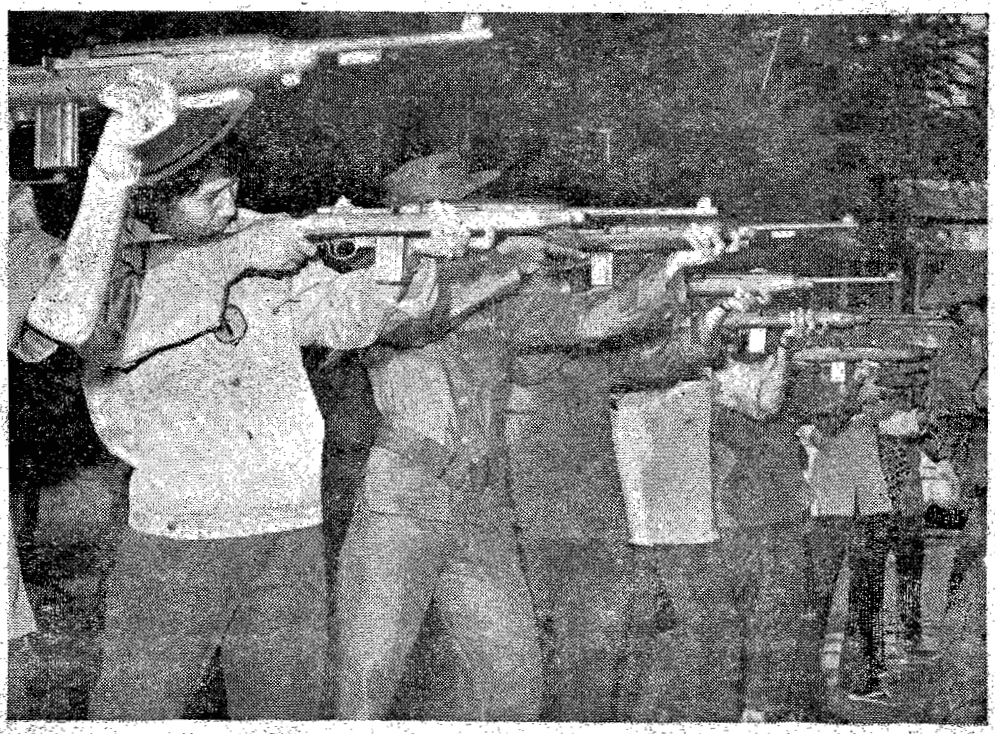
ព្យុហយាត្រា នៅ ភ្នំពេញ ១១-៤-៧០

ឃ្យុះដែន តាមលើបួន ហាត់ប្រឹងប្រែងដើម្បីឈ្នះ សត្រូ.

សិទ្ធរបស់កុមារ

ជាទូទៅ គេចូលចិត្តនិយាយពីសិទ្ធិរបស់មនុស្សពេញវ័យ ដែលជាការងារធ្ងន់ ។ ទឹកខ្មៅជាច្រើនត្រូវបានបង្ហូរ ដើម្បីសរសេរបញ្ជាយោបល់ ស្នើតទាំ ឬទាមទារនូវសិទ្ធិសេរីភាពរបស់មនុស្សធំនេះ ។ ផ្ទុយទៅវិញ គេពុំសូវចូលចិត្តនិយាយពីសិទ្ធិកុមារ ឬ សិទ្ធិក្មេងទេ ។ ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ ១៩៤៧ របស់យើងទៀតសោត ក៏ពុំឃើញមាត្រាណាមួយ ដែលនិយាយទាក់ទងទៅនឹងសិទ្ធិរបស់កុមារ ឬ ក្មេងនេះទាល់តែសោះ ។

ចំពោះទស្សនៈនេះ អ្នកខ្លះឈរលើថា ឮនជាគេពុំឮនិយាយពីសិទ្ធិរបស់កុមារ ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ ១៩៤៧ របស់យើង មកពីអ្នកផ្ញើបញ្ជាប់ឈរលើញ្ញាថា កុមារនៅក្នុងបន្ទុក និងការឃុំគ្រងរបស់មាតាបិតា ឬ អាណាព្យាបាល ហើយគ្មានទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើរបស់ខ្លួនថែមទៀត ដូច្នេះ ពុំចាំបាច់ផ្តល់សេរីភាពខ្លាំងទេ ។ គឺ ឮនសេចក្តីថាអ្នកណា ដែលគ្មានទទួលការខុសត្រូវ គ្មានកាតព្វកិច្ច ក៏ពុំត្រូវមាន សិទ្ធិនិងសេរីភាពដែរ ។

អ្នកខ្លះទៀត អះអាងថា ការដែលគេពុំឮនិយាយពីសិទ្ធិកុមារក្នុងមាត្រាណាមួយ ក្នុងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ឆ្នាំ ១៩៤៧ គឺជា " ការភ្លេចដ៏ធំមួយ ដោយចេតនា " ព្រោះថា កុមារពិតមែនតែនៅក្នុងបន្ទុក និងការឃុំគ្រងរបស់ខ្លួនក្តី ឬ អាណាព្យាបាលហើយពុំមានទទួលខុសត្រូវ ចំពោះអំពើរបស់ខ្លួនក៏ដោយ ក៏ត្រូវទទួលស្គាល់ថាមានសិទ្ធិជាសាវតន្ត ដូចជាសិទ្ធិក្នុងការទទួល ការអប់រំ និងការផ្តល់ផ្តើម ក្នុងជីវភាពជាដើមដែរ ។

ប្រសិនបើយើងក្រឡេកមើលច្បាប់យើង ក្នុងរបបចាស់ដែលឮនាក់តែង ដើម្បីប្រយោជន៍កុមារ យើងនឹងឃើញថា មានតិចតួចណាស់ ហើយច្បាប់ខ្លះហាក់ដូចជាហួសសម័យទៅហើយផង ។ យើងលង្កៃតឃើញមានតែមាត្រា ៣៥៦ នៃច្បាប់រដ្ឋប្បវេណីប៉ុណ្ណោះ ដែលតម្រូវឱ្យខ្ចីពុកម្តាយចិញ្ចឹមបីបាច់ថែទាក្សា និងអប់រំកូន ។ ក្នុងករណីដែលមាតាបិតា ពុំព្រមបញ្ជូនបុត្រធីតារបស់ខ្លួន ឱ្យទៅសាលា នៅពេលដែលមានទីសិក្សាទេ មាតាបិតាទាំងនោះ ត្រូវទទួលទោសស្មើនឹងថ្នាក់ទី១ តាមមាត្រាទី ៤៦៩ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ គឺត្រូវដាក់គុកពី ៦ ថ្ងៃទៅ ១ ខែ ហើយពិន័យជាប្រាក់ពី ១២០ ទៅ ៤.០០០រៀល ។

ក្រៅពីនេះ នៅឃើញមានមាត្រា ៦២ នៃក្រមលេខ ៣៧៥ ន.ស. ចុះថ្ងៃទី ៣០ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៤៧ ឬយទៀត ដែលនិយាយទាក់ទងនឹងសិទ្ធិកុមារមានន័យដូច្នេះថា ៖ " គេពុំអាចប្រើប្រាស់កុមារក្នុងសហគ្រាស ដែលឮនដាក់ទុកមកហើយនោះ.... មុនអាយុ ១២ ឆ្នាំ ឮនទេ " ។

តើច្បាប់ដែលមានចុំណោះគ្រប់គ្រាន់ឬមការពារ និង ធានាអះអាងសិទ្ធិកុមារ នៃជាតិខ្មែរយើងហើយឬនៅ ?

ច្បាប់តម្រូវឱ្យឪពុកម្តាយថែរក្សា ចិញ្ចឹមបីបាច់អប់រំនិងបញ្ជូនកូនខ្លួនទៅសាលា រៀន នេះជាការប្រពៃណាស់ ។ គ្រប់ឪពុកម្តាយសុទ្ធតែមានសេចក្តីត្រេកអរ ចង់ឱ្យបុត្រធីតា របស់ខ្លួនបានទទួលការអប់រំគ្រប់គ្រាន់ ហើយស្តាយខ្លួនទៅជាពលរដ្ឋ និងមានប្រយោជន៍ដល់សង្គម ទៀត ។ តែក្នុងករណី ដែលឪពុកម្តាយខ្លះគ្មានលទ្ធភាព និងផ្តើទៅកើត តើនឹងមានករណីកិច្ច និងការពារកិច្ច ចំពោះទារសនា ក្មេង អភ័ព្វនេះយ៉ាងណាដែរ ?

ក្នុងកាលទេសៈ សព្វថ្ងៃនេះ អំពើទុំក្រៃដែរ្នបសល់ជួនក្រពាមឃ្លានពាន បណ្តាលឱ្យ មានក្មេងកំព្រាច្រើនណាស់ ។ បញ្ហានេះ គួរតែយើងចាប់អារម្មណ៍ និងទិនេរកមធ្យោបាយ មកដោះស្រាយ តាំងពីឥឡូវនេះទៅ ។

គេថា : " កុមារ ជាឪពុករបស់មនុស្ស " (L'enfant est le père de l'homme) ។ ដូច្នេះ ក្នុងន័យនេះ ប្រសិនបើមនុស្សធំ មានសិទ្ធិដែលត្រូវទទួលបានកំពូលច្បាប់ ពោលគឺ វដ្តធម្មនុញ្ញទទួលស្គាល់កុមារក៏ត្រូវមានសិទ្ធិ ប្រកបដោយការធានាអះអាងដូចគ្នានេះដែរ ។

អង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលបានប្រកាសសេចក្តីថ្លែងការអំពីសិទ្ធិមនុស្ស ក៏ពុំបានភ្លេចពីសិទ្ធិកុមារដែរ ។ តីក្នុងន័យនេះហើយ បានជាគេ ឃើញមានសេចក្តីប្រកាសនៃសិទ្ធិកុមារ ដែលមានទាំងអស់ ១០ មាត្រា ។ ដោយហេតុថា ក្នុងមាត្រាទីមួយ ៗ នៃសេចក្តីប្រកាសសិទ្ធិកុមារ មានខ្លឹមគតិមនុស្សធម៌ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ចំពោះក្មេងជាចូរទៅនោះ យើងសូមកែប្រែសម្រួលសេចក្តីថ្លែងការនេះ ចុកដូចជាបទត្រឹះទិនេរពិចារណា ក្នុងការតាក់តែងវដ្តធម្មនុញ្ញថ្មីយើងដូចមានសេចក្តីខាងក្រោមនេះ :-

មាត្រា ១. " កុមារត្រូវទទួលនូវសិទ្ធិទាំងឡាយ ដែលមានចែងក្នុងសេចក្តីថ្លែងការនេះ ។ សិទ្ធិទាំងនេះ ត្រូវមានចំពោះកុមារទាំងអស់គ្មានការទៀទ្រលែង ដោយការប្រកាន់ថានេះ ជាតិ សាសនា ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា សាសនា គោលគំនិត នយោបាយ ឬអ្វី ពុំទេ, មិនឱ្យមានការប្រកាន់ដើមកំណើត ជាតិ ឬ សង្គម ទ្រព្យ សម្បត្តិ កំណើត ឬ ស្ថានភាពផ្ទៃទៀតនៃកុមារ ឬ របស់គ្រួសារទាំងឡាយ ។

មាត្រា ២. កុមារត្រូវទទួលនូវការការពារជាពិសេស ហើយត្រូវមានលទ្ធភាព និងការដាយស្រួលតាមផ្លូវច្បាប់ និង តាមមធ្យោបាយផ្ទៃទៀត ដើម្បីឱ្យមានការទីកចម្រើនធាត់ធំ ខាងផ្លូវកាយ ផ្លូវបញ្ញា ផ្លូវសីលធម៌ ផ្លូវចិត្ត និងខាងផ្លូវសង្គម ដោយ

ស្លាតស្លំ និងប្រក្រតី នៅក្នុងលំក្នុងណ្ណ នៃសេរីភាព និងក្នុងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ ។ ក្នុងការតាក់តែងច្បាប់ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅនេះ ប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃកុមារ ត្រូវទុកជាបុព្វហេតុធំមួយ។

មាត្រា ៣. តាំងពីកើតមក កុមារត្រូវមានសិទ្ធិនិងទទួលនាមមួយ បើយនិងសញ្ជាតិមួយ ។

មាត្រា ៤. កុមារត្រូវឲ្យានទទួលនូវសន្តិសុខខាងសង្គម ។ ទាត្រូវតែមានការធានាអះអាង បើយនិងត្រូវឲ្យានទឹកចម្រើនធំធាត់ដោយទប្រកបស្លាតស្លំ ដើម្បីសម្រេចគោលដៅនេះ ជំនួយ បើយនិងការពារឲ្យល ជាពិសេស ត្រូវតែឲ្យានផ្តល់ចំពោះកុមារ.. បើយនិងចំពោះម្តាយទបង់ទា ជាអាទិ៍ ដូចជាការពារឲ្យល មុនពេល និង ក្រោយពេលប្រសូត្របុត្រឱ្យានហ្មត់ចត់ល្អ ។ កុមារត្រូវមានសិទ្ធិ និងឲ្យានទទួលនូវចំណីអាហារទីលំដៅ ការកំសាន្ត និងការពារឲ្យល ដោយត្រឹមត្រូវទសមទម្យ ។

មាត្រា ៥. កុមារមិនអាចឲ្យាត់ផ្លាស់ទីកន្លែងដោយសេរីក្នុងផ្លូវទីកន្លែង ផ្លូវចិត្ត ឬ ខាងសង្គម ត្រូវឲ្យានទទួលការទែទកន្លា ការអប់រំ និងការពារឲ្យល ជាពិសេស នៃសភាវៈ ឬ ស្ថានភាពទបង់ទា ត្រូវទការជាចាំបាច់ ។

មាត្រា ៦. ដើម្បីពង្រីកបុគ្គលិកលក្ខណៈទបង់ទា ឱ្យានប្រពៃ កុមារត្រូវទការការថ្នាក់ថ្នម ការស្នេហា និងការយោគយល់ ។ តាមដែលអាចធ្វើទៅឲ្យាន កុមារត្រូវតែឲ្យានទឹកចម្រើនធំធាត់ទៅ ក្រោមការឃុំគ្រង និងទៅ ក្រោមការទទួលខុសត្រូវទបង់មាតាបិតាទា ក្នុងបទិយាកាសស្និទ្ធស្នាល ព្រមទាំងប្រកបទៅដោយសន្តិសុខ ខាងផ្លូវចិត្ត និង ផ្លូវសម្ភារៈទៀតផង ។ កុមារដែលមានអាយុតិច មិនត្រូវទវង់ទៅបែកពីម្តាយទបង់ទាទេ លើកលែងតែក្នុងកាលទេលៈអញ្ញត្រកម្មចេញ ។ សង្គមនិងអំណាចសាធារណៈ ត្រូវមានកាលីកិច្ចថែទកន្លា ជាពិសេស នូវកុមារទាំងឡាយណាដែលគ្មានគ្រួសារ ឬ កុមារទាំងឡាយដែលគ្មានមធ្យោបាយក្នុងការទវង់ទៅ ឱ្យឲ្យានត្រប់ត្រាន់ ។ គួរតបញ្ជីតែនផ្ទ ឬ អង្គការដទៃទៀត ជួយផ្គត់ផ្គង់ដល់គ្រួសារដែលមានកូនច្រើន ដោយផ្តល់ជ្រកកំបាំង ដើម្បីជ្រៃជ្រងកុមារទាំងឡាយ ។

មាត្រា ៧. កុមារត្រូវមានសិទ្ធិ ទទួលការអប់រំ ដោយគ្មានការបង់ថ្លៃ បើយដោយខានពុំឲ្យានទៀតផង យ៉ាងហោចណាស់ កំត្រឹមកម្រិតបឋមសិក្សាជាដំបូងដែន ។ ក្នុងលក្ខណៈសមភាព នៃភ័ព្វសំណាង កុមារត្រូវឲ្យានទទួលនូវការអប់រំ ដែលផ្តល់ដល់ទា នូវទិដ្ឋភាពទូទៅ អាចឱ្យទា ពង្រីកនូវសតិទបង់ទា ពង្រីកនូវការទិនិច្ឆ័យផ្ទាល់ខ្លួនទបង់ទា ពង្រីកនូវឥរិយទទួលខុសត្រូវខាងផ្លូវចិត្ត និង សង្គម បើយត្រូវតែឲ្យានក្លាយខ្លួន ជាសមាជិកម្នាក់ដែលមានប្រយោជន៍ដល់សង្គម ។

ប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃកុមារ ត្រូវដាក់ការនាំផ្លូវ នៃជនទាំងឡាយណា ដែលទទួលខុសត្រូវ ក្នុងការអប់រំនិងតម្រែតម្រង់ចិត្តគំនិត ។ ការទទួលខុសត្រូវនេះ ត្រូវធ្លាក់ទៅលើនឹកុមារភាព ។

កុមារត្រូវមានគ្រប់លក្ខភាព ដើម្បីលេងល្បែងកំសាន្ត ដែលមានចិត្តដៅឆ្ពោះទៅរកការអប់រំ ។ លង្គមហើយនិងអំណាចសាធារណៈ ត្រូវខំប្រឹងខ្នះខ្នែង ជួយឱ្យបានគ្រប់លក្ខណ៍តែបានប្រសើរទេដឹង ។

មាត្រា ៨. ទោះជានៅក្នុងកាលទេសៈណាក៏ដោយ កុមារត្រូវតែជាអ្នកបានទទួលមុនគេបង្អស់ នូវការពារ និង ជំនួយ ។

មាត្រា ៩. កុមារត្រូវតែបានការពារ គ្រប់គ្រងនូវនៃការខ្វីខ្វា នៃអំពើការចសាហាវទៃ្រពៃផ្សេង ហើយនិងអាជីវកម្មផ្សេង ៗ ។ ទោះជានៅក្នុងទម្រង់ប្បែបណាក៏ដោយ គេមិនត្រូវយកកុមារទៅលក់ ឬ បញ្ជាំជាដាច់ខាត ។

គេមិនត្រូវបណ្តោយឱ្យកុមារ ចូលទៅប្រកបមុខរបរអ្វីមួយ មុនពេលដែលវាមានអាយុល្មមគ្រប់គ្រាន់នោះទេ ។

ទោះជានៅក្នុងករណីណាក៏ដោយ គេមិនត្រូវបង្ខិតបង្ខំ ឬ អនុញ្ញាតឱ្យកុមារមានមុខរបរ ឬ មុខងារអ្វីមួយ ដែលនាំឱ្យខូចសុខភាព ខូចការអប់រំរបស់វា ឬក៏ខាំងការវិវឌ្ឍចំរើន ធំធាត់ របស់វា ខាងរូបកាយ ខាងចិត្ត និងខាងសីលធម៌របស់វាទេ ។

មាត្រា ១០. គេត្រូវការពារក្មេងតបល់ នឹងការអនុវត្តនូវទាំងឡាយណាដែលអាចនាំឱ្យប្រាន ទៅរកការប្រកាន់ជាតិ សាសនា ឬក៏ការប្រកាន់អ្វីផ្សេងពីនេះទៅទេវិត ។ គេត្រូវចិញ្ចឹមបីបាច់រក្សាកុមារ ក្នុងគំនិតនៃការយោគយល់ នៃការអត់អោនសន្តោសនៃការស្រឡាញ់ រាប់អាន គ្នាទៅវិញទៅមកទាំងប្រជាជនទាំងអស់នៃសន្តិភាព ហើយនិងភាតរភាពសាកល ព្រមទាំងនៅក្នុងមនោសញ្ចេតនា ដែលកុមារត្រូវទំណាយថាមពល និងការចិញ្ចឹនប្រសប់ទបស់វា ជាពលើកឬ ដើម្បីបំរើផលប្រយោជន៍មនុស្សដូចគ្នា ។

ក្នុងបណ្តាគំនិត ដែលមាននៅក្នុងមាត្រាទាំងប្បន្នាន នៃសេចក្តីថ្លែងការ សិទ្ធិកុមារនេះ តើយើងអាច ចម្រាញ់យកគំនិតខ្លះ មកត្រោងជាក់ក្នុងមាត្រាណាមួយនៃ អនាគតរដ្ឋធម្មនុញ្ញសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្ពង់ខ្ពស់នៃកុមារជាតិយើង ឬទេ ?

ចំពូកទី៧

- បុណ្យប្រកាស សាធារណរដ្ឋខ្មែរ
- សកម្មភាពសម្ដេចសីហនុ ក្រៅប្រទេសខ្លួន

បុណ្យប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

ថ្ងៃសុក្រទី ៩ ខែតុលា ១៩៧០ គឺជាថ្ងៃមហាជោគជ័យរបស់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរក្នុងប្រទេសទាំងមូល ។

ព្រឹត្តិការណ៍ដ៏ធំធេងដែលគេពុំធ្លាប់ឮបានដូចនៅក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរនេះ គឺជាព្រឹត្តិការណ៍មួយដែលប្រជារាស្ត្រខ្មែរម្នាក់ ៗ ត្រូវទទួលការទុកដាក់ក្នុងដួងចិត្តនិងត្រូវទទួលទិកទុកនៅក្នុងក្រាំងមាសនៃប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរទំនើប ។

នៅទិវាដ៏មហោទ្ឋារិកនេះ ប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ នៃសង្គមជាតិស្លៀកពាក់ស្អាតឆ្អែតជាងកាលណាទាំង និងជាសម្លៀកបំពាក់ថ្ងៃបុណ្យ , ទឹកមុខទឹកភ្នែកស្រស់ថ្លា ដើរជាក្រុមៗ មានមន្ត្រីយុទ្ធជន ឃុនជន សិស្ស និស្សិតរាប់ម៉ឺននាក់ ឮនមកដួបជុំគ្នានៅមុខទន្លសភា និងទីលានសាធារណរដ្ឋ (Place de la République) យ៉ាងណែនណាន់តាន់តាប់ទៅហើយ ។

ម៉ោង ៦ គត់ សមាជិកសភាទាំងពីរ សមាជិករដ្ឋាភិបាល គណៈប្រតិភូជារថ្មីនិងអង្គទូតប្រទេសជាមិត្តនានាបានអញ្ជើញមកដល់ទន្លសភា ។

ម៉ោង ៦ និង ៣០ នាទី លោកឧត្តមសេនីយ៍ឯក នាយករដ្ឋមន្ត្រី លន់ ន្លល់ និងលោកឧត្តមសេនីយ៍ទោ ស៊ីសុវត្ថិ សិរិមតៈ ដោយមានអស់លោក ឧត្តមសេនីយ៍ និង នាយទាហានជាន់ខ្ពស់ជារថ្មីន អមដំណើរផង បានអញ្ជើញមកដល់ទន្លសភា ។ នៅទីនោះមានលោក អ៊ឹង មីង អនុប្រធានទន្លសភាទី១ និងអស់លោកសមាជិកសភា ទាំងពីរបានធ្វើការទទួលដោយរាក់ទាក់ ។

ម៉ោង ៦ និង ៥០នាទី លោក ចេង-ហេង ប្រមុខរដ្ឋនៃសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ដោយមានលោក អ៊ិន-តាំ ប្រធានទន្លសភា និងលោក អុង-ស៊ឹម ប្រធានព្រឹទ្ធសភាអមដំណើរផង បានអញ្ជើញមកដល់ទន្លសភាជាតិ ។

ម៉ោង ៧ គត់ លោក អ៊ិន-តាំ ប្រធានទន្លសភាជាតិ បានទេ្បងលើទិវាការទន្លសភា ថ្លែងសេចក្តីប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។

ពេលប្រកាសចប់អង្គប្រជុំទាំងមូលក៏បានត្រកាយទៅ១នាទី ដើម្បីគោរពចំពោះវិញ្ញាណក្ខន្ធនៃយុទ្ធជនដែលបានស៊ីឈ្នួនដីទឹក ដើម្បីមាតុភូមិ បន្ទាប់មកលោក ចេង-ហេង ប្រមុខរដ្ឋ លោក អ៊ិន-តាំ ប្រធានទន្លសភា លោកអុង ស៊ឹម ប្រធានព្រឹទ្ធសភា លោកឧត្តមសេនីយ៍ លន់ ន្លល់

និងលោកឧត្តមសេនីយទោ សិទិមត: មន្ត្រីនវដ្ឋការជាន់ខ្ពស់ និងដោយមានអស់លោកឧត្តមសេនីយ ជាច្រើនរូបអមដំណើរផង ព្រមទាំងផ្ញើដំណើរចេញពីទីវដ្ឋសភាឆ្ពោះទៅកាន់ទីលានសាធារណៈវដ្ឋ ។

ក្នុងពេលផ្ញើដំណើរទៅនោះ ប្រជាពលនវដ្ឋព្រមទាំងអបអរសាទរយ៉ាងកងរំពង។

ម៉ោង ៧ និង ៣០ នាទី, លោកឧត្តមសេនីយឯក លន់ នល់ ព្រមទាំងអញ្ជើញទៅបង្ហូតទង់ជាតិថ្មីដោយផ្ទាល់ខ្លួនលោក ។ ពេលនោះស្លេងជាតិថ្មីក៏បន្លឺទៀង ព្រះសង្ឃស្មូរជ័យ ជយន្តោ បន្ទាប់មក លោកឧត្តមសេនីយឯក លន់ នល់ ដោយមានលោកឧត្តមសេនីយទោ ស៊ីសុវត្ថិ សិទិមត:អមដង ព្រមទាំងអញ្ជើញទៅកាត់ខ្សែបូ ដែលចងកាត់សន្ទឹងនៅខាងមុខស្ពប ទើបនឹងស្ថាបនាដែលជានិមិត្តរូប នៃសេរីភាព - សមភាព - វិឌ្ឍនភាព និង សុភមង្គល ក្នុងនវបសាធារណៈវដ្ឋខ្មែរ ។

រួចមកលោក អ៊ិន តាំ ប្រធានវដ្ឋសភាក៏ព្រមទាំងថ្លែងទៀបទារាប់ពីគុណសម្បត្តិ របស់លោកឧត្តមសេនីយឯក លន់ នល់ និងលោកឧត្តមសេនីយទោ សិទិមត: ហើយតាងនាមនៃប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងមូលលោកព្រមទាំងតម្លើងថ្វាយនូវសត្តិ លោកឧត្តមសេនីយឯក លន់ នល់ ជាឧត្តមសេនីយផ្កាយ ៥ និងលោកឧត្តមសេនីយទោ ស៊ីសុវត្ថិ សិទិមត: ជាឧត្តមសេនីយឯក (ផ្កាយ៣)

បន្ទាប់មកទៀត លោកឈួកម៉ឺងម៉ៅ ព្រមទាំងថ្លែងសារនរបស់ប្រជាពលនវដ្ឋ ។ លុះចប់ហើយ លោកឧត្តមសេនីយផ្កាយបួន លន់ នល់ ក៏ព្រមទាំងថ្លែងសង្កថាតបវិញ ។

ម៉ោង ៨ គត់ កងព្រះហស្តាត្រា ព្រមទាំងដំណើរចេញពីមុខវដ្ឋសភា មកកាន់ទីលានសាធារណៈវដ្ឋ ។ កងព្រហស្តាត្រាមុខគេបង្អស់ គឺក្រុមនិសិត្ត ឧត្តមសិក្សា ដោយមានយុវជន អ៊ឹង ងនឈុន ប្រធានសមាគមយុវជនខ្មែរបច្រស់ជាតិ ជាអ្នកដើរនាំមុខគេ បន្ទាប់ពីឧត្តមសិក្សា មានជាអាទិ គឺ និសិត្តវិទ្យាល័យ និង អនុវិទ្យាល័យបឋមសិក្សាស្ត្រីសម័យសាធារណៈវដ្ឋត្រៃបក្រសួងវដ្ឋការ តម្រួតសាធារណៈវដ្ឋ, កម្ម៉ង់ដូ កម្មករ ហើយជាចុងក្រោយបង្អស់ គឺកងយោធពលខេមរជាតិ ។

ពិធីដង្ហែកងព្រហស្តាត្រានេះ ព្រមទាំងចប់នៅវេលាម៉ោង ៩ ក្នុងបរិយាកាសដ៏រំភើប និង រីករាយជាទីបំផុត ។

កម្មវិធីបណ្តាប្រកាសសាធារណៈវដ្ឋខ្មែរ

ថ្ងៃទី ៩ តុលា ១៩៧០ ទិវាប្រកាសសាធារណៈវដ្ឋជាឧទ្ឋានិក

ម៉ោង ៦ : គណៈប្រតិភូទាំងអស់ទៀបចំហើយស្រេចនៅមុខវដ្ឋសភាជាតិ និងនៅមុខទាំង ។

ម៉ោង ៦ : សមាជិកសភា សមាជិកទន្លាភិបាល គណៈប្រតិភូអ្នកទន្លាការ ទាំង
ស៊ីវិល ទាំងយោធា គណៈប្រតិភូនៃគណៈកម្មាធិការស្ត្រី អញ្ជើញមកដល់ទន្លសភា ។

ម៉ោង ៦កន្លះ លោកឧត្តមសេនីយឯក នាយកទន្លមន្ត្រីអញ្ជើញមកដល់ ។

ម៉ោង ៦ និង ៥០ នាទី លោកប្រធាននៃសភាទាំងពីរអញ្ជើញមកដល់ ។

ម៉ោង ៦ និង ៥០ នាទី លោកប្រមុខទន្លអញ្ជើញមកដល់ ។

ម៉ោង ៧ ការប្រកាសសាធារណទន្ល និងព្យាយាមភ្លើង ១០១គ្រាប់ ។

ម៉ោង ៨ លោកឧត្តមសេនីយឯក នាយកទន្លមន្ត្រីបង្ហូតទង់ជាតិសាធារណទន្លខ្មែរ
ដែលធ្លើទេ្បងដោយស្ត្រីព្រហ្មចារី ១២រូប នៅទីលានសាធារណទន្លី ការប្រគំបទភ្លេងជាតិ ។

-ព្រះសង្ឃស្មាធ្យាយជយន្តោ ។

-ទូងស្គរ គង ជួង នៅក្នុងវត្ត វិហារគ្រិស្តសាសនា និង វិហារសាសនាអ៊ីស្លាម

-សារនៃប្រជាពលទន្ល ។

-សេចក្តីថ្លែយតបនៃលោកឧត្តមសេនីយឯក នាយកទន្លមន្ត្រី ។

-ព្យុហយាត្រា : ឃុទ្ធជន តម្រួតសាធារណទន្ល កម្មជំនួ កម្មករ ស្ត្រី ។

-វិទ្យុ : ការពន្យល់ពីទិវាជាប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។

ម៉ោង ១៨ : កម្មវិធីផ្ទែកសាសនានៅក្នុងវិទ្យុ ។

-អុជប្រទីបផ្ទាលានៅគ្រប់អាជ្ញាសាធារណៈ និង ឯកជន ។

ម៉ោង ១៨កន្លះ : កម្មវិធីនៅវិទ្យុទូរទស្សន៍ ទៀបចំដោយសាកលវិទ្យាល័យ
វិចិត្រសិល្បៈ និង ក្រុមផ្សេងៗ ៧ ទៀត ។

ទិវាថ្ងៃទី ១០ តុលា ១៩៧០

សេចក្តីសប្បាយរីករាយ នៃ ប្រជាពលទន្ល

ម៉ោង ៣ : ឮតុកម្មបិតពាក្យស្លោក បដា និង ខិត្តប័ណ្ណ ។

ម៉ោង ១៤ និង ៣០ នាទី : ទស្សនីយភាពទូរទ្រាំប្រជាប្រិយ និងទូរទ្រាំទំនៀមទម្លាប់ខ្មែរនៅដុំទីញ្ជាវត្តភ្នំ ។

ម៉ោង ១៦ : ការបង្ហាញកម្លាំងជាតិ ។

ម៉ោង ១៨ : កម្មវិធីផ្នែកសាសនាក្នុងវិទ្យុ ។

ម៉ោង ១៨ និង ៣០ នាទី : កម្មវិធីសិល្បៈក្នុងវិទ្យុ និង ទូរទស្សន៍ ទៀបចំដោយសាកលវិទ្យាល័យវិចិត្រសិល្បៈ និងក្រុមផ្សេងៗ ពុទ្ធិត ។

-អុជប្រទីបផ្ការលាធៀត្រគប់អាគារសាធារណៈ និង ឯកជន ។

ទិវាថ្ងៃទី ១១ តុលា ១៩៣០
សាធារណរដ្ឋ និង អនាគត

ម៉ោង ៧ : រាប់ព្រឹត្តធៀវត្តភ្នំ ។ -រាប់ព្រឹត្តក្នុងត្រគប់ក្រសួងរដ្ឋការ ។

ម៉ោង ៨ : ល្ខោសិល ព្រឹត្តកម្មប្រឆាំងនឹង ល្បែងស៊ីសង និង អំពើពុករលួយ ។

ម៉ោង ១០ : ព្រឹត្តករមកដល់មុខសក្យមុនីចេតិយ ។

-ព្រឹត្តការផ្ញើសច្ចាធៀចំពោះព្រះភ័ក្ត្រព្រះសង្ឃ ។

-ស្វាធ្យាយជយន្តោ ។

ម៉ោង ១៦ អំពើជាកុសលនៃយុវជនិងប្រជាពលរដ្ឋ

ម៉ោង ១៨ : កម្មវិធីផ្នែកសាសនាក្នុងវិទ្យុ ។

ម៉ោង ១៩ : សាទរនៃលោខ្ពស់មសេនីយឯក ទាយកនៃរដ្ឋមន្ត្រីផ្សាយតាមវិទ្យុ និង ទូរទស្សន៍ ។

ម៉ោង ១៩ កន្លះ : កម្មវិធីសិល្បៈក្នុងវិទ្យុ និង ទូរទស្សន៍ ទៀបចំដោយសាកលវិទ្យាល័យវិចិត្រសិល្បៈ និង ក្រុមផ្សេងៗ ពុទ្ធិត ។

-អុជប្រទីបផ្ការលាធៀត្រគប់អាគារសាធារណៈ និង ឯកជន ។

លក្ខណៈសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

សាធារណរដ្ឋជា :

-នបបថ្មីនៃដែលផ្តល់សិទ្ធិ សេរីភាព សមភាព យុត្តិធម៌ចំពោះពលរដ្ឋខ្មែរត្រគប់រូបផ្ទៀ ៗ គ្នាទាំងអស់ ;

-ការធានាទាំងឯកោះលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ដែលប្រគល់អំណាចត្រឹមត្រូវយ៉ាង មកឱ្យទាស្ត្រ ជាអ្នកការពារជាប ;

-កម្មសិទ្ធិរួមរបស់ខ្មែរទាំងអស់គ្នា ដែលខ្មែរមានកតវេទិកិច្ច ត្រូវទទួលការពារឱ្យគង់វង្សអស់កាលជានិច្ចតទៅទៀត ;

-សមត្ថភាពចិត្ត នៃពលរដ្ឋខ្មែរទូទៅ ។

នៅក្នុងសាធារណរដ្ឋគ្មាន :

-ការប្រកាន់វណ្ណៈជាស្តេច ជាទាស្ត្រ ;

-ការលុតត្រកាបនណេបនណើប ដើម្បីបុណ្យសក្តិ ;

-ការនិយមប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ក្រុមគ្រួសារ ឬបក្សពួកធំជាងប្រយោជន៍ជាតិ ;

-ការជិះជាន់គ្នាដោយអាងអំណាចឃោសសត្តិ បក្សពួក ឬ ទ្រព្យសម្បត្តិ ;

-អំពើពុករលួយស៊ីសំណូក នៃតបន្តំព្រួកជាតិ ។

នៅក្នុងសាធារណរដ្ឋមានតែ :

-ការរួបរួមគ្នា ដើម្បីសាងសង្គមខ្មែរថ្មី ដោយពុះពារនូវបសគ្គត្រឹមត្រូវយ៉ាងឥតរាថយ ;

-ការបូជាកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត និង បូជាជីវិតដើម្បីជាតិ ។

ដើម្បីឱ្យដឹងច្បាស់អំពីគោលគតិតធំ ៣ និង លក្ខណៈសាធារណរដ្ឋខ្មែរយើង នឹងចុះផ្សាយដូចតទៅនេះ នូវអត្ថបទទាំងស្រុងនៃសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ក្នុងឱកាសពិធីប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅថ្ងៃទី ៩-១០-១១ តុលា ១៩៧០ ។

សេចក្តីប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
ដែលធ្វើដោយលោក ឡឹនណុល ប្រធានរដ្ឋសភា
ក្នុងឱកាសប្រជាជាតិខ្មែរ
(ថ្ងៃទី ៩ តុលា ១៩៧០)

ប្រជារាស្ត្រខ្មែរជាជនជាតិមួយស្នេហាសន្តិភាពយ៉ាងខ្លាំងខ្លួន តាំងតែពីបូរាណកាលមក ដោយបានបង្កើតជាសង្គមមនុស្សមួយនៅលើទឹកដីសុវណ្ណភូមិ ហើយបានវិវត្តនៅក្រោមការត្រួតត្រានៃជនមួយក្រុមតូចដែលមានឋានៈជាស្តេចការពារអំណាចផ្តាច់ខ្លួន ជាសម្បុរណ៌ផ្តាច់សិទ្ធិរាជ ។ អំណាចនេះ ត្រូវបន្តពូជពីមួយទៅមួយ តាំងពីច្រើនសតវត្សរ៍មកដល់សម័យសម្តេចសីហនុ ។ ក្រុមនេះតែងណែនាំទេវឹងសោយរាជ្យទហូតដល់ឃើញយកទឹកដីដូនតាជ្យនោះកំមានៗដើម្បីខ្លឹតែនៅក្នុងរាជ្យបានយូរ តែត្រូវនិយមបែបការត្រួត បំបែបការត្រី ខ្លឹម្នាក់និយាយដើមអាក្រកពីម្នាក់ ។ ពួកក្រុមតែណាមួយ ដែលមិនបានសោយរាជ្យ តែត្រូវនិបានទទួលបុព្វសិទ្ធិពិសេសបាប់តាំងពីកំណើតមក ។ តែបង្កើតពាក្យសំនាប់និយាយទាំងគ្នា តែក្តី ទាំងតែនិងនាត្រួតក្តីជារាជស័ព្ទដែរដោយខ្វែកពីភាសារាស្ត្រក្នុងគោលគំនិតតាំងខ្លួនជាអាទិទេព ជាទីសក្ការៈបស់រាស្ត្រ ។

តាំងពីជំនាន់ដើម បណ្តារាស្ត្រខ្មែរដោយបានបន្សាបនូវពីសារាពាទនៃអំណាចផ្តាច់ការបស់ស្តេច ដោយមធ្យោបាយបង្កើតជាប្រពៃណីមួយខ្លឹស្តេចគោរពនូវបញ្ជាប់ដែលហៅថា " ទសពិធរាជធម៌ " ដែលមានលក្ខណៈជាធម្មនុញ្ញតូចមួយមានតែ ១០ មាត្រាប៉ុណ្ណោះ ហើយដោយផ្អែកទៅលើគោលមនុស្សធម៌ យុត្តិធម៌ តាមខ្នាតមគតិនៃព្រះពុទ្ធសាសនា ។ ឯទសពិធរាជធម៌ទាំង ១០ គឺ :

១_ ទាន :	ការឲ្យអំណាចដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាជីវភាពទាប ខ្វះខាយរបស់រាស្ត្រ ។
២_ សីល:	ការការពារតើយុត្តិធម៌ចំពោះសង្គមជាតិ ដោយចេីកឲ្យមានសមភាព_សេរីភាព_ភាតរភាព_វិឌ្ឍនភាព និងសុភមង្គល ដល់ប្រជារាស្ត្រ ។
៣_ បរិច្ចាគ:	បដិសេធចោលនូវអស្ថិមានៈ អាត្មានិយមឲ្យអស់ចេញពីសន្តានរបស់ខ្លួន ។

៤_ អាជ្ញនៈ ប្រកាន់សច្ចៈទៀងត្រង់ ។

៥_ មទ្ទនៈ មានឥរិយាបថស្លូតបូតសុភាពនាបសា ដោយកាយ ដោយវាចា ។

៦_ តបៈ ទក្ខាសីល ៥ ចាំសីល ៨ ។

៧_ អកោធនៈ មិនផ្ញើឱ្យអ្នកផងក្តៅក្រហាយដោយសារខ្លួន ។

៨_ អវិហឹងសា មិនបៀតបៀនព្យាបាទអ្នកដទៃ ឱ្យវិនាសដោយសារកំហឹងរបស់ខ្លួន ។

៩_ ខន្តី មានចិត្តអំណត់អត់ធន់ ។

១០_ អវិរោធនៈ មិនជិះជាន់ច្បាប់ តឹមិនយកច្បាប់មកទ្រាប់អង្គុយ ។

កំប៉ុន្តែប្រទត្តិសាស្ត្រនបស់ប្រទេសខ្មែរឥឡូវនឱ្យយើងដឹងថា ទោះបីមានច្បាប់ទសពិធទាំង ១០ យ៉ាងខាងលើនោះ តម្រូវនឱ្យស្តេចគោរពតាមកំពិតមែន ។ ច្បាប់នេះអាស្រ័យនៅលើចិត្តស្តេចតែខ្លួនឯង បើស្តេចនោះមានអាងធម៌ ២ យ៉ាង គឺ :

_ហិរិ សេចក្តីខ្មាសអៀនក្នុងការប្រព្រឹត្តអំពើអាក្រក់ ១

_ឱត្តប្ប: សេចក្តីខ្លាចតក់ស្លុតចំពោះអំពើអាក្រក់ ១

ទើបអាចប្រព្រឹត្តទៅតាមទសពិធរាជធម៌នោះឮបាន ប៉ុន្តែតាមការពិត គេឃើញស្តេចមិនប្រព្រឹត្តតាមទសពិធរាជធម៌ទេ ដោយមកពីគ្មានហិរិ និង ឱត្តប្ប: នៅក្នុងខ្លួននោះឯង ។

ដោយស្តេចនីមួយ ៗ ត ៗ គ្នា មិនឮបានការទសពិធរាជធម៌នេះហើយ ឮបានដាច់ណា ស្ត្រីមានសេចក្តីក្តៅក្រហាយទង់ទុក្ខដោយសារស្តេចជិះជាន់ ហើយទុកមកធ្យាឮយជាអាទុំធកំចាត់អំពើជិះជាន់របស់ស្តេចមិនឮបាន កំនាំគ្នាបង្កើតពាក្យប្រទេចផ្តាសាបញ្ជិតបញ្ឆៅទៅលើជនណាមួយផ្តេសផ្តាសពេកថា " អាចំពួតឡូង " ។ ប្រទត្តិសាស្ត្រខ្មែរឥឡូវនបង្ហាញឱ្យឃើញទៀតថា មានការស្តីឡូងដើរប្រឹងនាំឯនឹងអំណាចផ្តាច់ការរបស់ស្តេចជាហូរទឹកភ្នែកប៉ុន្តែគ្រាន់តែពេលត្រូវទៅគេបង្ក្រាបដោយសាហាវ ។

ការទិវង្គតនៃរបស់មនុស្សលោក ចេះតែមានដំណើរទៅមុខឥតថយក្រោយ ប្រជារាស្ត្រខ្មែរកំដូចជាប្រជារាស្ត្រដទៃទៅនៅក្នុងសាកលលោកដែរ ត្រូវការ :

_សេរីភាព

_សមភាព

-អាតនភាព

-ទិដ្ឋនភាព

-សុភមង្គល

ក្នុងដំណើរទំនៅនោះជាតិពីកណ្តាប់ដៃនៃពួកស្តេច ឆ្ពោះទៅរកគោលដៅទាំង ៥ ដូចខាងលើនេះ ប្រជារាស្ត្រខ្មែរតែងតែប្រើមធ្យោបាយសន្តិវិធី ប្រើបច្ចាប់ដើម្បីទក្ខាលក្ខណៈខ្លួនជាជាតិស្នេហាសន្តិភាព ។

ក្រោយពីសង្គ្រាមលោកលើកទី២ ប្រទេសបញ្ចាប់ទៅប្រជាជាតិក្នុងសាកលលោកប្រទេសមួយគ្នា ផ្តើមសេចក្តីថ្លែងជាសាកលនូវសិទ្ធិនៃមនុស្ស ប្រការ២១ ខ្គគ្គទី៣ នៃសេចក្តីថ្លែងជាសាកលនូវសិទ្ធិនៃមនុស្ស ប្រទេសចែងថា : ត្រូវទុកឆន្ទៈរបស់ប្រជារាស្ត្រជាគ្រឹះអំណាចនៃអនុភាពសាធារណៈ ។ ឆន្ទៈនេះត្រូវសំដែងដោយពិធីបោះឆ្នោតសុចរិត ដែលត្រូវធ្វើតាមកំណត់កាលដោយទិធីបោះឆ្នោតសាកល និងដោយសមភាព ហើយនិងដោយសម្ងាត់ ឬក៏ដោយនីតិក្រមដែលមានន័យដូចគ្នាខាងលើនេះ ក្នុងការធានាទាំងផលសេរីភាពនៃការបោះឆ្នោតនោះ។

ដោយអនុលោមទៅតាមគោលការណ៍ខាងលើនេះ ខ្មែរស្នេហាជាតិមួយក្រុមមានសេចក្តីក្លាហាន ប្រកាសទេរឿងចាប់ផ្តើមទៀបចំផ្តើរដ្ឋធម្មនុញ្ញមួយ ដើម្បីកំនត់ព្រំដែនអំណាចរបស់ស្តេចនិងអំណាចរបស់រាស្ត្រ ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ ប្រកាសឱ្យប្រើពីឆ្នាំ ១៩៤៧ រហូតមក ដោយមានការរអាក់រអួលជានិច្ចកាល ។ ការរអាក់រអួលនេះ បណ្តាលមកតែពីស្តេចសីហនុជាស្តេចចុងក្រោយបង្អស់ ក្នុងចំណោមស្តេចគ្រប់គ្រងប្រទេសខ្មែរ ដែលគ្មានទស្សនៈជាធម្មនោះ ។ ស្តេចសីហនុមានពុតត្បុតអាក្រក់ចំទែក ដោយចេះផ្តើមាយាប្រជាភិថុតិចំពោះរាស្ត្រតែសំបកក្រៅ ដោយប្រើល្បិចកិច្ចកលក្តោបអំណាច ឱ្យដៃឆ្វេងកេងកេរ ទាញយកមកវិញ ដោយដៃស្តាំ សន្ធប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ទៅពីក្រោមអំណាចខ្លួន ដូច្នោះហើយបានជារដ្ឋធម្មនុញ្ញត្រូវទំកែប្រែទិលចុះទិលទេរឿងច្រើនលើកច្រើនសា ។ នរណាហ៊ានការពាររដ្ឋធម្មនុញ្ញនេះ នរនោះត្រូវទំស្លាប់ខ្លួនដូចលោកប្រធាន អៀវទំ_កើស ជាឧទាហរណ៍ស្រាប់ ។ រដ្ឋសភាជាអង្គការតំណាងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ដែលមានកតវណីកិច្ចការពាររដ្ឋធម្មនុញ្ញ ក៏ត្រូវទំទទួលទងគ្រោះនឹងអំពើដិះជាន់របស់ស្តេចចុងក្រោយនេះ ។

តាំងពីបាប់អនុវត្តរដ្ឋធម្មនុញ្ញមកចំនួន ២៣ ឆ្នាំនេះ មានរដ្ឋសភា ៦ នីតិកាលបានបន្ត ៧ គ្នា ។ ក្នុង ៦ នីតិកាល នីតិកាលទី ១_២_៣ ត្រូវទំលាយមុនអាណត្តិគឺ :

រដ្ឋសភាទី១ ឫនរបើកសម័យប្រជុំពីថ្ងៃ ២១ មករា ១៩៤៨ ត្រូវរំលាយទៅវិញពីថ្ងៃ ១៧ កញ្ញា ១៩៥៥ ហើយបន្ទាប់មក អតីតប្រធាន អៀវរ៉ុង_កើស ត្រូវរំសែលបសម្លាប់ចោល ។

រដ្ឋសភាទី២ បើកសម័យប្រជុំថ្ងៃ ៨ តុលា ១៩៥១ រលាយទៅវិញនៅថ្ងៃ ១៣ មករា ១៩៥៣ ។

រដ្ឋសភាទី៣ បើកសម័យប្រជុំថ្ងៃ ១ តុលា ១៩៥៥ រលាយទៅវិញនៅថ្ងៃ ៨ មករា ១៩៥៨ ។

ក្នុងខ្លួនតែរដ្ឋសភាទី៤ និងទី៥ ដែលមានអាយុការត្រង់ឆ្នាំមិនឫនរលាយទេ ព្រោះសមាជិកនៃរដ្ឋសភាទាំង២នីតិកាលនេះ ឫនកើតទៀងដោយស្តេច សីហនុ ឫនចាត់ចំឈ្មោះខ្ញុំទៅឈរក្នុងមណ្ឌលនីមួយ ៗ គ្មានគូប្រជែង ។ ទីឯរដ្ឋសភានៃនីតិកាលទី៦ នាបច្ចុប្បន្ននេះ មានអ្នកតំណាងរាស្ត្រ ៨២ រូប ដែលឫនជាប់ឆ្នោតដោយសុចរិតអំពីឆន្ទៈដ៏បរិសុទ្ធនៃរាស្ត្រក្នុងចំនួនបេក្ខជន ៤១៥ នាក់កាលពីថ្ងៃទី ១១ កញ្ញា ១៩៦៦ ។

សភានីតិកាលទី ៦ នេះ ឫនខិតខំធ្វើការបំរើរាស្ត្រពេញសមត្ថភាពដោយពុះពារនូវបសគ្គគ្រប់យ៉ាងក្នុងកិច្ចការពារផលប្រយោជន៍ សិទ្ធិ សេរីភាព របស់រាស្ត្រ ដែលនាំខ្ញុំស្តេច សីហនុ គំរាមកំហែងសង្កត់សង្កិនគ្រប់បែបយ៉ាង មានតំណាងរាស្ត្រ ៣ នាក់ ត្រូវឫនឆ្លៀតខ្លួនដោយឧឫឃយកលសម្លាប់របស់សីហនុ តំណាងរាស្ត្រខ្លះត្រូវឫនជាប់គុកកំមាន ។

អ្នកតំណាងរាស្ត្រទាំងអស់ ត្រូវហាមឃាត់មិនឱ្យចូលរួមក្នុងបុណ្យឯករាជ្យ និងក្នុងសមាជជាតិ ។ ធ្ងន់ទៅទៀត ស្តេចសីហនុដែលជាស្តេចជុងក្រោយ ឫនប្រើអំណាចផ្តាច់ការលក់ដីឱ្យពួកឈ្មួញយៀកកុង_ឈ្មួញខាងជើងតាំងមូលដ្ឋានលីក ខុសអំពីនយោឫយអព្យាក្រឹត្យដែលរាស្ត្រប្រកាន់យក_ កំហុសឆ្គើដ្ឋជុងក្រោយរបស់សាមីខ្លួន គឺពេលប្រជារាស្ត្រសំដែងសេចក្តីក្តៅក្រហាយចំពោះការជិះជាន់នៃទីពបរទេស _ស្តេចសីហនុ ឫនទុករាស្ត្រទុបស់ខ្លួនទាំងប្រទេសថាជាកូវ៉ត់ ហើយខ្លួនទៅរួមគំនិតជាមួយខ្មាំងទាយជាតិទុបស់ខ្លួន ។ កំហុសជុងក្រោយទុបស់ស្តេចសីហនុនេះ ឫនធ្វើឱ្យសភាទាំងពីរទម្លាក់សាមីខ្លួននៅវេទិកានេះ ចេញពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋចាប់តាំងពីថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ។

ប្រវត្តិសាស្ត្រខ្មែរមុនចំហ្ងាងលើកទី២ ដែលខ្មែរទាស់នៅអាស្រ័យទសពិធរាជធម៌ក្តីក្រោយចំហ្ងាងលើកទី២ ដែលខ្មែរទាស់នៅអាស្រ័យទដ្ឋធម្មនុញ្ញជាគោលចារិកក្តី ឫនបង្ហាញឱ្យឃើញថា ស្តេចពុំព្រមឫនបង់អំណាចផ្តាច់ការទាល់តែសោះ ហើយសុខចិត្តចំហ្ងាងជីវិតពលរដ្ឋចោលខ្លះ ឬសុខចិត្តឱ្យឫនបង់ទឹកដីចុះ ឱ្យតែខ្លួនឫនកន្ត្រាអំណាចផ្តាច់ទុបស់ខ្លួន ។

-ដោយយោលទៅលើគុណវិបត្តិដ៏ក្រៃលែងនៃលទ្ធិរាជានិយម ដូចបានទទួលទាប់មកខាងលើ ។

-ដោយស្របនឹងគោលធម្មនុញ្ញសហប្រជាជាតិ ដែលស្តីអំពីសិទ្ធិនៃប្រជាជាតិនីមួយ ៗ ក្នុងការចាត់ចែងខ្លួនទៅដោយសេរី ។

-ដោយគោរពឆន្ទៈរបស់ប្រជារាស្ត្រ ដែលបានសំដែងក្នុងពេលយោគាលពីថ្ងៃ ១១ មេសា ១៩៧០ និងតាមញត្តិដែលមានជាបន្ត ៗ គ្នាមក ។

-ដោយគោរពតាមក្រមលេខ ៤៥២-៧០ ចុះថ្ងៃទី ៨ តុលា ១៩៧០ ដើម្បី:

-សេរីភាព

-សមភាព

-ភាតរភាព

-វឌ្ឍនភាព

-និង សុភមង្គល

នៃប្រជារាស្ត្រខ្មែរ យើង អ៊ិន-តាំ ប្រធានរដ្ឋសភាក្នុងនាមប្រជាជាតិខ្មែរ សូមប្រកាសជាឧទ្ឋាទិកនៅថ្ងៃ ៩ តុលា ១៩៧០ ចាប់តាំងពីពេលម៉ោង ៧ នេះទៅ ចាត់ទុកប្រទេសខ្មែរជាសាធារណរដ្ឋតែមួយដែលបែងចែកពុំបាន ហើយដែលមានឈ្មោះជាផ្លូវការថា " សាធារណរដ្ឋខ្មែរ " ។

សារលិខិតរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ផ្ញើជូនដោយលោក លន់ ណុល ម៉ាំង ម៉ាំ

- សូមក្រាបថ្វាយបង្គំសម្តេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរគណៈ ព្រមទាំងព្រះថេរានុត្ថេរៈគ្រប់ព្រះអង្គ ,

- សូមគោរពលោកប្រមុខរដ្ឋ ,

- លោកប្រធានសភាជាតិទាំងពីរ ព្រមទាំងសមាជិក

- លោកឯកឧត្តមសេនីយនាយករដ្ឋមន្ត្រីព្រមទាំងសមាជិករដ្ឋាភិបាល ព្រមទាំងបងប្អូនរួមជាតិទាំងអស់ ,

ជាបឋមឡើយ ខ្ញុំព្រះករុណា - ខ្ញុំមានចិត្តរំភើបជាខ្លាំង ដោយគណៈកម្មាការទទួលបន្ទុកពិធីបុណ្យប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ តម្រូវឲ្យខ្ញុំព្រះករុណា - ខ្ញុំក្នុងថ្ងៃដ៏សំខាន់បំផុតនៃប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិនាសម័យនេះ មកថ្លែងក្នុងនាមអស់លោកជាប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងអស់មានកម្មករ កសិករ ឃុនដន ធិសន្ដិត ឃុទ្ធជន អ្នកបញ្ញវន្ត និង ទៀមចឡងថ្លែងជាបាស់ពុំទៅហើយ នូវសេចក្តីអំណរគុណចំពោះលោកឧត្តមសេនីយនាយកនរដ្ឋមន្ត្រី ព្រមទាំងសហការីទាំងឡាយជាអ្នកទទួលខុសត្រូវកិច្ចការនរដ្ឋ ដែលជួយគ្រោងចែងឱ្យឮឮប្រកាសអាណាចក្រកម្ពុជា ជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរនាថ្ងៃនេះ ។ ការប្រកាសនេះ ឆ្លើយតបត្រូវទៅនឹងការចង់ឮឮដ៏ខ្លាំងក្លារបស់យើងខ្ញុំទាំងឡាយ ជាពិសេសស្របចិត្តនឹងសេចក្តីសន្យារបស់លោកឧត្តមសេនីយនាយក ចំពោះយើងខ្ញុំកាលពីថ្ងៃទី ១១ ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧០ នៅពហុកីឡាដ្ឋាន ក្នុងឱកាសប្រារព្ធពិធីឮឮយាត្រាមហាសាមគ្គីជាតិ ។

អស់លោកជាប្រជាពលរដ្ឋ ជាមហាជនខ្មែរទាំងឡាយ !

ខ្ញុំសូមអស់លោកមេត្តាអភ័យទោសដល់ខ្ញុំផងចុះ ប្រសិនបើខ្ញុំពុំអាចថ្លែងឱ្យអស់នូវមនោសញ្ចេតនាដ៏រំភើប ដែលអស់លោកចង់បញ្ចោញចំពោះវិរជនទាំងឡាយនៃនរដ្ឋជាពិសេសគឺចំពោះលោកឧត្តមសេនីយនាយកនរដ្ឋមន្ត្រី ។

លោកឧត្តមសេនីយនាយកនរដ្ឋមន្ត្រី !

ពិតមែនតែមាតុប្រទេសជាទីស្នេហារបស់យើង កំពុងត្រូវទទួលនូវអស្ដិសុខគ្រប់ទីកន្លែង ដោយអំពើឃ្លានពាននៃសុចរិតពីសំណាក់យេក្ខកុង - យេក្ខណាមខាងជើង ព្រមទាំងពោនពេញទៅដោយតំណែលមរតកដ៏អាក្រក់មួយតាំងពីយូរយារមកហើយនោះក៏ដោយ ក៏ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ កិច្ចការទាំងឡាយឃើញថាមានការប្រែប្រួលឆ្ពោះទៅរកសេចក្តីចំរើន ។ ទឹងទីរភាពរបស់ប្រជាជាតិខ្មែរដែលត្រូវអាប់អួរដាយូរមកហើយនោះ ឥឡូវនេះឮឮចាប់ផ្តើមមានពន្លឺមកវិញហើយ ។ យើងខ្ញុំទាំងឡាយក៏ដឹងដែរថា អ្វីក៏ដោយគេពុំអាចផ្ញើឱ្យឮឮទាល់ចិត្តភ្លាម ៗ នោះទេ ។ ជាឧទាហរណ៍ ក្នុងការឮឮឮលំបាកតូចមួយ គេត្រូវការជុសលាងវ៉ា លាបថ្នាំយ៉ាងយូរ ហើយនៅពេលនោះគេដៀសពុំរួចទៅរួយ ពីការឈឺចាប់ទំទាំនឹងឮឮជាសះស្បើយ ; ទោះបីជាវ៉ាសះស្បើយទៅហើយក្តី ក៏ស្បែកកន្លែងនោះនៅមានស្នាមបន្តិចបន្តួចដែរ ។ យ៉ាងណាមិញ បញ្ហាពុករលួយក្នុងសង្គមខ្មែរ ដែលមានតាំងពីយូរយារណាស់មកហើយនោះ ក៏វាចាប់មានលំនាំឆ្ពោះទៅរកការនិរាសបន្តិចម្តង ៗ ដែរហើយ ដូចជាស្បែងស៊ីសង និងអំពើអច្ឆរិយមុខធំ ៗ ទាំងឡាយ ឮឮត្រូវលុបបំបាត់ចោលអស់តាមដំណាក់ចាប់ៗ ទឹងអ្នកស៊ីសំណូកសូកឮឮទាំងឡាយ ក៏ត្រូវឮឮទទួលឈ្នះកម្មជាជាក់ស្តែងបន្តបន្ទាប់គ្នាដែរ ។

លោកឧត្តមសេនីយនាយកមានលក្ខណៈនិងចរិត ដូយពីអ្នកដឹកនាំរដ្ឋខ្មែរក្នុងសម័យ
បច្ចុប្បន្ន ដែលជាអ្នកយកយោបល់ប្រជាជនជាធំ ត្រង់ចំណុចដែលលោកឧត្តមសេនីយនាយក និយម
និងចូលចិត្តជានិច្ច ទុំៗតម្លៃទៅលើមតិមហាជន និងតែងតែត្រងយកមតិយើងខ្ញុំជាប្រជាពលរដ្ឋ
ធ្វើជនទៅពិនិត្យ ថ្លឹង ហើយចាត់ទុកជាមានតម្លៃចំពោះជាតិ ។ មុននឹងសម្រេច ឬធ្វើកិច្ច
ការអ្វីនីមួយ ៗ សំរាប់ជាតិ យើងខ្ញុំតែងតែឃើញមានបង្កើតនូវគណៈកម្មាធិការ ដើម្បីពិនិត្យ
ជាដែក ត្រង់ត្រាប់ ស្តាប់យកសម្លេងពីត្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ។ ភស្តុតាងដែលពុំអាចប្រកែកបាន គឺការ
បង្កើតខ្ទឹមមានការប្រជុំរាល់ថ្ងៃព្រហស្បតិ៍នាសាលចតុមុខ ដើម្បីពន្យល់ ជូនយោបល់គ្នាទៅ
វិញទៅមកពីបញ្ហាផ្សេងៗ ។ ដែលមានជាប់ទាក់ទងទៅត្រប់មជ្ឈដ្ឋាននៃសង្គមជាតិ ។ ជា
មួយនិងអង្គការនានា ឯកជន និងពលរដ្ឋសាមញ្ញទាំងឡាយ អាចបញ្ចោញមតិបានដោយសេរី ។
សិទ្ធិក្នុងការសរសេរផ្សាយគឺមានបរិបូណ៌ ដូចដែលយើងឃើញមានក្នុងសារពត៌មានឯកជនរាល់ថ្ងៃ
ស្រាប់ ។ ព្រឹត្តិប័ត្រយុវជនស្រោចស្រង់ជាតិទៀតសោតអាចទិះគន់ឯកជននិងអង្គការនានាធំ ៗ
យ៉ាងពេញទំហឹងមាត់ ។ គឺដោយសារលោកឧត្តមសេនីយនាយករដ្ឋមន្ត្រីនេះហើយ ដែលសេរីភាព
ខាងសារពត៌មាននិងខាងបញ្ចោញមតិ មានរូបរាងយ៉ាងពិតប្រាកដ ហើយពាក្យប្រជាធិប-
តេយ្យចាប់មានគ្រឹះក្នុងសង្គមខ្មែរយើង ។

ការដែលនាំឲ្យយើងខ្ញុំមានសង្ឃឹមយ៉ាងមាំ និងទុកចិត្តទាំងស្រុងទៅលើអនាគត
នៃសាធារណរដ្ឋខ្មែរ គឺយើងខ្ញុំតែងតែឃើញថា លោកឧត្តមសេនីយនាយក ចូលចិត្តណាស់ក្នុងការ
ពិភាក្សាជាមួយអ្នកបញ្ញវន្ត និងយុវជន យុវនិស្សិតទាំងឡាយ ដើម្បីទទួលភក្តីក្នុងការដោះ
ស្រាយបញ្ហារដ្ឋ និងសេចក្តីត្រូវការជាពិតប្រាកដរបស់ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ។ តាមរយៈសកម្មភាព
ដ៏ប្រពៃនេះ យើងខ្ញុំឃើញថា លោកឧត្តមសេនីយនាយកជាខេមរបុត្រមួយរូប ដែលស្រឡាញ់
សេរីភាព និងសេចក្តីសុខ ព្រមទាំងខំព្យាយាមកសាងសេរីភាព និងសេចក្តីសុខនេះ ឲ្យចម្រើ
ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរដោយគ្មានសំចៃកម្លាំង ។ ការនេះពុំមែនជាការពន្លើសអួតសរសើរដោយ
បញ្ជោចបញ្ជោទេ តែជាការពិតទើដែលផ្ទុះចេញពីក្រសអាបេះដូងដ៏បរិសុទ្ធរបស់ខ្មែរគ្រប់រូប ។

ចំណុចសំខាន់មួយទៀត ដែលឲ្យយើងខ្ញុំមានសង្ឃឹមទៅអនាគតរបស់យើងនោះ
គឺថា លោកឧត្តមសេនីយនាយក មានជាតិកំណើតជាខ្មែរកើតចេញពីត្រកូលទាប្រសាមញ្ញដូចយើង
ខ្ញុំទាំងឡាយដែរ ។ ដូចនេះសុខទុក្ខរបស់ទាប្រជាខ្មែរ លោកស្គាល់ច្បាស់លាស់ណាស់ ។ យើង
ខ្ញុំសូមគូសបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា លោកឧត្តមសេនីយនាយកជាមនុស្សពិសេស ពិសេសត្រង់ឆ្ងាន
ការអំណោចធំហើយ តែពុំភ្លេចអ្នកតូច ជនសាមញ្ញអ្នកក្រ និងមានទំនាស់ ហើយក៏ពុំភ្លេចក្មេង
និងយុវជន-យុវនិស្សិត ។

ក្នុងទិស័យសាសនា ទំនៀមទម្លាប់ និងប្រពៃណីជាតិវិញ លោកខុត្តមសេនីយ
នាយក ពុំដែលភ្លេចម្តងណាទេឡើយ ។ ក្នុងគ្រប់ពេលដែលលោកថ្លែងការណ៍ ទៅកាន់ប្រជារាស
ទន្លឹខ្មែរនិងយុទ្ធជនខ្មែរម្តង ៗ លោកតែងតែនឹកឃើងនិងខ្សឹបរំលឹកសតិស្មារតីថា ខ្មែរយើងជា
មនុស្សខ្មែរ ជាតិខមែរមានអារម្មណ៍ខ្ពង់ខ្ពស់ល្អវិលវ្យាញ និងមានចិត្តហានក្លាជាអ្នកចំបាំងពូកែ
អង់អាច ដែលយើងត្រូវតែបណ្តុះគុណសម្បត្តិដ៏ប្រពៃទាំងនេះ ឱ្យរស់នានមានជីវិតទៀងវិញ ។ ចំណុចដែលធ្វើឱ្យយើងខ្ញុំចាប់អារម្មណ៍ជាងនេះទៅទៀត គឺថាលោកខុត្តមសេ-
នីយនាយក ជានាយទាហានមែនពិត តែលោកក៏ជាអ្នកនយោបាយជាន់ខ្ពស់ និងជាអ្នកទន្លឹប្រសើរ ។

យោលទៅតាមជីវិយនិងការសង្កេតទាំងអំឡុងម៉ោងនេះទៅ យើងខ្ញុំឃើញយ៉ាងច្បាស់ថា លោកខុត្តមសេនីយនាយកពិតជាអ្នកស្នេហ៍ខ្លឹមនបបង្គាប់ការគ្រប់បែបយ៉ាង ។ លោកពិតជាអ្នកសាធារណទន្លឹនិយមដ៏ឆ្នើម ។ តាមបុគ្គលិកលក្ខណៈនិងសកម្មភាពនបស់លោក យើងឃើញខុត្តមភាពនិងទឹកភាពខ្មែរដ្ឋនេះចេញមកវិញបន្តិចម្តង ៗ ដែលជាហេតុធ្វើឱ្យយើងខ្ញុំជឿថាកំចាសង្គមខ្មែរថ្មី ពិតជាឮនទ្រឹងទាកពីសង្គមឥតសណ្តាប់ធ្នាប់ សង្គមផ្តាច់ការដែលយើងធ្លាប់ឮនស្គាល់ជាច្រើនពាន់ឆ្នាំមកហើយ ។ អំណើនតទៅយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម សេរីភាព សមភាព ភាតរភាព និង ទន្លឹនភាព ប្រាកដជាមានក្នុងផ្ទៃសង្គមខ្មែរទៅអនាគត ។ តម្លៃជាខ្មែរ កិត្តិយសជាខ្មែរ កិត្តិនាមជាខ្មែរ ស្ទុះអណ្តែតទៅឯើយក្នុងសួរសន្ធឹកខ្ទុនទ្ធាន កិត្តិស័ព្ទអន្ទនជាតិដោយសារបុត្រធីឆ្នើមនៃកម្ពុជា ដែលប្រទន្លឹសាស្ត្រជាតិត្រូវទឹកទុកដោយអកន្ទរមាស ពោលគឺខុត្តមសេនីយនាយក លង់-ឧល់ នេះឯង ។

នៅទីបញ្ចប់នេះ យើងខ្ញុំសូមប្រការជាលោកខុត្តមសេនីយនាយកទុកជាចំណុចផ្តុំកម្លាំងនៃប្រជាជាតិខ្មែរក្នុងនបបសាធារណទន្លឹនិយម ហើយសូមប្តេជ្ញាចិត្តជាខុទ្ធាទិកនាថ្ងៃនេះ ថាយើងខ្ញុំទាំងទ្ធាយសាមគ្គីចងព្រួបព្តតដៃគ្នាជាធ្លុងមួយ ដោយគ្មានសំចៃកម្លាំងកាយនិងកម្លាំងចិត្តដើម្បីរួមគ្នាជាមួយលោកខុត្តមសេនីយនាយក ព្រមទាំងសហការីនបស់លោកទាំងអស់ក្នុងការកសាងកំដូចជាក្នុងការការពារសាធារណទន្លឹខ្មែរទៅអនាគត ។

ជយោសាធារណទន្លឹខ្មែរ !

ជយោថ្ងៃទី ៩ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៧០ !

សុន្ទរកថា
របស់ឯកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ធានាបាកនដ៏មង្រ្គើ
ក្នុងពិធីបើកសិក្ខាសាលាជាតិ
ថ្ងៃទី ៩ តុលា ១៩៧០

ខ្ញុំព្រះករុណា សូមក្រាបថ្វាយបង្គំសម្តេចជាអម្ចាស់ទាំង ២ ព្រះអង្គ និងព្រះសង្ឃគ្រប់ព្រះអង្គ ដែលនិមន្តមកជាអធិបតីនៅពេលនេះ ។ ខ្ញុំព្រះករុណា សូមថ្លែងនូវសេចក្តីអនុព្រះគុណដោយគោរព និងកតញ្ញូធម៌យ៉ាងជ្រាលជ្រៅ ចំពោះព្រះអង្គ ដែលជាតំណាងព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលប្រជារាស្ត្រខ្មែរយើងគោរពបូជា ។ វត្តមាន និងពរជ័យដ៏ពិសិដ្ឋនៃព្រះអង្គ ញុំាងមហាពិធីថ្ងៃនេះ ឱ្យមានសភាពខ្ពង់ខ្ពស់ និង ខ្ពង់ខ្ពស់ជាទីបំផុត ។

បងប្អូនរួមជាតិជាទីស្នេហាទាំងឡាយ

ថ្ងៃនេះ ជាទិវាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់មួយ ដែលត្រូវចុះក្នុងទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រជាតិយើងៗ បងប្អូនទៅចាំឮនថា កាលពីថ្ងៃទី ១១ ខែមេសា ១៩៧០ នៅពហុកីឡាដ្ឋានជាតិ ព្យហយាត្រាមហាសាមគ្គីជាតិ ឮនបង្ហាញនូវនន្ទនិ និងការប្តេជ្ញាចិត្តដ៏មោះមុតនៃប្រជាជាតិខ្មែរយើង ទាមទារឱ្យប្រទេសកម្ពុជា ទៅជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។ តាំងពីថ្ងៃនោះមក យើងទាំងអស់គ្នា ឮនខិតខំអស់ពីកម្លាំងកាយ កម្លាំងចិត្ត ម្នាក់ៗ ឮនផ្ញើទិវាគទានយ៉ាងសកម្ម ដើម្បីទ្រទ្រង់ប្រទេសកម្ពុជាយើង ឱ្យទៅជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។ នៅថ្ងៃនេះ យើងទាំងអស់គ្នា ឮនសម្រេចនូវគោលបំណងដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់យើងនោះ ។ ព្រោះអ៊ំមួយញ្ជីមិញ្ញនេះ នៅមន្ទីរទន្លេសរា អង្គការទន្លេដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់យើង ឮនប្រកាសឃាំងឱ្យទិវាទីកឱ្យប្រទេសកម្ពុជាទៅជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរចាប់តាំងពីថ្ងៃទី ៩ តុលា ១៩៧០ នេះទៅ ។ ហើយយើងទាំងអស់គ្នាមកជួបជុំគ្នានៅទីនេះ ដើម្បីប្រារព្ធថ្ងៃពិធីដ៏បុណ្យប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរនេះ ។ ដូច្នេះទបបសាធារណរដ្ឋដែលយើងប្រកាសយកសម្រាប់គ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជានេះ ជាលទ្ធផលដ៏ជាក់ស្តែងនៃការដែលយើងឮនរួបរួមគ្នា ចាប់តាំងពីថ្ងៃព្យហយាត្រាមហាសាមគ្គីជាតិនោះមក ដើម្បីកសាងសេចក្តីថ្កុំថ្កើងក្នុងទ្រឹងជូនប្រទេសជាតិយើង ។ គឺក្នុងន័យនេះហើយ ដែលប្រជាជាតិខ្មែរយើងទាំងមូល ត្រូវតែសប្បាយទីកទាយ សរសើរចំពោះសំណាងយើងទាំងអស់គ្នា ដែលឮនមកជាអ្នកសាធារណរដ្ឋនិយមនេះ ។

ចំពោះមនោសញ្ចេតនាដ៏សន្តោស ដែលបងប្អូនរួមជាតិឮនសូម្តែងចំពោះរូបខ្ញុំនោះ គឺជាកិត្តិយសមួយដ៏ថ្លៃថ្លាណាស់ ។ ខ្ញុំសូមអនុគ្រោះបងប្អូនរួមជាតិដោយស្នេហាជាទីបំផុត ។

តែកិត្តិយសនោះ មិនត្រូវទុកមានមកតែលើរូបខ្ញុំម្នាក់ប៉ុណ្ណោះទេ ។ កិត្តិយសនេះត្រូវទុកជាន់ដល់យើងទាំងអស់គ្នាជាជាតិខ្មែរ ព្រោះយើងទាំងអស់គ្នា ទោះនៅតំបន់ជិតឆ្ងាយយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏ឮនផ្ញើពលិកម្មបំពេញកតវិជ្ជកិច្ចទៀង ៣ ខ្លួន ដើម្បីឱ្យឮនរបបសាធារណរដ្ឋនេះ ។

ក្នុងនីយនេះ យើងទាំងអស់គ្នាសូមផ្ញើគារវកិច្ចដោយគោរព ស្នេហានិងនឹកនលឹកជាទីបំផុតចំពោះជនរួមជាតិយើងទាំងអស់ ដែលមិនអាចអញ្ជើញមកនរួមជាមួយយើង ក្នុងឱកាសប្រកាសប្រទេសកម្ពុជាជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរនេះ ។ ព្រោះជនរួមជាតិយើងដែលនៅគ្រប់ទីតំបន់ទូទៅលើប្រទេសកម្ពុជានោះ សុទ្ធសឹងជាឈ្មួញជន កំពុងជាប់ដៃប្រយុទ្ធពុះពារយ៉ាងក្លាហាន ដើម្បីបណ្តេញពួកទមិឡយៀកកុងឲ្យចេញពីទឹកដីនិងកសាងប្រទេសកម្ពុជា ថ្កុំថ្កើង សម្បូរសប្បាយ ។

ជាទីបញ្ចប់ យើងទាំងអស់គ្នា សូមបង្ហិលពរជ័យដ៏ពិសិដ្ឋទាំងឡាយ ដែលព្រះសង្ឃឮនប្រទានដល់យើង ឱ្យឮនដល់ជនរួមជាតិយើងទាំងអស់ទូទៅទាំងប្រទេស សូមឱ្យជនរួមជាតិជាទីស្នេហា ឮនប្រកបដោយជ័យគ្រប់នាទី ក្នុងចំបាំងដេញខ្មាំងឈ្លានពាន ចេញពីប្រទេសយើង ដែលប្រកាសយកនរបបសាធារណរដ្ឋនិយម គឺនរបបមួយដែលប្រទេសភាគច្រើនក្នុងពិភពលោក និយមយកមកអនុវត្តសព្វថ្ងៃនេះ ។

ជយោ ! សាធារណរដ្ឋខ្មែរ

ឧទ្ទិសកិត្តិយសជូន
ដែលសម្តេចព្រះសង្ឃរាជាធិបតី
សង្ឃនាយកគណៈធម្មយុត្តិកនិកាយ

ពិតមកព្រះសង្ឃ និងជំទាបលោកអ្នក ពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ

សូមជ្រាប ។

នៅថ្ងៃទី ៩ ខែតុលា គ.ស. ១៩៧០ នេះ នរដ្ឋាភិបាលស្រាចស្រង់ជាតិប្រទេសកម្ពុជា មានលោកឧត្តមសេដ្ឋី លន់ នល់ ជានាយកនដ្ឋមន្ត្រី នឹងប្រកាសផ្លាស់ប្តូរការគ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជា ពីនរបបរាជានិយមមកជាសាធារណរដ្ឋវិញ ។ ការផ្លាស់ប្តូរនរបបគ្រប់គ្រងថ្មីនេះ ពុំមានឧបសគ្គអ្វីប៉ះពាល់ដល់ព្រះពុទ្ធសាសនាទេ នឹងតម្កល់ទុកនូវព្រះពុទ្ធសាសនា ជាសាសនាសម្រាប់នដ្ឋជាស្ថាពរតទៅជានិច្ចដែល ។

លោកនាយកវត្តមន្ត្រី ឲ្យនមានប្រសាសន៍ថា : វត្តអារាមណាដែលមានកុដិសាលា វិហារ ។ ល ។ ជាដើមឲ្យកាត់បែកខូចខាតដោយសារសង្គ្រាមនោះ លុះដល់សង្គ្រាមផុតទៅ ស្រុកទេសឲ្យនសុខសាន្តត្រាណ វត្តអារាមនឹងចាត់ការធ្វើប្រគេនឱ្យឲ្យនសម្រេចដូចដើមទៀងវិញជាពុំខាន ។

ដូច្នេះ សូមព្រះសង្ឃ និងពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ កុំគប្បីមានសេចក្តីព្រួយរន្ធត់ផ្តើលនិងព្រួយឲ្យនអ្វីទៀត គប្បីស្ងប់ស្ងៀមទៀងទៅ ។

ផ្តើនៅវត្តបទុមវតី , ថ្ងៃទី ៨ ខែតុលា គ.ស. ១៩៧០

ព្រះហស្តលេខា : សម្តេចព្រះសុធម្មាធិបតីសង្ឃនាយក

គន្ធទោ ទេព_លឿង

ព្រះសង្ឃដីកា
នៃសម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី
ព្រះនាម ខ្មាត តាត ព្រះសង្ឃនាយកគណៈមហានិកាយ
ថ្លែងនៅឱកាសពិធីស្រែកាសែ « សាធារណរដ្ឋ »
នៅថ្ងៃទី ៩ តុលា ១៩៧០

ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មា សម្តេចព្រះមហាសុមេធាធិបតី ព្រះសង្ឃនាយកគណៈមហានិកាយ សូមពិត សូមជូនពរ ចំពោះព្រះសង្ឃ និងពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ ក្នុងទីក្រុង ខេត្តនិងស្រុក ក្នុងប្រទេសកម្ពុជាទាំងមូល ឲ្យនជ្រាប ។

ក្នុងថ្ងៃទី ៩ តុលា ១៩៧០ នេះ សភាទាំងពីរ ឲ្យនព្រមព្រៀងគ្នាប្រកាសជាឱ្យឡើងវិញកាន់ព្រះនាមជាណាចក្រកម្ពុជាឱ្យទៅជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរទៀតហើយ ។

ខ្ញុំព្រះករុណា អាត្មា សូមបញ្ជាក់ប្រគេន_ជូន ចំពោះព្រះសង្ឃ និងពុទ្ធបរិស័ទជាត្រចម្ងាទាំងឡាយថា ព្រះពុទ្ធសាសនាដែលឲ្យនប្រតិស្ឋានៅក្នុងប្រទេសយើងជាង ២០០០ ឆ្នាំហើយ មានពុទ្ធបរិស័ទក្នុងប្រទេស ឆ្លាប់តែងតែ ឆ្លាប់សម្គាល់ទុកជាក់ថា ជាសាសនាប្រចាំជីវិតនរបស់ខ្លួនតាំងពីដូនតាមក ជាយូរអង្វែងហើយ ។ សូមកុំភ័ន្តប្រទ្បឹងថា ព្រះពុទ្ធសាសនា

នោះ នឹងមិនអាចស្ថិតនៅឋាន ឬនឹងទាយទាស់សាច់សួនឯទៅ ក្នុងសម័យនៃប្រទេសកម្ពុជា ដែលត្រូវទៀបចំកែប្រែជាសាធារណរដ្ឋនោះទេឬ ?

សូមព្រះសង្ឃ និងពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ កុំភ័ន្តច្រឡំដូច្នេះទេឬ សូមឱ្យមានជំនឿជឿថាំទុកក្នុងចិត្តចុះថា ព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលឆ្លាប់មានពីមុនមកយ៉ាងណា និងនៅតែមានយ៉ាងនោះដដែល ឥតមានអ្នកណាកែប្រែអ្វីទេឬ ?

ចំពោះការទៀបចំកែប្រែប្រទេសកម្ពុជា ជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរនេះ គ្រាន់តែមានការកែប្រែបៀបគ្រប់គ្រងតែប៉ុណ្ណោះទេ ឥតមានការអ្វីនឹងត្រូវទាយព្រះពុទ្ធសាសនាទេ មានតែការជួយឧបត្ថម្ភចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ឱ្យទទឹងនឹតតែច្រើនថ្កុំថ្កើងទុងទៀងឡើងទៀត ព្រោះអស់លោកជាឥស្សរជនទាំងឡាយ សុទ្ធតែជាពុទ្ធសាសនិក ជាអ្នកគោរពនាប់អានឬជាចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ដោយឥតធ្លុះប្រចែស ។

ប្រទេសកម្ពុជាយើងនេះ ជាប្រទេសមានព្រះពុទ្ធសាសនាមកប្រតិស្ឋានយូរជាង ២០ សតវត្សទៀបើយ មានវត្តអារាមខាងព្រះពុទ្ធសាសនាច្រើនរាប់ពាន់វត្ត មានព្រះសង្ឃរាប់ម៉ឺនអង្គ មានប្រជាពលរដ្ឋស្មើនឹងតែទាំងអស់ គោរពនាប់អានព្រះពុទ្ធសាសនា ។ កាលបើយ៉ាងនេះ តើនឹងមានអ្នកណា អាចនឹងទំលាយព្រះពុទ្ធសាសនាចោលឬន ?

សាធារណរដ្ឋកម្ពុជាយើងនេះ ដែលមានព្រះពុទ្ធសាសនា ក៏ដូចគ្នានឹងសាធារណរដ្ឋឯទៀត ឬ ដែលមានព្រះពុទ្ធសាសនាដូចគ្នាដែរ ដូចជាប្រទេសស្រីលង្កា និង ប្រទេសភូមា ប្រទេសទាំងពីរនេះ ជាសាធារណរដ្ឋ ហើយមានព្រះពុទ្ធសាសនាជាប់មកនាប់ពាន់ឆ្នាំមកហើយ ។

ដូច្នេះ សូមព្រះសង្ឃ និង ពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ តាំងចិត្តឱ្យទឹតតែមាំមួនល្អក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាតទៅ កុំមានសន្ទិះសង្ស័យ ឬ ភ័ន្តច្រឡំក្នុងទៀងនេះទេឬ ។

មយ៉ាងទៀត សូមព្រះសង្ឃ និងពុទ្ធបរិស័ទទាំងឡាយ មានសាមគ្គីព្រមព្រៀងគ្នា ទួបទួមគ្នាកសាងខ្លួន នៅក្នុងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ហើយខំគោរពប្រតិបត្តិឱ្យត្រឹមត្រូវតាមពុទ្ធឱ្ងាទ ដើម្បីនឹងញ៉ាំងព្រះពុទ្ធសាសនា ឱ្យឋានចំទើនថ្កុំថ្កើងទុងទៀងជាភិយ្យោភាពតទៀងទៅ ។

ពាក្យសំបថ
ប្រគាំងដំណើរការ

ពាក្យសំបថប្រគាំងនឹងអំពើពុករលួយ

ថ្វែលផ្តើមនៅមុខព្រះសក្យមុនីចេតិយ នាថ្ងៃទី ១១_១០_៧០

ក្នុងខ្ញុំកាសនឹមហោទ្យាទិកនេះ នៅមុខព្រះសក្យមុនីចេតិយ ថ្វែលជាសក្ខាទ ប្ចូជា នៃប្រជាពលរដ្ឋក្នុងសាធារណរដ្ឋខ្មែរទាំងមូល យើងទាំងអស់គ្នា ជាមន្ត្រីរដ្ឋការ ទាំងទាហាន ទាំងស៊ីវិលត្រូវជា ៨ម្នាក់ទាំងបញ្ញវ័ន្តទាំងនិស្សិតទាំងសិស្សានុសិស្សជាយុវជនសាធារណរដ្ឋខ្មែរ សូមសច្ចាថា ៖

ទី១_ នឹងដៀសវាង នូវអំពើអកុសលមុខ ទាំងប៉ុន្មាន ថ្វែលនាំខ្ញុំឲ្យពិនហោច៨ស់ខ្លួនផង ៨ស់ សាធារណរដ្ឋខ្មែរផង ។

ទី២_ យើងខ្ញុំសូមថ្លែងថា នឹង មិនប្រព្រឹត្តជាជាប់ខាត ចាប់តាំងពីថ្ងៃប្រកាសសាធារណរដ្ឋនេះ នូវ ល្បែងស៊ីសងទាំងអស់ ថ្វែលជាប្រភព នៃអំពើអយុត្តិធម៌ ។

យើងខ្ញុំ អ្នករដ្ឋការទាំងទាហាន ទាំងស៊ីវិល ត្រូវជា ៨ម្នាក់ សូមសន្យាថា និងប្រគាំងជាជាប់ខាត ត្រូវអំពើពុករលួយត្រូវបែបត្រូវយ៉ាង ដើម្បីសាធារណរដ្ឋខ្មែរ មានទង្វើឲ្យស្អាតស្អំ ប្រសិទ្ធិភាព និង ថាមពល សម្រាប់កសាងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ឲ្យសម្បូណ៌សប្បាយ ។

ទី៣_ យើងខ្ញុំប្តូរថ្លាថា នឹងកសាងសាធារណរដ្ឋមួយឲ្យសម្បូណ៌សប្បាយមាន សេរីភាព សមភាព ភាតរភាព ប្រជាធិបតេយ្យ យុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម ប្រកបដោយ សុភមង្គលត្រូវយ៉ាង ។

ទី៤_ យើងខ្ញុំប្តូរថ្លាថា នឹងផ្តើពលិកម្ម ត្រូវបែបត្រូវយ៉ាង ដើម្បីការពារសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ប្តូរថ្លាប្រគាំង ត្រូវអំពើទាំងទ្យាយថ្វែលផ្ទុយនឹងនីតិយសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។

សូមព្រះបរមត្រូវជាម្ចាស់ទ្រង់ជ្ញាកសិនខែសច្ចា ប្រណិធានបស់យើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ។

សារលិខិតរបស់លោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់
ផ្ញើជូនកងទ័ពមេត្តា ទៅកាន់ប្រជាជាតិខ្មែរ
ថ្ងៃទី ១១ តុលា ១៩៧០

ខ្ញុំព្រះករុណា សូមក្រាបថ្វាយបង្គំ សម្តេចព្រះសង្ឃនាយក និងព្រះសង្ឃគ្រប់អង្គទាំងពីរគណៈ

សូមជំរាបដល់បងប្អូនជាទីស្នេហា !

ទបបសាធារណរដ្ឋ ខ្មែលយើងទាំងអស់គ្នាចង់ឃើញមកគ្រប់គ្រងប្រទេសកម្ពុជា ជាទីស្នេហាទបស់យើង ដំណួសទបបទាជានិយមសត្តិភូមិនោះ ត្រូវយើងយកឈ្នះមកវិញ ក្នុងកណ្តាប់ដៃយើងហើយ ។ សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ខ្មែលយើងឃើនប្រកាសយក កាលពីថ្ងៃសុក្រទី ៩ ខែ តុលា ១៩៧០ យើងនឹងតាក់តែងប្រកាសយកមកអនុវត្ត ដើម្បីឱ្យជាតិខ្មែរគ្រប់រូបមាន សេរីភាព សមភាព ភាតរភាព វឌ្ឍនភាព និង សុភមង្គល ។ នេះជាជោគជ័យដ៏អស្ចារ្យនៃប្រជាជាតិយើង គឺជាលទ្ធផលដ៏ត្រឹមត្រូវនៃការខិតខំប្រឹងប្រែង ពុះពារខ្មបសត្តុ ទាំងខាងក្នុង ទាំងខាងក្រៅប្រទេស ខ្មែលយើងឃើនបំពេញជាមួយគ្នាអស់រយៈ ៧ ខែមកហើយ ។ ស្តួចខ្មែលយើងឃើនសាងទេព្ធីងនៅមុខទ្វារន្លែបួនមុខ កាលថ្ងៃបុណ្យប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរនោះឃើនចាំទឹកទូនជោគជ័យទបស់យើងទាំងអស់គ្នាគឺ : សេរីភាព សមភាព ភាតរភាព វឌ្ឍនភាព សុភ-មង្គលនេះឯង ។

ដូចេ្នះតទៅ យើងនឹងយកជោគជ័យនេះ ជាមូលដ្ឋានសំរាប់ទៀបចំជាមួយគ្នាទូទាំងប្រទេសជាកិច្ចសន្យាតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ សម្រាប់ផ្តើឱ្យជីវភាពយើងឃើនថ្កុំថ្កើងទុងទេព្ធីង និង ជីវភាពយើងឃើនសម្បូណ៌សប្បាយ ។

o

o o

ចំពោះ សេរីភាព គឺអំណាចទបស់យើង

ពាក្យថា សេរីភាព នេះ យើងឃើនយល់ឃើនដឹងគ្រប់ ៣ គ្នាមកហើយ ។ គឺជាគោលមួយដ៏សំខាន់បំផុត ដើម្បីលើកស្ទួយតម្លៃមនុស្សយើងម្នាក់ ៗ ។ តែតាំងពីកាលណាមក គេតែងយក សេរីភាព ក្លែងក្លាយមកបោកបញ្ឆោតយើង ដើម្បីគេស្រួលជិះជាន់សង្កត់សង្កិនយើង ។ ដោយពិត ខ្មែរយើងមិនចាន់ខែលឃើនទទួលទរសជាតិ និងពន្ធពិត ៗ នៃសេរីភាពនេះទេព្ធីយ ។

យើងគ្មានចាំងសេរីភាពតាមចិត្តដែលយើងចង់ធ្វើត្រឹមត្រូវ នឹងដេញពួកទម្លាប់ឲ្យចេញក្រៅ_ ជួនខាងដើង ដែលឈ្លានពានកេរទឹកដីយើង សម្លាប់ប្រជាពលរដ្ឋយើង អ្នកស្រុកយើង ចាំងទាហាន ចាំងស៊ីវិល នៅព្រំដែន ជាពិសេសនៅព្រំដែនខេត្តកំពត_ តាកែវ_ កណ្តាល_ ព្រៃវែង_ ស្វាយរៀង_ កំពង់ចាម_ ក្រចេះ_ មណ្ឌលគិរី_ ឫតនគិរី តាំងពីមុនឆ្នាំ ១៩៦៧ មេ៉ះ ។ ចាប់តែពីថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ខ្មែរយើងចាំងអស់គ្នា ឮនរកឃើញនូវពន្លឺសេរីភាពនេះ ដោយយើងមិនអាចនិយាយ ផ្តើអ្វី ៗ ដែលនៅក្នុងក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ជាតិយើងឮន យើងមានសេរីភាពនឹងបញ្ចេញក្តីបំណងយើង ដើម្បីបណ្តេញខ្មាំងឈ្លានពាន ។ យើងនឹងប្រើសេរីភាពនេះ ទៀបចំអង្គការផ្សេង ៗ ដើម្បីយើងចាញយកសេរីភាពមកកសាងជាតិយើង ។ មុនដំបូងបំផុត គឺដោយសេរីភាពនេះបើយ ដែលយើងឮនទំលើងឫសអំណាចផ្តាច់ការនៃនាជានិយមចេញឮន ដើម្បីប្រកាសប្រទេសយើងជាសាធារណរដ្ឋខ្មែរនេះ ។ យើងនឹងប្រើសេរីភាពដ៏ពិតនេះ ដើម្បីកសាងប្រទេសយើងតទៅ ទៀតទៅ តាមក្បួនច្បាប់សំទាប់សង្គមយើង មានការលុបបំបាត់អ្វី ៗ ដែលប្រឆាំងនឹងប្រយោជន៍ជាតិយើង បើយ៉ាដំបូងបំផុត យើងមានលទ្ធភាពនឹងផ្លាស់ប្តូរអ្នកដឹកនាំរដ្ឋ កុំឲ្យមាននរណាម្នាក់ដែលឮនធ្វើធំ បើយនៅរហូតឮនត្រើងជាឯពីរនីតិកាលនោះជា ដើម។ ជាមួយនឹងការកំទិតខាងលើ យើងទៀបចំទៀតដើម្បីប្រឆាំងនឹងអំពើពុករលួយ ប្រការដំបូកឫពួក ស៊ីសំរូកសូកប៉ាន់ជា ដើម ។ ប៉ុន្តែទុកជាខ្មែរយើងម្នាក់ ៗ មានសេរីភាពដល់កម្រិតខ្ពស់យ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏យើងត្រូវទៃតយល់ថា ទោះជាប្រជាជាតិណាមួយ មានសេរីភាពធំយ៉ាងណាក៏ដោយ. ក៏យើងត្រូវទៃប្រើសេរីភាពនោះនៅតាមព្រំដែនច្បាប់ប្រជាធិបតេយ្យ ដែលយើងនឹងចាត់ទៃបៀបទៀបចំសម្រួលឲ្យស្រួលបួលជាមួយគ្នា ។

o

o o

ចំពោះ សមភាព គឺការគ្មានខ្ពស់ទាប

ទបបសាធារណរដ្ឋនិយម_ ផ្តល់ដល់ខ្មែរគ្រប់រូប នូវសិទ្ធិស្មើ ៗ គ្នា ចាំងអស់ទៅតាមសមត្ថភាព និងកិច្ចការទបស់ខ្មែរម្នាក់ ៗ ។ តែសមភាពនឹងជាក់ស្តែង ចំពោះខ្មែរអ្នកសាធារណរដ្ឋនិយម គឺការគ្មានស្តេចនេះឯង គឺយើងបំបាត់ចោលនូវឫទ្ធិសិទ្ធិពីកំណើត បើយខ្មែរយើងគ្រប់រូប_ សុទ្ធសឹងជាទាស្តែរដូច ៗ គ្នា ។ យើងនឹងយកច្បាប់ប្រជាធិបតេយ្យ មកអនុវត្ត ដើម្បីខ្មែរម្នាក់ ៗ មានជាអង្គការគាំទ្រណែនាំឲ្យចូលរួមក្នុងការស្តាបជាជាតិ ក្នុងការកសាងជីវភាពប្រជាជាតិ ដើម្បីឲ្យមានការទស់ប្រសើរសមទមប្រគប់ ៗ គ្នា ។ ក្នុងន័យនេះ យើងនឹងតាក់តែងឲ្យទៅជាក្បាច់សំទាប់សង្គមខ្មែរយើង ដែលម្នាក់ ៗ មានកទណ័យកិច្ច ត្រូវទៃតែគោរព ដើម្បីឲ្យកម្រិតជីវភាពប្រជាជាតិយើង ឆាប់ឮនទេ្ធងខ្ពស់សមទមឲ្យ ខ្មែរខ្មែរយើងឮន

សប្បាយជាង មានស្តេចរាជ្យអង្វែងជាង ។

o

o o

ចំពោះភាតរភាព គឺការប្រកួតប្រជែងគ្នាជាបងប្អូន

សេរីភាព និង សមភាព ពិតប្រាកដ នឹងនាំមកនូវភាតរភាពដល់ប្រជាជាតិយើង គឺថាខ្មែរយើងទាល់តែរួបរាប់រកគ្នា និងពួតដៃស្មើស្មាច់ទល់ជាមួយគ្នា ដើម្បីប្រយោជន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នៃប្រទេសជាតិយើង ខ្មែរឯណាត្រឹមត្រូវទាំស្រុបលក្ខខណ្ឌប្រជាធិបតេយ្យ នាំយើងម្នាក់ៗ ខ្មែរទាល់តែបានផ្តោយព្រេញចិត្តទៀង ៗ ខ្លួន ។ ម្ល៉ោះហើយយើងចៀសឲ្យបានឱ្យការបែកបាក់ការប៉ះទង្គិចគ្នាគ្នាឯង ខ្មែរម្នាក់ៗ ត្រូវចៀសឲ្យការគិតតែប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន ហើយចេះគិត ចេះមានការសន្តោសដល់គ្នីគ្នា ថែមទាំងជួយគ្នាទៅវិញទៅមកស្របទៅនឹងធម៌ព្រះពុទ្ធផង ស្របទៅនឹងទំនៀមទម្លាប់ដើមរបស់ខ្មែរយើងផង ។

o

o o

ចំពោះ ទំនួលភាព គឺជាសេចក្តីចំទើន

សេរីភាព សមភាព និង ភាតរភាព ជាប្រភពនៃទំនួលភាព ព្រោះថាបើខ្មែរយើងមានសិទ្ធិត្រប់គ្រាន់ ទៅតាមរបបប្រជាធិបតេយ្យ មានលទ្ធភាពនឹងតម្លើងកំរិតជីវភាពឲ្យសមទម្យប្រហាក់ប្រហែលគ្នា ហើយចេះស្រឡាញ់រាប់រក ជួយនិងការពារទៅវិញទៅមកនោះ សង្គមខ្មែរយើងនឹងឲ្យមានភាពចំទើនទៅការគ្រប់គ្រាន់ការសម្បូណ៌សប្បាយជាមិនខាន ។ យើងនឹងប្រឹងទៀបចំប្រទេសយើង ឱ្យមានអង្គការត្រប់គ្រាន់ តាំងពីផ្ទះមួយក្រុម ៗ ភូមិឃុំ ចុងការរ៉ាមាក់ញឹកនឹមួយ ៗ ទូលតដល់ស្រុកខេត្តនិងក្រុងទៀតផង ។ គឺអង្គការទាំងនេះហើយដែលនឹងផ្តល់នូវលទ្ធភាពត្រប់បែបយ៉ាងដល់ត្រប់ ៗ គ្នា ជួយឱ្យខ្មែរត្រប់ ៗ រូបមានមុខរបរដើម្បីទៅការរ៉ាសេចក្តីចំទើន ។

ហើយយើងត្រូវដឹងថា " តម្លៃរបស់មនុស្សម្នាក់ ៗ ស្ថិតនៅត្រង់ស្គាល់សារៈសំខាន់នៃការណែកិច្ចរបស់ខ្លួន ដែលតម្រូវឱ្យចំពេញកិច្ចការជាមួយនឹងគេឯងឱ្យបានច្បាស់លាស់ត្រឹមត្រូវ ដើម្បីទៅដល់ដំណាក់ជីវភាពសមទម្យស្របតាមគោលបំណងរបស់យើង "។

ដើម្បីទស្សឱ្យបានសមទម្យជាការចាំបាច់ យើងម្នាក់ ៗ ត្រូវទំការរបទិភោគផង បង្កើតនិងបង្កើនផលផង ។ ក្នុងកិច្ចបង្កើនផលនេះ យើងនឹងយកកប្បាច់និងកប្បនវិទ្យាសាស្ត្រសម័យនិយមមកអនុវត្ត គឺនិយមខិតខំយកគ្រឿងចក្រនិងបច្ចេកទេសសម័យមកប្រើព្រមទាំងយកគំនិតសហប្រ-

តិបត្តិការថ្មី ទាំងទន្លេនិងប្រជាពលរដ្ឋមកនិយម ឱ្យទៅតាមប្រយោជន៍ប្រជាពលរដ្ឋនិងរដ្ឋ ។ រដ្ឋនិងផ្នែងផ្តើមណែនាំជួយកម្លាំងពលរដ្ឋណា ដែលចេះរួបរួមគ្នា ដើម្បីទៅការពារសេចក្តីចំរើន ។ ចំណែកខ្លាំងអង្គការទាំងជនជាតិដែលមានធនធ្ងន់ល្ហែ អង្គការទាំងជនទាំងនោះត្រូវតែចូលប្រកួតកម្លាំងគ្នាជាមួយប្រជាពលរដ្ឋ ដើម្បីដំកើងនូវភាពនិងជីវភាពយើងទាំងអស់គ្នា ។

យើងមិនភ្លេចទេថា សម័យនេះជាសម័យប្រយុទ្ធ សំរាប់ទៀបចំទុកទៅគ្រប់វិស័យ ស្មែងរកមធ្យោបាយចប្រាស់លាស់ និងអញ្ជើញប្រជាពលរដ្ឋឱ្យចូលរួមព្រម ៗ គ្នា ក្នុងការស្តារបនាជាតិ ដើម្បីឱ្យមានទម្លាប់ភាព ទាំងប្រជាជាតិយើងទាំងអស់ ទៅតាមលំនាំប្រទេសនានា មានប្រទេសដង្កប់ និង អ៊ីស្រាអែលជាគោល ។

o

o o

ចំពោះ សុភមង្គល តើការសម្ព័ន្ធលីសបប្បាយ

ការចំរើន នាំមកនូវការសម្ព័ន្ធលីសបប្បាយដល់ខ្មែរយើងគ្រប់ ៗ រូប ។ ការស្រឡាញ់គ្នា ការស្មើមុខគ្នា និងសេរីភាព នាំឱ្យយើងយោគយល់គ្នា ប្រកបការងារព្រមគ្នា ហើយស្រឡាញ់គ្នា ជាហេតុនាំឱ្យយើងជៀសចាកនូវការប្រទូសរ៉ាយគ្រប់បែបយ៉ាង ហើយទម្លាប់ភាព កំរើតមានទៅក្នុងសង្គមខ្មែរ នេះហើយគឺសុភមង្គល ដែលយើងខំផ្តើឱ្យកើតមានដល់ប្រជាជាតិខ្មែរយើងទាំងអស់ តាមទបៀបប្រជាធិបតេយ្យ ។

ដើម្បីសម្រេចបាននូវគោលគំនិតទាំង ៥ ជាមូលដ្ឋាន ដែលសាធារណរដ្ឋខ្មែរជាការចាំបាច់ អ្នកដឹកនាំត្រូវយល់ឱ្យច្បាស់នូវគោលទាំងនេះ ហើយបង្រៀនឱ្យក្មួយៗដឹងនូវការគ្រោងបង្គាប់ឱ្យបានយល់ច្បាស់ ហើយអនុវត្តឱ្យបានត្រឹមត្រូវទំពោះខ្លួនឯងម្នាក់ ៗ ផង ចំពោះកិច្ចការខ្លួនផង ចំពោះប្រជាពលរដ្ឋផង ។ ក្នុងកិច្ចការគ្រប់ចំពូកត្រូវតែយកចិត្តទុកដាក់ប្រជាធិបតេយ្យ ដែលយើងទាំងអស់គ្នាសន្មតជាមួយគ្នា យកមកអនុវត្ត ។ ដូច្នេះក្នុងន័យនេះ ការទាក់ទងឱ្យបានប្រសើរជាមួយសាធារណជន ត្រូវទុកជាករណីយកិច្ចដ៏ពិសិដ្ឋ ខានពុំបានមួយរបស់អ្នកបំរើនដ្ឋគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ។

ជាទីបញ្ចប់ ក្នុងផ្នែកនយោបាយ យើងនឹងផ្តួកម្លាំងប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានឥតទើសមុខ ដើម្បីទៀបចំប្រជាជាតិយើង សម្រាប់ការពារប្រទេសយើងឱ្យសក្តិសិទ្ធិប្រទាំងនឹងគ្រប់ការឈ្លានពានរបស់បច្ចាមិត្រ ក្នុងពេលនេះក៏ដូចពេលក្រោយ ។

ទបបត្រគប់គ្រងប្រទេសយើង ជារបបសាធារណរដ្ឋនិយម ទាក់ទាញប្រជាពលរដ្ឋ

ទាំងអស់ខ្ញុំប្រុលរួមដោយស្មោះចិត្ត ក្នុងកិច្ចការការពារនិងការពារជាតិ ទបបយើងមិនមែនជាទបប រួមសម្បាថ្នាក់ការ ប៉ុន្តែទេសីភាពនោះទេដែរ ។

ធម្មោចារយក្រៅប្រទេសទបបយើង គឺធម្មោចារយ សន្តិភាព ស្វែងរកសុខ ស្វែងរកមិត្រ គឺថា យើងជាមិត្រនិងគ្រប់ប្រទេសទាំងអស់ ទោះជាប្រទេសនោះ មានឈ្មោះ សម្បុរ - មនោគមវិជ្ជា និងជំនឿទ្រឹស្តីសាសនាខុសគ្នាយ៉ាងណាក៏ដោយ យើងក៏ស្មើលែងតែប្រទេសណាឈ្លានឈ្លានពានយើង ។ ហើយយើងនៅតែប្រកាន់ធម្មោចារយ : ឯករាជភាព អព្យាក្រឹត្យភាពដែល ។

o

o o

ខ្ញុំព្រះករុណា សូមលើកកាយថ្វាយបង្គំសម្តេចព្រះសង្ឃនាយកទាំងពីរព្រះអង្គ និងព្រះសង្ឃទាំងពីរគណៈ សូមសម្តេច និងព្រះអង្គ ទ្រទង់ប្រកបដោយជោគជ័យសិរីមង្គលគ្រប់ប្រការ ។

សូមឱ្យបងប្អូនទាំងអស់ នៅតំបន់ដីតូច្ចាយ ប្រកបតែនឹងសេចក្តីសុខ សេចក្តីចំរើន។ ឆ្នាំខ្ញុំសូមបួងសួងដល់វត្ថុសក្តិសិទ្ធិទាំងឡាយ ជួយបងប្អូន ដែលសុទ្ធសឹងជាយុទ្ធជន ឱ្យប្រាជ្ញឈ្លេបពួកទមិឡឡាណពាន ឱ្យព្រំដែនជោគជ័យក្នុងការពារសាងជីវភាពទ្បើង ពុខ្លួន ដើម្បី សាធារណរដ្ឋយើង ។

ឆន្ទៈប្រជារាស្ត្រ-

នៅថ្ងៃ ៤ មេសា ១៩៧០ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី លន់ ណល់ ប្រារព្ធអំពាវនាវ ប្រជារាស្ត្រ ដើម្បីសុំយោបល់ពីរបបសាធារណរដ្ឋ ។ ថ្ងៃទី ៥ មេសា មហាសន្និបាតមេធាវី អ្នកច្បាប់ ប្រារព្ធសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទ លុបចោលរបបរាជានិយម ។ ទីឯពួកព្យាយាត្រាមហាសាមគ្គី ពីថ្ងៃ ១១ មេសា ១៩៧០ ក៏ប្រារព្ធសម្តែងនូវសេចក្តីចង់ប្រារព្ធរបបសាធារណរដ្ឋ ដោយសម្រែកជ័យ-ឃោសក្តី ដោយសម្លេងតំណាងជាតាក្តី មានតំណាងខេត្តជាដើម ថែលសុំឱ្យរដ្ឋាភិបាលប្រកាសកម្ពុជាជាសាធារណរដ្ឋ ។ ចំណែកប្រជាពលរដ្ឋនៅបែកខាងលិចទន្លេមេគុងក៏ប្រារព្ធផ្ញើញត្តិមកជូនរដ្ឋាភិបាល ក្នុងចំណងសុំឱ្យរដ្ឋាភិបាលប្រកាសកម្ពុជា ជាសាធារណរដ្ឋដែរ ។

ច្បាប់ស្តីពីការប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។

ក្រោមអធិបតីភាពលោកប្រធាន អ៊ិន តាំ រដ្ឋសភា ប្រជុំពីថ្ងៃ ៣-១០-៧០ បានព្រះរាជាតអនុម័តជាឯកច្ឆន្ទ នូវច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញស្តីអំពីការប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។ ក្នុងសេចក្តីនៃច្បាប់នេះមានចែងថា " ប្រទេសខ្មែរជាសាធារណរដ្ឋតែមួយ ដែលមិនបែងចែកពុំបាន " ។

នៅសម័យប្រជុំនេះដែរបើយ៉ាមុនការអនុម័តច្បាប់នេះ រដ្ឋសភាបានអនុម័តជាឯកច្ឆន្ទ នូវនិយមន័យជាតិ ទង់ជាតិ និងរដ្ឋសង្ឃាថ្មី ទៀបំពេញដោយគណៈកម្មការទស្រាវជ្រាវជាតិ និងគណៈកម្មការតុលាការ និងរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃរដ្ឋសភាជាដំណួសនិយមន័យជាតិ ទង់ជាតិ ទាំងសង្ឃានៃរបបបាស ។

ខាងក្រោមនេះជាអត្ថបទទាំងស្រុងនៃច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញស្តីពីការប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។

លេខ ៤៤២-៧០-បរ.

ន គ រ ភ ជ ា

ក្រម

ប្រមុខរដ្ឋ

ឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញនៃប្រទេសខ្មែរ ជាអាទិ ត្រង់មាត្រា ៥៤ ។

ឃើញសេចក្តីសម្រេចដ៏ត្រឹមត្រូវតាមច្បាប់នៅថ្ងៃទី ១៨ ខែមីនា គ.ស. ១៩៧០ នៃសភាទាំងពីរ ស្តីពីការទម្លាក់នូវសិទ្ធិពុំ ពីមុខតំណែងជាប្រមុខរដ្ឋ ។

ឃើញព្យហយាត្រាកាលពីថ្ងៃទី ១១ ខែមេសា គ.ស.១៩៧០ ។

ឃើញឆន្ទៈតទាំងឡាយនៃប្រជាជាតិប៉ុន្មែរប្រកាសប្រទេសខ្មែរជាសាធារណរដ្ឋ ។

ឃើញសេចក្តីសម្រេចជាឯកច្ឆន្ទនៃសភាទាំងពីរនៅពេលប្រជុំរួមនាថ្ងៃទី៥ ខែតុលា គ.ស. ១៩៧០ ថាត្រូវតែប្រកាសទុកប្រទេសខ្មែរជាសាធារណរដ្ឋ ចាប់តាំងពីថ្ងៃទី ៩ ខែតុលា គ.ស. ១៩៧០ តទៅ ព្រមទាំងបង្គាប់ឱ្យគណៈកម្មការតុលាការ និង រដ្ឋធម្មនុញ្ញ ពិនិត្យនីតិវិធីច្បាប់ ដើម្បីប្រកាសនូវសាធារណរដ្ឋនេះ ។

ប្រកាសឱ្យប្រើ :

ច្បាប់ដែលរដ្ឋសភាបានអនុម័តពីថ្ងៃទី ១៧ ខែតុលា គ.ស. ១៩៧០ បើយដែល

មានសេចក្តីដូចតទៅនេះ :-

"ច្បាប់នៃធម្មនុញ្ញ ស្តីពីការប្រកាសប្រទេសខ្មែរជាសាធារណរដ្ឋ" ។

មាត្រាមួយ- ប្រទេសខ្មែរជាសាធារណរដ្ឋតែមួយដែលបែងចែកពុំបាន ។

សាធារណរដ្ឋនេះមានឈ្មោះជាផ្លូវការថា "សាធារណរដ្ឋខ្មែរ" ។

ការប្រកាសជាសាធារណរដ្ឋនឹងត្រូវធ្វើនៅថ្ងៃទី ៩ តុលា គ.ស.១៩៧០ វេលាម៉ោង ៧ ព្រឹក ដោយសភាទាំងពីរ ក្នុងនាមប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូលតាមសម្តែងនៃប្រធានទង្គសភា ។

មាត្រាពីរ- ក្នុងរយៈពេលដ៏ចាំបាច់ទៀបចំសាធារណរដ្ឋ និង អនុម័តនូវនីតិធម្មនុញ្ញថ្មី ឱ្យស្របទៅតាមរបបរដ្ឋាភិបាលជាសាធារណរដ្ឋនោះ នីតិធម្មនុញ្ញដែលនៅជាធរមានសព្វថ្ងៃនឹងទុកអនុវត្តតទៅជាបណ្តោះអាសន្ន លើកលែងតែបទបញ្ញត្តិទាំងឡាយណាដែលផ្ទុយនឹងគោលគំនិតនៃរបបរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋ ។

មាត្រាបី- ច្បាប់ និង បទបញ្ជាទាំងឡាយ ជាពិសេសបទបញ្ញត្តិនៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឬទម្លាប់ច្បាប់ដែលធ្លាប់ប្រើប្រាស់ជាមកពីកំណើត ដែលជាបទបញ្ញត្តិផ្ទុយនឹងគោលការណ៍នៃរដ្ឋាភិបាលសាធារណរដ្ឋនោះ នឹងត្រូវទុកជាមោឃៈ ។

មាត្រាបួន- លោក ចេង ហេង ប្រមុខរដ្ឋនាបច្ចុប្បន្ន ត្រូវបន្តមុខតំណែងជាប្រមុខរដ្ឋតទៅទៀត រហូតដល់មានការជ្រើសរើសប្រធានាធិបតីមួយរូប ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៨ តុលា គ.ស. ១៩៧០

ហត្ថលេខា : ចេង ហេង

ចំណាំ :

អំពីទៀងថ្ងៃប្រកាសសាធារណរដ្ឋនេះ មានមតិខ្លះសុំផ្លាស់ព្រោះខ្លាចមានការលំបាកដល់បេសកកម្ម ដើម្បីការគាំទ្រពីមហាសន្និបាតលើកទី ២៥ នៃ អ.ស.ប. ខាងមុខ ។ លោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី លន់ នល់ ពុំឃើញស្រប ដោយសំអាងថា ប្រជារាស្ត្រ មន្ត្រីអ្នករដ្ឋការ ឬទ្ធជន ឬទ្ធជន ទន្ទឹងមកយូរហើយ ហើយថា តាមទំនាយ ការប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរនៅថ្ងៃ ៩ តុលា ១៩៧០ វេលាម៉ោង ៧ នេះ នឹងប្រកបដោយជោគជ័យមហាប្រសើរ ហើយនិងថា ... ឮនទទួលឃើញព្រមពីលោក អ៊ូ-ថាន់ អគ្គលេខាធិការនៃ អ.ស.ប. ។ ដូច្នេះហើយឮនជាក្នុងថ្ងៃប្រកាសសាធារណរដ្ឋនោះ លោកប្រមុខរដ្ឋឮនចេញដំណើរភ្លាមទៅការដ៏ក្រុងញីវយ៉ក ដើម្បីទៀបចំកិច្ចការនានា មុនមហាសន្និបាត អ.ស.ប. នេះ ។ ឃើញថាឮនជោគជ័យមែន ដោយនៅក្នុងមហាសន្និបាតនេះ មានប្រទេស ៧១ ឮនគាំទ្រខ្មែរពេញទី ឯប្រទេសប្រឆាំងពីរ និងអនុប្បទាំង ៤៥ ថ្ងៃបើ អាល្បាងី ប្រើមធ្យោបាយគ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បីទាក់ទាញប្រទេសដទៃទៀតឱ្យបែរទៅរកសម្តេចសីហនុ ដូច្នាយថ្ងៃ ១៣-១១-៧០ ។

សកម្មភាពសម្តេចសីហនុក្រៅប្រទេស

ថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ សភាទាំងពីរបានប្រកាសទម្លាប់សម្តេចសីហនុ ចេញពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋចាប់តាំងពីម៉ោង ១និង៣០នាទីរសៀលទៅ ។

បន្ទាប់ពីនេះមក វិទ្យុ និង វិទ្យុទូរទស្សន៍ទាំងបានផ្សាយដំណឹងនេះច្រើនដង ព្រោតពេញផ្ទៃនាបរន្តរជាតិ ។ ពេលនោះសម្តេចសីហនុបានចេញដំណើរពីប៉ារីសទៅដល់ក្រុងម៉ូស្គូហើយ ។ សម្តេចសីហនុលោកទ្រង់ជ្រាបនូវដំណឹងថា សភាទាំងពីរបានទម្លាក់លោកពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋ នៅពេលដែលលោកចេញដំណើរពីក្រុងម៉ូស្គូ ។

នៅថ្ងៃ ១៩ មីនា ១៩៧០ សម្តេចសីហនុព្រមទាំងបរិវារបានទៅដល់ក្រុងប៉េកាំង។ ក្រោនៈតែចុះពីកប៉ាល់ហោះ សម្តេចសីហនុសើចលែងសម មុខទេដឿងស្លាំង ណាមួយខ្លាសគេផង ណាមួយឃើញបរិយាកាសដែលចិនទទួលដូចជាមិនសមនឹងតាមការដែលលោកបានស្មានពីនាយ ។

តីលោក ជូ អេន ឡាយ ដែលបានទៅទទួលសម្តេចសីហនុ ព្រមទាំងបានទូលសម្តេចថា ពួកបក្សកុម្មុយនិស្តគេទន្ទឹងចាំរូបសម្តេចនេះឯង ។

ក្រោយពេល ២៤ ម៉ោង ដែលសម្តេចសីហនុបានសញ្ជឹងគិត និងក្រោយពេលដែលបានសន្ទនាជាមួយ ជូ អេន ឡាយ និង ចាំ ឈុំង ដុង ដែយ ផ្ញើដំណើរពីហាណូយ ទៅជួបសម្តេចសីហនុនៅប៉េកាំងនោះមក សម្តេចសីហនុបានផ្ញើសេចក្តីថ្លែងការមួយច្រៀបពួកអ្នកសារពត៌មាន ថា ការដែលសភាទាំងពីរនៃប្រទេសកម្ពុជាទម្លាក់លោកពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋនេះ ជាការផ្ទុយនឹងច្បាប់រដ្ឋធម្មនុញ្ញត្រង់មាត្រា ១២២ ពីព្រោះសម្តេចលោកយល់ថាក្នុងមាត្រានេះ លោកទ្រង់នៅជា "ប្រមុខរដ្ឋខ្មែរអស់មួយជីវិត" ។

នៅក្នុងសេចក្តីថ្លែងការដដែលនេះ សម្តេចលោកមានបន្ទូលថា លោកនឹងស៊ុំខ្លឿផ្ញើប្រជាមតិ ដែលមានការត្រួតពិនិត្យ ពីពួក (C. I. C) ។ ត្រង់នេះសម្តេចលោកភ្លេចគិតថា លោកខ្លួនឯងជាអ្នកដេញពួក (C.I.C) ចេញពីស្រុកខ្មែរនៅខែធ្នូ ១៩៦៩ ។

នៅថ្ងៃ ២១ មីនា ១៩៧០ សម្តេចសីហនុ ដោយដឹងថា លោកមិនអាចយកជ័យជំនះបាន ទើបលោកប្រកាសច្រៀបអ្នកសារពត៌មានថា : " Il n'est absolument pas dans mes intentions de chercher à retrouver le pouvoir que j'ai eu fait perdre ni à--conserver le titre, devenu dérisoire, de - Chef de l'Etat du Cambodge"..." Oui, désormais j'appartiens au passé et je le sais" ។ ដល់ ១៥ ថ្ងៃក្រោយមក គឺនៅថ្ងៃ ៥ មេសា ១៩៧០ ក្រោយ

ពីការឈប់ប្រមាថផ្ទៃការមួបញ្ចូនែនពួកដឹកនាំប្រទេសចិនកុម្មុយនិស្តមក សម្តេចសីហនុបានផ្ញើសេចក្តីថ្លែងការជាថ្មីមួយទៀតដល់ពួកអ្នកសារពត៌មានចិនទៅបេក៏ាង ។ នៅពេលមើលសេចក្តីថ្លែងការនេះ សម្តេចលោកមានបន្ទូលថាជាសេចក្តីថ្លែងការបកប្រែជាភាសាថ្មាំង ហាក់ដូចជាផ្ទុយនឹងសេចក្តីថ្លែងការដទៃ ។ បន្ថែមសម្តេចដដែលនិងបន្ថែមទិន្នន័យលោក ដែលផ្ញើសេចក្តីថ្លែងការជាភាសាថ្មាំងមកចម្លែកតែសេចក្តីថ្លែងការ នេះមួយដែលផ្សាយថាបកប្រែជាភាសាថ្មាំង ។

អ្នកណាដែលស្តាប់សម្តេចសីហនុច្បាស់ណាស់ មានការនឹងឮសំខាន់ចំពោះសេចក្តីថ្លែងការនេះដែលមាន " ពាក្យ " មាន " ឃ្លា " ខ្លះ ទាំងផ្ទុយពីចិត្តគំនិតសម្តេចទាំងស្រុង ដូចជាថា : " d'être le compagnon de route de notre peuple" ត្រង់នេះ គេមិនទាន់ដែលដឹងគេមិនទាន់ដឿឮថាសម្តេចលោកសុខចិត្ត " ដើរជាមួយនារ្ត " គឺលោកសុខចិត្តតែពីដឹកនាំនារ្តទៅវិញ ទើបគេអាចដឿឮបាន ។

មានឃ្លាខ្លះទៀតនាំផ្ទុយពីចិត្តគំនិតសម្តែងសីហនុទាំងស្រុងដូចជា : "d'accompagner notre jeunesse et nos intellectuels patriotes et progressistes dans leur lutte, leur résistance, leur révolution armée dont le but est d'assurer à notre nation une vie nouvelle basée sur une justice sociale pleine et entière, une démocratie authentiquement populaire" ។

ដប់ (១០) ថ្ងៃត្រឡប់មកទៀត គឺនៅថ្ងៃ ១៥ មេសា ១៩៧០ សម្តេចសីហនុបានសារភាពប្រកាសច្រាំងគេងងាមសារមួយថា លោកសុខចិត្តបើកការទាំងប្រហារប្រទេសខ្មែរ ដើម្បីជាក់ប្រទេសខ្មែរឱ្យទៅជាកុម្មុយនិស្ត ។ នេះជាសំដីខ្លះរបស់សម្តេចក្នុងសារនរបស់លោក : " L'échec de mon socialisme bouddhique est indéniable" សម្តេចបានបញ្ជាក់ទៀតថា : លោកគ្មានប្រសិទ្ធិភាពនឹង " résoudre les problèmes vitaux de la corruption, du chômage" ។ សម្តេចរលាកសំរេចចិត្តថានឹងទាយទន្ទឹកកិច្ចសងដែលរលាកបង្កើតខ្លួនលោក ព្រមទាំងរលាកបានមានបន្ទូលទៀតថា : " dans la lutte que je suis déterminé à mener jusqu'à son terme(ou tout au moins jusqu'à ma mort éventuelle dans le maquis où je m'intégrerai dans quelque temps) , je poursuis entre autres un but personnel" : " Je dirai que je veux me venger"។ លោកមានបន្ទូលទៀតថា :

"Désormais je suis engagé d'une façon irréversible dans le combat. A ce combat je donne un sens élevé. Je veux le mener avec mes partisans et avec notre jeunesse progressiste pour amener cette jeunesse au pouvoir et lui permettre ainsi de

réaliser son rêve de justice sociale et de socialisme (le socialisme tel qu'on l'entend dans les grands pays socialistes)"

ដើមឡើយ ក៏ចាំងខ្ទង់អំពើខ្ពក់ដ្ឋាន ពាន មកលើអធិបតីភាព និងបូរណភាពទឹកដីរបស់ខ្មែរ ពួកយួនយៀកកុង - យួនខាងជើង និងចៅហ្វាយរបស់គេ គឺ ចិនក្រហម ឲ្យានបង្កើតឱ្យមាន "រណសិរ្សរួបរួមកម្ពុជា" (FUNK) ដែលមានសមត្ថកិច្ចលើពន្ធុជា មេ បើយនិងបង្កើតរាជរដ្ឋាភិបាលរួបរួមប្រទេសកម្ពុជា (GRUNK) ។ រហស់បំរាប់ផ្ញើឲ្យប់ខែឡើងទាំងពីរនេះ ឲ្យានកើតទៀងទាត់ថ្ងៃ ៥ ខែសីហា ១៩៧០ គឺក្រោយការឡើងពាន ពួកយៀកកុង-យួនខាងជើងជំនួន១ខែមកលើទឹកដីយើង ។

រណសិរ្សរួបរួមកម្ពុជា (FUNK) មានសមាជិកដូចតទៅ :

១-សម្តេចសីហនុ.....ប្រធាន
២-សម្តេចប៊ែន នុត.....នាយការិយាល័យនយោបាយ
៣-ចៅ សេង.....សមាជិក
៤-ផ្លង សំអុល..... -ដ-
៥-ចាន់ យូរ៉ាន..... -ដ-
៦-ជា សាន..... -ដ-
៧-ហ៊ូ ឆន់..... -ដ- (បើសិនជា នៅរស់)
៨-ហ៊ូ និម..... -ដ- (បើសិនជា នៅរស់)
៩-ហួត សំផាត់..... -ដ-
១០-ខៀវ សំផន..... -ដ- (បើសិនជា នៅរស់)
១១-សារិន ឆាក..... -ដ-
១២-ជូន ម៉ឺ..... -ដ-

ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ រណសិរ្សរួបរួមជាតិ (FUNK) តាមឯកសារខ្លះ គេឲ្យានដឹងថាមានក្រុម (២១) ចំកន្ទុយដូចតទៅ :

១-ពួកខ្មែរក្រហម (aile gauche du sangkum)
២-ព្រះសង្ឃទាំងពីរគណៈ (ទោះក្នុងឯកសារគ្មានឲ្យានចុះឈ្មោះព្រះសង្ឃណាមួយអង្គទេ)

---

(១)-មើលក្នុងសៀវភៅ Le Dossier Sihanouk ទំព័រ ៤៣ ។

៣_កងទ័ពរំដោះរបស់ប្រជាជនខ្មែរ (Forces armées populaires de libération khmère : F.A.P.L.K.)

៤_ពួកគណៈបក្សប្រជាជន (P.C. Cambodgien)

៥_ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ (l'Union des paysans)

៦_សហជីពនៃនិជ្ជាជីវៈ: (le Syndicat des travailleurs)

៧_ l'union de la jeunesse démocratique

៨_ l'Association des femmes démocratiques

៩_ l'Association des intellectuels et enseignants patriotiques

១០_l'Association des écrivains

១១_ពួកថៃ និង ចាម នៅទតនៈគីទី ស្ថិតក្រៃង មណ្ឌលគីរី និង ក្រចេះ ។

១២_ Les Organisations démocratiques des Cambodgiens résidant à l'étranger.

ចំណែកខាងរាជរដ្ឋាភិបាលរួបរួមប្រទេសកម្ពុជា មានសមាសភាពដូចតទៅនេះ ។

១_សម្តេច ឪម៉ែន នុត នាយករាជរដ្ឋាភិបាលរួបរួមប្រទេសកម្ពុជា

២_ចៅ សេង រដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកខាងកិច្ចការពិសេស (នៅស្រុកចូរាំង)

៣_សារីន ងាក រដ្ឋមន្ត្រីខាងការបរទេស

៤_ចាន់ យូរ៉ាន់ រដ្ឋមន្ត្រីខាងអប់រំប្រជាពលរដ្ឋនិងយុវជន

៥_ខ្នុតមសេនីយ ង៉ោ ហ៊ី រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសុខាភិបាល ក្រសួងធម្មការ និង សង្គមកិច្ច

៦_ជួន ម៉ុំ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ

៧_ខ្នុតមសេនីយ ជួង សំអុល រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងផ្គត់ផ្គង់គ្រឿងសម្ភារៈសឹក

៨_ខៀវ សំអេន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារប្រទេស

៩_ហ៊ូ និម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឃោសនាការ

១០_ហ៊ូ យន់ រដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងមហាផ្ទៃ

១១_ជា សាន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌

១២_ហួត សំហ៊ាត់ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសាធារណការ និង ទូរគមនាគមន៍ ។

ក្នុងចំណោមរដ្ឋមន្ត្រីទាំង ១២ រូបមានតែរដ្ឋមន្ត្រីបីរូបទេ ដែលស្នាក់នៅក្រុងប៉េកាំង ។

នៅថ្ងៃ ២០ កក្កដា ១៩៧០ មានការកែប្រែគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនេះ ជាលើកទី១ បន្ទាប់ពីមានការស៊ុះចូលនូវសមាជិកថ្មីពីរនូបទៀត គឺ : លោក គាត ឈន និងលោក

ជួនប្រុសុីត ។

-លោក ជួន ប្រុសុីត ជា រដ្ឋមន្ត្រីខាងការប្រៃប្រស័យទាក់ទង និងកិច្ចការតស៊ូ

-លោក តាត ឈន រដ្ឋមន្ត្រីប្រចាំភូនៅអមលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

ក្នុងការស៊ុីឡូនតង់ទៀតទទួលស្គាល់ជា ផ្លូវច្បាប់ (reconnaissance de jure) ដល់រាជរដ្ឋាភិបាលរួបរួមប្រទេសកម្ពុជានេះ (GRUNK) នេះរហូតមកដល់ថ្ងៃទី ១ ធ្នូ ១៩៧០ មានតែប្រទេស ២៣ ទេ ក្នុងចំណោមពួកបក្ខពួកខាងកុម្មុយនិស្ត ដែលបានទទួលស្គាល់ជា ផ្លូវច្បាប់ ។ នៅក្នុងបក្ខពួកកុម្មុយនិស្តដទៃដែលនេះ ប្រទេសដែលមិនទទួលស្គាល់ (GRUNK) នេះ គឺ :

១- Union soviétique;

២- Allemagne de l'Est;

៣- Pologne;

៤- Tchécoslovaquie;

៥- Hongrie ។

នៅថ្ងៃទី ៤ កញ្ញា ១៩៧០ រណសិរ្សរួបរួមកម្ពុជា (FUNK) ត្រូវបញ្ចូលមកក្នុងរាជរដ្ឋាភិបាលរួបរួមប្រទេសកម្ពុជា (G.R.U.N.K) វិញ ។

បន្ទាប់មកមានការកែប្រែសមាសភាពរាជរដ្ឋាភិបាលនេះ ដោយបញ្ចូលសមាជិកថ្មី ពុំខ្លះទៀត ជាលើកទីពីរ ។

ការខ្វែងគំនិតគ្នាខ្លះ ពុំកំចេះតែមានកើតទៀងដោយម្ចាស់ឯកពីសមាជិកខ្លះប្រកាសថា ខ្លួនមិនចូលជាមួយសម្តេចសីហនុទេ ម្ចាស់ឯទៀតនៅមានការខ្វែងគំនិតគ្នាត្រង់ដាក់ពាក្យថា "រាជរដ្ឋាភិបាល" នាំផ្ទុយនឹង "កុម្មុយនិស្ត" ទៅវិញ ដូចមានសំដីខ្លះ ពុំ ចេញមកថា : " Ils ne sont pas sihanoukistes, ils sont tous khmers rouges. Le Gouvernement est maintenant de tendance nettement communisante car sur dix-neuf ministres et vice-ministres dix sont khmers rouges"

ដោយឃើញថា មានបរាជ័យចំពោះ " សង្គមនិយមព្រះពុទ្ធសាសនា " របស់សម្តេចសីហនុ ទើបសម្តេចលោកប្រកាសថា :" Il ne peut y avoir maintenant que le socialisme maxiste" លោកបន្ថែមទៀតថា : " Pour le moment, je leur suis encore indispensable, mais après la libération je ne le serai peut-être plus" ។

ក្រៅពីការពិភាក្សាបន្តិចមក ពួកអ្នកដឹកនាំរបស់ខ្ញុំនិងពួកខ្មែរក្រហម មិនឈ្លបក្រសួរតាមសម្តេងសីហនុទេ ។

ព្រមទាំងសម្តេចលោកមានបន្ទូលទៀតថា : " Le Gouvernement m'a prié de préciser que le gouvernement royal n'est pas communiste" បើយោងលោកឯកឧត្តមទៀតថា : " Son programme et son administration ne sont pas communistes mais progressistes". ។

ឯកឧត្តមសម្តេចសីហនុ ក្រឡេកមកសួរខ្ញុំបន្ថែមអំពីលោកឯកឧត្តមបញ្ជាក់ថា លោកទទួលបទបញ្ជាយ៉ាងតឹងរឹងពីពួកចិនកុម្មុយនិស្ត ព្រោះអីកាលពីបីឆ្នាំមុនទេនេះ គឺនៅថ្ងៃទី ៤ តុលា ១៩៦៧ លោកឯកឧត្តមបានបន្ទូលដូចតទៅទេនេះ : " Quand on est pris dans l'engrenage du communisme, on n'est plus libre, on abdique sa dignité d'homme" ។ .

X

X X

ចំពូកទី៤

- វិធានការរដ្ឋាភិបាលស្រែចម្ការស្រង់ជាតិ ចាត់
នៅក្នុងប្រទេស ដើម្បីកសាងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

- មតិសាធារណៈ

លេខ -១ -កច -៦០ -បរ

ក្រឹត្យ - ច្បាប់

ប្រមុខរដ្ឋប្រទេសកម្ពុជា

ឮនឃើញរដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ឮនឃើញព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ៤៥៩-៦៩-បរ ចុះថ្ងៃទី ១៤ សីហា គ.ស. ១៩៦៩ កែតម្រូវដោយអត្ថបទជាបន្តបន្ទាប់នៃ ស្តីពីការតែងតាំងគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ។

ឮនឃើញ ក្រមលេខ ៤៣៣-៧០-បរ ចុះថ្ងៃទី ២៨ ខែមីនា គ.ស.១៩៧០ ប្រកាសថា ប្រជារាជាតិស្ថិតក្នុងភាពអាសន្ន ។

ឮនឃើញ ព្រះរាជក្រឹត្យលេខ ៦១៣-នស ចុះថ្ងៃទី ២៦ ខែកញ្ញា គ.ស. ១៩៥៨ កែតម្រូវដោយអត្ថបទជាបន្តបន្ទាប់មក នីដែលបង្កើតឱ្យមានក្រុមប្រឹក្សាជាន់ខ្ពស់ខាងការពារជាតិ ។

ឮនឃើញ ក្រមព្រហ្មទណ្ឌ និងច្បាប់អាជ្ញា និង ក្រមតុលាការសឹក នីដែលដាក់ឱ្យអនុវត្តដីតាមព្រះរាជក្រមលេខ ៨៥៩-នស ចុះថ្ងៃទី ១២ ខែកុម្ភៈ គ.ស.១៩៥៥ ។

គណៈរដ្ឋមន្ត្រី ឮនយល់ព្រមដែង ។

បង្គាប់ដូចមានខាងក្រោមនេះ :

ច្បាប់អាជ្ញាសឹក នីដែលមានសេចក្តីដូចតទៅនេះ :

មាត្រា ១- ត្រូវដាក់ទោសប្រហារជីវិតលើឈ្មួញដូចខាងក្រោម :

១-ជនទាំងឡាយណា នីដែលឮនចូលរួម ឬឮនលែងដោយចេញមុខក្នុងការបះបោរ ចលាចលប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាល ។

២-ជនទាំងឡាយណា នីដែលរួបរួមគ្នាក្បត់ ឬ ប៉ុនប៉ងផ្តួលរដ្ឋប្រហារ ប្រឆាំងនឹងរដ្ឋាភិបាល ។

៣-យោធាទាំងឡាយនៃកងយោធពលខេមរជាតិ នីងជាទូទៅ ជនទាំងឡាយណា នីដែលរដ្ឋាភិបាលឮនប្រគល់អាវុធឱ្យ ដើម្បីការពារជាតិ ឬ រក្សាសេចក្តីសុខសាន្តក្នុងប្រទេស ហើយរត់ចោលកង ឬ ពួករបស់ខ្លួនព្រមទាំងយកអាវុធទៅដែង ដើម្បីទៅចូលនឹងសត្រូវ ។ ត្រូវដាក់ទោសដូចគ្នា ទូទៅយោធា នីងជនដូចមានឋានៈទាំងនេះ នីដែលឮនទីងនុះប្រឆាំងដោយកម្លាំង ឬ អាវុធនីងបទបញ្ជា ។

ត្រូវផ្តន្ទាទោសដូចគ្នា ចំពោះជនណាដែលឃុបឃិតញុះញង់ឱ្យជនខាងលើប្រព្រឹត្ត
ទត់ចោលកង ឬ ពួកទាហានខ្លួនទៅចូលរួមនឹងសត្រូវ ។

៤-ជនទាំងឡាយណាដែលឃុបឃិតផ្តល់គ្រឿងសាស្ត្រាវុធ ទីឯ គ្រោងទីលេនឱ្យសត្រូវ
ឬ អ្នកសមគំនិត ។

៥-ជនទាំងឡាយណា ដែលប្រដាប់ដោយអាវុធទៅប្តូរទ្រព្យជាកម្មសិទ្ធិសាធារណៈ
ឬ ទាហានជនដោយខុសច្បាប់ ដោយចុច្ចរិត នឹង ដោយប្រើកម្លាំងយកវត្ថុទាំងឡាយ ដែលមិន
មែនជាទាហានខ្លួន ។

៦-ជនទាំងឡាយណាដែលបង្កបង្កើត អគ្គីភ័យ ឬ អំពើនឹទ្រុតប៉ាង ខាងការផ្ញើ
ឱ្យទិនាសដល់សំណង់អាគារ ជាសម្បត្តិសាធារណៈ ឬ ជាកម្មសិទ្ធិឯកជនដោយមានបំណងខាងវិនច្ឆេទ
កម្ម ឬ ខាងលួចប្លន់ ។

៧-ជនទាំងឡាយណាដែលឃុបឃិតផ្ញើមនុស្សត្រាសលើក្បែង ឬមនុស្សចាស់ដោយមាន
បំណងខាងវិនច្ឆេទកម្មខាងយកតម្លៃលោះ ឬ ដោយមានបំណងជួយសត្រូវ នឹងអ្នកសមគំនិត ។

៨-ជនទាំងឡាយណាដែលឃុបឃិតប្រព្រឹត្តផ្ញើមនុស្សឃាតដោយចេតនា គិតទុកជាមុន
ដោយមានបំណងបំផ្លើនយោធ្ស ឬ មនោគមវិជ្ជា ឬ ដើមប្បីជួយកិច្ចការសត្រូវ ។

៩-ជនទាំងឡាយណា ដែលឃុបឃិតផ្ញើដោយចេតនា តាមពាក្យសម្ដី តាមលាយលក្ខ
អក្សរ ឬ តាមវិធានការណ៍ផ្សេងៗ ទៅតដោយគ្រឿងប្រដាប់ទើល ឬ សំរាប់ស្តាប់ ឬនិ
ការយោសនា វិទ្ធង្សនា ឬ ធ្វើឱ្យមានអវេតុភ័យ ក្នុងកងទ័ព ឬ កងកម្លាំងការពារ ។

ក្នុងករណីដែលមានស្ថានត្រាប្រឈើ ឧណ្ហកម្មដែលត្រូវផ្តន្ទា ពុំអាចបន្ធូយឱ្យតិចជាង
អតិបរមាណានៃទោសគុកបង្ខំឱ្យធ្វើការជាទម្ងន់មានកំណត់ " ២០ ឆ្នាំ " ទោសព្យួរមិនត្រូវយក
មកអនុវត្តជិញ្ញនទេឡើយ ។

មាត្រា ២- ទោសគុកបង្ខំឱ្យធ្វើការជាទម្ងន់អស់មួយជីវិត នឹងត្រូវផ្តន្ទាដល់ :

១-ជនណាដែលផ្តល់ ឬ ទទួលសំណូក ឬ ប្រព្រឹត្តវីតិក្រម ។

២-អ្នកបង្កើតឱ្យមានវិភវនិ តាមមធ្យោបាយណាក៏ដោយ ដែលឆ្លៀតឱ្កាស
ដើមប្បីធ្វើការទិបជាន់ផ្សេងៗ ឬ បណ្តាលឱ្យមានខូចប្រយោជនិដល់ជនរួមជាតិ ឬ ជនបរទេស
ឬ ដើមប្បីឱ្យខ្លួនមាន ឬង ខុសច្បាប់ដោយមកពីខូចប្រយោជនិអ្នកដទៃ ។

៣-យោធាទាំងឡាយនៃកងយោធពលខេមរជាតិ ឬ ជនទាំងឡាយណាដូចមាន
ចែងក្នុងមាត្រា១ កថាខ័ណ្ឌទី៣ ហើយដែលទត់ចោលកង ឬ ពួកខ្លួន ដោយយកគ្រឿងសស្ត្រាវុធ
ទៅជាមួយផង ឬ គេចទត់នៅចំពោះមុខសត្រូវ ។

៤-ជនទាំងឡាយណាដែលញុះញង់យោធា ឬ ជនដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១
កថាខ័ណ្ឌទី៣ ឱ្យទត់ចោលការ ឬ ដែលឃុបឃិតផ្តល់សេប្បៀងអាហារ គ្រឿងអាវុធ ទីស្ថ ឬ

ទៅក្តុងផ្សេង ៗ ទៀតឱ្យពួកសត្រូវ ឬ អ្នកសមគំនិត ។

ក្នុងករណីដែលត្រូវប្រើស្ថានគ្រាក្រុមី ត្រូវអនុវត្តនូវទោសគុក បង្ខំឱ្យធ្វើការដាច់ខ្លួន មានកំណត់ពី ៥ ឆ្នាំ ទៅ ២០ ឆ្នាំ តែទោសត្រូវពន្យារមិនត្រូវយកមកអនុវត្តនូវឡើយ ។

មាត្រា ៣- ត្រូវផ្តន្ទាទោសគុកបង្ខំឱ្យធ្វើការដាច់ខ្លួនមានកំណត់ពី ៥ ឆ្នាំ ទៅ ២០ ឆ្នាំ :-

១-ជនទាំងឡាយណា ដែលស្តាប់សម្លេងវិទ្យុក្នុងបេះកាំង ហាណូយ ឬក្នុង ឬ របស់ពួកសត្រូវឯទៀតទោះបីមានការព្រមានពីអាជ្ញាធរក៏ដោយ ។

២-ជនទាំងឡាយណា ដែលផ្សាយដំណឹងមិនពិត ដើម្បីបំភ័យឥតសមហេតុសមផល ឬ ធ្វើឱ្យមានចលាចលដល់សាធារណជន ។

៣-ជនទាំងឡាយណា ដែលកាន់កាប់គ្រឿងសស្ត្រាវុធ ឬ គ្រាប់ទំលែងនៅតាមផ្លូវសាធារណៈ ឬ កន្លែងសាធារណៈដោយគ្មានច្បាប់អនុញ្ញាតត្រឹមត្រូវ ។

៤-យោធា ឬ ជនទាំងឡាយណា ដែលទទួលភារកិច្ចផ្តល់អាវុធឱ្យ ហើយកាន់កាប់អាវុធ និងគ្រាប់ទំលែងនោះក្រៅតំបន់ដែលកំណត់ឱ្យ ឬ វត្តមានរបស់ខ្លួន គ្មានលិខិតផ្លូវការត្រឹមត្រូវបញ្ជាក់ទេឡើយ ។

៥-យោធា ឬ ជនទាំងឡាយណា ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១ កថាខ័ណ្ឌទី ៣ ដែលទត់ចោលកងទ័ពដោយគ្មានយំាយកគ្រឿងអាវុធ ឬ គ្រាប់ទំលែងទៅជាមួយ ។

ក្នុងករណីដែលត្រូវប្រើស្ថានគ្រាក្រុមី ត្រូវអនុវត្តនូវទោសគុកពី ១ ឆ្នាំ ទៅ ៥ ឆ្នាំ តែទោសពន្យារមិនត្រូវយកមកអនុវត្តនូវឡើយ ។

មាត្រា ៤- ក្នុងទយៈពេលនៃការប្រកាសឱ្យប្រើច្បាប់អាជ្ញាសឹកនេះ សាលាជំនុំសឹកសំរាប់កងទ័ព ត្រូវមានសមត្ថកិច្ចក្នុងការបង្កើតបទឧក្រិដ្ឋដូចទៀបទាប់ខាងលើនេះ ។

មាត្រា ៥- សាលក្រមនៃសាលាជំនុំសឹកសំរាប់កងទ័ព ពុំអាចបើកឱ្យប្តឹងឧទ្ធរណ៍ ឬ ប្តឹងសារទុក្ខឡើយ ។

ការឱ្យមនុស្សត្រូវទោសទៅក្រៅឃុំដាបណ្តោះអាសន្នក្តី លុះតែមានការយល់ព្រមពីស្នងការនគរបាល អមសាលាជំនុំសឹកនោះផង ។

បណ្តឹងទាស់ នឹង ពិការសុការបុនសក្រៅពីពីការស្តីពីការឱ្យនៅក្រៅឃុំដាបណ្តោះអាសន្នចេញ ត្រូវនឱ្យសាលាជំនុំសឹកសំរាប់កងទ័ពសំរេច ។

កំប៉ុន្តែអ្នកត្រូវទោសដល់ប្រហារជីវិតចង់ ដឹងមានសិទ្ធិដាក់ពាក្យសុំអនុគ្រោះទៅការិយាល័យក្រឡាបញ្ជីក្នុងកំឡុង ៣ ថ្ងៃគត់ គិតពីថ្ងៃដែលក្តទទួលដំណឹងពីសាលាក្រម

ស្លាម ។ បណ្តឹងសុំអនុគ្រោះ បណ្តាលឱ្យផ្លាកសេចក្តីសំរេចនៃសាលាក្រម ។

៣ កិច្ចសុំអនុគ្រោះ ត្រូវទៅដង្ហមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ និង ក្រសួងយុត្តិធម៌ ពិនិត្យរួមគ្នា ដើម្បីបង្ហាញយោបល់តាមហេតុផលលើវិធានការគ្រាប្រញាប់ ។ តែយោបល់នេះ ពុំមែនជាការតម្រូវឱ្យប្រមុខរដ្ឋសំរេចតាមជាដាច់ខាតទេឡើយ ។ ប្រមុខរដ្ឋអាចយកទណ្ឌកម្មណាមួយទៅដូនគ្នា ទោសទិញកិច្ចនាមការគួរដល់កាល ។

មាត្រា ៦ - ច្បាប់នេះត្រូវប្រកាសឱ្យអនុវត្តភ្លាម គិតពីថ្ងៃទី ១ ខែមិថុនា គ.ស. ១៩៧០ ក្នុងពេលដែលប្រជាជាតិប្រកាសស្ថិតនៅក្នុងភ័យន្តរាយ ។

ធ្វើនៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ៣០ ខែឧសភា គ.ស.១៩៧០
ហត្ថលេខា : ចេង_ចេង

ឃានដាក់ជូនសូមហត្ថលេខា
នៃប្រមុខរដ្ឋ
ដោយទង្ហមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ
ហត្ថលេខា : លន់_លន់

ទទួលបញ្ជានៃប្រមុខរដ្ឋ
នាយករដ្ឋមន្ត្រី
ហត្ថលេខា : លន់_នល់

ឃានចម្លងដើម្បីចែក :
អគ្គលេខាធិការ នៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី
ហត្ថលេខា : អ៊ឹក_ស៊ិន

ការផ្ញើរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មី

ជាដំបូងបង្អស់យើងសូមគោរពនិងសរសើរដល់ការខិតខំរបស់លោក អ៊ឹង មីង ដែលបានព្យាយាមទាំងពុះពារផងក្នុងការតែងសេចក្តីព្រាងរដ្ឋធម្មនុញ្ញសាធារណរដ្ឋខ្មែរ យកមកដាក់ឱ្យគណៈកម្មការពិសេសពិនិត្យ ។ ឯត្រង់ខ្លឹមសារនិងអត្ថន័យ យើងពុំទាន់វិនិច្ឆ័យនៅលើចំណុចនេះទេ។ ឱកាសនេះយើងគ្រាន់តែបញ្ចេញយោបល់ចំពោះឈ្មោះដែលមានក្នុងមាតិការបស់រដ្ឋធម្មនុញ្ញរបស់យើង ។

រដ្ឋធម្មនុញ្ញជារបស់អ្នកណា ?

គឺជារបស់សាធារណរដ្ឋខ្មែរ របស់មហាជនខ្មែរ ។ ពាក្យថាសាធារណរដ្ឋខ្មែរមានន័យទូលំទូលាយណាស់សំរាប់អ្នកសាងជាតិ ។ គួរតែរដ្ឋធម្មនុញ្ញយើងយោលគន្លិតទៅតាមន័យនេះដោយមិនប្រសប់ តែកុំប្រទង្គិចពាក្យ " សាធារណរដ្ឋខ្មែរ " និងពាក្យ " សាធារណរដ្ឋកម្ពុជា " ដែលយើងពុំព្រមប្រើក្នុងការតាំងឈ្មោះនៃសាធារណរដ្ឋរបស់យើងនោះ ។

ពាក្យថាមហាជនខ្មែរ គឺជាពាក្យមានន័យទូលំទូលាយមួយទៀត ដែលអ្នកតែងរដ្ឋធម្មនុញ្ញ គប្បីចេះដឹងឈរដងព្រៃមាសង្គមសាស្ត្រខ្មែរ ឱ្យច្បាស់លាស់ជាមុន មិនមែនគ្រាន់ចេះតាមសៀវភៅឬតាមការពិនិត្យសើ ៗ គឺសន្មតថាឈរបញ្ហានេះច្បាស់នោះទេវ៉ើយ ។ ទៅវិញនេះ យើងនៅមានឱកាសទៀតក្បែកទៅថ្ងៃមុខទៀត

អ្នកណាផ្ញើរដ្ឋធម្មនុញ្ញ

តាមធម្មតា គោងមានសភារដ្ឋធម្មនុញ្ញមួយដែលនាស្ត្រទ្វេះឆ្នោតជ្រើសរើសសម្រាប់ឱ្យផ្ញើរដ្ឋធម្មនុញ្ញដូចនាឆ្នាំ ១៩៤៦ ក្នុងប្រទេសយើង ។ តែក្នុងពេលបដិវត្តន៍ផ្តាស់ប្តូរបបគ្រប់គ្រងភ្លាម ៗ ច្រើនតែគណៈបដិវត្តិនីតែងតាំងគណៈកម្មការព្រាងរដ្ឋធម្មនុញ្ញមួយ សម្រាប់យកឱ្យនាស្ត្រអនុម័តដោយប្រជាមតិ ឬយកឱ្យតំណាងរបស់នាស្ត្រគ្រប់ជាន់ថ្នាក់អនុម័ត ។ ដូចកាលទៀត គឺគេប្រគល់ភារៈផ្ញើរដ្ឋធម្មនុញ្ញឱ្យទៅរដ្ឋសភាដែលមានស្រាប់នោះដែរ (ដោយប្រែភេទឬមិនចាំច្បាប់ប្រែភេទរដ្ឋសភានោះឱ្យទៅជាសភារដ្ឋធម្មនុញ្ញ) ។

ចំពោះប្រទេសយើង ការចាប់ចេញដំណើរពីដំបូង ហាក់ដូចជាស្រួលដែរ ។ គណៈកម្មាធិការស្រាចស្រង់ជាតិឮនតែងតាំងគណៈកម្មាធិការមួយខាងផ្ញើរដ្ឋធម្មនុញ្ញ មានសមាជិកសុទ្ធសឹងជាឥស្សរជនចំណាប់ ។ ដូចជាលោក ឃុក ន៉ាស៊ី - ភួង តុន - អ៊ឹង មីង - ថាប់ ចាន់ ន៉ាយ ឈួត - ស្វាយ សូរ - ទួង បុត្តា ជាដើម ។ គណៈកម្មាធិការនេះត្រែងត្រាងអស់ពេលដាំយូរក្នុងទេវ៉ើងថា មិនដឹងជាយោលគន្លិតទៅតាមរបបសាធារណរដ្ឋប្រធានាធិបតីនិយម

ឬក៏ទៅតាមទបបសភានិយម ។ ដាសម្រេចទៅ គណៈកម្មាធិការនេះ ឥតឮនប្រសូតចេញនូវ សេចក្តីព្រាង នៃទង្គធម្មនុញ្ញសាធារណរដ្ឋបែបណាមួយសោះ ។ ទៀងនេះ មិនដឹងដាបណ្តាលមក អំពីការពុំឮនបញ្ជាក់បេសកកម្មក្នុងសេចក្តីបង្កាប់ការតាំងគណៈកម្មាធិការនេះ ពុំស្តាប់ការខ្លួនឯង ឬពុំបានទទួលខុសត្រូវចំពោះបេសកកម្មខ្លួននោះទេ ។ ចំណែកឯគណៈកម្មាធិការពិនិត្យការទិវត្តនិ នៃគនិតសាធារណរដ្ឋនិយមនោះវិញ តែឮនលើកយកទៀងផ្ញើរទង្គធម្មនុញ្ញមកចោទដាយឮនទាំង អន្លើាញ្ជាសមាជិកនៃគណៈកម្មាធិការផ្ញើរទង្គធម្មនុញ្ញមកបភ្លឺដឹកនាំសម័យប្រជុំនិមួយ ៗ ផង ។

ក្រោយមក លោក អ៊ឹង មឹង ឮនទៀងជាប្រធានទង្គសភាស្តីទី ក្រោយពីការ ប្រកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ។ លោកឮនលើកយកទៀងផ្ញើរទង្គធម្មនុញ្ញមកចោទក្នុងទង្គសភា ហើយ ឮនសម្រេចមម្រាងថា ទង្គសភាជាអ្នកផ្ញើរទង្គធម្មនុញ្ញសាធារណរដ្ឋខ្មែរ ហើយមម្រាងទៀត ឮន សម្រេចតែងតាំងគណៈកម្មការពិសេសមួយ សម្រាប់ព្រាងទង្គធម្មនុញ្ញ ដោយមានសមាជិកចូលំចូលាយ ដូចតទៅ :

-សមាជិកនៃគណៈកម្មការចម្បាប់ និង ទង្គធម្មនុញ្ញក្នុងទង្គសភា និងក្រៅទង្គសភា ។

-សមាជិកនៃគណៈកម្មការមហាផ្ទៃ ក្នុងទង្គសភានិងក្រៅទង្គសភា ។

-ឥស្សរជនជំនាញខាងចម្បាប់ឯទៀត ៣ ។

ក្រៅអំពីសមាជិកទង្គសភា មានសមាជិកនៃគណៈកម្មការផ្ញើរទង្គធម្មនុញ្ញ ទីលគណៈ កម្មាធិការទស្រាចស្រង់ជាតិ ឮនបង្កើតទៀងនោះជាដើម ។

គណៈកម្មការពិសេសនេះ មានរូបលោក អ៊ឹង មឹង ជាប្រធាន (ប្រចំហែលដោយ ស្ងៀប្រវត្តិ ពីព្រោះលោក អ៊ឹង មឹង មានឋានៈជាប្រធានគណៈកម្មការចម្បាប់និងទង្គធម្មនុញ្ញក្នុង ទង្គសភា) ។... រួចស្រាប់តែថ្ងៃទី ៥ ទិច្ឆិកានេះ មានការប្រជុំគណៈកម្មការពិសេសនេះថា ដើមឡើពិនិត្យសេចក្តីព្រាងទង្គធម្មនុញ្ញទីលជាស្នាដៃនៃលោក អ៊ឹង មឹង ។ តែទីប្រជុំឮនជជែក ទ័ទៀកញ្ជែកថា គួរកុំបន្ទាន់រួសរាន់ពេក ទុកពេលមួយខែឱ្យតំណាងនិស្សិត - បញ្ញវន្ត - និងសមា ជិកឯទៀត ៣ ពិនិត្យ ពិភាក្សាទៅតាមអង្គការរបស់គេទៀង ៣ ខ្លួនឮនរយៈមួយខែសិន ។

ការចាត់ការទីលឮនផ្ញើរួចមកហើយនេះ ឃើញថាពុំទាន់ឮនដឹតដល់ណែទៅ ទេឡើយទេ ថែមទាំងមានចំណុចខ្លះខុសអំពីគនិតសាធារណរដ្ឋនិយម ឬខុសពីលក្ខណៈប្រជាធិបតេយ្យថែម ទៀត ។

ផ្ញើរទង្គធម្មនុញ្ញដើមឬអី ? សំទាប់អ្នកណា ?

លោក អ៊ឹង មឹង ឮនខិតខំនិងពុះពារផ្តើមផ្ញើរសេចក្តីព្រាងនៃទង្គធម្មនុញ្ញ មុន

ការលះបង់ប្តេជ្ញាចិត្តតែងតាំងគណៈកម្មការពិសេសនៃទង្គិចសាសនាបង្កើតឆ្នាំ ។ ទៅពេលប្រជុំជាលើកដំបូងនៅថ្ងៃទី ៩ នោះ លោកអ៊ីជានយកសេចក្តីព្រាងនេះ មកដាក់ឱ្យគណៈកម្មការពិសេសពិនិត្យតែម្តង ។

ឥទ្ធិពលនេះគណៈកម្មការពិសេសជានលម្រេចថាយកឯកសារព្រាងទង្គិចសាសនាបង្កើតរបស់លោក អ៊ីង ម៉ីង ជាមូលដ្ឋានដើម្បីជជែកគ្នាតទៅ ។

១-ដំបូងបង្អស់ គួរសួរថា យើងធ្វើទង្គិចសាសនាបង្កើតឆ្នាំដើម្បីអ្វី? សំរាប់អ្នកណា? ។ ចំពោះសំណួរនេះ មានចម្លើយនៅក្នុងបុព្វកថានៃសេចក្តីព្រាងស្រាប់ ដែលស្តីថា "យើងប្រជាជនខ្មែរ ដើម្បីពង្រឹកកម្លាំងសាមគ្គីជាតិ ធានាអនុវត្តឯកភាព យុត្តិធម៌ សេចក្តីសុខស្ងប់ សុខុមាលភាពទូទៅ សំរាប់រួបរួយើងនិងមច្ចាជននៃយើង យើងតែងតាំងទង្គិចសាសនាបង្កើតបច្ចុប្បន្ននេះនៃប្រទេសកម្ពុជា" ។

តាមយើងឃើញ បុព្វកថានេះមិនទាន់លះបង់ប្រកបពេញលេញទៅតាមសេចក្តីព្រួយបារម្ភរបស់មហាជនខ្មែរនៅទេ ហើយពុំត្រូវតាមស្ថានការណ៍ជាក់ស្តែងរបស់ប្រទេសជាតិផង ។ យើងឃើញថា ដែលយុទ្ធជន - មហាជនខ្មែរខំតស៊ូនឹងលត្រូវទិញបង្ហូរឈាមពោនទឹកដី គឺដើម្បីការពារអាយុជីវិតប្រជាជាតិខ្មែរឱ្យរស់នៅក្នុងលោកដ៏ថ្លៃវិសេស នឹងធ្វើឱ្យប្រជាជាតិខ្មែរឆ្ពោះស្គាល់សុខសន្តិភាពដ៏ធំទូលាយនៅក្នុងពិភពលោក ។ ហើយដែលយើងធាក់ប្រាសនិយមពុករលួយជាតិនឹងបក្ខពួកសត្តិ-ភូមិប្រតិកិរិយាពុករលួយ គឺយើងព្រួយបារម្ភរបបប្រតិបត្តិតែងសង្គមទៅតាមលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ឱ្យឆ្ពោះស្គាល់ស្តីពីកង្វះនិងធ្វើដំណាក់ប្រទេសឱ្យឆ្ពោះខ្ពស់ទុងទៅឯទៅឯ ។

នៅប្រទេសដទៃ មានសហគន្ធអាមេរិកជាដើម គេយកពាក្យពង្រឹកសាមគ្គីមកធ្វើជាត្រីមុខក្នុងបុព្វកថាទង្គិចសាសនាបង្កើតឆ្នាំ ដោយហេតុគេត្រូវការយកទង្គិចសាសនាបង្កើតឆ្នាំជាស្នូល ជាមូល-ដ្ឋានសំរាប់បង្រួបបង្រួមទង្គិចជាច្រើនប្លែក ៗ គ្នាឱ្យស្ថិតនៅស្រុះស្រួលក្នុងសហភាពរបស់គេ ។

ចំណែកប្រទេសយើងដែលមានឯកភាពស្រាប់ ៗ គ្រប់ទិស័យស្បែកឈាមជ័រ សាសនា ភាសា ទំនៀមទម្លាប់ ។ ល ។ ពុំចាំបាច់យកពាក្យសាមគ្គីធ្វើជាពន្លឺទង្គិចសាសនាបង្កើតនៅក្នុងបុព្វកថាទេ។ ពាក្យសាមគ្គីអាចជាគោលដៅសំរាប់នយោបាយទូទៅ ឬ សំរាប់នយោបាយនៅក្នុងទេសៈកាលៈតែប៉ុណ្ណោះ ។ ហើយម្យ៉ាងទៀតពាក្យសាមគ្គីជាតិមួយម៉ាត់នេះថើបប្រើខុសតង្ហុត ងាយទៅជាឥតន័យ ពីព្រោះថាពួកយើងអ្នកទៅមុខ ពុំអាចទៅសាមគ្គីជាមួយពួកទាញថយក្រោយទេឬ? ពួកយើងជាអ្នកភ្នាក់ងារពួកភ្លឺស្វាងឈើទៀងផ្លាយ ពុំអាចទៅសាមគ្គីជាមួយពួកបន្លំ ពួកចំកិន្តស្មារតី-ទាស្ត្រ ដើម្បីយកអំណាចមកក្តាបដូចរបបប្រតិបត្តិតែងជំនាន់សម្តេចសីហនុទេឬ? ។

យើងសូមស្នើថា ក្នុងបុព្វកថា គួរយើងយកគន្លឹះដូចតទៅជាពន្លឺវិញ ៖

-គំនាងរស្មីរភាពប្រជាជាតិ ។

-ពង្រីកនិងលំអសិទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ

-លើកជីវភាពប្រទេសជាតិឱ្យខ្ពស់រុងរឿង

-សាងសុខសន្តិភាពឱ្យមានសុខដុមរមនា រវាងនានាជាតិ

គន្លឹះប្រជាជាតិ ជាពន្លឺនាំឱ្យយើងស្គាល់ដោយជាក់លាក់ ក្នុងវដ្តធម្មនុញ្ញអំពីបញ្ហាឯករាជ្យ - អធិបតីភាព - បូរណភាពទឹកដី បញ្ហាយកភាសាខ្មែរជាភាសាផ្លូវការ បញ្ហាថែរក្សានិងលំអភោគសម្បត្តិធម្មជាតិខ្មែរ បញ្ហាពង្រីកវប្បធម៌ជាតិនិងព្រះពុទ្ធសាសនាឱ្យទីកល្អូតលាស់ បញ្ហាភាតព្វកិច្ចនៃការសិក្សា និងបញ្ហាសិទ្ធិកុមារា កុមារី ជាដើម ។

ត្រង់នេះ យើងសូមទុំពុកថា នៅក្នុងវដ្តធម្មនុញ្ញ ១៩៤៧ ព្រះពុទ្ធសាសនាគ្រាន់តែត្រូវទំពាធទទួលស្គាល់ជាសាសនារដ្ឋប៉ុណ្ណោះ ពីព្រោះពួកទាំងអាណានិគមនិយម និងស្តេចសីហនុ ទប់មិនឱ្យមានគន្លឹះទុំពុកបំទុងគំនាងលើសពីនេះ ដោយហេតុពួកវាមានការពិសោធន៍នឹងអាចារ្យល្ងា ក្រទ្បាហោមគង់ អាចារ្យនៅវត្តឧដុងតែជាបព្វជិត ហើយពួកវាកំភ័យខ្លាចតែការទុំពុកបំទុងសាសនារបស់យើងបណ្តាលឱ្យមានកងកម្ពុជបះបោរទៀត ។

គន្លឹះពង្រីកលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ គន្លឹះលើកស្ទួយកំពស់ជីវភាពប្រទេសនិងគន្លឹះកសាងសុខសន្តិភាព វាស្មើគ្នាជាមួយនឹងបញ្ហាព្រះពុទ្ធសាសនារដ្ឋខ្មែរបស់យើង ជាគន្លឹះគំនាងរស្មី - ភាព យុត្តិធម៌ - សេចក្តីសុខស្ងប់ - សុខុមាលភាព តែងតែគ្រាន់តែជាព្រះពុទ្ធាមួយច្បាប់ជីវិតប៉ុណ្ណោះ ។

២ -បន្ទាប់មក យើងសួរបញ្ហាក់ឱ្យទិតតែចង្អាស់ទៅទៀតថា តើធ្វើវដ្តធម្មនុញ្ញសំរាប់អ្នកណា ? ។ យើងឆ្លើយខ្លួនឯងថា សំរាប់ខ្មែរ សំរាប់មហាជនខ្មែរ ។

បើថាធ្វើវដ្តធម្មនុញ្ញសំរាប់ខ្មែរ យើងមិនគប្បីបញ្ហាក់ក្នុងវដ្តធម្មនុញ្ញ អំពីឱ្យសិទ្ធិជ្រកកោនដល់បរទេសភៀសខ្លួនដោយរើឯងនោះទេ ។ ព្រោះខ្មែរឯងមិនត្រូវមានឬមួនយៀកក្នុងរាជធ្លីធ្វើជាភៀសខ្លួនមក យកដីខ្មែរអស់ទៅ ។ ចង្អាប់ជ្រកកោន មានន័យក្នុងវដ្តធម្មនុញ្ញខ្មែរស្រាប់ ពួកវាគ្រាន់តែបន្តមមធ្យោបាយព្រាក់ឱ្យក្រាស់ក្រែលបន្តិចទៅ មិនយូរប៉ុន្មានចំនួនអាឯកដនចិន យួន នឹងក្លាយទៅជាបញ្ហាដោះស្រាយលែងរួចតែម្តង ។

មួយទៀត គួរយើងកុំភ្លេចថា មិនយូរប៉ុន្មាន យើងត្រូវតែមានជោគជ័យលើយៀកក្នុង - យួនខាងជើង ។ ពួកវាមួយភាគច្រើន ឬ តិច មុខតែទម្លាក់អាវុធ ហើយសុំរស់នៅជ្រកកោននៅលើដីយើងជាពុំខាន ដង្វិតស្រុកវាត្រូវគ្រាប់បែកគ្រាំគ្រាជាទម្ងន់នេះ

ម្យ៉ាង ហើយម្យ៉ាងទៀតវាថារបបត្រួតត្រាលើស្រុកវា ផ្ញើខ្យល់ពិភាក្សាសង្គមនៅណាស់ ។ តើយើងគិតយ៉ាងណា ចំពោះមតិអន្តរជាតិ បើទង្គិចមូលដ្ឋានយើងស្តីចឹងស៊ាស់ ។ អំពីលទ្ធិបរទេសជ្រកកោនជាយ៉ាងណាយោបល់ដូចច្នេះ ?

បើថាផ្ញើទង្គិចមូលដ្ឋាន សំទាប់មហាជនខ្មែរ តើនរណាខ្លះទៅជាមហាជនខ្មែរ ? អ្នកផ្ញើការអ្វីខ្លះ ជាមហាជនខ្មែរ ? អ្នកមានគំនិតដូចម្តេចខ្លះ ជាមហាជនខ្មែរ ? ជនចំពូកណាខ្លះ ដែលយើងត្រូវទៅគៀងចេញ កុំឱ្យមានសិទ្ធច្បោះផ្លោត ឬឃោះថាបក្ខជន ?....។

បើទុយើងផ្ញើទង្គិចមូលដ្ឋានសំទាប់មហាជនខ្មែរ គួរយើងដឹងថាអ្នកណាខ្លះជាមហាជនខ្មែរ

តាមយើងឃើញ មហាជនខ្មែរគឺប្រមូលផ្តុំជនទាំងអស់ដែលមានឈាមជ័រជាខ្មែរ , មានប្រវត្តិសាស្ត្រទូទៅជាមួយសង្គមខ្មែរជាច្រើនលតវត្តមកហើយ , រស់នៅលើទឹកដីនៃដូនតាជនខ្លួនដែលជាខ្មែរ , មានភាសាខ្មែរ ជាមាតុភាសា , មានទំនៀមទំលៀមទម្លាប់ជាខ្មែរ , មានទិដ្ឋានណាញ្ញាណនិងឆន្ទចង់រស់នៅជាខ្មែរជានិច្ច ។ ការទង្គិចមូលដ្ឋានសាធារណរដ្ឋខ្មែរយើងត្រូវតែដៀសវាងប៉ះពាល់ទៅដល់កិច្ចការផ្ទៃក្នុងនៃប្រទេសជិតខាងទាំងអស់ ។ តែប៉ុន្តែយើងមិនត្រូវភ្លេចថាមានជនជាតិខ្មែរនៅក្រៅប្រទេសខ្មែរយ៉ាងក្រាស់ក្រែល, គួរតែយើងជឹកនាដល់គ្នាផង , គួរបើកបរិយាកាសសាធារណរដ្ឋខ្មែរឱ្យមានទំនងមកលើមាតុភូមិខ្មែរផង ដ្បិតគ្នាឮនខំតស៊ូស្វិតស្វាញបង្ហូរឈាមបង្ហូរទឹកភ្នែកជាច្រើនអង្វែងឆ្ងាំមកហើយ ដើម្បីប្រទ្ធាតែរស់ជាខ្មែរជានិច្ច ។

ឧទាហរណ៍ ដូចជាមានមាត្រាគិតពីលក្ខន្តិក:ពិសេស សម្រាប់ជនជាតិខ្មែរពីបរទេសមកឱ្យឮនទៅជាពលរដ្ឋមានសិទ្ធិចេញលេញជាដើម ។

បើយើងក្រទៅក្រមើលសេចក្តីព្រាងរបស់លោក អ៊ឹង ម៉ឹង មាត្រាទី ៧៥ ស្តីអំពីប្រធានាធិបតីសាធារណរដ្ឋ យើងឃើញថា :

"ជនដែលឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនប្រធានាធិបតីសាធារណរដ្ឋ គឺពលរដ្ឋប្រុស ឬ ស្រី ទាំងឡាយណា កើតនៅប្រទេសកម្ពុជា , ប្រកបនូវសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយមានអាយុ ៤០ ឆ្នាំយ៉ាងតិច ហើយឮនរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជាឮនរយៈ ១៥ ឆ្នាំ រាប់មកដល់ពេលច្បោះផ្លោត" ។

យើងឃើញថាកម្រិតត្រង់លក្ខណៈពលរដ្ឋ-អាយុ និង រយៈពេលរស់នៅក្នុងប្រទេសកម្ពុជា គឺជាការសមរម្យទេ តែនៅខ្វះត្រង់ចំណុចជនចូលជាតិខ្មែរទៀតនេះម្យ៉ាង ហើយបែរជាលើសត្រង់ចំណុចកំណើតក្នុងស្រុកខ្មែរទៅវិញ ។

បើតាមន័យមាត្រា ៧៤ នេះ គេត្រូវតែឆ្ងល់ចេញមិនឱ្យមានសិទ្ធិឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនប្រធានាធិបតីឲ្យនូវបងប្អូនខ្មែរក្រោមទាំងអស់ ដែលឲ្យនៅតែនៅដែនកូដិនស៊ីន ឬនៅប្រទេសថៃទៀតដែរ តែឲ្យនមកវិស់នៅប្រទេសកម្ពុជាជាយូរយារមកហើយ ហើយទោះបីប្រជាជាតិខ្មែរទុកជាវែងជនខ្មែរកំដោយ ដូចជាលោក សឺន សាន ទ្រេឡឹង កាង សឹង ង៉ុក ថាញ់ ជាដើម ។

យើងឲ្យនដឹងច្បាស់ ហើយដែរថាកំថាវែងជនខ្មែរទាំងនេះ ពិតជាគ្មានបំងប្រឡាអ្វីមកឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនប្រធានាធិបតីសាធារណរដ្ឋខ្មែរទេឡើយ ពីព្រោះគេពុំមែនជាសាមីខ្លួនពុះពារទម្លាក់សីហនុពីថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ ហើយពុំតាំងខ្លួនថាជាអ្នកមេសាងសាធារណរដ្ឋខ្មែរទេឡើយ ។ តែចេះអៀនខ្មាស់ក្នុងការសំដែងនូវគុណដែលកាយពុំមាន ។ តែទោះបីយ៉ាងនេះក្តី យើងក៏ពុំត្រូវមានគំនិតទាំងវាខ្មែរពិតប្រាកដដូចគ្នា មិនឱ្យទេឡឹងដល់ថានេះកំពូលនៃកិត្តិយសជាតិរបស់ទាំងអស់គ្នានោះដែរ ដែលជាអំពើទិន្នេចកម្មដល់កិត្តិយស និងទឹកចិត្តរបស់មនុស្ស ។ ឃុទ្ធជនខ្មែរមកពីកម្ពុជាក្រោមឲ្យនបូជាជីវិតជាច្រើនក្នុងកិច្ចការពារទឹកដី ការពារសន្តិសុខឱ្យយើងឲ្យនសាងសាធារណរដ្ឋទេឡឹង ។ ខ្លះឲ្យនាំយកប្រពន្ធកូនមកសាងជីវភាពនៅមាតុប្រទេសខ្មែរ ។ កូនរបស់គ្នាដែលឲ្យនកើតនៅដែនកូដិនស៊ីនត្រូវតែមានសិទ្ធិបណ្តុះបណ្តាលខ្លួននៅក្នុងមាតុប្រទេស ទាំងដល់មានលទ្ធភាពអាចទេឡឹងដល់កំពូលនៃកិត្តិយសជាតិផង ។

មួយវាងទៀត បើតាមមាត្រាទី ៧៤ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញឃើញថាជនបរទេសកើតនៅកម្ពុជាឲ្យនរស់នៅក្នុងប្រទេសនេះរយៈ ១៥ ឆ្នាំមកហើយ ជនបរទេសនេះអាចសុំចូលជាតិខ្មែរហើយអាចឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនប្រធានាធិបតីឲ្យនពេញច្បាប់ ។ រួចបើប្រទេសកំណើតដើមនៃជននោះចេះបិនប្រសប់លួកដែមកប្រើមធ្យោបាយផ្សេង ៗ ក្នុងកលល្បិចឲ្យនផ្នាតជាដើម ប្រហែលប្រទេសយើងអាចនឹងមានប្រធានាធិបតីជាខ្មែរឈាមយួន ឬខ្មែរឈាមចិន-ថៃ ជប៉ុន-ឡាវ-លាវ ។ ល។ ក្នុងថ្ងៃណាមួយជាពុំខាន ។

ឥឡូវ យើងបំបែកន័យទៅតាមមុខរបរ វិជ្ជាជីវៈ ចំណេះវិជ្ជា ធនធានពូជអម្បូរទៅវិញ តើអ្នកណាខ្លះជាមហាជនខ្មែរ ? ។ បើតាមយើងឃើញថាទាំងអស់គ្នា កសិករ, កម្មករ, ពាណិជ្ជករ, ខ្សន្ធាហករ៉ូ អ្នកវដ្ឋការទាហាន-ស៊ីវិល, ព្រះសង្ឃ-ត្រហស្ថ អ្នកមាន-អ្នកក្រ, រហូតដល់អ្នកគ្មានការងារធ្វើ ឱ្យតែខ្មែរ គឺសុទ្ធតែសមាជិកនៃសង្គមមហាជនខ្មែរទាំងអស់ ។

បើតាមមាត្រាទី ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ ស្តីអំពីសិទ្ធិនឲ្យាឲ្យរបស់ពលរដ្ឋយើងឃើញថាព្រះសង្ឃនិងទាហានក្នុងនីតិកម្ម ពុំមានសិទ្ធិឲ្យនផ្នាតទ្រើសទើសតំណាងឬឈរឈ្មោះជាតំណាងក្នុងតំណែងណាទេឡើយ ។

ហេតុអ្វីក៏ទាហានពុំមានសិទ្ធិដូចគេ ?

ក្នុងរបបសង្គមចាស់ ច្បាប់បញ្ញត្តិតាមទស្សនៈសេរីនិយម មួយរយភាគរយ ត្រើនហាមឃាត់មិនឱ្យទាហានឬភ្នាក់ងារនគរបាលធ្វើនយោបាយទេ ពីព្រោះគេយល់ឃើញថា នគរបាលមានកងទាហាន មានកងតម្រួតនិងក្រសួងនគរបាលត្រប់ចំពូក នគរនេះត្រូវមានការៈតែការពារសេរីភាពនិងសន្តិសុខឱ្យឯកជនត្រប់ ៣ រូប , ត្រូវតែនៅជាអាជ្ញាកណ្តាលទាំងគណៈបក្សនយោបាយនានាក្នុងស្រុក , មិនត្រូវចូលឬលំអៀងទៅគណៈបក្សណាជាដាច់ខាត ។ ដូច្នេះតាមន័យនេះទាហាន-ប៉ូលិសនិងអ្នកនគរបាលនគរ មិនត្រូវមានលទ្ធិបោះឆ្នោតឬឈរឈ្មោះឱ្យគេបោះឆ្នោតទេឬ ? តើឥឡូវនេះវិញ មានប្រទេសសេរីនិយមណាខ្លះក្នុងលោក ដែលនៅប្រកាន់របបសង្គមចាស់ ? ។ តាមយើងដឹង គេបានយកទស្សនៈលទ្ធិសេរីនិយមរបស់គេមកកសាងសង្គមថ្មីត្រប់ ៣ប្រទេស ហើយទាហានរបស់គេសុទ្ធតែមានសិទ្ធិនយោបាយក្នុងត្រប់ទីស័យដូចពលរដ្ឋគេឯទៀត ៣ ដែរ ។

ខ្មែរយើងសម័យខ្មែរទាំង និងសម័យអំណាចផ្តាច់ការសីហនុ ទាំង និង សីហនុ ខ្ទប់ទាហានមិនឱ្យធ្វើនយោបាយទេ ពីព្រោះគេខ្លាចទើបំនះពីការដិះដាន់របស់គេ ។

ឥឡូវយើងមកដល់សម័យសាធារណរដ្ឋសង្គមខ្មែរថ្មីហើយ តើយើងទុកទាហានគ្រាន់តែជាគ្រឿងប្រើប្រាស់ដូចសម័យមុន ឬ ?

បើមានខ្មាំងលត្រូវយើងឆាប់ ! យើងប្រើទាហានឱ្យទៅស្លាប់ ! បើជ្រើសទើសតំណែងនាស្ត្រកាន់កាប់ការនគរ យើងមិនឱ្យទាហាន មានសិទ្ធិបោះឆ្នោត ! ។ ធ្វើយ៉ាងនេះ ដូចជាហុចលេសឱ្យទាហានទើបំនះ ដូចសម័យសីហនុទៀតជាពុំខាន ដរាបណាគេពុំពេញចិត្តនិងអ្នកកាន់ការនគរណាមួយ ។ ប្រសិនបើគេបានបោះឆ្នោតផង ទោះបីខុសឬត្រូវ អាក្រក់ឬល្អយ៉ាងណាក៏គេអស់ចិត្តដែរ ។

ម្យ៉ាងទៀត យើងបានចាប់អារម្មណ៍លើសេចក្តីព្រាងនគរធម្មនុញ្ញ ត្រង់ចំណុច ៤ ប្រការខាងក្រោមនេះ ... ដែលមានន័យជាប់គ្នាជានគរដឹកតី :

-ពោលអំពីពន្ធដីកសាមគ្គីជាតិក្នុងបុព្វកថា ។

-ពុំបានធិប្បាយថាតំណែងនាស្ត្រគ្មានអំណាចការកាប់មុខតំណែងនគរការនគរឯង ។

-ពុំបានធិប្បាយថា នគរមន្ត្រីនិងនគរលេខាធិការ មុននិងចូលកាន់តំណែង តែងតែស៊ុំសេចក្តីទុកចិត្តនគរសភាសិន ។

បើយើងពិនិត្យមើលគន្លឹះ ទាំង ៤ យ៉ាងនេះ ឃើញថា ពុំត្រូវតាមគតិសាធារណរដ្ឋទេ ហើយពុំស្របនឹងលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យផង ។

មកដល់ឥទ្ធរនេះ បញ្ហាធ្វើរដ្ឋធម្មនុញ្ញថ្មីនេះ ក៏នៅមានការរអាក់រអួលនៅទៀតដែរ ពុំទាន់ច្បាស់ចេញជារូបរាងយ៉ាងណានៅទៀតដែរ ។ ឮថាតាមសេចក្តីផ្តើមនៃសន្និបាតប្រតិភូលមាគមអ្នកចេះដឹងត្រង់ក្រសួង សមាគមធនាគា បញ្ញវន្ត និង យុវជន នាថ្ងៃ ១៩ វិច្ឆិកា ១៩៧០ សម្រេចជាឯកច្ឆន្ទថា សុំឱ្យសភាទាំងពីរអនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋាភិបាលបង្កើតគណកម្មាធិការចម្រុះមួយ ដែលមានតំណាងសភាទាំងពីរនិងតំណាងអង្គការសមាគមខ្មែរត្រង់មជ្ឈដ្ឋានទាំងអស់ចូលរួមស្រង់មតិឱ្យបានច្បាស់លាស់ទូលំទូលាយយកមកទៀបចំនៅរដ្ឋធម្មនុញ្ញសាធារណរដ្ឋខ្មែរឱ្យស្របទៅនឹងចំណង់ការត្រូវការ ការដាក់ស្តែង តម្លៃខ្ពង់ខ្ពស់របស់ខ្មែរ និងជាខ្លឹមប្រយោជន៍នៃប្រជាជាតិខ្មែរ ។

កំណែនទូទៅ

នៅពេលសង្គ្រាមនេះ រដ្ឋាភិបាលស្រែាចស្រង់ដាតិច្ចនបង្កើតច្បាប់កំណែនទូទៅ តាមសេចក្តីប្រកាសនាយករដ្ឋមន្ត្រី លេខ ២៣៩៧-៧០ ចុះថ្ងៃទី ៧ វិច្ឆិកា ១៩៧០ ដោយបែងចែកផ្ទៃដី ទឹនសាធារណរដ្ឋខ្មែរទាំងមូលជា ក្រចឡាអុក ។

នៅក្នុងសេចក្តីប្រកាសនាយករដ្ឋមន្ត្រីនេះ យើងនឹងលើកយកប្រការទាំងបីមកចុះជាឡាយដូចតទៅ នេះ :-

ប្រការ១.- ខេមរជនគ្រប់រូបទាំងពីរភេទ ដែលមិនមែនជាទាហានអាយុពី ១៨ ទៅ ៦០ ឆ្នាំ ត្រូវដាក់កំណែន ដើម្បីបំរើក្នុងកិច្ចការពារប្រទេស ។

ប្រការ២.- មន្ត្រីរដ្ឋការទាំងឡាយដែលមិនចូលជាទាហាន ត្រូវចូលក្នុងអង្គការការពារដែលបង្កើតទេ្បីងដោយនាយរបស់ខ្លួន តាមថានានុក្រម ដោយមានការទាក់ទងជាមួយនិងអាជ្ញាធរទាហានមានសមត្ថកិច្ចប្រចាំកន្លែង ដែលមន្ត្រីរដ្ឋការទាំងឡាយនោះ តាំងលំនៅដ្ឋាន ។

មន្ត្រីរដ្ឋការទាំងឡាយនោះ ត្រូវចញ្ចូនក្នុងអង្គការការពារព្រមទាំងអាវុធផ្ទាល់ខ្លួន បើសិនជាខ្លួនមានអាវុធនោះ ។

នៅក្នុងទីក្រុង អាវុធរបស់មន្ត្រីរដ្ឋការទាំងនោះនឹងត្រូវទុកជារបស់អង្គការការពារទីកន្លែងនៃលំនៅដ្ឋានរបស់ខ្លួន ។

ប្រការ៣.- ចំពោះការទេ្បបដែនដីវិញ ប្រទេសទាំងមូលត្រូវបែងចែកដូចខាងក្រោមប្រយោជន៍ដើម្បីទេ្បបចំការពារខ្លួន :

១- ក្រុង	.....	ក្រ
-ភ្នំពេញ រដ្ឋធានី	.....	ក្រ
-កំពង់សោម	.....	ក្រកស
-បៃលិន	.....	ក្រ.១
-តិវីរមឃ	.....	ក្រ.២
២- ខេត្ត	.....	" ១ "

ចុះហេតុអ្វីក្នុងជាចាំច្បាប់បែងចែកជាក្រចឡាអុកដូច្នេះ ?

ការបែងចែកក្រចឡាអុក អាចនាំឱ្យខ្មែរស្គាល់ទឹកដីខ្មែរច្បាស់ ស្គាល់មនុស្ស

នៅក្នុងភូមិជាមួយគ្នា ស្គាល់បញ្ហានិងទុក្ខធុរៈគ្នា ទៅទិញ ទៅមកចេះស្រឡាញ់រាប់អានគ្នា ចេះប្តូរយោបល់និងចំណេះចេះដឹង ហើយតាមរយៈការទាក់ទងនេះ ម្នាក់ៗ អាចដុះឆ្អូនវិគ្គិតរួម គំនិតស្នេហាទឹកដី ស្នេហាភូមិស្រុក ហើយកំណើតចិត្តចង់ការពារទឹកដីនោះ ដោយរួមគ្នាជាកងស្ម័គ្រចិត្តណា ដើម្បីពិនិត្យឱ្យច្បាស់ដឹងដល់ឆ្ងៃសន្តិសុខក្នុងភូមិ មានការត្រួតពិនិត្យអ្នកចម្ងាយដែលចេញចូលក្នុងភូមិ ឬ រួបរួមគ្នារាល់ថ្ងៃសហគមន៍ ដោយជួយគ្នាទៅទិញ ទៅមកប្រៀបដូចជីវិតគ្រួសារដ៏ធំមួយ ។

ចុះក្រុមឬអ្នកមានអីខ្លះ ?

សាធារណៈរដ្ឋខ្មែរកើតសង្គ្រាម ដើម្បីឈ្នះសង្គ្រាម ខ្មែរត្រូវនាំគ្នាប្រយុទ្ធ ។ នឹងប្រយុទ្ធកើតទាល់តែខ្មែរផ្ទៀងសហការគ្នា ។

ដើម្បីអនុវត្តគោលការណ៍នេះ រដ្ឋាភិបាលបានបង្កើតអង្គការជាន់ខ្ពស់មួយក្នុងក្រុមឬអ្នក ហៅថា "សង្គ្រាម" ។ អង្គការ "សង្គ្រាម" មានអង្គការបន្តបន្ទាប់ទៀត ហៅថា "អនុសង្គ្រាម ប្រយុទ្ធនិងសហការ" ។ អង្គការក្នុងក្រុមឬអ្នកប្រចាំក្រុងភ្នំពេញ ហៅថា "អនុសង្គ្រាមទី១" ។ ក្រុងចែកជាសង្កាត់ សង្កាត់នីមួយៗ ហៅថា "ប្រយុទ្ធទី១" ។ ចែកសង្កាត់ជាក្រុមឬបន្ទាប់ទៀត ហៅថា "សហការទី១" ដែលយើងសន្មតខ្ញុំឈ្មោះជាឮទាំងថា "អ៊ីឡូត" (flot) ។ ចែកអ៊ីឡូតជាក្រុមឬទៀត ឮជា "អ៊ីឡូតរង" (sous-flot) ឬ "សហការទី១១" ។ ក្នុងអ៊ីឡូតរងនេះ ត្រូវទៀបងចែកជាក្រុមឬទៀត ឮជាក្រុមផ្ទះ ៥០ខ្នង ឬ "សហការ ១១១" ។ ចែកក្រុមផ្ទះ ៥០ខ្នងជាក្រុមតូចៗ ទៀត ឮជាក្រុមផ្ទះដប់ខ្នង ឬ "សហការទី ១១១១" ។

ក្រុមឬអ្នកនៃកំណែនទូទៅនិងគំនិតសហគមន៍

ការចែងចែកជាក្រុមតូចៗ គឺជាមធ្យោបាយមួយដ៏សំខាន់ ក្នុងការត្រួតពិនិត្យឱ្យឮនដិតដល់ឆ្ងៃសន្តិសុខនៃប្រទេស ។ ប៉ុន្តែក្រៅពីបញ្ហាសន្តិសុខ ក្រុមឬអ្នកនេះ អាចជាតម្រាយផ្លូវមួយដ៏ពិសេស ហើយចាំបាច់បំផុត ក្នុងការទៀបចំប្រជាពលរដ្ឋឱ្យរៀបជាសហគមន៍ ។ ព្រោះថា "ដំណាក់ការទី១ នៃសកម្មភាពសហគមន៍ គឺផ្ញើយ៉ាងណាឱ្យពលរដ្ឋរួបរួមគ្នាជាក្រុមសិន ។ កាលណាឮនជាក្រុមហើយ ទើបចាប់ផ្តើមអនុវត្តដំណាក់ការទី២ គឺការអប់រំសមាជិកធានក្រុមផ្ទះ ១០ខ្នង...៥០ខ្នង ព្រមទាំងភូនខ្នង ឱ្យស្គាល់ការណែនាំកិច្ចរបស់ខ្លួនម្នាក់ៗ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌកំណែនទូទៅនិងក្នុងគោលគំនិតសហគមន៍ ។

នឹងស្រដីឱ្យខ្លីថា កាលណាប្រជាពលរដ្ឋរៀបជាក្រុម ជាសហគមន៍ ដោយមានទម

មានតែកាយហើយ ទើបអាចចាប់ផ្តើមពង្រីកនិងពង្រឹងវិស័យសេដ្ឋកិច្ច សង្គមកិច្ច ធ្វើឲ្យវប្បធម៌ តាមសហគមន៍នោះ ។

ដូច្នេះ នៃផែនការកំណែទម្រង់ទៅ ពិតជា ស្របទាំងស្រុងទៅនឹងគោលគំនិត នៃក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ នៃដែលមានបំណងក្នុងឆ្នាំ ៧ គឺតែតែពីប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនខុសបែបបទ ដោយយកសុខតែឯង យកទ្រព្យខ្លួនតែឯង ឬយកទុក្ខគេមកផ្ញើសុខទុក្ខខ្លួន ។

ក្នុងការទេរ្យបចំក្រុងឬអ្នក តើមានការពិភាក្សាឃ្លាំ ឯណា ទីដែន ?

មានការពិភាក្សាខ្លះទីដែន ដោយអ្នកស្រុកពុំស្ងួរឈរប្រយោជន៍នៃផែនការនេះ ។ អ្នកខ្លះពុំមានគំនិតសហគមន៍ ។ អ្នកខ្លះបែបសោះអង្គើយចំឯងជាយល់ថា កិច្ចការត្រួតបែបឃ្លាំ ឯ ក្នុងការទេរ្យបចំការពារសន្តិសុខ ឬ ទេរ្យបចំឧទ្យាន ជាការផ្តាច់មុខរបស់អ្នកឧត្តមការ ។

អង្គការ "សង្គ្រោម" និងមានប្រសិទ្ធិភាព ថើប្រសិនជា អ្នកស្រុកយល់ច្បាស់ថា អង្គការនេះ ពិតជា មានប្រយោជន៍ចំពោះអ្នកស្រុក ពិតជា ចង់ការពារអ្នកស្រុកឲ្យចាកផុតពីទុក្ខភ័យត្រួតបែបឃ្លាំ ឯ និងជួយលើកជីវភាពអ្នកស្រុក ឲ្យឮឆ្ងាយល្បីល្បាញ ដូចឮឆ្ងាយ ទ្រូចមកហើយ ។

១- ការជំនុំជំរះនិងការផ្តន្ទាទោសសម្តេច សីហនុ

កាលពីព្រឹកថ្ងៃអាទិត្យទី ៥ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៧០ តុលាការសឹកសំរាប់កងទ័ព ឮឆ្ងល់ថ្នា ទោសសម្តេចសីហនុ ដោយប្រហារជីវិតបង់ មកពីបទល្មើសក្បត់ជាតិ ទោះបីជនជាប់ចោទនេះ មិនឮឆ្ងានមកចូល ញ ខ្លួននៅចំពោះមុខតុលាការក៏ដោយ ។

អតីតប្រមុខរដ្ឋដែលគេហួតឯងការកាលពីថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ នោះ ឮឆ្ងានត្រូវគេដកឈ្មោះតិជា ខ្មែរទៅហើយ ។ ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងអស់ត្រូវទិបអូស ។

សម្តេចសីហនុ ត្រូវឮឆ្ងានគេចោទថា ឮឆ្ងានប្រព្រឹត្តបទប្រទុស្សន្ត ឈ្លើយនឹងសេចក្តីសុខសាន្ត ទ្រៅប្រទេស ដោយមានពាក្យចោទទាំង ៩ ខ ដូចតទៅ :

១- អនុញ្ញាតឲ្យកងកម្លាំងយៀកកុង ឆ្លងខាងជើងមកតាំងទីលើដែនដីនៃប្រទេស កម្ពុជា ។

២- ឮ ញ ជំកងកម្លាំងយៀកកុង ឆ្លងខាងជើង និង ឮ ថ្មើតទ្រា ទៅឲ្យឈ្លា ឆ្លង ប្រទេសកម្ពុជា ។

៣_ ក្នុងឃុបឃិតជាមួយកងកម្លាំងយៀកកុង_ជួនខាងដើង និង ចាំថែតឡាវ ដោយ
ឱ្យពួកនេះឈ្លានពានយ៉ាងចេញមុខមកលើប្រទេសកម្ពុជា ។

៤_ ក្នុងជួយបើកដៃដល់ការឈ្លានពាន នៃកងកម្លាំងយៀកកុង_ជួនខាងដើង និង
ចាំថែតឡាវ ប្រឆាំងនឹងប្រទេសកម្ពុជា ។

៥_ ក្នុងផ្តល់ទ្រព្យសម្បត្តិ គ្រាប់ទំលែង សៀ្បៀងអាហារ ឱ្សថ និង សម្ភារៈ
ទៅឱ្យកងកម្លាំងយៀកកុង_ជួនខាងដើង ។

៦_ ញុះញង់ ឱ្យប្រជាជនចូលខាងសត្រូវ ។

៧_ ញុះញង់ទាហានខ្មែរ ឱ្យទៅបំទើក្នុងកងទ័ពសត្រូវ ។

៨_ ទំលោភច្បាប់ទន្លេធម្មនុញ្ញ ។

៩_ ផ្តើមិច្ចេទកម្ម សេដ្ឋកិច្ច និង ពាណិជ្ជកម្ម ។

២_ការជំនុំជំរះ និងការកាត់ទោសបក្ខពួកសម្តេច សីហនុ

កាលពីព្រឹកថ្ងៃទី ១៧ សីហា ១៩៧០ ចាប់តាំងពីម៉ោង ៨ ទៅ តុលាការសឹក
ក្រុងភ្នំពេញ ក្នុងបានចាប់បើកការកាត់សេចក្តី ជាចំណាត់បក្ខពួកសម្តេចសីហនុ ដែលត្រូវទោសពីបទក្បត់
ជាតិយូរមកហើយជាមួយមហាអំណាច ។

ជនជាប់ចោទដែលជាបក្ខពួកសម្តេចសីហនុ មានដូចតទៅ :_

១_ ខៀវ សុត	១២_ កែវ មាស
២_ ដៅ ហ៊ុំ	១៣_ ទៀង ម៉ាច
៣_ ចៅ សេង	១៤_ អាង គីមឃន
៤_ សាទិន ឆាក	១៥_ សៀន អាន
៥_ ចាន់ យូរ៉ាន់	១៦_ ហាក់ សៀង ឡាយនី
៦_ ជា សាន	១៧_ មាស សាទែត
៧_ ហួត សម្បត្តិ	១៨_ អ៊ឹង សេនណារ៉ាក់
៨_ ខៀម ស្ងួន	១៩_ ស៊ី អ៊ុន
៩_ គាត ឈន់	២០_ អ៊ឹង ម៉ាង
១០_ ជួន ប្រសិទ្ធ	២១_ សួង ស៊ីកៀវ
១១_ ជួន ម៉ី	២២_ ត្រឹង លាន

២៣_តូច ខាំ ដៀវ៉ឹន	២៧_សេត ប៉ែងហួន
២៤_ហេង ពេច	២៨_អ្នកស្រី សៀនអាន
២៥_សៀង ហួនឡុង	២៩_អ្នកស្រីសីហនុ ឆាមដើម ម៉ូនីក ស៊ីហ៊ុន
២៦_អែង ហា	៣០_នាង ច្រើម ៣ង ។

ឈ្មោះ ឡុង សំអុល មិនត្រូវទៅគេយកមកកាត់ទោសទេ ពីព្រោះក្រសួងការពារប្រទេសមិនមានហ្វូតដាសត្តិ ។ តុលាការចាំជំនុំនៅលើកក្រោយ ។

ឈ្មោះ ជី ប៊ី កំមិនត្រូវឲ្យនជាប់ចោទដែរ ព្រោះឈ្មោះនេះ ឲ្យនត្រូវទៅគេនាយការណ៍មក ដោយភ័ន្តច្រឡំ ។

លោកស្នងការនគរបាលឲ្យនថាឥឡូវលោក មាយ ផល្គន់ ដែលជាក្រុមប្រាបញ្ជាការយកថ្លែងបទចោទប្រកាន់ទៅលើដូនជាប់ចោទទាំង ៣០ នាក់ ដោយសំអាងជាពិសេសទៅលើភស្តុតាង និង ឯកសារផ្ទេរ ៧ មានលេខថ្លែងការណ៍តាមទិព្យបែកាំង និងព្រឹត្តិប័ត្រទីភ្នាក់ងារពត៌មានចិន ស៊ិន ហួរ និងទីភ្នាក់ងារពត៌មានឡាទាំង ព្រមទាំងសារពត៌មានបរទេស ដែលផ្សាយពីសកម្មភាពដូនទាំងនោះ មានការបង្កើតនគរបាលប្រទេស សកម្មភាពញុះញង់ប៉ុនប៉ងរំលាយរដ្ឋាភិបាលពេញច្បាប់ ។

ក្នុងនេះមានពួកនគរបាលខ្លះ ដែលឲ្យនឥតប្រុលសម្តែចសីហនុឲ្យនបញ្ជាះបញ្ជូលសហការីផ្ទាល់ខ្លួន និងបើកប្រាក់នគរបាលដែលនៅក្នុងស្តាន់ចូតយកទៅជាមួយផង ។

លោកខុកញ៉ា ម៉ែន គិមសាន ចាងហ្វាងតុលាការសឹក ឲ្យនបង្ហាញដល់អង្គប្រជុំនូវភស្តុតាងនិងឯកសារផ្ទេរ ៧ មានទាំងលិខិតជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលដូនជាប់ចោទឲ្យនសរសេរបំបួលលួងលោមឲ្យសហការីផ្ទៃតាមខ្លួនព្រមទាំងនូវបទឥត និងអត្ថបទសារពត៌មានបរទេស ស្តីអំពីសកម្មភាពនៃដូនជាប់ចោទទាំងនេះ នៅក្រុងប៉ែកាំង និងនៅញ៉ីវយ៉ក ។

បន្ទាប់ពីឲ្យនថយចូលទៅពិភាក្សាអស់រយៈពេលជិតពីរម៉ោងមក តុលាការសឹកនិងប្តឹងសេចក្តីផ្ទើចោលការតាក់ដោយដាច់ណាត់ ៖

ក) ផ្ទើចោលប្រហារជីវិតបង់លើនូបដូនត្រូវទៅចោទ ឈ្មោះ ៖

_ម៉ែន ឆុត	_តាត ឈាវ
_ដោ៉ ប៊ូ	_ដួន ប្រសិទ្ធ
_ចៅ សេង	_ដួន ម៉ុំ
_សាទិន ឆាក	_កែវ មាស

-ចាន់ ឃួន់ ន
-ជា សាន
-ហួត សម្បត្តិ
-ខែម ស្ងួន
-អ៊ុង ម៉ាង ។
-អាំង តិមឃន
-សៀន អាន
-មាស សាទេវ័ត
-អ៊ុំទ សេណា ទាំ ក
-

ចាត់ខ្លួន ព្រមទាំងសម្រេចថា ត្រូវដកសញ្ជាតិខ្មែរ ពីជនត្រូវចោទទាំងអស់នេះ តទៅ ដោយមកពីបទកម្ចាត់ប្រល័យទាក់ទងនឹងមហាអំណាចបរទេស ។

ខ) ផ្ដើទោសដាក់គុកឈ្មោះ
-អ្នកស្រីសីហនុ នាម ដើមឃ្លីក អ៊ីហ្គ្រី
-នាង ថ្ងៃម ៣ង

ចាត់ខ្លួន បង្គំឱ្យផ្ដើការដាទម្ងន់អស់មួយជីវិត ពីបទកម្ចាត់ដោយប្រល័យទាក់ទងជាមួយមហាអំណាចបរទេស ព្រមទាំងសម្រេចថា ត្រូវដកសញ្ជាតិខ្មែរ ពីជនត្រូវចោទទាំងនេះផង តទៅ ។

គ) ផ្ដើទោសដាក់គុកឈ្មោះ
-គ្រិន លាន
-ចេង ចេច
-ទេវ៉ឹង ម៉ាច
-សិទ្ធ បេង់ឃួន
-ស្ងួច ទាំ ដេវ៉ឹន
-លី អុន
-ស្ងួង ស៊ីឃៀវ៉ឹន
-សៀង ឃួនឡុង
-ហាក់ សៀងឡាយនី
-អ្នកស្រី សៀន អាន ។

ចាត់ខ្លួន បង្គំឱ្យផ្ដើការដាទម្ងន់កំណត់ ២០ ឆ្នាំ ម្នាក់ ៗ ពីបទកម្ចាត់ដាតិដោយប្រល័យទាក់ទងជាមួយពួកមហាអំណាចបរទេស ។

ឃ) បង្គាប់ឱ្យទិបអូសដាប្រចាំជនីទន្ធការ នូវទបល់តាងនិងទបល់ទ្រព្យទាំងឡាយណាដាទបល់ដនត្រូវចោទទាំងអស់ ៣០ នាក់ខាងលើដែលមានដីការ ពីមន្ទីរស៊ើបសួរឱ្យកត់និងឃាត់ទុកនូចទៅ បើយ៉ាងណា ឬកំនៅមិនទាន់កត់និងឃាត់ទុកនៅទេឡើយក្ដី ។

ង) បង្គាប់ឱ្យលើកការទិបអូសលើរថយន្តលេខ ពី ២.៩៥៧៦ ទីដែលពីដើមដាទបល់ដនត្រូវចោទ ហួត សម្បត្តិ ចេញទីដែលមានវត្តមានគ្រប់គ្រាន់ថា ឈ្មោះ ហួត សម្បត្តិ ឮនផ្ដើលិខិតបុះបង្គត់លេខាលក់ឱ្យទៅអ្នកដទៃ មានឈ្មោះ ចេវ៉ា អុន ជាគ្រូពេទ្យនាយកនៅសៀម-

ទាប អង្គនៅក្រុង ជាម្ចាស់ទ្រព្យទីថ្លៃ ដើម្បីទុកឱ្យឈ្មោះនេះប្តឹងសុំផ្លាស់ប្តូរឈ្មោះទៅក្រសួងមានសមត្ថកិច្ចតាមច្បាប់ ។

៣_ តុលាការសើកវិនិច្ឆ័យកនលើនៃលោក សឺង ងុក ថាន់

នៅព្រឹកថ្ងៃទី ៤ កញ្ញា ១៩៧០ តុលាការសើកក្រុងភ្នំពេញ ឭនបើកសម័យជំនុំជំនះ នៅរឿងលោក ស៊ឺង ងុក ថាន់ ទីប្រឹក្សា នៃទីស្តីការនាយកនដ្ឋមន្ត្រី ដែលឭនត្រូវនៅជាប់ចោទកាលក្នុងជំនាន់របបសម្តេចសីហនុ ពីបទប្រទុស្តនាយនឹងសេចក្តីសុខសាន្តក្រៅនគរ ។

ក្រោយពីដកឃ្លាទៅពីក្រោះសម្ងាត់អស់ពេលជាងពីរទម៉ាងមក តុលាការក៏ឭនប្រកាសលទ្ធផលសម្រេចសេចក្តីដូចតទៅ :

១_ការប្តឹងទាស់របស់លោក សឺង ងុក ថាន់ ទុកជាត្រឹមត្រូវនៅតាមច្បាប់ ។

២_បដិសេធសាលក្រមតុលាការសើកលេខ ៣៦០ ចុះថ្ងៃ ២៧_៩_៦៩ ជាអសារបង់។

៣_តាមមាត្រា ១០៧ នៃក្រមតុលាការសើក លោក សឺង ងុក ថាន់ ត្រូវឭនរួចខ្លួនពីការចោទ ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះទៅ ។

៤_ តុលាការសើក ឭនកាត់ទោសលោក ភួង ម៉ាន ហ៊ាំង

នៅថ្ងៃទី ២ តុលា ១៩៧០ តុលាការសើក ឭនសម្រេចកាត់ទោសដាក់គុក ភួង ម៉ាន ហ៊ាំង អស់មួយជីវិត ដោយបង្ខំឱ្យធ្វើការជាទម្ងន់ តាមមាត្រា ១០៧ ក្រមតុលាការសើក ។

៥_ តុលាការសើក ឭនកាត់ទោសលោក តុម សាវ៉ាន ទាន់

លោក តុម សាវ៉ាន ទាន់ អតីតមេបញ្ជាការ តំបន់សើកទង់កំពត ដែលត្រូវនៅឭនតុលាការសើក នៃ យោធភូមិភាគទី៣ កាត់ទោសប្រហារជីវិត កាលពីដើមខែសីហា មុនត្រូវនៅទទួលការប្រហារជីវិតនៅក្រុងកំពត នៅថ្ងៃ ៩_៩_៧០ ។

៦_ នៅថ្ងៃ ២០ មេសា ១៩៧០ លោក ទ្រិញ ន៉ាញ អគ្គលេខាធិការ នៃគណៈកម្មការស្រោចស្រង់ជាតិ ឭនផ្ញើជាអធិបតីនៃពិធីដោះលែងអ្នកទោសនយោឭយចំនួន ៤៨៦ នាក់ជាប់ពីបទថ្នាំបំទើពួកកុម្មុយនិស្ត ឬ បំទើពួកខាងលោកសេរី ។

ក្នុងចំណោមអ្នកទោសនយោឭយនេះ មានខ្លះត្រូវនៅតុលាការសើកជំនាន់សម្តេចសីហនុកាត់ទោសប្រហារជីវិតផង ។

៧_ នដ្ឋា អិច្ចលស្រ្តោ ចស្រង់ជាតិ លើកលែងទោសដល់អ្នកទោសសៀម ១០៤នាក់

នៅព្រឹកថ្ងៃទី ៧ ខុសភា ទៀលម៉ោង ៨កន្លះ លោកទ្រិញ ទាំញ នដ្ឋមន្ត្រី ក្រសួងឃោសនាការ.. ដែលជាតំណាងនដ្ឋា អិច្ចលស្រ្តោ ចស្រង់ជាតិ ឲ្យនអញ្ជើញទៅក្រុងខេមរៈភូមិន្ទ (ខេត្តកោះកុង) ដើម្បីថ្លែងជាអធិបតី ក្នុងពិធីដោះអ្នកទោសសៀមចំនួន ១០៤នាក់ ដែលជាប់ឃុំឃាំងនៅទីនោះពីបទលួចឆ្លងដែន និងលួចនេសាទត្រី ក្នុងព្រំដែនសមុទ្រប្រទេសកម្ពុជា។

៨_ តុលាការសឹក ឲ្យនកាត់ទោសលោក ចេង សាយ៉ុិន

ចាប់ពីថ្ងៃចន្ទទី ១៤ ធ្នូ ១៩៧០ តុលាការសឹក នៃយោធភូមិភាគទី ៦ ឲ្យនបើកសម័យជំនុំជំរះកាត់ទោសនាយទាហាន ៤ រូបមកពីក្រចេះ។

អ្នកជាប់ពិរុទ្ធទាំង ៤ នាក់ គឺ :

សឹក្តី៥ ចេងសាយ៉ុិន

សឹក្តី២ ទែកទ ម៉ឹងក្រាត

សឹក្តី៣ សេង អេរ៉ឹង

និងព្រឹទ្ធាចារ្យទី១ ឡាក់ ឡាំ

បន្ទាប់មក តុលាការសឹក ឲ្យនកាត់ទោសប្រហារជីវិតតែម្នាក់ ចេង សាយ៉ុិន ទេ។

ប្រាសាទរង្គៀតត្រូវទទួលការគំរាមកំបែង

ជា លើកទី១ ក្នុងទំព័រទេសចរណ៍សិល្បៈ ស្ថាបត្យកម្ម បច្ចុប្បន្នកាលនេះ វត្តជា កេរ្តិ៍ដំណែលសិល្បៈដែលធ្លាប់មាន ឈ្មោះល្បីល្បាញក្នុងចំណោមវត្តជាកេរ្តិ៍ដំណែលនានា សំខាន់មនុស្សជាតិទូទៅ ផងដែរនេះ ត្រូវទទួលការគំរាមកំហែងពីពួកសត្រូវការចោទ ឲ្យដួលរលំ ។

ប្រាសាទអង្គរដ៏ល្បីល្បាញសុសសាយនេះហើយ ជានិមិត្តរូបនៃមហាអំណាចខ្មែរនៅគង់វង្សថិតថេរមកហើយ ពុំ ជាតំបន់ស្រុកទេសនៃអ្នកប្រាជ្ញគ្រប់សញ្ជាតិ និងគ្រប់មណ្ឌលនៃបព្វជិតទេ ។

ទោះជាយ៉ាងនេះ ប្រាសាទអស់ទាំងនោះ ត្រូវទទួលរងនៅក្នុងមហន្តរាយ ។ ខណៈលោកទាំងមូលជាទីកន្លែងដែលគេសង់ប្រាសាទទាំងនោះ កំពុងតែទៅជាសមរភូមិ ត្រូវពួកទុច្ចរិត គ្មានសាសនា គ្មានបព្វជិត ទាយជាតាល់ថ្ងៃគ្នា ឈប់ឃើញមកលើប្រាសាទអស់នោះផង ។

ការដែលពួកខ្មែរថ្មីនេះ ឮនទាយប្រហារទៅលើពួកការពារសាសនាគ្រិស្ត កំទាមិនឮនផ្ទៃខ្លួនខ្លះតាមសំឡេងប្រាសាទណាមួយ ឬ កំពុងនដឹមានតម្លៃណាមួយដែរ ។ ប៉ុន្តែនៅពេលនេះ ពួកយើងកំពុងឮនខាងដើង ទាយយើងឥតត្រាប្រណី ដោយត្រៃអាវុធដ៏កំណាចអាចបំផ្លាញនិងកំទេចចំពីក្រុងទាំងមូលទៀតផង ។

នេះគឺជា សេចក្តីប្រមាថមើលងាយចំពោះវត្តជាទីសក្ការៈបូជា ដែលខ្មែរមិនអាចអត់អោនឱ្យបានឡើយ ព្រមទាំងជាការទទឹងលោភពេញទីទៅលើបព្ជាជាអន្តរៈជាតិ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ និង ទៅលើសិទ្ធិសញ្ជាអន្តរៈជាតិ នាថ្ងៃទី ១៤ ឧសភា ១៩៥៤ ។

អាស្រ័យដោយហេតុនេះ ការថែរក្សាប្រាសាទអង្គរក្នុងកាលៈទេសៈដ៏អាក្រក់នេះ មិនមែនត្រឹមតែការៈ អាជ្ញាធរនៃប្រទេសខ្មែរយើងទេ គឺជាការៈរបស់ពិភពលោកទាំងមូលដែរ ។

អង្គការសហប្រជាជាតិ និង UNESCO នឹងត្រូវពិនិត្យយ៉ាងម៉ត់ចត់ចោទបញ្ហាដែលគួរឱ្យព្រួយបារម្ភ ហើយចាត់វិធានការណ៍យ៉ាងប្រញាប់ដើម្បីបញ្ចប់នូវអំពើឈ្លានពានរបស់ពួកទមិឡនេះ ។

ទៅទៀងទាំងអស់នេះ គួរយើងខ្ញុំពុកទៀងទាញថា កាលពីពួកអ្នកដែលធ្លាប់ចាំងនៅក្នុងសង្គ្រាមសាកលលោកលើកទី២ ក៏មិនអាចសំទេចដល់ទីដៅបានដែរ ដូចជានៅតំបន់

ខ្លះខ្លះ ៗ មានទីក្រុងរ៉ូម (Rome) វ៉ឺនីស (Venise) ហ្វ្លរ៉ង (Forence) និង ប៉ារីស (Paris) ដែលជាតំបន់ពោរពេញទៅដោយសិល្បៈនៃបច្ចឹមប្រទេស ។

ហេតុដូច្នេះ ដើម្បីទប់ទល់នូវស្ថានការណ៍ នឹត្តរឱ្យប្រែប្រួលជាអន្តរបៀបនេះបើយ ទើបសភា ទាំងពីរនៃប្រទេសកម្ពុជា ដើរឯកន្តរផ្ញើរត្តិមួយផ្ញើទៅអគ្គសភានៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ដែលមានសេចក្តីទាំងស្រុង ដូចតទៅ :

ញត្តិរបស់សភាទ្វេរ ផ្ញើទៅអគ្គសភានៃ
អង្គការសហប្រជាជាតិ

បកប្រែក្រៅផ្លូវការ ពី A.K.P. №7025 du 17/6/70 Page 1.

-ដោយពិនិត្យឃើញថា កងកម្លាំងយៀកកុង-យៀកណាមខាងជើង និងព្រះថេតទ្បាវ កំពុងវាយប្រហារមកលើប្រទេសកម្ពុជាគ្រប់ប្រកាលភ ។

-ដោយពិនិត្យឃើញថា ពួកឈ្លានពានទាំងនោះវាយប្រហារយ៉ាងខ្លាំងក្លា ដើម្បីយកផ្ទៃដីជាទីតាំង នូវចំណតអាកាសយាន និង ប្រាសាទអង្គរ នៅខេត្តសៀមរាប ដែលជាប្រាសាទកេរ្តិ៍ដំណែលថ្នែកវប្បធម៌សំខាន់មនុស្សជាតិទូទៅ ។

-ដោយពិនិត្យឃើញថា ការវាយប្រហារមកលើប្រទេសកម្ពុជា ហើយគំរាមកំហែងទៅលើប្រាសាទអង្គរ ជាការរំលោភយ៉ាងជាក់ស្តែង ទៅលើអង្គការសហប្រជាជាតិ និងទៅលើកិច្ចព្រមព្រៀងអន្តរជាតិ នៅទ្បាវ (La Haye) ឆ្នាំ ១៩៥៤ ស្តីអំពីការថែរក្សាសម្បត្តិវប្បធម៌ ក្នុងពេលមានអាវុធ កិច្ចព្រមព្រៀងដែលប្រទេសកម្ពុជាបានចុះសច្ចានុមតិ កាលពីថ្ងៃ ២៤ មេសា ១៩៦១ ។

-ដោយពិនិត្យ ឃើញថា ក្នុងបច្ចុប្បន្នកាលនេះ ប្រទេសកម្ពុជាមានការពិបាកយ៉ាងខ្លាំង ដើម្បីការពារកេរ្តិ៍ដំណែលវប្បធម៌ទាំងនោះដោយខ្លួនឯង និងទប់ទល់នឹងការឈ្លានពានរបស់យៀកកុង-ជួនខាងជើង និង ព្រះថេតទ្បាវ ។

សភាទ្វេរទាំងពីរ សូមអំពាវនាវយ៉ាងខ្ទេចខ្ទាំ ក្នុងពេលប្រជុំពេញអង្គ កាលពីថ្ងៃ ១៣ មិថុនា ១៩៧០ ចំពោះអគ្គសភានៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ឱ្យទិនេរភ្លេចមិនធ្លាក់ចុះ និង ផ្ញើអន្តរាគមន៍ ដោយកងកម្លាំងនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ដើម្បីឱ្យប្រាសាទនានាក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ជាពិសេសប្រាសាទអង្គរ ចាកផុតពីការបំផ្លិចបំផ្លាញរបស់ពួកឈ្លានពាន ។

ផ្ញើទៅភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៣ មិថុនា ១៩៧០

ប្រធានព្រឹទ្ធសភា
ហត្ថលេខា : អ៊ឹង ស៊ីម

ប្រធានរដ្ឋសភា
ហត្ថលេខា : ឯក ជីអ៊ឹន

ក្រោយពីញត្តិទបស់សភាទ្វេនទាំងឲ្យនផ្ញើទៅអគ្គសភា នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ
មក ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ នៃ UNESCO ឲ្យនផ្ញើសេចក្តីប្តេជ្ញាជាឯកច្ឆន្ទមួយ មានសេចក្តីទាំង
ស្រុងដូចតទៅ :

(បកប្រែក្រៅផ្លូវការ)

សេចក្តីប្តេជ្ញាជាឯកច្ឆន្ទរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ
នៃ UNESCO

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិឲ្យនប្តេជ្ញាជាឯកច្ឆន្ទនៅពេលប្រជុំ នាថ្ងៃទី ១៨ មិថុនា
១៩៧០ ដែលមានលោក Etienne Dennery (France) មានលោក Prem
N Kirpal (Inde), មានលោក Qudrat Ullah shahab (Pakistan) et
S.Exc. M. Yukihisa Tumura (Japon).

ក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ

១_ ឲ្យនដឹងតាមសេចក្តីរាយការណ៍ទបស់លោកអគ្គនាយក (84 Ex/37)
ហើយដឹងឲ្យនឮសេចក្តីរាយការណ៍ទបស់លោកដោយមានការទទេ ស្តីអំពីការអនុវត្តធំ នៅប្រទេស
កម្ពុជា ឲ្យនសន្និសញ្ញាក្រុងឡា ហេ នៅមន្ទីថែទក្សាលម្បត្តិវប្បធម៌ក្នុងពេលមានជម្លោះគ្នា
ដោយប្រើកម្លាំងអាវុធ (conflit armé) ហើយទទួលដឹងឮសេចក្តីថ្លែងការណ៍ ដែលផ្ញើ
ទៀងនៅពេលនេះកញ្ចប់ដោះស្រាយ ពីសេចក្តីរាយការណ៍នោះ នៅក្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ។

២_យកចិត្តទុកដាក់ទៅលើអង្គវត្ថុ និង ទ្រព្យសម្បត្តិវប្បធម៌ណាដែលទទួលរង មិនមែនចំ
ពោះ តែប្រទេសកម្ពុជាទេ គឺចំពោះមនុស្សជាតិទូទៅ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌជា ទ្រព្យសម្បត្តិខាងផ្នែកសិល្បៈ
ខាងផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រ និងខាងផ្នែកវិទ្យាសាស្ត្រ ។

៣_ទទួលដឹងឮថា ជាការពិតណាស់ណាស់ គ្រប់មនុស្សជាតិ ដែលត្រូវទទួលការពារ
ទ្រព្យសម្បត្តិទាំងនោះ ។

៤_សំដែងនូវសេចក្តីព្រួយបារម្ភយ៉ាងខ្លាំងចំពោះការប្រទុស្តរាយ ដែលបានកើត
ឡើងនេះ ដែលអាចបំផ្លិចបំផ្លាញដល់ទ្រព្យសម្បត្តិ ។

៥_ប្រតិបត្តិតាមសេចក្តីអំពាវនាវ ជានិច្ចាទិភទបស់លោកអគ្គលេខាធិការ
នៃ អង្គការសហប្រជាជាតិ កាលពីថ្ងៃ ៨ មិថុនា ។

៦_សេចក្តីអំពាវនាវដល់ប្រជាជនយ៉ាងខ្លួនឯងនូវការគាំទ្រ និងការពារ ប្រឆាំងនឹងការឈ្លានពានរបស់ខ្មែរ ដើម្បីខ្លឹមសារនៃការពារ និងការពារ ប្រឆាំងនឹងការឈ្លានពានរបស់ខ្មែរ មិនខ្លឹមខ្លួចខាតទេឬ ។

៧_អញ្ជើញលោកអគ្គនាយក ខ្លឹមទៅជួបចរចាផ្ទាល់ជាមួយអ្នកដែលបានផ្តើមសន្ធិសញ្ញានៅប្រុងទ្បាចេ ដើម្បីការពារមិនខ្លឹមានការបំផ្លេចបំផ្លាញ ការប្រមាថមើលងាយដល់ទីសក្ការៈបូជា និងមិនខ្លឹមានការលួចប្លន់ប្រឆាំងដែលជាកេរ្តិ៍ដំណែលរបស់ខ្មែរ ។

៨_សូមផ្តើសេចក្តីនាយការណ៍ក្នុងទេរឿងនេះនៅប្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិនាសម័យប្រជុំលើកក្រោយ ។

សមាសភាពនៃប្រុមប្រឹក្សាប្រតិបត្តិ គឺ :

ប្រធាន : អ៊ីតាលី

អនុប្រធាន: នែកូស្លូវ៉ាគី _ ឥណ្ឌា _ តង់ហ្សានី _ បេរ៉ូ

សមាជិក : ម៉ិចហ្ស៊ិក _ អ៊ីស្រាអែល _ ម៉ាលី _ ស្លឹស _ ប្រេហ្ស៊ិល _ ស៊ីលី _ នីហ្សេរីយ៉ា _ កូតឌីវ័រ _ អាហ្សង់ទីន _ ចក្រភាង _ សីង្ហបុរ _ អាហ្គង់ដាស្តង់ _ បេអ៊ីហ្ស _ ហុងគ្រី _ កូស្តារីកា _ កុងហ្គោ _ ប្រេសាវីល វ៉ូល្តាម អ៊ីយ៉ាន _ សេណេហ្គាល _ កាណាដា _ ហ្ស៊ុមប៊ី _ អារ៉ាប់ស្អូម _ លីបង់ ចក្រតីស្តាន _ អាល់ហ្សេរី _ ជប៉ុន និង សូវៀត ។

បន្ទាប់មកទៀត លោក អ៊ូ_ថាន់ អគ្គលេខាធិការ នៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ចានផ្តើសេចក្តីអំពាវនាវមួយ ដូចតទៅ :

សេចក្តីអំពាវនាវរបស់លោក អ៊ូថាន់ ស្តីអំពីអង្គទ
(បកប្រែក្រៅផ្លូវការ)

"សង្គ្រាមវៀតណាមដែលរាលចូលដល់ប្រទេសកម្ពុជា ចានបណ្តាលឲ្យមនុស្សស្លាប់យ៉ាងច្រើន ព្រមទាំងមានការបំផ្លេចបំផ្លាញយ៉ាងសមេ្លម ។ សង្គ្រាមនេះឥឡូវត្រូវក្លាយទៅជាសង្គ្រាមឥណ្ឌូចិនទាំងមូល ។

តាមពតិមានថ្មី ៗ ដែលចានបញ្ជាក់ឲ្យដឹងថា អង្គរវត្តរបស់ប្រទេសកម្ពុជា ដែលជាទីសក្ការៈបូជា ដែលធ្លាប់មានឈ្មោះល្បីសុះសាយត្រូវបំផ្លិចបំផ្លាញ ឥឡូវនេះ ត្រូវចាំនួនទទួលការគំរាមកំហែងដូចគ្នានិងប្រាសាទនៅប្រុងទេវ ដែលជាទីសក្ការៈបូជា និងជាសម្បត្តិនៃបុព្វធម៌សាសនារបស់ប្រជាជនយើកណាមដែរ ។

ប្រាសាទអង្គរវត្តរបស់ខ្មែរ ត្រូវតែចេញឱ្យផុតពីការអន្តរាយ ។

ខ្ញុំផ្ញើសេចក្តីអំពាវនាវនេះ ដល់ស្ថាប័ជនទាំងសងខាង ឱ្យគោរពនិងទិះរក គ្រប់មធ្យោបាយ ដើម្បីការពារមហាគ្រិះនានាក្នុងតំបន់ទទួលការប្រយុទ្ធនៅវៀតណាម " ។

កត់សំគាល់. ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការនេះ ពុំបានបែងចែងឱ្យច្បាស់លាស់ថាសាមីជនណាខ្លះ ដែលទាក់ទង ទៅនឹងសេចក្តីអំពាវនាវនេះ ។ ដូច្នេះសេចក្តីអំពាវនាវនេះ ប្រាកដតែតែចុះ ផ្សាយក្នុងសារព័តមានប៉ុណ្ណោះ មិនបានផ្ញើដូនចំពោះទៅទង្វាភិបាលណាទេឡើយ ។

បន្តបន្ទាប់មក មានសេចក្តីអំពាវនាវប្រហាក់ប្រហែលគ្នានេះ ដើម្បីការពារ អង្គរវត្តយើង ពីសំណាក់ទីនេះ

លោក Bernard Philippe Groslier, conservateur du site qui, avec les autres membres de l'école française d'Extrême-Orient de Siemreap, est resté sur place.

ក្រោយពីមានសន្និសិទសារព័តមាន នៅថ្ងៃទី ២៦ មិថុនា ១៩៧០ របស់លោក Vadime Alisseeff, ជាបេសកជនពិសេស នៃ UNESCO នៅប៉ារីស ស្តីអំពីទៀង ការពារប្រាសាទបុរាណយើង ។

បន្ទាប់មកទៀត ប្រទេសជប៉ុន ក៏មានការព្រួយបារម្ភចំពោះស្ថានភាពនៃ ប្រាសាទអង្គរយើងដែរ ។ ទើបលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី១ Eisaku Sato នៃប្រទេសជប៉ុន ប្រាប់ទុកឱ្យលោកនាយករដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស គឺលោក Kiichi Aichi ពិនិត្យលទ្ធភាព នៃ ការការពារប្រាសាទអង្គរ ដែលជាកេរ្តិ៍ដំណែល សិល្បៈបុរាណខ្មែរនៅសតវត្សទី១០ និងទី ១២ បណ្តាលមកពីការរាតត្បាតនៃចំបាំង ។

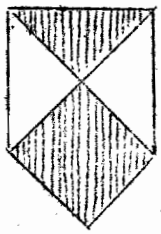
តាមការសម្រេច នៃ អង្គការប្រជុំគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នាថ្ងៃទី ១២ មិថុនា លោកទេសរដ្ឋមន្ត្រី Yasuhiro Nakasons ចាងហ្វាងទីភ្នាក់ងារទទាក់ទងការការពារ ប្រទេស ឈរឡើងថ្លែងថា ប្រទេសជប៉ុន ត្រូវតែបំពេញកិច្ចការខ្លះ ជាបន្ទាន់ចំពោះ ការ ការពារប្រាសាទអង្គរនេះ ។

(នេះជាដំណឹងផ្សាយចេញពី AFP du 12 Juin 1970)

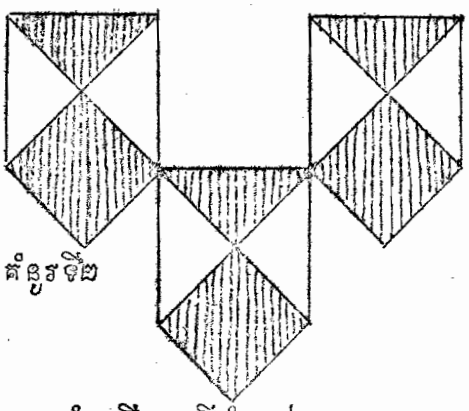
ចំណែកខាងប្រទេសយ៉ាន់ទិញ គេឃើញមានឯកតុកម្មមួយនៅទីក្រុងទៀងចន្ទ្រ ផ្ញើទៅឯដើមប៊ីដែញចក្រពត្រដួនខាងជើង_ចៀកកុងចេញពីប្រៃសាទអង្គរ កាលពីថ្ងៃទី ៥ កក្កដា ១៩៧០ ។

មក៉ាងទៀត នៅប្រទេសកម្ពុជាយើងទិញ គណៈកម្មាធិការជាតិ ខាងកិច្ចការពារសម្បត្តិវប្បធម៌ក្នុងករណីមានសង្គ្រាម (COPROBIC) ឯកថ្លៃលេចក្តីជូនដំណឹងមួយមានសេចក្តីទាំងស្រុងដូចតទៅ :

"ដោយអនុលោមតាមអនុសញ្ញាក្រុងទ្បាហេ ឆ្នាំ ១៩៥៤ ស្តីអំពីកិច្ចការពារសម្បត្តិវប្បធម៌ ក្នុងករណីមានសង្គ្រាមនោះ សាធារណជនសូមជ្រាបថា ត្រីស្តានជាសំណង់ និងប្រៃសាទទាំងឡាយ ដែលជាសម្បត្តិវប្បធម៌ ត្រូវមានដាក់សញ្ញាសំគាល់ពណ៌ខៀវស ។ សញ្ញាមានគុណប្រយោជន៍ដល់កិច្ចការ ទប់ទល់នឹងអំពើបំផ្លិចបំផ្លាញ ការចូលទៅតាំងទីលំនៅ ឬ ការលួចប្លន់នៅពេលមានសង្គ្រាម" ។

គំនូរទី១

គំនូរទី២

គំនូរទី១ប្រៀបធៀប :

_បុគ្គលដែលទទួលភារៈមុខងារត្រួតពិនិត្យ ។

_បុគ្គលិកដែលចាត់ឱ្យគាំពារសម្បត្តិវប្បធម៌ ។

_អត្តសញ្ញាណប័ណ្ណ ដែលបានចែងនៅក្នុងបទបញ្ជានៃការប្រតិបត្តិ ។

គំនូរទី២ប្រៀបធៀប :

_សម្បត្តិវប្បធម៌ជាអសង្ហារិម ត្រូវការគាំពារពិសេស ។

_ការដឹកនាំសម្បត្តិវប្បធម៌ ។

_ទីជម្រកដែលមានត្រួតពិនិត្យ ។

ការកែប្រែគណៈរដ្ឋមន្ត្រី និងការបង្កើតអគ្គលេខាការដ្ឋានធានា

នៅដើមខែកក្កដា ១៩៧០ លោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ នាយករដ្ឋាភិបាលព្រះបរមរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានធ្វើសេចក្តីថ្លែងការណ៍មួយផ្សាយតាមវិទ្យុជាតិ បញ្ជាក់អំពីភាពចាំបាច់នៃការកែប្រែគណៈរដ្ឋមន្ត្រី នៃរដ្ឋាភិបាលព្រះបរមរាជាណាចក្រកម្ពុជានិងការបង្កើតអង្គការធំ ៣ ថ្មី ៣ ទៀត គឺអគ្គលេខាការដ្ឋានធានា ។ ការកែប្រែគណៈរដ្ឋមន្ត្រីឬការបង្កើតអគ្គលេខាការដ្ឋានក្តីគឺធ្វើទៅតាម ដើម្បីបែងចែកកិច្ចការខាងនយោបាយ និងបច្ចេកទេស ឱ្យមានការទទួលខុសត្រូវច្រើនគ្នា ហើយដើម្បីឱ្យកិច្ចការទាំងនោះបានដើរលឿនទៅមុខជាប្រក្រតីផង

តាមក្រឹត្យថ្ងៃទី ១ កក្កដា ១៩៧០ គណៈរដ្ឋមន្ត្រីរដ្ឋាភិបាលព្រះបរមរាជាណាចក្រកម្ពុជាត្រូវបានកែប្រែដូចតទៅ :

១-លោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ នាយករដ្ឋមន្ត្រីនិងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ។

២-លោកឧត្តមសេនីយ ស.សិរិមតៈ ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកខាងទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

៣-លោក យ៉ែម សំបូរ ទេសរដ្ឋមន្ត្រីទទួលបន្ទុកខាងយុត្តិធម៌ និងការទាក់ទងជាមួយសភា ។

៤-លោក ឃុប គិមអាង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ សន្តិសុខ និង ធម្មការ ។

៥-លោក ព្រុំ ថុល រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឧស្សាហកម្ម ។

៦-លោក ឆន សុខុម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំជាតិ ។

៧-លោក អ៊ឹង ត្រមុច រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម ។

៨-លោក ចៅ សេងអ៊ួន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសង្គមកិច្ចការងារ និង មុខរបរ ។

៩-លោក ហ៊ូ ហុង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម កាសុត្តដ៏ផ្តង់ និង ដឹកនាំ ។

១០-លោក ទិម ឆួន រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ ។

១១-លោក គុន ទិច រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ។

១២-លោក អ៊ឹង ក្រពុំផ្កា រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសាធារណការ និងទេពកោសល្យជនបទ ។

១៣-លោកឧត្តមសេនិយត្រី កង កែង រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសាធារណសុខាភិបាល ។

១៤-លោក កើក គីលិម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឃោសនាការ ។

១៥-លោក ហង់ ធុនហាក់ រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍ ។

១៦-លោក អ៊ុង ស៊ីម រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងប្រៃសណីយ៍និងទូរគមនាគមន៍ ។

ក

ក ក

តាមក្រឹត្យលេខ ៤៣០-៧០-បរ ចុះថ្ងៃទី ១៨ កក្កដា ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិត្រូវមានអនុរដ្ឋលេខាធិការ ៣ រូប គឺ :

១-លោក ឌី ទូច អនុរដ្ឋលេខាធិការក្រសួងមហាផ្ទៃទទួលបន្ទុកខាងធម្មការ ។

២-លោក សាន់ាត ប៊ុំ អនុរដ្ឋលេខាធិការនៅទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

៣-លោក ឈឹម ខែត្រ អនុរដ្ឋលេខាធិការទិនញ្ញវត្ថុ ។

ខ

ខ ខ

ក្រៅពីនេះលោកឧត្តមសេនិយ លន់ ឆល់ នាយកនៃនរដ្ឋាភិបាល ក៏ឧបជ្ញើតឲ្យមានទីប្រឹក្សានាយករដ្ឋមន្ត្រីចំនួន ៤ រូប គឺ :

១-លោក សឺង ង៉ុកថាន់

២-លោក ច្រឹង ឈឿន

៣-លោក ជូ ត្រៃវឿង

៤-លោក អូ ឈឿន ។

ចំណែកអង្គការទាំងមូល នៃនរដ្ឋាភិបាលវិញ ត្រូវមានទីប្រឹក្សានរដ្ឋាភិបាលចំនួន ៦ រូប គឺ :

១-លោក ផ្លែក ភឿន

២-លោក ឡុក ន៉ាស៊ី

៣-លោក ទ្រិញ្ញ ទាំញ្ញ

៤-លោក ទេវ្យី ទ្បាយអ៊ីន

៥-លោក មាស យ៉ង់

៦-លោក ទែកនៃ ស្រណោះ ។

យើងសូមបញ្ជាក់ថា ទីប្រឹក្សានាយកទន្ទមន្ត្រីមានឋានន្តរសក្តិ និងបុព្វសិទ្ធិស្មើនឹងឧបនាយកទន្ទមន្ត្រីនៃទន្ទាភិបាល ចំណែកឯទីប្រឹក្សាទន្ទាភិបាលទាំញ្ញ មានឋានន្តរសក្តិ និង បុព្វសិទ្ធិស្មើ នឹងទន្ទមន្ត្រី នៃទន្ទាភិបាល ។

តាមក្រឹត្យចង្ក្រាប់ លេខ៧ ចុះថ្ងៃទី ៦ កក្កដា ១៩៧០ ព្រះរាជទម្រេចបង្កើតឱ្យមានអគ្គស្នងការទន្ទានានាដូចតទៅ :

១ -	អគ្គស្នងការទន្ទាន	ខាងទីផែនការ
២ -	-ទ -	ខាងកីច្ចា
៣ -	-ទ -	អតីតយុទ្ធជន
៤ -	-ទ -	យុវជន
៥ -	-ទ -	អ្នកទទួលទ្រគ្រោះដោយចម្បាំង
៦ -	-ទ -	ដីលដំណាំស្រូវ
៧ -	-ទ -	ដំណាំកៅស៊ូ
៨ -	-ទ -	ចិញ្ចឹមសត្វ
៩ -	-ទ -	ប្រមាញ់និងវនសាទ
១០ -	-ទ -	ទេសចរណ៍
១១ -	-ទ -	ផលិតកម្មខ្សែថ
១២ -	-ទ -	ការស្រាវជ្រាវទៅក្រៅស្រុក
១៣ -	-ទ -	ការស្រាវជ្រាវខាងទីរ៉ែ
១៤ -	-ទ -	ការទែកទម្រង់និងការទន្យបចំទីផែនការនៃការអប់រំ ។
១៥ -	-ទ -	ទិច្ឆ និង ទូរទស្សន៍
១៦ -	-ទ -	ការកំណែនទូទៅ
១៧ -	-ទ -	កិច្ចការពុទ្ធសាសនា

តាមក្រឹត្យលេខ៤២៧-ប.ន. ចុះថ្ងៃទី ១៥ កក្កដា ១៩៧០ អគ្គស្នងការនានា ត្រូវស្ថិតនៅក្រោមអាណាព្យាបាល នៃក្រសួងទន្ទមន្ត្រីដូចតទៅ :

១ - ទីស្តីការនាយករដ្ឋមន្ត្រី

- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងថែនការ
- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងកីទ្ធា

២ - ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ

- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងអតីតយុទ្ធជន
- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងកំណែនទូរទៅ

៣ - ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឧស្សាហកម្ម

- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងទេសចរណ៍
- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងការស្រាវជ្រាវទែ

៤ - ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងអប់រំជាតិ

- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងយុវជន
- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងការកែទម្រង់និងការទៀបចំថែនការ នៃ
  ការអប់រំ

៥ - ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម

- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងការស្រាវជ្រាវកែប្រែសាស្ត្រ
- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងដំណាំស្រូវ
- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងដំណាំកៅស៊ូ
- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងការចិញ្ចឹមសត្វ
- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងប្រមាញ់និងនេសាទ

៦ - ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសង្គមកិច្ច

- អគ្គស្នងការដ្ឋានថែនជនរងគ្រោះ

៧ - ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសាធារណសុខាភិបាល

- អគ្គស្នងការដ្ឋាន ខាងផលិតកម្មឱសថ

៨ - ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងឃោសនាការ

- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងវិទ្យុ និង ទូរទស្សន៍

៩ - ទីស្តីការរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងមហាផ្ទៃ និង ធម្មការ

- អគ្គស្នងការដ្ឋានខាងលកម្មភាពពុទ្ធសាសនា ។

តាមក្រឹត្យលេខ ៤២៨-៧០-ប.ស. ចុះថ្ងៃទី ១៥ កក្កដា ១៩៧០ អស់លោកដូចមានឈ្មោះខាងក្រោមនេះ ត្រូវទទួលតែងតាំងឱ្យកាន់ដំណែងជាអគ្គលេខាធិការដូចតទៅ :

១-ទីផ្ទះធម្មការ.....លោក ថ្លែក ធាត
២-កីឡា.....លោក ប៉ូលីតែ ស៊ួន
៣-អតីតយុទ្ធជន.....លោក ប៊ុយ ម៉ាង
៤-យុវជន.....លោក ឈួក ទេង ម៉ា
៥-អ្នកទទួលគ្រោះក្នុងចម្បាំង.....លោក ចាន់ តឹម ជាង
៦-ផលដំណាំស្រូវ.....លោក សោ សុង
៧-ដំណាំកៅស៊ូ.....លោក កុល ទូច
៨-ចិញ្ចឹមសត្វ.....លោក ស្រី ង៉ុន
៩-ប្រមាញ់ និង នេសាទ.....លោក ចាន់ សុង ហុង
១០-ទេសចរណ៍.....លោកស្រី អ៊ឹង មឹង
១១-ផលិតកម្មខ្ចីសង.....ទេដ្ឋបណ្ឌិត ថាច់ ទន់
១២-ការស្រាវជ្រាវកែច្នៃសាស្ត្រ.លោក ហូ តុង លីប
១៣-ការស្រាវជ្រាវដី.....លោក ស៊ាន បេង៉ឆែ
១៤-ការកែទម្រង់និងទៀបចំផ្ទៃធម្ម
អប់រំ.....លោក ហូ តុង ហូ
១៥-វិទ្យុ និង ទូរទស្សន៍.....លោក អ៊ឹម សាវឿង
១៦-ការងារកំណែនទូទៅ.....លោកឧត្តមសេនីយ ពៅ លិមរ៉ា
១៧-សកម្មភាពពុទ្ធសាសនា.....លោក ណុប ឆុំ ។

ទង់ជាតិសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

លក្ខណៈនៃទង់ជាតិ

-ពណ៌ : ខៀវទំនឹម ក្រហម ស

-រូបក្រឡាទ និង ផ្កាយបី

-ទ្រង់ទ្រាយ : ពណ៌ខៀវទំនឹម គឺ ៣ ភាគ ៤

-ពណ៌ក្រហមមួយ ភាគ បួន នៅជ្រុងខាងលើ និង ខាងឆ្វេង

-ក្រឡាទ ពណ៌ស នៅក្នុងពណ៌ក្រហម

-ផ្កាយ ៣ ពណ៌ស នៅទាយគ្នាចញ្ចឹតពីលើមកក្រោម ជ្រុងខាងស្តាំ ។

និយមន័យនៃទង់ជាតិ

-ពណ៌ខៀវ : តំណាងសីលធម៌ គឺសន្តានចិត្តសុចរិត យុត្តិធម៌ ជាពណ៌ត្រជាក់ ត្រជុំរបស់ប្រជាជាតិខ្មែរទូទៅ ។

-ពណ៌ក្រហម : តំណាងចិត្តអង់អាច ក្លាហាន មោះមុត ។

-ពណ៌ស : តំណាងសេចក្តីបរិសុទ្ធ សអាតល្អ គឺ សាសនា ។

-រូបក្រឡាទ : ជានិមិត្តរូបនៃអារ្យធម៌ វឌ្ឍនធម៌ សេចក្តីថ្កុំថ្កើង ធាសម័យដែលខ្មែរយើងចេះសាងក្រឡាទថ្មនោះ ។

-រូបផ្កាយ : ជាសញ្ញាវឌ្ឍនធម៌ និង នក្ខត្តឫក្ស ។

-ផ្កាយបី : មានន័យថា

-ជាតិ សាសនា សាធារណរដ្ឋទីកចំទើន

-រតនត្រ័យ គឺព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ

-អង្គការនីតិបញ្ញត្តិ នីតិប្រតិបត្តិ តុលាការ

ពិពណ៌នា អំពីទង់ជាតិសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

ទង់ជាតិសាធារណរដ្ឋខ្មែរ នាឯចតុកោណកែង ដែលមានសមមាត្រ ២ ភាគ ៣ កំពស់ ២ ទល់នឹងបណ្តោយ ៣ ។

តួទង់ជាតិចាំងមួលមានពណ៌ខៀវ ស្មើកម្លែងតែ ១ ភាគ ៤ នៃផ្នែកខាងលើ ជ្រុងខាងឆ្វេង ដែលមានពណ៌ក្រហម ។ នៅក្នុងផ្នែកក្រហម មានទូបជ្រុងសាទអង្គុទវត្ត ។

ជ្រុងសាទមានកំពស់ ៣ ភាគ ៥ នៃកំពស់ផ្នែកពណ៌ក្រហម ។

ចុងជ្រុងសាទត្រូវនៅចម្ងាយ ១ ភាគ ៥ ពីទីបញ្ចប់ភាគ នៃពណ៌ក្រហម ។

ចុងជ្រុងសាទមានប្រវែងពីទង់នៃកំពស់ (៦ ភាគ ៥ នៃឯកតា) ហើយទូបត្រូវចារឹកក្នុងកន្លះទង្វង់ ។

ស្មូលនៃកំពូលកណ្តាលបណ្តោយចតុកោណក្រហម ហើយស្មូលនៃកំពូលសងខាងស្ថិតនៅត្រង់ ១ ភាគ ៤ នៃប៉ព្រ័ណ្តោយនេះ ចុងកំពូលត្រូវតំណែតាមគន្លងនៃទង្វង់ដើមូលចារឹកក្រៅ ។

នៅក្នុងផ្នែក ១ ភាគ ៤ នៃពណ៌ខៀវ ភាគលើមានផ្កាយបី ទៅត្រង់គ្នាតាមខ្នែងផក ដែលកាត់ចំពាក់កណ្តាលកំពស់នៃផ្នែក ១ ភាគ ៤ នៃភាគលើនេះ (គឺត្រង់ ៣ ភាគ ៤ នៃកំពស់ចាំងមួល) ។

វិដ្ឋៈមាត្រនៃទង្វង់ដែលចារឹកផ្កាយ ៥ ជ្រុង មានប្រវែង ១ ភាគ ៤ នៃឯកតា។

ផ្កាយកណ្តាលស្ថិតនៅចំកណ្តាលបណ្តោយនៃផ្នែក ១ ភាគ ៤ នៃពណ៌ខៀវភាគលើ ឯផ្កាយពីរទៀតស្ថិតនៅចម្ងាយ ១ ភាគ ៤ នៃឯកតាពីទីមខាង ។

ពិធីដែនទង់ជាតិ

ក្រាទាំលាក់ដែនទង់ជាតិ ត្រូវតែជាកងកម្លាំងប្រើប្រាក់ព្រហ្មចារី ១២ នាក់ អាយុពី ១២ ទៅ ១៥ ឆ្នាំ ដោយមានអ្នកប្រើ ពិមុ ស៊ុងទឡ្ហ ជាប្រធាន ។

មុនចាប់ផ្តើមដែនទង់ជាតិ មានទង្វើតាមប្លងស្លុងសុំជ័យ ឱ្យស្របតាមទំនៀមទំលាប់ប្ញទាណ ។ ចាប់ដែនទៅថ្ងៃ ៣_១០_៣០ ទម្លាត់ដល់ថ្ងៃ ៨_១០_៣០ វេលាម៉ោង ៥ ភ្លឺទើបរួចស្រេច ។ ទូបបន់ទង់ជាតិនេះយ៉ាងស្អាតតម្កល់លើពានមាស ។

ពិធីច្រៀកព្រុំ

ក្រើប្រាក់ព្រហ្មចារីទាំង ១២ ទូប ឮានលម្អិតសម្លាងខ្លួនច្រណាស្លៀកពាក់សំពត់ដាមួងចងក្បិន តាមពណ៌ប្រចាំថ្ងៃនិងអាវាស ដើមប្បីចូលការពិធីនេះ ។ នៅកណ្តាលទោងមានតម្កល់ព្រះពុទ្ធទូបលើទីអាសនៈដ៏ខ្ពស់មួយ ។ នៅចំព្រះរ៉ាក្បែរព្រះពុទ្ធទូបនេះមានតាំងឫស្សីច្រង់ច្រៀង ៥ ថ្នាក់ ១គូធំដាច់គេ ដែលទុំពីទ្ធដោយកំណាត់សំពត់ពណ៌ខៀវ ក្រហម ស ក្រៅពីនេះមានទន្លាប់ទន្លាផ្សេងទៀត ដូចជាឫស្សីច្រង់ច្រៀង ៧ ថ្នាក់ ៥ ថ្នាក់ ប្រាំមាម ទាំងអស់ប្លុងតែមួយគូ ពុស្លាជម ៨ សម្រាប់ជាបទិវាទ ព្រមទាំងតង្វាយផ្លែឈើ ៤ មុខ និងទៀនធូបផ្កាថ្មី ។

សូរទគាំងទី១ - ទេវីពាធីប្ងងសួងសុំជោគជ័យ ស្រីក្រមុំទាំង ១២ នាក់យកទៀនប្រេងរៀប ជាពីរជួរ ការដ្ឋាប់ផ្កាឈូកដើរចូលក្នុងទោង ទួចទុកឲ្យដាប់ផ្កាខ្សែស្រួល មុនដឹងថ្វាយបង្គំព្រះសង្ឃទាំង ៤អង្គ ដែលនិមន្តមកជាកិរិយា ដើម្បីបំពេញលក្ខណៈពុទ្ធមន្ត ។

សូរទគាំងទី២ - ព្រះសង្ឃចាប់ស្មាធ្យាយជយមង្គល នៅពេលដែលស្រីក្រមុំព្រហ្មចារីកំពុងអុជទៀនធូប ។

សូរទគាំងទី៣ - លោកអាចារ្យប្រមូលយកទៀន ធូប ទាំងនេះទៅដោតខ្សែប្រាន ស្រួល ។

សូរទគាំងទី៤ - ទាំងអស់គ្នាទៀបចំថ្វាយបង្គំព្រះសង្ឃ ដែលចាប់ស្មាធ្យាយ ជយមង្គល ។

សូរទគាំងទី៥ - ស្រីក្រមុំព្រហ្មចារីយកកំណាត់សំពត់ក្រហម ស ទៀន មកការ៉ដៃទេ ជានិមិត្តរូប ។ នៅពេលព្រះសង្ឃកំពុងស្មាធ្យាយជយមង្គល ស្រីក្រមុំព្រហ្មចារី ២ នាក់ លើកត្រដាងទង់ជាតិចំពោះព្រះសង្ឃ ។ លុះចប់កិច្ចសូត្រប្រសិទ្ធិពរជ័យ ទើបអាចារ្យយកទង់ជាតិពី ស្រីក្រមុំព្រហ្មចារីទៅតម្កល់ថ្វាយព្រះ ។ ឯស្រីក្រមុំព្រហ្មចារីទៀមច្បងឲ្យានសូត្រតាមថាតទៅនេះ

អនគ្គា ហមស្មិ លោកស្ស
សេដ្ឋា ហមស្មិ លោកស្ស
ជេដ្ឋា ហមស្មិ លោកស្ស
ឥត្ថី ទានិ បុនព្ភវំ នាតិ
អស្មិ ទានិ ចា ។

ពិធីនេះចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃ ៨ តុលា ១៩៧០ វេលាម៉ោង ១១ និង ៣០ នាទី រហូតដល់ម៉ោង ១៣ ទើបចប់ ។

2A
3/5 A
1/5A
1/5A
A
A
A
3A/2
1/4 A
1/4 A
1/4 A
A/2
A/2

ប្រវត្តិនៃភ្លេងជាតិ

នៅជំនាន់របបក្រសួងចាស់ គឺមុនថ្ងៃ ១៨ មីនា ១៩៧០ ភ្លេងជាតិយើងខ្ញុំ ការស្គាល់ គឺជា ភ្លេងជាតិបួយសម័យ សំនាង់ក្រោនតែស្រែកប្រែរួងដើម្បីអំពាវនាវទៅ វត្តសត្តិលិទ្ធិឱ្យមកជួយថែរក្សា ស្តេចដែនដីតែប៉ុណ្ណោះ ។ ដូច្នេះ ភ្លេងជាតិជំនាន់ចាស់ទាំងស្រុង ទាំងស្រុងពីគំនិតសាធារណរដ្ឋខ្មែរយើង ។

ដោយឃើញថា មានការប្រែរាំងគ្នាយ៉ាងនេះហើយ ទើបនៅសម័យសាធារណរដ្ឋយើងនេះមានការចាំបាច់នឹងប្តូរភ្លេងជាតិ ដែលមានគណៈកម្មការចម្រុះមួយតែងតាំងទៅដើម្បីរៀបចំភ្លេងជាតិថ្មីនេះ ។

ឯអ្នកនិពន្ធភ្លេងជាតិថ្មីនេះមានបីនាក់ គឺ : លោក ម៉ែ ប៊ុន
លោក កឹក មេង្គិត
និងលោក លី គីម អ៊ួង ។

ឯន័យនៃបទភ្លេងជាតិថ្មីនេះមានដូចតទៅ :

១-ក្នុងវគ្គខាងដើមនៃបទ "ទឹកដីខ្មែរ" មានបួនឃ្លា ។ បីឃ្លាខាងដើមជាឃ្លាសំនាង់ខ្ពើកនូវទំនៀមទំលៃនៃស្នាដៃបុព្វបុរសជំនាន់សម័យអង្គរវត្ត មានសម្លេងទន់ (nuance piano) ឱ្យស្របនឹងពាក្យថា :

"ជនជាតិខ្មែរ លឿពូកែមួយក្នុងលោក
មានជ័យជោគ សាងប្រវត្តិសាស្ត្រ
អារ្យធម៌ ខ្ពស់បវរ ជាតិសាសនា កេរ្តិ៍ដំណែល
ទុក លើភពផែនដី"

អ្នកនិពន្ធ ឲ្យបញ្ជាក់ទៀតថា ឃ្លាទី៤ គឺឃ្លាសំនាង់ភ្ជាប់ទៅនឹងឃ្លាទី១ នៃវគ្គទី២ ។ ឃ្លាទី៤ នេះមានកម្លាំងខ្លាំងពាក់កណ្តាលជាងឃ្លាឯទៀត (mi forte) ដើម្បីបង្ហាញឱ្យដឹងថា ត្រូវនៅតែស្រែកប្រែរួងខ្លាំងទៀតទេ ពុំលុះត្រាតែចូលដល់ទៅឃ្លាទី១ នៃវគ្គទី២ ។

២-ក្នុងវគ្គខាងចុងនេះ គឺបទ "សាមគ្គី" មានទាំងអស់ ៩ ឃ្លា ។ មានពីរឃ្លាសំនាង់បន្ថយសម្រែកមកត្រឹមពាក់កណ្តាលវិញ ។

ទឹងឃ្លាទី១-៣-៤-៦-៧-៨-៩ វិញ ជាឃ្លាសំនាង់ប្រែរួងគ្នាឱ្យខំដាស់

ស្នាទតីខ្លួនទេវ្តីង គឺនាំឱ្យមានសេចក្តីស្ងាហាប់ ដើម្បីតស៊ូប្រយុទ្ធយកជ័យឱ្យឮឆនទៅលើសត្រូវឈ្លានពាន ដូចជា :

* ក្រោកឈរទេវ្តីង (១) ក្រោកឈរទេវ្តីង (២)
ក្រោកឈរទេវ្តីង (៣) _ កសាងជាតិយើង តម្កើងខេមរា (៤)
ខ្មាំងពាធា (៥) ខ្មែរការពារ (៦)
ដែនបូរី (៧) តយុទ្ធប្រលែយ ត្តិទិយ្ធាន (៨)
យកជ័យឱ្យឮឆនខ្មែរសុខសាន្ត ទិវកាលទៅ (៩) * ។

ទំនុកច្រៀងនេះ ជាស្នាព្រះហស្តព្រះអាចារ្យ ប៊ាង_ខាត់ និងគណៈកម្មការ ។

ទឹងណោត (notes) ភ្លេង គឺត្រូវចេញពីសម្លេងហ្វា (ton de fa) បើយចប់នៅសម្លេង ស៊ី បេ_ម៉ូល (ton de si b) ។ ឮនន័យថាក្នុងចម្រៀងនេះ គេប្រើសម្លេង ស៊ី បេ ម៉ូល ជាមូលដ្ឋាន ។

តាមលំនាំសូរនៃសម្លេងទៅនឹងពាក្យ ក្នុងឃ្លាទី២ និងទី៥ យើញថា ជាសូរខ្លាំងពាក់កណ្តាលទីមន ។

ដូច្នេះ ន័យនៃភ្លេងជាតិនេះ គឺ សំទាប់ ជាស្នាទតីពលរដ្ឋខ្មែរជំនាន់សាធារណៈរដ្ឋ ឱ្យមានសេចក្តីក្លាហាន ស្ងាហាប់ទេវ្តីង ស្របតាមជំណើរបរទេស ដែលមានការដេរ្ងីនលេរ្ងីនពិតប្រាកដមែន ។ ក៏ប៉ុន្តែភ្លេងជាតិនេះ អាចញ៉ាំងឱ្យខ្មែរមានគំនិតជាបរទេសទៅវិញ ដែរ ដោយសារស្នាប់សម្លេងនៃបទភ្លេងជាតិនេះជាទាល់ថ្ងៃ ពីព្រោះសូរបទភ្លេងថ្ងៃនេះ គ្មានលក្ខណៈជាសូរទេរ្ងីងគ្នា (gamme) ជាលក្ខណៈខ្មែរបន្តិចសោះទេវ្តីយ ។ សូមឪ្យតែអ្នកនិពន្ធខ្លួនឯងកំទួលសារភាព ថាពិតដូច្នេះមែនហើយ ។

ម្យ៉ាងទេវ្តីត អ្នកនិពន្ធក៏ឮបញ្ជាក់ថា មានការលំបាកនឹងបញ្ចូលសម្លេងទៅនឹងសម្ភារៈភ្លេងផ្លុំ (instruments à vent) ពីព្រោះត្រូវប្រើសម្លេង :

១_សូប្រាណូ (soprano) សម្លេងឮៗ ច្រេ្រីន_ខ្លាំងជាងគេហើយចប្រាស់ផង ដែលសំទាប់ដឹកនាំសម្លេងឯទេវ្តីត ពុំ ។

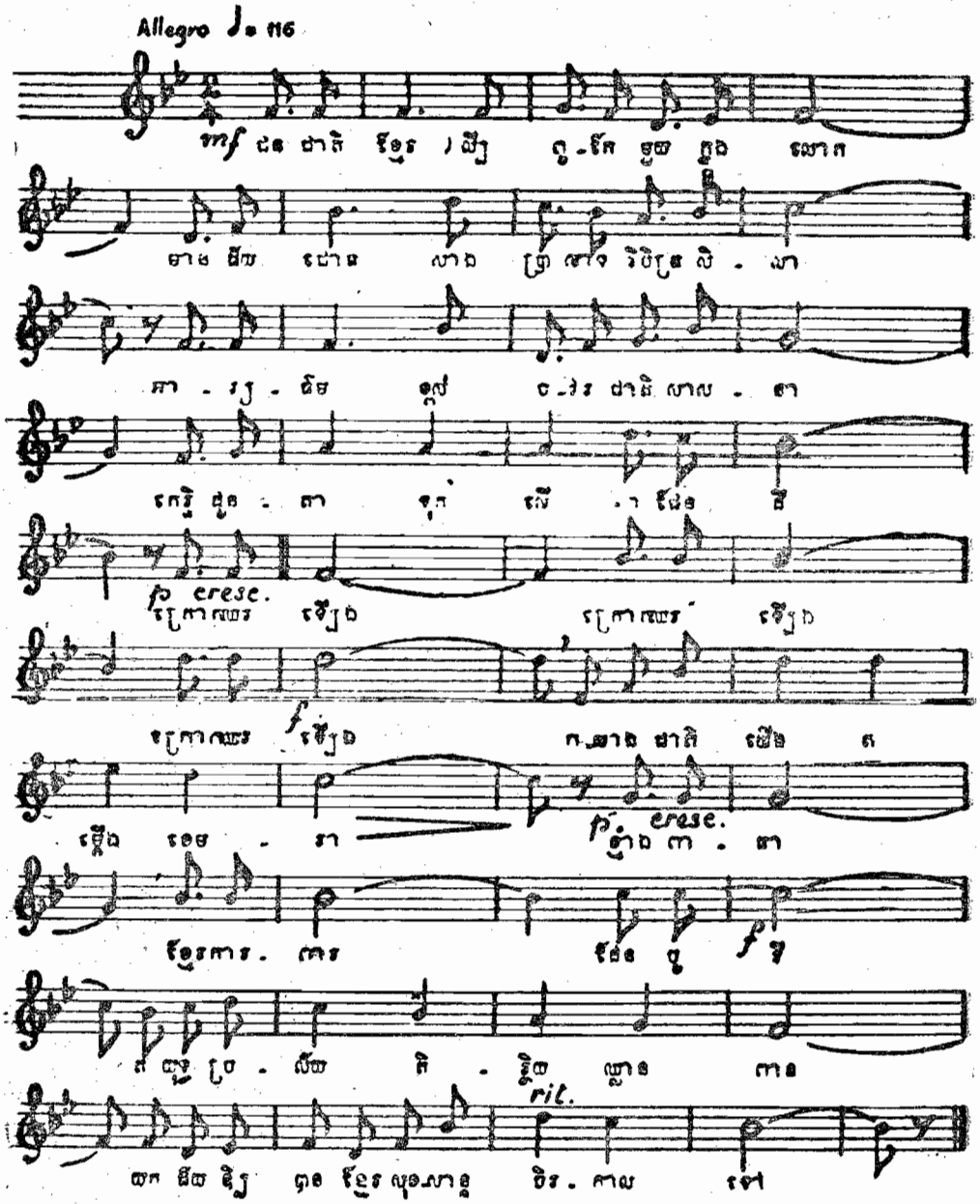
២_អាល់តូ (Alto) ខ្លាំងជាងសូប្រាណូបន្តិច ដើម្បីជួយសោងសម្លេងបែបជារណបសម្លេងពីរ មួយធំមួយតូច លើក្រោម _ ដែលខ្មែរយើងហៅថា គូរ ៨ នោះ ។

៣_តេន័រ (ténor) មានសម្លេងធំជាងអាល់តូ ជារណបទី២ ដើម្បីលើកតម្លៃញ្ញនៃសម្លេងសូប្រាណូឱ្យរងំទេវ្តីង ។

ទោះជាអ្នកនិពន្ធខិតខំនិះទកយ៉ាងនេះទៅហើយក្តី កំរយើងសង្កេតឃើញថា បទភ្លេងជាតិថ្មីនេះ កំពុំទាន់ពេញចិត្តប្រជាពលរដ្ឋខ្លះផង ដោយសារបទភ្លេងជាតិនេះមានឧភាពជាភ្លេងសំខាប់ដើរទៅទិញនេះមក្យាំងទៅ ឯមក្យាំងទៅទៀត គេច្រៀនបន្ទោសថាបទភ្លេងជាតិនេះ គ្មានច្រៀងក្រាយ គ្មានលក្ខណជាតិបន្តិចសោះទេឬ ។

កំប៉ុន្តែ ទោះជាយ៉ាងណាកំដោយ យើងយល់ឃើញថា ការអ្វី ៗ កំដោយ តែបង្កើតចេញលើកទីមួយ មិនដែលទាន់ត្រូវចិត្តមនុស្សខ្លីឲ្យបានត្រចះគ្នាទេ ទាំតែងតែមានទាស់ចិត្តត្រង់នេះ ត្រង់នោះជាមិនខាន ។ ដូចេ្នះយើងនាំគ្នាប្រើប្រាស់បទភ្លេងជាតិថ្មីនេះសិនទៅ ក្រោះថាយើងខ្លីពេលតិចពេក ខ្លីពេកទៅអ្នកនិពន្ធ ខ្លីគ្នាតែងបទភ្លេងនេះ ។ យើងសង្ឃឹមថាទៅថ្ងៃក្រោយ យើងអាចយកភ្លេងជាតិនេះមកតែកែប្រែវិញ កំមិនជាការទាស់ខុសអ្វីដែរ ក្រោះថាការតាក់តែងបទនេះ ដោយប្រញាប់ប្រញាល់ពេក តម្រូវទៅតាមស្ថានការប្រទេសយើង ។

ជំនះណរិសាធារណរដ្ឋខ្មែរ

LA MARCHE DE LA REPUBLIQUE KHMERE

(Adaptation française en prose)

Les Khmers sont reconnus, de par le monde comme issus d'une Nation guerrière, remportant des victoires retentissantes.

Les monuments artistiques anciens en abondance sont bien les reflets d'une civilisation florissante de nos aïeux.

Levons-nous ! Levons-nous ! Levons-nous ! pour faire resplendir notre Nation, pour valoriser les Khmers.

Agressés, attaqués, nous ripostons pour défendre notre territoire sacré, pour annihiler les impies envahisseurs, quels qu'ils soient.

Une fois la victoire remportée, nous jouissons d'une paix éternelle.

សិលាចារឹកលើសសរទ្វារ

សេចក្តីពន្យល់អំពីទូបលម្អសួរបត្តីនៃសាធារណៈផ្ទះ

ទៅក្រុងខាងកើតនិងខាងលិច ត្រង់ចន្លោះច្រកតូចក្រោម និងភាគកណ្តាលនៃសសរ មានចារឹកខ្លះទៀត ពន្យល់ពីនាមនៃសាធារណៈផ្ទះខ្មែរ ចំនួន ៥ ម៉ាត់ គឺ : សេរីភាព _ សមភាព _ ភាតរភាព _ វិញ្ញូនភាព និង សុភមង្គល ។

ទៅកណ្តាលសសរ ត្រង់ផ្នែកក្រុងទាំង ៤ មានចារឹកខ្លះទៀតថា :

" សា ធា រ ណ រ ដ្ឋ ខ្មែ រ "

ទៅលើផ្នែកក្រុងខាងជើង និង ខាងក្រៅ ចុះក្រោមបន្តិចពីពាក់កណ្តាលនៃ សសរ មានចារឹកខ្លះទៀតកាលបរិច្ឆេទ នៃការបង្កើតសាធារណៈផ្ទះខ្មែរ គឺថ្ងៃទី ៩ ខែតុលា ឆ្នាំ ១៩៣០ ។

_ សសរសួគ្គ នេះជានិមិត្តរូបតំណាង " អង្គការ " នៃប្រជាជាតិខ្មែរទាំងមូល ត្រង្រង់ទៅដោយធាតុ ចាំមពីរទាំង ៣ គឺ : មហាជន _ កងទ័ព និង សាសនា ។ ធាតុចាំមពីរទាំង ៣ នេះសុទ្ធតែមានទូបរាងពងក្រពើនោះ គឺនៅកំណាត់ខាងក្រោមទូបរាងតំណាង "មហាជន" កំណាត់កណ្តាលទូបរាងតំណាង "កងទ័ព" ហើយនៅកំណាត់កំពូលទូបរាងតំណាង "សាសនា" ។

១_ ទូបរាងតំណាងមហាជន

ទូបរាងតំណាងមហាជន នៅទីផ្ទុកខាងក្រោមនៃសសរ វាចារជា ២ ផ្នាំង មានកំពស់ ៨៦ ស.ម. ក៏ដាក្រលមោល ទូបមនុស្សក្រុងក្រើ កំពុងបំពេញសកម្មភាពផ្សេងៗ បង្ហាញអំពីដំណើរភាពប្រចាំថ្ងៃទាំងយប់ ដូចជាកិច្ចការងារកម្ម ទេសាទ ការសំណង់ ។ ល ។.... ផ្នាំងនៃទូបរាងពងនេះត្រូវស្រមៃថាតាមលំនាំដើមទីផ្នាំងចម្លាក់ នៅមានជាងផ្នាំងទីបន្តិច ។ ត្រូវដាក់ឈ្មោះ គឺចក្រពើសម័យ គឺប្រជាជនដែលនេះបើយ ដែលត្រូវនៅ និងត្រូវផ្តើមពីកម្មវត្ថុនេះ ក៏ដូចជាក្នុងអតីតកាលនៅលើទឹកដីតែមួយ ដើមកំណើតរួមមួយ ជាតិភាព ។ ក៏ប៉ុន្តែមួយនេះ គឺកសាងទង្គិចមួយដែលមិនមែនជាកម្មវិធីទូបសម្បត្តិតែម្នាក់ គឺ កសាងប្រជាជាតិមួយ ដែលមិនមែនទៅក្រោមការចាត់ចែងដឹកនាំរបស់បុគ្គលតែម្នាក់នោះទេ ។ នៅក្នុងពេលបច្ចុប្បន្ននេះ មហាជន

ទួបទួមមួលត្រកូលគ្នា ស្ថាបនានៅលើមូលដ្ឋានដ៏មាំនៃសាធារណរដ្ឋមួយ ប្រជាជាតិសាធារណរដ្ឋមួយ ដែលត្រូវថ្នាក់ដឹកដៅដោយ : សេរីភាព សមភាព ភាតរភាព វិឌ្ឍនភាព និង សុភមង្គល សំរាប់ទាំងអស់គ្នា ។

ឮជាទួបតំណាងមហាជន ស្ថិតនៅផ្នែកខាងក្រោមនៃសេរនដូចេ្នះ ពីក្រោះមហាជនគឺជាមូលដ្ឋានៃរដ្ឋខ្មែរ ជាគ្រឹះនៃសាធារណរដ្ឋ ដែលអាចរស់នៅស្ថិតស្ថេរឮាន ដោយសារតែមហាជន និងសំរាប់ចំទៅមហាជន ។ ពិតមែនចេ្បាះថា សាធារណរដ្ឋមានដំណើរ ឮាញ់ឆ្ពោះទៅរកវិឌ្ឍនភាព ក៏ប៉ុន្តែមិនមែនឮានសេចក្តីថា ការផ្តាច់ពីអតីតកាល ពីទំនៀមទំលាប់ដែលកើតចេញទេឮាំងពីប្រជារាស្ត្រនោះទេ ។ ដូចេ្នះចេ្បាះឃ្លា ឮានជាទួបភាពដកស្រង់ពីគំនិងកឮាប់ទចនា នៅក្រសោទឮាយ័នឮានកំណត់ទុកយ៉ាងយូរអង្វែងនូវសកឮាភាព ទុក្ខក្រឮាយនិងលេចក្តីលេបឮាយនៃជនជាតិខ្មែរ ដែលជាជនជាតិទាំងប៉ុន្មាន ដូចផែនសិលា ចេ្បាះមិនអាចនឹងរលាស់រុលាយឮានទេឮាំយ ។

២_ ទួបភាពតំណាងកងទ័ព

ទួបភាពតំណាង កងទ័ព គឺជាគំនូរត្រីស្លឹក ឬ ចឮាកមុខថ្មី ដែលជាអាវុធទបស់ក្រពះសីង សំរាប់បញ្ជាញូនូវទស្សីកាទន្ទះប្រល័យសត្រូវ ទចនាទេឮាំងនៅលើផ្នែកជ្រុងខាងដើង និងខាងឆ្វេង ត្រង់ចន្លោះភាគកណ្តាល និងកំពូលនៃសេរន ។ ចឮាកមុខថ្មី នេះអាចជានិមិត្តទួបពិតប្រាកដនៃកងទ័ព ដែលមានអង្គ ៣ គឺ កងទ័ពជើងគោក ជើងអាកាស និង ជើងទឹក ។

ទួបត្រីស្លឹក ឬ ចឮាកមុខ៣នេះស្ថិតនៅចំកណ្តាលខាងលើនៃផ្នែកទួបភាពតំណាងមហាជន ពីក្រោះកងទ័ពកើតចេញមកពីមហាជន ឮាក្តបង្កើតជាមួយមហាជន នូវនៃផ្នែលទ័ពងសំរាប់ការពារមាតុភូមិ និង សាធារណរដ្ឋ ក្នុងពេលមានភ័យន្តរាយ ។ ទួបភាពនេះបង្ហាញឲ្យឃើញដែងវែងថា សាធារណរដ្ឋឮានកើតទេឮាំង ក្នុងស្ថានភាពមួយដ៏លំឮាកពីក្រោះកងទ័ពត្រូវចំណាយពេលវេទ្យាច្រើនឆ្នាំ ដើងការឮាក់ទិងការឮាក់ទងនូវបទពិសោធន៍ទាក់ទងនឹងសង្គ្រាមជាច្រើនសឮាក៏ប៉ុន្តែពិតជាមានជ័យជំនះ ដោយសារកម្លាំងអាវុធ ។ ល្អមជាគជ័យមានដល់កងទ័ព ដែលកើតចេញមកពីប្រជាជនខ្មែរ ។

៣_ ទួបភាពតំណាងសាសនា

នៅផ្នែកខាងលើនៃសេរន ទួបភាពតំណាងសាសនា គឺជា ព្រះពុទ្ធទួប

តង់នៅក្នុងព្រះឥរិយាបថទាំងបួន មានព្រះភក្ត្រមែនចន្លោះទៅទិសទាំងបួន ។ រូបភាពនេះ យកតាមលំនាំដើម នៃចម្លាក់ផ្នាំងសីមា តាំងនៅក្នុងសាសនាធ្វើជាតិ បង្ហាញឱ្យឃើញថា ព្រះពុទ្ធសាសនា ឲ្យនបង្កបង្កើតនូវកម្លាំងយ៉ាងធំខាងផ្លូវសីលធម៌ និងផ្លូវចិត្តនៃប្រជាជនខ្មែរដែលកំពុងប្រយុទ្ធតទល់នឹងអំពើទុច្ចរិតផ្សេងៗ យ៉ាងច្រើន នៃពួកទមិឡ លីយសាសន៍គ្នា ឲនចាប់ទម្លាប់អ្វីសោះ ។

ក-រូបខាងកើត : ព្រះពុទ្ធរូបក្នុងឥរិយាបថ ឋានមុទ្រា : " ព្រះពុទ្ធកំពុងផ្ទៃសមាធិ " ជានិមិត្តរូប នៃកម្លាំងខាងផ្លូវចិត្ត ។

ខ-រូបខាងលិច : ព្រះពុទ្ធរូបក្នុងឥរិយាបថ ធម្មចក្រមុទ្រា : " ព្រះពុទ្ធរូបកំពុងសំដែងធម៌ " ជានិមិត្តរូបនៃប្រភពចំណេះវិជ្ជា និង បញ្ញា ។

គ-រូបខាងជើង : ព្រះពុទ្ធរូបក្នុងឥរិយាបថ អភយមុទ្រា : " ព្រះពុទ្ធដែលគ្មានភ័យតក់ស្លុត " ជានិមិត្តរូបនៃ កម្លាំងសីលធម៌ ដែលគ្មានកម្លាំងអ្វីអាចទប់ទល់ឲ្យនទេឡើយ ។

ឃ-រូបខាងត្បូង : ព្រះពុទ្ធភូមិ ស្បរមុទ្រា : " ព្រះពុទ្ធទ្រង់យកផែនដីជាកសិណ " ជានិមិត្តរូប នៃកម្លាំងឈ្នះលើការប្រឆាំងតប ។

ឲ្យនជាដាក់រូបភាពតំណាងសាសនា ផ្នែកខាងលើនៃសសរនេះដោយហេតុថា សាធារណៈផ្នែកខ្មែរ ឲ្យនប្រកាសយ៉ាងខ្លីទ្បាទិក ទទួលស្គាល់នូវភាពខុសគ្នានៃ "គំនិត" ទៅលើ "រូបធាតុ" ភាពខុសគ្នា និង "ខុសគតិនិយម" ទៅលើ "សម្ភារៈនិយម" ។ រូបភាពនេះមិតនៅក្នុងមាគ៌ាមជ្ឈិមាដិបទា ដែលព្រះពុទ្ធបរមគ្រូទ្រង់ប្រៀសឲ្យនាឲមក គឺថាជាមាគ៌ា " អព្យាក្រឹត្យ " នេះឯង ។

(តាមឯកសារផ្លូវការ ផ្តល់មកពីក្រសួងសាធារណការ
អ្នកស្ថាបនា និង រចនាស្ថបត្យនេះ)

ឫតិសាធារណៈ

នៅគ្រប់ប្រទេសក្នុងពិភពលោកយើងនេះ គេប្រើនថែរក្សាថា ជំណឹងអ្វី ៗ ពត៌មានអ្វី ៗ ថ្លែងផ្សាយតាមវិទ្យុ ឬ តាមទូរទស្សន៍ តាមសារពត៌មាន តាមទស្សនាវដ្តី តាមព្រឹត្តិប័ត្រប្រចាំសប្តាហ៍ សុទ្ធសឹងដាក់ឫតិសាធារណៈទាំងអស់ ។

ត្រង់នេះ យើងនឹងយកពាក្យសាធារណៈមកពិនិត្យផ្សេង ដោយទុកន័យឱ្យឮនស្តាប់ត្រចៀកមុននឹងយើងចង់ដឹងឱ្យច្បាស់ថ្លឹងទៅ ហៅថា"ឫតិសាធារណៈ" នោះ ។

ពាក្យ"សាធារណៈ"គឺជាពាក្យថែលមានន័យថាអ្វី ៗ ថ្លែងជាទូទៅ បើនិយាយពីប្រជាពលរដ្ឋវិញ គឺពាក្យសាធារណៈត្រូវនឹងនាមន័យទាំងនាម ទាល់តែជា "ទាបស់ពលរដ្ឋថ្មើរតែត្រូវ" ។

ពីត្រង់នេះអ្នកឮនជា យើងពុំទាន់ដឹងថាឫតិថ្លឹ ជំណឹងថ្លឹ ថ្លែងផ្សុសចេញពីអង្គការណាមួយ ពី សារពត៌មានណាមួយ ពីទស្សនាវដ្តីណាមួយ ។ ល ។ ពុំទាន់ថានឹងនឮជាមតិ ជាជំណឹងចេញពីសាធារណៈជនឮនទេ ? ពីត្រង់ថា វិទ្យុជាតិ ជាអង្គការទទួលអ្នកការពារអំណាចណាមួយក្រុមគេតែងតែនិយាយឃោសនាតម្រូវទៅតាមតែគោលបំណងរបស់ឯងគេទៅ ពុំមែនមនុស្ស ឬ ពលរដ្ឋទាំងអស់គ្នាទៅនិយាយតាមវិទ្យុឯណា ? ចំណែកជំណឹងថ្លឹ ពត៌មានថ្លឹ ថ្លែងផ្សាយតាមសារពត៌មាន គឺជាជំណឹង គឺជាពត៌មាន ថែលបុគ្គលមួយរូប ឬ ពីរនូបអាចសរសេរចុះផ្សាយឮនទេបើយទ្រោះពុំត្តផ្សាយតាមសារពត៌មាននោះទៅ ។ ដូច្នេះ ពិតមែន មនុស្សរាប់ពាន់រាប់លាននាក់ទៅសរសេរចេញជាអត្ថបទមួយចុះផ្សាយឯណា ?

ឯញត្តិវិញ អាចជាឃោបយ៉ អាចជាបញ្ជ អាចជាចិត្តគំនិត ផ្តុសចេញពីមនុស្សប្រើនបន្តិច ពីត្រង់មុននឹងថ្លឹញត្តិ គេប្រើនថែរឮនពីត្រង់គ្នាប្រើនដែរ យ៉ាងណាក៏ថែលពី "មនុស្សម្នាក់"ដែរ ប្រកាយពីពេលជំនុំម្តង ពុំ ។

ក៏ប៉ុន្តែ បើយើងចង់ដឹងថ្លឹងថ្លឹងអ្វីជាពិតប្រាកដថាជា ឫតិសាធារណៈនោះ ផ្លូចជាមិនងាយដឹងឮនទេ សូមថ្លឹថែរញត្តិនេះក្តី ក៏មិនទាន់ថានឹងថាជា "តំណាងមតិសាធារណៈឮន ឱ្យពេញលេញតាមន័យពិតប្រាកដដែរ ពីត្រង់ដួនកាល មានអង្គការណាមួយប្រើអំណាច ឬ ប្រើមធ្យោបាយថ្លឹ ពុំ ដែរឯង ពុំ ទេវត ចង់ឱ្យគេស៊ើញលើញត្តិទៅក៏សឹងថែរមានដែរ ។

មួយវិញទៀតទេវត ប្រជាពលរដ្ឋភាគច្រើន ទោះជានៅប្រទេសណាក៏ដោយ ប្រើនថែរមានជំនឿទុកថ្លឹថា ជំណឹងអ្វី ៗ ថ្លែងសរសេរចុះផ្សាយតាមសារពត៌មាន តាមទស្សនា-

វិន្តី ។ ល ។ សុទ្ធសឹងតែជា ត្រឹមត្រូវ ជា ការពិតទាំងអស់ ដូចជា មាន ពាក្យ លេចឮសឹងតែគ្រប់ មាត់ថា "តាមការសេតនេះ.....នោះ..... គេជំរាបថាអីចេះ....អីចុះ....." ។ ម្លោះហើយ អ្នកមើលថៃមិនចេះយកការពិចារណាមកដាក់ខ្លួនផងទេ កំចេះតែជឿទៅ ។ ត្រង់នេះហើយ ឮជាអ្នកដឹកនាំ ប្រទេសនិមួយ ៗ គេត្រូវចេះឮច្បាស់ ចេះលៃ ចេះស្គាល់តម្លៃ នូវ ការពិត ពី "មតិសាធារណៈ" នេះ ។ បើមិនដូច្នោះទេ អ្នកការពារទង្វើ ៗ មុខជា មិនអាច ធ្វើការ មិនអាចចាត់ការឱ្យឮនត្រឹមត្រូវទៅឮនទេ ។ ម្លោះហើយទាំងឱ្យមានការប្រឆូក ប្រចលាំជាមិនខាន ។

ក្នុងទង្វើងមតិសាធារណៈនេះ យើងនឹងលើកយកខ្ទាហរណ៍មួយមកលាតត្រដាង អំពី ការខ្វែងគំនិតគ្នារវាងអ្នកទទួលខុសត្រូវក្នុងការដឹកនាំ ប្រទេសជាមួយនឹងមតិសាធារណៈ ។ យើង លើកយកទង្វើងផ្ទើខេមរយានកម្មទៅ ក្រសួងអប់រំជាតិមួយផ្ទើជាខ្ទាហរណ៍ក្នុងការខ្វែងគំនិតគ្នាខ្លះ ។

ក្នុងទង្វើងនេះ ក្រសួងអប់រំជាតិឮនចាប់អនុវត្តនិនូវខេមរយានកម្មនេះ រហូតមក ដល់ឆ្នាំ ១៩៣១ ឮនបួនឆ្នាំហើយ ។ មានដំណើរការហាក់ដូចជា ស្រួលទៅមុខគ្នា នការរអាក់រអួល អ្វីទេឡើយ ចំញោះលោកគ្រូ អ្នកគ្រូ ព្រមទាំងសាស្ត្រាចារ្យគ្រប់ជាន់ថ្នាក់មួយផ្នែក និងចំពោះ សិស្សដែលជាអ្នកទទួលឈ្វេងផលពីការរៀនមុខវិជ្ជាផ្សេង ៗ តាមខេមរយានកម្មនេះ ។

តទៅនេះ យើងនឹងលើកយកចំណុចសំខាន់ខ្លះ ៗ ក្នុងសេចក្តីរាយការណ៍ នៃគណកម្ម-ការពិនិត្យ និង ប្រមាណឈ្វេងនៃការអនុវត្តនិខេមរយានកម្ម តែងតាំងទៀងដោយលិខិតបង្គាប់ការ លេខ ១៩៨ អទវ-កច. ចុះថ្ងៃ ២៣-៣-៣១ ដែលឮនឮមប្រជុំទៅជាតិមន្ទីរវិទ្យាធនៃនការអប់រំ ក្រោមអធិបតីភាពនៃលោក ម៉ាង ម៉ូរី ជាប្រធាន ដើម្បីនិះរកគោលការណ៍ ប្រតិបត្តិការ ឱ្យការនិះកិច្ចរបស់ខ្លួនលំនៃចការងារឱ្យឮនប្រសើរ ។

គឺថា គណកម្មការនេះ មានចែកជាគណកម្មការរងតាមមុខវិជ្ជានិមួយ ៗ ដោយ ត្រូវបន្ថែមអ្នកឯកទេសខ្លះទៀត តាមលិខិតបង្គាប់ការលេខ ២១០ អទវ.កច. ចុះថ្ងៃទី ២៩-៣-៣១ ។

គណកម្មការរងទាំង ៥ ត្រូវចាប់ផ្តើមកិច្ចការរបស់ខ្លួន ចាប់ពីថ្ងៃ ២៩-៣-៣១ ទៅទល់នឹងថ្ងៃ ១-៤-៣១ ។

គណកម្មការរងទាំង ៥ នេះឮន

ក- ពិនិត្យតាមថ្នាក់ទៀន

-មើលឱ្យឮនយ៉ាងតិចណាស់ : ៥ ថ្នាក់ទៅភ្នំពេញ
: ១ ថ្នាក់ទៅតាខ្មៅ

-ស្រង់យោបល់ពីសាស្ត្រាចារ្យ

-ស្រង់យោបល់ពីសិស្ស

១- ចេីកការប្រមូលស្រង់យោបល់ពីសាស្ត្រាចារ្យនៅសាលប្រជុំនៃទីស្នាក់ការ ភ្នំដូនពេញ ក្រីកថ្ងៃទី ២-៤-៩១ ។

តទៅនេះជាយោបល់រួមបីនគរះកម្មាធិការ

"គណកម្មការពិនិត្យនិងប្រមាណលទ្ធផលនៃការអនុវត្តនិទេសវយានកម្ម ក្រោយពីបានដេីរពិនិត្យ និងផ្តេីអធិការកិច្ចរណែាស្ត្រាចារ្យរួចមកបានកត់សំគាល់នូវមួយចំនួនដូចតទៅនេះ :-

១- ការកត់ចំនីដែលការទេខមនហានកម្មបកប្រែ ឬ បន្ថែម

ក-ការកត់ចំនីភាគធំមានលក្ខណៈត្រឹមត្រូវ ឯការខ្វះចន្លោះនោះជាការលម្អតាទេ ក្រែាះជាកិច្ចការទេីបចាប់ផ្តេីមថ្មី ។

ខ-សិស្សទូទៅ អាចយល់ដេីមនៃការកត់នីមួយ ពុំបានច្បាស់ មិនមានការភ័ន្តច្រឡំជាអំណោយមួយដ្ឋេីមនីក្យចាប់យកនូវមុខវិជ្ជាបានយ៉ាងដាយ ។

គ-សាស្ត្រាចារ្យយល់ថា ក្នុងជាចំនាស់ក្នុងការបង្រៀនទេដែរ ។

២- វិធីសាស្ត្របង្រៀនជាយកភាសាខ្មែរជាយាន

ក. សាស្ត្រាចារ្យទូទៅ យល់ច្បាស់ថា ការបង្រៀនមុខវិជ្ជា ជាភាសាខ្មែរពុំមានចំនាស់និងតាលការណ៍តស៊ូការលំបាកទេដែរ ក្រែាះ :

ក-សិស្សអាចស្តាប់បានអាចយល់ អាចចាំ ចេីយចេះច្បាស់ ពុំដែលភ្លឹងភ្លាងបានដេីមបីថា យល់ចេីយ ទេីបភ្លេចភ្លាំងភ្លាំងវិញ ។

ខ-សិក្សាពុំទៀន ជាយទន្ទេញរួមទៀនដែរ ពុំឱ្យចាំមាត់តាមសៀវភៅស្ត្រាចារ្យជាក់ឱ្យទេ តីការចេីតឯង្ហាប្រយោជន៍បានជាយខ្លួនឯង ពុំចាំបាច់ប្រកួតតាមចាំ តាមសាស្ត្រាចារ្យទេដែរ ។

គ-ថ្នាក់ពីរមួយ ពុំ មានសកម្មភាពនស់ទេទីក ក្រែាះលើសិស្សហ៊ានសាកល្បងសាស្ត្រាចារ្យ ឬយកសៀវភៅណែនាំមកសិក្សាលើផ្ទៃក្តារ ពុំចាំបាច់ចេះច្រៀងច្រៀង ។

ឃ-សិស្សយល់ច្បាស់នូវសារៈនៃមុខវិជ្ជាពីរមួយ ពុំ ។

៣- សាទរនៃវិជ្ជា និង កិរិតុវិជ្ជាសិស្ស

ក-សាទរនៃវិជ្ជា : តាមយោបល់សាស្ត្រាចារ្យទូទៅ សិស្សអាចក្រែបជញ្ជាក់ នូវសាទរនៃវិជ្ជាឲ្យបានយ៉ាងល្អប្រសើរណាស់ ព្រោះសិស្សម្នាក់ៗ ឃុំ យល់នូវអត្ថន័យ និង អត្ថរស នៃវិជ្ជានោះ យ៉ាងច្រើនច្រុះ ហើយសន្ធុះទឹកចិត្ត កំមានសកម្មភាពខ្លាំងក្លាណាស់ដែរ ។

ខ-កិរិតវិជ្ជាសិស្ស : ប្រសិនបើប្រៀបធៀបកិរិតវិជ្ជាសិស្សសម័យខេមរយោធកម្ម និងសម័យប្រើភាសាបរទេស ជាយោធគណៈកម្មការបច្ចេកទេស និង សាស្ត្រាចារ្យទូទៅ អាចសន្និដ្ឋានថា កិរិតវិជ្ជាសិស្សសម័យខេមរយោធកម្ម ពិតជាខ្ពស់ជាងសម័យសិក្សាវិជ្ជា ជាភាសាបរទេស ហើយដោយហេតុតែការសិក្សាវិជ្ជាជាភាសាជាតិ នាំឲ្យសិស្សយល់អារម្មណ៍ទូលំទូលាយ និង ច្រើនច្រុះ នូវខ្លឹមសារ នៃវិជ្ជានិមួយៗ ឃុំ ថែមទៀត ប៉ុន្តែក្នុងបច្ចុប្បន្នកាលនេះ គណកម្មការមិនអាចធ្វើអត្ថាធិប្បាយទៀបក្នុងវិស័យ "និយាកាល" បានសំពាក្យពេចន៍ដែលឮនាមកមកហើយ ។

អាស្រ័យហេតុនេះ គណៈកម្មការពិនិត្យ និងប្រមាណលទ្ធផលនៃ អនុវត្តន៍ខេមរយោធកម្មយល់ថា ការបន្តខេមរយោធកម្មនៅ ចុតិយភូមិនៃមធ្យមសិក្សាជាការចាំបាច់ណាស់ ហើយយល់ឃើញថា ខេមរយោធកម្មសិក្សាពិតជាឆ្លើយតប នឹងសេចក្តីត្រូវការពិតប្រាកដ នឹងប្រយោជន៍ប្រជាជាតិខ្មែរផង ហើយនឹងជួយលើកស្ទួយកិរិតវិជ្ជាសិស្សឲ្យកាន់តែប្រសើរថែមទៀតផង។

ចំពោះមធ្យោបាយដំ ជំនុំ ខេមរយោធកម្មទៅថ្នាក់លើទៀតនោះគណៈកម្មការយល់ស្របតាមសេចក្តីសង្កេត និងសេចក្តីស្នើទាំងអស់នៃអស់លោកសាស្ត្រាចារ្យ នាពេលប្រជុំថ្ងៃទី ២ មេសា ១៩៣១ ក្នុងន័យសំខាន់ទាំងបី គឺ :

១-ការលើកទឹកចិត្តគណៈកម្មាធិការជាតិ ដោយឲ្យមានស្តេរភាពគ្រប់គ្រាន់ ក្រោមការគ្រប់គ្រងនៃចប្បាប់បញ្ញត្តិត្រឹមត្រូវ ដើម្បីបំបាត់ភាពតែលតោលដូចគ្រាមុនមក ។

២-ការទៀបចំឲ្យមានប្រជុំសាស្ត្រាចារ្យតាមមុខវិជ្ជា ដើម្បីទិនភូបមន្តថ្មីៗ ទៀត ក្នុងការបន្តខេមរយោធកម្ម ។

៣-ផ្តល់ជំនួយសម្ភារៈ ហិរញ្ញវត្ថុ និង បុគ្គលិកប្រយោជន៍ឲ្យគណៈកម្មាធិការជាតិប្រតិបត្តិការទៅបានទ្រលុងទ្រលាយ ពុំមានតូចទូលំទូលាយ ក្នុងការនិពន្ធសៀវភៅ ឬកម្រងមេរៀនផ្ញើទៅសាស្ត្រាចារ្យក្នុងក្រុងនិងខេត្តក្រៅ " ។

ក្នុងទេរឿងនេះ ដែលយើងលើកយកមកធ្វើជា ខ្ទាបទណីមួយក្នុងទេរឿងខ្វែងយោបល់គ្នា ខ្លះនោះ គឺមកតែពីអ្នកដឹកនាំ ខ្លះសំអាងទៅលើមតិសាធារណៈនេះឯង ។

ចំពោះទេរឿងគណៈកម្មាធិការនេះវិញ ដែលជាមធ្យោបាយមួយ បន្ទាប់ពីមធ្យោបាយធំៗ សំទាប់ស្វែងមតិសាធារណៈ ក្នុងក្របខ័ណ្ឌក្រសួងនិមួយៗ ។ បន្ទាប់ទៅទេរឿងនេះវាជាទេរឿងបច្ចេកទេសផង បើយើងស្វែងមតិសាធារណៈ ដូចពីមធ្យោបាយនេះ វាហាក់ដូចជាពុំសមហេតុសមផលខ្ទាបទណី ដូចជាគ្រូពេទ្យខាងនេះការតែអ្នកជម្ងឺ មុនពេលចាប់ផ្តើមការតែ តើលោកគ្រូពេទ្យត្រូវទៅសុំទន្ទានអ្វីឲ្យចាត់ចែងធ្វើ "ប្រជាមតិ" ស្នើសួរទាស្ត្រីខ្លួនទៅ ឬក៏ស្នើសួរតែម្តងទង្គិចគ្រួសារអ្នកជម្ងឺទៅចុះ ដើម្បីឲ្យប្រជាពលរដ្ឋ ឲ្យយោបល់មកថា ត្រូវទៅការតែឬ មិនត្រូវទៅ?

បើក្រសួងអប់រំជាតិ ស្តាប់តាមតែសេរតីមានក្តី តាមទស្សនាវិជ្ជីវក្តី ថាជាមតិសាធារណៈ ដែលប្រទាំងនឹងការអនុវត្តនិខេមវយោនកម្ម ហើយបង្ហាក់ដំណើរទៅនៃខេមវយោនកម្មនោះទៅវិញ ទេរឿងនេះ យើងខ្ញុំយាក់ដូចជាលែងយល់អ្វីទាំងអស់ ព្រោះថា បើយើងប្រដូចលោកគ្រូ លោកសាស្ត្រាចារ្យ ជាអ្នកបង្ហាត់បង្រៀនសិស្សមកនឹងលោកគ្រូពេទ្យ ហើយប្រដូចសិស្សជាអ្នកទៀនមកនឹងអ្នកជម្ងឺទៅវិញ ហើយអ្នកជម្ងឺ គេនាំគ្នាសប្បាយចិត្ត នឹងវិធីព្យាបាលទោគទបស់លោកគ្រូពេទ្យទៅហើយ តើគេថាជម្ងឺគេជាសះស្បើយមែនយ៉ាងណាបន្តិចសោះ ហេតុដូចម្តេចក៏យើងទៅនាំគ្នាដៀមតិសាធារណៈថា "មិនជាទេ" ឯណោះទៅវិញ ?

មានការខ្លះដូចជាខាងផ្នែកនយោបាយ គេតែងតែប្រើ "ប្រជាមតិ" ជាមធ្យោបាយស្វែងស្គាបមតិសាធារណៈ ដូចសម្តេចសីហនុ លោកបានធ្វើមកហើយ ។

តែថ្វីត្បិតតែសម្តេចលោកប្រើមធ្យោបាយនេះទៅហើយក្តី តើយើងអាចសង្ឃឹមបានថាជាមតិសាធារណៈពិតប្រាកដបានទេ ? តើពេលដែលទាស្ត្រទៅជួបៈ ទាស្ត្រាបានទទួលការទបង្គិតបង្គំពីអ្នកការនំអំណោចជំនាន់នោះទេ ? ត្រង់នេះហើយ ដែលយើងយល់ថា គេមិនអាចស្វែងមតិសាធារណៈឲ្យបានមួយរយភាគរយនោះទេ តែគេអាចទិះរកមធ្យោបាយខ្លះៗ ដូចយើងបានទៀបទាប់មកហើយ ។

មតិសាធារណៈក្នុងប្រទេសចំពោះព្រឹត្តិការណ៍ ១៨មីនា ១៩៧០ នៅប្រទេសខ្មែរ

បើយើងលើកយកត្រឹមញត្តិមកធ្វើជាមធ្យោបាយសំទាប់ស្វែងមតិសាធារណៈ ចំពោះព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ យើងនេះ មតិសាធារណៈក្នុងប្រទេសយើង ដែលសាតត្រង់ជាងតាមញត្តិទបស់សមាគមអ្នកសាសេរតីមានខ្មែរ ញត្តិនៃប្រជាទាស្ត្រគ្រប់ខេត្ត មានដូចតទៅ :

ក- ញត្តិទបស់សមាគមអ្នកសាសេរតីមានខ្មែរ

យើងដកស្រង់យកតែកន្លែងខ្លះដូចតទៅនេះ :

សមាគមអ្នកសារពត៌មានខ្មែរ នៅក្នុងសម័យប្រជុំពិសេសវិសាមញ្ញ ដែលប្រព្រឹត្តទៅនៅក្រសួងឃោសនាការ កាលពីថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ វេលាម៉ោង ៩ ព្រឹក ឯកច្ឆន្ទដូចតទៅនេះ ៖

១-សូមប្រកាសជាមធ្យោបាយការទឹកគាំទ្រដោយឥតលំអៀង ដូចមហាជាតុកម្មវិធីប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរ ដែលមានចិត្តដៅប្រអាប់ និងវត្តមានខែនកងទ័ពវៀតកុង វៀតចិញ្ចឹមដែលបានចូលមកឈ្លានពាន តាំងមូលដ្ឋានលើទឹកដីខ្មែរ ។

២-សូមប្រកាសគាំទ្រទាំងស្រុង ដូចសេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់សភាទាំងពីរដែលបានប្រគល់អំណាចពេញលេញតាមមាត្រា ១៥ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញដូចនរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ ដើម្បីចាត់ការគ្រប់មធ្យោបាយក្នុងបេសកកម្មស្រោចស្រង់ជាតិ ជាពិសេសគាំទ្រការដកថានេះប្រមុខរដ្ឋពីស្តេចនរោត្តមសីហនុ ។

៣-សូមសំដែងសេចក្តីទុកចិត្តទាំងស្រុង ចំពោះសេចក្តីថ្លែងការណ៍របស់ឯកឧត្តម ឧត្តមសេនីយឯក លន់ នល់ ផ្សាយតាមទិព្យជាតិកាលពីថ្ងៃទី ១៨ មីនា ១៩៧០ ដែលបានអះអាងយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់ថា នឹងរក្សាប្រទេសកម្ពុជាខ្មែរនៅជារបស់ខ្មែរ ក្នុងមានន័យអព្យាក្រឹត្យត្រឹមត្រូវនិងឯករាជ្យយ៉ាងសកម្ម ។

៤-សូមប្រកាសប្រឆាំងជាដាច់ខាត ចំពោះបុគ្គលិកទាំងអស់ណា ដែលចូលដែរសមគំនិតក្នុងការលក់ស្រុកខ្មែរជូន ។ សូមប្រឆាំងជាដាច់ខាតទៅតចំពោះជនណាមួយដែលចេញមុខប្រឆាំងនឹងព្រះតុកម្មដែលជាឥន្ទ្រះដុះចេញពីដួងចិត្តរបស់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរស្នេហាទឹកដី ។

៥-សូមប្រកាសទាមទារដោយទទូចសុំឱ្យរដ្ឋាភិបាលដាក់ទោសកុំប្រណីដល់ជនទាំងឡាយណាដែលបានប្រើអំណាចផ្តាច់ការដើរជាផលប្រយោជន៍ឱ្យតែប្រវត្តិសាស្ត្រដូចយ៉ាងព្រួសារអ្នកម្នាងម៉ូនិកសីហនុ ជាពិសេសសូមឱ្យរដ្ឋាភិបាលមេត្តាចាត់វិធានការទឹបអូស យកសម្បត្តិមហាជនក្រីក្រទាំងអស់របស់ជនជាតិពួកនេះមកជាកំដាសម្បត្តិរដ្ឋ ។

៦-សូមប្រកាសបដិសេធជាខ្លាំងថា សេចក្តីសម្រេចចិត្តរបស់មហាសន្និបាតនៃសមាគមអ្នកសារពត៌មានខ្មែរ ដែលបានដូនតំណែងប្រធានកិត្តិយសកាលពីពេលមុនទៅ ស្តេចនរោត្តមសីហនុ នោះឥឡូវនេះសូមប្រកាសទុកជាមោឃៈចាប់ពីថ្ងៃទី ១៩ មីនា ១៩៧០ នេះតទៅឯងទៅ ។

ភ្នំពេញ ថ្ងៃទី ១៩ មីនា ១៩៧០

សមាគមអ្នកសារពត៌មានខ្មែរ

ញត្តិនៃប្រជារាស្ត្រ ខេត្តព្រៃវែង

តាមទូរលេខមួយច្បាប់ ចុះថ្ងៃទី ១៩ មីនា ១៩៧០ អភិបាលខេត្តព្រៃវែង ប្រាប់ដំណឹងថា ប្រជារាស្ត្រគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានក្នុងខេត្តទាំងមូល ។ ប្រជារាស្ត្រគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានក្នុងខេត្តព្រៃវែង ប្រាប់សំដែងសាជាថ្មីនូវការគាំទ្រទាំងស្រុងរបស់ខ្លួន ចំពោះសេចក្តីសម្រេចរបស់សភាទាំងពីរ ដែលប្រាប់ផ្ញើរមកប្រជុំ និង ចំពោះសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃរបស់រដ្ឋាភិបាល ។

ឯប្រជារាស្ត្រគ្រប់ខេត្តក៏ប្រាប់ផ្ញើញត្តិគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិមានសេចក្តីប្រហែលៗគ្នា នឹងញត្តិខាងលើនេះដែរ ។ យើងមិនច្បាស់យកមកចុះផ្សាយទេ ។ តែចំពោះខេត្តកំពង់ចាម ខេត្តព្រៃវែង ហាក់ដូចជាមានការផ្ទុយស្រឡះពីសេចក្តីគាំទ្រនេះ ។

ចំពោះអ្នកការទូតយើងភាគច្រើននៅបរទេស ក៏ប្រាប់ផ្ញើទូរលេខបន្តបន្ទាប់គ្នាមកសំដែងការគាំទ្ររបស់ខ្លួនចំពោះរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិដែរ ។

ចំណែកព្រះសង្ឃវិញ ក៏ព្រះអង្គលោកយល់ព្រមភាគច្រើននឹងការដកហូតសម្តេចសីហនុចេញពីមុខដំណែងប្រមុខរដ្ឋនេះដែរ ។

មតិសាធារណៈក្រៅប្រទេស ចំពោះព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ នៅប្រទេសថៃ

យើងនឹងលើកយកតែប្រទេសបីបួនមកនិយាយ ពីព្រោះយើងយល់ថាយើងថា នេះវាជាទឡ្ហីឯនយោបាយមួយទាក់ទងទៅនឹងទឡ្ហីឯនយោបាយអន្តរជាតិ គឺជាទឡ្ហីឯបះទង្គិចរវាងប្លុកទាំងពីរ គឺខាងប្លុកកុម្មុយនិស្ត និង ប្លុកលោកសេរី ។

ដូច្នេះចំពោះមតិសាធារណៈក្នុងប្រទេសនិមួយៗ នោះវាយោលទៅតាមខ្សែបន្ទាត់នយោបាយរបស់គេទួចស្រែចទៅហើយនេះមង្ក៉ាងទៅ ឯមង្ក៉ាងទៀត ការផ្តល់មតិមកលើព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ឬយើងនេះ វាជាប់ទាក់ទងទៅនឹងផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ប្រទេសគេ ក្នុងទឡ្ហីឯសេដ្ឋកិច្ចក្តី ក្នុងទឡ្ហីឯនយោបាយក្តី ឧទាហរណ៍ ដូចជាប្រទេសបារាំង ប្រទេសសៀមដែលនៅជិតយើងនេះស្រាប់ ។ ល ។

ហើយបើយើងយកមតិតាមសារពត៌មានថាជា មតិសាធារណៈដែរនោះ យើងនឹងលើកយកមតិតាមសារពត៌មានរបស់ប្រទេសខ្លះៗ ដូចជា ប្រទេសវ៉ៀតណាមខាងត្បូង សហរដ្ឋអាមេរិក ប្រទេសនេប៉ាល់ និងប្រទេសអង់គ្លេស ជាដើម ដូចតទៅនេះ ។

ក) ប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី

ក្នុងពេលទាត្រីថ្ងៃទី ២៥ មីនា ១៩៧០, លោក អាដាំ ម៉ាលិក ជារដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេសនៃប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី ប្តូនថ្លែងបញ្ជាក់ថា ប្រសិនបើស្តេចនរោត្តមសីហនុប្តូនបង្កើតរដ្ឋាភិបាលក្រៅប្រទេសមួយនោះ តើប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ីនឹងទទួលស្គាល់របបក្រៅច្បាប់នេះមួយ ? ។ ក្នុងការថ្លែងលោកប្តូនផ្តល់យតបចំពោះសំនួរបស់ពួកការសែត នាកាលថ្ងៃលោកប្តូនទិលត្រឡប់មកពីចូលរួមក្នុងកិច្ចប្រជុំសុន្ទិស្ថិទឥស្លាមនៅក្រុង ដេស្តដាហ៊ិ ទិញ្ញនោះ លោក ម៉ាលិក ប្តូនមានប្រសាសន៍ បញ្ជាក់ថា ក្នុងរយៈកាលទង់ចាំទំាងដប់ពេលនោះ.. ប្រទេសឥណ្ឌូណេស៊ី ប្តូនទទួលស្គាល់រដ្ឋាភិបាលនៃលោកខុត្តមសេនីយឯក លន់ នល់ ហើយថា ទៀងចាត្តុថ្ងៃលប្តូនកើតមាននៅប្រទេសកម្ពុជានោះទៀត កំក្រុងហ្សាការតាចាត់ទុកជាកិច្ចការផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្មែរដែរ ។

ខ) សហរដ្ឋអាមេរិក

កាលពីថ្ងៃទី ៣០ មេសា ១៩៧០, លោក និច សុន ប្រធានាធិបតីសហរដ្ឋអាមេរិក ប្តូនផ្ញើសេចក្តីថ្លែងការណ៍យ៉ាងសំខាន់ស្តីពីបញ្ហា ប្រទេសកម្ពុជា ដោយលោកប្តូនគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ ដែលមានលោកខុត្តមសេនីយឯក លន់ នល់ ជានាយកហើយលោកបញ្ជាក់ថា មានតែការដេញតាមកំចាត់ទ័ពយួនកុម្មុយនិស្តខ្មែរសឹងតែប៉ុណ្ណេះទេ ដែលជាកិច្ចទាំងនេះទាំងខ្មែរសហរដ្ឋអាមេរិកអាចដកចេញពីបរបស់ខ្លួនទាំងអស់ចេញពីយៀកណាមខាងត្បូងបាន ។

កាលពីថ្ងៃព្រហស្បតិ៍ទី១ ខែមេសា ១៩៧០ លោក ទិលីយ៉ាំ រ៉ូហ្ស៊ែរ ជារដ្ឋលេខាធិការក្រសួងការបរទេសអាមេរិកាំង ប្តូនផ្ញើសេចក្តីរាយការណ៍មួយស្តីពីបញ្ហា ភូមិភាគអាស៊ីអាគ្នេយ៍ជូនគណៈកម្មការ កិច្ចការបរទេសនៃព្រឹទ្ធសភា ដោយលោកប្តូនគាំទ្ររដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ ពេញលក្ខណៈ ហើយលោកប្តូនបញ្ជាក់ថា : សហរដ្ឋអាមេរិកនឹងផ្ញើឱ្យអស់ពីសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនទៅក្នុងអព្យាក្រឹត្យភាពនៃប្រទេសកម្ពុជា ។

លោក ទិលីយ៉ាំ រ៉ូហ្ស៊ែរ ប្តូនបន្តែមថា :

សហរដ្ឋអាមេរិកពុំប្តូនលូកដៃដោយផ្ទាល់ ឬមិនផ្ទាល់ទៅក្នុងព្រឹត្តិការណ៍ដែលប្តូនកើតទៀងនៅប្រទេសកម្ពុជាទេ ។ អំពីព្រឹត្តិការណ៍នេះ គឺ លោក ទិលីយ៉ាំ រ៉ូហ្ស៊ែរ ពិតជាចង់និយាយអំពីទៀង វ៉ាំស្តេចសីហនុហ្នឹងឯង លោក ម៉ាយម៉ា ដន់ហ្វ្រេល ជាមេដឹកនាំភាគច្រើននៃគណៈបក្សប្រជាធិបតេយ្យកំលោកមានមតិយល់ស្របនឹងលោក រ៉ូហ្ស៊ែរដែរ ហើយលោកប្តូនបញ្ជាក់នៅមុខព្រឹទ្ធសភាថា : " លោកប្តូនសំដែងការដឹកាស់ទបស់លោកចំពោះគ្រប់កិច្ចសន្យាទាំង

អស់រយៈពេលអាច មេទ័ពឯទៅប្រទេសកម្ពុជាវិញ ក្រោយពីការដកអតីតប្រមុខរដ្ឋខ្មែរចេញពីតំណែងនេះ..." ។

លោក ហ៊ិរុក អាយកេន ជាសមាជិកព្រឹទ្ធសភាតំណាងរដ្ឋមិនមែនបក្ស និងជាព្រឹទ្ធបុរសផ្នែកខាងគណៈបក្សសាធារណរដ្ឋនិយមនៃគណកម្មការទទួលបន្ទុកកិច្ចការបរទេសព្រមទាំងប្រកាសគាំទ្រនូវភាពស្របច្បាប់នៃរដ្ឋាភិបាលក្រុងភ្នំពេញ លក្ខណៈហើយលោកព្រមានប្រកាសថា.. លោកប្រធានាធិបតី និច សុនន មុខជាពុំព្រមថ្នាំទីនៃការលើកសង្គ្រាមឱ្យទាល់ជាលក្ខណៈភូមិភាគអាស៊ីអគ្នេយ៍នេះទេដែរ ។

គ) ប្រទេសនេប៉ាល់

ក្រោមចំណងជើងថា : " Un acte d'équité " ដែលចុះផ្សាយនៅក្នុងសារពត៌មាន " Le Courrier Phnompenhois លេខ ចុះថ្ងៃទី ១០ មេសា ១៩៧០ អ្នកនិពន្ធបានពោលថា :

"លោក Rajbhandhari រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការបរទេស ប្រទេសនេប៉ាល់បានប្រកាសថា :.." ប្រទេសនេប៉ាល់គ្មានការព្រួយបារម្ភចាក់ទងខ្លាំងការទូតជាមួយស្តេចសីហនុទេ ហើយថាព្រឹត្តិការណ៍ថ្មីៗ នៃប្រទេសកម្ពុជានេះ គឺជាកិច្ចការខាងក្នុងប្រទេសខ្មែរ " ។ លោកបានពោលថាដូច្នេះគឺ លោកយល់ថា : ការដែលដកសីហនុពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋពិតជាការត្រឹមត្រូវតាមទង្វើធម្មនុញ្ញហើយ ។

ឃ) ប្រទេសអង់គ្លេស

តាមទិដ្ឋភាពនៃសារពត៌មាន " Times " នៅទីក្រុងឡុង កាលពីថ្ងៃទី ១៩ មីនា ១៩៧០ បានពោលថា :

"..... ប៉ុន្តែមានតែមួយទេដែលបញ្ជាក់អំពីការដែលស្តេចសីហនុធ្លាក់ពីតំណែងប្រមុខរដ្ឋកម្ពុជា គឺការទទួលស្គាល់នៃប្រទេសជាតិចំពោះស្តេចអង្គនេះដែលមិនព្រមស្តាប់ឮបណ្តាពួកបញ្ញវន្តខ្មែរហើយផ្ទៃតាមតែដំបូន្មានពួកបរទិសទន្លងប៉ុណ្ណោះ ។

ម្យ៉ាងទៀតការបរាជ័យខាងវិស័យកិច្ចបណ្តាលឱ្យប្រទេសជនមានសភាពខឹងខ្លាំងចំពោះស្តេចសីហនុដោយប្រទេសជាច្រើនបានទុកសីហនុជាបងសម្លាប់អាងតួនាទីការពារប្រទេស.... ។

ជំពូក ៥

- វិធានការរដ្ឋាភិបាល ស្តែចស្រង់ជាតិចាត់
នៅក្រៅប្រទេស ដើម្បីកសាងសាធារណរដ្ឋខ្មែរ
- ភ្នាក់ងារ នៃ ចំបាំងនៅក្រៅប្រទេសខ្មែរ

ទិដ្ឋាការដែលរដ្ឋាភិបាលព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុ ប្រទានជូនដល់ជនបរទេស

ដើម្បីកុំឲ្យមានការភ័ន្តច្រឡំដល់ជនជាតិខ្មែរនៅក្នុងប្រទេសយើង ដែលមិនបានដឹងច្បាស់ពីព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុ បានសម្រេចចិត្តលុបចោលនូវទិដ្ឋាការទាំងឡាយ ដែលបានប្រទានជូនដល់ជនបរទេសទាំងឡាយ ដែលមានបំណងចង់ចូលមកក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

ក្រោយពីព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា នេះភ្លាម រដ្ឋាភិបាលបានចាត់ការដូចតទៅ :

- នៅថ្ងៃ ២០ មីនា ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលបានសរសេរជំរាបអង្គភាពនានា (Missions diplomatiques et Consulaires et les organismes internationaux) ដែលនៅភ្នំពេញថា ប្រទេសកម្ពុជាមិនបានទទួលទៀតទេ គឺនៅតែបន្តទទួលអត្ថប្រយោជន៍តែមួយគត់ (តាមលិខិត លេខ 325/DGP/AP ចុះថ្ងៃទី ២០ មីនា ១៩៧០) ។

- នៅថ្ងៃ ២១ មីនា ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុ បានផ្តល់សេចក្តីប្រកាស (Communiqué du Gouvernement) ច្បាស់ពីភាពលោកថា ប្រទេសកម្ពុជានឹងមិនអាចអនុញ្ញាតឲ្យទីភាប័ទប្រទេសមកកាន់កាប់ទឹកដីខ្លួនបើយសម្តែងការកប្បកិរិយាដូចជាម្ចាស់ទឹកដីទៀតទេ ។

បន្ទាប់មកទៀត ក្នុងសេចក្តីប្រកាសនេះដដែល រដ្ឋាភិបាលបានអំពាវនាវដល់សហប្រជានាតិទាំងពីរនៃសន្និសិតនាក្រុងហ្សឺណែវ ១៩៥៤ ឲ្យបញ្ជូនគណៈកម្មការអន្តរជាតិខាងកិច្ចត្រួតត្រា (C.I.C) ឲ្យមកចំពេញបេសកកម្មរបស់ខ្លួននៅប្រទេសកម្ពុជាទៀងវិញ ។

- នៅថ្ងៃ ២២ មីនា ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលខ្មែរបានសរសេរទៅជំរាបលោកអគ្គលេខាធិការនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ ថាប្រទេសកម្ពុជាមិនបន្តរបន្ទាន់ទទួលរបស់ខ្លួនទេ (តាមលិខិត N°62/DGP/AP/X ចុះថ្ងៃទី ២២ មីនា ១៩៧០) ។

- នៅថ្ងៃ ២២ មីនា ដដែលនេះ ក្រសួងការបរទេស នៃរដ្ឋាភិបាលព្រះបាទសម្តេចព្រះនរោត្តមសីហនុ បានសរសេរលិខិត ពីរ មួយទៅ Ambassade du Royaume-Uni de Grande Bretagne នៅភ្នំពេញ មួយទៀតទៅ Ambassade de l'Union des Républiques Socialistes soviétiques au Cambodge (P.Penh). សុំឲ្យលោកសហប្រធាន នៃសន្និសិតក្រុងហ្សឺណែវ ឆ្នាំ ១៩៥៤ មេត្តាចាត់តាំងគណៈកម្មការអន្តរជាតិខាងកិច្ចត្រួតត្រា (C.I.C) នៅប្រទេសកម្ពុជាទៀងវិញ បើយមិនដូច្នោះទេ នៅក្នុងលិខិតដដែលនេះ រដ្ឋាភិបាលខ្មែរ បានសុំឲ្យលោកសហប្រធានទាំងពីរមេត្តាជួយធានាថា មួយរយៈពេលមានដីកនៃសន្និសិតក្រុងហ្សឺណែវ ១៩៥៤ ឲ្យជួយដោះស្រាយទៅវិញទីភាប័ទប្រទេស គឺ ទីភាកម្មយនិស្តជួនដែលបានតាំងមូលដ្ឋានខ្លួននៅលើ

ទីកដីប្រទេសកម្ពុជា (លិខិតលេខ 328/DGP/AP និងមួយទៀត លេខ 329/DGP/AP) ។

-នៅថ្ងៃ ២២ មីនា ដដែលទៀត រដ្ឋាភិបាលខ្មែរបានផ្ញើលិខិតមួយសុំទៅ (Ambassade de l'Inde à P.Penh) សុំឱ្យលោកជួយទាក់ទងជាមួយសមាជិក (C.I.C) ដូចជា Polonais និង Canadien អំពីទេរឿងតាំង C.I.C. សាជាថ្មីនៅប្រទេសកម្ពុជា (លិខិត លេខ 330/DGP/AP ចុះថ្ងៃទី ២៦ មីនា ១៩៧០) ។

-នៅថ្ងៃ ១៥ មេសា ១៩៧០ រដ្ឋាភិបាលបានសរសេរជំរាបមកឯងទៀតដល់អង្គទូតនានា ស្ថិតនៅភ្នំពេញ ព្រមទាំងជូនសេចក្តីប្រកាសមួយ ចុះថ្ងៃទី ១៤ មេសា ជាប់ជាមួយដែលស្តីពីទេរឿងទីពាក្យកុង-ហ្គូនខាងជើង ចូលទាយសុក្រប្រទេសកម្ពុជា (លិខិតលេខ 391/DGP/ ចុះថ្ងៃទី ១៥ មេសា ១៩៧០) ។

-នៅថ្ងៃ ១៥ មេសា ១៩៧០ ដដែលនេះ រដ្ឋាភិបាលបានទាយទូរលេខថ្លៃទៅគ្រប់អង្គទូតខ្មែរដែលស្ថិតនៅឯបរទេស គឺ : Belgrade, Dakar, Londres, Pékin, Pyongyang, Rangoon, Manille, Paris, Washington Via Itt Berlin Est, Varsovie, Canberra, Singapour Vientiane, Tokio, Djakarta, Prague, Lahavane, Newdelhi.

និង Monsieur CHAN SORY 45 Leninsky Prospeckt Appartement 450 Moscou.

និង Conrokhmer Hongkong

Missioncam Newyork

ដើម្បីឱ្យដឹងពីស្ថានការណ៍នៅប្រទេសខ្លួន និងឱ្យដឹងពីទេរឿងទីពាក្យកុង-ហ្គូនខាងជើង ទាយសុក្រប្រទេសកម្ពុជា បើយសូមឱ្យអស់លោកជួយទាក់ទងពីទេរឿងសុំជំនួយបរទេសឱ្យជួយខ្មែរ ដើម្បីទប់ទល់នឹងសង្គ្រាមនេះ (ទូរលេខ N°2.4141 ចុះថ្ងៃទី ១៥ មេសា ១៩៧០) ។

-នៅថ្ងៃ ៤ ឧសភា ១៩៧០ អ្នកតំណាងអចិន្ត្រៃយ៍ខ្មែរយើងនៅអង្គការសហប្រជាជាតិ គឺ លោក ឃឹម ទិត បានសរសេរទៅបរទាប់ជាយសព្វគ្រប់ពីសន្ទនាកថា លោក និច សុន ថ្លែងពីស្ថានការណ៍នៅប្រទេសកម្ពុជា នៅយប់ថ្ងៃទី ៣០ មេសា ១៩៧០ (តាមលិខិត LS/nf. N° 1967 / DGP ចុះថ្ងៃទី ៤ ឧសភា ១៩៧០) ។

-នៅថ្ងៃ ៥ ឧសភា ១៩៧០ លោក លន់ នល់ នាយកវត្តមន្ត្រី នៃរដ្ឋាភិបាលព្រះចស្រង់ជាតិ បានសរសេរថ្លែងអំណរគុណដល់លោក និច សុន ទិញអំពីជំនួយនៃ ស.ទ.អា. ដែលបានជួយប្រទេសកម្ពុជាឱ្យផុតពីការលិចលង់ដោយសង្គ្រាមនេះ ។

-បន្ទាប់មកនៅថ្ងៃ ១៦-១៧ ឧសភា ១៩៧០ ខ្ញុំនៃយើងក៏ឯងទៅចូលរួមសន្និសិត
នាក្រុង ចក្រាកាតា (Djakarta) នៅប្រទេស ឥណ្ឌូណេស៊ី ដើម្បីដោះស្រាយពីទង្វើង
សង្គ្រាមនៅប្រទេសខ្ញុំនៃយើង ។ (យើងនឹងចុះផ្សាយនូវសេចក្តីរាយការណ៍ពីទង្វើងនេះទៅ
ខាងក្រោយ) ។

-មកដល់ខែកញ្ញា ១៩៧០ ខ្ញុំនៃយើងឯងបញ្ជូនគណៈប្រតិភូទៅចូលរួមសន្និសិតកំពូល
នៅឯប្រទេសអាហ្វ្រិកខ្លះ ដែលធ្វើនៅក្រុង លូសាកា (LUSAKA) នៅប្រទេស ZAMBIE
ពីថ្ងៃ ៦ ដល់ ១០ កញ្ញា ១៩៧០ ។ (យើងនឹងចុះផ្សាយនូវសេចក្តីរាយការណ៍ពីទង្វើងនេះ
ទៅខាងក្រោយ)

ឥឡូវនេះទៅ យើងនឹងលើកយកឯកសារសព្វគ្រប់ ស្តីពីទង្វើងនយោបាយក្រៅប្រ-
ទេសរបស់នរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិ ក្នុងការចាត់ការទទួលស្គាល់ព្រឹត្តិការណ៍ ១៨ មីនា ១៩៧០ និង
ការទទួលស្គាល់ចំពោះវិធីលបង្កកំនើតទង្វើងពីក្លែកក្លាយនិយមអាស៊ី មានយ៉ៅកក្នុង-ប្លែនខាងដើង ព្រមទាំង
ចិនក្រហមគាំទ្រពីខាងក្រោយផង ។

MINISTERE
DES
AFFAIRES ETRANGERES
-0-

Nº 325 /DGP/AP

Le Ministère des Affaires Etrangères du Gouvernement du Cambodge présente ses compliments à toutes les Missions Diplomatiques et Consulaires et les Organismes Internationaux accrédités à Phnom-Penh et, se référant à la note du Ministère nº 319-DGP du 18 Mars 1970 relative à la destitution légale du Prince Norodom Sihanouk de ses fonctions de Chef de l'Etat du Cambodge, a l'honneur de leur faire connaître que le Gouvernement Khmer tient à réaffirmer solennellement encore que le Royaume du Cambodge n'a pas changé sa politique d'indépendance, de paix, de stricte neutralité, de souveraineté et d'intégrité territoriale. Il reste toujours lié par les traités, accords, conventions internationaux etc... antérieurement contractés.

Il tient à réaffirmer également qu'il n'y a aucun changement dans la Constitution du Royaume. En effet, c'est conformément aux dispositions de cette Constitution que le Prince Norodom Sihanouk, ex-Chef d'Etat du Cambodge, a été démis officiellement, régulièrement et légalement de ses fonctions de Chef de l'Etat le 18 Mars 1970 à partir de 13 heures 00, par un vote à l'unanimité des deux Chambres réunies en Congrès.

MISSIONS DIPLOMATIQUES
ET CONSULAIRES ET LES
ORGANISMES INTERNATIONAUX

P H N O M - P E N H

La continuité légale de l'Etat du Cambodge réside dans la personne du nouveau Chef d'Etat, S.Exc. M. CHENG HENG, Président de l'Assemblée Nationale. N'ayant plus aucune prérogative légale, le Prince Norodom Sihanouk ne représente plus le Cambodge tant sur le plan intérieur du pays que sur le plan international. Il ne pourra représenter que lui-même en tant que simple individu. Toute manoeuvre subversive de sa part contre le Cambodge sera sévèrement condamnée par le Gouvernement légal du Cambodge conformément aux lois en vigueur. Le Gouvernement du Cambodge décline d'ores et déjà toute responsabilité découlant de tous les actes illégaux que pourrait commettre le Prince Norodom Sihanouk. Tous ses actes n'engagent que sa propre responsabilité en tant que simple particulier.

Le Ministère prie les Missions Diplomatiques et Consulaires et les Organismes Internationaux de bien vouloir porter ce qui précède à la connaissance de leurs Gouvernements respectifs ainsi que des Instances internationales intéressées.

Le Ministère des Affaires Etrangères saisit cette occasion pour renouveler aux Missions Diplomatiques et Consulaires et les Organismes Internationaux l'assurance de sa haute considération.

Phnom-Penh, le 20 Mars 1970

COMMUNIQUE DU GOUVERNEMENT

Le Peuple Khmer a suffisamment fait comprendre au monde qu'il n'accepte pas de tolérer que, sous prétexte de solidarité, des troupes étrangères viennent occuper son territoire et s'y comporter en maître.

Le Gouvernement de Sauvetage est déterminé plus que jamais à répondre à cette exigence unanime de la Nation tout entière et fera tout ce qui est en son pouvoir pour que cette volonté populaire se réalise effectivement.

Dans ce but, par ce communiqué il demande aux deux Co-Présidents de la Conférence de Genève de 1954 que la Commission Internationale de Contrôle (C.I.C.) vienne sans tarder reprendre sa mission au Cambodge pour l'aider à mettre fin d'une façon pacifique à l'occupation de son territoire national.

Notre Ministère des Affaires Etrangères prendra contact à cette fin avec l'Ambassade de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques et celle de Grande Bretagne. Il saisira cette occasion pour demander aux Co-Présidents de la Conférence de Genève de 1954 de bien vouloir informer et consulter rapidement les autres signataires de cet Accords sur la situation créée par l'occupation de son territoire par les troupes vietcongs et nord-vietnamiennes.

En même temps, le Gouvernement de Sauvetage fait entamer des pourparlers officiels avec les représentants du Gouvernement Provisoire de la République du Sud Vietnam et de la République Démocratique du Vietnam pour obtenir le retrait de leurs troupes.

PHNOM-PENH, le 21 MARS 1970

MINISTERE DES
AFFAIRES ETRANGERES
-oOo-

ROYAUME DU CAMBODGE

Nº 62 /DGP/AP/X
CONFIDENTIEL

Phnom-Penh, le 22 Mars 1970

LE MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES

A

SON EXCELLENCE HUOT SAMBATH, REPRESENTANT PERMANENT DU CAMBODGE AUPRES DES NATIONS UNIES

à NEW YORK

OBJET : Position du Gouvernement de Sauvetage dans sa politique extérieure.

Comme il a été indiqué dans le communiqué du Gouvernement de Sauvetage du 21 Mars 1970, j'ai l'honneur de vous prier de bien vouloir informer le Secrétaire Général de l'O.N.U. ainsi que les pays membres (par le canal de leurs représentants permanents) de ce qui suit :

Le peuple khmer, par des manifestations successives dans la capitale et toutes les provinces du Cambodge a réaffirmé clairement sa volonté de faire respecter l'intégrité territoriale du Cambodge, et ne tolère pas que les forces étrangères quelles qu'elles soient, viennent occuper notre territoire national et s'y comporter en maître sous prétexte de solidarité contre les impérialistes.

Les forces de la République Démocratique du Viet-Nam et du Gouvernement Révolutionnaire Provisoire du Sud-Viet-Nam en occupant notre territoire ont violé les Accords de Genève de 1954 et de ce fait démontrent clairement leur visée annexionniste et impérialiste.

Le Gouvernement de Sauvetage entend, en conséquence, utiliser d'abord tous les moyens pacifiques en son pouvoir, pour obliger ces forces à se retirer complètement de notre territoire.

De ce fait, pour prouver sa bonne foi, il informe les deux CO-Présidents de la Conférence de Genève de 1954 de l'occupation du territoire national du Cambodge par les forces de la République Démocratique du Viet-Nam signataire de ces Accords, et par les forces du Gouvernement Révolutionnaire Provisoire (Front National de Libération).

Dans ce but, il demande à ces Co-Présidents de rétablir la mission de la C.I.C. au Cambodge comme par le passé, afin de constater cette occupation, et de recommander des mesures appropriées pour faire déguerpir les forces occupantes.

Je vous serais, en conséquence, obligé de bien vouloir vous inspirer de ce qui précède pour :

-faire connaître officiellement la position du Gouvernement du Cambodge au Secrétaire Général de l'O.N.U. et aux pays membres;

-faire des démarches auprès de l'O.N.U. et auprès des pays membres pour qu'ils appuient sans réserve notre cause et condamnent l'occupation de notre territoire;

-me rendre compte d'urgence des résultats de vos démarches,

- Je vous prie de bien vouloir trouver ci-joint le texte du communiqué précité./-

Signé : illisible

Copie à :
-Préconseil
-S.A.le 1er Vice-Président du Conseil des Ministres
-Tous postes.

MINISTERE
DES
AFFAIRES ETRANGERES
-0-

Nº 328 /DGP/AP

Le Ministère des Affaires Etrangères du Gouvernement du Cambodge présente ses compliments à l'Ambassade du Royaume-Uni de Grande Bretagne et se référant à ses notes Nº 319-DGP et 325-DGP des 18 et 20 Mars 1970, a l'honneur de lui faire connaître ce qui suit :

Dans son communiqué du 21 Mars 1970, le Gouvernement du Cambodge a indiqué que le Peuple Khmer manifeste clairement sa ferme volonté de ne pas tolérer, sous quel prétexte que ce soit, l'occupation du territoire national du Cambodge par les forces de la RDVN et celles du G.R.P. du Sud Viet-Nam (Vietcong).

Le Gouvernement du Cambodge entend, en conséquence, réaliser cette volonté et utiliser tous les moyens pacifiques en son pouvoir pour faire retirer ces forces du territoire, appliquant par ce fait sa politique d'indépendance, de paix, de souveraineté, d'intégrité territoriale et de stricte neutralité, politique maintes fois réaffirmée.

En conséquence, le Ministère prie l'Ambassade de bien vouloir en saisir son Gouvernement en sa qualité de Co-Président de la Conférence de Genève de 1954, en vue de réinstaller au Cambodge la Commission Internationale de Surveillance et de Contrôle en application des Accords de Genève issus de cette Conférence.

AMBASSADE DU ROYAUME-UNI
DE GRANDE BRETAGNE
P H N O M - P E N H

Etant donné que les forces occupantes violent ces Accords, en s'installant à demeure dans le territoire national khmer, le Gouvernement du Cambodge prie le Gouvernement de Sa Majesté Britannique de bien vouloir user de toute son influence pour obliger ces forces à quitter complètement et définitivement le territoire khmer, afin de préserver la paix et la sécurité dans cette partie du monde.

Le Gouvernement du Cambodge prie le Gouvernement de Sa Majesté Britannique de bien vouloir, en sa qualité de Co-Président de la Conférence de Genève de 1954, user également de toute son influence auprès des pays signataires des Accords, conclus dans le cadre de cette Conférence, afin qu'ils appuient sans réserve la présente requête du Cambodge.

Pour prouver sa bonne foi, le Gouvernement du Cambodge continuera les entretiens avec le Gouvernement de la RDVN et le Gouvernement Révolutionnaire Provisoire du Sud Viet-Nam sur le retrait de leurs troupes.

En remerciant vivement d'avance l'Ambassade du Royaume-Uni de Grande Bretagne de sa diligence et de sa prompte attention, le Ministère lui renouvelle l'assurance de sa haute considération./-

Phnom-Penh, le 22 Mars 1970
signé : illisible

Copie à :
-Précnseil
-S.A. le 1er Vice-Président du Conseil des Ministres
-Tous postes.

Etant donné que les forces occupantes violent ces Accords, en s'installant à demeure dans le territoire national khmer, le Gouvernement du Cambodge prie le Gouvernement de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques de bien vouloir user de toute son influence pour obliger ces forces à quitter complètement et définitivement le territoire national khmer, afin de préserver la paix et la sécurité dans cette partie du monde.

Le Gouvernement du Cambodge prie le Gouvernement de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques de bien vouloir, en sa qualité de Co-Président de la Conférence de Genève de 1954, user également de toute son influence auprès des pays signataires des Accords conclus dans le cadre de cette Conférence, afin qu'ils appuient sans réserve la présente requête du Cambodge.

Pour prouver sa bonne foi, le Gouvernement du Cambodge continuera les entretiens avec le Gouvernement de la RDVN et le Gouvernement Révolutionnaire Provisoire du Sud Viet-Nam sur le retrait de leurs troupes.

En remarciant vivement d'avance l'Ambassade de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques de sa diligence et de sa prompte attention, le Ministère lui renouvelle l'assurance de sa haute considération./-

Phnom-Penh, le 22 Mars 1970
Signé : illisible

Copie à :
-Préconseil
-S.A. le 1er Vice-Président du Conseil des Ministres
-Tous postes.

MINISTERE
DES
AFFAIRES ETRANGERES
-0-

N O T E

Nº 330 /DGP/AP

Le Ministère des Affaires Etrangères présente ses compliments à l'Ambassade de la République de l'Inde à Phnom-Penh et a l'honneur de l'informer que, devant la violation flagrante de la souveraineté et de l'intégrité territoriale du Cambodge par les troupes régulières des Forces Armées de la République Démocratique du Vietnam et celles du Gouvernement Révolutionnaire Provisoire du Sud-Vietnam qui occupent à demeure le territoire national khmer, le Gouvernement du Cambodge a prié les Gouvernements de l'Union des Républiques Socialistes Soviétiques et du Royaume Uni de Grande Bretagne de prendre des mesures appropriées pour réinstaller d'urgence au Cambodge la Commission Internationale de Surveillance et de Contrôle, Commission créée par l'Accord de Genève de 1954, présidée par l'Inde et composée de la Pologne et du Canada.

A ce sujet, le Ministère serait reconnaissant à l'Ambassade de l'Inde de bien vouloir intervenir auprès de son Gouvernement en vue de prendre avec les Gouvernements Polonais et Canadien des mesures administratives pratiques pour la réinstallation au Cambodge de la Commission Internationale de Surveillance et de Contrôle d'application des Accords de Genève de 1954 sur le Cambodge et sur l'Indochine.

Conformément à sa promesse, le Gouvernement du Cambodge est prêt à aider matériellement à la réinstallation et au fonctionnement de ladite Commission au Cambodge.

En exprimant les vifs remerciements du Gouvernement du Cambodge au Gouvernement de la République de l'Inde, le Ministère des Affaires Etrangères saisit cette occasion pour renouveler à l'Ambassade l'assurance de sa haute considération./-

Phnom-Penh, le 22 Mars 1970

Paraphé : YEM SAMBAUR

AMBASSADE DE L'INDE
PHNOM-PENH

Copie à :
-Préconseil
-S.A.le 1er Vice-Président
-Tous postes.

POUR COPIE CONFORME,
Signé : SUM MANIT

MINISTERE
DES
AFFAIRES ETRANGERES
-0-

Nº 391 /DGP

Le Ministère des Affaires Etrangères du Gouvernement du Cambodge présente ses compliments aux Missions Diplomatiques et Consulaires et aux Organismes Internationaux accrédités à Phnom-Penh et a l'honneur de leur faire parvenir ci-joint le texte de la déclaration du Gouvernement de Sauvetage en date du 14 Avril 1970.

Le Ministère des Affaires Etrangères saisit cette occasion pour renouveler aux Missions Diplomatiques et Consulaires et aux Organismes Internationaux l'assurance de sa haute considération./-

Phnom-Penh, le 15 Avril 1970
Signé : illisible

MISSIONS DIPLOMATIQUES ET CONSULAIRES
ET ORGANISMES INTERNATIONAUX

PHNOM-PENH

DECLARATION DU GOUVERNEMENT DE SAUVETAGE

-:-:-:-:-

Le Gouvernement de Sauvetage rappelle à nouveau que, contrairement aux allégations des Viet-congs, Nord-Vietnamiens et leurs complices au sujet de nos rapports avec le bloc occidental, notre politique extérieure reste basée sur les principes de Paix, d'Indépendance, d'Intégrité territoriale et de stricte Neutralité.

Toutes les manifestations du réveil de la conscience nationale, particulièrement la Marche de la Concorde Nationale du 11 Avril courant, ont clairement montré au monde que tous nos efforts tendent uniquement à défendre notre intégrité territoriale, pour la survie de la Nation.

En effet, les Viet-congs et Nord-Vietnamiens ont entrepris ces derniers temps une escalade d'agression systématique. Après des infiltrations secrètes entreprises depuis des années, ils en sont maintenant aux infiltrations armées, puis aux attaques ouvertes et aux combats en règle avec nos unités de défense. En s'immiscant en outre dans nos affaires intérieures par des informations tendancieuses et provocatrices de leur radio et de leur presse, ils dévoilent à la face du monde leur plan d'expansionnisme séculaire qu'ils sont en train d'appliquer. Que l'opinion publique et internationale soit informé de nouveau de ces actes criminels caractérisés des envahisseurs Viet-congs et Nord-Vietnamiens.

De notre côté à plusieurs reprises, nous avons cherché à règler le problème de l'occupation illégale de notre territoire par la voie de la négociation conformément à l'esprit de Bandoeng par la demande de réactivation de la C.I.C., conformément aux Accords de Genève de 1954 par la demande d'envoi d'observateurs de l'O.N.U. conformément à la Charte des Nations Unies.

Mais préférant l'agression à nos positions de règlement pacifique, le Gouvernement Provisoire de la République du Sud-Vietnam(Viet-cong) et le Gouvernement de la République Démocratique du Vietnam(Nord-Vietnam) ont rappelé leurs représentants diplomatiques et envoyé leurs troupes envahir notre territoire.

Devant l'attitude négative de l'ennemi à toute ouverture de pourpalers, devant sa volonté délibérée de conquête au mépris de toutes les lois internationales, que nous reste-t-il à faire ?

DEFENDRE NOTRE SOL

Oui, nous sommes déterminés à défendre notre sol jusqu'au bout, animés comme nous sommes de notre patriotisme, de notre union nationale et de notre foi en la destinée éternelle du Kampuchea. Mais il nous faut encore des armes pour assurer une défense efficace.

Conformément aux clauses des Accords de Genève et aux dispositions de notre Constitution nationale, le Cambodge peut, en cas de danger, faire appel à tous les pays, à quelque bloc qu'ils appartiennent, pour s'approvisionner en armes et en matériels. Conscient de son devoir et de sa mission, dans le cadre de notre stricte neutralité, toujours réaffirmée par les actes comme par les déclarations, notamment la conférence de presse internationale du 30 Mars 1970, le Gouvernement de Sauvetage a le devoir d'informer la Nation que, en raison de la gravité de la situation actuelle, il s'est vu dans la nécessité d'accepter, dès maintenant même, toute aide extérieure inconditionnelle de toute provenance, pour le salut national./-

FAIT LE 14 AVRIL 1970

New York, le 4 Mai 1970

LS/nf
No. 1967/DGP

LE REPRESENTANT PERMANENT DU CAMBODGE
AUPRES DES NATIONS UNIES

A

SON EXCELLENCE YEM SAMBAUR
MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES

(Direction des Affaires Politiques)

21 p.j. Objet : Le discours télévisé du Président Nixon sur la situation au Cambodge.

J'ai l'honneur de transmettre ci-joint au Département le texte intégral du discours que le Président Nixon a prononcé dans la soirée du 30 avril 1970 au sujet de la situation au Cambodge.

Dans ce discours, le Président des Etats-Unis a annoncé qu'il allait envoyer pour la première fois, des troupes américaines au Cambodge pour attaquer le quartier général des communistes situé dans la région appelée "Fishhouk" (Hameçon).

Communiqué à :
-Préconseil
sous le No.1968
-Mindéfense
-sous le No. 1969
-Mininformation
sous le No. 1970
-Minsécurité
sous le No. 1971
-2ème B/ENG/FAK
sous le No. 1972

.../...

L'objectif :

"Notre but, dit-il, n'est pas d'occuper la région. Nous retirerons nos forces une fois l'ennemi délogé et son matériel militaire détruit".

Le Président dit que cette action ne constitue pas une invasion du Cambodge mais une nécessité destinée à éliminer un centre de communications et un lieu d'où partent les attaques lancées par l'ennemi contre les positions alliées au Sud-Vietnam.

Attitude du Nord-Vietnam critiquée :

"Malgré mon avertissement il y a dix jours, dit-il, le Nord-Vietnam a augmenté son agression militaire dans toutes les régions, en particulier au Cambodge."

"Après consultation avec le Conseil de Sécurité Nationale, avec l'Ambassadeur Bunker, avec le Général Abrams et d'autres conseillers, le Président constate que les actions de l'ennemi, pendant ces dix derniers jours mettent en danger les vies des Américains qui sont actuellement au Vietnam, et présentent un péril à ceux qui y resteront après le retrait d'un autre contingent de 150.000 hommes.

La neutralité du Cambodge :

Le Président dit que la politique américaine, depuis les Accords de Genève de 1954 dont l'un des signataires était le Nord-Vietnam, consiste à respecter scrupuleusement la neutralité du Cambodge.

Par contre, le Nord-Vietnam ne la respecte pas : pendant ces 5 dernières années, ses forces ont occupé des sanctuaires militaires le long de la frontière du Cambodge avec le Sud-Vietnam. Et pendant ces deux dernières semaines, des milliers de ses soldats ont encerclé Phnom-Penh, la capitale du Cambodge.

.../...

L'aide au Cambodge :

C'est pour cette raison que le Cambodge a adressé un appel pressant à l'aide, aux Etats-Unis et à d'autres pays.

Avec d'autres pays, dit-il, nous ferons de notre mieux pour fournir des armes légères et d'autres équipements dont l'armée cambodgienne a besoin pour défendre le pays. Mais l'aide que nous fournirons sera destinée à permettre au Cambodge de défendre sa neutralité et non de le rendre belligérent.

Risque à prendre :

Le Président Nixon est apparu grave pendant qu'il prononce son discours de la Maison Blanche. De temps en temps il utilise une carte suspendue au mur pour montrer les sanctuaires communistes. Il considère sa décision une des plus difficiles à prendre, parce qu'il ne tient pas compte de sa carrière politique qui, dit-il, "n'est rien par rapport à la vie des soldats américains".

Discutant de son avenir, il dit : " Je préfère être Président d'une fois et faire ce que je crois être juste que d'être deux fois Président au point de voir l'Amérique devenir la puissance NO. 2, et de voir ce pays accepter la première défaite dans son histoire de 190 ans".

Réactions au discours du Président Nixon :

Du public :

Le Secrétaire de Presse de la Maison Blanche dit, qu'après le discours du Président, il a reçu des appels téléphoniques tellement nombreux qu'il a dû mobiliser environ 50 personnes pour répondre au téléphone.

Il dit que, après vérification, plus de 80% de ceux qui téléphonent, approuvent la décision prise par le Président Nixon.

Des sénateurs :

D'après le New York Times, la réaction est en général favorable, mais d'après le Washington Post et le Dally News, la réaction des sénateurs est mixte. Ci-après commentaires de quelques-uns d'entre eux :

Sénateur Hugh Scott (Républicain):"J'ai confiance en le Président";

Sénateur Paul Fannin (Républicain) :"Je suis avec le Président";

Sénateur J.Caleb Boggs (Républicain) : " C'était un bel exposé";

Sénateur John Sherman Cooper (Républicain) : "Ce qui donne le plus d'espoir dans ce discours, est la déclaration suivant laquelle nos troupes seront retirées une fois atteint l'objectif de neutraliser les sanctuaires. Cependant, je pense que les risques d'une escalade et d'une prolongation de notre présence au Sud-Vietnam sont plus grands que les avantages éventuels de cette action";

Sénateur Marlow W. Cook (Républicain) : " Il a fait montre de plus d'honnêteté que n'importe qui impliqué dans cette affaire";

Sénateur George D. Aiken (Républicain) : " Je pense que le Président prend une longue chance : si son action est couronnée de succès, et si la vie des Américains peut être sauvée et la guerre amenée à une prochaine conclusion, nous serons très reconnaissants";

Sénateur Lee Metcalf (Démocrate) : "Le Président Nixon transforme la guerre en la sienne propre. Les risques sont considérables. J'espère et je fais des prières pour qu'il puisse terminer

la guerre de cette façon. J'ai de graves doutes à ce sujet";

Sénateurs John G.Tower (Républicain) : "La logique de l'action du Président au Cambodge n'est pas criticable".

Le Département voudra bien trouver ci-joint photocopie des coupures de presse à ce sujet.

KHIM TIT

---

5 Mai 70

Monsieur le Président,

J'ai pris connaissance, avec une vive émotion, du discours que votre Excellence a prononcé à l'intention de la nation américaine, le 30 Avril dernier,

Au nom de mes compatriotes, de mon Gouvernement et en mon nom personnel, je vous prie de trouver ici l'expression de nos vifs remerciements pour votre prise de position énergique dans la défense de la juste cause du Cambodge et pour les actions nécessaires que vous avez jugé bon de prendre pour faire respecter sa neutralité et pour l'aider à surmonter les épreuves qui lui sont imposées par les envahisseurs vietcong-nordvietnamiens et qui menacent lourdement sa survie.

Son Excellence
Monsieur Richard NIXON,
Président des Etats-Unis
d'Amérique
WASHINGTON

mob

L'appui sans équivoque et l'aide inestimable que la grande nation amie nous accorde en cette circonstance, vont droit au coeur de tous les khmers qui y puisent le plus grand des réconforts dans leur détermination résolue de combattre l'entreprise de domination du communisme vietnamien, pour la défense de la liberté, de la neutralité, de la souveraineté et de l'intégrité territoriale de leur pays.

Je saisis cette occasion pour vous renouveler, Monsieur le Président, les assurances de ma plus haute considération./-

LON NOL

Président du Conseil
des Ministres du Cambodge

MINISTERE
DES
AFFAIRES ETRANGERES
-0-

Tél.nº 2 4141

TELEGRAMME OFFICIEL

PHNOM-PENH, LE 15 AVRIL 1970

AMBAKHMER BELGRADE
- DAKAR
- LONDRES
- PEKIN
- PYONGYANG
- RANGOON
- MANILLE
- PARIS
- WASHINGTON-VIA ITT
- BERLIN EST
- VARSOVIE
- CANBERRA
- SINGAPOUR
- VIENTIANE

mom

- TOKYO
- DJAKARTA
- PRAGUE
- LAHAVANE
- NEWDELHI

MONSIEUR CHAN SORY 45 LENINSKY PROSPECKT
APPARTEMENT 450 MOSCOU

CONROKHMER HONGKONG
MISSIONCAM NEWYORK

No 101 /DGP

HVC POUR LARGE DIFFUSION TEXTE DECLARATION GOUVERNEMENT SAUVETAGE DU QUATORZE AVRIL SUIVANT CITATION GOUVERNEMENT SAUVETAGE RAPPELLE A NOUVEAU QUE CONTRAIREMENT ALLEGATIONS DES VIETCONG/ NORDVIETNAMIENS ET LEURS COMPLICES AU SUJET NOS RAPPORTS AVEC BLOC OCCIDENTAL NOTRE POLITIQUE EXTERIEURE RESTE BASEE SUR PRINCIPES PAIX INDEPENDANCE INTEGRITE TERRITORIALE ET STRICTE NEUTRALITE STOPALI TOUTES MANIFESTATIONS DU REVEIL CONSCIENCE NATIONAL PARTICULIEREMENT LA MARCHE DE LA CONCORDE NATIONALE ONZE AVRIL COURANT ONT CLAIREMENT MONTRE AU MONDE QUE TOUS NOS EFFORTS TENDENT UNIQUEMENT DEFENDRE NOTRE INTEGRITE TERRITORIALE POUR SURVIE NATION STOPALI EN EFFET VIETCONG ET NORDVIETNAMIENS ONT ENTREPRIS CES DERNIER TEMPS UNE ESCALADE AGRESSION SYSTEMATIQUE STOP APRES INFILTRATIONS SECRETES ENTREPRISES DEPUIS DES ANNEES ILS EN SONT MAINTENANT AUX INFILTRATIONS ARMEES PUIS AUX ATTAQUES OUVERTES ET AUX COMBATS EN REGLE AVEC NOS UNITES DEFENSE STOP EN SIMMISCANT EN OUTRE DANS NOS AFFAIRES INTERIEURES PAR INFORMATIONS TENDANCIEUSES ET PROVOCATRICES DE LEUR RADIO ET PRESSE ILS DEVOILENT A LA FACE DU MONDE LEUR PLAN EXPANSIONNISME SECULAIRE QUILS SONT EN TRAIN APPLIQUER STOP QUE OPINION PUBLIQUE ET INTERNATIONALE SOIT INFORMEE DE NOUVEAU DE CES ACTES CRIMINELS CARACTERISES DES ENVAHISSEURS VIETCONG ET NORDVIETNAMIENS STOPALI DE NOTRE COTE PLUSIEURS REPRISES NOUS AVONS CHERCHE REGLER PROBLEME OCCUPATION ILLEGALE NOTRE TERRITOIRE PAR VOIE NEGOCIATION CONFORMEMENT ESPRIT BANDOENG PAR DEMANDE REACTIVATION CIC CONFORMEMENT ACCORDS GENEVE 1954 PAR DEMANDE ENVOI OBSERVATEURS ONU CONFORMEMENT CHARTE NATIONS UNIES STOPALI MAIS PREFERANT AGRESSION A NOS PROPOSITIONS REGLEMENT PACIFIQUE GPR SUDVIETNAM ET GOUVERNEMENT RDVN ONT RAPPELE LEURS REPRESENTANTS DIPLOMATIQUES ET ENVOYE LEURS TROUPES ENVAHIR NOTRE TERRITOIRE STOPALI DEVANT ATTITUDE NEGATIVE ENNEMI A TOUTE OUVERTURE POURPARLERS DEVANT SA VOLONTE DELIBEREE DE CONQUETE AU MEPRIS TOUTES LOIS INTERNATIONALES QUE NOUS RESTE-T-IL A FAIRE POINT INTERROGATION ALINEA DEFENDRE NOTRE SOL STOPALI OUI NOUS SOMMES DETERMINES DEFENDRE NOTRE SOL JUSQUAU BOUT ANIMES COMME NOUS SOMMES DE NOTRE PATRIOTISME DE NOTRE UNION NATIONALE ET DE NOTRE FOI EN LA DESTINEE ETERNELLE DU KAMPUCHEA STOP MAIS IL NOUS FAUT ENCORE DES ARMES

mois

POUR ASSURER UNE DEFENSE EFFICACE STOPALI CONFORMEMENT CLAUSES ACCORDS GENEVE ET DISPOSITIONS NOTRE CONSTITUTIONNELLE NATIONALE CAMBODGE PEUT EN CAS DANGER FAIRE APPEL A TOUS LES PAYS A QUELQUE BLOC QUILS APPARTIENNENT POUR SAPPROVISIONNER EN ARMES ET EN MATERIELS STOP CONSCIENT SON DEVOIR ET SA MISSION DANS CADRE NOTRE STRICTE NEUTRALITE TOUJOURS REAFFIRMEE PAR ACTES COMME PAR DECLARATIONS NOTAMMENT CONFERENCE PRESSE INTERNATIONALE 30 MARS 1970 GOUVERNEMENT SAUVETAGE A LE DEVOIR INFORMER NATION QUE EN RAISON GRAVITE SITUATION ACTUELLE IL SEST VU DANS NECESSITE ACCEPTER DES MAINTENANT MEME TOUTE AIDE EXTERIEURE INCONDITIONNELLE DE TOUTE PROVENANCE POUR SALUT NATIONAL FIN CITATION MINAFERES.+

Pour expédition conforme :
Signé : KY SOTH

Copie à :
- Préconseil
- Mininformation.

moa

MINISTERE
DES
AFFAIRES ETRANGERES
-0-
Tél.Nº2.4141

T E L E G R A M M E D'E T A T

PHNOM-PENH, LE 4 MAI 1970

LT MISSIONCAM NEWYORK

Nº 145/DGP PRIERE PORTER HAUTE CONNAISSANCE SE U THANT ET FAIRE LARGE DIFFUSION TEXTE SUIVANT DU COMMUNIQUE GOUSAUVETAGE CAMBODGE CITATION DANS SON MESSAGE A NATION AMERICAINE DUTRENTE AVRIL 1970 VIRGULE PRESIDENT ETATSUNIS DAMERIQUE VIRGULE RICHARD NIXON VIRGULE A RENDU PUBLIC DIMPORTANTES MESURES QUIL A PRISES POUR FAIRE FACE AGRESSIONS MILITAIRES ACCRUES DU NORDVIETNAM DANS TERRITOIRE LAOS CAMBODGE ET SUDVIETNAM STOP LUNE DE CES MESURES CONCERNE AIDE ETATSUNIS DAMERIQUE DANS DEFENSE NEUTRALITE CAMBODGE VIRGULE VIOLEE PAR NORDVIETNAMIENS STOPALI GOUVERNEMENT SAUVETAGE NOTE AVEC SATISFACTION QUE PRESIDENT ETATSUNIS DAMERIQUE A TENU COMPTE VIRGULE DANS SA DECISION VIRGULE ASPIRATIONS LEGITIMES PEUPLE KHMER QUI NE DESIRE QUE VIVRE DANS PAIX VIRGULE DANS SON INTEGRITE TERRITORIALE VIRGULE DANS SON INDEPENDANCE ET DANS SA STRICTE NEUTRALITE STOP POUR CETTE RAISON VIRGULE GOUCAMBODGE TIENT A DECLARER QUIL RESPECTE LES SENTIMENTS DU PRESIDENT RICHARD NIXON VIRGULE DANS SON MESSAGE DU TRENTE AVRIL 1970 ET A LUI EN EXPRIMER SA GRATITUDE STOPALI IL EST GRAND TEMPS MAINTENANT QUE DAUTRES NATIONS AMIES COMPRENNENT LA SITUATION EXTREMEMENT GRAVE DANS LAQUELLE SE TROUVE CAMBODGE ET VIENNENT EN AIDE AU PEUPLE KHMER VIRGULE VICTIME DUNE AGRESSION ARMEE STOP GOUSAUVETAGE RENOUVELLE A CETTE OCCASION SON APPEL A LAIDE LANCE QUATORZE AVRIL 1970 VIRGULE EN PRECISANT QUIL ACCEPTERA TOUTE AIDE INCONDITIONNELLE DES PAYS AMIS, SOUS TOUTES SES FORMES PARENTHESE MILITAIRE ECONOMIQUE ET DIPLOMATIQUE PARENTHESE FAIT A PHNOM PENH LE QUATRE MAI 1970 FINCITATION MINAFERES.

Copie à:
-Préconseil
-Tous postes"pour large diffusion".

Pour expedition conforme,
Signé : NORODOM MONISSARA

mob

TRADUCTION OFFICIEUSE

COMMUNIQUE CONJOINT DE LA CONFERENCE DES MINISTRES DES AFFAIRES ETRANGERES A DJAKARTA LE 17 MAI 1970

1- Sur l'invitation du Gouvernement de la République d'Indonésie, une Conférence des Ministres des Affaires Etrangères s'est tenue à Djakarta, Indonésie, les 16 et 17 Mai 1970, pour discuter de la situation critique créée par les récents évènements au Cambodge.

Les participants à cette conférence sont les suivants :

- Le Très Honorable M.William Mc Mahon, Ministre des Affaires Extérieures de l'Australie.
- S.Exc. Adam Malik, Ministre des Affaires Etrangères de la République d'Indonésie.
- S.Exc. Kiichi Aichi, Ministre des Affaires Etrangères du Japon.
- S.Exc.Kyu Hah Choi, Ministre des Affaires Etrangères de la République de Corée.
- S.Exc. Phagnam Khamphan Panya, Délégué du Ministre des Affaires Etrangères du Laos.
- L'Honorable Tun Haji Abdul Razak Bin Dato Hussein, Vice-premier Ministre et Ministre de la Défense de Malaisia.
- Le Très Honorable M.Keith Holyoake, premier Ministre et Ministre des Affaires Etrangères de Nouvelle Zélande.
- S.Exc. le Général Carlos P. Romulo, Secrétaire d'Etat aux Affaires Etrangères des Philippines.
- S.Exc. Abdul RachimIshak, Ministre d'Etat chargé des Affaire Etrangères de Singapore.

-S.Exc. Thanat Khoman, Ministre des Affaires Etrangères de Thailande.

-S.Exc. M.Tran Van Lam, Ministre des Affaires Etrangères de la République du Vietnam.

La Conférence a élu S.Exc. Adam Malik comme Président, l'Honorable Tun Abdul Razak et S.Exc.le Général Carlos P.Romulo comme Vice-Présidents, S.Exc. Thanat Khoman comme rapporteur et Madame Artati Marzuki Sudirdjo a été élue Secrétaire de la Conférence.

2- La Conférence était ouverte par Son Excellence le Président SUHARTO de la République d'Indonésie. Dans son discours, le Président a noté que les grandes puissances qui, aux termes de la Charte des Nations Unies, étaient chargées de sauvegarder la paix et la sécurité internationales, et que les grandes puissances, qui ont la responsabilité spéciale découlant de l'Accord de Genève de 1954, n'ont manifesté aucun signe d'entreprendre une action au Cambodge dans ce sens. La conférence de Djakarta était donc convoquée comme un premier pas fait dans un effort objectif d'empêcher la situation de s'aggraver et de contribuer à la restauration d'une atmosphère de paix au Cambodge dans le but de permettre au peuple du Cambodge de résoudre ses propres problèmes sans interférence de l'Extérieur. La réalisation de ces objectifs aurait aussi un impact favorable sur une issue plus large dans la recherche d'une solution pacifique pour toute l'Indochine.

3- Sur l'invitation de la Réunion, le Deuxième Vice-Premier Ministre et Ministre des Affaires Etrangères du Cambodge S.Exc. Yèm Sambaur a exposé les récents développements et la situation actuelle de son pays et a répondu aux questions soulevées par cet exposé.

4- Les Ministres des Affaires Etrangères ont eu un échange de vues libre et franc sur la situation au Cambodge.

5- Animés par le désir commun de contribuer à restaurer la paix et la tranquilité au Cambodge en particulier, dans l'Asie du Sud-Est en général, les Ministres des affaires Etrangères ont réaffirmé l'engagement de leurs pays en vue des buts et des principes de la Charte des Nations Unies concernant le présent problème, en particulier à l'article de la Charte qui préconise la solution par des moyens pacifiques pour tout conflit entre nations. Ils ont rappelé aussi la Déclaration de la Conférence de Bandung des Nations Afro-Asiatiques d'Avril 1955, ayant en particulier dans l'esprit les principes qui concernent le respect de la souveraineté nationale et de l'intégrité territoriale et la non-intervention dans les affaires intérieures des autres Etats.

6- Les Ministres des Affaires Etrangères ont reconnu le désir du peuple cambodgien de maintenir une position de neutralité et de non-alignement dans les affaires internationales et d'être libre de gérer ses propres affaires. En passant en revue la situation du Cambodge, les Ministres des Affaires Etrangères ont cependant noté avec une profonde inquiétude une sérieuse aggravation de la situation dans ce pays, laquelle, à la longue, mettrait en danger plus tard la paix et la stabilité de toute l'Asie du Sud-Est. Ils étaient unanimes à exprimer leurs points de vue selon lesquels l'avenir du Cambodge doit être déterminé par le peuple Cambodgien lui-même sans ingérence extérieure et en conformité avec la politique déclarés du Cambodge de stricte neutralité et de non-alignement, comme il a été stipulé par ce Gouvernement dans sa déclaration de 1957 et réaffirmée à plusieurs reprises, depuis lors. A ce sujet ils ont rappelé les promesses des parties à l'Accord de Genève de 1954 et d'autres pays concernés de respecter la souveraineté, la neutralité,

l'unité et l'intégrité territoriale du Cambodge, et des'abstenir de toute ingérence dans les affaires intérieures de ce pays.

7- A la lumière de ces considérations, les Ministres des Affaires Etrangères demandent instamment et fermement :
-Que tous les actes d'hostilité soient arrêtés tout de suite et que toutes les forces étrangères soient retirées du territoire du Cambodge.
-Que toutes les parties respectent la souveraineté, l'indépendance, la neutralité et l'intégrité territoriale du Cambodge, et s'abstiennent de s'ingérer dans les affaires intérieures de ce pays, en vue de permettre au peuple cambodgien de résoudre ses problèmes par des moyens pacifiques de son choix sans aucune interférence ou pression de l'extérieur.
-Que le Co-Président et les participants de la Conférence de Genève de 1954 et les membres de la Commission Internationale de Contrôle sur le Cambodge créée par la Conférence se consultent et coopèrent ensemble, en vue de la réactivation de ladite Commission.
-Que les participants à la Conférence de Genève de 1954 et toutes les autres parties intéressées se consultent ensemble en vue de parvenir à un consensus pour la convocation prochaine d'une conférence internationale dans le but de trouver une solution juste, pacifique et effective à la situation actuelle.

8- Les Ministres des Affaires Etrangères ont décidé de faire enregistrer leurs vues et recommandations ci-dessus mentionnées aux Nations-Unies. Ce faisant, ils ont exprimé l'espoir que tous les membres des Nations Unies voudraient bien mesurer, par ceci, la gravité des problèmes et offrir leurs bons offices en vue d'une solution pacifique du problème cambodgien en convoquant une conférence internationale suivant les lignes suggérées par le Secrétaire Général des Nations Unies et autres.

9- Les Ministres des Affaires Etrangères ont demandé à trois de leurs membres comprenant les Ministres des Affaires Etrangères du Japon, de la Malaisia et de l'Indonésie d'entamer d'urgence des consultations entre-eux et avec d'autres aussi bien qu'avec le co-président de la Conférence de Genève, afin de commencer des discussions avec le Secrétaire Général des Nations Unies, le président et les membres du Conseil de Sécurité en vue d'une action par les Nations Unies. Ils invitent ces Ministres à rendre compte des résultats de leurs efforts aux gouvernements représentés à cette conférence. Ils autorisent le président de la Conférence à consulter ces gouvernements et autres pays intéressés quant à la possibilité d'effectuer des démarches ultérieures en vue d'une solution pacifique.

10- Les Ministres des Affaires Etrangères ont exprimé leur gratitude pour l'hospitalité cordiale qui a été réservée à eux-même et à leurs délégations par le Gouvernement et le peuple de la République d'Indonésie durant leur séjour à Djakarta et pour les excellents arrangements pour la Conférence./-

Extrait du Compte-rendu de la Mission de la Délégation Khmère à la Conférence au Sommet des Pays non-alignés

ETAT DU CAMBODGE

Nº 01/DC/CNA. New York , le 15 Septembre 1970

LE MINISTRE DES AFFAIRES ETRANGERES EN MISSION

A MONSIEUR LE LIEUTENANT-GENERAL, PRESIDENT DU CONSEIL DES MINISTRES

à PHNOM-PENH.

O B J E T : - Mission de la Délégation Khmère à la Conférence au Sommet des Pays non-alignés.

J'ai l'honneur de vous soumettre ci-dessous le Compte-rendu de la Mission de la Délégation que j'ai eu l'honneur de présider et chargée de représenter le Cambodge à la Conférence au Sommet des Pays non-alignés à LUSAKA, ZAMBIE du 6 au 10 Septembre 1970.

La Délégation du Cambodge était composée comme suit :

- M. KOUN WICK, Ministre des Affaires Etrangères... Président
- M. THONN OUK, Ambassadeur itinérant ..... Vice-Président
- M. LONG PORET, Ambassadeur itinérant ..... Membre
- M. HONG HOEUNG DOEUNG, Directeur des Affaires Politiques au Ministère des Affaires Etrangères ..... Membre

- M. MEN SOUMPHAO, Directeur du Protocole au Ministère des Affaires Etrangères ..... Membre
- M. HAV BANHEANG, Chef de Bureau des Affaires Politiques au Ministère des Affaires Etrangères ..... Membre
- M. SOK CHAM, Fonctionnaire au Ministère des Affaires Etrangères ..... Membre

Notre Délégation est arrivée à LUSAKA en 2 groupes séparé. Le premier groupe, dirigé par M. THONN OUK avec M. MEN SOUMPHAO et HAV BANHEANG Ce groupe a été chargé de préparer l'arrivée du 2è groupe que je dirige (Premiers contacts avec la presse , le Secrétariat de la Conférence, réservation de chambre d'hôtel, moyens de transports etc ....).

Le 2è groupe dirigé par moi-même avec M. LONG BORET, HONG HOEUNG DOEUNG et SOK CHAM est arrivé à LUSAKA le matin du 6 Septembre 1970.

Grâce aux démarches appropriées du 1er groupe, notre arrivée à LUSAKA s'est effectuée normalement(réception à l'aéroport par un représentant du Protocole du Ministère des Affaires Etrangères de la Zambie et du Secrétariat de la Conférence, avec 3 voitures mises à notre disposition).

Grâce aussi aux contacts avec la presse locale et internationale de nombreux journalistes étaient venus m'interviewer à l'aéroport. Je leur ai expliqué clairement la position du Cambodge dont la Délégation venue de Phnom-Penh est la seule habilité à représenter légitimement notre pays et non pas la délégation rebelle venue de Pékin représentant le soi-disant FUNK de Sihanouk. A une question qui m'a été posée, j'ai précisé que la Délégation du Cambodge n'acceptera pas que le FUNK soit admis à la Conférence à quelque titre que ce soit et que nous quitterons la Conférence dans une telle éventualité.

Il est à remarquer que le FUNK a envoyé à LUSAKA plusieurs

jours à l'avance, une délégation de quatre membres.: Sarin Chhak, Chan Youran, Van Piny et Ching Kok Hour, un étudiant de Moscou. Penn Nouth et Keat Chhon devaient les rejoindre par la suite mais finalement n'étaient pas venus. Malgré une intense activité de ces quatre individus, aidés ouvertement par les membres des délégations et Ambassades de la Yougoslavie, de R.P.C., de la R.P.D.C. et de la R.D.V.N., cette délégation du soi-disant FUNK n'a pu réussir à faire publier dans la presse ni distribuer sa déclaration durant toute la durée de la Conférence.

Soulignons que la délégation yougoslave était composée de 95 membres et la délégation de la R.A.U. de 105.

Cette soi-disant délégation du FUNK n'a pu que distribuer dans les chambres d'hôtel des délégations un mémorandum dont le ton indigne et violent contre le Gouvernement de Sauvetage et les Américains ainsi que les détails faux ou mensongers n'ont pas dû tellement intéresser les délégations, exceptées celles qui lui sont tout acquises.

Ayant appris l'existence de cette déclaration du FUNK grâce à l'amabilité des délégations amies, j'ai fait le 7 Septembre 1970 une déclaration pour donner la réplique .... J'ai fait remarquer que le comportement du Gouvernement de Sauvetage a toujours été conforme aux Accords de Genève et à la ligne politique voulue par le peuple, c'est-à-dire la stricte neutralité, consacrée par une loi nationale.

Notre déclaration a dû donner à réfléchir à beaucoup de délégations.

A.- <u>CONFERENCE DES MINISTRES DES AFFAIRES ETRANGERES</u> :

Comme prévue, la réunion des Ministres des Affaires Etrangères

s'est tenue les 6 et 7 Septembre 1970 pour décider notamment sur la question de la représentation du Cambodge.

Les délibérations sur cette question ont été très passionnées et ont duré deux jours.

1- Vingt délégations (dont 16 sont des gouvernements ayant reconnu le gouvernement du FUNK de Sihanouk) auraient parlé en faveur de l'admission à la Conférence de la délégation du "Gouvernement Royal d'Union Nationale du Cambodge (G.R.U.N.C.), en exil à Pékin.

2- Sept délégations (dont celle du Laos, de l'Indonésie et de la Malaisie) ont parlé en faveur de l'admission de la délégation du Gouvernement de Sauvetage, tout en faisant savoir clairement qu'elles boycotteront la Conférence si celle-ci admet la délégation du G.R.U.N.C.

3- A part les 27 délégations qui sont intervenues à la tribune (20 contre 7 pour notre admission), 12 autres délégations ont proposé de soumettre directement la question à la réunion des Chefs d'Etat, mais en fait c'était pour avoir le temps de travailler en coulisse pour un arrangement à l'amiable.

4- Quoi qu'il en soit, grâce à l'opposition ferme des délégations amies (Laos, Indonésie, Malaisie, Libéria, Lesotho, Swaziland en tête), la réunion ministérielle n'a pas osé prendre de décision concernant la représentation du Cambodge et a cherché une porte de sortie de l'impasse en déclarant en substance à peu près ceci :

" La réunion des Ministres des Affaires Etrangères qui s'est tenue à LUSAKA les 6 et 7 Septembre a proposé à la Conférence des Chefs d'Etat que le Cambodge soit reconnu comme pays non-aligné, mais que son siège à la Conférence au Sommet soit laissé vacant en raison de la présence de deux délégations, l'une venant de Phnom-Penh, et l'autre de Pékin ".

Après avoir appris par des délégations amies le sens de cette décision de la réunion ministérielle, j'ai demandé, par lettre en date du 9 Septembre 1970, au Secrétariat Général de la Conférence de " me tenir informé de toutes décisions ou résolutions qui auraient été prises au sujet de la question d'admission de la délégation du Cambodge ". Par la suite, le Secrétariat Général de la Conférence s'est borné à me répéter oralement par téléphone la décision de la réunion ministérielle comme il a été rapporté ci-dessus.

B.- REUNIONS DES CHEFS D'ETAT :

Au cours de la réunion des Chefs d'Etat, les 9 et 10 Septembre, le Président Tito seul a fait dans sa déclaration une référence au caractère soi-disant représentatif et non-aligné du G.R.U.N.C. et du F.U.N.K. Cette seule déclaration n'a eu d'ailleurs aucun écho dans les déclarations des autres Chefs d'Etat. Les plus favorables à Sihanouk se sont limités à réclamer le retrait des troupes américaines d'Indochine ou du Sud-Est Asiatique.

Ainsi les Chefs d'Etat ont continué dans leurs déclarations à éviter d'aborder directement la question de la représentation du Cambodge, ni d'ailleurs celle concernant la situation actuelle dans notre pays. Ils se bornaient à dire que la situation au Sud-Est Asiatique et au Moyen-Orient est une grave menace à la paix. Personne n'a parlé de l'impérialisme Viet-cong et Nord-Vietnamien, ce que nous aurions pu faire, si nous étions admis à la Conférence.

Mais la plupart des Chefs d'Etat semblent vouloir à grand bruit condamner l'impérialiste américain et l'Apartheid de l'Afrique du Sud, et la vente d'armes à l'Afrique du Sud par les Français, les Japonais, la Suisse, l'Allemagne de l'Ouest et les Anglais. La majorité des déclarations

des Chefs d'Etat concerne surtout le développement et la coopération économique des Pays non-alignés.

C.- ACTION DE LA PRESSE :

La presse dans son ensemble (éditeurs locaux, agences internationales) a été nettement et dès le 1er jour, favorable à notre égard (Interview à l'Aéroport, plusieurs articles favorables à notre sujet, collaboration active de plusieurs correspondants d'agences étrangères). Par ailleurs j'ai pu organiser, ce que le FUNK n'a pas pu faire, une grande Conférence de presse, le soir du 9 Septembre, réunissant plus de 20 journalistes avec même des correspondants de la télévision anglaise et leurs caméras.

A la veille de la Conférence au Sommet, un journaliste influent de langue anglaise de Nairobi, " The Sunday Post ", édition du 6 Septembre 1970, a pris ouvertement position pour notre Gouvernement, sous le titre de " COHESION, clef pour les non-alignés " et dont ci-après un passage :
" C'était la raison fondamentale pour laquelle la question de la réprésentation du Cambodge ne pouvait être décidée à la Conférence préparatoire de Dar-Es-Salam qui était tenue au niveau ministériel en Avril dernier.

" La présence du Cambodge au sommet à LUSAKA est évidemment importante. Mais qui va représenter le Cambodge ? Le Prince Sihanouk en exil ou le régime sur place ? Certains pays vont-ils soutenir le Prince déchu simplement parce qu'ils veulent se mettre en bons termes avec une certaine grande puissance, ou auront-ils le courage et l'objectivité de supporter les leaders qui ont le contrôle effectif de la majeure partie du pays avec le plein soutien de son Parlement ?

" Qui est-ce qui est le plus fondé à réclamer une représentation, le Parlement légalement élu d'un pays ou un Prince qui essaie de son mieux de perpétuer un système féodal démodé et qui, maintenant, ne peut résister

à la tentation du retour au pouvoir en recourant à l'aide d'une puissance militaire étrangère qui croit uniquement en l'efficacité d'un cnflit idéologique ouvert dans les domaines politique, économique et social .... ".

D.- RESOLUTION DE LA CONFERENCE AU SOMMET :

Après deux journées de délibérations, la Conférence au Sommet des pays non-alignés à LUSAKA, dans ses résolutions finales du 10 Septembre 1970 a recommandé :

1º .....
.....

2º A toutes les forces étrangères de se retirer du Sud-Est Asiatique. Cette résolution est le résultat d'un compromis entre les projets plus violents exigeant le retrait des troupes américaines de l'Indochine et auxquels s'opposent vivement les délégations amies telles que celles du Laos, de l'Indonésie, de la Malaisie etc ....

3º De resserrer les liens de coopération entre les pays non-alignés pour résoudre le problème de l'approfondissement du fossé qui sépare les pays riches des pauvres, victimes du système économique mondial et des injustices croissantes mettant en danger leur indépendance et la paix.

De s'accorder des avantages réciproques et de renforcer une intégration interrégionale avec un plan de coopération commerciale, construction de routes, chemins de fer, de centres d'électrification et d'irrigation et application de méthodes scientifiques aux domaines social et économique.

E.- ADMISSION DES NOUVEAUX MEMBRES ET OBSERVATEURS :

.....

F.- LISTE DES DELEGUES PARTICIPANT A LA TROISIEME CONFERENCE DES PAYS NON-ALIGNES - LUSAKA , SEPTEMBRE 1970 :

.....

.....

G.- PROBLEME DE LA REPRESENTATION DU CAMBODGE :

1º En général, notre présence à LUSAKA n'a pas été inutile, au contraire. Grâce à la présence sur place de notre Délégation, malgré les efforts fièvreux de Sarin Chhak, Chan Youran et Vann Piny, aidés ouvertement par les Yougoslaves, les Chinois, Nord-Coréens et Vietnamiens diplomates à LUSAKA, la délégation du FUNK de Sihanouk n'a pas été admise à la Conférence. Un Ministre Nord-Coréen est allé même spécialement à LUSAKA pour remettre un message confidentiel au Président zambien.

2º L'attitude du Gouvernement de Zambie, pays hôte, a été correcte à notre égard : facilités, hébergement pris partiellement en charge par le Gouvernement zambien, transport, accueil. Mais l'accès à la salle de conférence a été strictement interdit à notre délégation aussi qu'à celle du FUNK. Cependant nous avons pu, grâce à la coopération de délégations amies et des journalistes, entreprendre une assez large propagande en faveur de notre cause et de notre pays (distribution de documents dans la salle de conférence, alors que le FUNK n'a pas été autorisé à le faire, et n'a pu distribuer qu'une courte déclaration dans les chambres des délégués, en la glissant sous la porte, à la sauvette).

3º Grâce au concours actif de délégations amies (Indonésie, Malaisie, Laos en particulier) notre délégation a pu suivre à peu près le déroulement des travaux, bien que n'étant pas admise, même dans le hall extérieur, à la salle de conférence.

Selon les renseignements que nous avons pu obtenir, ce fût l'Inde qui était le leader pour faire admettre le G.R.P. du Sud-Vietnam comme observateur à la Conférence, avec une menace que s'il y a des opposants à cette admission, la question de la représentation du Cambodge serait soumise à un vote. Nos amis ayant craint (peut-être à tort) un vote défavorable à notre cause se sont soumis à cette manoeuvre indienne.

Grâce à une défense énergique de nos amies, la partie opposée, soutenue par 20 délégations, dont celle de Tito, Bandaranaike, Indira Gandhi, n'a pas été admise. A ce sujet, il convient de remarquer, comme je l'ai dit plus haut, une sorte de marchandage réalisé par Mrs. Indira Gandhi qui a demandé à nos délégations amies de ne pas s'opposer à l'admission du G.R.P. du Sud-Vietnam comme observateur (Binh était présente à LUSAKA), en échange de quoi, les délégations favorables au Gouvernement du FUNK accepteront la solution de laisser le siège du Cambodge vacant tout en continuant à considérer le Cambodge comme pays non-aligné. Comme on le voit c'est un compromis boiteux destiné à sortir de l'impasse et sauver la face.

La décision d'admission du G.R.P. fût annoncée par acclamation. Immédiatement j'ai fait par lettre en date du 9 Septembre (voir P.J.nº 3), une protestation ferme et solennelle " contre l'admission du G.R.P. du Sud-Vietnam en qualité d'observateur à la Conférence. Les troupes de ce soi-disant Gouvernement sont en train en effet d'agresser ouvertement le Cambodge au mépris du droit international, des principes de la Charte des Nations Unies, ceux de la coexistence pacifique et du non-alignement ".

Cette lettre a été adressée au Président de la Conférence avec prière de la faire circuler parmi les participants de la Conférence au Sommet des pays non-alignés.

4º J'ai décidé de quitter LUSAKA le 10 Septembre au matin en laissant une partie de notre Délégation pour suivre les travaux de la réunion des Chefs d'Etat et me permettre d'arriver à New-York à temps pour l'ouverture de l'Assemblée Générale des Nations Unies.

Notre Délégation qui reste encore à LUSAKA, dirigée par S.Exc. Thonn Ouk est composée de MM. Long Boret, Men Soumphao et Hav Banheang.

5º De l'avis même de plusieurs délégations amies, la non-admission des deux délégations, celle de Pékin comme celle de Phnom-Penh, est pour nous déjà un succès car le FUNK et ses alliés chinois, vietnamiens, yougoslaves, etc ... est rentrepris une immense campagne diplomatique, voire des pressions à travers tout le monde non-aligné, ainsi qu'à LUSAKA même, depuis Avril 1970.

Signé : KOUN WICK

Copie à :

-Dircabétat
-Vice-Préconseil
-Minafères/DGP
-Minafères/DC
-Mininformation
-Tous membres délégation.

ការខូចខាតបណ្តាលពីសង្គ្រាម

កៅស៊ូ : សព្វថ្ងៃមានតែចម្ការកៅស៊ូទំហំ ៣០០ ហិកតា នៅតំបន់កំពង់សោម ទេ ដែលនៅមានសកម្មភាពជាប្រក្រតី -មកវិ ១៩៧១- ។ ទោះជាចក្រសម្រាប់ប្រតិបត្តិការលើដីនៃកៅស៊ូ ទ្បាតិច នៅដុះចំណុះ ១២៥ តោន ក្នុង ១ ថ្ងៃ របស់ក្រុមហ៊ុនកម្ពុជា និងនៅចំការអណ្តូង ចំណុះ ៥០ តោន ក្នុង ១ ថ្ងៃ របស់ SCKT ត្រូវទុកខ្ចប់ខ្ចាំ ។ ចំពោះទោះជាចក្រឯទៀត មិនច្បាស់ដឹងពីទំហំនៃការខូចខាតទេ ។ ទោះជាចក្រទាំងនេះ មានចំណុះសរុប ៣០០ តោនក្នុង ១ ថ្ងៃ ។

ផ្លូវទឹកថ្នល់ភ្លើង : ផ្លូវទឹកថ្នល់ភ្លើង ភ្នំពេញ -កំពង់សោម ត្រូវបានប្រកបអាជីវកម្ម ពីខែធ្នូ ១៩៦៩ ។ ត្រូវដំណើរការចរាចរណ៍ក្នុងខែមេសា ១៩៧០ ក្រោយពីដាច់ស្ពាន ប.គ.៦៨ ។ ក្រៅពីស្ពាននេះ ស្ពានឯទៀតនៅមានសភាពល្អ ត្រូវជួសជុលតែបន្តិចបន្តួច ។

ចំពោះផ្លូវទឹកថ្នល់ភ្លើង ភ្នំពេញ - ច្រត់ដំបង មានស្ពានដែក៩ និងស្ពានថ្ម ១ ខូចខាតយ៉ាងដំណាំ ។ ស្ពាននៅមោងឬសុទ្ធិ ត្រូវយៀកកុង-ឃួនខាងជើង លូនមកដំណាច់ ៣ ដង ដូច្នេះចរាចរណ៍ ពោធិសាត់- ច្រត់ដំបង ត្រូវដំណើរការតាំងតែពីថ្ងៃ ៥ មកវិ ១៩៧១ ។ នៅមានដំណើរជាប្រក្រតី តែពីច្រត់ដំបង ច្បើយប៉ែត និងច្រត់ដំបង មោងឬសុទ្ធិ ក្រោយពីដាច់ស្ពានស្ទាយដូនកែវ ។ ការជួសជុលទាំងអស់ ត្រូវចំណាយទ្រង់ ២៦លានទៀល ។

ចំពោះផ្លូវទឹកថ្នល់ភ្លើង ការខូចខាត មានតម្លៃប្រមាណជា ១០ លានទៀល ។ ចំណែតនៅ តែត្បែងខ្ពស់ ក្រាំងល្វា ទមាស មានុ ក្តុល គោលត្រំ ច្រលែចាស់ និង តាកែវ ត្រូវខូចខាតដោយស្ពានដែយៀកកុង-ឃួនខាងជើង បំផ្លាញ ។ ការជួសជុលអស់ទាំង ១០ លានទៀល ។ ចំណែតចាក់ទឹក នៅតែត្បែងខ្ពស់ ទមាស ចំណែ និង ពោធិសាត់ ក៏ត្រូវខូចខាតដែរ ការជួសជុលអស់ប៉ាំងតិច ៤ លានទៀល ។

ចំពោះប្រដាប់ ទូរគមនាគម ត្រូវជួសជុលអស់ទ្រង់លានទៀល ។ ក្នុងចំណោមការខូចខាតទាំងនេះ ទថ្នល់ភ្លើងទទួលរងការខូចខាតដំណាំងតែ ។ កប្បាលទថ្នល់ភ្លើង ដើរដោយចំហាយទឹក ៦ ថ្ងៃម្តួយ ពុំ ៥លានទៀល និងកប្បាលទថ្នល់ភ្លើងដីយើសិល ២ ត្រូវទុកខ្ចប់ខ្ចាំ ។ ទូរទថ្នល់ភ្លើងផ្តុំកទំនិញ ៣០ និង ទូរទថ្នល់ភ្លើងអ្នកដំណើរ ១០ តម្លៃ ១៤ លានទៀល ក៏ត្រូវខូចខាតដែរ ។

ផ្លូវថ្នល់ : ស្ពានជាង ២០០ ត្រូវខូចខាតខ្លះខ្លាំង ខ្លះស្រាល ចាប់ពីកើតចម្បាំង ។ ស្ពានទាំងអស់ប្រវែង ៥ គម. ដែលត្រូវធ្វើជាថ្មីនៅក្រោយសង្គ្រាម ។ ក្នុងចំណោមស្ពានទាំងនេះ មានស្ពានវែងៗ -១០០ម. ឬ ជាង ១០០ម.- ដូចជាស្ពានត្រង់ ប.គ.៥៤ លើផ្លូវជាតិលេខ ៦ ឬ ស្ទាយដូនកែវ ។

ជាទម្លាប់ទាំង យៀកកុង-ឃួនខាងជើង ឲ្យនជាប់ ដីក ទទឹងផ្លូវ ឆ្លូវ ដង ស្នាមភ្លោះស្របគ្នា សង្វាងផ្លូវ ទុកតែចន្លោះតូចកណ្តាលល្មមតែថ្មើរជើង ប្រុយោនកង់ពីរ ។ ការដែលឲ្យទម្លាប់ជាងគេមិនមែននៅត្រង់ការបំផ្លាញ ដោយចេតនា នៃយៀកកុង-ឃួនខាងជើង ទេ តែនៅត្រង់សភាពទូទៅ នៃបណ្តាញផ្លូវ ការប្រើប្រាស់លើសលុប និងការលំបាកក្នុងការ ថែទាំជួសជុល ។ ការផ្លាស់ផ្លូវទៅភ្លើងនាំឱ្យចរាចរណ៍តាមផ្លូវជាតិទីតែប្រញឹក ។ ផ្លូវជាតិ លេខ ៥ ទ្រុតទ្រោម ៣០ ភាគរយ ។ នៅទីផ្លូវភ្លឺងនាំគ្រោយបញ្ហាធំ ពុំគឺការជួសជុលផ្លូវ ព្រោះទឹកកំដៅសត្វទំគួរឱ្យខ្លាចជាងយៀកកុង-ឃួនខាងជើងទៅទេវត ។

ការទើសងំថ្នល់ ដើមប្បីបណ្តាញផ្លូវ ប្រកបដោយទេចនាសម្ព័ន្ធថ្មី តម្រូវតាមការ ដឹកនាំទំនើប កំពុងទឹកចំទើន ត្រូវចាយឃ្លាងហោច ៥.០០០លានទៀល ។

ខ្សែស្រាវកម្ម : ដោយហេតុថា ៧០ ភាគរយនៃទោងចក្រងកជន ប្តឹនៅភ្នំពេញ និងនៅទីជិត ៗ ក្នុងខេត្តកណ្តាល ការខូចខាតខាងផ្នែកនេះ តិចតួចទេ ។ ការលំបាកមានតែ ខាងដឹកនាំ ។

ចំណែកខាងខ្សែស្រាវកម្មវិទ្ធ ទោងចក្រឆ្លង ត្រូវខូចខាតខ្លះហើយ នៅក្នុងតំបន់ យៀកកុង-ឃួនខាងជើង ត្រួតត្រាទោងចក្រចក្រីទំង នៅតែដើរធម្មតា ថ្វីត្បិតតែទទួលរង ការទាយប្រហារ ២ ដង ។ បញ្ហាមានតែមួយ គឺ ការដឹកនាំ ។ ស៊ុមង្គ ៣.០០០ គោន ស្តុក នៅនោះ ។ ទោងចក្រហ្វូសស្វាតទូកមាសនៅតំបន់ អសន្តិសុខ ត្រូវទិចបណ្តោះអាសន្ន ។

ទោងចក្រចម្រាញ់ប្រេងកាត នៅកំពង់សោម ទីដែលត្រូវយៀកកុង-ឃួនខាងជើងទាយប្រហារញឹយៗ ១ ទៅ ២ មីនា ត្រូវខូចខាតទាំង ២០ ភាគរយ - តាមការសេតបទទេស ខូចខាត ៨០ ភាគរយ - គឺ : ខូចខាត :

១ ភាគ ៣ នៃធុងប្រេងកាតដើម

៥ ភាគ២០ នៃធុងប្រេងកាតចម្រាញ់ហើយ

ធុងពីរឯទៀត ត្រូវខូចខាតបន្តិចបន្តួច ។ ចំណែកទោងចក្រ កំត្រូវខូចខាត ស្រាលទីផង ។

បញ្ហីស្រង់ការខូចខាត : បញ្ហីស្រង់ការខូចខាតខាងផ្នែកសាធារណៈ និងផ្នែក ឯកជន ខាងក្រោមនេះ អគ្គលេខាធិការដ្ឋាន នៃការទូងក្រោះដោយសង្គ្រាម ឲ្យនធ្វើឡើងពីថ្ងៃ ១៨-៣-៧០ ដល់ ៣១-៣-៧១ តាមទីតាំងក្រុងប៉ុណ្ណោះ មិនមែនតាមតុល្យការនៃការខូច ខាតពិតទេ ។ ចំនួនពាក្យបណ្តឹងឯកជនដែលឲ្យនស្រង់នេះមាន ១៣.៤៨៨ ។

ក_ ផ្នែកសាធារណៈ ការខូចខាតទ្រព្យសម្បត្តិនៅផ្ទះ

១._អាគារនានា	មានតម្លៃរួម	១៣៦.២៨៤.៨៣៣រ០០
២._ទ្រព្យសម្ភារៈនានា	_ដ_	២៧.១៣៨.៣១៨រ០០
៣._ស្ពាន និង ថ្នល់	_ដ_	៥.២៥៨.៥០០រ០០
៤._សម្ភារៈដឹកនាំ ដើងគោក ដើងទឹក ក្រឿងចក្រ	_ដ_	១០៣.១៣៣.៤៥៨រ០០
៥._ដីណាំ និងការចិញ្ចឹមសត្វ	_ដ_	២៦.៣០៩.០៥០រ០០
៦._ផលិតផលសម្រាប់បរិភោគ និងសម្រាប់ចំណែះ_ ប្រេងសាំង ម៉ាហ្សូត....	_ដ_	៤៨.៣២៦.១៦៨រ០០
៧._ប្រដាប់ប្រដាការិយាល័យ	_ដ_	៤០.៥៨២.៥១៣រ០០
៨._ទ្រព្យកាស	_ដ_	៥៤.១៤៣.០៤៦រ០០

ខ_ ផ្នែកឯកជន : ការខូចខាតទ្រព្យធនរបស់ឯកជន

១._ផ្ទះសម្បែងនិងអគារ	មានតម្លៃរួម	៩១០.៥៤០.០៩៥រ០០
២._សង្ហារិម ប្រដាប់ប្រដាប្រើប្រាស់ ក្រឿងអលង្ការ	_ដ_	៣៥២.៤៨២.៨៣៤រ០០
៣._ដីណាំ និងការចិញ្ចឹមសត្វ	_ដ_	៤១៦.៣៣៣.៣៣៩រ០០
៤._សម្ភារៈដឹកនាំ ដើងគោក ដើងទឹក និង ក្រឿងចក្រ	_ដ_	៣៨២.៣០៦.៣១៦រ០០
៥._ផលិតផលសម្រាប់បរិភោគ និងសម្រាប់ចំណែះ	_ដ_	១៨៦.៩៤៤.៣៥៦រ០០
៦._ទ្រព្យកាស	_ដ_	៨២.២២៤.៩៦០រ០០

ចំនួនផ្ទះដែលខ្ទិចខ្ទាំ មាន : ១៤.៥៣៨ ខ្នង ។

ការខូចខាតទ្រព្យសម្បត្តិ ក្រុមហ៊ុនឯកជន

១._អាគារនានា	មានតម្លៃរួម	៣៩៣.៦១៩.២១៩រ០០
២._សង្ហារិម ប្រដាប់ប្រដាប្រើប្រាស់	_ដ_	១៤៣.៤៨៥.២៦០រ០០
៣._សម្ភារៈដឹកនាំ ដើងគោក ដើងទឹក ក្រឿងចក្រ	_ដ_	៣១.៩២៥.៤៣៨រ០០
៤._ផលិតផលសម្រាប់បរិភោគ និងសម្រាប់ចំណែះ	_ដ_	១០៩.៨៤២.៣២៣រ០០
៥._ដីណាំ និងការចិញ្ចឹមសត្វ	_ដ_	១១៣.២៨០.០០០រ០០
៦._ទ្រព្យកាស	_ដ_	៨៧.៨៣៣.០០០រ០០

ការខ្ចប់ខាតខាងសាសនា : មានតម្លៃទួម

-កុដិ និង វិហារ -ដ- ៤៨.៩៨៦.០៣០រ០០

-សង្ឃាទិម និង ប្រជាប់ប្រជា ប្រើប្រាស់ -ដ- ៥.៣៦៥.៣២៣រ០០

តម្លៃសរុបនៃការខ្ចប់ខាតទាំងពីរផ្នែក : ៤.០៦៧.៩៣២.៥៣៩រ០០

អគ្គលេខាការដ្ឋាននៃការនងគ្រោះ ដោយសង្គ្រាមបានទទួលពាក្យបណ្តឹងជាងពីរម៉ឺន គិតមកដល់ថ្ងៃ ៣១-៣-៧១ ។ ចំនួននេះឃើញថាតិចពេកបើប្រៀនទៅនឹងទំហំនៃការបំផ្លិចបំផ្លាញ ។ ប៉ុន្តែជាការពិតណាស់ ប្រជាជនងគ្រោះជាច្រើនមិនបានដឹងពីការដាក់ពាក្យបណ្តឹង និងជនងគ្រោះជាច្រើនទៀត នៅក្នុងតំបន់ឃ្លាតឆ្ងាយៗ ពុំទាន់ដឹងច្បាស់ទេ ។ ចំណែកចំនួនទឹកប្រាក់ដែលទទួលបានសងការខ្ចប់ខាតមានចន្លោះពី ៥ ទៅ ២០ រៀល ។

មន្ត្រីនគរបាល និងនិស្សិតបានបង់ជីវិត

ក្នុងចំណោមមន្ត្រីនគរបាលជាតិទាំងអស់ ដែលបានតស៊ូទប់ទល់នឹងសត្រូវឈ្លានពានយ៉ាងក្លាហាន ក្នុងការការពារសង្គ្រាមយើងសព្វថ្ងៃនេះ យើងសង្កេតឃើញមានតែគ្រូបង្រៀនទេដែលស្លាប់ព្រាត់បង់ជីវិតច្រើនជាងគេ ពីព្រោះមកពីគ្រូបង្រៀនមានចំនួនច្រើនជាងមន្ត្រីនគរបាលជាតិទៀត ឯមកពីទៀតមកពីក្រោយពេលទម្លាក់សម្តេចសីហនុ គឺក្នុងពេលចាប់ផ្តើមចម្បាំងនេះតែម្តង គេច្រើនអំពាវនាវនិយមកលោកគ្រូអ្នកដែលស្ម័គ្រចិត្តទៅចំទើកឯទីពក្តី ទៅផ្ទៃជាអភិបាលស្រុកក្តី ... ។ ល ។ ព្រោះគេយល់ថា គ្រូបង្រៀនជាមន្ត្រីច្រើនស្មារតីបើយៃជាអ្នកបដិវត្តន៍ខ្លាំងអង់អាចមួយផែន ។

គ្រូបង្រៀនខ្លះទៀត មានសាស្ត្រាចារ្យជាដើម ក៏បានស្ម័គ្រចូលទៅផ្ទៃជាទីប្រឹក្សានយោបាយ មានចំនួន ១៣០នាក់ (គិតត្រឹមថ្ងៃទី ២ កុម្ភៈ ១៩៧១) ។

ឯចំណែកគ្រូបង្រៀនគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ដែលស្ម័គ្រចិត្តចូលទៅបំទើរឯទីព មានចំនួនប្រហែលជា ៣.៦៥២នាក់ ដោយគិតបញ្ចូលទាំងទីប្រឹក្សានយោបាយផង (គិតត្រឹមថ្ងៃទី ២ កុម្ភៈ ១៩៧១) ។

ចំពោះគ្រូបង្រៀន ដែលបាត់ខ្លួនគ្មានដំណឹងអ្វីសោះ មានចំនួនដល់ទៅ ជាង.... ពីរពាន់នាក់ទៅហើយ ។

ឯគ្រូបង្រៀនគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ដែលបានព្រាត់បង់ជីវិត ក្នុងការផ្ទៀបនិវត្តន៍នេះមានចំនួនដល់ទៅ ១៤៨ នាក់ (គិតត្រឹមខែមីនា ១៩៧១) ។

ចំណែកសិស្សសាលា និងនិស្សិតវិញ្ញ កំមានគ្នា ច្រើនណែន ដែលស្ម័គ្រចិត្តចូលធ្វើជាកម្លាំងផ្ទុ ជួយការពារជាតិទប់ទល់នឹងយៀកកុង-ឃួនខាងជើង ជាពិសេស សិស្ស និង និស្សិតដែលនៅខេត្តក្រៅ ។

ក្នុងការស្ម័គ្រចិត្តជួយការពារជាតិនេះ សិស្សនិងនិស្សិតយើង ឮនឮដំបងជីវិតដល់ទៅ ២៨៣៧ (និតត្រឹមខែមីនា ១៩៧១) ។

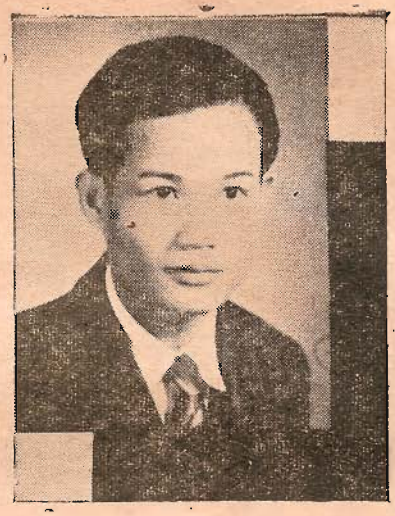
តទៅនេះ យើងនឹងទើបយកទូបថតបុគ្គលិកសិក្សាខ្លះ ពុ និងទូបថតសិស្ស-និស្សិតខ្លះ ពុ ដែលឮដំបងជីវិត ដោយឮនស៊ីក្នុងសមរភូមិយ៉ាងអង់អាច ដែលឆ្លងទៅគ្រាលោះលោក និងឃ្លោះឃ្លួន ពុ និស្សិតទាំងនេះចូលក្នុងទំព័រប្រវត្តិការគ្រាខ្មែរយើងក្នុងឆ្នាំ ១៩៧០ នេះ ។

យើងសូមគោរពដល់វិញ្ញាណខន្ធអស់លោក និង ឃ្លួន ពុ ទាំងអស់ដែលឮនបូជាជីវិតជូនជាតិ មាតុភូមិទប់លោក ដោយយើងសន្យាថា ពួកយើងដែលនៅមានជីវិតរស់នៅ ពុ ទៀយ យើងនឹងបន្តការពារជាតិ មាតុភូមិយើង ដើម្បីសងសំណែងឈាមអស់លោក និង ឃ្លួន ពុ ដែលឮនឮដំបងជីវិតទៅមុនយើងរាល់គ្នា ។

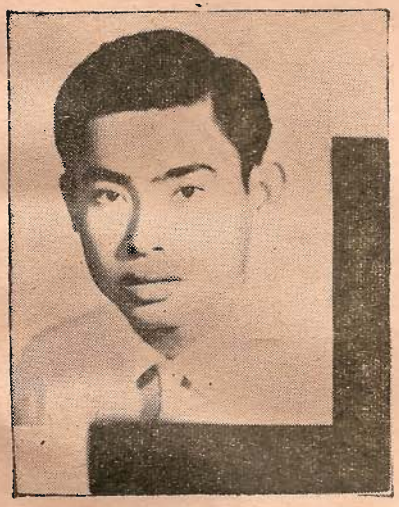
ឱម-អិន

អធិការបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ២
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ស្ពឺ ។

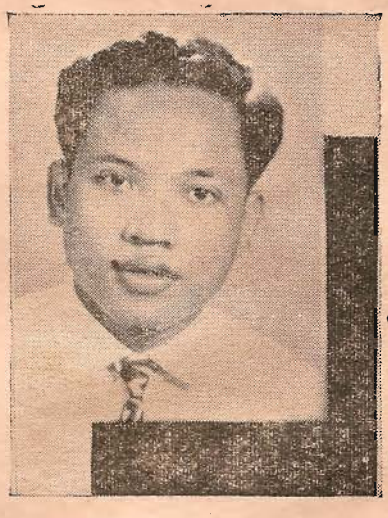
ស្ងួន-គៀត

គ្រូបង្ហាត់បឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ចាមក្រុង ។

គែវ-លឹម ហេង

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៤
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ឆ្នាំង ។

សុខ-ខុក

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិថ្នាក់លេខ ៤
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ចាមក្រុង ។

មិន~សារឿម

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
អតិថាលស្រុកក្រូចឆ្មា
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅស្ទឹងត្រង់ ។

ញឹក~ហ៊ាង

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅព្រៃវែងត្រុង ។

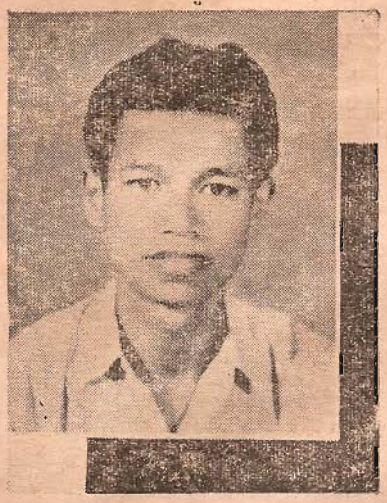
អួក~ឈួន

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ចាម ។

ខិន~សារឿង

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ១
អតិថាឈស្រុកស្ទឹងត្រង់
តទល់យ៉ាងអង់អាចរហូតដល់ដាច់ដង្ហើម
ហើយបានចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិនៅពេលយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងវាយសំបុកមកក្នុងសាលាស្រុក ។

សៅ~មិន

គ្រូបង្ហាត់ខេមរៈសិក្សាថ្នាក់លេខ ២
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកណ្តាល ។

ហ៊ុម~មៃ

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងពួកយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅស្វាយរៀង ។

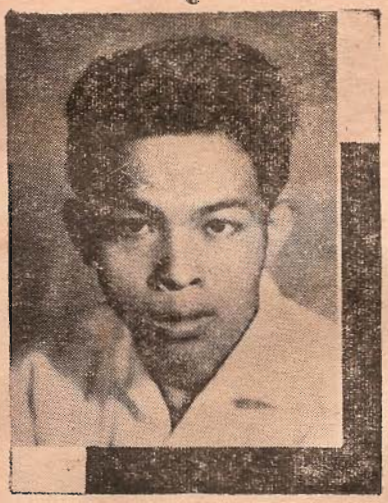
ចាន់~ឈីន

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ឆ្នាំង ។

ហាក់~តៃស្រ្សេង

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិ តទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅព្រៃកតាមាក់ ។
Aspirant Réserve

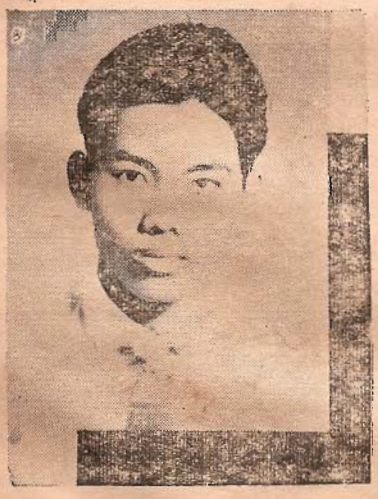
ធេង-ហ៊ាន

គ្រូបង្ហាត់ខេមរៈសិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ចាម ។

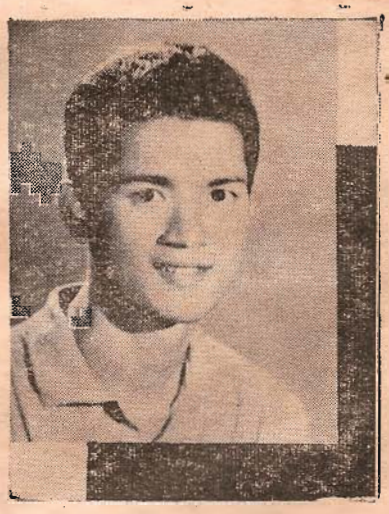
ទ្រឿង-សាវិល

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិថ្នាក់លេខ ៤
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកណ្តាល ។

ឡុង-គិមលន់

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅប៉ាខម ។

ទួច-ចំរើន

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកណ្តាល ។

ជា–ឆុយ

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាបំរុងដ្ឋការ
ចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ឆ្នាំង ។

ត្រាក់–លន់

គ្រូបង្ហាត់ខេមរៈសិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
ចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពត ។

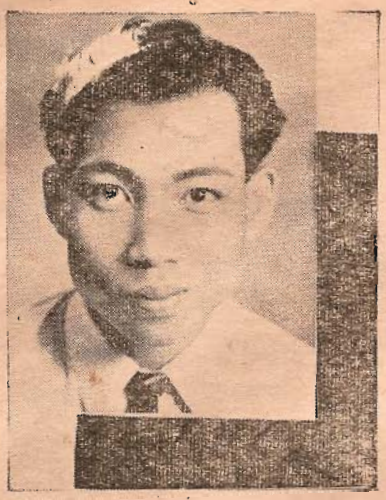
បែន–ឫស

គ្រូបង្ហាត់ខេមៈសិក្សាថ្នាក់លេខ ២
ចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង យៀក
ណាមខាងជើងនៅព្រៃវែង Adjudant Réserve

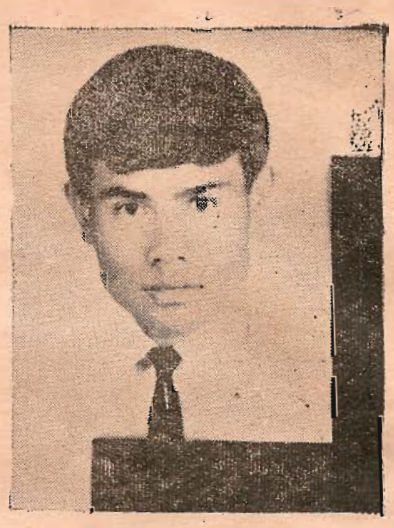
សៀន–ម៉ាសាឿន

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិបំរុងដ្ឋការ
ចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ធំ ។

លី - ណាច

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិថ្នាក់លេខ ៤
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុងយៀកណាម
ខាងជើងនៅកំពង់ចាម (អនុសេនីយទោ assimilé)

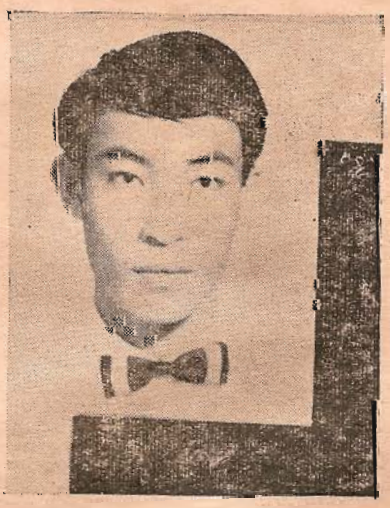
ឆម - ជាន

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅស្វាយរៀង ។

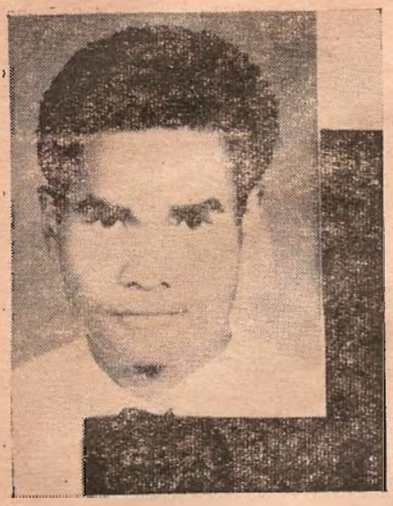
ម៉ាល់ - សេត

គ្រូបង្ហាត់បឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
ខ្មាំងបានចាប់យកទៅធ្វើទារុណកម្មយ៉ាងយោរយៅហើយ
បានសម្លាប់ចោលនៅទឹកដុះកំពង់ឆ្នាំង ។

ហេង - ហុក ណាច

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅស្វាយរៀង ។

ខ្ញុំត ~ ជាន

គ្រូបង្ហាត់ខេមរៈសិក្សាថ្នាក់លេខ ៣

បាត់បង់ជីវិត ក្នុងសមរភូមិ តទល់នឹងយៀកកុង

យៀកណាមខាងជើង នៅកំពត ។

(Sergent chef - Réserve)

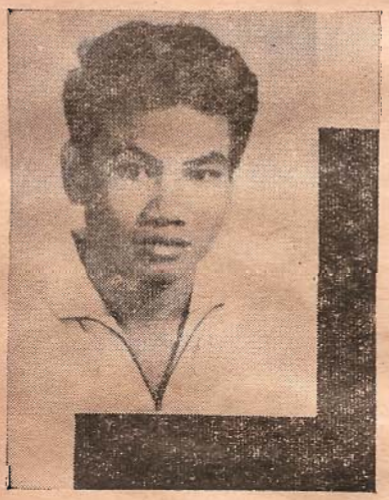

ជា ~ ស្វង់ាត

សាស្ត្រាចារ្យបម្រើមភូមិ ថ្នាក់លេខ ៣

បាត់បង់ជីវិត ក្នុងសមរភូមិ តទល់នឹងយៀកកុង

យៀកណាមខាងជើង នៅកំពង់ឆ្នាំង ។

ខៅ ~ សំបុត

គ្រូបង្រៀនបម្រើមសិក្សាចំរុងំវប្បធម៌

បាត់បង់ជីវិត ក្នុងសមរភូមិ តទល់នឹងយៀកកុង

យៀកណាមខាងជើង នៅកំពង់ឆ្នាំង ។

ន្ជួន ~ សារឿន

គ្រូបង្រៀនបម្រើមសិក្សា ថ្នាក់លេខ ៥

បាត់បង់ជីវិត ក្នុងសមរភូមិ តទល់នឹងយៀកកុង

យៀកណាមខាងជើង នៅកំពង់ឆ្នាំង ។

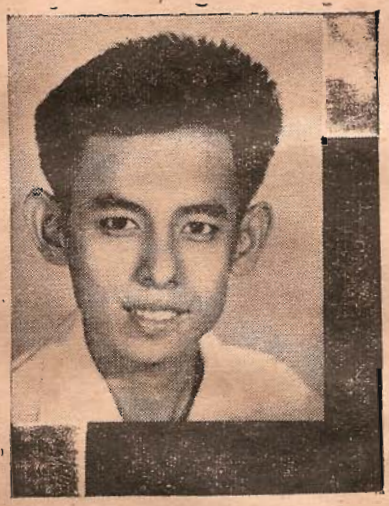
ឌី-ប៊ុនថន

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិថ្នាក់លេខ ៣
អតិបាលស្រុកកងមាស
បាត់បង់ជីវិតក្នុងការពួនស្នាក់
របស់ខ្មាំងក្នុងពេលបំពេញបេសកកម្ម

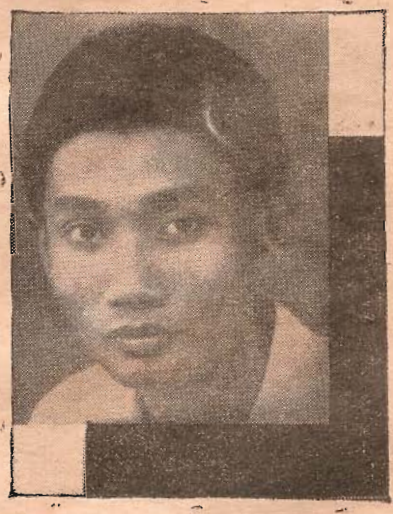
កែន-ម៉ុត

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ១
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅព្រៃវែង ។

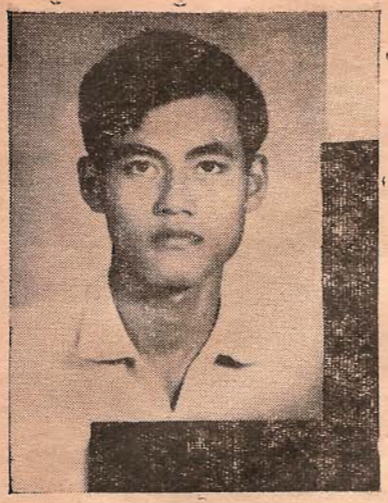
សុខ-សារឿន

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៤
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅព្រៃវែង ។

លឹម-ខាំ

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៦
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅស្វាយរៀង ។

អ្នក--សារ៉ាខាំ

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ស្ពឺ ។

ង្រុំ--ឆោម

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅស្វាយរៀង ។

ភាំង--ហាក់ អ៊ុំ

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិថ្នាក់លេខ ៤
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុងយៀក
ណាមខាងជើងនៅកំពង់ស្ពឺ ។

ឃុន--អាន

គ្រូបង្រៀនបឋមសិក្សាថ្នាក់លេខ ៥
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅដំដែក ។

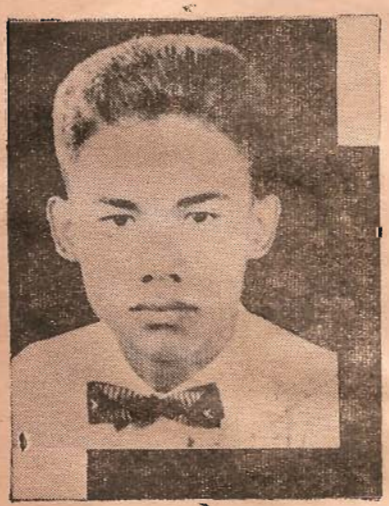
សាំង~ផៃ

គ្រូបង្ហាត់ទេមរ: សិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
ចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ចាម ។
Sergent Chef - Réserve

ពេជ្រ~ឃុនឃី

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិថ្នាក់លេខ ៤
ចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ធំ ។

ស្នើង~សុខ

គ្រូបង្ហាត់ទេមរ: សិក្សាថ្នាក់លេខ ២
ចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ស្ពឺ ។

ជ្រើស~សុខអាំង

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិវរ្ជាំងដំការ
ចាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកណ្តាល ។

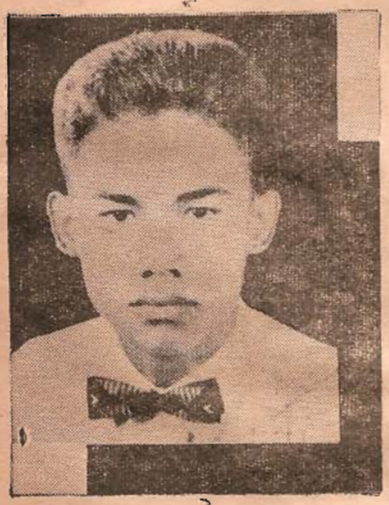
សាំង~ផៃ

គ្រូបង្ហាត់ទេមរ:សិក្សាថ្នាក់លេខ ៣
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ចាម ។
Sergent Chef - Réserve

ពេជ្រ~ឃុនឃី

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិថ្នាក់លេខ ៤
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ធំ ។

ស្ដើង~សុខ

គ្រូបង្ហាត់ទេមរ:សិក្សាថ្នាក់លេខ ២
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ស្ពឺ ។

ថ្លៃវ~សុខឆាំង

សាស្ត្រាចារ្យបឋមភូមិបំរុងដ្ឋការ
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកណ្ដាល ។

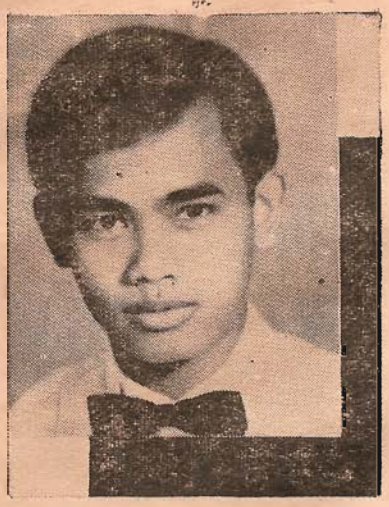

គញ្ញា ខៀប-ឥណ្ណាដា

សិស្សថ្នាក់ទី១ វិទ្យាល័យសៀមរាប

បាត់បង់ដីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង យៀកណាមខាងជើង

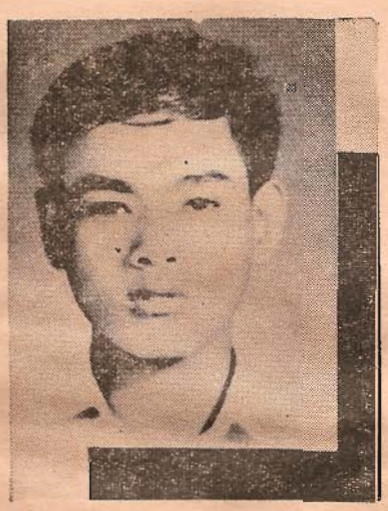
នៅពេលប្រយុទ្ធគ្នានៅវិទ្យាល័យសៀមរាប ។

អ៊ុក-សារិម
សិស្សថ្នាក់ទី១វិទ្យាល័យតាកែវ
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅតាកែវ

រស់-ឈឿន
សិស្សថ្នាក់ទី៣វិទ្យាល័យជីឥដ្ឋ
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកណ្តាល ។

អ៊ុក-សាវ៉ែក
សិស្សថ្នាក់ទី៤ វិទ្យាល័យតាកែវ
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅតាកែវ ។

អ៊ុក-ជាវ៉ា
សិស្សថ្នាក់ទី៦ វិទ្យាល័យកំពង់ស្ពឺ
បាត់បង់ជីវិតក្នុងសមរភូមិតទល់នឹងយៀកកុង
យៀកណាមខាងជើងនៅកំពង់ស្ពឺ ។

សេចក្តីសង្ខេបស្តីពីខ្មែរ

សាធារណរដ្ឋខ្មែរជាអាស្រ្តប្រទេសមួយដ៏ត្រចះត្រចង់ មានមូលដ្ឋានសេដ្ឋកិច្ច យ៉ាងមាំ ហើយនិងប្រវត្តិដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ដ៏ក្រៃលែង ។ ប្រទេសនានាទាំងទ្បាយថែលនៅដីតក្តី ឆ្ងាយក្តី តែងតែត្រូវដ្ឋាទាក់ទងនឹងប្រទេសយើងនេះ ។ ខ្លះចង់ទាក់ទងខាងដំណាញ (សេដ្ឋកិច្ច) ខ្លះទៀតផ្លូវទូត (ឧបាយកល) ។ ល ។ បើនិយាយឱ្យចំតែម្តងទៅ សាធារណរដ្ឋខ្មែរយើងនេះ ជាប្រភពសេដ្ឋកិច្ច និងឧបាយកល ចំពោះប្រទេសជាច្រើន ជាពិសេស មហាអំណាចធំ ៗ ទាំងទ្បាយនៅក្នុងពិភពលោក ។ ប្រទេសចិនក្រហមនៅក្រោមអំណាច ម៉ៅ សេទុង ចង់យកប្រទេសខ្មែរយើងធ្វើជាវណ ធ្វើជាចូលដ្ឋានមួយ ក្នុងការដណ្តើយមនោគមវិជ្ជា "ម៉ៅនិយម" ។ ប្រទេសឈ្លានខាងលើងទ័ពលជាវណចូលប៉ះចិនក្រហម ជាពួកចាត់ការ ទៅដល់ក្នុងការដណ្តើយមនោគមវិជ្ជាកុម្មុយនិស្ត ។ ប៉ុន្តែ ដោយណាត្រូវខ្មែរទាំងមូល មានយុទ្ធជន និង បញ្ញវន្តជាច្រើនក្លៀវក្លា ជាអ្នកស្រឡាញ់អាស្រ្តធម៌ នៃបព្វធម៌ និងទំនៀមទំលាប់ល្អយ៉ាងខ្លាំងខ្លួន មនោគមវិជ្ជាដ៏អត់ប្រយោជន៍នេះ ក៏ឮនទទួលបរាជ័យយ៉ាងអាម៉ាសមុខចំផុតនៅប្រទេសខ្មែរយើងនេះ ។ ពួកទមិឡយៀកកុង និងយៀកណាមខាងលើង កើតក្តៅក្រហាយ ក៏ឈួចប្រើកលល្បិចគ្រប់បែបយ៉ាង ដើមប្បីធ្វើឱ្យប្រទេសខ្មែរយើងធ្លាក់ចុះដុនដាប ហើយនៅទីបំផុត ដើមប្បីនឹងបំបែកចិត្តគំនិតយើងឆ្ពោះទៅរកលទ្ធិកុម្មុយនិស្ត ថែលពួកអស់នេះខំដណ្តើយអះអាងថា ជាលទ្ធិតែមួយគត់ ថែលអាចដឹកនាំប្រទេសខ្មែរយើងទៅរកការចំរើនលូតលាស់ ។ ក្នុងចំណោមមធ្យោបាយដ៏ថោកទាប ដើមអមនុស្សធម៌ទាំងទ្បាយនេះ គឺមាន ការបំពុលមតិខ្មែរគ្រប់បែបយ៉ាង ដើមប្បីបើកផ្លូវទៅរកអំពើពុករលួយនិយម ហើយនៅជាយយកសម្តេចសីហនុ និងក្រុមញាតិជាអ្នកកាច់កឋាល ។ អ្នកស្នេហាជាតិខ្មែរយើងខ្លះ ថែលហ៊ានប្រឆាំងនឹងមាគ៌ាដ៏អប្រិយនេះ ឮនត្រូវទំពួកទមិឡទាំងនេះបង្ខាំបង្ខឿលីហនុយកទៅសម្លាប់ចោលខ្លះ យកទៅ "បំឮកំសៀត" ខ្លះ ។ អង្គការសហប្រជាជាតិ ថែលប្រទេសយើងជាសមាជិក ក៏ឮនគាំទ្រពេញទំហឹង ក្នុងការជួយខ្មែរឱ្យរកឮទឹកដី អាស្រ្តធម៌ និង ទ្រព្យសម្បត្តិវប្បធម៌គ្រប់បែបយ៉ាង ។ ដោយណាត្រូវខ្មែរទាំងមូល មានយុទ្ធជន និង បញ្ញវន្តជាដើម ទ្រាំមិនឮននឹងការកៀរគរជាតិដ៏ជាក់ស្តែងពេកបែបសម្តេចសីហនុ ក៏ដាច់ចិត្តទម្លាក់សីហនុនេះចេញទៅ ។ តាំងពីពេលនោះមក ចិនក្រហមនិងបរិវារ មានយួនខាងលើង និងពួកទយៀកកុងជាដើម ក៏ចាប់ផ្តើមវាយកាប់សម្លាប់រាស្ត្រខ្មែរសូន្យត្រង់ ព្រះសង្ឃ បញ្ញវន្តយ៉ាងពេញមុខ ដោយគ្មានការអៀនខ្មាសបន្តិចបន្តួចទេឡើយ ។

ថ្ងៃតវ៉ិតតែប្រទេសខ្មែរយើងមានឈ្មោះជនក្រៃនបន្តិចមែន បើប្រៀបធៀបទៅតាមលិតិ : ៣៥ នាក់ក្នុង ១ គ.ម^2 ក៏ការចែកដីខ្នាតតាំងទីលំនៅ ឃើញថាគ្រប់គ្រាន់

យ៉ាងល្អមដែរ ។ តាមការពិត លេខស្ទង់ខាងលើនេះពុំបានស្របទៅតាមស្ថានការមែនទែនទេ ។ ពីព្រោះខ្មែរយើងចូលចិត្តនៅផ្តុំគ្នាកន្លែងមួយ ពុះ ច្រើនពេក បណ្តាលឱ្យកន្លែងខ្លះគ្មានមនុស្សនៅតិចតែមាន ។ នៅក្នុងន័យនេះ ប្រទេសខ្មែរយើងត្រូវបានចាត់ទុកជាពុំសូវមានមនុស្សទៅទិញ (នៅកន្លែងខ្លះមាន ៥ នាក់ក្នុង ១គ.ម២) ។ ក្នុងទស្សនៈនេះ លោក ហ្សង់ ដែលវែរ (Jean Delvert) ឆ្ងល់ថា ការខ្វះតុល្យភាពនេះមកពីស្ថានភាពភូមិសាស្ត្រមានលក្ខណៈប្លែកពីភូមិភាគទាំងឡាយដទៃទៀត ។ បើយើងសំអាងទៅលើការសិក្សាភូមិសាស្ត្រខ្លះនោះ យើងមុខតែនឹកឃើញពីហេតុនៃការតាំងទីលំនៅនៃបុរេប្រវត្តិខ្មែរយើងនោះពុំយើញទេ ។ មូលដ្ឋាននៃការសិក្សាភូមិសាស្ត្រខ្លះ ឆ្ងល់ឱ្យយើងយល់ថា ការតាំងទីលំនៅបែបនេះ មកតែពីភូមិភាគខ្លះសម្បូរ, មានកន្លែងខ្លះក្រ បើយីដីគ្មានជីវជាតិទៀត ។ តាមការពិត ការអះអាងនេះគ្មានមូលដ្ឋានចាំទាំទេ ។ បើយើងយកការពិតខ្លះមកពិចារណា យើងឆ្ងាស់ដាយល់ដែរថា នៅម្តុំតាកែវ កំពង់ស្ពឺ ខេត្តកណ្តាល ដីច្រើនតែជាខ្សាច់, ប៉ុន្តែក្នុង ១ គ.ម២ មនុស្សដែលមកតាំងទីលំនៅឃើញមានរាប់រយ (ពី ១០០ ទៅ ២០០ នាក់) ។ បើប្រៀបទៅភូមិភាគ "ឆ្ងាំដំបង" ដែលជាភូមិភាគសម្បូរហូរហៀរទៅដោយដំណាំនោះឃើញថា មិនចាញ់ទេ ឬមានតែច្រើនជាងផង ។ ដូច្នេះការដែលយើងយកប្រជុំស្ពឺភូមិសាស្ត្រសុទ្ធសាធទៅបង្កើតជាកន្ទុយនយោបាយនោះ ឃើញថា មិនសូវត្រូវគន្លងប៉ុន្មានទេ ។ ចំពោះខ្មែរយើង ទឹងមនោគមវិជ្ជាដែលនេះ គួរយកចិត្តគូនិតខ្មែរយើងមកនិយាយផង ។ យ៉ាងណាមិញ ការដែលខ្មែរយើងមកតាំងទីលំនៅ នៅកន្លែងណាមួយ មិនមែនមកពីទឹងភូមិសាស្ត្រសេដ្ឋកិច្ចអ្វីប៉ុន្មានទេ ។ ការពិត គឺមកតែពីខ្មែរយើងបានត្រូវនូ "អន្លង្គប្រវត្តិសាស្ត្រ" តែប៉ុណ្ណោះ ។ បើយើងយកស្ថានការភូមិសាស្ត្រខ្មែរយើងតាំងតែពីមុនសតវត្សទី ១៩ មកប្រៀបធៀបជាមួយស្ថានការភូមិសាស្ត្រសព្វថ្ងៃនេះ ឃើញថា ពុំមានការប្លែកអ្វីទេ ។ ការផ្តុំគ្នាឃើញតែដដែល ។ មនុស្សគ្រាន់តែកើន ប៉ុន្តែដូចទៅណាទៀតទេ គឺនៅតែប៉ុនតែកន្លែងចាស់ដដែល ទោះជាកន្លែងនេះស្ងួតហែងយ៉ាងណាក្តី ។ ហេតុដូច្នេះបើយមើលទៅ ឆ្ងល់ជាលោក "ដែលវែរ" អះអាងថាដាំការ "ពង្រីកនៅកន្លែងដដែល" ។ តាំងតែពីដំនាន់អាណានិគមចាស់ទាំងមក មនុស្សទំដែលតាំងទីនៅម្តុំខាងត្បូងក្រុងភ្នំពេញកាន់តែកើនទឡឹង ពុះ ជាលំដាប់ ព្រោះអ្នកទាំងនោះមិនគិតទៅរកស៊ីណាទៀតសោះ ។ ផ្ទុយទៅវិញ គេនៅរកស៊ីតែកន្លែងដដែលនោះ ដោយបង្កើតជាជំនួញបន្តិចបន្តួចគ្រាន់ធ្វើជំនិះក្តីមដិតិត ការធ្វើដាងដែក ធ្វើភ្លុក ធ្វើលំពត់សាទុង ធ្វើថូដាន កង្ហាន ឬលក់ដែលយើបន្តិចបន្តួច ។ ជំនួញទាំងអស់នេះសម្រាប់តែចិញ្ចឹមជីវិតខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះ ឥតបានធ្វើឱ្យសង្គមក្លាយទៅជាធំរុងរឿងទេ ។ ចលនាដែលសំខាន់ដាងគេ គឺ "ការផ្លាស់ប្តូរតាំងទីលំនៅ នៅទីក្រុងតែម្តង ។ ដូច្នេះអ្នកក្រុង តាមការពិត ច្រើនតែមានដើមកំណើតនៅស្រុកទ្រែស ។

ទៅយោងទៅតាមការសង្កេតនេះ យើងអាចសន្និដ្ឋានឲ្យដថា "អ្នកក្រុង" និង "អ្នកស្រែ" ពុំសូវមានលក្ខណៈខុសគ្នាប៉ុន្មានទេ ។

ខ្មែរយើងចូលចិត្តទស់នៅជាក្រុម ប៉ុន្តែក្រុមនោះមានលក្ខណៈជាក្រួសារ ដោយយកមនោសញ្ចេតនាទៅជំនួសគោលការណ៍ ។ តាមការពិត គោលការណ៍គឺជា បញ្ហាចិត្តនេះតែម្តង ដូចជាមនោសញ្ចេតនា កិត្តិយសនេះជាដើម : សុខចិត្តខាតលុយរាប់ម៉ឺន ឱ្យតែបានកិត្តិយស (ទៅរឿងក្តីក្តាំ តុលាការ ។ ល ។) ខ្មែរយើងពុំសូវអនុញ្ញាតឱ្យគេប្រមាថការខាតបង់ឬមើលងាយអ្វីទេ : សុខចិត្តក្រ ប៉ុន្តែ ពុំធ្លីខ្មុកញ្ជ្រះអ្នកណាទេឡើយ ។ ការប្រស័យទាក់ទងគ្នាផ្អែកទៅលើមូលដ្ឋានមនោសញ្ចេតនាសុទ្ធសាធ ហើយពុំសូវអើតើរទស់ធឹងដកទាញយកប្រយោជន៍អ្វីទេ ។ ពាក្យថា កិត្តិយសចំពោះខ្មែរម្នាក់ ៗ មានន័យថា ទស់នៅជាឯកច្ឆ័ន្ទ ។ ប៉ុន្តែចូលចិត្តគោរព (រហូតដល់ថ្នាក់អាទិទេពក៏មាន) ដល់អ្នកណាដែលខ្លួនស្រឡាញ់ ចិត្ត និង ចិត្ត ។ ហើយបើឮនរណាប់ស្រឡាញ់ហើយ មិនងាយនឹងងាកនេរទេឡើយ ។ ដោយ "កម្លាំងស្រឡាញ់" នេះមានកម្រិតខ្ពស់ពេក " កម្លាំងស្អប់" ក៏មានកម្រិតខ្ពស់ណាស់ដែរ ។

យើងអាចពន្យល់ "ការពិតរបស់ខ្មែរយើងនេះ" ទៅតាមស្ថានភាពសង្គកិច្ចក៏បានដែរ ។ ពេតុអ្វីបានជាខ្មែរយើងត្រូវបានជាអ្នកមនោសញ្ចេតនា ? ធម្មតាអ្នកណាដែលមានពេលគិតពីរឿងមនោសញ្ចេតនាច្រើន គឺមកតែពីមានពេលសល់ទំនេរច្រើន ដោយការរកស៊ីចិញ្ចឹមជីវិតវាមិនសូវពិបាកខ្លាំង ។ ចំពោះខ្មែរយើងវិញ ក៏ចេញពុំរួចពីធម្មតានេះដែរ ។ បើនិយាយឱ្យចំទៅ តើខ្មែរយើងជាអ្នកមានសម្បូរឬ ? គេតែងនិយាយលេងជារឿយ ៗ ថា ខ្មែរយើងពុំងាយស្លាប់ដោយឥតអាហារបរិភោគទេឡើយ ថ្វីបើពុំសូវជាចូលចិត្តធ្វើការឱ្យហួសហេតុនោះ ។ តើឱ្យខ្មែរយើងស្លាប់ដោយអត់អាហារម្តេចកើត បើគ្រាន់តែ ទន្លេ ទន្លេ សាប ស្ទឹង បឹងបួន ឆ្នេរសមុទ្រទាំងទឹកប្រៃជាប្រភពនៃត្រីទៅហើយ ហើយដោយខ្មែរយើងជាអ្នកបរិភោគត្រីទៀតនោះ បញ្ហាខ្វះអាហារក៏ពុំអាចបោកទៅកើតទេឡើយ ។

ចំពោះបញ្ហា សង្គម - វប្បធម៌នេះ ប្រទេសខ្មែរយើងកំពុងតែស្រាវជ្រាវនៅទេឡើយ ដើម្បីយកឧបករណ៍ទៅស្ថាបនាសង្គកិច្ច ។ ដូចច្នេះ ការយល់ទៅរឿងនេះធ្លាក់ទាំងស្រុងទៅលើសង្គមវិទូ ។

បើយើងចេញ ពី "គោលការណ៍ទំនៀមទំលាប់" និងលំនាំចិត្តគតិខ្មែរយើងសុទ្ធសាធនោះ សង្គមខ្មែរយើងមានលក្ខណៈប្លែកជាច្រើន ហើយពិបាកនឹងយល់បន្តិច ។ ទឹងការវិវឌ្ឍន៍ដែលមានលក្ខណៈ "ប្លែកគេ" ដែរនោះ ក៏ទាក់ទាមយ៉ាងជិតស្និទ្ធនឹងលក្ខណៈនោះដែរ

លក្ខណៈដែលប្លែកគេនោះ ថិតនៅជាពិសេសត្រង់ដីវភាពស្រុកខ្មែរយើង

ដែលមានសភាពសម្បុរពណ៌សបង្ហាយដាងប្រទេសនានា ។ ភាពសម្បុរពណ៌សបង្ហាយនេះ គេសង្កេតឃើញ នៅត្រង់គ្មានអ្នកស្រុកស្រែយើងណាម្នាក់ដែលក្រឥតអាហារបរិភោគនោះទេឡើយ ហើយចំនួនអ្នកប្រកបអាជីវកម្ម ធ្វើស្រែ ឬ ដាំដំណាំផ្សេង ៗ មានទាំងអស់ ៨០ ភាគរយទៅហើយ ។ អ្នកស្រែដែលស្តុកស្តម្ភល្អ មានដីយ៉ាងតិច ២០ ហិកតារ ។ ប៉ុន្តែ ដីរបស់អ្នកមានទាំងនោះត្រើនតែនៅម្តុំ : ស្វាយទ្រង "ដីក្រហម" ; ត្រើយខាងកើតនៃទន្លេមេគង្គ ដូចជាកំពង់ចាម (សំទ្បឹ សណ្តែកសៀង កៅស៊ូ) ទាម , កំពង់សោម (ផ្លូង កៅស៊ូ) នៅម្តុំព្រៃវែង (ជង្រុកស្រូវដ៏ល្បីល្បាញ) ។

ខ្មែរយើងមានចិត្តឯកច្ឆ័ន្ទណាស់ ពុំសូវនឹកស៊ីចូលហ៊ុនគ្នាឲ្យធនទេឡើយ ។ បើទស់នៅជាមួយចិនកើត ក៏ពីព្រោះមកតែពីជនជាតិចិននេះ ទិញស្រូវនៃរបស់ខ្លួនថ្លៃជាងគេ ស្មើងមានសមត្ថកិច្ចហើយមកតែពីជនជាតិចិននេះមានកលល្បិចបំពេញចិត្តក្នុងការនឹកស៊ីជាមួយ ចេះដឹងទុក្ខធុរៈសព្វសារពើ ។

បើនិយាយបង្ហើមសេចក្តីទៅ ដីវភាពអ្នកស្រែខ្មែរយើង ថ្វីត្បិតតែពុំមានសភាពសម្បានឧិយមស្តុកស្តម្ភ ហូរហៀរ ក៏ពុំមែនក្រសោះទេឡើយ គឺគេមានសុភមង្គលរបស់គេយ៉ាងពិតប្រាកដ។ ត្រួសារនីមួយ ៗ អាចចិញ្ចឹមមនុស្ស ១០ នាក់ឲ្យធនយ៉ាងធូរ ហោងទាំងស្រុងទៅតាមរបៀបរបស់នៅតាមទំនៀមទំលាប់ ។ តាមការពិត ខ្មែរយើងសង្គាយនឹងចិញ្ចឹមគ្នាដូច្នេះ សង្គាយនឹងគិតការជាមួយគ្នា សង្គាយនឹងទាក់ទងគ្នា តាមផ្លូវមនោសញ្ចេតនា ។ នៅក្នុងករណីនេះទ្រឹស្តីម៉ាក្សស៊ីស ពុំអាចផ្តល់ដល់ទាស្តខ្មែរ ឲ្យទំសុភមង្គលរបស់គេពិតប្រាកដឲ្យធនទេឡើយ ។ ខ្មែរយើងដែលកាន់ពុទ្ធសាសនាយ៉ាងខ្ជាប់ខ្ជួនត្រើនចូលចិត្តសិល្បៈ ហើយនៅក្នុងករណីនេះជាអ្នកឯកច្ឆ័ន្ទផ្លូវគតិណាស់ ។ ខុទាហរណ៍ ផ្ទើជាងស៊ាត់សក់ ផ្ទើជាងសង់ផ្ទះ ជាងដើ ផ្ទើតុទូ កៅអី ទូប ស្លូន... ក្រៅពីផ្ទើច្រែស និងផ្ទើបំការ ។ ចំពោះការផ្ទើច្រែសបំការនេះសោត ខ្មែរយើងពុំសូវចេះផ្ទើចូលគ្នាទេ " កុំផ្ទើច្រែសប្រទាស់ កុំសង់ផ្ទះចូលគ្នា " ។ ម្នាក់ ៗ មានដីទ្រង ៗ ខ្លួន ហើយត្រួតត្រាដីច្រែសបំការដោយផ្តាច់ខ្លួន ។ ប៉ុន្តែ ហេតុការណ៍មួយដែលខ្មែរយើងមិនប្រកាន់ប្រចាក់ដណ្តើមដែលប្រយោជន៍គ្នា មកពីចំនួនដីបំការ ឬសម្បត្តិទ្រព្យទាំងទ្បាយនោះត្រើនហួសហេតុពេកទេ ដីពុំក្រទេពក ពុំមានទេពក ។ ម្យ៉ាងទៀត មកពីខ្មែរយើងជាពុទ្ធសាសនា ហើយនៅក្នុងករណីនេះត្រើនចូលចិត្តគិតទៅដល់បុណ្យកុសល ទៅដល់ជាតិខ្មែរកម្រាក់ឲ្យធនបន្តិចបន្តួច ទុកគ្រាន់សម្រាប់ចិញ្ចឹមប្រពន្ធ កូន ចៅ ផៅសន្ដានប៉ុណ្ណោះ ។ យើងជាអ្នកបុគ្គលនិយមមែន តែបុគ្គលនិយមគិតជាត្រួសារ ជាបក្សពួក ឬជាក្រុម គឺខុសស្រឡះពីបុគ្គលនិយមឲ្យទាំង ដែលគិតតែតយ៉ាងខ្លួនម្នាក់ ៗ ឯង សូម្បីតែកូន ឬ ក្មួយ ក៏ពុំសូវជារាប់អានដែរ ។ ប៉ុន្តែ ក្រុមឬបក្សពួក ទម្រៀបខ្មែរយើង ពុំសូវជានឹងឲ្យធនយូរប៉ុន្មានទេ ត្រើនតែ

ចែកមែកសាខាជានិច្ច ឬក៏នរណាយតែម្តងក៏មាន ។ ដូច្នេះ បើនរណាចូលគ្នាក៏ឃើញថាពិបាកដែរ ។ ខ្មែរយើងពុំសូវចូលចិត្តនឹងគ្នាសោះទេ ទោះជាក្នុងការត្រូវការក៏ដោយ ពីព្រោះពុំសូវដែលស្គាល់ " ការអត់ឱន " នឹងគ្នាសោះទេ ។ បើក្មេង ៗ ដែលមានចិត្តក្តៅមកវិញ តែត្រូវការស្តីប្រដៅសោះហើយ ត្រូវតែសុខចិត្តទៅនៅវត្តអារាម ឬដើរផ្សងព្រេង ។ ប្រហែលជាយ៉ាងដូច្នេះហើយមើលទៅ ព្រោះជាខ្មែរយើងត្រូវតែជាសិល្បករនឹងជាកវី ។ បើមិនដូច្នេះទេ ត្រូវតែចូលចិត្តផ្ទៀងហាន ជាពិសេស កម្លោះនៅស្រុកស្រែ ។ កាលពីឆ្នាំ ១៩៦៧ គ្រាន់តែចំនួនកម្លោះទាំងនោះចូលទៅផ្ទៀងហានមានរហូតដល់ទៅ ៦០ភាគរយ ។

លក្ខណៈប្លែកតែមួយទៀតរបស់ជើង គឺ ត្រង់មានជនជាតិសោសនិងទៃជាច្រើនចូលមកនៅក្នុងសង្គមខ្មែរដែរ ។ ក្រៅអំពី ចិន និង ជ្វា ដែលមានចំនួនច្រើន យើងមានខ្មែរ-អ៊ីស្លាម (ចាម) ខ្មែរលើ ដែលនៅតាមដងភ្នំ ទតនគីរី ...

ក្នុងចំណោមខ្មែរ ៧ លាននាក់ មានជនជាតិចិនប្រហែល ៤រយពាន់នាក់ (៤០០.០០០) ជនជាតិជ្វា ៣រយពាន់នាក់ (៣០០.០០០) ជនជាតិខ្មែរ-អ៊ីស្លាម ១៥០ ពាន់នាក់ (១៥០.០០០) ។ ជនជាតិឯទៀតតាំងទីលំនៅនៅម្តុំភ្នំពេញ និង ចំការ កៅស៊ូនៅកំពង់ចាម និង ក្រចេះ នៅមាត់ប៊ឹង តាមដងទន្លេបត់ដង្កៀ (ជាពិសេសខាងត្បូងអ្នកលឿង) ឬក៏នៅតាមឆ្នេរសមុទ្រជាដើម ពីព្រោះជនជាតិនេះប្រកបរបរពាក់ព័ន្ធនេសាទគ្រឿ ។ ជនជាតិឯទៀតនេះរស់នៅជាភូមិ ជាក្រុមរបស់ខ្លួន ហើយចិត្តគំនិត និង ទម្លាប់រស់នៅមិនចុះសម្រុងនឹងខ្មែរទេឡើយ ។ ទឹងជនជាតិចិនវិញ ច្រើនរស់នៅជាប់ឬជាមួយខ្មែរតែម្តង ។ មួយទៀត ជនជាតិចិននេះមករស់នៅជាមួយខ្មែរនៅអង្គរ តាំងតែពីសតវត្សទី ១៣ ម្ល៉ះ ។ ប៉ុន្តែ មកដល់ជំនាន់អាណានិគមហ្វាំង ការជិតស្និទ្ធនេះក៏ចុះខ្សោយបន្តិចវិញ ដោយហ្វាំងឃាត់មិនឱ្យចិនរត់ចូលមកថែមទៀត ។ ប៉ុន្តែ ចិន និង ខ្មែរឃាត់រួបរួមគ្នាជាប្តីប្រពន្ធ ហើយឃាត់ជាកូន ដែលយើងនិយមហៅថា " កូនចៅចិន " បន្តបន្ទាប់រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។ ចំពោះ " ការរួបរួមមួលាសនេះ " ពិបាកនឹងអះអាងឃាត់ច្រើន ឬ តិច ណាស់ (បើប្រៀបធៀបមកចំនួនខ្មែរយើងសុទ្ធ) ។ បើថាច្រើនណាស់ដែរ ពីព្រោះនៅទីក្រុងភ្នំពេញ បើគេក្រទៅឃើញមើលទៅកូនសិស្សនៅក្នុងនិង អនុវិទ្យាល័យ ឃើញថា "កូនចៅចិន" មានច្រើនមហិមា ថ្វីបើមានបណ្តាជនដែលខ្មែរសុទ្ធទាំងពីស្រុក និង ខេត្តនានាមកទៀនៅរាជធានីដែរ ។ ក្រៅអំពីនេះ កាល.. ឆ្នាំ ១៨៦១ មានកន្លែងប្រជុំជនចំនួន ១៥ កន្លែងទៀត ដែលចំនួន "កូនចៅចិន" មានលើសចំនួន "កូនខ្មែរសុទ្ធ" ។ ប៉ុន្តែមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ចំនួន "កូនចៅចិន" ចេះតែថយជាលំដាប់ បើប្រៀបធៀបមកចំនួន "កូនខ្មែរយើង" ដែលចេះតែកើនទៀង ៗ ហើយដែលនាំគ្នាមក

បំពេញវិជ្ជានៅសាលានានា និង ទិទ្យាល័យផ្សេង ៗ ។ ចំពោះទៀង "កូនចៅចិន" នេះ គេពិភាកនឹងអះអាងថា ជាជាតិខ្មែរ ឬ ជាតិចិនណាស់ : មានខ្លះនៅតែចិន មានខ្លះទៀតចូលជាតិជាខ្មែរ ។ ដូច្នេះយើញថា ពិភាកនឹងផ្តើតិខ្ញុំព្រះត្រីមត្រូវណាស់ ។ មយ៉ាងទៀត នៅក្នុងនិចវគ្គនេះ ការស្នានចិត្តគំនិតកំពិភាកនឹងត្រូវទៀង ។ ដើមបីនឹងផ្តើពិព្រះខ្លះ គេអាចយកគោលគំនិតរបស់លោក "ផៃលថៃវ៉ែន" មកគន់គួរព្រះបានថៃង ។ លោក "ផៃលថៃវ៉ែន" ព្រះសរសេរថា "មនុស្សយើងមានតែមួយទេ តើគិតទៅតាមទំនៀមទំលាប់ផៃលជនទាំងនោះប្រកាន់ បើគេយកខ្នោចទៅកប់ គឺគេនៅជាចិន បើយកទៅដុត គឺគេចូលការប្រពៃណី និង ចិត្តគំនិតខ្មែរយើងបើយ" ។ ដោយគេយកគោលគំនិតនេះផ្តើជាមូលដ្ឋាន ផ្តិតផ្តើនៅឆ្នាំ ១៩៦៦ ព្រះផ្តល់ពតីមានដូចតទៅ ចំនួនជនជាតិចិនផៃលមករស់នៅស្រុកខ្មែរយើង មានទាំងអស់ ៣៨០.០០០នាក់ គឺ ៥ ភាគរយ ក្នុងបណ្តាជនខ្មែរទាំងមូល ។ សូមបញ្ជាក់ថា ជនជាតិចិនទាំងនេះរកស៊ីផ្តើជំនួញសឹងតែទាំងអស់ ហើយមានខ្លះចូលប្រណាំងប្រជែងនឹងយើងខ្មែរផៃលផង ក្នុងអាជីវកម្ម សិល្បៈ និង បច្ចេកទេស ។

ទីឯខ្មែរអ៊ីស្លាមទិញ ផៃលតាំងទីលំនៅនៅម្តុំកំពត និងតាមផងទន្លេមេគង្គ និងទន្លេសាប ច្រើនរកស៊ីនេសាទត្រី ។ បើយោងទៅតាមស្ថិតិផ្តើនៅឆ្នាំ ១៩៦៧ ផ៊ែផៃលខ្មែរអ៊ីស្លាមទាំងអស់ ផៃលនៅស្រុកខ្មែរ មានចំនួន ១៥០.០០០នាក់ ។... ដូច្នេះយើញថា ផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចយើង មានអនិតិភាពការពាក់ព័ន្ធច្រើនណាស់ទៀង ។

ចំពោះខ្មែរយើងសុទ្ធ ផៃលជាម្ចាស់ស្រុកទិញ បើក្រទេកមើលទៅទំពីរប្រវត្តិសាស្ត្រ មានអម្បូរខ្ពង់ខ្ពស់ណាស់ គឺអម្បូរ "មន-ខ្មែរ" ផៃលមានអារ្យធម៌ដ៏ខ្ពស់ត្រម មានទេសន្ទនវិជ្ជាច្រើនច្រដៃ មានសាសនា និងការទៀបចំ ផៃលជាគំរូផ៊ល់ប្រទេសទាំងទ្បាយនៅអាស៊ីបែកអាគ្នេយ៏ ។ ដូច្នេះ ប្រទេសខ្មែរយើងត្រូវទៀមទ្បូទ្ធិអំណាចជាងប្រទេសទាំងពួងផៃលនៅអាស៊ីបែកអាគ្នេយ៏ទាំងមូលនេះ ពីព្រោះអម្បូរខ្មែរនេះធ្លាប់ផ្តើជា "ត្រួ" គេ ហើយធ្លាប់មានទាំងប្រទេសរណបច្រើនផង ។

ខ្មែរជាអ្នកការពារព្រះពុទ្ធសាសនាយ៉ាងខ្លាប់ខ្ជួនជាទីបំផុត ។ ចំនួនព្រះសង្ឃអស់មាន ៦០.០០០ អង្គ ប៉ុន្តែដោយចំនួននេះពុំអាចកើនទៅកើតឮបាន (ដោយធម្មតាកំចេះតែថយទៅ ពុំ ជាលំដាប់ ។ ព្រះសង្ឃមានភារកិច្ចបង្រៀនក្មេងខ្ចីឲ្យចេះអានចេះសរសេរ អប់រំខ្ចួសកនិងខ្ចួសិកា ឲ្យស្គាល់បុណ្យ ស្គាល់ធ្លាប ឲ្យដឹងថា ជីវិតមនុស្សលោយើងគ្មានអ្វីក្រៅពីការឈឺចាប់ទេ ហើយដើមបីទកសេចក្តីសុខយើញ ទាល់តែខំសាងអំពើល្អ កុំស្រទ្បាញ់សម្ភារៈឬបស់អ្វីផ្សេង ពុំ ផៃលមនុស្សលោកយើងស្មានថានឹងចាប់យកឮនោះ ។ ។

ឥទ្ធិពលនេះយើងនាំគ្នាសំដៅទៅរកនយោបាយសាធារណៈនៃផ្ដាច់ការ តាមការត្រួសត្រាយនៃទស្សនវិជ្ជាលើន លើ និង សិទ្ធិមនុស្ស តទៅ ។ នយោបាយសាធារណៃផ្ដាច់ការមានគោលដៅសាងសង្គមថ្មី ។

ការពិត ការកសាងសង្គមថ្មីនេះជាការធំធេងហើយជាការត្រូវធ្វើដោយព្យាយាម ពុំមែនយើងអាចសម្រេចទៀងសម្រាប់មនុស្សជំនាន់យើងនេះឱ្យបានផ្លូចចិត្តត្រង់ពុះទៀតទេ តែយើងត្រូវទាប់ផ្ដើមកសាងដោយហ្មត់ចត់ទាប់ពីពេលនេះទៅជាលំដាប់លំទាប់រួចយើងផង លំទាប់កូនចៅយើងទៅអនាគតផង ។

ជនជាតិឯទៀត ពុំបានគិតនិងបានសាងសង្គមថ្មីជាយូរន្មានមកហើយ ។ ជាតិខ្លះផ្អែកលើលទ្ធិសង្គមនិយម ជាតិខ្លះលើលទ្ធិសេរីនិយម ជាតិខ្លះទៀតលើនយោបាយផ្សេង ពុំទៀត ។ ជាតិទាំងនោះក៏បានបំទើនដើរីនលើនខុសផ្នែកគ្នា ហើយខុសកំរិតគ្នាផង ដែលនិងអាចអធិប្បាយទៅថ្ងៃក្រោយទៀត ។

ចំពោះជាតិខ្មែរយើងវិញ យើងដឹងទុកជាមុនថា ពុំមែនគ្មានសមត្ថភាពនឹងសាងសង្គមថ្មីឱ្យបានសម្រេចនោះទេដែរ ។ កាលយើងនៅជាខ្មាំងទាំងសែស ដំបូងទៀត យើងពុំដែលបានឮកស្មានថា ខ្មែរយើងអាចយកឯករាជ្យបានមកវិញទេ ។ កាលយើងជួបនៅក្រោមនឹមដែកស្ដេចសីហនុ ជនជាក្រៀនទាំងខ្មែរទាំងបរទេស ក៏ពុំដែលបានសង្ឃឹមថា ថ្ងៃណាខ្មែរបានរួចពីក្រញាំស្ដេចសីហនុនេះទេដែរ ដោយគេស្មានថាជនជាតិខ្មែរ ៩៩,៥០% បានប្ដេជ្ញាគាំទ្រសម្ដេចសីហនុលុះត្រាអាយុជីវិតទៀង ពុំខ្លាន ។

ឥទ្ធិពលនេះ ខ្មែរយើងបានសិក្សាបំផុតហុចឱ្យយើងហើយ ។ យើងដឹងថាកំហាឱ្យតែយើងយល់បញ្ហាយើង យល់បញ្ហាប្រទេសជាតិមាតុភូមិយើងជាក់លាក់ យើងក៏អាចចាប់ដៃគ្នាកសាងសង្គមថ្មីទៀងបានយ៉ាងគាប់ប្រសើរ ហើយអាចឈ្នះលើសគេក្នុងវិស័យខ្លះទៀតផង ។ ទីបំផុត កូនខ្មែរអាចនិយាយថាខ្មែរបាន លុះណាតែ ជាតិខ្មែរនៅគង់វង្សដ៏ ។

ជាតិខ្មែរអាចគង់វង្សបាន លុះណាតែកូនខ្មែរហ៊ានការពារជាតិខ្មែរ

ទៀងទាំងពីរនេះ ជាទៀងតូរ និង គ្នា ហើយមានតែខ្មែរទេទៀ ត្បាញ់ និង ការពារជាតិខ្មែរ ដោយពិតប្រាកដ ។

ភារៈនេះធ្លាក់មកលើស្មានៃយើង ជាជនជាតិខ្មែរទាំងអស់គ្នា ។

xxxXXXxxx

ស្នេហ៍ជាតិ ភាគ ១

វិបត្តិគណៈរដ្ឋមន្ត្រី

នៅក្នុងខែមេសា ១៩៧១ នេះ គឺពេលដែលយើងខ្ញុំបានសរសេរសៀវភៅកំសាន្តនេះជិតតែនឹងរួចស្រេចទៅហើយ ស្រាប់តែមានព្រឹត្តិការណ៍ថ្មីមួយលេចមកទៀត គឺទ្រឹងវិបត្តិគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនៃរដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិដឹកនាំដោយលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ដែលជារដ្ឋាភិបាលមួយចាំកំណើតតាំងពីដំនាន់សម្តេចសីហនុមកម្លេះ ។

នៅថ្ងៃទី៦ខែមេសានេះ មានលេចឮពាក្យចចាមអារាមពីក្រុមប៉មជ្សាដ្ឋានថាលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ នាយករដ្ឋាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិនឹងធ្វើការកែប្រែគណៈរដ្ឋមន្ត្រីរបស់លោកជាមិនខាន ។

អ្នកសង្កេតការណ៍និងមតិនានាខ្លះយល់ថា បុព្វហេតុដែលនឹងអាចជម្រុញឱ្យលោកនាយករដ្ឋាភិបាលកែប្រែគណៈរដ្ឋមន្ត្រីរបស់លោក គឺ ៖

_ភាពខ្វះបច្ចេកទេស និងគ្មានប្រសិទ្ធិភាពរបស់សមាជិកគណៈរដ្ឋមន្ត្រីខ្លះ ។

_ភាពមិនទៀងមុខនៃអង្គការទន្ទឹមនឹងពួកខ្លះ ។

_បញ្ហាកម្ចែលចាស់នៃរបបរាជនិយម សត្តិភូមិ ដែលស្ថិតនៅក្នុងខ្លួនអ្នកដឹកនាំមួយចំនួនខ្លះ។

_បញ្ហាទំនិញទេស្ថឹងថ្លៃ _ បញ្ហាពុករលួយ _ បញ្ហាមានវិបត្តិខាងសង្គមកិច្ចនិងច្រើនទៀត ។

នេះជាគោលគំនិតដែលជាបុព្វហេតុនៃការទទួលខុសត្រូវរបស់អ្នកសង្កេតការណ៍ជាតិ និងអន្តរជាតិខ្លះ ។

មតិដដែលយល់ថា ហេតុភាពទាំងនោះ ជាកត្តាធំមួយធ្វើឱ្យប្រជុំជន និងមតិប្រជាស្ត្រួយើងខ្លះ មិនសប្បាយចិត្ត និងអស់លោករដ្ឋមន្ត្រីខ្លះដែលគ្មានសមត្ថភាពនិងជាឥទ្ធិឫទ្ធានុភាពសិទ្ធិសិទ្ធិ ស្របទៅតាមសេចក្តីប្រាថ្នារបស់ប្រជុំជន និងប្រជាស្ត្រួយើង ។

មានមតិមួយផ្នែកទៀតថា មានក្រុមប៉ក្សពួកណាមួយក្រុមខ្លាចលោកឧត្តមសេនីយ សិទិមតៈ ធ្វើទន្ទ្រានយកតំណែងមកវិញ ព្រោះលោកជាស្តេចស្រាប

មានមតិខ្លះទៀតថា មកពីមានការខ្វែងគំនិតគ្នាខ្លះៗរវាងលោកឧត្តមសេនីយ សិទិមតៈ និងលោកទេសនីយឯក លន់ ណុន ដូចលោកទេសនីយឯក លន់ ណុន ជាប្អូនបង្កើតរបស់លោក លន់ នល់ ឬនធ្វើសេចក្តីបញ្ជាក់ កាលពីថ្ងៃទី ៤_៥_៧១ ទៀលម៉ោង ៨ ព្រឹក ថា ៖

"ខ្លួនលោក និង លោកឧត្តមសេនីយឯក សិទិមតៈ គ្មានការស្រែះឆាគ្នាទេ បើយលោក សិទិមតៈ ជាឧបនាយកទន្លឹមន្ត្រី ថ្លៃការស្រែកមបញ្ជាការនៃលោកឧត្តមសេនីយនាយក លន់ នល់ ជាបងទបស់គាត់ ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំ លន់ ណុន ស្រទន្ទ្រាញ់ និងគោរពបងទបស្មុំយ៉ាងណា ខ្ញុំក៏ត្រូវតែស្រទន្ទ្រាញ់ និង គោរពតាមបញ្ជាលោកឧត្តមសេនីយឯក សិទិមតៈ យ៉ាងនោះដែរ ។ ប៉ុន្តែ ទៅវិតលោក លន់ នល់ និង លោក សិទិមតៈ មិនមែនទើបតែស្គាល់គ្នាក្នុងពេលឥឡូវនេះទេ គឺច្បាស់ស្គាល់គ្នាតាំងពីកុមារភាពមកម្ល៉ះ ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំគ្មានឥនិតទិះគន់ឬធ្វើខ្វីឡើយ មានការបែកច្បាស់គ្នាក្នុងពេលដែលប្រទេសមានឧទិបត្តិដោយប្រក្រាមទេ " ។

បន្ទាប់ពីថ្ងៃឡើង ខែទបមកដល់ថ្ងៃ ២០ មេសា ១៩៧១ ពាក្យពេចនីសព្វត្រប់មជ្ឈដ្ឋាន ច្បាន១ច្បិបខ្សឹបខ្សៀវប្រាប់គ្នា ថា ពិតជាមានផ្លាស់ប្តូរនន្តមន្ត្រីលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ។ នៅថ្ងៃ ១៩ មេសា គេឮថា លោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ចង់ស៊ុំលាលែងខ្លួនឯងតែម្តង ។

ថ្ងៃ ២០ មេសា នៅពេលប្រជុំពិតេសនៃគណៈនន្តមន្ត្រីលោកឧត្តមសេនីយ សិទិមតៈ ច្បាននាំមកនូវលិខិតលាលែងពីតំណែងជា នាយកនន្តមន្ត្រី និងនន្តចន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ នៃលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ដោយសារសុខភាពលោកពុំអាចអនុញ្ញាតខ្លីឡើយ លោកបន្តបេសកកម្មទៅទៀតច្បាន ។ តាមច្បាប់ បើការណាលោកនាយកស៊ុំឃាំ ត្រូវតែសមាជិកនៃនន្តរាភិបាលទាំងមូល ត្រូវតែឈរទៅឯងដោយបញ្ញត្តិ ។

ថ្ងៃ ២១ ឧសភា លោកប្រមុខនន្តច្បានទទួលសំបុត្រលាលែងពីតំណែងរបស់លោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ប៉ុន្តែលោកច្បានថ្លើឡើងលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ដដែល ទៅរួបចំគណៈនន្តមន្ត្រីមួយថ្មីទៀតវិញ ។ ក្នុងថ្ងៃជាមួយគ្នានេះ នន្តសភាច្បានជំនុំគ្នា សម្រេចបថិត្តប្រគល់ឆាន្តនសក្តិ ជា សេនាប្រមុខខ្នែរ ចំពោះលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ។

ចំពោះទេវីងប្រគល់ឆាន្តនសក្តិ ជា សេនាប្រមុខខ្នែរចំពោះលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ នេះ មានមតិបែកខ្វែងគំនិតគ្នាច្រើន ព្រមទាំងមតិខ្លះបញ្ចេញតាមសារពត៌មានខ្នែរយើងខ្លះ ថា នន្តសភាជា " មន្ទីរពេទ្យព្យាបាលទោគ " ក៏មានមតិខ្លះទៀតច្រើនតែពន្យល់បរទេស គេថា ឆ្នូលត្រង់ នន្តរាភិបាលស្រោចស្រង់ជាតិជា នន្តរាភិបាលរបស់លោកឧត្តមសេនីយ ដែលជា នាយក ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវទាំងអស់ ចុះឥឡូវនេះ បើតាមមតិខ្លះថា មក៍នេះថ្លើការមិនទៅមុខ ស្លូចជាមិនអាចបញ្ចៈថ្លៃទំនិញច្បានជាដើម ។ ល ។ ទើរថ្លើការ ។ បើតាមនយ័យនេះ ទាត្រូវតែលោកនាយកទទួលខុសត្រូវទើបទាសមហេតុសមផលហេតុដូម្តេច ក៏នន្តសភាទៅតំទេវីងសឹក្តិដូនតែលោកនាយកដែលទទួលខុសត្រូវទាំងស្រុងទៅវិញ ស្លូចបំណែកសមាជិកនបរស់លោកត្រូវទទួលការស្តីបន្ទោសពីមជ្ឈដ្ឋានខ្លះ ពុំ ទៅវិញ មានពួកនិស្សិត

ជាដើម ។ ក្នុងទេរឿងនេះ លោកឧត្តមសេនីយឯក សិទិមតៈ កំពុងផ្លើយនៅទន្លេសភាកាលពីថ្ងៃទី ៦ ខែសភា ១៩៣០ ចំពោះលោកតំណាងរាស្ត្រម្នាក់ ថា " ពីព្រោះតែទន្លាភិឫលស្រោចស្រង់ជាតិគ្មានកំប៉ុសហើយ ពុំបានជាទន្លេសភាប្រគល់ថា នន្ទទេសត្តិ ដូននាយកទប់ទន្លាភិឫលនេះ " ។

លុះមកដល់ថ្ងៃទី ២៩ មេសា លោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ បានប្រគល់លិខិតជាផ្លូវការ ជូនលោកប្រមុខទន្លេ ថា លោក ពុំអាចទទួលបន្ទុកទៀបចំគណៈទន្លេមន្ត្រីថ្មីនេះបានដោយសុខភាពលោក ពុំអាចអនុញ្ញាតឡើយ ។

លោកប្រមុខទន្លេបានលប្រមែចប្រគល់ជូនលោក លន់ នល់ នូវតំណែងជាអគ្គមេបញ្ជាការទ័ពជាតិ និងជានាយអគ្គសេនាធិការទ័ពជាតិ ដោយមានលោក សិទិមតៈ ប្រតិភូ។

បន្ទាប់ពីលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ សុំលាលែងពីមុខតំណែងនាយកទន្លេមន្ត្រី និងទន្លេមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ និង អគ្គនាយកសេនាធិការទ័ពជាតិមក មានញត្តិ និងលិខិតជាច្រើនចេញពីមជ្ឈដ្ឋានជាច្រើន មានចុះជូន មានលហគមអ្នកសារពត៌មាន និងបានចេញពីមេបញ្ជាការទ័ពតូចធំនៃកងពលតូចថ្មីនៃជើងជាច្រើន ពីកម្លាំងផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងកងឯកភាពនៃកងកម្លាំងទាំង ៣.... បានជូនទៅលោកប្រមុខទន្លេ ដោយបានស្នើសុំឲ្យលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ យល់ព្រមទៀបចំគណៈទន្លេមន្ត្រីថ្មីទៀត ។

ចំណែកខាងតំណាងរាស្ត្រ ៣០នាក់ និង ទីប្រឹក្សាសាធារណៈទន្លេខ្មែរ ២ នាក់ ក៏បានផ្ញើញត្តិសុំឲ្យទន្លាភិឫលស្រោចស្រង់ជាតិនេះបន្តទៅទៀត ដើម្បីចៀសវាងវិបត្តិនយោបាយ និងបទិយោកាសអាប់អួ ។ ព្រោះវិបត្តិគណៈទន្លេមន្ត្រីនេះ ទាយួរពេលណាសម្រេចហើយ ។

ជាបន្ទាប់មកលោកឧត្តមសេនីយ លន់ នល់ ក៏នៅតែប្រកែកពុំព្រមទៀបចំគណៈទន្លេមន្ត្រីថ្មី ពីព្រោះលោកគ្រូពេទ្យភាគច្រើន ជូនយោបល់ថា សុខភាពលោកមិនអនុញ្ញាតឡើយ លោកផ្ញើការបានទេឡើយ ។

លោកប្រមុខទន្លេ បានស្នើឲ្យលោកឧត្តមសេនីយឯក សិទិមតៈ ទៀបចំគណៈទន្លេ
[illegible] ។

ថ្ងៃ ៣០ មេសា លោកឧត្តមសេនីយ សិទិមតៈ បានផ្ញើលិខិតប្រកែកពុំទទួលគណៈទន្លេមន្ត្រីថ្មីជូនលោកប្រមុខទន្លេ ។ លោកសិទិមតៈ ពុំព្រមទទួលបន្ទុកថ្មីដោយលោក

- មតិសាធារណជនហាក់ដូចជាចង់បានតែ " មន្ត្រីថ្មី ពុំ "
- បើឲ្យសាធារណជន ដូចជាបង្ខាំឲ្យដោះស្រាយបញ្ហាដ៏ស្មុគស្មាញឲ្យបានស្រេចឆាប់ក្នុងពេលខ្លីពេក ។

លោកប្រមុខរដ្ឋ កិច្ចានផ្ញើរចន្ទកខ្សែ លោក ជួប ហ៊ិល ដែលជាទីប្រឹក្សាទៅលោក ទៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មី ។

ថ្ងៃ ១ ខុសភា លោក ជួប ហ៊ិល ប្រកែកពុំព្រមទទួលទៀត ដោយលោកសំអាងថា ទិបត្តិគណៈរដ្ឋមន្ត្រីនេះមានមកហួសពេលដ្រុលណាស់ទៅហើយ ។

ជាបន្តាប់មកលោកប្រមុខរដ្ឋ កិច្ចានអញ្ជើញ លោក អ៊ុន តាំ ប្រធានរដ្ឋសភាខ្សែទៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មី ។

លោក អ៊ុន តាំ សូមអនុញ្ញាតទៅពិចារណាខ្សែព្រឹងហ្មត់ចត់សិន ។

លុះមកដល់ថ្ងៃ ៣ ខុសភា ដំណឹងចម្បាស់ការមកថា លោកឧត្តមសេនីយ លន់ ណល់ ឈរ់ព្រមទទួលទៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មីទៀត ដោយមានលោកឧត្តមសេនីយ សិទិមតៈ ជាប្រតិភូ នៃនាយករដ្ឋមន្ត្រី ។

ដំណឹងថ្មីនេះ ធ្វើខ្សែមជ្ឈដ្ឋានអ្នកនិយោជ្យក្នុងប្រទេស និង -ក្រៅប្រទេសមានការងឿងឆ្ងល់ក្រៃលែង ។ មតិខ្លះព្រួថា លោក អ៊ុន តាំ មិនទាន់ចាំងសព្រែចចិត្តថា ទៀបចំ ឬមិនទៀបចំផង ស្រាប់តែអំណាចដែលត្រូវទុកពេលខ្សែលោកគិតទៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីរបួតដុតពីដៃលោកទៅទៀត ឯមតិខ្លះព្រួថា លោក អ៊ុន តាំ ប្រកែកថាមិនព្រមធ្វើទៅហើយ ត្រង់នេះមិនដឹងជាការពិតនៅត្រង់ណាទេ ។ មតិមួយទៀតលេចចេញមកថា បើលោក អ៊ុន តាំ មិនព្រមទៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មី ម្តេចក៏លោកប្រមុខរដ្ឋមិនស្នើសួរទៅជនមួយរូបទៀតសិន ដែលលោកជាអ្នកបដិវត្តនិជនាន់ចាស់មួយរូប គឺ លោក ស៊ឺង ង៉ុក ថាន់ ដែលលោកឯងបញ្ជោញ តែលតំនិតខ្លះ ពុំ តាមសារពត៌មានអំពីទៀងទៀបចំគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មីនេះ ។ ការដែលយើងនាំគ្នាធ្វើដូច្នេះនាំខ្សែមតិខ្លះប្រៀបប្រដូចទៅនឹងការ "លេងបៀវន" ថាយើង "លួចលាក់ស្លឹកបៀវន" យើង "លេងបៀវន" មិនឲ្យានគ្រប់សន្លឹកបៀវន ដែលជាហេតុនាំខ្សែមានការខ្វែងគំនិតគ្នា ខ្លះជាមិនខានក្នុងអាកនយោជ្យ ។

ដៅថ្ងៃ ៦ ខុសភា មានដំណឹងលេចឮទៀងតាមសារពត៌មានជាតិ ថាមន្ត្រីថ្មី ឲ្យានទៀបចំរួចស្រេចហើយ ពុំ នឹងឲ្យានចូលទៅសុំសេចក្តីទុកចិត្តពីរដ្ឋសភា នៅថ្ងៃទីនេះតែម្តង ។

តទៅនេះ យើងនឹងលើកយកចំណុចខ្លះ ពុំ ក្នុងសេចក្តីថ្លែងការណ៍នៃលោកស៊ឺង សិទិមតៈ នាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រតិភូក្នុងខ្សែការសុំសេចក្តីទុកចិត្ត នៃទង្វាភិក្ខុល លន់ ណល់ ពីរដ្ឋសភា ថ្ងៃទី ៦ ខុសភា ១៩៧១ :

" ខ្ញុំមានកិត្តិយសធំ ដោយបានចូលមកបង្ហាញខ្លួន ។ ចំពោះមុខលោកស្រី និង អស់លោក ដើម្បីសុំសេចក្តីទុកចិត្តដូនគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មីលោក សែនា ប្រមុខ លន់ ណល់ បានផ្ទេរ អំណាចខ្ញុំទៅវិញ " ។

" ខ្ញុំសូមអរអាងដូនលោកស្រី និងអស់លោកថា សហការខ្ញុំព្រមទាំងទូបខ្ញុំផ្ទាល់ និង ខិតខំបម្រើប្រទេសជាតិមិនសំចៃកម្លាំងសោះទេឡើយ ដើម្បីឱ្យសមនឹងសេចក្តីទុកចិត្តនៃលោក សែនា ប្រមុខ លន់ ណល់ " ។

នយោបាយ ក្នុងប្រទេស ៖

" គោលដៅទី១ ទបស់យើង កំត្រូវទំនៃផ្លូវប៉ាងណា ដើម្បីយកជ័យជំនះលើសត្រូវ ឈ្លានពានយៀកក្នុង និងបួនខាងជើងឱ្យខាងតែបាន "។

" គោលដៅទី២ ទៀត យើងនឹងបង្កើនទេរៀបចំតាក់តែង រដ្ឋធម្មនុញ្ញ នៃ សាធារណរដ្ឋខ្មែរ ឱ្យបានចេញឆាប់ ដើម្បីនឹងបានប្រកាសប្រើក្នុងអនាគតដ៏ខ្លី និងទៀបចំដាប តួបន្ទាប់គ្នា នូវ អង្គការជាគ្រិះ ទាំងឡាយ នៃសាធារណរដ្ឋ ។ "

" គោលដៅទី៣ យើងនឹងខំប្រឹងខ្ចែងដោះស្រាយនូវបញ្ហា សេដ្ឋកិច្ច ពិរញ្ញវត្ថុ សង្គមកិច្ច ប្រយោជន៍ឱ្យមានតុល្យភាពគួរជាទីពេញចិត្ត នៃយើងទាំងអស់គ្នា ។ ក៏ប៉ុន្តែកិច្ចការទាំងនេះ យើងត្រូវទំនៃផ្លូវប៉ាងណា កុំឱ្យខូចប្រយោជន៍នៃការខំប្រឹងខ្ចែងរបស់យើងផ្នែកសង្គ្រាម ដែលជាកត្តាមួយដ៏សំខាន់ ដើម្បីឱ្យជាតិយើងបានរស់គង់វង្សតទៅ ។ ក្នុងវិស័យនេះយើងមាន បំណងនឹងអនុវត្តឱ្យបានប្រសើរ នូវនយោបាយសេរីភាពរួបនឹយកម្មសេដ្ឋកិច្ច ដែលបានចាប់ផ្តើមផ្ទៀមកាតាំងពី ខែសីហា ១៩៦៩ មកម្ល៉េះ ។ ក៏ប៉ុន្តែរដ្ឋាភិបាលមិនញ្ញើតនឹងទទួលបន្ទុកការងារបាប់ផ្នែកឧស្សាហកម្ម និង ពាណិជ្ជកម្មខ្លះទេ ប្រសិនបើទទៀបចារការតាមសេរីភាពរួបនឹយកម្មនេះ អាចដើរទៅបានស្រួលដោយសារសង្គ្រាម ។ រដ្ឋាភិបាលក៏មិនរាថែកន៏ដែរ នឹងចារ ការពារឧស្សាហកម្មដែលមានក្នុងប្រទេស បើការណាកិច្ចអនុវត្តនៃដោយប្រញាប សេរីភាពរួបនឹយកម្មនេះ នាំឱ្យឧស្សាហកម្មទាំងនោះជួបប្រទះនឹងគ្រោះថ្នាក់

ក្នុងវិស័យពិសេស នៃ សេដ្ឋកិច្ចនេះ ខ្ញុំមានការតព្វកិច្ចនឹងពិនិត្យ នូវ បញ្ហាតម្លៃ ។ ឈ្មួញទុច្ចរិតទាំងឡាយនឹងត្រូវទទួលទណ្ឌកម្មយ៉ាងធ្ងន់ ។ យើងនឹងចាំ ណា ដើម្បីឱ្យប្រជាពលរដ្ឋទាំងអស់បានទទួលផលប្រយោជន៍ពីដំណើរបរទេស ។

ក្នុងវិស័យសង្គមកិច្ច យើងនឹងខំប្រឹងលើកស្ទួយជីវភាពប្រជាការស្ត្រី និង ការពារ

ដល់ប្រយោជន៍អ្នកប្រកបការងារទូទៅ ... ។ ជាការពិតណាស់គោលបំណងចុងក្រោយរបស់យើង គឺការស្វែងរកយុត្តិធម៌ក្នុងសង្គម ។

ដោយសារយើងឃើញថា អនាគតប្រទេសយើងពឹងផ្អែកទាំងស្រុង ទៅលើយុវជន យើងមានកាតព្វកិច្ច នឹងណែនាំយុវជនយើងឱ្យចូលរួមក្នុងការកសាងជាតិដោយសកម្មនិងក្លាហាន ។

ក្នុងផ្នែកយុត្តិធម៌ យើងនឹងទៀបចំទៅដឹងនូវអង្គការតុលាការ ដើម្បីនឹងផ្តើឱ្យមានសេចក្តីទុកចិត្តទូទៅ ចំពោះតុលាការយើងទៀងទាត់ ។

នយោបាយក្រៅប្រទេស

ក្នុងផ្នែកនយោបាយក្រៅប្រទេស រដ្ឋាភិបាលថ្មីនឹងនៅតែគោរពជានិច្ចនូវគោលការណ៍អព្យាក្រឹតសកម្ម ។ យើងនឹងផ្ញើសហប្រតិបត្តិការដោយសុទ្ធចិត្ត ជាមួយប្រទេសណាដែលបានប្រកាសថាជាមិត្តនឹងយើង ។ យើងមានឆន្ទៈនឹងចូលរួមផ្ញើសហប្រតិបត្តិការជាមួយប្រទេសដទៃទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្នុងភូមិភាគយើងនេះ ។ យើងត្រូវទទួលស្គាល់ថា សាធារណរដ្ឋខ្មែរយើងនៅតែទទួលស៊ុតឱ្យមានការអនុវត្តនិយាយម៉ឺងម៉ាត់នូវ សន្ធិសញ្ញានៃក្រុងប៉ារីសណែនាំ ឆ្នាំ ១៩៥៤ ។

ជាចុងក្រោយនេះ ខ្ញុំសូមជំរាបជាឱ្យបានទាំងពេញចំពោះជាតិថា ទាហានឯងមន្ត្រីរដ្ឋការស៊ីវិល គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ត្រូវទប់ពេញបេសកកម្មទៀងខ្លួន ដោយស្ថិតនៅក្នុងនបែបទៀបទរយ និងវិន័យថ្លៃថ្នូរជានិច្ច ។ ការនេះជាការចាំបាច់ខាងពុំបានទេ ដើម្បីដណ្តើមយកជ័យជំនះអំពីសត្រូវនិងទៀបចំសង្គមសាធារណរដ្ឋយើង ព្រោះថា ការមិនគោរពវិន័យខាងលើនេះអាចបានក៏ទុកជាអំពើកឡាមួយចំពោះសាធារណរដ្ឋខ្មែរ " ។

លោក លន់ នល់ ឥតមានឮនមកចូលរួមប្រជុំទេ ។ គឺលោក សិទិមតៈ ដែលដឹកនាំនាយមន្ត្រីទៅសុំសេចក្តីទុកចិត្តពីរដ្ឋសភា នៅពេលនោះ ក្នុងថានៈជានាយកប្រតិភូ ។ អញ្ជើញមកដល់រដ្ឋសភាតាំងតែពីម៉ោងប្រាំបីកន្លះម្ល៉ះ ។ រដ្ឋមន្ត្រីឯទៀតៗ អញ្ជើញទៅដល់ម៉ោងដប់ ៩ ទៅហើយ ។

លោក ឡង ប៊ូទេត ដែលជារដ្ឋមន្ត្រីឃោសនាការ តែងតាំងឱ្យមកបង្ហាញខ្លួនទេ ព្រោះ (តាមសំដីរបស់លោក សិទិមតៈ) លោកទើបតែចេញមកពីគូទ្បាលំបូន្ត ហើយប្រមែលថ្ងៃនេះ ឮនមកដល់ភ្នំពេញ ។

រដ្ឋសភាឮនចាប់ផ្តើមពិភាក្សានៅម៉ោង ៩ និង ១០ នាទី ។

កិច្ច ពិភាក្សា នៃការប្រជុំ ចិត្ត

ដំបូងលោក ហេង្ វង្សាយ អ៊ីន ឲ្យនិយាយដោយឲ្យលើកយកជំនួយ អាមេរិកាំងមកបកស្រាយថា មានការអាក់អន្លួល ។

ចំពោះទឿងនេះ លោក សិទិមត: ឲ្យនិយាយថា ការអាក់អន្លួលមានមែន តែមិនមែនមកពីអង្គការទ្រូមែនទេ ព្រោះលោកខ្លួនឯងការនេះផ្ទាល់ ។ ហេតុដែលមានអាក់អន្លួល គឺមកពីអ្នកដែលឲ្យជំនួយយើងឥតឲ្យនិយាយគ្នាឲ្យដឹងជាមុន... ។

លោក ហេង្ វង្សាយ អ៊ីន ទើបឯងមកនិយាយម្តងទៀត ដោយចោទថា អង្គការសូណិចស៊ីមមិនស្អាតស្អំ ។ លោកឲ្យនាំយកទឿងដីកាំ ចូលស៊ីម៉ង់សចំនួន ១៥.០០០តោន ដែលប្រទេសខ្មែរក្រងការ: ទេស: មិនត្រូវការជាចាំបាច់នោះយកមកបញ្ចាក់ ។ " នេះផ្តើដើមឲ្យយកកម្ចីសង្ឃឬ ? " ។

លោក ទ្រិញ វ៉ាំ ឲ្យលើកយកបញ្ហានិនិយាយមកនិយាយ ។ បន្ទាប់មកលោកឲ្យបញ្ជាក់ថា លោក ឃឹង ថៃ លី ជាអ្នកប្រឆាំងនឹងនយោបាយសេរីភាពរួបនិយកម្ម ព្រោះមានឯកសារអត្ថបទលោកជា ច្រើន ពេលលោកទៅផ្ញើដាក់ពន្ធនាយក ការសែតរដ្ឋ " កាំបូតហ៊ីរ៉ូ " ។

លោក ថាប់ ច័ន្ទ ឲ្យលើកយកអំណាចខ្លាំងបំផុត (Plein pouvoir) លោក សិទិមត: ស៊ីពីរដ្ឋសភា ចោទសួរ , ទឿងសមាសភាពរដ្ឋមន្ត្រី (ថ្មី និង ចាស់) និងទឿងពុករលួយ និងចំនិញ ទើបឯងថ្មី ។

លោក សិទិមត: ឲ្យនិយាយតបនឹងចំណុចទាំងបីនេះម្តងមួយ ៗ ដែលមានសេចក្តីដាក់ទិថា :

..."ខ្ញុំមិនទំលោក , ផ្ញើឲ្យខ្ញុចគំនិតសាធារណរដ្ឋទេរីយ " ។ លោក សិទិមត: សំ (Plein pouvoir) នេះសម្រាប់ " ស្តាយដើរ ត្រាន់តែកំញើញ ៣ ដង

..."ខ្ញុំខំ Doser ឲ្យឲ្យានស្រួល ហើយឲ្យឲ្យានលទ្ធផលផ្ញើការ " ។

..."ខ្ញុំសន្យាផ្ញើ , បើមិនឲ្យាន ១០០ ភាគរយ ក៏ឲ្យាន ៩៩

លោក គីម ទេរ្ឋ ឲ្យានយកទឿងរបស់លោក ជា ...

លោក សិទិមតៈ ទេ្បីឯមកឆ្លើយជំនួសលោក ជា ញ ឯ ភ្លាមថា : " ទេ្ប
នេះ គឺជា ទេ្បីឯផ្ទាល់ខ្លួន... ស្រេចតែលើឆ្នោតនផ្ដួសរាទេ... " ។

លោក ឌុក ទាំស៊ី ឮនបញ្ជាក់ខ្លួនដំហនទ្រមស់លោកនៅពេលនោះថា លោកមិន
ច្បោះឆ្នោតឱ្យទេ ។ ព្រោះការណា លោកច្បោះឆ្នោតឱ្យឮនន័យថា លោកមិនគោរពវន្ដធម្ម-
នុញ្ញ ។

លទ្ធផលនៃការច្បោះឆ្នោតសម្ដែងសេចក្ដីទុកចិត្ត ឬមិនទុកចិត្តទៅលើនផ្ទាំរាជ្យថ្មី
មានដូចតទៅ :

- ឆ្នោតទុកចិត្ត : ៥០ សម្លេង
- ឆ្នោតមិនទុកចិត្ត : ១ សម្លេង
- ឆ្នោតអនុប្បវាទ : ៩ សម្លេង
- ឆ្នោតបដិសេធ : ៥ សម្លេង

ឯសមាសភាពគណៈទន្ដមន្ត្រីថ្មីមានដូចតទៅ :

១-នាយកទន្ដមន្ត្រី.....លោក សេនា ប្រមុខ លន់ ឧល់

២-នាយកទន្ដមន្ត្រីប្រតិភូ និងទន្ដមន្ត្រីក្រសួង ក្រសួងការពារ
ជាតិ.....លោកឧត្ដមសេនីយឯក ស៊ីសុវត្ថិ សិទិមតៈ

៣-ឧបនាយកទន្ដមន្ត្រីទី១ទទួលបន្ទុកក្រសួងមហាផ្ទៃ សន្ដិសុខ
និងធម្មការ និង សម្របសម្រួលកិច្ចការ
ក្រសួង យុត្តិធម៌ កសិកម្ម សាធារណការ
និង ទេពកោសល្យជនបទ... លោកឧត្ដមសេនីយត្រី អ៊ុំ តាំ

៤-ឧបនាយកទន្ដមន្ត្រីទី២ទទួលបន្ទុកក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ និង
សម្របសម្រួលកិច្ចការសេដ្ឋកិច្ច និង
ហិរញ្ញវត្ថុ..... លោក សុក ឆុង

៥-ឧបនាយកទន្ដមន្ត្រីទី៣ទទួលបន្ទុកក្រសួង អភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍
និងសម្របសម្រួលកិច្ចការក្រសួងសាធារណ
សុខាភិបាល ការងារសង្គមកិច្ច និង

លោក សិទិមតៈ ទទឹងមកឆ្លើយជំនួសលោក ជា ញ ឯ ភ្លាមថា : " ទឹង នេះ គឺជា ទឹងផ្ទាល់ខ្លួន... ស្រែចតែលើឆ្នោតនផ្ទុសភា ទេ... " ។

លោក ឡុក វ៉ាស៊ី ក្នុងបញ្ជាក់ទូទៅដំហទូទបស់លោកទៅពេលនោះថា លោកមិនច្បោះឆ្នោតឱ្យទេ ។ ព្រោះកាលណា លោកច្បោះឆ្នោតឱ្យក្នុងន័យថា លោកមិនគោរពវិធីធម្ម-នុញ្ញ ។

លទ្ធផលនៃការច្បោះឆ្នោតសម្ងែងសេចក្តីទុកចិត្ត ឬមិនទុកចិត្តទៅលើនផ្ទាំរដ្ឋាភិបាលថ្មី មានដូចតទៅ :

- ឆ្នោតទុកចិត្ត : ៥០ សម្លេង
- ឆ្នោតមិនទុកចិត្ត : ១ សម្លេង
- ឆ្នោតអនុប្បវាទៈ : ៩ សម្លេង
- ឆ្នោតបដិសេធ : ៥ សម្លេង

ឯសមាសភាពគណៈរដ្ឋមន្ត្រីថ្មីមានដូចតទៅ :

១-នាយករដ្ឋមន្ត្រី.....លោក សេនា ប្រមុខ លន់ នល់

២-នាយករដ្ឋមន្ត្រីប្រតិភូ និងរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួង ក្រសួងការពារ ជាតិ.....លោកឧត្តមសេនីយឯក ស៊ីសុវត្ថិ សិទិមតៈ

៣-ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី១ទទួលបន្ទុកក្រសួងមហាផ្ទៃ សន្តិសុខ និងធម្មការ និង សម្របសម្រួលកិច្ចការ ក្រសួង ឃុត្តធម៌ កសិកម្ម សាធារណការ និង ទេពកោសល្យជនបទ... លោកឧត្តមសេនីយត្រី អ៊ុំ តាំ

៤-ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី២ទទួលបន្ទុកក្រសួងពាណិជ្ជកម្ម និង សម្របសម្រួលកិច្ចការសេដ្ឋកិច្ច និង ពាណិជ្ជកម្ម.....លោក សុក ឆុង

៥-ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រីទី៣ទទួលបន្ទុកក្រសួង អភិវឌ្ឍនសហគមន៍ និងសម្របសម្រួលកិច្ចការក្រសួងសាធារណ សុខាភិបាល ការងារសង្គមកិច្ច និង